Ion Mihai Pacepa

Ronald J. Rychlak

Dezinformarea

Un fost spion-șef dezvăluie strategiile secrete de subminare a libertății, de atac împotriva religiei și de promovare a terorismului

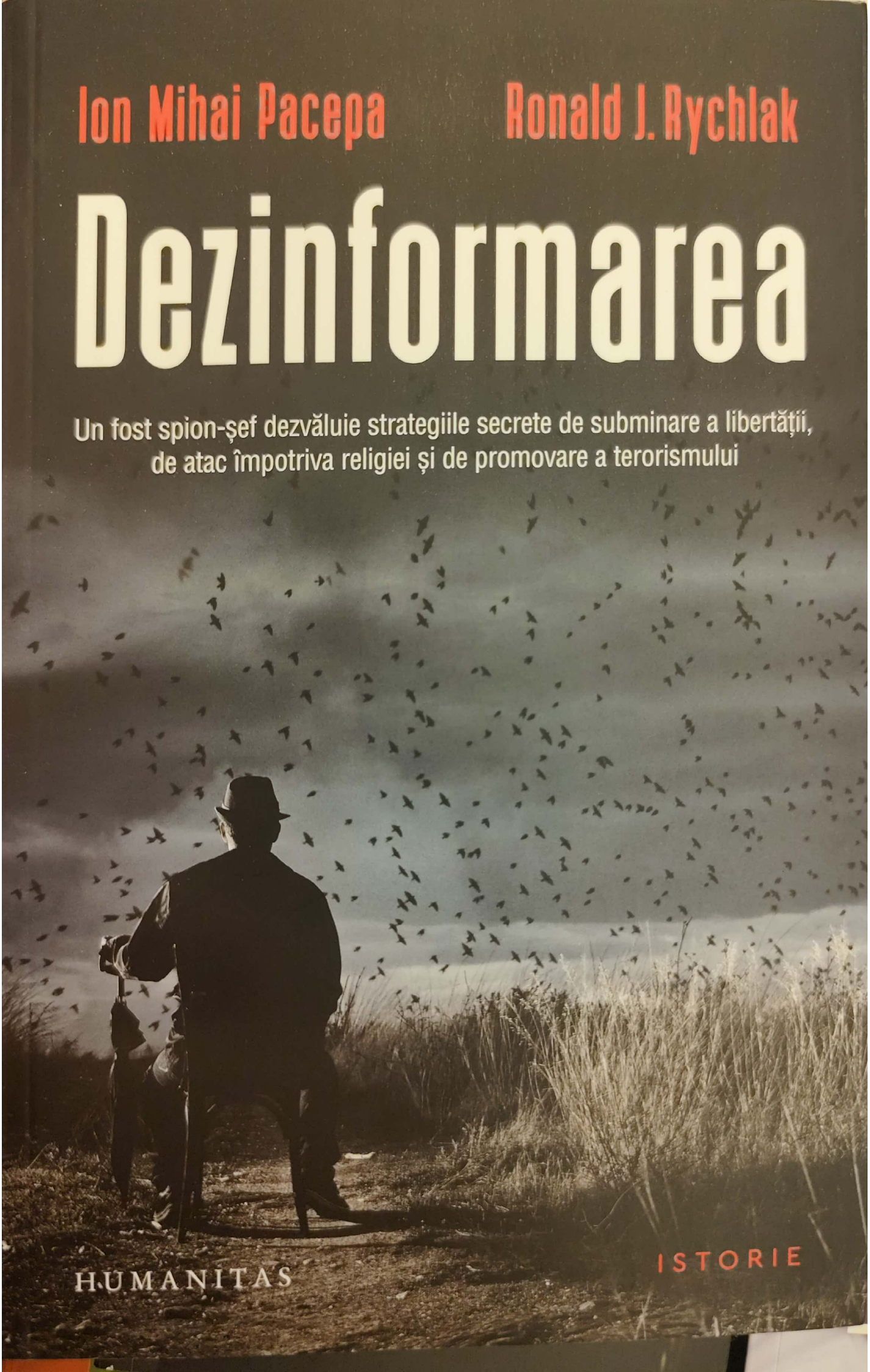

HUMANITAS

ISTORIE

Ion Mihai Pacepa (28 oct. 1928–14 febr. 2021), ale cărui cursuri („Spionajul tehnico-științific") și articole („Propaganda Redux", *The Wall Street Journal*, 2007) au devenit obiect de studiu în școlile forțelor armate ale SUA, și-a început cariera militară în România. În 1951, după ce a absolvit Facultatea de Chimie Industrială, a fost încadrat ca locotenent în Securitate; după patru ani a ajuns șef de serviciu la Direcția a IV-a de contraspionaj, iar din ianuarie 1956, șef al rezidenței de spionaj din RFG. A fost prim-adjunct al directorului DIE între anii 1966 și 1972. A fost numit consilierul lui Ceaușescu pentru securitate și dezvoltare tehnologică, funcție pe care a deținut-o din 1972 până în iulie 1978. În același timp, a fost secretar de stat la Ministerul de Interne – Consiliul Securității Statului. În august 1974, a fost avansat la gradul de general-locotenent. În iulie 1978, aflându-se în Germania Federală, Ion Mihai Pacepa a solicitat azil politic președintelui SUA Jimmy Carter, iar la 28 iulie un avion militar american l-a adus la Washington. La acea dată, era șef al Casei Prezidențiale a României. A fost și continuă să fie cel mai înalt oficial din blocul sovietic care a cerut azil politic într-o țară NATO. În următorii zece ani, generalul Pacepa a colaborat cu guvernul SUA în diferite operațiuni împotriva serviciilor de spionaj ale blocului sovietic. Autoritățile americane au apreciat – într-o scrisoare publică – activitatea sa din această perioadă ca fiind „o unică și importantă contribuție adusă Statelor Unite". În noiembrie 1987, generalul Pacepa a publicat în SUA *Orizonturi roșii*, prima carte occidentală care a descris viața la curtea unui dictator comunist, republicată în traducere, la Humanitas, în 2010. În 1993, a publicat *Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare* (Humanitas, București, 2013), iar în 1999 trilogia *Cartea Neagră a Securității* (Editura Ziua-Omega, București). În 2007 a apărut în SUA, tot sub semnătura sa, *Programmed to Kill: Lee Harvey Oswald, the Soviet KGB and the Kennedy Assassination* (Ivan R. Dee Publisher, Chicago). În 2009 a publicat, la Editura Humanitas, o carte de confesiuni: *Față în față cu generalul Ion Mihai Pacepa.* Generalul Pacepa a publicat frecvent în ziare și săptămânale occidentale, precum *The Wall Street Journal*, *The Washington Times*, *The Los Angeles Times*, *National Review*, *The American Spectator*, *L'Express*.

Ronald J. Rychlak (n. 23 sept. 1957) este profesor la University of Mississippi School of Law, unde predă cursuri care au ca obiect dreptul constituțional, procedura penală, raporturile dintre terorism și lege. A lucrat ca avocat și jurist la Chicago, iar apoi ca membru al unei comisii însărcinate să revadă codul penal al statului Mississippi. A publicat diverse cărți, printre care *Hitler, the War, and the Pope* (2000) și *Righteous Gentiles: How Pius XII and the Catholic Church Saved Half a Million Jews from the Nazis* (2005).

Scanned with OKEN Scanner

Ion Mihai Pacepa
Ronald J. Rychlak

Dezinformarea

Un fost spion-șef dezvăluie strategiile secrete de subminare a libertății, de atac împotriva religiei și de promovare a terorismului

Introducere de
R. JAMES WOOLSEY

Cuvânt înainte de
dr. PAUL KENGOR

Traducere din limba engleză de
MARIUS STAN

HUMANITAS

Scanned with OKEN Scanner

Serie inițiată de Cristian Vasile și Vladimir Tismăneanu

Redactor: Cătălin Strat
Coperta: Ioana Nedelcu
Corector: Cristina Jelescu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Radu Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

Lt. gen. Ion Mihai Pacepa and Prof. Ronald J. Rychlak
Disinformation. Former Spy Chief Reveals Secret Strategies for Undermining Freedom, Attacking Religion, and Promoting Terrorism
Copyright © 2013 by Ronald J. Rychlak
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2015, 2025 pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Pacepa, Ion Mihai
Dezinformarea: un fost spion-șef dezvăluie strategiile secrete de subminare a libertății, de atac împotriva religiei și de promovare a terorismului / Ion Mihai Pacepa, Ronald J. Rychlak; introd. de R. James Woolsey; cuv. înainte de dr. Paul Kengor; trad. din lb. engleză de Marius Stan. – București: Humanitas, 2025
Conține bibliografie
Index
ISBN 978-973-50-9034-0
I. Rychlak, Ronald J.
II. Woolsey, R. James (pref.)
III. Kengor, Paul (pref.)
IV. Stan, Marius (trad.)
32

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Elogiu premergător 7
Introducere de R. James Woolsey 11
Cuvânt înainte de dr. Paul Kengor 15

Partea I Glorificarea vinovatului, incriminarea inocentului 21
Introducere 23
1 Atras în Securitate 29
2 Adevărata semnificație a glasnostului 34
3 Cum am trecut de partea Americii 44
4 Magia neagră a dezinformării 52
5 „Frumusețea“ dezinformării 57
6 Înscenările Kremlinului 66
7 Întâlnirea lui Stalin cu catolicismul 71
8 Noul inamic al Kremlinului 74

Partea a II-a Anatomia unei campanii de dezinformare: confecționarea „pontifului lui Hitler“ 79
9 Plăsmuirea ratată a „pontifului lui Hitler“ 81
10 Cardinalul Stepinac 92
11 Cardinalul Mindszenty 102
12 Mai multe înscenări 111
13 Războiul global împotriva religiei 116
14 Noua cruciadă a Vaticanului 126
15 Teologia eliberării 129
16 Războiul lui Hrușciov împotriva Vaticanului 134
17 Pregătiri pentru „aranjarea“ lui Pius al XII-lea 138
18 *Vicarul* 143
19 Piesa 149
20 Dezinformare sub orice piatră 156

Scanned with OKEN Scanner

21 Amprentele KGB-ului 164
22 Antisemitismul *Vicarului* 176
23 Rădăcinile ideologice ale *Vicarului* 181
24 Rolf Hochhuth 187
25 O altă perspectivă asupra *Vicarului* 198
26 Necrofagia politică a lui Hrușciov 207
27 *Pontiful lui Hitler*, cartea 211
28 Cocaina lui Andropov 220

Partea a III-a Proclamarea guvernului american drept o bandă de asasini 229
29 Sfârșitul inocenței Americii 231
30 Hrușciov: un monumental dezinformării 243
31 Operațiunea „Dragon“ 255
32 Nouă dovadă incontestabilă a implicării KGB-ului 266

Partea a IV-a Descâlcirea plasei de minciuni a zilelor noastre 283
33 De la dezinformare la terorism 285
34 Epoca lui Putin 293
35 De la „pontiful lui Hitler“ la 11 septembrie 2001 302
36 Terorismul nuclear al Kremlinului 307
37 Un imperiu KGB 312
38 Ținerea în funcțiune a mașinăriei de plăsmuiri 318
39 Mișcarea împotriva războiului 323
40 Bântuie stafia lui Marx 335
41 Dezinformarea în America zilelor noastre 339
42 De la dezinformare la asasinare 348
43 Cultul de tip marxist al personalității și apa grea 358
44 Cum am devenit un „evreu ticălos și trădător “ 367
Epilog 377

Note 383
Bibliografie 447

Scanned with OKEN Scanner

Elogiu premergător

„*Dezinformarea* reprezintă o istorie a unei părți încă ascunse a Războiului Rece – o parte ascunsă, precum cârtițele KGB-ului strecurate în structurile de informații occidentale – care trebuie studiată pentru a înțelege cu adevărat cum anume a căutat comunismul să corupă totul în calea sa. Aidoma *Martorului* lui Whittaker Chambers, orice studiu asupra Războiului Rece ar fi profund incomplet fără *Dezinformarea*."

JED BABBIN, fost subsecretar adjunct în Departamentul Apărării și autor al volumelor *In the Words of Our Enemies* și *Inside the Asylum: How the U.N. and Old Europe Are Worse Than You Think*

„Punând în discuție istorii false și calomnii subtile, Pacepa și Rychlak ne poartă într-o călătorie prin Imperiul Dezinformării. Aici aflăm teoria și practica Marii Minciuni dezlănțuite împotriva Creștinismului – împotriva papilor și a episcopilor. Aflăm cum Kremlinul, chiar după căderea comunismului, își continuă războiul împotriva Occidentului; aflăm cum *dezinformația* este folosită pentru a inspira o puternică ură față de evrei ca să mobilizeze Islamul, ca pe un berbec, împotriva Israelului și a Americii – în beneficiul Rusiei. Dacă vrei să înțelegi forțele care lucrează la umbra declinului Creștinismului și a ascensiunii Islamului militant, trebuie să citești această carte."

JEFFREY NYQUIST, autor al volumului *Origins of the Fourth World War*, editorialist și realizator de emisiuni radio la WIBG (Ocean City, New Jersey)

„Ca evreu crescut în New York, îmi era silă să aud până și numele papei Pius al XII-lea. Dar, după șapte ani de investigații și după ce am adunat 46 000 de pagini de documente convingătoare, am ajuns

Scanned with OKEN Scanner

să descopăr cu surprindere că Pius al XII-lea a fost slăvit și glorificat ca erou de către toți evreii, în timpul războiului și imediat după aceea. Dacă vreți să aflați cum anume un miliard de oameni au fost ademeniți să-l urască, citiți această carte a generalului Ion Mihai Pacepa și a profesorului Ron Rychlak despre practica încă secretă a Kremlinului, *dezinformația*. Acea uriașă mașinărie a produs cea mai urâtă distrugere a reputației unui personaj în secolul al XX-lea și a provocat o mare tensiune între evrei și catolici. Dar permiteți-mi să vă avertizez: această carte este înfricoșătoare! Când o citești vei descoperi cum ai fost manevrat ca o piesă de șah pentru a atinge un țel precis. Vei mai afla că planul care ține de *dezinformația* dezbină încă lumea iudeo-creștină, cu consecințe fatale la nivel internațional."

GARY KRUPP, președinte al Fundației Pave the Way, dedicată restabilirii relațiilor între religiile lumii

„Scrisă de către doi experți de prim-plan, această carte este o operă lămuritoare și demistificatoare de arheologie politică și istorică, un efort pasionat și captivant de a scoate în evidență tehnicile comuniste ale minciunii cinice, ale comploturilor violente și ale perversului și abilului amestec de legende propagandistice deghizate în mărturii istorice. Autorii demonstrează o erudiție impresionantă și o înțelegere intuitivă unică a secretelor adânci ale mașinăriei de dezinformare sovietice și postsovietice. Ca fost ofițer de informații de cel mai înalt rang în cadrul blocului sovietic, care a rupt legăturile cu sistemul din motive etice, arătându-i în mod curajos dedesubturile teroriste, Ion Mihai Pacepa este un formidabil martor și un analist respectat al intrigilor, aranjamentelor și manipulărilor comuniste."

VLADIMIR TISMĂNEANU, autor al lucrării *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, director al Centrului pentru Studierea Societăților Post-Comuniste al Universității Maryland și președinte al Comisiei Prezidențiale de Analiză a Dictaturii Comuniste din România

Scanned with OKEN Scanner

Pentru Mary Lou, care m-a ajutat
să-mi privesc trecutul cu ochi americani
Gen.-lt. ION MIHAI PACEPA

Fiicei mele, Lindsey,
și tuturor celor din familia mea asemenea ei
Profesor RONALD RYCHLAK

Scanned with OKEN Scanner

„Cei care nu-și pot aminti trecutul sunt condamnați să-l repete."

GEORGE SANTAYANA, *The Life of Reason*, vol. 1, 1905

„În Rusia, «rață», în afara sensului său propriu, este un termen sinonim cu dezinformarea. «Când rațele zboară» înseamnă că presa publică o dezinformare."

PAVEL SUDOPLATOV, director-adjunct al serviciilor de informații externe sovietice, în volumul de memorii *Misiuni speciale* (1994)

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

Această remarcabilă carte va schimba modul în care priviți serviciile de informații, afacerile externe, presa și încă multe altele. Gen.-lt. Ion Mihai Pacepa este personajul cu rangul cel mai înalt din tabăra vreunui serviciu de informații advers care a dezertat vreodată. Ca șef al serviciilor românești, el a luat parte direct, de-a lungul a mulți ani, la întâlnirile șefilor de state și a fost martorul unora dintre cele mai sensibile discuții ale adversarilor noștri în timpul Războiului Rece.

Generalul Pacepa ne spune de la bun început că strângerea de informații este mai degrabă ultima ocupație pe lista a ceea ce serviciile secrete românești și celelalte din blocul sovietic făceau în anii aceia. Culegerea de informații, spune el, „a fost mereu mai mult sau mai puțin irelevantă". Aș putea adăuga că, fie că suntem sau nu de acord cu această afirmație referitoare la perioada Războiului Rece, mai multe informații culeg astăzi hackerii din spatele tastaturilor decât ofițerii de caz care ajustează cu finețe amplasarea așa-numitelor *dead drops* [metodă de spionaj care constă în schimbul de informații între doi indivizi, folosind o ascunzătoare și fără ca aceștia să se întâlnească în mod direct; vezi și *dead drops* – căsuțe poștale oarbe/secrete folosite la transmiterea mesajelor fără a periclita securitatea operativă a misiunii, n. tr.].

Așadar, cu ce își ocupau timpul spionii români și sovietici în anii Războiului Rece? Generalul Pacepa ar spune că se ocupau cu „înscenări", adică, pentru a îndeplini așa ceva, cu rescrierea istoriei și manipularea înregistrărilor și a documentelor etc. Ce scop are această *dezinformația*? O, chestiuni mărunte precum folosirea scurgerilor de informații în presă spre a distruge reputația unui lider național sau religios, dezlănțuirea sentimentelor antisemite, întărirea resentimentelor față de Statele Unite sau Israel în lumea arabă. Lider sovietic și multă vreme șef al KGB, Iuri Andropov, după câte se pare un adevărat susținător al *dezinformației*, o spune în felul următor: „[*Dezinformația*

este] precum cocaina. Dacă tragi pe nas o dată sau de două ori, s-ar putea să nu-ți schimbe viața. Dacă totuși o folosești zilnic, te va face dependent – un om diferit."

Prin urmare, cineva ar putea spune că aceste lucruri sunt de înțeles în timpul Războiului Rece, dar de ce și acum? Și de ce multe guverne din Orientul Mijlociu fac în esență același lucru, adică răspândesc povești delirante despre 9/11 – cum că ar fi fost mâna CIA sau a Mosadului? Îmi închipui că este cât se poate de simplu: dictatorii au nevoie de inamici pentru a justifica opresiunea pe care o îndreaptă împotriva propriilor popoare. Iar noi le suntem la îndemână.

Un alt înțeles major rezultă din aceste pagini. Comuniștii s-au situat undeva între lipsa oricărei ideologii și existența unei ideologii disfuncționale. Noi avem o ideologie la care aproape toți americanii aderă: democrația, domnia legii și America descrisă, cu cuvintele lui Lincoln, drept „ultima, cea mai bună speranță a lumii". Pentru cei mai mulți dintre noi există și o religie, în general creștinismul sau iudaismul. Acest lucru arată că atât blocul sovietic, cât și actualii noștri inamici, pun la cale un atac îndreptat cu grijă, sau o înscenare, pentru a distruge religia: pentru a răspândi antisemitismul, pentru a murdări reputația unui papă și a altor conducători de biserici, acuzându-i de antisemitism, când de fapt ei, în epoca nazistă, se străduiau din răsputeri să-i protejeze pe evrei.

Generalul Pacepa arată totodată cum se poate demonta până și cel mai atent construit exemplu de *dezinformația*, cum ar fi, de pildă, piesa din anii 1960, *Vicarul*, care distrugea reputația papei Pius al XII-lea prin utilizarea literaturii complementare, uluitoare prin imaginile falsificate, editarea răuvoitoare a textului etc.

Generalul Pacepa a scris că în blocul sovietic indivizii care se ocupau cu *dezinformația* erau mai numeroși decât cei care activau în industria de apărare. *Dezinformația a* fost și, într-o anumită măsură, încă este un efort extraordinar.

În pofida perfecțiunii artei înscenărilor, a experienței și a motivațiilor sale ca dictatură care se sprijină pe utilizarea informațiilor secrete și care este într-o permanentă căutare de noi dușmani, pe măsură ce înaintăm în secolul XXI putem vedea că Rusia nu este cea mai mare problemă a noastră. Indicatorii săi demografici sunt dezastruoși (natalitate scăzută, speranță scăzută de viață la bărbați), iar numărul populației este de presupus că va ajunge sub 100 de milioane până la mijlocul secolului. Trăiește aproape în întregime din vânzarea de petrol și gaze (și se folosește de gaze șantajându-și vecinii, pe care îi

Scanned with OKEN Scanner

amenință cu sistarea livrărilor). Dar descoperirea recentă a unor substanțiale zăcăminte de gaze de șist în multe țări, inclusiv în Statele Unite, în Polonia și în multe alte locuri din lume, îi poate da Rusiei o grea lovitură. Rezerva sa de gaze ar putea să nu mai aducă un profit atât de mare și și-ar putea pierde considerabil importanța ca armă politică, iar petrolul său ar putea fi înlocuit de combustibili extrași din gaze naturale mult mai ieftini, precum metanolul.

Nimeni nu va suferi prea mult, pe la mijlocul secolului XXI, din pricina numărului scăzut de ruși stând pe tușă, disperați să se facă remarcați cu a lor iscusință în a pune la cale înscenări și alte lucruri asemenea, care, de altfel, devine din ce în ce mai irelevantă.

Generalul Pacepa și distinsul său coautor, profesorul Ronald Rychlak, au realizat ceva extraordinar în aceste pagini. Nu doar că ne-au ajutat să înțelegem istoria și multe din operațiunile actuale de *dezinformația* pe care continuăm să le vedem în desfășurare – în special ale Rusiei și ale țărilor din Orientul Mijlociu –, dar au pus și bazele științei prin care vom descoperi metode de a neutraliza aceste operațiuni. Pe scurt, cei doi au deschis o lume care pentru mulți dintre noi practic nu exista, sau, dacă știam că există, apropate toți am subestimat-o într-o bună măsură.

R. JAMES WOOLSEY, Președinte al Fundației
pentru Apărarea Democrațiilor, fost director al CIA

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt înainte

Iată o lucrare pe care mulți dintre noi au așteptat-o, o carte pe care – îndrăznesc să spun – *istoria* a așteptat-o. De la început până la sfârșit, ea este o bijuterie compusă din noi și fascinante informații, o mină de aur în privința materialului atât de necesar, dar mult amânat, despre Războiul Rece, o fâșie de lumină în ceea ce într-adevăr a fost o lume a întunericului. Autorii sunt foarte aparte: Ron Rychlak este expert în subiectul mult calomniatului papă Pius al XII-lea și în Biserica Catolică în general, în special în perioada Războiului Rece. Gen.-lt. Ion Mihai Pacepa, ofițerul de informații cu cel mai înalt grad care a dezertat vreodată din blocul sovietic, a fost, în mod cu totul și cu totul excepțional, martorul a multe dintre evenimentele care sunt descrise în carte. Generalul Pacepa se află încă printre noi pentru a depune mărturie despre adevăr și litaniile pline de minciuni – în pofida unei condamnări la moarte și a unei recompense de două milioane de dolari puse pe capul său de către ultimul dictator român, Nicolae Ceaușescu. Astfel, ne găsim în fața unei întâlniri rare a unui savant al istoriei religioase cu un martor al faptelor murdare orchestrate de comuniști împotriva factorului religios. Avem aici, combinate, erudiția în stare pură și sursele primare.

Rezultatul este o carte care îți taie respirația și te înfurie deopotrivă, iar pe alocuri te deprimă. Unii ar fi tentați să spună că cititorii nu vor putea să lase această carte din mână, dar s-ar putea să fie nevoie tocmai de acest lucru pentru a absorbi imensitatea informației și a te detașa de latura ei întunecată. Unii ar putea doar căuta de ceva vreme înainte de a da înapoi și a-și dori o pauză. Este cu adevărat greu de îndurat nivelul absolut al calomniei sovietice, totală, practicată fără remușcări și îndreptată împotriva religiei și a oamenilor religioși, pe care generalul Pacepa și profesorul Rychlak l-au clarificat cât se poate de metodic. Totuși, trebuie să-i facem față, pentru că povestea lor se cere spusă.

Scanned with OKEN Scanner

Oricine a studiat sau a fost implicat în mișcarea comunistă știe că reprezentanții acesteia au desfășurat câte o campanie împotriva a aproape orice au simțit că poate fi amestecat în propaganda ce le servea și sprijinea scopurile. Vladimir Lenin declarase în mod infamant că „singura moralitate" pe care o recunoșteau bolșevicii săi era cea care le promova interesele. Aceasta însemna că minciuna era pe deplin justificată, că orice țintă era legitimă și că sezonul țintelor identificate era mereu deschis. Combină această intenție criminală și relativism moral cu ceea ce Mihail Gorbaciov a numit „războiul sovietic împotriva religiei", plus o rețea de partide comuniste servile de-a lungul și de-a latul globului – toate supuse în fața a ceea ce George Kennan a denumit „vocea stăpânului" care rostea în mod „infailibil" de la Kremlin – și obții o conspirație internațională propriu-zisă menită a demoniza cele mai sacre personalități religioase care au stat în calea felului sovietic de a fi. Arta crasă a minciunii Kremlinului ar fi un instrument viguros în acest efort susținut, un efort drăcesc lipsit de scrupule morale. Abia acum, mulțumită generalului Pacepa și profesorului Rychlak, avem o evaluare documentată a efortului și a ramificațiilor sale insidioase.

Firul narativ care străbate această carte este legat de cazul Papei Pius al XII-lea, ceea ce face foarte mult sens de vreme ce cazul Pius se afla la nadirul campaniei sovietice de denigrare, începând sub Stalin și Hrușciov. Autorii arată că atacul împotriva lui Pius a fost lansat printr-o transmisiune din 1945 a Radio Moscova care a repetat pentru prima dată eticheta nedreaptă de „Pontiful lui Hitler". Sovieticii au înțeles că Pius al XII-lea reprezenta o amenințare fatală la adresa ideologiei lor, disprețuind comunismul la fel de mult ca nazismul. S-au pornit astfel într-o cruciadă menită să-l distrugă pe papă și reputația acestuia, să-i scandalizeze enoriașii și să atâțe divizarea între credințe.

Generalul Pacepa și Rychlak au demascat campania împotriva lui Pius al XII-lea. Nici o persoană care va citi această carte nu va rămâne cu convingerea că Pius al XII-lea l-a susținut vreodată pe Hitler sau nazismul. Și oricine își oferă acum opinia asupra controversei Pius trebuie să parcurgă această carte. De fapt, cine n-o citește nu poate fi luat în serios pe acest subiect. Odată cu această carte, prima întrebare care trebuie adresată oricui are o percepție negativă asupra lui Pius ca „Pontif al lui Hitler" devine: „Ai citit cartea lui Pacepa și Rychlak?"

Așa cum arată această carte în mod decisiv, miturile imorale create de comuniști spre a-l discredita pe papă au fost adoptate în mod

Scanned with OKEN Scanner

tragic, fără să-și dea seama, de către mulți istorici și jurnaliști acceptați. Mitul, care a fost inițial respins imediat de către o generație contemporană ce trăia în istoria reală și care și-a dat seama foarte repede despre ce este vorba, a luat avânt odată cu generațiile următoare care nu trăiseră acea istorie și care nu știau mai bine. A crescut repede și a fost lăsat să păteze reputația unui om bun care a iubit, ajutat și cazat personal evrei în timpul Holocaustului. KGB-ul și acoliții săi au perpetuat o imagine nocivă deloc potrivită cu acea realitate. Imaginea ne rămâne acum pe retină. Este sfâșietor să constatăm scindarea pe care au provocat-o comuniștii între catolicii care pe bună dreptate l-au admirat pe Pius – și chiar au căutat să-l canonizeze – și prietenii lor evrei. Comuniștii au făcut asta și au scăpat basma curată – sau cel puțin până la momentul apariției acestei cărți.

Cartea demască în mod convingător o sumedenie de minciuni dăunătoare, mult în afara cazului Pius. Mare parte a istoriei pe care credeam că o cunoaștem, sau pe care credeam că am descoperit-o recent, a fost în realitate născocită ca dezinformare comunistă. Așa cum arată autorii, acesta a fost un război „care a izbucnit în 1945 și nu s-a încheiat niciodată". Uniunea Sovietică și Războiul Rece nu mai există, dar războiul asupra religiei continuă, revigorat pe neștiute de către cărturari derutați care au ales să adune „fapte" ce nu s-au petrecut încă de la bun început.

Minciunilor li s-a permis să devină „istorie", să devină „adevăr". Dar ce este adevărul? Ce este istoria? Această carte conține istoria reală. În acest sens, este o operă fundamentală care va porni procesul de remediere a educării greșite și a unei „erudiții" în mod impardonabil greșite. Iar istoricilor și cărturarilor le revine sarcina de a discerne cu grijă asupra modului în care generalul Pacepa și Rychlak au ajuns aici: prin conectarea la un concept-cheie care redirecționează în mod adecvat istoricii și cărturarii către adevăr – anume, înțelegerea scandaloasei și incomparabilei tactici sovietice a dezinformării.

Acesta este un aspect crucial. Generalul Pacepa și Rychlak ar fi putut foarte simplu să scrie o dare de seamă standard a persecuției sovietice din perspectiva unui grup religios. Pe măsură ce îndepărtau straturile, ei au constatat esența găunoasă care era dezinformarea – cunoscută ca *dezinformația* în limba rusă. Desigur, generalul Pacepa știa deja toate aceste lucruri din perspectiva celui care le-a trăit și, în mod regretabil, din cea a participantului reluctant. Acum, comițând actul de reparație, atât el, cât și Rychlak sunt capabili să explice lumii cum anume cunoașterea dezinformării sovietice explică mare parte din ceea ce nu am știut și, într-un mod semnificativ, mare

Scanned with OKEN Scanner

parte din ceea ce am înțeles greșit. Cei doi au fixat reflectoarele în așa fel încât istoricii beneficiază acum de o claritate ce până nu demult lipsise.Într-atât de neechivoc murdară fusese utilizarea sovietică a dezinformării încât până și definiția sovietică a acesteia, publicată în ediția din 1952 a *Marii Enciclopedii Sovietice*, fusese ea în sine o formă de mistificare. Doar răsturnata lume suprarealistă a comunismului sovietic poate produce o asemenea litanie a ticăloșiei. Regretatul Václav Havel vorbea despre „cultura comunistă a minciunii". Iat-o din nou, larg răspândită. Generalul Pacepa și Rychlak ridică vălul de pe ochii noștri și, pe măsură ce fac acest lucru, începem să descoperim o biserică sacrificată pe cruce, bătută acolo în cuie de către prigonitori nemiloși.

Dar preocuparea autorilor nu este doar Biserica Catolică sau, mai extins, biserica creștină. Această carte inovatoare nu deslușește doar comploturile împotriva lui Pius al XII-lea și a unor figuri precum cardinalii Stepinac, Mindszenty și Wyszynski. Arată duplicitatea unor grupuri precum Consiliul Mondial al Păcii, Consiliul Mondial al Bisericilor și Partidul Mondial al Muncitorilor; mâinile însângerate ale locțiitorilor, de la Vîșinski la serviciile secrete române și bulgare; implicarea sovietică în teologia eliberării; rolurile cu știință și fără știință ale unor jucători precum Romesh Chandra și Rolf Hochhuth și Erwin Piscator, și I. F. Stone, și Edward Keating, și John Cornwell; impactul agenților plătiți, agenților de influență și al celor trași pe sfoară; magia neagră macabră a „necrofagiei" sovietice și multe altele. În mod cu totul ironic, cartea scoate în evidență antisemitismul repugnant din spatele conspiratorilor înșiși ai campaniei originare a „Pontifului lui Hitler" și alte eforturi de dezinformare. Capitolul despre promovarea sovietică a conspirației insidioase a *Protocoalelor înțelepților Sionului* reprezintă o trezire la realitate. Aici, prigonitorii adepților lui Cristos au redeșteptat o veche disponibilitate antisemită și au diseminat-o înspre Occident drept purul adevăr.

Într-adevăr, antisemitismul documentat în această carte este șocant. Autorii semnalează campania antisionistă a lui Iuri Andropov, sprijinul dat terorismului islamic și promovarea dual a antisemitismului virulent și antiamericanismului printre arabii din Orientul Mijlociu. Până în 1978, blocul sovietic a implantat aproape patru mii de agenți de influență în lumea islamică, înarmați cu sute de mii de exemplare ale *Protocoalelor înțelepților Sionului* – și cu echipamente militare. Semințele pe care le-au plantat în lumea arabă în urmă cu câteva decenii răspândesc încă ură și distrugere sub forma

Scanned with OKEN Scanner

violenței și terorii. Comunismul ateu a căutat un servitor în persoana islamului radical, cu musulmanii extremiști exploatați de către manipulatori sovietici care au sperat să păteze iudaismul și Israelul, și creștinismul, și America, și Occidentul – și mult prea adesea cu un succes tragic. Au răspândit nu doar acte de terorism, ci extraordinare acte de „diplomație" precum abominabila Rezoluție ONU 3379 prin care Sionismul era declarat o formă de rasism.

Vai, nu reprezintă nici un șoc – se poate presupune – când cineva vede că făptașii din spatele acestor variate forme de rea-voință au fost aceiași banditi politici care au promovat o ideologie internațională care a distrus viețile a mai mult de 100 de milioane de persoane în secolul XX, dublul tributului în vieți omenești al celor două războaie mondiale. Iar „banditi" nu este un cuvânt prea tare, sau probabil că *gangsteri politici* ar fi la fel de potrivit. Pentru cineva care simte acest limbaj pare un pic exagerat, ei bine... mai bine începeți să citiți pentru că sunteți martorii unei învățături neplăcute. Aceasta este o saga revoltătoare a înșelăciunii sovietice care te va face fie să-ți dorești o baie, fie – ah, da – poate chiar să mergi la biserică.

Locotenent-general Ion Mihai Pacepa și profesorul Ron Rychlak au făcut o treabă extraordinară. Iertați-mi dacă spun *munca Domnului*, de vreme ce îngerii mei buni au întâietate în fața obiectivității academice. Datorăm multă recunoștință generalului Pacepa și profesorului Rychlak pentru devoalarea demonilor și detaliilor din spatele dezinformării.

Dr. PAUL KENGOR,
Profesor de științe politice,
Grove City College

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I
Glorificarea vinovatului, incriminarea inocentului

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

De-a lungul vremii, toți cei care au stat pe tronul de la Kremlin – țarii autocrați, liderii comuniști sau președinții aleși democratic – au fost preocupați să-și transforme țara într-un monument închinat lor înșiși și să controleze toate manifestările religioase care le-ar putea afecta în vreun fel ambițiile politice.

În plus, conducătorii ruși au făcut o tradiție din a folosi poliția politică drept mijloc de a-și duce la îndeplinire, în mod secret, planurile de mărire. Se prea poate ca țarismul, comunismul și Războiul Rece să fi fost înghițite de nisipurile timpului, dar Kremlinul continuă această tradiție.

În cele din urmă, tentaculele Kremlinului au atins și țărmurile Statelor Unite.

În martie 1996, o senzațională poveste a zdruncinat conștiința americană. Consiliul Național al Bisericilor (NCC) și Centrul pentru Renaștere Democratică (CDR), două organizații de factură marxistă în realitate, având-și sediile în Statele Unite, au organizat o conferință de presă comună pentru a anunța o „creștere semnificativă" a cazurilor de incendiere premeditată a bisericilor afro-americane din această țară.

Pe 8 iunie, într-o intervenție difuzată la radio, președintele Bill Clinton a denunțat respectivele incendieri și a solicitat constituirea unui grup operativ federal care să investigheze cazurile. Președintele a vorbit cu emoție despre „foarte viile și dureroasele amintiri cu biserici afro-americane incendiate în statul meu [Arkansas] pe când eram copil". Acuzând faptul că „ura rasială" era forța din spatele incendiilor, el a promis că ancheta va avea tot sprijinul care decurge din puterea guvernului federal. Pe 15 iunie, Biroul Federal de Investigații și Biroul pentru Alcool, Tutun, Arme de foc și Explozibili au repartizat două sute de agenți federali unei noi unități operative, însărcinată să investigheze cazurile de incendiere a bisericilor

Scanned with OKEN Scanner

afro-americane.[1] Până în iulie, relatările din presă despre bisericile afro-americane incendiate s-au înmulțit, ajungând la peste două mii două sute de articole, al căror scop era acela de a condamna ceea ce Centrul pentru Renaștere Democratică a numit „o foarte bine organizată mișcare a supremației albilor".[2]

Povestea s-a răspândit ca un foc mistuitor, inflamând sentimentele oamenilor cumsecade de pretutindeni împotriva rasiștilor americani care săvârșiseră asemenea fapte îngrozitoare. La Geneva, în Elveția, Consiliul Mondial al Bisericilor (WCC) – organizația internațională la care este afiliat Consiliul Național al Bisericilor – a decis să trimită treizeci și opt de pastori la Washington, D.C., pentru a oferi guvernului american și oamenilor mai multe informații despre această tragedie rasistă fără precedent.[3]

Pe 13 iulie, președintele Clinton a aprobat Actul Prevenirii Incendiilor Bisericii din 1996, care a transformat incendierea bisericilor în infracțiune federală. Pe 7 august, el a aprobat și un buget de 12 milioane de dolari pentru combaterea incendierilor bisericilor aparținând enoriilor afro-americane. Peste câteva zile, Consiliul Național al Bisericilor a publicat în *New York Times*, *Washington Post* și în alte numeroase ziare mesaje întinse pe pagini întregi prin care se solicitau donații pentru noul său „Fond al Bisericilor Arse". Pe 9 august, *Wall Street Journal* informa că NCC „a reușit să strângă aproape 9 milioane" și că banii proveniți din contribuții continuau să se adune într-un ritm de „aproximativ 100 000 de dolari pe zi".[4]

Apoi balonul s-a spart. Un grup privat, Asociația Națională pentru Protecția împotriva Incendiilor, a stabilit în cele din urmă că în anii precedenți avuseseră loc cu *mult mai puține incendii* ca de obicei, iar în statele din Sud autoritățile însărcinate cu aplicarea legii nu au putut confirma *nici un incendiu* provocat pe motive rasiale[5]. Nici o incendiere de biserică nu s-a petrecut în Arkansas în perioada copilăriei lui Clinton, în pofida amintirilor sale „vii și dureroase", iar Consiliul Național al Bisericilor a fost acuzat că a pus la cale „o mare farsă a incendierii bisericilor".[6]

Americanul mediu a privit farsa NCC/CDR ca pe o simplă scăpare din condei și a uitat de ea. Nimeni din țară sau din străinătate nu a întrebat de ce această escrocherie calomnioasă nu a fost oprită de la bun început. Răul politic fusese, în orice caz, înfăptuit.

Statele Unite, care plătiseră un tribut de 405 399 de vieți pentru a salva lumea din ghearele rasismului nazist și ale Holocaustului, s-au trezit acum discreditate ca țară neonazistă și rasistă. În doar

Scanned with OKEN Scanner

câțiva ani, peste 40% din tinerii canadieni considerau Statele Unite ca fiind „răul"[7] și 57% dintre greci răspundeau „nici una" când erau întrebați care țară era mai democratică, Statele Unite sau Irakul.[8] La Berlin, un membru al guvernului german, Herta Däubler-Gmelin, îl compara pe noul președinte George W. Bush cu Hitler.[9] Marxiștii occidentali, precum dezastruosul dictator al Venezuelei, Hugo Chavez, au ieșit și ei la înaintare, oferind bucuroși un prilej de amuzament Națiunilor Unite în 2006 cu o trimitere indirectă (dar foarte precis înțeleasă) la președintele american: „Ieri, diavolul a venit aici. Chiar aici. Chiar aici. Și astăzi mai miroase încă a sulf."[10] Prin 2008, chiar în Statele Unite, anumiți lideri ai Partidului Democrat începuseră să-și descrie propria țară drept un „tărâm capitalist șubred și rasist", incapabil să furnizeze asistență medicală săracilor sau să-și refacă școlile aflate în ruină.[11]

Cheia înțelegerii farsei incendierilor bisericilor afro-americane stă în faptul documentat că acest Consiliu Mondial al Bisericilor, care a declanșat și a promovat întreaga poveste, fusese infiltrat și în cele din urmă controlat de serviciile secrete ruse încă din 1961. Arhiva Mitrohin, o voluminoasă colecție de documente aparținând serviciilor de informații externe sovietice care a fost extrasă din Uniunea Sovietică în 1992, furnizează identitățile și numele de cod utilizate de serviciile sovietice a mulți preoți ortodocși ruși trimiși de-a lungul anilor să facă parte din Consiliul Mondial al Bisericilor, cu scopul precis de a influența politica și deciziile acelui organism. De altfel, în 1972 serviciile secrete sovietice au reușit să-l propulseze pe mitropolitul Nicodim (agentul „Adamant") în funcția de președinte ales al Consiliului (WCC). Un document KGB din 1989 afirmă cu mândrie: „Agenda WCC este totodată agenda noastră."[12] Nu mai devreme de acum câțiva ani, mitropolitul Kiril (agentul „Mihailov"), care fusese unul dintre reprezentanții influenți în Consiliul Mondial al Bisericilor încă din 1971, iar după 1975, membru al Comitetului Central al WCC, a fost uns în 2009 patriarh al Bisericii Ortodoxe Ruse.[13]

Atacul calomnios la adresa Statelor Unite și a bisericilor acestei țări relatat mai sus nu a fost deloc surprinzător. Exprimă modul în care Kremlinul a preferat de secole să-și desfășoare acțiunile de politică externă și internă, prin complicate șiretlicuri. Religia figurează frecvent în acțiunile liderilor ruși, cunoscuți pentru proverbialul lor cinism și pentru faptul că se consideră singurul dumnezeu de care omenirea ar avea nevoie.

Judecând dintr-o perspectivă istorică, manipularea religiei practicată de Kremlin spre a-i servi interesele politice datează din secolul

Scanned with OKEN Scanner

XVI. Când Ivan al IV-lea – cel Groaznic – s-a încoronat ca prim țar al Rusiei în 1547, și-a arogat și calitatea de cap al Bisericii Ortodoxe Ruse, așa cum a fost recunoscut de către patriarhul Constantinopolului în 1591. Moscovia tocmai fusese eliberată în urma înfrângerii Imperiului Bizantin de către turci, iar Ivan a moștenit ideea „simfoniei biserică–stat" de la fostul imperiu. Diferența a fost aceea că, în loc să aibă un împărat și un patriarh – ca în Bizanț – , Ivan a ales să poarte ambele pălării. Acest cumul de funcții a dăinuit, prin toți țarii, până la Nicolae al II-lea, prin toți liderii sovietici, începând cu Vladimir Ilici Lenin, prin Boris Elțîn, și dăinuie astăzi în Rusia lui Vladimir Putin.

Ivan al IV-lea a fost și primul conducător al Rusiei care și-a înființat propria poliție politică, *Opricinina*, sau curtea separată. Creată în 1564 sub îndrumarea personală a lui Ivan, a fost folosită în principal pentru a-i controla pe boierii care constituiau o amenințare la adresa domniei sale. Tradiția s-a păstrat, trecând prin numeroase schimbări de nume, până la amenințător de familiarul KGB (*Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnosti*, sau Comitetul Securității Statului) al Uniunii Sovietice și, dincolo de el, la FSB-ul de astăzi (*Federalnaia Slujba Bezopasnosti*, Serviciul Federal de Securitate). Poliția politică a Rusiei a fost întotdeauna responsabilă cu menținerea ordinii în treburile bisericii și ale statului, în concordanță cu directivele date de omul așezat pe tronul de la Kremlin.

Până la al Doilea Război Mondial, Rusia a fost practic o putere izolaționistă – de neînțeles probabil pentru străini –, nutrind o anume pasiune pentru abordarea problemelor în mod mai degrabă indirect și clandestin, decât frontal, dar nu a fost considerată o amenințare de către restul lumii. Cu secole în urmă, țarii ruși nu aveau neapărat subtilitatea de a-și ascunde viclenia. Orizonturile lor politice se opreau cu precădere la granițele rusești, iar ei știau că țăranii ruși aveau o credință infinită în țarul lor și în religia ortodoxă pe care acesta o reprezenta. Călătorii străini nu se lăsau întotdeauna înșelați, dar acest lucru nu conta. În secolul XIX, de exemplu, marchizul Astolphe de Custine a scris pe larg despre călătoriile sale în Rusia. El se plângea de „abilitatea de a minți" și de „naturalețea falsității" pe care le cunoscuse în 1839, când țarul a încercat să-l impresioneze pe vizitatorul francez cu un spectacol de lumini organizat la palatul imperial. Această demonstrație era menită să ascundă faptul că sute de privitori s-au înecat când o furtună izbucnită din senin le-a răsturnat bărcile. „Nimeni nu va afla vreodată adevărul",

Scanned with OKEN Scanner

scrie el în jurnal, „iar gazetele nici măcar nu vor pomeni dezastrul – ce i-ar pricinui neplăceri țarinei și ar putea arunca vina pe țar."[14] La sfârșitul călătoriei sale, marchizul de Custine conchidea: „Totul este înșelăciune în Rusia."[15]

Abia în anii premergători celui de-al Doilea Război Mondial, liderul de la Kremlin a început să cugete în mod serios la dominația asupra lumii și să se amestece în organizarea și în treburile serviciilor sale de informații externe. Oriunde altundeva în lume, serviciile de informații externe sunt în primul rând însărcinate să culeagă informații, pentru a-i ajuta pe șefii de stat să-și modeleze politica externă, dar în Rusia, și mai apoi pretutindeni în sfera de influență rusă, această sarcină a fost mereu mai mult sau mai puțin importantă. Acolo, scopul este acela de a manipula viitorul, nu doar de a învăța despre trecut. În mod concret, ideea este de a fabrica un nou trecut pentru țintele inamice cu scopul de a schimba modul în care lumea le percepe. În afară de a avea ca ținte guvernele occidentale – în zilele noastre în mod special Statele Unite –, Kremlinul a ajuns să privească puternicele religii occidentale drept amenințări din cale afară de puternice.

Această constatare ne duce la titlul cărții de față. De la al Doilea Război Mondial, *dezinformația* a reprezentat cea mai eficace armă a Kremlinului în războiul său cu Occidentul, în special cu religia occidentală. Stalin a inventat această „știință" secretă, dându-i un nume cu rezonanțe franțuzești și pretinzând că era una dintre practicile murdare ale Occidentului. Așa cum va reieși din această carte, Kremlinul i-a defăimat în secret și cu succes pe înalții prelați romano-catolici, culminând cu papa Pius al XII-lea; aproape că a reușit să-l asasineze pe papa Ioan Paul al II-lea; a inventat teologia eliberării, o doctrină marxistă care i-a întors pe mulți catolici europeni și sud-americani împotriva Vaticanului și a Statelor Unite; a promovat antisemitismul și terorismul internațional și a stat la baza revoltelor antiamericane din lumea islamică.

În pofida dispariției comunismului sovietic, *dezinformația* și rețeaua internațională de agenți sub acoperire sunt foarte active și astăzi. Continuă să denatureze felul în care milioane de oameni percep Statele Unite, manipulează încă religia – orice religie – și joacă un rol substanțial în alimentarea terorismului internațional al zilelor noastre.

Mao Zedong ar fi fost mândru. El a rămas faimos pentru că a spus că o minciună repetată de o sută de ori devine adevăr.

Scanned with OKEN Scanner

1
Atras în Securitate

Aveam numai 22 de ani când am devenit ofițer al vastei comunități de informații a blocului sovietic și al mașinăriei sale de dezinformare și când întregul meu univers a fost dat peste cap.

Până atunci, tot ce-mi dorisem era să ajung în „America". Fusese visul de-o viață al tatălui meu. Și-a petrecut o mare parte din perioada activă ocupându-se de garajul reprezentanței de la București a companiei de automobile americane General Motors și a fost ferm convins că într-o bună zi va pleca cu toată familia la Detroit, unde avea rude. Prins pe loc de cel de-al Doilea Război Mondial și apoi de ocupația sovietică, a fost forțat să-și abandoneze visul, însă nu înainte de a-mi transmite dragostea pentru America mie, singurul său copil. Când, la sfârșitul războiului, Statele Unite și-au redeschis ambasada la București, am devenit unul dintre vizitatorii entuziaști și m-am înscris la scurtă vreme în asociația Amicii Tineri ai Statelor Unite, o organizație sponsorizată de guvernul american.

Mai mult, prietenul meu cel mai bun din acele vremuri, care era mai mare decât mine și care fusese idolul meu, emigrase deja în Statele Unite și mă aștepta acolo. Fiul unui inginer care lucrase pentru o companie petrolieră americană din România, mi-a fost vecin și mentor până când a părăsit România, chiar înainte de începutul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru a studia în Statele Unite. Apoi, în octombrie 1944, am observat că un tânăr locotenent american s-a oprit să privească mormanul de moloz care fusese cândva casa robustă, cu două etaje, a familiei mele. Fusese făcută una cu pământul pe 4 aprilie 1944, în timpul primului bombardament american împotriva Bucureștiului. Locotenentul s-a dovedit a fi prietenul meu.

„Unde este mama?" a fost tot ce a putut să spună, văzând că și casa lui dispăruse.

„A murit în bombardamentul din 4 aprilie", i-am răspuns.

Vizibil afectat, prietenul meu, acum „locotenentul Bota", a spus: „Am fost cu escadrila care a aruncat bombe peste București în ziua aceea."

Scanned with OKEN Scanner

Ne-am îmbrățișat.

„Știi", mi-a spus câteva zile mai târziu, în vreme ce se pregătea să părăsească din nou România, „am un loc drăguț acolo în America. Acum este casa ta tot atât cât este și a mea."

De ce însă am sfârșit în Securitate, poliția politică a României comuniste, în loc să merg în America?

Simplu spus, am făcut un lucru nechibzuit. La absolvirea liceului, am decis să obțin diploma de inginer înainte de a pleca în America. În vara anului 1947, când am fost admis la Institutul Politehnic din București, Regatul României avea un guvern de coaliție în care doar câțiva membri erau comuniști, iar călătoriile în străinătate nu fuseseră încă restricționate. Cu toate acestea, peste câteva luni, comuniștii l-au răsturnat pe rege, au format un guvern numai al lor și au închis granițele țării.

În ianuarie 1951, când prima generație de ingineri și de economiști ai României formați în comunism era pe cale să-și obțină diplomele, am fost ales să fiu ofițer în uriașa mașinărie de informații a blocului sovietic. Sub comunismul sovietic, în care statul îți plătea integral școlarizarea, nu aveai cum să-ți alegi angajatorul. Guvernul decidea unde să lucrezi, și asta a fost tot.

Am fost profund tulburat. Dar, din cauză că de fapt nu știam ce însemna „America", nu am fost în stare să percep adevărata dimensiune a acestei pierderi. În plus, tocmai începeam să mă bucur de o oarecare popularitate printre colegii de școală datorită *Ariciului* meu, o revistă satirică în care publicam caricaturi. După ce trupele naziste au ocupat România și au transformat reprezentanța General Motors de la București într-o unitate militară specializată în repararea mașinilor și a camioanelor germane, tata și-a deschis un service auto propriu. Era singurul loc din România în care puteau fi reparate autovehicule americane și mergea atât de bine, încât tata mi-a cumpărat o mașină drept premiu pentru a fi fost admis la Institutul Politehnic. Mașina aceea, un micuț Peugeot, m-a ridicat în ochii colegilor, pentru că, printre cei aproape două mii de studenți de la școala de ingineri, numai vreo doi băieți mai aveau mașini.

Cum se spune, în țara orbilor, chiorul este împărat. Asta am fost în Securitate. Acea organizație, înființată doar cu câțiva ani mai devreme, a fost la început umplută cu mineri și alți muncitori recrutați în pripă. Au fost considerați a fi cadre de nădejde din punct de vedere politic, dar cei mai mulți dintre ei abia știau să țină în mână un condei. În comparație cu ei, eram o persoană remarcabilă. Tata, care își începuse cariera ca tinichigiu în atelierul tatălui său, era

Scanned with OKEN Scanner

hotărât să apuce ziua în care unicul său copil nu va fi nevoit să pună mâna pe ciocan, așa că a cheltuit pe educația mea până și ultimul leu pe care îl câștiga. La nouă ani, puteam cânta *Sonata Kreutzer* a lui Beethoven la vioara mea, la doisprezece ani mă remarcam cu *Idée fixe* a lui Berlioz în cadrul seratelor muzicale pe care le organizam pentru colegii mei, iar la șaisprezece ani țineam prelegeri pe marginea cărții *În căutarea timpului pierdut* a lui Proust.

Educația nu a fost, în orice caz, singurul factor care a favorizat cariera mea de agent de informații. La câteva luni după ce am devenit ofițer de securitate, am fost chemat de către șeful meu, căpitanul Fănel Lazarovici, care mi-a spus să mă prezint dis-de-dimineață la șeful Direcției Cadre. Privirea șefului meu spunea totul despre compătimirea pe care o avea pentru mine. „Cadre" era deja un cuvânt înfricoșător pe tot cuprinsul țării, iar despre șeful Direcției Cadre a Securității se spunea că este teroarea în persoană. Cel puțin așa era, spuneau, abia șoptind, colegii mei ofițeri. Doar prin ridicarea unui deget, acesta putea să te promoveze, să te retrogradeze sau să te facă dispărut. Firește, n-am putut închide un ochi toată noaptea.

Cămașa mi se lipise umedă de spate în acea dimineață de aprilie 1951 când am bătut la ușa de mahon care avea o plăcuță pe care era scris *Director de Cadre*. Aflaseră „ei" despre vechile mele vizite la Ambasada Americii? Sau despre medalionul cu chipul regelui pe care îl purtam în secret? Mi-am încordat aproape imperceptibil mușchii gâtului pentru a simți dacă mai am lănțicul. Să fi fost din cauza cruciulițe atârnate de el?

Găsindu-mă în mijlocul unei camere de dimensiunea unui teren de tenis, am luat poziția de drepți, în timp ce pe gură îmi ieșea: „Să trăiți, tovarășe colonel! Sublocotenent Ion Mihai Pacepa, permiteți să raportez."

„*Ciort vozmi!*" a înjurat cu voce tare, în rusă, tipul din spatele biroului. „Să dea dracu', ești deja om în toată firea!"

Mi-a luat un minut să realizez că știam de undeva vocea tipului. Buldogul în uniformă din spatele biroului era fiul unui om care lucrase cu tatăl meu la reprezentanța General Motors din București. Tatăl său era Carol Demeter – cum aș fi putut să-l uit? Din 1938, când Carol Demeter fusese arestat pentru activitate comunistă, până în 1944, când fusese eliberat de trupele sovietice, tatăl meu se îngrijise personal ca soției și fiului deținutului să nu le lipsească nimic.

„Îți aduci aminte ce palmă mi-a dat peste față taică-tău?" a întrebat colonelul. Mustața i s-a zbârlit către mine precum țepii unui porc spinos.

Scanned with OKEN Scanner

M-am înfiorat. Cum aș fi putut uita? Eram de față când tata dăduse în sfârșit de fiul lui Demeter, care hoinărea cu o gașcă de pierde-vară, dispărut de acasă de vreo câteva săptămâni. Urma pe care mâna grea a tatălui meu o lăsase pe obrazul adolescentului năbădăios încă o aveam în fața ochilor. Tata nu mă altoise niciodată. Folosise cuvintele, nu palmele, pentru a mă educa.

„Ei bine", a spus colonelul Demeter când, în cele din urmă, am dat din cap, „acea palmă a făcut din mine bărbat." Mi-a explicat că la scurt timp după acea palmă, a intrat ucenic într-un atelier de dulgherie, luând-o pe urmele tatălui său, iar apoi a intrat în Partidul Comunist și a găsit drumul către Uniunea Sovietică. „Acum e rândul meu să-mi plătesc datoriile față de tatăl tău."

Tata nu mi-a dat nici cel mai mic indiciu cum că ar fi vorbit vreodată cu colonelul Demeter despre mine. Și nici colonelul Demeter nu a spus că ar fi vorbit, deși în următorii zece ani aveam să simt aproape fizic cum mă apasă mâna lui protectoare. O singură dată, în 1954, când s-a dat peste cap ca tatăl meu să aibă funeralii cu onoruri militare, a admis că-mi purta de grijă. În discursul pe care l-a ținut la căpătâiul tatălui meu, Demeter, pe atunci general de securitate, și-a pus laba enormă pe umărul meu și s-a adresat celui care zăcea în sicriu: „Odihnește-te în pace. Fiul tău este pe mâini bune."

În martie 1953, Stalin a sfârșit în cel mai jalnic mod cu putință, încercând să se trezească într-o baie cu aburi, după o lungă beție alături de prietenul său apropiat, Nikita Hrușciov. Astăzi, puțini ruși vor să admită că l-au venerat vreodată pe Stalin. Prea mulți admiratori naziști nu puteau fi găsiți nici în Germania după al Doilea Război Mondial. Dar, pe 6 martie 1953, la funeraliile lui Stalin patru milioane de oameni jeleau în Piața Roșie. Au vuit sirenele, s-au tras clopotele, mașinile au claxonat și în toată țara oamenii s-au oprit din lucru. Tot blocul sovietic simțea că o eră a istoriei a fost dată uitării odată cu acest om al cărui nume fusese sinonim cu comunismul.

La acea dată, eram deja ofițer de informații al blocului sovietic. Nu eram însă conștient de faptul că imaginea unui lider sovietic era atât de importantă încât acesta să facă tot posibilul – chiar până la a ucide și a întemnița milioane de oameni, a rescrie istoria, a distruge instituții, a manipula religia și a schimba tradițiile – în încercarea de a se beatifica pe sine sau de a-și demoniza rivalii și dușmanii. Curând după aceea, voi fi acceptat în cercul intim al enormei mașinării, *dezinformația*, responsabilă de întreaga construcție imagologică din jurul despotului.

Scanned with OKEN Scanner

Succesorul lui Stalin, Nikita Hrușciov, și-a început domnia executându-i pe toți membrii conducerii poliției politice a lui Stalin, sub acuzația de trădare, astfel încât să lase senzația că dezavua crimele predecesorului său. Această practică a devenit un ritual al succesiunii în Uniunea Sovietică. Doar despre unul dintre primii opt capi ai serviciului de securitate al statului sovietic, care a activat între 1917 și 1954, se știe că ar fi murit din cauze naturale – Semion Ignatiev, care a dispărut în 1953, apoi a reapărut într-un post în provincie și a murit de bătrânețe în 1983.[1] Feliks Dzerjinski, fondatorul organizației, a murit din cauza unui infarct, survenit în condiții suspecte, în 1926, după o dispută cu Stalin.[2] Ceilalți au fost fie otrăviți (Viaceslav Menjinski, în 1934), fie executați ca trădători și spioni (Ghenrih Iagoda, în 1938, Nikolai Ejov, în 1940, Lavrenti Beria și Vsevolod Merkulov, în 1953, Viktor Abakumov, în 1954).

Pentru mai multă siguranță, Hrușciov l-a executat și pe șeful spionilor, Vladimir Dekanozov, înlocuindu-l cu generalul Aleksandr Saharovski, consilierul-șef al serviciilor de informații sovietice din România, cel care a fost șeful meu *de facto* și mentorul din România. Astfel am pătruns în cercul de apropiați ai lui Hrușciov. În anii următori, voi fi împins către vârful serviciilor de informații românești și voi fi implicat în unele dintre cele mai importante proiecte politice externe ale lui Hrușciov, de la înăbușirea brutală a revoluției ungare din 1956 până la construirea Zidului Berlinului și declanșarea crizei rachetelor din Cuba.

Mulți ani mai târziu voi privi toate aceste evenimente trecute și voi reflecta la modul în care m-au purtat într-o altă lume, punând capăt oricărei speranțe de a fi lucrat ca inginer chimist, fără a mai vorbi de speranța de a deveni cetățean american. Acum, când, până la urmă, am avut norocul de a mă stabili în această țară, care a fost țara visurilor tatălui meu și ale tinereții mele, am ajuns să înțeleg că drumul pe care am fost călăuzit a avut parte, cel puțin din acest punct de vedere, de o discretă binecuvântare. În cele din urmă, cariera mea în serviciile de informații mi-a dat prilejul de a percepe într-un mod unic un sistem de guvernare care a schimbat cursul istoriei. De fapt, având în vedere că România este o țară relativ mică, e posibil ca eu, primul ei ofițer de informații, să fi avut o imagine mai clară asupra felului în care Kremlinul și a sa *dezinformația* au funcționat cu adevărat, probabil mai mult decât întregul, dar foarte restrânsul cerc sovietic al inițiaților.

Scanned with OKEN Scanner

2
Adevărata semnificație a glasnostului

Pe repede înainte până în ianuarie 1972. Dictatorul român, Nicolae Ceaușescu, se întoarce de la Kremlin mai entuziast decât îl văzusem vreodată. „Te duci la Moscova", mi-a spus la aeroport, întinzându-mi patru degete flasce. „Pornim un mare glasnost." Am aflat curând că Ceaușescu, pe durata vizitei sale la Moscova, nu a făcut altceva decât să discute despre strategiile de relații publice cu liderul sovietic Leonid Brejnev și liderul KGB, Iuri Andropov. Cei doi sovietici credeau că Occidentul a atins punctul istoric în care era nerăbdător să încurajeze și cel mai mic semn de dezgheț manifestat de un lider comunist. Pentru a verifica această ipoteză, ei doreau să-i construiască o nouă imagine lui Ceaușescu și să-l facă un succes de box-office în Vest, făcând astfel probele pentru repetarea acestui artificiu, însă cu omul de la Kremlin.

Probabil veți crede că Mihail Gorbaciov a inventat conceptul de glasnost pentru a descrie efortul său de a purta Uniunea Sovietică „în afara condiției sale totalitare, către democrație, libertate, deschidere", așa cum a scris mai târziu.[1] Dacă așa stau lucrurile, nu sunteți singurii. Toate mijloacele de informare în masă și majoritatea „experților", chiar și cei din instituțiile de apărare occidentale, au crezut același lucru – la fel cum a făcut-o și comitetul care i-a acordat lui Gorbaciov Premiul Nobel pentru Pace. Chiar și respectabila *Enciclopedie Britanică* definește glasnostul drept „politica sovietică a discutării transparente a chestiunilor politice și sociale. A fost instituită de Mihail Gorbaciov la sfârșitul anilor 1980 și a declanșat democratizarea în Uniunea Sovietică"[2]. *Merriam-Webster* este de aceeași părere.[3] Iar *American Heritage Dictionary* definește glasnostul drept „o politică oficială a fostului regim sovietic care pune accent pe transparență în discutarea problemelor sociale și a neajunsurilor"[4].

Scanned with OKEN Scanner

În realitate, glasnost este un vechi termen rusesc folosit pentru a descrie acțiunea de a cizela imaginea liderului. La origine însemna, literal, „reclamă", adică autopromovare. Începând cu Ivan cel Groaznic, în secolul XVI, primul conducător hărăzit să devină țarul tuturor rușilor, toți conducătorii acestei țări au folosit glasnostul pentru a se promova pe ei înșiși înăuntrul și în afara granițelor.

La mijlocul anilor 1930 – cu jumătate de veac înainte de glasnostul lui Gorbaciov –, enciclopedia oficială sovietică definea glasnostul drept o răstălmăcire a știrilor transmise către populație: *„Dostupnost obșcestvennomi obsujdeniiu, kontroliu; publicinost"*, ceea ce, tradus, înseamnă „calitatea de a fi făcut accesibil dezbaterii publice sau manipulării"[5].

Astfel, pe vremea când eram încă membru al comunității KGB, glasnostul era privit ca un instrument al artei negre a *dezinformației* și era folosit pentru a-l sanctifica pe conducătorul țării. Pentru comuniști, doar liderul conta. Ei au folosit glasnostul pentru a-și înzestra liderii cu o aură de sfinți și pentru a face hoardele de stângiști occidentali să cadă în plasa acestei escrocherii.

Glasnostul este unul dintre cele mai ascunse secrete ale Kremlinului și cu siguranță unul dintre principalele motive pentru care arhivele serviciului de informații externe al KGB-ului să fie închise ermetic. Războiul Rece s-a încheiat, dar operațiunile de glasnost ale Kremlinului par a fi încă în vogă. În august 1999, la doar câteva zile după ce Vladimir Putin a fost numit prim-ministru al Rusiei, mașinăria KGB a *dezinformației*, insistând pe faptul că acesta petrecuse foarte mulți ani în Germania, a început să-l descrie ca pe un lider european. (Poveștile din cale-afară de măgulitoare au omis să menționeze că acesta fusese trimis în misiune în Germania de Est, un satelit sovietic la acea dată.) În același an, împreună cu soția mea – scriitoare americană și expert în servicii de informații –, am făcut o vizită la Leipzig și la Dresda, unde am văzut amenințătoarele clădiri care găzduiseră sediile Stasi (poliția politică a Germaniei de Est comuniste) în care Putin își petrecuse de fapt anii „europenizării" sale. Am aflat cu această ocazie că filiala locală a Casei Prieteniei Sovieto-Germane – pe care Putin a condus-o șase ani – fusese de fapt o unitate a KGB-ului și că ofițerii sub acoperire ai serviciului sovietic care se ocupau de ea au lucrat pur și simplu în sediile operative ale Stasi din Leipzig și din Dresda. Ne-am așezat chiar în scaunul care fusese al lui Putin, acum piesă de muzeu.

Clădirile Stasi, care semănau cu niște închisori, se distingeau până și în peisajul cotidian și lipsit de culoare al Germaniei de Est, din

Scanned with OKEN Scanner

cauza santinelelor înarmate cu mitraliere și flancate de câini de pază. Cu toate acestea, și astăzi Kremlinul susține cu o anumită condescendență faptul că anii petrecuți de Putin în Germania se aseamănă cu cei petrecuți de Petru cel Mare în Occident, permițându-i să-și însușească tot ce avea mai bun cultura europeană.

La sfârșitul summitului organizat în Slovenia în 2001, președintele George W. Bush spunea: „M-am uitat în ochii acestui om [Putin]. L-am perceput a fi foarte direct și onest." Din nefericire, până și președintele Bush a fost înșelat de glasnost. Putin a consolidat Rusia, ca pe o dictatură a serviciilor secrete, nu ca pe o democrație. Până în 2003, mai mult de șase mii de foști ofițeri ai KGB-ului, care trecuseră, prin înscenări, milioane de oameni în categoria fictivă a spionilor sioniști și îi împușcaseră, conduceau organele locale și federale ale Rusiei. Aproape jumătate din numărul total al posturilor guvernamentale înalte erau deținute de către foști ofițeri ai KGB-ului.[6] Era ca și cum ai democratiza Germania punându-i la cârmă ofițeri Gestapo.

Pe 12 februarie 2004, Putin a declarat că prăbușirea Uniunii Sovietice este o „tragedie națională de proporții enorme". Cu toate acestea, cea mai mare parte a lumii încă îl percepe ca pe un Petru cel Mare modern. Aceasta este puterea secretă a glasnostului.

„Un om ca mine se naște o dată la cinci sute de ani", avea să rostească Ceaușescu, în nenumărate rânduri, după 1972. Acela a fost glasnostul lui, iar eu, din nefericire, am fost adânc implicat în această afacere.

Pentru cei care nu-și amintesc de Ceaușescu, permiteți-mi să spun doar că el a fost, mai mult sau mai puțin, versiunea românească al actualului președinte rus Vladimir Putin – o formă fără fond care s-a transformat treptat în președintele țării sale fără să fi practicat vreo meserie, care nu știa nimic despre cum funcționează lumea reală și care credea că înșelarea lumii și anihilarea contestatarilor erau baghetele magice care îl pot menține la putere. Asemenea lui Putin, Ceaușescu a supervizat organizarea poliției politice înainte de a deveni președinte. În spatele ușilor închise, Ceaușescu, la fel ca Putin, a utilizat mașinăria serviciilor de informații pentru a controla relațiile din interiorul partidului ca mijloc de a ajunge la putere. Asemenea lui Putin, el s-a chinuit să distragă atenția de la trecutul său umil și lipsit de realizări prin împlinirea viselor sale imperiale. Și, desigur, ambii au urcat pe tron mânați de ambiția secretă de a-l ocupa pe viață.

După ce, în 1972, am primit de la Ceaușescu toate indicațiile, peste o săptămână eram la Moscova. M-a întâmpinat Andropov, șeful KGB,

Scanned with OKEN Scanner

care a trecut direct la subiect: „Singurul lucru de care-i pasă Occidentului este conducătorul nostru." Andropov era vestit pentru faptul că nu iubea vorbăria goală. „Cu cât ajung să *îl* iubească mai tare, cu atât *ne* vor plăcea mai tare", spunea el. A-i face pe imperialiști să creadă că liderii noștri *îi* admiră a fost cea mai eficientă tactică de glasnost din acel moment. Era cât se poate de simplu și funcționa, a spus el. KGB-ul avusese deja un mare succes în a determina anumite elemente din Occident să-l admire – și chiar să-l iubească – pe „tovarășul" (însemnând mai întâi Stalin și apoi Hrușciov).

Biroul întunecos ca o peșteră al lui Andropov exala un aer de secretomanie prin fiecare por al pereților săi groși, așa cum o făcea și noul său glasnost. Draperiile de catifea ale ferestrelor erau trase și singura lumină venea de la flăcările care pâlpâiau în șemineu. Degetele ca de ascet ale liderului erau reci și umede, așa le-am simțit când mi-a strâns mâna. S-a așezat într-o parte a mesei cu fața îndreptată spre căldura emanată de șemineu, nu în capul ei, așa cum cerea protocolul birocratic sovietic. Boala sa de rinichi se agravase și avea nevoie de căldură pentru a evita drumurile dese la toaletă în timpul unei întâlniri.

„Lasă-i pe proștii ăștia creduli să creadă că vrei să-ți parfumezi comunismul cu o dâră de democrație occidentală și te vor îmbrăca în aur", a spus Andropov. Crearea imaginii „noului Ceaușescu" trebuie să se facă precum cultivarea semințelor de mac pentru opiu – cu răbdare, una câte una. Trebuie să le udăm zi de zi, până ajung să rodească. Trebuie să promitem că vor urma mai multă deschidere și occidentalizare doar dacă Occidentul îl ajută pe noul nostru „moderat" Ceaușescu să înfrângă, la el acasă, „linia dură" a oponenților.

La vreo două ore după aceea, șeful KGB încheia întâlnirea noastră la fel de abrupt cum o începuse: „Pun rămășag cu tine, un milion la unu, că Occidentul va înghiți momeala."

Părăsind Lubianka (sediul KGB), am luat cu mine un foarte evaziv plan glasnost de reconstrucție a imaginii lui Ceaușescu, pe care acesta l-a urmat literă cu literă. A schimbat puțin înfățișarea Marii Adunări Naționale, versiunea românească a Sovietului Suprem, adăugându-i câțiva lideri religioși, și l-a declarat organul de conducere al țării. Desigur, nu s-a schimbat nimic din caracterul de fațadă al acestui parlament al României. Apoi, Ceaușescu a cerut în mod public partidului comunist să-și reducă influența asupra administrației și a economiei țării. Acesta a fost un alt inspirat artificiu de tip glasnost. Pe deasupra, Ceaușescu a mimat o anumită descentralizare

Scanned with OKEN Scanner

economică, a introdus câte doi candidați în alegerile locale și a anunțat o campanie împotriva corupției și a alcoolismului.

Aceste lucruri fiind împlinite, Ceaușescu a creat funcția de „președinte" al țării, conferindu-i puteri sporite, și și-a atribuit postul.

Pentru a-i impresiona pe românii credincioși, Ceaușescu s-a afișat chiar în compania unui mitropolit și a unui sobor de preoți la înmormântarea tatălui său. În fine, și-a făcut un obicei din a spune glume antisovietice.

Totul a mers ca în vis. Bucureștiul a devenit o Mecca est-europeană, plină ochi cu jurnaliști occidentali și cu politicieni dornici să arunce o privire mai atentă asupra omului care îndrăznise să schimbe în bine comunismul. Se născuse o celebritate.

Oamenii de afaceri s-au îmbulzit la București, sperând să prindă un loc în față la împărțirea feliilor din *noua* Românie. Desigur, cei mai mulți dintre ei fuseseră ademeniți de către operativii mei sub acoperire din DIE (serviciul de informații externe al României), care s-au dat peste cap să-i răsfețe în timpul șederii lor în țară. Treptat, ofițerii mei sub acoperire au devenit experți în a-i „recompensa" pe vizitatorii „prietenoși" prin intermedierea unor interviuri cu Ceaușescu, invitarea lor la banchete generoase găzduite în mănăstirile pitorești ale României, chefuind cu aceștia la toate petrecerile nocturne și găsindu-le partenere docile. Sau chiar implicându-i în afaceri profitabile.

Astăzi, nimeni nu-și mai aduce aminte că Ceaușescu a fost cândva copilul preferat al Washingtonului. Memoria politică contemporană pare a fi din ce în ce mai acaparată de o maladie de tip Alzheimer care însă nu ridică nici un fel de probleme. Însă doi președinți americani au fost la București să-i aducă omagii lui Ceaușescu, deși nici unul nu mai fusese vreodată acolo. Ca o încununare a operei, pentru a-și vinde imaginea, domnul și stăpânul meu a început să peregrineze ca un adevărat rege prin lumea liberă – Statele Unite, Japonia, Franța, Italia, Vatican, Finlanda, Germania de Vest, Spania, Portugalia, Egipt, Iordania și Filipine, pentru a menționa doar câteva dintre gazdele sale.

În timpul tuturor călătoriilor sale, Ceaușescu m-a ținut la dreapta sa. Începuse să creadă cu religiozitate că glasnostul, nu ideologia marxistă, era bagheta magică ce va transforma ambițiile sale în realitate.

În 1978, l-am însoțit pe Ceaușescu în a patra și cea mai triumfală vizită a sa la Washington și tot alături de el am fost și când și-a

Scanned with OKEN Scanner

făcut istorica sa călătorie prin Londra, alături de regina Elisabeta, în caleașca regală. Puțini își mai amintesc astăzi, dar mai multe articole de primă pagină despre România au apărut într-un flux constant la acea dată în Statele Unite, Marea Britanie și Europa de Vest, preamărind noul „comunism occidentalizat" al lui Ceaușescu. Tiranul era portretizat ca exemplar al unei noi specii de lider comunist, unul cu care Occidentul putea negocia. România părea o țară normală – un loc în care oamenii pot critica guvernul, pot vizita mănăstiri, pot asculta simfonii occidentale, pot citi cărți străine și chiar pot arăta cu degetul spre stilata prima lor doamnă.

Am avut, de asemenea, destul de mult succes în a umple mediile audiovizuale occidentale cu noua imagine a lui Ceaușescu. Adevărul este că mediile occidentale de informare sunt manipulate destul de ușor, pentru că adesea își construiesc subiectele din comunicate de presă și tind în general să nu facă selecția lor în funcție de natura și veridicitatea surselor. Informația noastră se potrivea chiar bine cu atitudinea binevoitoare a mai tuturor occidentalilor de a-l accepta pe Ceaușescu drept un comunist occidentalizat. În Vest, poziția sa părea în genere o breșă credibilă și nemaintâlnită în Cortina de Fier și aproape nimeni nu s-a obosit să verifice faptele și să ne contrazică.

În 1982, Iuri Andropov, părintele erei *dezinformației* sovietice moderne, a ajuns el însuși conducător al Uniunii Sovietice, iar glasnostul a devenit de asemenea parte a politicii externe sovietice. Odată instalat la Kremlin, fostul șef al KGB-ului s-a grăbit să se prezinte lumii drept un comunist „moderat" și un om sensibil, cald, orientat către Occident, care pasămite agreează din când în când câte un scotch, adoră să citească romane în engleză și să asculte Beethoven și jazz american. În realitate, Andropov nu bea deloc, din cauză că suferea de o boală gravă de rinichi. Restul portretului era tot atât de fals – după cum știu foarte bine, fiind destul de familiarizat cu Andropov. Cât despre „moderat", orice cap al KGB-ului a avut obligatoriu mâinile mânjite de sânge.

În timpul scurt care i-a mai fost dat ca lider sovietic, cinicul Andropov s-a concentrat asupra proiectării noii sale imagini și a promovării protejatului său, un tânăr expert comunist, dur și puternic, care era preocupat la rândul lui să-și creeze o imagine, atent șlefuită, de moderat – Mihail Gorbaciov.

Gorbaciov s-a vândut în Occident așa cum o făcuse și Andropov: înfățișându-se ca un tip sofisticat și cultivat, admirator entuziast al

Scanned with OKEN Scanner

operei occidentale și al jazzului. Kremlinul a știut mereu că această imagine are un anumit farmec asupra credulului Occident.

Se crede despre Gorbaciov că ar fi fost recrutat de KGB la începutul anilor 1950, în timpul studiilor de drept la Universitatea de Stat din Moscova, acolo unde îi spiona pe colegii săi străini.[7] Câtă vreme arhivele KGB rămân închise, nu vom fi capabili să aflăm mai multe detalii despre acei ani din viața lui Gorbaciov. Dar știm acum că, după absolvirea facultății, Gorbaciov a fost stagiar la Lubianka, sediul securității statului[8], unde a intrat în sfera de influență a lui Andropov. Ambii și-au început cariera în Stavropol. Andropov l-a numit pe Gorbaciov membru în Biroul Politic, iar un biograf al lui Gorbaciov îl numește chiar „prințul moștenitor" al lui Andropov.[9]

Între timp, admirația Occidentului pentru glasnostul lui Ceaușescu a început să se susțină de la sine într-o asemenea măsură, încât nu mai putea fi oprită. Într-o scrisoare din 27 ianuarie 1983, trimisă lui Ceaușescu de ziua sa, președintele Richard Nixon, căruia i-am expus deja succint glasnostul lui Ceaușescu după dezertarea mea în Statele Unite, se dezlănțuia:

> Încă de când ne-am întâlnit pentru prima dată și am discutat în 1967, v-am urmărit remarcându-vă din ce în ce mai mult ca om de stat. Energia dumneavoastră, stăruința, inteligența ascuțită – și în special abilitatea dumneavoastră de a acționa cu dibăcie atât în treburile interne, cât și în cele externe – vă plasează în prima linie a liderilor mondiali... La 65 de ani, cei mai mulți oameni sunt gata să se retragă, dar, pentru marii lideri, anii cei mai productivi și mai plini de satisfacții abia încep să vină. Sunt convins că cele mai bune momente ale dumneavoastră vor veni în al doilea deceniu ca președinte, pe măsură ce continuați să urmați curajoasa și independenta cale pe care ați stabilit-o pentru poporul dumneavoastră.[10]

Regretatul secretar de stat Lawrence Eagleburger, pe al cărui anticomunism ferm pun mare preț, mi-a spus în 1988 că Ceaușescu „poate se poartă ca un nebun cu propriul popor, dar, credeți-mă, domnule general, el este cel care va produce breșa în blocul sovietic". Cu toate acestea, peste vreun an, Ceaușescu a fost executat de către propriul popor la sfârșitul unui proces în care acuzațiile parcă au ieșit aproape cuvânt cu cuvânt din cartea mea, *Orizonturi roșii. Crimele, corupția și moștenirea Ceaușeștilor*.

Cu toate acestea, până în acel moment, Washingtonul și restul lumii occidentale își schimbaseră sentimentele. Acum, omul de la Kremlin, Mihail Gorbaciov, era cel văzut ca noul democrat și întâmpinat

Scanned with OKEN Scanner

cu toată fala datorată unui profet politic. Încă o dată, mediile de informare occidentale păreau să-și ia de bune propriile iluzii. Retorica lui Gorbaciov, combinând „valorile comuniste" cu „democrația occidentală de sus în jos" și cu o „economie de piață centralizată", a subjugat lumea. Mormane întregi din cartea lui Gorbaciov, *Perestroika. New Thinking for Our Country and the World*, au luat locul memoriilor lui Ceaușescu în vitrinele librăriilor.

Cam atât despre memoria instituțională.

În decembrie 1987, când Mihail Gorbaciov a ajuns la Washington, am avut o ciudată senzație de *déjà vu* a repunerii în scenă a ultimei vizite oficiale a lui Ceaușescu în Statele Unite din aprilie 1978. Pregătisem și coordonasem acea vizită și îl și însoțisem pe Ceaușescu.

După părerea mea, cei doi lideri comuniști erau ciudat de asemănători atât din punctul de vedere al înfățișării, cât și al acțiunilor. Ambii erau mici de statură – ca majoritatea dictatorilor. Ambii și-au adus cu ei șefii serviciilor de informații externe – așa cum au făcut cei mai mulți lideri comuniști. Ambii și-au preamărit istoria națională și cultura, recitând poeme ale faimoșilor lor scriitori. Despre ambii se spunea că sunt fani ai filmelor americane. Ambii au pășit în Washington siguri pe ei și agitându-și brațele, afișând deopotrivă zâmbete largi și purtând costume italienești aproape identice, croite impecabil într-o linie conservatoare, ajustate pe siluetele lor îndesate. Ambii au ales să poarte un costum de zi în loc de smoching la cina de la Casa Albă – Ceaușescu spunea mereu că smochingul era simbolul suprem al decăderii capitaliste, o opinie care mi-a provocat multe dureri de cap în materie de protocol cu ocazia vizitelor sale în străinătate.

Atât Gorbaciov, cât și Ceaușescu au acceptat bucuroși orice ocazie de a se fotografia în Statele Unite, arătând în mod clar că ei considerau mediile de informare americane drept cea mai eficientă cale de a-și șlefui imaginea internațională. Sosirea lui Gorbaciov a fost precedată de un interviu difuzat de NBC, la fel cum fusese precedată cea a lui Ceaușescu de unul apărut într-un ziar al grupului Hearst. Ambii s-au folosit în mod deschis de Washington pentru a-și reafirma devotamentul profund față de marxism, deși ambii au trebuit să admită că sistemele lor comuniste de acasă se aflau în impas (în traducere: „Trimiteți bani!"). Și nici unul dintre ei nu se arăta deloc sfios în a lăsa Occidentul să le perceapă hotărârea de a rămâne la putere până la sfârșitul vieții.

După ceremoniile formale, semnarea documentelor oficiale și discuțiile de complezență impuse de eticheta dineurilor, Gorbaciov a

Scanned with OKEN Scanner

urmat îndeaproape modelul Ceaușescu, revărsându-și farmecul asupra membrilor Congresului și oamenilor de afaceri americani de top. Ambele categorii s-au făcut adesea utile despoților străini.

Atât Gorbaciov, cât și Ceaușescu au venit la Washington însoțiți de primele doamne, o premieră diplomatică. Ambele prime doamne au fost prezentate ca intelectuali de primă mână. În Washington, românii au făcut reclamă unui studiu științific al Elenei Ceaușescu – în fapt scris de oamenii mei din DIE. Publicitatea făcută de sovietici a pus în lumină disertația Raisei Gorbaciova, publicând chiar și câteva fragmente în presa americană. La a patra sa vizită la Washington, Elena Ceaușescu mi-a cerut să-i procur un titlu academic american. Nu a fost ușor, dar am reușit să aranjez o ceremonie la Blair House prin care era făcută membru de onoare al Academiei de Științe din Illinois. Raisa Gorbaciova s-a reîntors în Statele Unite în 1990 și a fost tratată cu cea mai înaltă considerație la festivitatea de absolvire a vestitului Colegiu Wellesley.

Până la finalul vizitelor lor, ambii lideri ai blocului estic primiseră o mică bucățică din democrația americană în acțiune. Ceaușescu a trebuit să înfrunte miile de emigrați români și unguri care i-au asaltat reședința de la hotelul Waldorf Astoria din New York, numindu-l „Dracula“ din cauza politicii sale interne ultramarxiste. Gorbaciov a trebuit să facă față unei mari demonstrații care solicita dreptul evreilor de a emigra din Uniunea Sovietică. Acele confruntări i-au făcut pe ambii lideri comuniști să-și lepede temporar măștile zâmbitoare, lăsând să se întrezărească sclipirea colților lor de oțel. În cele din urmă, ambii au atras de partea lor publicul american, oprind coloanele oficiale pentru a plonja pe neașteptate în mulțime și pentru a strânge mâini.

Privind înapoi, este ușor de văzut că toate aceste lucruri au fost rezultatul acțiunilor sofisticate ale unor experți ai dezinformării și ale echipelor de relații publice, care s-au folosit de toate tehnicile verificate de escamotare a realității.

La acea vreme însă, ambii lideri erau percepuți drept niște politicieni pragmatici și moderni ce meritau a fi susținuți. Într-adevăr, multe cercuri diplomatice și academice îi considerau pe amândoi a fi – în sinea lor – de partea Americii. S-a spus că aveau nevoie de Statele Unite pentru a-i ajuta în iminentele lupte aprige pe care le aveau de dat cu „susținătorii liniei dure“ de acasă.

Nu doresc să sugerez că puternicul Gorbaciov ar fi încercat neapărat să-l copieze pe Ceaușescu literă cu literă și pas cu pas, dar

Scanned with OKEN Scanner

succesul răsunător al lui Andropov în îndrumarea lui Ceaușescu era cu siguranță un element de care Gorbaciov trebuie să fi ținut seama. Pare în mod special relevant faptul că Gorbaciov, la câteva săptămâni după întoarcerea acasă din călătoria efectuată în 1987 la Washington, l-a decorat discret pe Ceaușescu cu Ordinul Lenin, cea mai înaltă distincție din blocul sovietic, în pofida puternicelor diferende publice ale celor doi. După câte știu, Ceaușescu a fost singurul lider est-european pe care Gorbaciov l-a decorat vreodată cu această înaltă distincție.

Am remarcat doar o diferență fundamentală între strategiile lui Gorbaciov și Ceaușescu de a curta Occidentul. La trei luni după ce Ceaușescu a părăsit Washingtonul, liderului în funcție al serviciului său de informații externe – subsemnatul – i-a fost acordat azil politic în Statele Unite.

Acel eveniment a spulberat masca zâmbitoare pe care Ceaușescu o purtase la Washington și a făcut posibil ca măruntaiele mașinăriei glasnost să stea larg desfășurate pe masă astfel încât toată lumea să le poată vedea. Nimeni din cercul cel mai intim al lui Gorbaciov nu a ieșit încă în față cu adevărul despre metodele de guvernare a țării folosite de ultimul monarh sovietic și despre încă admiratul său glasnost.

La începutul anului 2001, Gorbaciov susținea încă deschis că glasnostul lui (pentru care i s-a acordat Premiul Nobel și a fost numit „Personalitatea deceniului" de către revista *Time*) „a scos țara din condiția sa totalitară și a călăuzit-o spre democrație, spre libertate, spre deschidere".[11] În martie 2002 însă, prim-ministrul britanic Margaret Thatcher, care susținuse mai presus de orice glasnostul în anii 1980, a aruncat prima urmă de îndoială asupra lui Gorbaciov. Ea a admis că „rolul lui Mihail Gorbaciov, care a eșuat lamentabil în atingerea obiectivului său declarat de a salva comunismul și Uniunea Sovietică, a fost în mod absurd răstălmăcit"[12].

Scanned with OKEN Scanner

3
Cum am trecut de partea Americii

Glasnost înseamnă în realitate a minți, iar a minți reprezintă primul pas către furt și crimă. În memorabila zi de 22 iulie 1978, președintele român Nicolae Ceaușescu mi-a șoptit la ureche: „Îl v-vreau m-mort pe Noël." Ceaușescu se bâlbâia și când era nervos, și când era surescitat. „Nu trebuie să-mi dai r-raportul", a adăugat. „Voi afla din p-presa o-occidentală când dă ortu' popii."

Noël Bernard era directorul secției românești a postului de radio Europa Liberă și ani la rând criticase atent construitul cult al personalității lui Ceaușescu.

Ceaușescu a continuat: „Și câteva zile mai târziu, aruncă în aer tot c-cuibul ăla de v-viespi." „Cuibul de viespi" era sediul de la München al postului de radio Europa Liberă. „Cu o servietă de S-Semtex", a specificat ca un expert Ceaușescu, referindu-se la un explozibil care fusese pus la punct în Cehoslovacia comunistă pentru a fi utilizat în terorismul internațional. „Trebuie s-să t-terminăm cu tot rahatul ăla."

De-a lungul celor douăzeci și șapte de ani pe care i-am petrecut în comunitatea de informații a blocului sovietic, am trăit cu coșmarul că, mai devreme sau mai târziu, ordinele de a ucide pe cineva îmi vor sosi pe tavă. În 1951, când am devenit ofițer de informații al comunității KGB, mi-am jurat că voi evita implicarea în orice operațiuni care pot duce la pierderea vreunei vieți. Se poate să fi comis multe lucruri reprobabile de-a lungul acelor ani, dar m-am ținut de acea promisiune. Până atunci fusesem ferit de faptul că generalul Nicolae Doicaru, pentru mult timp șeful serviciului de informații externe al României, DIE, fusese la comanda „afacerilor umede", așa cum li se spunea în jargonul comunității KGB operațiunilor de asasinare și răpire a oponenților politici de peste granițe.

Scanned with OKEN Scanner

În iunie însă, Ceaușescu mă numise în recent creata funcție de șef al Casei Prezidențiale, iar pentru mine nu era nici o cale de a evita viitoarele implicări în asasinatele politice care deveniseră principalul instrument al politicii externe a întregului bloc sovietic.

Șeful Casei Prezidențiale era omologul șefului de personal al Casei Albe americane. Ceaușescu inventase acest post în aprilie 1978, după vizita sa triumfală la Washington – acolo unde îl însoțisem –, dar adăugase pe lista de atribuții și administrarea zilnică a serviciilor secrete ale României. Era ca și cum aș fi fost concomitent șeful de personal al Casei Albe, consilier pe probleme de securitate națională, directorul CIA și șeful Departamentului Securității Naționale al Statelor Unite.

Din 1972, când pătrunsesem în sanctuarul intim al blocului sovietic, am început să realizez că mai devreme sau mai târziu va trebui să-mi iau inima în dinți și să o rup cu acea societate a răului, despre care eram sigur că fie se va nărui, fie va provoca un cataclism mondial. Pasul fizic, în orice caz, s-a dovedit a fi mai greu de făcut decât cel mental.

Privilegiul poate genera lașitate, așa cum s-a întâmplat și în cazul meu. Liderii comuniști au fost mereu foarte generoși cu spionii lor de frunte – dar asta, de fapt, până când se satură de ei și îi elimină unul câte unul. S-a dovedit că nu a fost deloc ușor pentru mine să renunț la viața excesiv de luxoasă de la vârful societății românești, la vila mea din București cu piscină și saună, la flotila mea de mașini cu șofer, la casa mea de vacanță de la Marea Neagră și la cabanele de vânătoare din Munții Carpați. „*Defector*“ – acest cuvânt folosit de guvernul Statelor Unite pentru a descrie un oficial al blocului sovietic care a ales libertatea în Occident – funcționase totodată precum un lanț în jurul gleznelor mele, pentru că termenul se află în înfricoșătoarea proximitate a celui de „trădător“.

Perspectiva de a fi implicat în asasinate politice a fost picătura care a rupt stăvilarul care mă împiedica să iau o decizie. Într-o duminică, pe 23 iulie 1978, am plecat cu avionul la Bonn, unde trebuia să înmânez cancelarului vest-german Helmut Schmidt un mesaj al lui Ceaușescu. Liderul sovietic, Leonid Brejnev, îi ceruse lui Ceaușescu să-l ajute să fure tehnologia și planurile unui avion militar VTOL (*vertical take-off and landing* – „avion cu decolare și aterizare verticale“) care fusese dezvoltat de către Fokker A.G., principalul producător de aeronave al Germaniei de Vest. Kremlinul credea că, folosindu-l pe „independentul“ Ceaușescu pentru a porni o colaborare

Scanned with OKEN Scanner

cu Fokker în vederea producerii de avioane civile (Fokker 614), va obține cea mai bună cale de acces către tehnologia VTOL. Cancelarul german a fost însă reticent în privința acestei afaceri, temându-se pe bună dreptate că tehnologiile militare secrete implicate ar putea ajunge în cele din urmă la Moscova.

„Asigură-te că îi va intra în căpățâna aia mare de neamț că Moscova nu va primi nici măcar o iotă din documentație", m-a instruit Ceaușescu, după ce a sfârșit dictarea mesajului către cancelarul vest-german. „Promite-i tot ce vrea."

În duminica aceea, am zburat cu o cursă TAROM către Viena, de unde trebuia să iau un avion austriac până la Bonn. Muzica s-a oprit brusc și o voce feminină a intervenit ca prin ceață cu un anunț în română și germană: „Doamnelor și domnilor, avionul nostru va ateriza pe Aeroportul Schwechat în câteva minute. Căpitanul Georgescu și echipajul său vă urează ședere plăcută în Viena și speră să vă reîntâlnească pe o cursă TAROM curând."

Abia ce s-a deschis ușa avionului, că ambasadorul României la Viena, Dumitru Aninoiu, a cărui soție era ofițer sub acoperire DIE, a și urcat la bord. „Bun venit la Viena, tovarășe secretar de stat", m-a întâmpinat el zgomotos, folosindu-mi titulatura de acoperire, în timp ce se întindea să-mi apuce servieta. „Vom lua prânzul împreună."

Îndreptându-ne către salonul VIP al aeroportului, am aruncat o ultimă privire peste umăr către avionul alb BAC 1-11, care avea steagul românesc pictat pe coadă. Știam că zburasem pentru ultima oară cu TAROM.

Două zile mai târziu, un taxi negru mă lăsa în fața Ambasadei Statelor Unite din Bonn. Pășind pe trotuar, am auzit cum inima dădea să-mi iasă din piept de tare ce bătea. Mi se uscase gura, deși palmele îmi erau neobișnuit de umede. Am făcut câțiva pași grăbiți către poartă și am intrat.

Holul destinat publicului era mic, dar aglomerat. O femeie cu un corp de statuie îmbrăcată într-un costum de safari kaki și împodobită cu câțiva funți de bijuterii de aur, care sprijinea în mod neprotocolar peretele din fața ușii, a amuțit când m-a văzut intrând. M-a privit lung de sus până jos, așa cum a făcut și partenerul ei, un tip mic și îndesat într-un costum, prost croit, de mătase gri deschis. Alte câteva persoane s-au întors să se uite la mine. Chiar și birocratul de modă veche din spatele ghișeului, care purta mânecuțe negre, și-a ridicat privirea pentru a mă cerceta.

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, știam că era normal ca mulțimea dintr-o cameră de așteptare să-i arunce fiecărui nou-venit o privire iscoditoare. În ziua aceea însă nu mă puteam gândi la ce era și ce nu era normal.

M-am apropiat de ofițerul de marină postat ca o statuie, cu picioarele depărtate și mâinile încrucișate pe piept, blocând singura ușă de acces care ducea în interiorul ambasadei, și i-am spus, cât am putut de încet: „Sunt general de informații cu două stele al blocului sovietic și doresc să trec de partea Statelor Unite."

Am devenit un om liber pe data de 27 iulie 1978. Din cauza poziției mele extrem de înalte în cadrul blocului sovietic, doar președintele Statelor Unite îmi putea aproba cererea de azil politic. Astfel, Pete, ofițerul CIA cu care am vorbit la Ambasada Statelor Unite, a stabilit o altă întâlnire pentru ora zece seara, peste trei zile, la Dom-Hotel, în Köln, pentru a-mi da un răspuns. Au fost trei zile foarte lungi.

Când am ajuns la Dom-Hotel în acea decisivă seară de miercuri, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă uit roată la oamenii din încăpere. Deschizând ușa, l-am văzut pe Pete în încăpere. Biochimia mea nu era, evident, unică.

Pete a părut încurcat doar un moment. Apoi a scos un plic din buzunarul de la piept și mi l-a întins. Conținea o telegramă semnată de amiralul Stansfield Turner, directorul Agenției Centrale de Informații, care mă informa că președintele Jimmy Carter îmi acorda azil politic, îmi asigura protecția și mă ajuta să încep o viață nouă în America. Preciza de asemenea că un avion al CIA trimis de la Washington aștepta să mă preia de la baza militară americană Rhein-Main.

Citind iar și iar acea telegramă, m-a cuprins un enorm sentiment de ușurare. Nici măcar în cel mai înflăcărat vis al meu nu mi-am imaginat că voi deveni un om liber într-o toaletă de hotel.

Trecuse de miezul nopții când o coloană formată din patru mașini a oprit zgomotos la intrarea în baza militară americană Rhein-Main. Am fost plăcut surprins să constat că un maldăr de haine mă aștepta în avion, de vreme ce nu aveam pe mine decât cămașa și pantalonii, nimic altceva.

De-a lungul anilor de chin petrecuți în România, am fost sigur doar de faptul că nu voi muri sub comunism și că, oricât de mult aș fi urcat în ierarhia comunistă, îmi voi începe noua viață americană eliberat de poverile trecutului. Acesta este motivul pentru care, când mi-am părăsit camera de la hotelul Intercontinental din Köln, spre a mă îmbarca în avionul CIA, singurele lucruri pe care le-am luat cu mine au fost pașaportul, notițele personale, aparatul foto conținând

Scanned with OKEN Scanner

câteva cadre cu fiica mea, Dana, și un ceas de mână cu semnătura regelui Hussein al Iordaniei pe cadran, pe care tocmai ce-l primisem de la rege în semn de recunoștință pentru – așa cum a spus-o el – faptul că i-am salvat viața, dejucând o tentativă de asasinat pusă la cale de liderul Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Yasser Arafat.

După cină, pe care am luat-o împreună, Pete a spus că era de-ajuns ce se întâmplase în ziua aceea. „Hai să dormim câteva ore", a sugerat, ghidându-mă către dormitorul avionului. Pete și-a scos din geantă o pijama și o trusă de călătorie. Peste câteva clipe le-a pus tăcut înapoi, rămânând îmbrăcat și ronțăind ceva sub pătură. Oboseala lui Pete trebuie să fi fost mai puțin copleșitoare decât stânjeneala care l-a cuprins realizând că nu aveam nici pijama, nici periuță de dinți. După vreo câteva minute, Pete sforăia.

Bineînțeles, eram și eu epuizat și cu greu puteam să-mi închipui că lucrurile se terminaseră aici. Toată ziua aceea de joi m-am chinuit să par ca și cum m-aș fi pregătit pentru o călătorie de rutină spre București, nu pentru voiajul vieții mele. Îmi petrecusem dimineața în „balonul" izolat fonic de la ambasada României, în compania șefului de centrală DIE, generalul Ștefan Constantin. La prânz, l-am întâlnit din nou la Bonn, la *Bundeskanzleramt*, pe Hans-Jürgen Wischnewski, ministrul cancelariei, pentru a obține din partea cancelarului Schmidt un răspuns la mesajul lui Ceaușescu. Din sclipirea pe care am surprins-o în ochii săi și din călduroasa strângere de mână am tras concluzia că trebuie să fi știut de decizia mea, iar asta m-a încurajat enorm – aveam o încredere enormă în omul acela masiv ca un buldog.

Apoi am zburat la Bremen, unde am avut o întâlnire cu reprezentanții firmei Fokker, iar seara m-am întors în Köln, pentru a-l întâlni pe Frederick W. Smith, fondatorul și președintele companiei americane de curierat Federal Express, interesată să cumpere o sută de avioane comerciale Fokker 614 care ar fi urmat să fie produse în România în cooperare cu Fokker. Apoi am participat la cina oficială dată în onoarea mea de către ambasadorul român, Ion Morega, în saloanele ambasadei, unde am făcut până și câteva glume.

Acum, mă prăbușisem și eu în pat. Nu că speram să pot închide ochii. Dumnezeu mi-e martor, în acea noapte am fost mai frământat decât s-ar putea spune în toate cuvintele. Gândurile mele s-au îndreptat către ceea ce avea să se petreacă în curând la București. Mi-am amintit ce se întâmplase cu câteva luni mai înainte, când îi

Scanned with OKEN Scanner

raportasem lui Ceaușescu faptul că generalul Nicolae Militaru, comandantul garnizoanei militare de la București, fusese la acel moment pe punctul de a fi recrutat de către serviciile sovietice. Auzind asta, Ceaușescu și-a smuls cămașa de pe el. S-a zăvorât alături de soția sa la reședința de vară de la Neptun, a înconjurat locul cu un cordon de vehicule blindate și cu trupe de securitate, iar apoi și-a vărsat focul pe ministrul său de interne și pe mine.

Funcțiile mele în guvernul român erau infinit mai înalte decât cele ale generalului Militaru și dintr-odată am simțit cum pe buze îmi înflorește, imposibil de reprimat, un zâmbet șăgalnic. Slavă domnului, mi-am zis. Cel puțin nu voi fi acolo trebuind să suport din nou istericalele lui Ceaușescu.

Era o zi însorită, splendidă de-a binelea, ziua în care avionul CIA a aterizat pe aeroportul prezidențial de la baza aeriană Andrews de lângă Washington, D.C., iar acest lucru nu a făcut decât să întețească focul de artificii pe care îl simțeam arzând în mine. Mulți, foarte mulți ani mă antrenasem să-mi ascund trăirile personale, pentru că acela era modul de viață într-o societate în care guvernul avea informatori peste tot și în care microfoanele te ascultau oriunde mergeai. Dar, în acea zi de neuitat, am simțit o dorință copleșitoare de a țopăi de unul singur.

Eram un om liber! Știam că nu va fi ușor să-mi încep viața de la zero cu doar câteva haine pe mine, dar eram nerăbdător să-mi încerc norocul. Eram un inginer bine pregătit, iar America era, la urma urmei, țara tuturor posibilităților, nu-i așa?

În dreapta avionului nostru se aflau un Boeing 707 și un 727 care aveau pictate steagul american și însemnele prezidențiale, iar acest lucru mi-a întărit și mai mult sentimentul că ajunsesem într-un loc familiar. Cele două avioane Boeing îmi erau foarte cunoscute, ca niște vechi prieteni. Fusesem implicat în vizitele președinților Nixon și Ford în România, și călătorisem într-un Air Force One pus la dispoziție lui Ceaușescu de către președintele Carter pentru un turneu în Statele Unite. „Bine ați venit acasă", se putea citi pe un banner uriaș din spatele lor, destinat președintelui Carter, dar care mi-a dat și mie sentimentul că ajunsesem acasă.

O coloană de mașini și o grămadă de oameni mă așteptau. Un bărbat stătea în fața covorului roșu. „Bine ați venit în Statele Unite, domnule general", a spus el, strângându-mi mâna. „Sunteți un om liber!"

Scanned with OKEN Scanner

După mulți ani de la acea zi memorabilă, m-am împrietenit cu un supraviețuitor al Holocaustului, ai cărui ochi se umezeau de fiecare dată când povestea cum unul dintre soldații americani care i-au eliberat lagărul de concentrare i-a spus: „Ești un om liber!" La fel și ochii mei, de fiecare dată când îmi aduc aminte acele cuvinte solemne.

Prima mea cină ca om liber, un ospăț la lumina lumânărilor care s-a întins mult după miezul nopții, e încă vie în memorie, până la cel mai mic detaliu. Am fost sărbătorit ca singurul șef al unui serviciu de spionaj al blocului sovietic care a cerut vreodată azil politic. Când, într-un târziu, am luat-o în sus pe scări, noua zi stătea să înceapă. Eram copleșit. Bucuria de a deveni în cele din urmă parte a acestui generos tărâm al libertății, unde nimic nu era imposibil, era întrecută doar de simpla bucurie de a fi în viață. Mai aveam, în acea zi memorabilă de 28 iulie 1978, exact trei luni până să împlinesc cincizeci de ani și regretam mai mult ca niciodată că amânasem atâta vreme să fac pasul decisiv.

Odată ajuns în dormitor, am încuiat cu grijă ușa pe dinăuntru. Apoi am luat o pietricică din buzunar și am sărutat-o cu ardoare. O culesesem de pe jos la Andrews. Începând cu 1973, deprinsesem obiceiul de a săruta în secret solul american ori de câte ori puneam piciorul în Statele Unite. Găseam mereu o cale discretă de a lua de pe jos o pietricică de undeva de pe lângă aeroport și de a mi-o ascunde în adâncul buzunarului până când aș fi putut-o scoate din nou spre a o săruta mai târziu, noaptea, la adăpostul întunericului din camera mea.

Mi-am sărutat pietricica încă o dată, apoi am deschis o fereastră și am aruncat-o afară, unde-i era locul. Căzând în genunchi, m-am rugat cu voce tare pentru prima oară în mai mult de un sfert de secol. Mi-a luat ceva, deoarece nu-mi era ușor să găsesc cuvintele potrivite pentru a exprima imensa bucurie și mulțumirile în fața bunului Dumnezeu. Iertare pentru trecutul meu, libertate pentru fiica mea și tărie în noua mea viață au fost cele pe care le-am cerut la urmă.

Era deja ziuă când am terminat de redactat o scrisoare pentru scumpa mea fiică, Dana. Iată aici pasajul în care explic de ce am lăsat-o orfană:

> Douăzeci de ani am avut nesansa de a fi implicat în sustragerea din Occident a informațiilor tehnologice, care, împreună cu democrația și libertatea, sunt cea mai mare sursă de respect și mândrie a acestuia. Am fost implicat în furturi, dar am manevrat mereu lucrurile astfel încât să

Scanned with OKEN Scanner

nu fiu implicat în asasinate... În 1978 am primit ordinul de a organiza uciderea lui Noël Bernard, directorul secției române a postului de radio Europa Liberă, care îl înfuriase pe Ceaușescu cu ale sale comentarii. Era spre sfârșitul lui iulie când am primit acest ordin și când a trebuit să decid în cele din urmă între a fi un tată bun și a fi un criminal politic. Știindu-te, Dana, am fost ferm convins că în locul unui criminal ai prefera să nu ai nici un tată.

„Pleșiță, o brută securistă", *Ziua*, București,
19 februarie 2000, ediția online

Acea scrisoare a fost în repetate rânduri difuzată la Radio Europa Liberă și publicată în *Le Monde*. Din nefericire, Noël Bernard chiar a fost ucis de către Securitate, poliția politică a lui Ceaușescu, în 1981. Tot în anul acela, o bombă artizanală de aproape 10 kilograme a explodat la sediul postului de radio Europa Liberă de la München. Bomba fusese plantată de către „Carlos Șacalul" (Ilich Ramírez Sánchez), care, potrivit documentelor de la Securitate făcute publice recent, fusese înzestrat de români cu 180 de kilograme de explozibil plastic, șapte pistoale-mitralieră și un milion de dolari pentru a mă asasina în Statele Unite și pentru a arunca în aer sediul postului de radio Europa Liberă.[1] Din fericire, Carlos nu a reușit să mă găsească. Opt angajați din sediul din München al postului de Radio Europa Liberă au fost însă grav răniți în urma exploziei. Cinci diplomați români numiți în Germania de Vest au fost expulzați din cauza implicării lor în acea operațiune sângeroasă.[2]

Scanned with OKEN Scanner

4
Magia neagră a dezinformării

Au trecut mulți ani de când am scăpat din acea societate a răului cunoscută ca imperiul sovietic și am venit în Statele Unite, tărâmul visurilor mele din tinerețe. Milioane de oameni din toată lumea au fost gata să plătească orice preț pentru a deveni cetățeni ai acestei țări unice. Sunt unul dintre puținii norocoși care au reușit. Chiar și astăzi îmi vine greu să găsesc cuvintele potrivite ca să-mi exprim recunoștința față de guvernul american pentru a-mi fi acordat cu mărinimie azil politic, în pofida poziției mele la vârful comunității de informații a blocului sovietic.

În 1981, m-am căsătorit cu o adevărată patrioată americană, o superbă scriitoare și o excelentă lingvistă, care și-a petrecut și ea mulți ani din viață lucrând împotriva serviciilor secrete sovietice. Mary Lou m-a ajutat să devin un american adevărat. Și-a petrecut cei mai buni ani din viață ajutându-mă să stăpânesc engleza și să supraviețuiesc în pofida a două sentințe la moarte și a recompenselor de milioane de dolari pe capul meu. Tot ea m-a ajutat, zi de zi, să construiesc o nouă viață sub identitatea protectoare furnizată de CIA, una care nu are nimic de-a face cu România. Nu a fost ușor pentru Mary Lou, de vreme ce individul de sub această nouă înfățișare nu avea un trecut real despre care ar fi putut să vorbească și nici alți vechi prieteni pe care să se bazeze. Dar a reușit să se descurce extraordinar de bine. Am intrat într-un club de iahting, am călătorit în jurul lumii, ne-am făcut noi prieteni și am dejucat planurile câtorva echipe de asasini.

Faptul că FBI-ul aflase că serviciul de spionaj al lui Muammar Gaddafi reușise să convingă doi foști angajați ai CIA (Frank Terpil și Edwin Wilson, care între timp au scăpat de arestare și s-au refugiat în Libia) să livreze informații din interiorul Agenției despre locul în care m-aș afla, în schimbul a un milion de dolari, a făcut ca CIA să-mi dea o identitate nouă-nouță. Încă o dată, ne începeam viețile

Scanned with OKEN Scanner

de la zero. Un nume nou, un trecut nou, un oraș nou, o casă nouă, cluburi noi, prieteni noi. Și am reușit din nou.

Prima mea carte, *Orizonturi roșii*, a fost ideea lui Mary Lou. Ea m-a ajutat să-mi privesc trecutul prin ochii unui american și mi-a corectat manuscrisul, făcându-l să sune bine în engleză. În 1987, congresmenul Frank Wolf (Richmond, Virginia) și regretatul senator Jesse Helms (Raleigh, Carolina de Nord) i-au înmânat președintelui Reagan primul exemplar din tirajul cărții *Orizonturi roșii*, pe care după câte se spune, a ajuns s-o numească „biblia mea în materie de lucru cu dictatorii". O traducere în limba română a cărții imprimate în Statele Unite a fost introdusă pe ascuns în România, iar o ediție de buzunar (în stilul cărticelei lui Mao) a fost tipărită ilegal în Ungaria. În 1988, *Orizonturi roșii* a fost difuzată în serial la Radio Europa Liberă.

În 1989, am fost informat de către secretarul de stat adjunct Lawrence Eagleburger că fiica mea găsise o cale de a cere azil politic în Statele Unite. Curând, congresmenul Dick Cheney și Frank Wolf i-au trimis lui Ceaușescu o scrisoare, cosemnată de către alți trei sute de membri ai Congresului Statelor Unite, prin care îi cereau să-i permită acesteia plecarea. Ceaușescu a refuzat. Pentru mai multă siguranță, Securitatea a lansat zvonul că aș fi fost găsit mort într-o stație de metrou din New York.

Enervat de dezinformarea lansată de Securitate și de completa izolare a fiicei mele în România, congresmenul Wolf a zburat la București, însoțit de congresmenul Christopher Smith (Robbinsville, New Jersey), pentru a-mi contacta fiica, care fusese ținută în arest la domiciliu zece ani. Ei doreau să o asigure pe Dana că eram încă în viață, contrar dezinformării lansate de Ceaușescu. Ambii congresmeni abia au scăpat dintr-o tentativă a poliției secrete românești de a da peste ei cu mașina. Iată cum a descris congresmenul Smith incidentul:

> Ne urmărea o mașină de miliție în care se aflau patru milițieni solizi, sau niște tipi de la Securitate. Iar la un moment dat, când m-am uitat înapoi, am văzut că farurile mașinii fuseseră stinse. Mi-am zis: „Ăștia vor da peste noi." Și, brusc, mașina a început să gonească spre noi. L-am împins pe Frank spre zid, iar mașina a urcat pe trotuar la doar câteva picioare de noi și apoi a gonit cu motorul turat în josul străzii. Eram lipiți de zid și, dacă n-am fi fost atenți, am fi fost loviți din spate.[1]

Pe 13 martie 1989, o poză din revista *Time* înfățișa un exemplar al *Orizonturilor roșii* pe masa președintelui George Herbert Walker Bush.[2]

Scanned with OKEN Scanner

Data de 28 iulie 1989 a reprezentat cea mai importantă piatră de hotar a noii mele vieți. În ziua aceea am devenit cetățean american. În aceeași zi, am fost creditat de către CIA ca singura persoană din lumea occidentală care a dărâmat de una singură un întreg serviciu inamic de spionaj – cel pe care îl condusesem. Și mi-a fost transmisă următoarea scrisoare, semnată de directorul de operațiuni al CIA, o scrisoare care a devenit cel mai de preț cadou pe care l-am primit vreodată în viață:

> Stimate domnule general-locotenent Ion Pacepa,
>
> Ați adus Statelor Unite o contribuție importantă și unică pentru care puteți fi, pe bună dreptate, mândru. Prin urmare, îmi revine deosebita plăcere, în această foarte importantă și solemnă ocazie, să vă urez fericire și împlinire în această țară ca cetățean al Statelor Unite.[3]

Pe 9 noiembrie 1989, în vreme ce mă aflam în fața televizorului urmărind cum Zidul Berlinului este dărâmat, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Eram incredibil de mândru să fiu cetățean al Statelor Unite. Întreaga lume își manifesta gratitudinea față de această măreață țară pentru felul în care, în cei patruzeci și cinci de ani de Război Rece, a dus o luptă, încununată de succes, împotriva marxismului și imperiului sovietic.

În noaptea de 21 decembrie 1989, am primit un telefon de la șeful echipei Departamentului de Stat care monitoriza evenimentele din România. „V-au ridicat fiica, domnule general." Dana fusese într-adevăr scoasă din casa ei din București și dusă la granița cu Bulgaria, împreună cu soțul ei și rudele prin alianță. Li s-a dat de înțeles că vor fi executați aici și că trupurile lor vor fi lăsate de-a lungul frontierei pentru a sugera că ar fi încercat să părăsească ilegal România. Din fericire, chiar înainte ca grupul să ajungă la graniță, Radio București a anunțat că Ceaușescu a fugit și că puterea e acum în mâinile poporului.

Cei vreo douăzeci și ceva de ofițeri de securitate care o escortau pe Dana au lăsat totul baltă și au fugit cum fac șobolanii când părăsesc o corabie care se scufundă, lăsându-și în urmă mașinile, uniformele și chiar armele. Întorcându-se la București, Dana a constatat că mașina Securității, care staționase unsprezece ani în fața casei ei, era, de asemenea, abandonată. Împreună cu un diplomat de la Ambasada Statelor Unite la București, a percheziționat mașina și a găsit nu doar mai multe uniforme și arme abandonate, ci și dosare operative ale cazului ei. În dosar erau și fotografii ale celor care sub nici o formă n-ar fi trebuit să intre în casa lor – congresmenul Wolf se număra printre aceștia.

Scanned with OKEN Scanner

În ziua de Crăciun a anului 1989, dictatorul român Nicolae Ceaușescu a fost executat la sfârșitul unui proces în care acuzațiile au venit aproape cuvânt cu cuvânt din *Orizonturile roșii*. (O a doua ediție, publicată ceva mai târziu, în martie, conține stenograma procesului lui Ceaușescu, care se baza în mod clar și în întregime pe fapte prezentate în *Orizonturi roșii*.) Pe 1 ianuarie 1990, noul cotidian românesc *Adevărul*, care în acea zi înlocuise *Scânteia* comunistă, a început să difuzeze în serial *Orizonturi roșii*. În articolul său de fond, *Adevărul* explica faptul că transmiterea în serial a cărții la Radio Europa Liberă „jucase un rol incontestabil" în răsturnarea lui Ceaușescu. Potrivit unei emisiuni a postului Radio România Internațional, „străzile orașelor din România erau goale" în timpul transmiterii cărții mele la Radio Europa Liberă.[4]

Gloanțele zburau încă deasupra Bucureștiului când congresmenul Wolf a venit din nou în România, de data aceasta pentru a-mi elibera fiica. Pe 6 ianuarie 1990, congresmenul a aterizat la Washington, alături de fiica mea și de soțul ei, care au devenit astfel primii români scăpați din iadul lui Ceaușescu ajunși în Statele Unite. Secvențe cu sosirea lor au fost transmise de-a lungul a patruzeci și patru de ore de posturile americane și internaționale. Câteva săptămâni mai târziu, soțul Danei, care era sculptor, termina un bust al congresmenului Wolf și i-l înmâna acestuia. Al doilea capitol al ultimei cărți a lui Wolf, *Prisoner of Conscience*, care este dedicat *Orizonturilor roșii* și recuperării Danei din România, se termină cu povestea statuii:

> Bustul stă acum în sufrageria familiei mele, acasă. Tinerii mei nepoți strigă „Papa! Papa!" de câte ori îl văd și îi ating nasul. „A fost cu siguranță nu cel mai fidel portret al congresmenului", notează generalul Pacepa, „dar pentru Dana și soțul ei era simbolul libertății lor".[5]

Orizonturile roșii au fost republicate ulterior în douăzeci și șapte de țări, iar în 2010 *Washington Post* a recomandat-o pentru a fi inclusă pe lista cărților care ar trebui introduse în școală, alături de *Martorul* lui Whittaker Chambers.

Așa că am continuat să scriu.

În 2010, cartea mea *Programat să ucidă: Lee Harvey Oswald, KGB-ul și asasinarea lui Kennedy* a fost prezentată la întâlnirea anuală a *Organizației Istoricilor Americani* din Washington, D.C., iar o recenzie publicată într-o revistă academică a numit-o „o nouă și superbă operă exemplară despre moartea președintelui Kennedy"

Scanned with OKEN Scanner

și un *must read* pentru „cei mai obișnuiți cititori", pentru „studentul serios care își pregătește opera științifică" și pentru „toți cei interesați de asasinarea președintelui Kennedy."[6]

De asemenea, pe parcursul anului 2010, am finalizat un alt manuscris care trata glasnostul și dezinformarea. Agentul meu literar, care candida totodată pentru un loc în Congres din partea republicanilor, a făcut o mare pasiune pentru el, dar a întâmpinat probleme în a găsi un editor mare care să fie interesat să-l publice.

Pe atunci aveam deja 82 de ani și mă gândeam că venise vremea să agăț în cui armele cu care am dus războiul meu cu dezinformarea și glasnostul și să-mi petrec restul zilelor doar bucurându-mă de noua și minunata viață alături de iubita mea Mary Lou.

Dar, vai, n-am putut!

O bună prietenă, Kathryn Jean Lopez, la acea dată editor al *National Review Online*, mi-a retransmis un e-mail al profesorului Ronald Rychlak, care dorea să discute cu mine detalii despre un articol („Moscow's Assault on the Vatican") pe care îl publicasem în *NRO*. Acel articol discuta operațiunea de dezinformare desfășurată de KGB menită să modifice trecutul profund antinazist al lui Pius al XII-lea și, în mod absurd, să pretindă că fusese de fapt „Pontiful lui Hitler". Profesorul Rychlak, unul dintre experții de top ai lumii în biografia lui Pius al XII-lea, dorea să îl ajut să scrie un capitol despre această înscenare a KGB-ului îndreptată împotriva lui Pius al XII-lea, pentru a-l include într-o nouă ediție a cărții sale, *Hitler, the War, and the Pope* (*Hitler, războiul și papa*), în care demonstrase în amănunt faptul că Pius salvase jumătate de milion de evrei din mâinile naziștilor. Am acceptat. Noua ediție a fost publicată cu succes.

Curând după aceea, Ron a sugerat să scriem împreună o carte întreagă despre înscenarea la care fusese supus Pius al XII-lea. Am sfârșit prin a face o carte despre dezinformarea sovietică, în care acuzațiile la adresa lui Pius reprezintă unul din exemplele ei majore.

Dezinformarea a provocat un prejudiciu la nivel mondial reputației Statelor Unite, iar acum prinde rădăcini chiar în această țară. Pentru a lupta împotriva acestei arme invizibile, trebuie mai întâi să o recunoaștem drept ceea ce este și să-i decodăm misiunea ascunsă, din moment ce este de obicei escamotată în haine civile aparent inofensive – la fel cum erau teroriștii care au ucis mii de americani pe 11 septembrie 2001. Iată scopul acestei cărți.

Scanned with OKEN Scanner

5
„Frumusețea“ dezinformării

Majoritatea politicienilor, a oamenilor din lumea academică și din mass-media consideră că dezinformarea este un fenomen perimat al Războiului Rece. Însă nu mai departe de 1986, cuvântul „dezinformare“ nu se afla nici printre cele trei sute de mii de cuvinte-titlu ale *New World Thesaurus* (*Webster*), nici în cele douăzeci și șapte de volume ale *Noii Enciclopedii Britanice*. Toată lumea consideră – de altfel, greșit – că acest termen reprezintă un simplu sinonim străin pentru *falsă informare*. Până și Microsoft Word 2010, programul care a fost utilizat pentru a elabora prima formă a acestei cărți, subliniază cuvântul *disinforming* și sugerează înlocuirea lui cu *misinforming*.

În realitate, dezinformarea este o formă diferită de informare falsă, la fel cum ziua este diferită de noapte. Informarea falsă este un instrument guvernamental oficial și recognoscibil ca atare. Dezinformarea (adică *dezinformația*) este un instrument al serviciilor secrete menit să confere minciunilor guvernamentale o marcă de autenticitate specifică mediilor nonguvernamentale occidentale. Să spunem că FSB (noul KGB) a fabricat anumite documente care, se presupune, ar demonstra că forțele militare americane îndeplineau anumite ordine de a identifica lăcașe de cult islamice în timpul bombardamentelor aeriene asupra Libiei în 2011. Dacă un raport referitor la acele documente ar fi făcut public printr-un organ de presă rusesc, în acest caz ar fi vorba de o falsă informare, iar occidentalii ar avea pe bună dreptate rezerve și ar ignora acest raport, considerându-l un exemplu oarecare de propagandă a Moscovei. Dacă, pe de altă parte, același material ar fi făcut public în mediile de informare occidentale și ar fi atribuit vreunei organizații vestice, în acest caz ar fi dezinformare, iar credibilitatea poveștii ar fi substanțial mai ridicată.

În aprilie 2003, mediile de informare occidentale au fost inundate cu sute de povești de groază despre jefuirea Muzeului Național din Bagdad. Posturile de televiziune de pretutindeni îl prezentau pe

Scanned with OKEN Scanner

directorul adjunct al muzeului, care, cu ochii în lacrimi, îi acuza pe americani că au îngăduit distrugerea a „170 000 de vestigii vechi de mii de ani". Aceea a fost o mostră de dezinformare. În cele din urmă s-a aflat cu certitudine că angajații muzeului ascunseseră comorile presupuse furate într-un loc sigur, cu mult înainte de începerea războiului din Irak, iar la sfârșitul ostilităților, acestea se aflau în siguranță în custodia forțelor americane. Abia mai târziu oficialii muzeului au dat publicității o listă de douăzeci și cinci de artefacte dispărute fără urmă.[1] Dar răul fusese produs. Nenumărați oameni de pe tot globul încă vorbesc despre imaginile răvășitoare ale standurilor de expunere goale, pe care televiziunile le-au transmis încontinuu, însoțite de acuzații potrivit cărora americanii au permis să se întâmple așa ceva.

De-a lungul istoriei, multe țări au folosit în vremuri de război diferite tehnici pentru a abate atenția inamicului de la adevăratele lor intenții. La o extremă se află uriașul cal de lemn din al doilea mileniu înainte de Cristos, gol pe dinăuntru, construit de greci pentru a pătrunde în impenetrabila cetate a Troiei. La cealaltă extremă se află complicata și iscusita operațiune pusă la cale de către serviciile britanice în 1944 pentru a-i face pe germani să creadă că forțele aliate vor invada Franța debarcând pe la Calais, și nu pe plajele din Normandia, așa cum de altfel erau și planurile. Rusia a devenit prima mare putere care a transformat înșelătoria într-o perenă politică de stat, fapt care, în cele din urmă, a afectat orice aspect al societății rusești, și țariste, și comuniste.

În manualele de dezinformare strict secrete conform cărora mi-am camuflat viața până în 1978, se spune că „știința" dezinformației (și era în mod apăsat și cu mândrie numită *știință*) s-a născut în Rusia, că a fost adânc împământenită în solul rusesc și în istoria acelei țări și că așa va rămâne pentru totdeauna. Manualele prezentau faptul că, născută în Rusia secolului al XVIII-lea, *dezinformarea* era fructul intensei relații amoroase dintre Ecaterina cea Mare și prințul Grigori Potemkin, principalul ei consilier politic și militar. În 1787, Potemkin, pe atunci guvernator general al Noii Rusii (Ucraina de astăzi), a purtat-o pe împărăteasă într-o călătorie prin Crimeea, provincie anexată, mai ales datorită meritelor sale, de la turci, cu patru ani înainte. Pentru a o impresiona, Potemkin a aranjat să fie ridicate sate false pe traseul împărătesei. S-a mers atât de departe, încât pe una dintre acele fațade goale, ridicată la gurile râului Bug,

Scanned with OKEN Scanner

ca s-o întâmpine pe împărătească, era un arc de triumf pe care stătea scris: „Acesta este drumul spre Constantinopol“.

Nu este un accident faptul că *dezinformarea* s-a născut în Rusia. În secolul al XVIII-lea, marchizul francez de Custine observa că de fapt „totul este înșelăciune în Rusia și ospitalitatea grațioasă a țarului, adunând alături în palatul său slugile sale și pe cele ale curtenilor, este doar o batjocură în plus.“[2] Custine mai remarca – într-un limbaj care nu poate fi îndulcit nici măcar astăzi – că „pentru despotismul rus nu numai că ideile și sentimentele nu contează, dar el reconstituie faptele; duce un război împotriva evidenței și triumfă în luptă.“[3] Generalul Walter Bedell Smith, fost ambasador al Statelor Unite la Moscova, care a scris o introducere la ediția în limbă engleză din 1951 a jurnalului marchizului, spunea că analiza politică a lui Custine era „atât de pătrunzătoare și de actuală, încât poate fi numită cea mai bună lucrare despre Uniunea Sovietică scrisă vreodată“[4]. Această carte este probabil cea mai pătrunzătoare analiză, chiar dintre toate cele scrise despre Rusia secolului XX.

Un proverb spune că minciuna are picioare scurte; acest lucru poate fi adevărat altundeva, dar în Rusia posttțaristă *dezinformarea* a devenit politică de stat, jucând un rol cu mult mai mare în modelarea trecutului și a prezentului acestei țări decât ar fi putut-o anticipa vreodată Potemkin.

Primul Război Mondial și noua eră care i-a urmat au măturat cinci împărați, opt regi și optsprezece dinastii[5], dar nici o țară nu a trecut prin transformări mai mari decât Rusia. La sfârșitul Primului Război Mondial, Rusia arăta ca o comunitate de rulote peste care trecuse un uragan. Noii conducători comuniști i-au ucis pe țar, pe membrii familiei sale și pe aristocrați, au abolit instituțiile de guvernare ale țării, i-au distrus religia milenară, au luat cu forța pământurile aflate până atunci în proprietatea rușilor înstăriți, au confiscat băncile și întreprinderile industriale ale țării și i-au omorât pe cei mai mulți dintre proprietarii acestora. Istoria Rusiei, tradiția, normele sociale, valorile etice și tot ce însemnase ceva înainte de Revoluția din Octombrie 1917 au fost întoarse pe dos – fie și numai de dragul schimbării.

Cu toate acestea, noii conducători comuniști au păstrat cu religiozitate „știința dezinformării“, realizând că această unealtă istorică rusească se potrivea ca o mănușă cu nevoile lor. Transformarea cugetelor este în fapt esența comunismului. Este, de asemenea, chintesența Rusiei, mergând în urmă până la satele lui Potemkin ridicate

Scanned with OKEN Scanner

pentru a arăta o pretinsă prosperitate rurală. Nu e de mirare că Rusia, comunismul și *dezinformarea* s-au potrivit așa de bine.

În timpul Războiului Rece, în blocul sovietic pentru mașinăria *dezinformării* au lucrat mai mulți oameni decât pentru armata sovietică și industria de apărare la un loc. Comunitatea de informații a blocului singură avea mai bine de un milion de ofițeri și câteva milioane de informatori răspândiți peste tot în lume. Toți erau implicați în inducerea în eroare a Occidentului – și a propriilor popoare – sau în susținerea acestui efort. Lor le-ar trebui adăugat numărul uriaș de oameni care lucrau pentru organizațiile internaționale ale *dezinformării* pe care KGB-ul le crease în secret. Aceste organizații își aveau sediul în afara Uniunii Sovietice, se pretindeau a fi entități internaționale independente și își publicau propriile ziare în franceză sau în engleză. Câteva dintre „satele Potemkin" internaționale în care am fost eu însumi implicat sunt: Consiliul Mondial al Păcii (cu filiale în 112 țări); Federația Mondială a Sindicatelor (cu filiale în 90 de țări); Federația Democratică Internațională a Femeilor (cu filiale în 129 de țări); Uniunea Internațională a Studenților (cu filiale în 152 de țări); și Federația Mondială a Tineretului Democrat (cu filiale în 210 țări).

Este o tactică tipic rusească să nu abordezi frontal o amenințare, iar *dezinformarea* s-a dovedit a fi o minunată metodă indirectă de a-i încurca pe dușmanii Kremlinului. Primul „sat Potemkin" internațional a fost fondat în 1949 și i s-a dat numele respectabil de Consiliul Mondial al Păcii (WPC), astfel încât să nu pară rusesc. Principala sa misiune era să-și atribuie paternitatea materialelor pe care sovieticii le inventau pentru a „documenta" faptul că Statele Unite erau o țară sionistă, iubitoare de război, finanțată din banii evreilor și condusă de rapacele „Consiliu al Înțelepților Sionului". Scopul era acela de a instila teama că Statele Unite vor declanșa un nou conflict pentru a transforma restul lumii într-un fief iudaic.

Exista o condiție majoră pentru ca *dezinformarea* să reușească, și anume aceea că o poveste trebuie mereu construită în jurul unui „grăunte de adevăr" care i-ar asigura credibilitate. În cei mai mult de 27 de ani petrecuți în comunitatea de informații a blocului sovietic, am avut cunoștință de multe operațiuni de *dezinformare* desfășurate în timpul Războiului Rece, care și-au mai pierdut din intensitate, dar care nu au fost niciodată și în întregime compromise tocmai datorită acelui sâmbure de adevăr. Pentru Consiliul Mondial

Scanned with OKEN Scanner

al Păcii, „sâmburele de veridicitate“ a fost acela că-și afla sediul la Paris și era condus de către laureatul francez al Premiului Nobel, Frédéric Joliot-Curie, un om de stânga convins de Stalin să-și împrumute numele acestui sat potemkinist internațional.

Pentru a se pune la adăpost, Stalin a decis să facă *dezinformația* să pară ca și cum ar fi fost dintotdeauna franceză. La începutul anilor 1950, DIE (serviciul de informații externe, sau de spionaj, al României) a fost instruit de către omologul său sovietic să lanseze zvonul cum că termenul *dezinformație* avea origini franceze – cu alte cuvinte, să înfățișeze acest șiretlic tradițional rusesc drept instrument capitalist francez îndreptat împotriva popoarelor iubitoare de pace ale blocului sovietic. Nu-mi amintesc definiția exactă primită de la Moscova, dar era similară cu cea care poate fi găsită în ediția din 1952 a *Marii enciclopedii sovietice*:

> *DEZINFORMAȚIA* (din des (q.v.) și francezul *information*). Răspândirea unor comunicate false (prin presă, radio etc.) cu intenția de a induce opinia publică în eroare. Presa capitalistă și radioul folosesc pe scară largă dezinformația pentru a-i înșela pe oameni, pentru a-i încurca în minciuni și pentru a descrie noul război care este pregătit de blocul imperialist anglo-american drept o armă defensivă, dar care prezintă politicile pașnice ale URSS, ale țărilor de democrație populară și ale celorlalte țări iubitoare de pace ca prezumtiv agresive. Un rol aparte în răspândirea acestor comunicate provocatoare, a tuturor tipurilor de minciuni etc. îl au presa capitalistă americană, radioul și diferitele agenții de comunicare oficiale, care furnizează informații false presei și altor organizații de propagandă. Cercurile conducătoare ale Statelor Unite, Marii Britanii, Franței și ale altor guverne imperialiste recurg adesea la *dezinformația* în probleme de relații internaționale; există numeroase exemple ale acestui tip de *dezinformația* în cunoscutul document al Sovinformbiroului, „Falsificatorii istoriei (Raport istoric)“ (1948). Imperialiștii anglo-americani folosesc pe scară largă *dezinformația* pentru a ascunde natura prădătoare a războiului dezlănțuit de ei în Coreea, în iunie 1950.[6]

Astăzi, cei mai mulți oameni cred că *dezinformația* provine într-adevăr din vreun cuvânt francez. Dar dicționarul oficial francez, *Larousse*, nu menționa nici un termen precum *dezinformația* în 1952, și nici chiar în ediția sa din 1978.

În epoca imediat următoare războiului, guvernul francez ținea cont de tertipurile Moscovei. În 1954 a respins orice paternitate franceză a termenului *dezinformație*, a acuzat Consiliul Mondial al Păcii că este o unitate a KGB și l-a dat afară din Franța. Unul din cei mai de încredere agenți de influență ai sovieticilor din acea perioadă,

Scanned with OKEN Scanner

filozoful francez Jean-Paul Sartre, a încercat să convingă guvernul francez să-și schimbe hotărârea. El a denigrat public Statele Unite, susținând că sunt o țară rasistă, care suferă de rabie politică.[7] Nu a ajutat. Moscova a fost nevoită să mute pentru o vreme sediul Consiliului Mondial al Păcii la Praga, ocupată de sovietici, iar mai târziu la Helsinki, un oraș „neutru".[8]

(La vârful comunității KGB se știa că Jean-Paul Sartre era folosit ca agent de influență. Arhivele KGB sunt încă sub obroc, dar dovezile despre colaborarea lui Sartre cu KGB-ul au început să iasă la lumină. Iată una dintre ele: În 1967, teroristul francez Régis Debray și-a publicat prima carte, *Revoluție în revoluție?*, un manual elementar pentru uzul insurecțiilor și al gherilelor comuniste care îl ridica în slăvi pe teroristul comunist Che Guevara. Debray își dedicase viața exportării comunismului de tip cubanez în America de Sud, dar, la câteva luni după ce și-a publicat cartea, o unitate a forțelor speciale boliviene antrenată de către Statele Unite l-a capturat în Bolivia, odată cu toți membrii detașamentului de gherilă condus de Che Guevara. Che a fost condamnat la moarte și executat pentru terorism și crime în masă. Debray a fost condamnat la treizeci de ani de închisoare, dar a fost eliberat după trei ani, ca urmare a intervenției insistente a lui Sartre. În anii 1980, Debray a fost consilier pe probleme legate de America Latină al președintelui francez François Mitterrand. După aceea, Debray s-a dedicat acțiunilor de împrăștiere a urii împotriva Statelor Unite. În februarie 2003, el a publicat în *New York Times* articolul „Lecția franceză", în care se descria drept „fost consilier al președintelui François Mitterrand", uitând însă să precizeze că petrecuse câțiva ani în închisoare pentru terorism și că fusese eliberat pentru că Sartre girase pentru el. Articolul lui Debray conține toate clișeele antiamericane imaginabile.[9] Iată încă o atestare a legăturilor lui Sartre cu KGB: pe 15 iunie 1972, poliția vest-germană a capturat-o pe una dintre discipolele favorite ale lui Sartre, terorista germană Ulrike Meinhof, care era finanțată de KGB. Curând după aceea, ea i-a trimis o scrisoare părintelui ei spiritual, Sartre, cerându-i sprijin moral. Sartre a fost de acord. Când a venit s-o viziteze la închisoarea Stammheim, în Germania de Vest, pentru a o încuraja, mașina lui Sartre era condusă de către teroristul german Hans-Joachim Klein, agent KGB și adjunctul lui Carlos Șacalul în atacul terorist asupra OPEC din 1975, de la Viena.[10])

Nu e de mirare că acest Consiliu Mondial al Păcii a fost alungat din Franța. Dincolo de pretinsa fațadă franceză, era cât se putea de

Scanned with OKEN Scanner

sovietic. Activitățile sale curente erau conduse de un secretariat de tip sovietic, ai cărui douăzeci și unu de membri erau ofițeri de informații externe sub acoperire proveniți din nouă țări ale blocului sovietic (URSS, Polonia, Bulgaria, Ungaria, România, Cehoslovacia, Germania de Est, Albania și Cuba). Consiliul Mondial al Păcii mai avea douăzeci și trei de vicepreședinți croiți pe model sovietic, toți comuniști, care erau repartizați după cum urmează: patru reprezentau țările comuniste (URSS, Polonia, Germania de Est și România); trei reprezentau guvernele comuniste loiale Moscovei (Cuba, Vietnamul de Nord și Angola); doi reprezentau Organizația de Eliberare a Palestinei (PLO) și Congresul Național African (ANC), ambele organizații teroriste antiamericane sponsorizate de la Moscova; patru reprezentau partide comuniste care nu se aflau la putere în țările lor (Statele Unite, Franța, Italia, Argentina); și zece reprezentau filialele WPC din țările blocului sovietic și ale altor state-satelit. Cei mai mulți dintre angajații permanenți ai WPC erau ofițeri de spionaj ai blocului sovietic aflați sub acoperire, specializați în „operațiuni de pace“, a căror sarcină era aceea de a așeza noile mișcări pentru pace occidentale într-o a „cincea coloană“ a „lagărului socialist“. Consiliul Mondial al Păcii avea filiale finanțate de Moscova în 112 țări. Tipărea și două publicații în franceză, *Nouvelles perspectives* și *Courier de la paix*, care erau conduse de ofițeri sub acoperire din KGB – și din DIE – și controlate de serviciul sovietic – și român – de dezinformare.

Până și banii pentru bugetul WPC proveneau de la Moscova, furnizați de către ofițeri de informații sovietici sub forma unor sume în dolari americani, bani spălați pentru a le ascunde originea sovietică. (În 1989, când Uniunea Sovietică stătea să se prăbușească, WPC a admis public că 90% din banii săi proveneau de la KGB.[11])

De-a lungul anilor, Moscova a creat numeroase sate Potemkin internaționale în fiecare compartiment imaginabil al Europei Occidentale. Astăzi, puțini europeni sunt gata să recunoască faptul că au fost influențați de aceste eforturi de a demoniza Statele Unite, prezentând-o ca țară sionistă, și de a băga zâzanie între evrei și creștini. Până la mijlocul anilor 1950, în orice caz, 30 de milioane de oameni din Europa Occidentală alegeau să joace cartea comunistă antiamericană (35% din populația Italiei și 20-25% din cea a Franței, a Portugaliei și a Greciei). Acela era un succes remarcabil pentru *dezinformația* blocului sovietic, având în vedere că Statele Unite eliberaseră Europa Occidentală de sub ocupația nazistă și reconstruiseră economiile ei decimate de război.

Scanned with OKEN Scanner

După prăbușirea Uniunii Sovietice, multe dintre „satele lui Potemkin“ internaționale construite de către Kremlin au supraviețuit și au continuat să susțină aceleași mesaje antiamericane, ca în zilele lor de glorie. Consiliul Mondial al Păcii s-a mutat de la Helsinki la Atena, dar era încă dirijat de președintele său ales de KGB, Romesh Chandra, un comunist indian care în anii 1970 ceruse tuturor filialelor naționale ale WPC să inițieze demonstrații împotriva războiului american din Vietnam. După 1991, când Statele Unite au rămas singura superputere, Chandra a concentrat acțiunile WPC pe „ducerea unei lupte împotriva Noii Ordini Mondiale“[12]. Potrivit actualei sale Carte, WPC s-a „extins [acum], transformându-se într-o mișcare de masă mondială“ a cărei misiune este aceea de a-i sprijini pe „acei oameni și mișcările de eliberare“ care luptă „împotriva imperialismului“[13]. Acel „imperialism“, desigur, înseamnă de fapt Statele Unite.

Pe 4 decembrie 2002, Chandra a convocat o adunare a comitetului său executiv croit pe model sovietic, care a „condamnat [cu tărie] escaladarea extrem de periculoasă a agresivității SUA la nivel global“. Un apel internațional emis de către Secretaritaul WPC în aceeași zi, într-un limbaj execrabil și tipic sovietic, îi chema pe „toți oamenii lumii“ să organizeze „mobilizări fără precedent“ împotriva „imperialismului american“.

Federația Mondială a Sindicatelor (WFTU), al doilea „sat Potemkin“ ca mărime, ridicat de KGB, a supraviețuit la rândul său prăbușirii Uniunii Sovietice. Își are încă sediul la Praga și folosește în continuare retorica antiamericană din timpul Războiului Rece. Cu ocazia celui de-al XIV-lea congres său (New Delhi, 25-28 martie, 2000), de exemplu, a cerut „ridicarea imediată a blocadei economice [americane] împotriva Cubei, Irakului, Iranului și Libiei“[14].

Federația Democratică Internațională a Femeilor (WIDF) a adoptat o nouă cartă cu ocazia celei de-a patra conferințe mondiale a Națiunilor Unite asupra femeilor, de la Beijing, 1995, cerând într-un exercițiu oratoric tipic pentru Războiul Rece ca „toate femeile lumii“ să lupte împotriva „globalizării așa-numitelor «economii de piață»“, care sunt „cauza principală a creșterii feminizării sărăciei de pretutindeni“[15]. Pe 8 martie 2000, WIDF a organizat un „Marș mondial al femeilor“ la Calcutta, pentru a celebra Ziua Internațională a Femeilor, fixată la această dată după model sovietic.[16]

Uniunea Internațională a Studenților (IUOS), cu sediul la Praga, are acum 152 de uniuni naționale ale studenților din 114 țări. Con-

Scanned with OKEN Scanner

tinuă să propage ura împotriva Statelor Unite. Un apel internațional emis în timpul „Zilei internaționale a studenților“ din 2001 condamna „atacurile având caracter vindicativ [ale Statelor Unite] împotriva Afganistanului care au împiedicat eforturile de stabilizare din Orientul Mijlociu și au alimentat mai departe rasismul și intoleranța la nivel mondial“[17].

În vreme ce aceste grupuri își ascund adevăratele legături cu Moscova, ele avansează permanent idei și programe care sprijină interesele Kremlinului. Ele sunt debușeuri perfecte pentru o dezinformare continuă.

Scanned with OKEN Scanner

6
Înscenările Kremlinului

Există convingerea larg răspândită că cea mai mare pagubă provocată de operațiunile de spionaj rusesc/sovietic împotriva Occidentului a fost sustragerea unor secrete de importanță majoră, precum tehnologia bombei atomice. Nu e chiar așa. Cel mai mare – și adesea irecuperabil – prejudiciu adus Lumii Libere a fost provocat de operațiunile de dezinformare ale Kremlinului menite să falsifice trecutul. Transformarea lui Stalin din criminalul politic care a ucis mai mult de 20 de milioane de oameni nevinovați doar în Uniunea Sovietică într-un zeu politic pentru o treime din mapamond a avut ca efect nu doar patruzeci de ani de Război Rece, dar și cea mai mare farsă politică pusă la cale vreodată în istorie: respectul internațional pentru marxism și admirația pentru liderii comuniști criminali.

În jargonul KGB, falsificarea trecutului oamenilor era numită „înscenare" și era o specialitate a dezinformării ținută în cel mai mare secret. Din cauza înscenărilor ticluite de KGB, istoricii ruși și occidentali întâmpină astăzi doar câteva probleme mai dificile decât prezicerea *trecutului* Rusiei.

În ianuarie 1934, Congresul al XVII-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a fost aclamat drept „Congresul Învingătorilor". Cine ar fi prezis că 98 din cei 139 de membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist aleși la acel congres vor fi mai apoi declarați „dușmani ai poporului" și condamnați la moarte de către același regim care îi ridicase în slăvi? În fapt, 1 108 din cei 1 966 de delegați la acest congres au fost trecuți în categoria „contrarevoluționarilor", iar 848 dintre ei au fost executați.[1]

În următorii ani, milioane de alți cetățeni sovietici nevinovați au fost considerați pe nedrept trădători și apoi uciși, iar milioane de alți ruși au ieșit în stradă pentru a-i condamna pe acei „trădători" și pentru a le cere capetele.[2] După cel de-al Doilea Război Mondial,

Scanned with OKEN Scanner

magia neagră a Kremlinului privind înscenările a fost exportată către de curând createle state comuniste din Europa de Est.

Contrar credinței populare, țările Europei de Est nu au devenit dictaturi ale proletariatului datorită revoluțiilor purtate de partidele comuniste indigene – în 1945, Partidul Comunist din România avea mai puțin de 1 500 de membri. Sovietizarea Europei de Est a fost realizată de Kremlin prin operațiuni subversive de *înscenare*, cărora le-a fost mai târziu atașat un semn politic distinctiv exterior. Liderii partidelor democratice est-europene nu au fost eliminați pe căi politice; sistematic, ei au fost împușcați și întemnițați după ce au fost introduși pe nedrept în categoria criminali de război naziști. Acest lucru i-a oferit Kremlinului pretextul punerii în scenă a demonstrațiilor „populare" care cereau desființarea acelor partide. Personalitățile marcante ale industriei și ale agriculturii din țările est-europene au fost catalogate drept sabotori și împușcate sau întemnițate, pentru a le oferi comuniștilor locali pretextul de a naționaliza economia și a colectiviza agricultura. Este vorba de un lung și sângeros proces de înscenare care a durat mai bine de zece ani.

Înscenările Kremlinului pot avea un caracter negativ, pentru a degrada, sau pozitive, pentru a preamări; indiferent de situație, aceste acțiuni pot afecta literalmente cursul istoriei lumii. Occidentali admirabili au fost defăimați sau „aranjați" drept criminali, iar personaje nedemne și criminale din sfera de influență sovietică/rusă au fost portretizate sau „aranjate" ca sfinți.

În timpul lui Stalin, mai mult de 7 milioane de cetățeni sovietici „necooperanți" au primit stigmatul degradării, declarați spioni sioniști sau colaboratori naziști și executați sau trimiși în gulag. Cetățenii utili au fost trecuți într-o categorie superioară, chiar glorificați. Toți liderii inițiali ai țărilor est-europene (Walter Ulbricht în Germania, Klement Gottwald în Cehoslovacia, Gheorghi Dimitrov în Bulgaria, Mátyás Rákosi în Ungaria și Gheorghe Gheorghiu-Dej în România) erau niște nimeni absoluți care au jurat loialitate religiei Kremlinului, marxism-leninism-stalinismului, și au fost încadrați în categoria eroilor naționali de către mașinăria *dezinformației* sovietice.

Odată așezați pe tronurile țărilor lor, acele costume goale au adoptat practicile de mistificare specifice Kremlinului ca și cum ar fi fost ale lor. Pe 23 august 1944, eroicul rege Mihai al României a condus o îndrăzneață lovitură de stat care a înlăturat guvernul pronazist, punând capăt alianței acestei țări cu Germania. A decis

Scanned with OKEN Scanner

apoi ca România să se alăture Aliaților, împotriva lui Hitler. În 1945, regele a fost decorat de președintele Harry Truman, care, în decretul de acordare a distincției, preciza că regele Mihai „scosese de unul singur România din război", deși „nu avea nici un control asupra țării, care era aliată cu agresorul german".[3] Acțiunea regelui fusese atât de curajoasă și de neasemuită, încât a devenit singurul cetățean străin, în afară de generalul american Dwight Eisenhower, care a primit din partea Uniunii Sovietice Ordinul Victoriei.[4] Pe 21 iulie 1945, la cincisprezece zile după ce Prezidiul Sovietului Suprem îl decorase pe rege, mareșalul sovietic Fiodor Tolbuhin îi prezenta regelui Mihai, care era și pilot, două avioane sportive, ca dar din partea lui Stalin și ca semn al aprecierii sale personale.[5] Liderul Partidului Comunist Român, Gheorghe Gheorghiu-Dej, proaspăt eliberat din închisoare, unde fusese ținut de regimul pronazist, a fost prezentat de presa vremii îngenunchind în fața regelui și sărutându-i mâna în semn de mulțumire pentru remarcabilul său act de curaj. Trei ani mai târziu, același Gheorghiu-Dej, acum instalat de Stalin ca lider al României, l-a declarat pe regele Mihai colaborator nazist și spion occidental și l-a silit să plece în exil.[6]

Sute de mii de români nevinovați au avut parte de înscenări după aceea. Procesul Canalului Dunăre–Marea Neagră a fost unul dintre cele mai vrednice de dispreț operațiuni de înscenare ale acelei ere. Inspirat de Stalin, care deviase cursul Volgăi, Gheorghiu-Dej a decis să construiască un canal navigabil care să lege Dunărea cu Marea Neagră. Planul lui Dej era cu mult în urma posibilităților tehnice ale României la acea dată, și, după mai mulți ani după ce fusese umplută prima lopată de pământ, foarte puțin fusese realizat. Dej și-a dat seama că nu exista nici o speranță pentru finalizarea proiectului într-un viitor predictibil. Pentru a se scoate din culpă, a decis să închidă șantierul și să arunce vina pentru întârzierea proiectului pe sabotajul occidental.

Pe un raport de securitate care arăta dificultățile cu care se confruntase conducerea acelui proiect faraonic, Dej punea cu bine-cunoscutul său creion violet următoarea rezoluție: „Persoanele pomenite aici ar trebui arestate, judecate public ca sabotori și executate." Procesul-spectacol a avut loc în iulie 1953, însoțit de demonstrații stradale care cereau ca „sabotorii" să fie spânzurați în piața publică. Trei persoane au fost executate și patru au fost condamnate la pedepse lungi cu închisoare. Curând după aceea, șantierul Canalului Dunăre–Marea Neagră a fost închis și mulți ani după aceea publicul

Scanned with OKEN Scanner

a crezut că într-adevăr fusese sabotat de către agenți ai serviciilor de informații occidentale.

Practica Kremlinului de a-i pune pe liderii politici sau religioși, fie într-o lumină negativă, fie într-un negativ sau pozitivă, are o lungă istorie. Lui Imre Nagy, prim-ministrul ungar despre care Kremlinul credea că a provocat revoluția maghiară din 1956, i-a fost aplicat stigmatul degradării. El a fost răpit din Ungaria de către o echipă mixtă româno-sovietică compusă din ofițeri KGB și DIE, trecut în categoria spionilor sioniști și apoi spânzurat.[7] Detaliile pe care le-am dezvăluit în legătură cu acea mistificare, publicate în 1987 în cartea mea *Orizonturi roșii*, au stârnit atât de mult interes în Ungaria comunistă, încât, un an mai târziu, cartea a fost republicată acolo în mod clandestin într-o ediție maghiară de buzunar de tip samizdat (astăzi e o piesă foarte căutată de către colecționari).

Pe de altă parte, Urho Kaleva Kekkonen, președintele pe termen lung al Finlandei și agent sovietic, a fost desemnat pentru promovare. Kekkonen fusese construit ca lider politic de succes de către KGB și de către predecesorii săi (care, aproape douăzeci de ani, îi scriseseră discursurile publice). Kekkonen a fost manevrat de sovietici până în 1981, când, după douăzeci și cinci de ani, a încetat să mai fie președintele Finlandei, pe atunci o țară filosovietică.[8] Olof Palme, desemnat și el pentru promovare, a fost modelat pentru funcția de prim-ministru al Suediei și ajutat de către KGB să exporte statul sovietic al bunăstării în Europa Occidentală.

Herbert Wehner, care a devenit ministru responsabil cu „toate afacerile germane" (însemnând relațiile cu Germania de Est) în cabinetul vest-german, fusese un funcționar stagiar înainte de a intra în Partidul Comunist German în 1927 și de a dezerta ulterior în Uniunea Sovietică. Acolo a fost transformat într-un lider politic social-democrat de către poliția politică sovietică, care mai târziu i-a fabricat un trecut din care reieșea că petrecuse cel de-al Doilea Război Mondial în Suedia – și nu în Uniunea Sovietică, așa cum se întâmplase în realitate. În 1946, Stalin l-a trimis pe Wehner în Germania de Vest via Suedia. Biografia inventată a lui Wehner, care-l dădea drept militant antinazist și anticomunist – o contrafacere sovietică –, l-a ajutat să devină vicepreședinte al Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD) în 1958, să conducă grupul SPD în Bundestag (1969–1983) și să devină membru al guvernului vest-german (1969–1983). Wehner a rămas un politician vest-german de top până la moartea sa, în 1990.

Scanned with OKEN Scanner

În 1974 am avut ultima mea întâlnire cu Willy Brandt, președintele SPD, care devenise cancelarul Germaniei de Vest și inițiatorul așa-numitei *Ostpolitik* (o politică de deschidere către Est, însemnând Uniunea Sovietică și vasalul ei est-german). În acea zi, Brandt părea abătut. Nu trecuse mult de când fusese arestat Günter Guillaume, un ofițer est-german „ilegal", pregătit să se insinueze în cercurile politice vest-germane. A reușit să devină prietenul cel mai de încredere și consilierul lui Brandt și practic conducea țara. Arestarea lui Guillaume fusese cutremurătoare, iar Brandt mi-a mărturisit că se simțise trădat. O lună mai târziu, Brandt avea să-i scrie președintelui vest-german: „Îmi asum răpunderea politică pentru neglijența de care am dat dovadă în afacerea de spionaj Guillaume și îmi prezint demisia din funcția de cancelar federal."[9]

De altfel, plantarea ofițerilor ilegali KGB ca politicieni occidentali a ajutat Kremlinul să înțeleagă mai bine ce se petrecea în unele țări occidentale decât ce se petrecea chiar în Uniunea Sovietică.

Războiul Rece s-a sfârșit, dar operațiunile de înscenare puse la cale de Kremlin par a fi încă la modă – și par a contamina chiar Statele Unite.

Scanned with OKEN Scanner

7
Întâlnirea lui Stalin cu catolicismul

Din vremuri străvechi, Kremlinul a manipulat religia în funcție de propriile interese. Țarii Rusiei s-au intitulat cu de la sine putere capi ai Bisericii Ortodoxe pentru a obține pe plan intern supunerea. Primul țar sovietic, Vladimir Ilici Lenin, a ucis mii de preoți și a desființat majoritatea bisericilor din Rusia pentru a face din marxism-leninism singura religie a țării.[1] Stalin, care a continuat această nebunie sângeroasă, a transformat noua religie a lui Lenin în marxism-leninism-stalinism și a folosit-o pentru a se portretiza pe sine ca pe un sfânt sovietic și pentru a impune tăcerea unei populații înfometate și oprimate. La douăzeci de ani după Revoluția din Octombrie 1917, doar cinci sute de biserici mai erau deschise în Uniunea Sovietică.[2]

Pe 23 august 1939, Kremlinul a pornit și un război împotriva religiilor nonrusești. În acea zi, ministrul sovietic de externe Viaceslav Molotov și omologul său german Joachim von Ribbentrop s-au întâlnit la Kremlin pentru a semna infamul Pact de neagresiune Hitler–Stalin. Documentele de arhivă germane rețin că Stalin era euforic în acea zi. El i-ar fi spus lui Ribbentrop: „Guvernul sovietic ia foarte în serios acest nou pact. Pot garanta, dându-mi cuvântul de onoare, că Uniunea Sovietică nu-și va trăda partenerul."[3]

Stalin avea și motive să fie încântat. Atât el, cât și Hitler credeau în nevoia istorică de a-și extinde teritoriile imperiilor lor. Stalin a justificat această nevoie prin „revoluția proletară mondială". Hitler a denumit-o *Lebensraum* („spațiu vital"). Ambii și-au bazat tiraniile pe rapt. Hitler a furat avuția evreilor. Stalin a furat avuția Bisericii Ortodoxe Ruse și a burgheziei țării. Și Stalin, și Hitler urau religia și ambii l-au înlocuit pe Dumnezeu cu propriul lor cult.

Protocolul secret al Pactului Hitler–Stalin împărțea Polonia între cei doi semnatari și dădea sovieticilor mână liberă în privința

Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Finlandei, Basarabiei și Bucovinei de Nord. Majoritatea acestor țări și teritorii erau catolice, ceea ce în mintea lui Stalin însemna erau subordonate unei puteri străine – Vaticanul. Era inacceptabil pentru un om care devenise singurul dumnezeu al Uniunii Sovietice – la al cărui ordin, 168 300 de clerici ortodocși ruși fuseseră arestați doar în timpul epurărilor din 1936–1938, dintre care 100 000 fuseseră împușcați.[4] Biserica Ortodoxă Rusă, care, în 1914, avusese peste cincizeci și cinci de mii de parohii, era acum redusă la cinci sute.[5]

Cele mai bine de câteva sute de biserici catolice din statele baltice, pe care Hitler tocmai le dăduse la schimb Uniunii Sovietice, reprezentau o nouă amenințare la imaginea lui Stalin de „tătuc" – cum fusese numit țarul. Acele biserici erau recunoscătoare altui părinte, papa Pius al XII-lea, iar Stalin nu a acceptat nici măcar să se gândească la faptul că domnia sa absolută ar putea interfera cu aceea a unui rival.

Stalin nu-l putea detrona pe papă, care aproape că era venerat și care oricum era în afara razei sale de acțiune. Dar putea șterge de pe fața pământului bisericile catolice din noile republici baltice, exact așa cum făcuse cu bisericile ortodoxe rusești.

Soluția lui Stalin a fost să-l trimită pe călăul său favorit, Andrei Vîșinski, pentru a sovietiza statele baltice și, în timpul acestui proces, pentru a le distruge bisericile catolice naționale. Vîșinski era un vechi braț al NKVD (poliția politică), care obținuse rezultate extraordinare în funcția de procuror public în timpul campaniei lui Stalin împotriva Bisericii Ortodoxe Ruse și în timpul Marii Epurări din perioada 1936–1938. Vîșinski știa ce avea de făcut. Doar pentru a se asigura că șeful său era singurul dumnezeu al Rusiei, cât timp a fost procurorul general al lui Stalin peste 7 milioane de oameni au fost condamnați la moarte și împușcați.

Letonia a fost ocupată de Armata Roșie pe 17 iunie 1940. A doua zi, Vîșinski a și poposit la Riga ca trimis special al lui Stalin. „L-am însoțit pe tovarășul Vîșinski când a plecat în Letonia", mi s-a lăudat cândva generalul Aleksandr Saharovski, „iar în 1943 am devenit adjunctul tovarășului Vîșinski în misiunea de sovietizare a României". (În 1951, generalul Saharovski a venit la București în funcția de consilier-șef sovietic pentru nou-creata Securitate, echivalentul românesc al poliției politice sovietice, devenindu-mi *de facto* șef. În 1956, Saharovski a fost avansat și a devenit șeful întregului serviciu sovietic de informații externe, funcție pe care a deținut-o aproape pe

Scanned with OKEN Scanner

toată durata Războiului Rece. Potrivit lui Saharovski, sovietizarea României, dusă la capăt de același Vîșinski, a fost o versiune îmbunătățită a operațiunii similare letone.)

La câteva zile după ce Vîșinski a sosit la Riga, el l-a forțat pe Kärlis Ulmanis, președintele leton, să numească un „guvern al poporului" constând din membri care fuseseră deja aprobați de Moscova. Conform planului lui Vîșinski, doar doi membri ai noului guvern erau comuniști: ministrul de interne și șeful poliției naționale.

După ce a reușit să-și instaleze guvernul, Vîșinski a ținut un discurs de la balconul ambasadei sovietice de la Riga, asigurând populația că Moscova n-ar avea nici cea mai mică intenție de a anexa Letonia la Uniunea Sovietică. Însă, peste câteva zile, Vîșinski i-a ordonat obedientului șef al poliției letone să-i aresteze pe președintele Ulmanis și pe principalii lideri ai Letoniei. Cu ajutorul forțelor de securitate pe care Vîșinski le adusese cu el la Riga, aceștia au fost apoi deportați în Uniunea Sovietică. Vîșinski a forțat noul „guvern popular" să organizeze în două săptămâni alegeri parlamentare și a constituit un „Bloc Muncitoresc" (controlat de ofițeri sub acoperire ai poliției politice sovietice) care să participe la alegeri – cu o listă unică de candidați.

Alegerile lui Vîșinski au avut loc pe 14–15 iulie 1940. Nu a fost nicidecum vorba de un vot secret. Doar numărătoarea voturilor a fost secretă; a fost condusă de ministerul de interne, al cărui șef era unul din oamenii lui Vîșinski. Potrivit rezultatelor, 97,8% din voturi ar fi fost în favoarea candidaților, altfel necunoscuți, ai Blocului. Curând după aceea, nou-născutul Partid Comunist Leton a lansat lozinca „Letonia sovietică". Vorbind din nou de la balconul ambasadei sovietice, Vîșinski și-a manifestat speranța că nou alesul „parlament al poporului" va împlini dorința exprimată de această lozincă. Desigur, exact asta s-a și întâmplat.

Pe 21 iulie 1940, parlamentul lui Vîșinski a proclamat Letonia republică sovietică și, două săptămâni mai târziu, Sovietul Suprem al Moscovei a încorporat-o în Uniunea Sovietică. Nu a durat mult până când preoții catolici ai Letoniei au fost trimiși în gulagurile sovietice, iar bisericile lor au fost desființate.

Curând după aceea, urmând același tipar, Vîșinski a integrat în Uniunea Sovietică și Estonia, și Lituania. Întreaga ierarhie catolică și aproape o treime din populația catolică a acelor două mici state au fost fie deportate, fie executate.[6]

Scanned with OKEN Scanner

8
Noul inamic al Kremlinului

În timp ce Vîșinski demola bisericile catolice din Letonia, Estonia și Lituania, Stalin a aflat că Hitler urmează să semneze un pact tripartit cu Italia și Japonia. În septembrie 1940, Stalin și-a trimis la Berlin spionul-șef, Vladimir Dekanozov – un camarad georgian de încredere, deghizat în ministru-adjunct al afacerilor externe. La Berlin, cu ocazia unei plimbări în pădure, el l-a lăsat pe Ribbentrop să înțeleagă că Stalin era pregătit să se alăture Axei. Pe 12 noiembrie 1940, Stalin l-a trimis la Berlin și pe cel mai apropiat colaborator, prim-ministrul Viaceslav Molotov, pentru a pune la punct ultimele detalii ale acestei viitoare cooperări cu Axa Berlin–Roma–Tokyo.

Stalin era convins că discuțiile au fost încununate de succes și pe 20 noiembrie și-a numit spionul-șef în postul de ambasador sovietic în Germania. Dekanozov și-a prezentat scrisorile de acreditare în fața lui Hitler pe 19 decembrie 1940, fără a ști însă că în ziua precedentă Führerul aprobase Operațiunea Barbarossa, care avea ca scop invadarea Uniunii Sovietice, și că ordonase trupelor sale să fie gata de atac până pe 15 mai 1941.

Peste câteva săptămâni, Stalin mâzgălea pe marginea unui raport primit de la serviciile sale de informații, care anticipa că Hitler va ataca Uniunea Sovietică în iunie 1941:

„Poți să-l bagi în mă-sa. «Sursa» ta este un *dezinformator*."[1]

Pe 22 iunie 1941, Hitler chiar a încălcat pactul de neagresiune cu Stalin, invadând Uniunea Sovietică, în căutare de *Lebensraum* pentru poporul german.[2] În primele săptămâni, naziștii nu au întâmpinat rezistența organizată a Armatei Roșii. Rușii au plătit un preț greu din pricina relației de amor dintre Stalin și Hitler. Zece milioane de militari și paisprezece milioane de civili au fost omorâți. Cinci milioane de sovietici au fost luați prizonieri de către naziști.

Scanned with OKEN Scanner

Pe 7 decembrie 1941, când armatele lui Hitler se aflau la porțile Moscovei, Japonia a aruncat brusc Statele Unite în război prin atacarea bazei navale americane de la Pearl Harbor. Atacul l-a salvat pe Stalin și i-a dat o șansă să-și revină. A doua zi, președintele Roosevelt declara în timpul unei ședințe reunite a Congresului că 7 decembrie era „o dată care va dăinui prin mișelie".[3] El a cerut adoptarea unei declarații prin care să fie proclamată starea de război dintre Japonia și Statele Unite, iar Congresul a votat această declarație.

Curând după aceea, Statele Unite au început să livreze cantități imense de echipament militar către Uniunea Sovietică pentru a-l ajuta pe Stalin să distrugă o parte însemnată din mașinăria de război a lui Hitler. A funcționat.

Pe 20 aprilie 1945, Armata Roșie a ajuns la periferia Berlinului și, zece zile mai târziu, Hitler s-a sinucis. (Mașina de propagandă nazistă a anunțat că a murit luptând până la ultima suflare pentru Germania și împotriva bolșevismului.[4]) Pe data de 8 mai 1945, Germania nazistă a capitulat în fața Aliaților, care includeau acum Uniunea Sovietică. Cândva cea mai mare parte a Lumii Libere refuzându-i stabilirea unor relații diplomatice, Stalin intra acum în clubul exclusivist al învingătorilor. A fost nominalizat la Premiul Nobel pentru Pace[5] și era gata să dea piept cu întregul mapamond.

Totuși mai era un adversar pe care Stalin dorea să-l înfrângă: Biserica Catolică Ucraineană, ultima enclavă a Vaticanului în Uniunea Sovietică. Proeminentul arhiepiscop de Lvov, Josyf Slipi, și cei mai mulți dintre episcopii Ucrainei, inclusiv Grigori Homîșin, Jown Layesvki, Nicolas Carnecki și Iosafat Kocylovsky, au fost declarați de către poliția politică a lui Stalin „colaboratori naziști". Toți au fost trimiși în închisoare sau în lagăre de muncă forțată. Aproximativ cinci sute de preoți catolici ucraineni au fost trimiși, fără proces, în gulaguri – denumite oficial ca „destinații necunoscute din motive politice."[6] Episcopul Niceta Budka a fost trimis într-un gulag siberian – unde a pierit în decembrie 1945. Sute de alți conducători ai Bisericii Catolice Ucrainene au fost de asemenea declarați colaboratori naziști.[7]

Pius al XII-lea a răspuns printr-o enciclică (*Orientales Omnes Ecclesiae*)[8] adresată credincioșilor săi din Ucraina – și, indirect, celor din statele baltice –, asigurându-i pe cei de acolo că „Dumnezeu va face dreptate" și că, „în nemăsurata-I bunătate, va domoli El Însuși această furtună teribilă și îi va pune capăt".[9]

Scanned with OKEN Scanner

Stalin a primit enciclica lui Pius al XII-lea ca pe o declarație de război și a răspuns după cum îi era obiceiul: șase episcopi ucraineni au fost imediat declarați colaboratori naziști și uciși.[10] Sosise momentul ca Stalin să lanseze o ofensivă *ad hominem* împotriva lui Pius al XII-lea însuși.

În zilele acelea, cea mai eficientă manieră a lui Stalin de a calomnia oamenii era să-i incrimineze pentru vina de a fi pronaziști – o acuzație de trădare în cel de-al Doilea Război Mondial. În 1945, Stalin a creat o unitate de informații secrete specializată în declararea fraudulentă a persoanelor drept colaboratori naziști – SMERȘ. Stalin însuși avusese un cuvânt de spus în alegerea titulaturii. Era compusă din cuvintele rusești care însemnau „moarte spionilor" (*smert șpionam*). Stalin a trecut în subordinea sa această unitate, ai cărei asasini profesioniști au devenit curând adepții declarării ca naziști a unui mare număr de oameni, pe care îi forțau să-și recunoască vini imaginare și îi eliminau arestându-i, judecându-i, încarcerându-i și omorându-i.

SMERȘ a început prin a trece în categoria colaboratorilor naziști sute de mii de cetățeni sovietici din regiunile Uniunii Sovietice care fuseseră ocupate de armata germană, precum și pe aproape toți cei peste 2 milioane de soldați sovietici repatriați, care căzuseră prizonieri în luptele cu Wehrmacht.[11]

În iunie 1945, Averell Harriman, ambasadorul Statelor Unite la Moscova, raporta către Departamentul de Stat: „Ambasada are cunoștință de un singur caz în care prizonierul repatriat s-a întors la casa și la familia sa din Moscova."[12] Washingtonul va afla mai târziu că SMERȘ îi declarase pe cei mai mulți dintre acei repatriați colaboratori naziști și îi trimisese în gulagurile sovietice dincolo de Cercul Polar, acolo unde mulți și-au și găsit sfârșitul.[13]

SMERȘ-ul lui Stalin a utilizat aceeași strategie pentru a-i discredita pe liderii prooccidentali bulgari și a-i înlocui cu oamenii Moscovei. Deși Bulgaria nu a declarat niciodată război Aliaților și a fost una dintre cele trei țări europene (alături de Finlanda și Danemarca) care și-a salvat întreaga populație evreiască[14] și în pofida tuturor evidențelor, Andrei Vîșinski, pe care Stalin îl trimisese să sovietizeze Bulgaria, a însărcinat unitatea SMERȘ trimisă în această țară cu încadrarea celor mai mulți lideri ai țării în categoria criminalilor de război naziști.

Astfel, pe 2 februarie 1945, Vîșinski și unitatea sa SMERȘ din Bulgaria, au executat trei regenți, 22 de miniștri, 68 de membri ai

Scanned with OKEN Scanner

parlamentului și 8 consilieri ai regelui Boris, după ce i-au declarat criminali de război naziști. În timpul lunilor următoare, alți 2 680 de membri ai elitei conducătoare a Bulgariei au fost executați de forțele de securitate sovietice, acuzați de a fi criminali de război naziști, și 6 870 au fost încarcerați, chiar dacă cei mai mulți dintre acei lideri avuseseră o contribuție însemnată la aducerea Bulgariei de partea Aliaților. Statele Unite, care ajutaseră Bulgaria să-și păstreze neutralitatea, nu știau momentan cum să reacționeze, iar Moscova a profitat de îndată de ocazia de a-și instala propriul regim-marionetă. Acela a fost pentru o regiune democratică din Balcani începutul unei lungi suferințe.

Stalin și al său SMERȘ erau acum gata să declare război Vaticanului însuși. Un război pe care tiranul comunist trebuia să-l câștige. Până la urmă, papa Pius era singurul lider de anvergură din întreaga lume creștină, iar existența însăși a comunismului ateist și expansiunea sa cereau discreditarea și demonizarea unui adversar de marcă – creștinismul.

Următoarea secțiune a acestei cărți (partea a II-a) dezvăluie una dintre cele mai importante și mai ticăloase campanii de dezinformare din întreaga eră a Războiului Rece, înscenarea unei activități de presupus „colaborator nazist" a unui papă foarte iubit, anticomunist și antinazist – unul care nu doar că i s-a opus lui Hitler și i-a apărat pe evrei, ci chiar a adăpostit el însuși evrei, ferindu-i din calea persecuției. Cititorii ar trebui să se pregătească pentru un amănunțit tur ghidat al unei campanii sofisticate, complicate, de durată, plină de falsități și de defăimări. Aceasta este natura dezinformației.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A
Anatomia unei campanii de dezinformare: confecționarea „pontifului lui Hitler“

9
Plăsmuirea ratată a „pontifului lui Hitler“

Războiul dintre comunism și Biserica Catolică este aproape tot atât de vechi pe cât e și comunismul. În 1846, cu doi ani înainte de apariția *Manifestului Comunist* al lui Karl Marx, papa Pius al IX-lea se referea la „doctrina infamă a așa-numitului comunism care este absolut împotriva Legii Naturale“ și care „ar distruge completamente drepturile, proprietatea și posesiunile tuturor oamenilor“. După cel de-al Doilea Război Mondial, după ce Uniunea Sovietică și-a propagat doctrina comunistă în noi teritorii, bătălia a devenit și mai cumplită.

Pe 3 iunie 1945, Radio Moscova transmitea că liderul Bisericii Catolice, papa Pius al XII-lea, fusese „Pontiful lui Hitler“, insinuând că fusese un aliat al naziștilor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial[1]. Aceasta a fost prima salvă a unei operațiuni SMERȘ premeditate, destinată să defăimeze în ochii lumii un papă aflat în scaun.

Insinuarea lansată de Radio Moscova s-a dovedit un fiasco. Cu numai o zi înainte, pe 2 iunie 1945, într-o alocuțiune rostită în fața Colegiului Sacru, care fusese transmisă și de Radio Vatican, Pius al XII-lea a vorbit despre „spectrul satanic al nazismului“ și a remarcat că predecesorul său, Pius al XI-lea, l-a numit ceea ce de fapt și era: „Renunțarea trufașă la Iisus Hristos, negarea doctrinei Lui și a operei Lui de mântuire, cultul violenței, idolatrizarea rasei și a sângelui, răsturnarea libertății și a demnității umane.“[2] Cât despre propriile sale eforturi, Pius al XII-lea a explicat:

> Continuând munca Predecesorului Nostru, Noi n-am încetat vreodată în timpul războiului să ne opunem doctrinei naziste și să practicăm legile de nezdruncinat ale umanității și ale credinței creștine. Acesta a fost pentru Noi cel mai potrivit, am putea chiar spune singurul eficient, mod de a afirma în ochii lumii principiile constante ale legii morale în mijlocul a atât de multă eroare și violență, de a întări mințile și inimile

> germanilor catolici întru idealurile mai înalte ale adevărului și echității. Nici nu a fost fără efect. Știm de fapt că, în ciuda tuturor interdicțiilor și obstacolelor, transmisiunile Noastre, în special cea din ziua Crăciunului 1942, au fost cercetate de adunările diecezane și explicate oamenilor.[3]

Pius a amintit și de moartea a aproximativ două mii de preoți catolici la Dachau. Pontiful din vremuri de război nu s-a abătut de la modul în care îi privea pe naziști, indiferent dacă victimele erau preoți catolici sau fermieri evrei.

Ediția din iunie 1944 a buletinului editat de așa-numitul „Jewish Brigade Group" (din Armata 8 a Statelor Unite) conținea pe prima pagină un editorial care dărâma complet minciuna rostită la Radio Moscova: „Întru gloria eternă a oamenilor Romei și a Bisericii Romano-Catolice putem afirma că soarta evreilor a fost alinată datorită acțiunilor lor cu adevărat creștine de a le oferi sprijin și adăpost."[4] La scurt timp după eliberarea Romei, *Davar*, cotidianul Federației Israeliene a Muncii (sindicatul *Histadrut*), cita un ofițer al Brigăzii Iudaice (americane): „Când am pătruns în Roma, supraviețuitorii evrei ne-au spus cu o voce marcată de gratitudine și respect: «Dacă am fost salvați, dacă evreii mai sunt încă în viață în Roma, haideți cu noi să-i mulțumim papei de la Vatican. Pentru că, în adevăratul spirit al Vaticanului, datorită ordinelor pe care le-a dat personal, evreii au fost ținuți ascunși în biserici, în mănăstiri și în locuințele particulare.»"[5]

Un alt eveniment care avusese loc cu doar câteva săptămâni mai devreme a făcut insinuarea propagată de Radio Moscova să fie complet ridicolă. Pe 13 februarie 1945, șef-rabinul Romei, Israel Zolli, și soția sa, Emma, s-au convertit la catolicism în cadrul unei ceremonii intens popularizate. Zolli a adoptat numele creștin de Eugenio pentru a-l cinsti pe omul care, potrivit lui, făcuse atât de mult pentru a-i proteja pe evrei în timpul războiului: papa Pius al XII-lea, născut Eugenio Pacelli. În memoriile sale din 1945, Zolli explica:

> Nici un alt erou de-a lungul istoriei nu a condus o asemenea armată; o armată de preoți lucrează în orașe și orășele pentru a le asigura celor persecutați pâinea și refugiaților, pașapoarte. În cantine, călugărițele oferă ospitalitate femeilor refugiate. Superiorii abațiilor ies în noapte și-i întâmpină pe soldații germani aflați în căutare de alte victime... Pius al XII-lea este urmat de toți aceștia cu pasiunea acelei virtuți a iubirii creștine de semeni care nu se teme de moarte.[6]

Pentru cineva care nu a fost acolo, în centrul persecuției la care fascismul i-a supus pe evrei, ar fi greu să înțeleagă de ce rabinul Zolli a luat numele lui Pius al XII-lea. Zolli însă tocmai văzuse cum

Scanned with OKEN Scanner

mii și mii de vieți din comunitatea sa iudaică, ale unor oameni pe care îi cunoscuse și îi iubise, fuseseră salvate de Pius al XII-lea și a decis să-și arate recunoștința în felul său. A scris că această convertire s-a bazat pe o adevărată revelație religioasă, dar a ales numele creștin Eugenio și l-a avut pe papă drept chezaș (sau naș), înțelegând astfel să-i mulțumească pentru eforturile pe care le-a făcut pentru a-i proteja pe evrei în timpul războiului.

Aluzia calomnioasă făcută de Radio Moscova cum că Pius al XII-lea ar fi fost „Pontiful lui Hitler“ nu a atras în nici un fel atenția Occidentului, pentru că ajutorul eroic pe care papa l-a dat Aliaților și sprijinul generos pe care l-a acordat evreilor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial erau încă proaspete în memoria oamenilor. Îl cunoșteau prea bine pe acest om, pentru care personalitățile cu o imensă autoritate din Occident erau gata să depună mărturie, pentru ca o astfel de calomnie să fie crezută.

Pe 3 august 1944, președintele Franklin D. Roosevelt îi scria pontifului:

> Aș dori să profit de această ocazie și să-mi exprim recunoștința cea mai profundă la adresa Sanctității Sale pentru numeroasele acțiuni pe care Sfântul Scaun le-a întreprins... pentru a oferi sprijin victimelor persecuțiilor rasiale și religioase.[7]

Pe 6 septembrie 1944, Winston Churchill anunța: „Am vorbit astăzi cu cel mai mare om al timpurilor noastre.“[8] Churchill admira „simplitatea, sinceritatea și puterea“[9] lui Pius al XII-lea. Albert Einstein scria: „Doar Biserica a protestat împotriva atacului hitlerist la adresa libertății. Până atunci nu fusesem interesat de Biserică, dar astăzi am o puternică admirație pentru ea, care, singură, are curajul să lupte pentru adevărul spiritual și libertatea morală.“[10] Revista laică *Wisdom* declara: „Dintre toate marile figuri ale timpului nostru, nici una nu e mai universal respectată de către oameni de toate credințele decât papa Pius al XII-lea.“[11]

Cardinalul Eugenio Pacelli a devenit papa Pius al XII-lea pe 2 martie 1939, într-un moment în care lumea era pe picior de război. Încă din primele sale zile ca pontif, el s-a declarat fără urmă de echivoc de partea Aliaților și împotriva lui Hitler. La o zi după înscăunare, Pius a avut o serie de întrevederi cu ambasadorul Statelor Unite în Anglia, Joseph P. Kennedy (tatăl viitorului președinte). Ca urmare, Kennedy le scria superiorilor săi de la Departamentul de Stat că

Scanned with OKEN Scanner

noul papă avea în subconștient „o prejudecată născută din credința sa că nazismul și fascismul sunt propăgâne și că, propăgâne fiind, lovesc la rădăcina religiei". Pius era profund tulburat de „tendințele vremurilor". Cu toate acestea, Kennedy considera că e mai prudent ca asemenea opinii să fie păstrate pentru sine și i-a cerut insistent papei să înceapă tratative cu Reichul.[12]

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mulți germani au fost implicați în acțiuni de rezistență. Unul dintre cele mai ambițioase planuri a venit din interiorul Înaltului Comandament al Forțelor Armate Germane, care pe la sfârșitul lui 1939 începuse să pună la cale debarcarea lui Hitler. Celelalte state erau serios preocupate de de o lovitură anti-Hitler. Dacă militarii germani ar fi plănuit o rebeliune, britanicii și francezii ar fi putut profita de situație, ocupând Germania și pedepsindu-i aspru pe toți vinovații. Membrii rezistenței doreau, așadar, să ajungă la o înțelegere cu Aliații.

Exista un singur lider neutru în care rezistența avea încredere: papa Pius al XII-lea. Cunoscutul pastor protestant Dietrich Bonhoeffer comunica deja cu Vaticanul în chestiuni legate de mișcarea sa de rezistență.[13] Capii acestui complot care avea ca scop executarea unei lovituri de stat l-au recrutat pe Josef Müller, un avocat din München, pe care l-au trimis la Vatican pentru a-i cere papei să intermedieze un acord de pace.

Deși era îngrijorat de măsura în care acest lucru va afecta neutralitatea Vaticanului, Pius al XII-lea a asigurat schimbul reciproc de mesaje între Müller și britanici. De vreo câteva ori, Müler a furnizat și mesaje privind planurile militare și mișcările de trupe. Pius a transmis avertismentele guvernelor amenințate.[14] De fapt, pe 28 februarie 1940, Pius a avut o întâlnire de patruzeci și cinci de minute cu ambasadorul american în Italia și i-a comunicat mai multe informații militare potențial utile.[15] Așa cum au arătat și alții: „Niciodată, în toată istoria lumii, nici un alt papă nu s-a angajat atât de abil într-o conspirație menită să răstoarne prin forță un tiran."[16]

În mai 1940, germanii ostili lui Hitler au trimis un mesaj la Vatican despre planurile naziștilor de a invada Olanda, Luxemburgul și Belgia.[17] Pius a trimis aceste informații Aliaților.[18] În pofida avertismentelor, Aliații nu au fost capabili să fructifice informația. Pe 10 mai 1940, trupele germane au preluat inițiativa. Chiar în noaptea invaziei, Pius redactase personal trei mesaje de compasiune care au fost trimise, prin telegrame, reginei Olandei, regelui Belgiei și marelui duce de Luxemburg.[19] Aceste mesaje au fost tipărite și pe prima

Scanned with OKEN Scanner

pagină a ediției din 12 mai a ziarului Vaticanului.[20] (Aproape toate cele 180 000 de exemplare au fost confiscate la scurt timp după ce ajunseseră pe tarabe; vânzătorii de ziare au fost bătuți cu sălbăticie.[21])

Mussolini a luat telegramele ca pe un afront personal. A declarat că papalitatea este „o boală care macină viața Italiei“ și a promis că va scăpa de acest „preot turbulent“.[22] Editorul publicației fasciste *Il Regime Facista* scria în octombrie 1942: „Obstrucționarea de către Biserică a soluției practice de rezolvare a problemei evreiești constituie o crimă împotriva Noii Europe.“[23]

Potrivit ziarului londonez *Tablet* din 24 octombrie, teribil de nemulțumit de numărul de evrei care fuseseră eliberați din zone ocupate de naziști la presiunea Vaticanului, Al Treilea Reich a pus în circulație 10 milioane de exemplare ale unui text în care se spunea că Pius al XII-lea a stârnit în lumea catolică o anume lipsă de încredere.[24] Textul susținea că papii anteriori nu fuseseră prietenii evreilor și că acest papă „proiudaic“ era singurul care „a găsit de cuviință să intervină în favoarea evreilor“.[25] De asemenea, Mussolini și-a manifestat nemulțumirea împotriva „săgeților antidictatoriale“ apărute în *L'Osservatore Romano*.[26]

Invocând de trei ori numele lui Pius al XII-lea, episcopii americani au făcut o declarație profund proiudaică pe 14 noiembrie 1942. Se spunea:

> De la atacul criminal împotriva Poloniei, lipsit complet de orice urmă de umanitate, are loc exterminarea premeditată și sistematică a populației din această țară. Aceeași tehnică satanică este aplicată multor alte popoare. Ne încearcă un profund sentiment de repulsie împotriva crudelor umilințe la care sunt supuși evreii din țările ocupate și oamenii fără apărare de altă confesiune. [...] Profund mișcați de arestarea și maltratarea evreilor, nu ne putem ascunde mustrările de conștiință. În numele umanității și al principiilor creștine, se ridică a noastră voce... Nu putem condamna îndeajuns tratamentul inuman la care au fost supuși în multe țări evreii.[27]

Pius le-a trimis o scrisoare episcopilor americani, mulțumindu-le pentru colaborare.[28] De asemenea, i-a comunicat unui diplomat spaniol că, „dacă germanii vor câștiga războiul, aceasta va avea drept consecință cea mai mare perioadă de persecuții pe care creștinii le-au suferit vreodată“.[29]

Spre sfârșitul anului 1942, Pius le-a trimis episcopilor din Polonia ocupată de naziști trei scrisori de susținere, care erau menite a fi citite credincioșilor. Toți episcopii i-au mulțumit pontifului, dar

Scanned with OKEN Scanner

au spus că nu-i pot publica declarațiile și nici nu le pot citi cu voce tare. Într-o scrisoare, din 28 octombrie, episcopul Cracoviei Stefan Sapieha explica: „Suntem profund mâhniți că nu putem comunica credincioșilor scrisorile Sanctității Voastre, dar ar acest lucru ar crea un pretext pentru și mai multe persecuții și am avut deja victime suspectate că ar a fi comunicat cu Sfântul Scaun." Pius avea să menționeze mai târziu această experiență episcopului Konrad von Preysing al Berlinului:

> Lăsăm la latitudinea episcopilor [locali] să evalueze circumstanțele când se va decide de câtă cumpătare e nevoie pentru a evita un rău și mai mare. Acest lucru este recomandabil dacă pericolul măsurilor represive și coercitive ar fi iminent în cazurile unor declarații publice ale episcopului. Acesta este și motivul pentru care Noi Înșine limităm tonul declarațiilor Noastre publice. Experiența pe care am avut-o în 1942 cu documente pe care le-am emis spre a fi distribuite credincioșilor ne justifică, atât cât ne putem da Noi seama, atitudinea.[30]

În alocuțiunea de Crăciun din 1942, transmisă la Radio Vatican, Pius, spunând că lumea era „afundată în întunericul tragicei erori", a vorbit despre necesitatea ca omenirea să facă „un legământ solemn de a nu se opri până când prețioasele suflete, al fiecărui om și al fiecărei națiuni de pe acest pământ, nu vor renaște în multitudinea lor, hotărâtă să aducă societatea și să o facă să se dedice ajutorării persoanei umane și a unei societăți umane înnobilate prin puterea divină". Tot el spunea că omenirea datora acest legământ „sutelor de mii de oameni care, fără a avea vreo vină și *doar pe baza naționalității și a rasei lor*, au fost *condamnați la moarte sau la dispariție rapidă*."[31] I-a îndemnat pe toți catolicii să ofere adăpost ori de câte ori va fi nevoie. Făcând această declarație, ca și altele din timpul războiului, Pius a utilizat cuvântul latin *stirpe*, care înseamnă rasă sau naționalitate, dar care este utilizat de secole ca o referință explicită la evrei.[32]

Arhivele britanice reflectă opinia potrivit căreia „condamnarea de către papă a tratamentului aplicat evreilor & polonezilor este cât se poate de evidentă, iar mesajul său este probabil mai viguros, prin tonalitate, decât oricare dintre declarațiile sale recente"[33]. Un editorial din *New York Times* apărut în ziua de Crăciun îl elogia pe Pius al XII-lea pentru autoritatea sa morală:

> Cu ocazia acestui Crăciun, mai mult ca niciodată, el este o voce singuratică care răsună în timp ce vocea continentului nu se aude deloc. [...] Într-adevăr, în aceste circumstanțe, în orice circumstanțe, nimeni nu

Scanned with OKEN Scanner

s-ar aștepta ca papa să vorbească aidoma unui lider politic sau ca un comandant al unei armate combatante, sau în orice altă calitate decât cea de predicator menit să stea deasupra luptei, legat imparțial, așa cum spune, de toți oamenii și dispus să colaboreze în orice altă orânduire care ar aduce o pace justă. [...] Papa Pius exprimă la fel de pasionant ca orice alt lider aflat de partea noastră țelurile luptei pentru libertate când spune că acei care doresc construirea unei lumi noi trebuie să lupte pentru a-și alege în libertate guvernele și ordinea religioasă.[34]

Mesajul de Crăciun al papei nu a fost greu de descifrat de către liderii Axei. Ambasadorul german la Vatican s-a plâns că Pius a abandonat orice pretinsă urmă de neutralitate și că „a vorbit în mod limpede în numele evreilor“.[35] Un raport german nota:

Într-o manieră nemaivăzută, papa a respins Noua Ordine Europeană Național-Socialistă. [...] Discursul său este un atac prelungit la adresa tuturor obiectivelor noastre. [...] Dumnezeu, susține el, consideră că toți oamenii și toate rasele sunt demne de aceeași considerație. Aici vorbește în mod clar în favoarea evreilor [...] el acuză practic poporul german că este nedrept cu evreii și devine el însuși portavocea criminalilor de război evrei.[36]

Din nefericire, recunoașterea faptului că papa era conștient de acțiunile lor malefice nu i-a făcut pe naziști să-și schimbe comportamentul.

Pe 5 mai 1943, secretariatul Vaticanului a emis un memorandum privind ororile cu care se confruntau evreii polonezi:

Evreii. O situație cumplită. Existau aproximativ 4,5 milioane în Polonia înainte de război; astăzi, se estimează că nici măcar o sută de mii nu mai sunt aici, ținând seama și de cei care veniseră din alte țări aflate sub ocupație germană. În Varșovia a fost ridicat un ghetou în care trăiau șase sute cincizeci de mii de evrei; astăzi ar fi douăzeci spre douăzeci și cinci de mii. Unii, în mod natural, au evitat să fie trecuți pe liste. Dar nu e nici o îndoială că cei mai mulți au fost lichidați. Singura explicație posibilă aici este aceea că au murit. [...] Există lagăre ale morții speciale lângă Lublin (Treblinka) și Brest-Litovsk. Se spune că sunt închiși cu sutele în camere în care sunt gazați și apoi transportați în vagoane pentru vite atent etanșate, în care s-a presărat var nestins pe podele.[37]

Pe 2 iunie 1943, într-un apel către cardinali transmis la *Radio Vatican* și distribuit clandestin în formă tipărită, papa a exprimat în termeni noi și clari compasiunea și afecțiunea pentru poporul polonez, prevestind renașterea Poloniei. Și-a asigurat ascultătorii că îi

Scanned with OKEN Scanner

privea pe toți oamenii cu egală bunăvoință. Apoi a oferit o perspectivă mai atentă asupra gândurilor sale.

> Nu fiți surprinși, Venerabili Frați și fii iubiți, dacă sufletul vostru răspunde cu emoție aparte și îngrijorare apăsătoare la rugăciunile acelora care se întorc către noi cu ochi neliniștiți și rugători, chinuiți din cauza naționalității sau rasei (stirpei) lor, în fața unor catastrofe mai mari și unor dureri mai acute și mai grave, hărăziți uneori, chiar fără a avea vreo vină proprie, să îndure condiții de exterminare.[38]

Papa i-a avertizat pe cardinali să fie atenți la ceea ce spun. „Fiecare cuvânt pe care îl adresăm autorității avizate pe acest subiect și toate declarațiile noastre publice trebuie să fie atent cântărite și măsurate de către noi chiar în interesul victimelor, ca nu cumva, contrar intențiilor noastre, să le îngreunăm situația sau să le-o facem mai greu de suportat."[39]

În iunie 1943, după ce regele Victor Emanuel al III-lea l-a arestat pe Mussolini, Hitler și-a trimis trupele la Roma. Au cucerit orașul după numai două zile de lupte. Populația Romei aproape că s-a dublat din pricina refugiaților atrași de ceea ce ei credeau a fi protecția unui oraș deschis. Pius l-a însărcinat pe secretarul statului Vatican să le scrie liderilor tuturor ordinelor religioase și să-i roage să-i ajute pe refugiați în orice fel cu putință. La început, oamenii puteau intra liber în cetatea Vaticanului, dar când naziștii au realizat că papa oferea adăpost evreilor și altor refugiați, au început să ceară actele de identificare. În replică, Biserica le-a pus la dispoziție identități false celor care doreau să intre la Vatican. Totuși, după lăsarea întunericului, mulți oameni, disperați să se pună la adăpost, s-au năpustit în cetate.

Toate bisericile au fost puse la dispoziție. O sută cincizeci de astfel de lăcașuri de cult au fost deschise doar în Roma. „S-au improvizat adăposturi peste tot, în mansarde, în debaralele de sub scări, în spatele ușilor false sau în dulapuri, în galerii subterane, în porțile antice romane folosite ca rute de acces: toate acestea, de îndată ce alerta se declanșa – pe baza unor semnale știute, precum clopotele bisericești – la iminența unei inspecții naziste."[40] Spitalele catolice erau instruite să accepte cât mai mulți pacienți evrei, chiar dacă suferințele lor erau fictive.[41] Castelul Gandolfo, reședința obișnuită de vară a papei, a fost folosit pentru a adăposti mii de refugiați. Un raport al serviciilor de informații american din timpul războiului consemna că „bombardarea castelului Gandolfo a produs rănirea a

Scanned with OKEN Scanner

aproape 1 000 de oameni și moartea a încă aproximativ 300. Numărul mare este dat de faptul că întreaga zonă fusese înțesată cu refugiați“.[42] Nimeni în afara papei Pius al XII-lea nu avea autoritatea de a deschide reședința sa de vară către străini. În fapt, dormitorul lui personal a fost transformat în creșă și în sală de nașteri, și aproximativ patruzeci de copii s-au născut acolo în timpul războiului.[43]

Părintele Robert Leiber, secretarul personal al lui Pius al XII-lea și confidentul său personal în timpul războiului, spunea: „Papa a ținut fără echivoc partea evreilor la acea dată. Și-a cheltuit toată averea personală pentru ei. [...] Pius a cheltuit ceea ce moștenise, ca membru al familiei Pacelli, de la rudele sale.“[44] Într-o notă asemănătoare, salvatorul John Patrick Carroll-Abbing scria:

> Niciodată în acele tragice zile nu aș fi putut anticipa, nici măcar în cele mai crunte închipuiri, că omul care, mai mult ca oricare altul, încercase să aline suferința umană, care se epuizase, zi de zi, în eforturile sale neobosite pentru pace, va fi scos țap ispășitor douăzeci de ani mai târziu de către oameni care încercau să fugă de responsabilitate și de vinovăție colectivă, care în mod evident atârnă greu asupra lor.[45]

Ministrul de externe german Joachim von Ribbentrop a declarat la Nürnberg că „masa lui de lucru era plină de proteste“ venite de la Roma.[46]

Ediția 1943–1944 din *American Jewish Yearbook* aducea la cunoștință faptul că Pius al XII-lea „avusese o poziție neechivocă împotriva oprimării evreilor pe tot cuprinsul Europei“. Liderul Comitetului Evreiesc de Asistență Italian, dr. Raffael Cantoni, care a devenit ulterior președintele Uniunii Comunităților Italo-Iudaice, nota: „Biserica și papalitatea au salvat tot atât de mulți evrei pe cât ar fi salvat și creștini. [...] Șase milioane dintre coreligionarii mei au fost uciși de către naziști, dar ar fi putut fi mult mai multe victime dacă n-ar fi existat intervenția eficace a lui Pius al XII-lea.“[47]

În 1945, șef-rabinul din România, dr. Alexandru Șafran, în numele comunității evreiești, și-a manifestat recunoștința pentru sprijinul și ajutorul date de Vatican celor internați în lagărele de concentrare. Marele Rabin al Ierusalimului, Isaac Herzog, scria:

> Știu bine că Sanctitatea Sa Papa se opune din adâncul sufletului său nobil tuturor persecuțiilor și în special persecuțiilor [...] la care naziștii îi supun în mod constant pe evrei. [...] Profit de această ocazie pentru a exprima [...] mulțumirile mele sincere, precum și aprecierea mea profundă [...] pentru ajutorul de neprețuit dat de Biserica Catolică populației evreiești greu încercate.

Scanned with OKEN Scanner

Șef-rabinul Herzog al Palestinei, tatăl viitorului președinte al Israelului, spunea: „Poporul lui Israel nu va uita niciodată ceea ce Sanctitatea Sa și iluștrii săi delegați fac pentru noi, frații și surorile năpăstuiți în cea mai tragică oră a istoriei noastre." După război, Herzog a trimis papei „o binecuvântare specială" pentru „eforturile sale de a salva viețile evreilor în timpul ocupației naziste în Italia".

Marele Rabin Herzog al Ierusalimului a trimis în numele poporului evreu un mesaj exprimând mulțumirile pentru acțiunile întreprinse de Pius al XII-lea și de Sfântul Scaun. După șase luni de cercetări întreprinse la Yad Vashem, Pinchas E. Lapide, consulul israelian în Italia, scria:

> Biserica Catolică a salvat mai multe vieți de evrei în timpul războiului decât toate celelalte biserici, instituții religioase și organizații umanitare laolaltă. Recordul său se află în contrast izbitor cu realizările Crucii Roșii Internaționale și ale democrațiilor occidentale. [...] Sfântul Scaun, nunții și întreaga Biserică Catolică au salvat aproximativ 400 000 de evrei de la moarte sigură.[48]

Ulterior estimarea sa a ajuns la aproape 860 000 de evrei salvați de Biserica Catolică.

Congresul Mondial Evreiesc și-a exprimat la rândul său recunoștința și a donat două milioane de lire italiene (aproape 20 000 de dolari) societăților de caritate ale Vaticanului. Presa a raportat că darul a fost făcut în semn de recunoaștere a operei Sfântului Scaun de salvare a evreilor de la persecuția fascistă și nazistă.[49] Dr. Joseph Nathan, reprezentant al Comisiei Ebraice, exprimându-și mulțumirile pentru ajutorul dat în timpul Holocaustului, spunea: „Dincolo de toate, noi mulțumim Suveranului Pontif și bărbaților și femeilor religioase care, aplicând îndemnurile Sfântului Părinte, i-au recunoscut pe persecutați ca frați ai lor și, cu deosebită abnegație, s-au grăbit să le sară în ajutor în pofida pericolelor teribile la care se expuneau."[50]

Așa-numitul National Jewish Welfare Board îi scria lui Pius: „Din toată inima îți trimitem, Părinte Sfânt al Bisericii, asigurarea gratitudinii noastre de neuitat pentru nobila ta expresie de frățietate religioasă și dragoste."[51]

New York Times anunța că populația Romei crescuse în timpul ocupației naziste pentru că „în acea perioadă, sub îndrumarea papei, Vaticanul a făcut o treabă exemplară adăpostind și apărând victimele regimului nazisto-fascist. Am vorbit cu nenumărați italieni, deopotrivă catolici și evrei, care își datorează libertatea și probabil viețile protecției pe care le-a oferit-o biserica. În anumite cazuri,

Scanned with OKEN Scanner

antifasciștii au fost de fapt salvați de la execuție prin intervenția papei“[52]. Mergând și mai departe, articolul explica faptul că „nimeni nu se îndoia că sentimentul general al Curiei Romane era antifascist și foarte puternic antinazist“. Pe 1 decembrie 1944, Congresul Mondial Evreiesc, întrunit la conferința sa din Atlantic City dictată de urgența războiului, a trimis o telegramă de mulțumiri Sfântului Scaun pentru protecția pe care o acordase, „în condiții dificile, evreilor persecutați din Ungaria, aflată sub dominație germană.“[53]

Sfârșitul războiului l-a găsit pe Pius al XII-lea în ipostaza mult aclamată de „inspirat profet moral al victoriei“[54]. De asemenea, „s-a bucurat de aprecierea cvasiuniversală pentru ajutorul pe care l-a oferit evreilor europeni prin inițiative diplomatice, prin declarații publice abia voalate și, mult mai concret, prin crearea unei rețele fără precedent la nivel continental care a oferit adăposturi.“[55] Un autor și corespondent de presă care a trăit în Italia postbelică explica:

> Numai prin mijloace extrem de solicitante a reușit Pius al XII-lea, o ființă extraordinară, să mențină prestigiul Bisericii. Acest om înalt și delicat, cu ochi negri pătrunzători, a condus Biserica douăzeci și cinci de ani, traversând o perioadă incredibil de dificilă. El a dat la propriu de perete masivele uși de bronz ale Vaticanului și i-a chemat pe oameni la el. Vicarul lui Cristos nu mai era de acum inaccesibil. [...] El a avut grijă ca, pentru prima dată din secolul XIV încoace, cardinalii străini să-i depășească numeric pe italieni în Colegiul Sacru și a condamnat cât se poate de sever rasismul, antisemitismul și doctrinele totalitare.[56]

Stalin a pierdut lupta pe care a dus-o în 1945 împotriva lui Pius al XII-lea, dar era hotărât să câștige războiul. Stalin credea în cartea lui Lenin din 1904: *Un pas înainte, doi pași înapoi (Criza din partidul nostru)*.[57] Pius al XII-lea a fost, evident, un pește mult prea mare pentru SMERȘ-ul lui Stalin la acea dată. În schimb, Stalin a decis să se concentreze pe declararea unora dintre cardinali pe care îi moștenise odată cu noii săi sateliți est-europeni. Aceștia vor fi condamnați sub acuzația de a fi fost pronaziști, desigur, din moment ce funcționase atât de bine anterior. Stalin era sigur că „aranjarea“ cardinalilor se va dovedi utilă mai târziu, când climatul va fi mai prielnic pentru „aranjarea“ în secret a lui Pius al XII-lea, fără a ieși la iveală mâna sovietică.

Era timpul ca Stalin să-l cheme din nou la lucru pe Vîșinski.

Scanned with OKEN Scanner

10
Cardinalul Stepinac

Ediția din 6 septembrie 2009 a cotidianului *New York Times* a prezentat o imagine a ceea ce se spunea că reprezintă „controversata" nouă criptă a cardinalului Alojzije Stepinac din Catedrala Adormirea Maicii Domnului din Zagreb, Croația. Stepinac, în orice caz, n-ar fi trebuit să fie niciodată considerat „controversat". În 1946, el a fost declarat colaborator nazist de către mașina de înscenări a lui Stalin. În același an, Louis Breier, un lider al comunității evreiești, organiza un protest în New York City pentru a apăra memoria lui Stepinac. Breier declara:

> Acest om extraordinar a fost judecat drept colaborator al nazismului. Protestăm împotriva acestei calomnii. El a fost mereu un prieten sincer al evreilor și nu a ascuns acest fapt nici măcar în timpul persecuțiilor teribile ale regimul lui Hitler și al adepților acestuia. Alături de papa Pius al XII-lea, arhiepiscopul Stepinac a fost cel mai mare protector al evreilor persecutați în Europa.[1]

„Aranjarea" cardinalului Stepinac a scos la iveală legătura organică dintre nazism și comunism și a demonstrat că Pius al XII-lea avusese dreptate absolută să se lupte cu ambele. Asemenea lui Pius al XII-lea, Stepinac a fost un adversar neclintit al nazismului *și* al comunismului. Asemenea lui Pius al XII-lea, el a înfruntat deschis cele două regimuri opresive. Amândoi erau urâți de către Stalin, care ordonase ca amândoi să fie „aranjați". Principala diferență dintre ei a fost aceea că Pius al XII-lea trăia la Vatican, unde Stalin nu-l putea atinge fizic, în vreme ce Stepinac trăia într-o țară-satelit a Uniunii Sovietice, unde Stalin nu doar că-i putea înscena ceva, dar îi putea intenta un proces.

Stepinac a fost „aranjat" de serviciul titoist al securității statului, UDBA (*Uprava državne bezbednosti*), organizație creată de poliția

Scanned with OKEN Scanner

politică a lui Stalin și condusă în acele zile de un veteran al serviciilor secrete sovietice, Aleksandar Ranković, și de consilierii sovietici ai acestuia. Au făcut o treabă într-atât de bună, încât mulți cred, chiar în zilele noastre, că Stepinac a fost implicat în persecutarea sârbilor.

Înainte și în timpul procesului, liderul iugoslav Iosip (Broz) Tito a făcut o serie de declarații publice prin care îl condamna pe papa Pius al XII-lea ca inamic al „guvernului iugoslav", dar nu și-a limitat comentariile la Stepinac. A întrebat: „De partea cărei tabere a fost totuși papa? El nu apăra cauza iugoslavă." Ziarul oficial al Vaticanului, *L'Osservatore Romano*, a explicat că „Tito era ecoul Moscovei".[2]

Peste mulți ani, am aflat de la omologul meu iugoslav, Silvo Gorenc, că procesul-spectacol intentat lui Stepinac fusese pus în scenă de Andrei Vîșinski, vechiul braț al spionajului care lucrase sub acoperire ca procuror general în timpul epurărilor lui Stalin. La trei ani după acel proces, Vîșinski a devenit ministrul de externe al Uniunii Sovietice.

La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, regiunea cunoscută acum drept Croația era parte din Iugoslavia. În martie 1941, Iugoslavia s-a alăturat formal Axei lui Hitler. Naționaliștii sârbi au câștigat totuși controlul asupra Belgradului și au anunțat că ei sunt de partea Aliaților. Ca urmare, Hitler a invadat Iugoslavia și i-a sprijinit pe naționaliștii croați, care au declarat independența Croației.[3] Noul guvern croat era condus de Ante Pavelić și dominat de gruparea fascistă Ustașa.[4] Guvernul dominat de ustași a adoptat legi rasiale după modelul celui de-al Treilea Reich. Evreii, la fel ca țiganii, comuniștii și preoții catolici opozanți, au fost bătuți, internați în lagăre de concentrare sau uciși. Brutalitatea ustașilor i-a șocat chiar și pe naziști.

În fruntea Bisericii Romano-Catolice din Croația se afla arhiepiscopul Aloysius (Alojzije, în ortografia croată) Stepinac. Istoricii au consemnat că, de îndată ce au început brutalitățile, arhiepiscopul „s-a folosit aproape imediat de poziția sa pentru a vorbi deschis împotriva tratamentului aplicat evreilor și creștinilor ortodocși".[5] Stepinac a salvat sute de refugiați prin acțiuni directe, dar și mai mulți alții „prin predicile sale în care condamna cu tărie implementarea Legilor Rasiale"[6]. Ambasadorul francez la Zagreb era convins că intervențiile lui Stepinac au produs scăderea intensității cu care s-au aplicat legile rasiale în Croația.[7]

Scanned with OKEN Scanner

Predicile lui Stepinac împotriva abuzurilor Ustașa au fost atât de puternice, încât, la scurtă vreme, Bisericii i s-a interzis să le publice. În orice caz, catolicii și alții care se opuneau regimului le-au copiat și le-au răspândit în secret.[8] Stepinac a mai furnizat partizanilor copii ale predicilor sale din care aceștia să poată transmite fragmente la radio.[9] Cel puțin într-o ocazie, o copie a unei predici a lui Stepinac a fost trimisă într-ascuns șef-rabinului Freiberger al Croației.[10] În Italia și în alte zone ocupate, același lucru s-a petrecut cu mesajele transmise prin radio ale lui Pius al XII-lea.

În octombrie 1941, ustașii au distrus principala sinagogă din Zagreb. Curând după aceea, la catedrală, Stepinac tuna de mânie: „O casă a Domnului, indiferent de religie, este un loc sacru. Oricine atinge un astfel de loc va plăti cu viața sa. Un atac asupra unei case a Domnului de orice religie constituie un atac la adresa tuturor comunităților religioase."[11]

În februarie 1942, Stepinac a protestat pe lângă ministrul de interne în legătură cu distrugerea bisericilor ortodoxe.[12] Associated Press informa că, „până în 1942, Stepinac devenise un critic dur" al mișcării Ustașa, condamnându-i „politicile genocidare care duseseră la moartea a zeci de mii de sârbi, evrei, țigani și croați"[13]. Caracteristică pentru multe alte predici pe care le-a ținut arhiepiscopul asupra demnității întregii omeniri este o predică din 31 octombrie 1943 în care spunea:

> Noi am afirmat întotdeauna valoarea pe care o au în viața publică principiile legii universale a lui Dumnezeu, indiferent că era vorba de croați, sârbi, evrei, țigani, catolici, mahomedani sau ortodocși. [...] Biserica Catolică nu are cunoștință de vreo rasă născută să conducă și de vreo rasă condamnată la sclavie. Biserica Catolică știe doar că rasele și națiunile sunt creații ale Domnului [...] pentru că negrul din Africa Centrală este la fel de om ca europeanul. Pentru că regele dintr-un palat regal este tot atât de om pe cât este cel mai de jos cerșetor sau țiganul din cortul său. [...] Noi condamnăm toate actele de injustiție; toate crimele săvârșite împotriva oamenilor nevinovați; toate incendiile provocate în satele pașnice; toate omorurile, toate împrejurările în care sunt exploatați cei săraci...[14]

Un general nazist german din Zagreb declara la acea vreme: „Dacă vreun episcop din Germania ar vorbi în acest fel, nu ar mai coborî viu din amvonul său!"[15]

Disprețul lui Stepinac la adresa naziștilor este reflectat și de un incident are s-a petrecut în timpul ocupației germane. Hans Frank, șeful regimului de ocupație, a dat tot timpul de înțeles că ar vrea să

Scanned with OKEN Scanner

fie invitat la cină la reședința arhiepiscopului. Se pare că acest lucru ar fi ajutat la legitimarea poziției lui Frank. Într-un final, a venit și invitația. Așezându-se la masă cu arhiepiscopul, Frank a fost servit cu o porție sărăcăcioasă de pâine neagră (făcută în parte din făină de ghinde), puțină peltea de sfeclă și erzaț de cafea. Stepinac a explicat foarte calm că aceasta era singura mâncare pe care o putuse obține pe baza cartelelor de raționalizare introduse de naziști și că nu putea risca propria sa arestare, sau a vreunui angajat din serviciul casei, făcând negoț pe piața neagră.[16]

În februarie 1944, șef-rabinul Țării Sfinte, Isaac Herzog, a trimis o scrisoare mulțumind nunțiului apostolic la Istanbul, Roncalli, pentru „tot ce a făcut" privind salvarea evreilor.[17] El i-a scris și abatelui Marcone, reprezentantul Vaticanului la Zagreb[18], pentru a-i arăta „cât de mult apreciază tot ce a făcut pentru năpăstuiții săi frați și surori", remarcând că acesta urma bunul exemplu al papei Pius al XII-lea.[19]

În perioada 1944–1945, partizanii comuniști ai lui Tito au ocupat Zagrebul. Noua Federație Socialistă a Iugoslaviei a devenit satelit sovietic. Guvernul său, controlat de Moscova, a naționalizat economia și a supus la persecuții de tip sovietic Biserica Catolică, confiscând proprietăți[20], închizând seminarii și școli[21], interzicând liturghiile catolice și prigonind clerul.

Înainte de a ajunge la putere, comuniștii „au utilizat discursurile Cardinalului Stepinac în propria propagandă, din moment ce cardinalul a vorbit mereu împotriva ocupației naziste și împotriva încălcărilor drepturilor omului comise de Pavelić"[22]. Acum, în orice caz, cardinalul reprezenta o amenințare.[23] „Noul regim era deranjat de faptul că Biserica Catolică era singura organizație aflată în afara controlului său."[24]

Pe 15 mai 1945, autoturismul lui Stepinac a fost confiscat.[25] Peste două zile, UDBA l-a și arestat. Arhiepiscopul a fost reținut șaptesprezece zile. La o zi de la eliberarea sa, Tito l-a convocat pe Stepinac la o întâlnire între patru ochi.[26] Liderul comunist dorea ca Biserica Croată să rupă legăturile cu Roma. Tito a susținut că Vaticanul nu tratase națiunile slave foarte bine. Stepinac nu doar că l-a corectat pe Tito asupra dovezilor istorice, dar i-a aruncat mănușa: „Insist asupra libertății pentru toți oamenii. Nu ați dat nici un semn că intenționați să respectați Constituția. Voi continua să mă opun oricărei mișcări prin care veți demonstra că nu țineți seamă de constituție și de popor."[27]

Scanned with OKEN Scanner

În martie 1946, Tito a cerut Sfântului Scaun să-l revoce pe Stepinac și să-l înlocuiască cu un alt arhiepiscop. Când – în acord cu dorințele lui Stepinac – Pius al XII-lea a refuzat această cerere, practic s-au creat condițiile pentru o nouă arestare a arhiepiscopului.

La începutul lui septembrie 1946, Stalin l-a trimis pe Vîșinski la Zagreb. Pe 18 septembrie, UDBA-ul lui Tito l-a arestat pe Stepinac, formulând șase capete de acuzare, printre care se numără: ajutorul dat comiterii crimelor naziste; colaborarea cu marioneta nazistă Pavelić și organizația sa Ustașa; responsabilitatea pentru crimele comise de preoții militari în armata ustașă.[28]

Tito și-a folosit sistemul de „justiție" ca pe un „instrument de rezolvare a problemelor politice".[29] „Procesele erau rapide și nemiloase, lipsite de orice obiectivitate."[30] Episcopul evanghelic, muftiul Zagrebului, capul Bisericii Ortodoxe Croate și alții au fost judecați și executați.[31] Chiar și unii preoți care nu aveau vreo legătură cu Ustașa au fost executați.[32]

Procesul lui Stepinac a început pe 30 septembrie 1946. În aceeași zi, revista *Time* scria despre atitudinea de opozant a arhiepiscopului:

> Arhiepiscopul Stepinac a lovit cu putere ideea nazistă a „rasei superioare" și a condamnat executarea ostaticilor, considerând-o „inumană și anticreștină". A fost la fel de neînfricat în condamnarea crimelor comuniste. În 1945, arhiepiscopul scria într-o pastorală: „Dușmanii Bisericii Catolice, adepții comunismului materialist, i-au trecut prin foc și spadă în Croația noastră pe preoți și pe cei mai aleși dintre credincioși. [...] Numărul preoților morți se ridică la 243; 169 sunt după gratii."[33]

Presa americană recunoștea că procesul este o înscenare.[34] Acuzarea a avut cincisprezece luni acces neîngrădit la documentele oficiale și la cele ale bisericii pentru a pregăti cazul. Avocaților lui Stepinac le-a fost permis să-i fcă doar doar o vizită de o oră clientului lor și au avut la dispoziție doar o săptămână ca să adune probe în vederea apărării.[35] Arhiepiscopul american Joseph Hurley a fost prezent la proces, ca trimis al papei Pius al XII-lea. Lui Stepinac însă nu i s-a permis să se consulte cu el pe toată durata acțiunii.[36] Multor martori ai apărării nu li s-a îngăduit să-și facă depoziția și multe dintre dovezile inculpatului au fost respinse. Proba-cheie a acuzării a fost fabricată. Așa cum s-a spus într-o carte:

> Procesul a fost o farsă. Depoziția martorilor a fost falsificată în stenogramele curții. Martorii au fost amenințați. Judecătorii au ținut lungi monologuri și au oferit răspunsuri „adecvate" la propriile lor întrebări.

Scanned with OKEN Scanner

> Sala de judecată a fost înțesată cu agitatori comuniști, ale căror demonstrații vocale au fost pe larg relatate în presa controlată de guvern; doar cinci reprezentanți ai bisericii au primit permisiunea să asiste la proces.[37]

O sută cincizeci de preoți din Zagreb au riscat să fie arestați alegând să publice o declarație de susținere a arhiepiscopului lor.[38] Papa Pius al XII-lea a spus: „Avem dreptul și datoria să respingem asemenea acuzații false." El a numit acest proces „un proces foarte trist".[39]

În a patra zi a desfășurării procesului, Stepinac a ținut un discurs de treizeci și opt de minute. Revista *Time* a consemnat că arhiepiscopul „și-a pierdut temporar stăpânirea de sine". „A îndreptat mânios un deget către curte și a exclamat: «Nu doar că biserica din Iugoslavia nu are nici o libertate, dar în scurt timp biserica va fi distrusă!»"[40] A continuat:

> Vreme de șaptesprezece luni a fost dusă o campanie împotriva mea, în public și în presă; și douăsprezece luni am fost ținut în arest la domiciliu în reședința arhiepiscopală. [...] În timpul războiului, Biserica a trebuit să-și găsească drumul printre nenumărate dificultăți. Exista dorința de a ajuta, pe cât de mult era posibil, poporul sârb. [...] Am fost *persona non grata* atât pentru germani, cât și pentru ustași; nu am fost un ustaș și nici nu am depus un jurământ în fața lor, așa cum au făcut-o unii membri ai acestei curți pe care îi văd aici. Națiunea croată s-a declarat unanim în favoarea statului croat și aș fi dat dovadă de neglijență dacă n-aș fi recunoscut și n-aș fi salutat această dorință a poporului croat, înrobit de fosta Iugoslavie.[41]

Stepinac i-a acuzat pe acuzatorii săi comuniști de comportament de tip Gestapo. A spus că are conștiința curată. A mai spus că era judecat pentru ca astfel statul să atace Biserica. A negat că ar fi condus cu rea-credință vreo acțiune de convertire religioasă.[42]

Publicarea declarației arhiepiscopului sau a argumentelor aduse de avocații săi a fost interzisă pe toată durata regimului comunist din fosta Iugoslavie. Cei care au făcut copii și le-au distribuit clandestin au avut de înfruntat urmărirea penală.[43] Un film sponsorizat de guvern, care a rulat în cinematografele din țară la scurt timp după proces, a prezentat în mod fals faptul că Stepinac nu s-ar fi apărat deloc în fața acuzațiilor.[44]

În timpul procesului său, acuzarea a furnizat un raport pasămite trimis de arhiepiscop către papă, datat 18 mai 1943. În acesta erau condamnați cu înverșunare sârbii și Biserica Ortodoxă. Arăta, de

Scanned with OKEN Scanner

asemenea, că Stepinac ar fi lucrat pentru Ustașa și că ar fi cerut papei să organizeze o intervenție străină în Iugoslavia.[45]

Stepinac a negat că ar fi scris sau ar fi trimis acest raport.[46] Nu fusese scris pe hârtie purtând antetul diocezei și nici nu avea adresa sau semnătura sa. Era în limba italiană, în loc să fie redactat în latină, în stilul formal utilizat în mod obișnuit de către arhiepiscop. Stepinac era semnat ca *Metropoleta de Croatiae et Slovoniae*, dar Stepinac nu s-a referit niciodată la el însuși astfel. Conținea informații detaliate despre Bosnia, dar Stepinac n-ar fi avut de unde să știe, de vreme ce Bosnia nu făcea parte din dioceza sa.[47] Deși comuniștii pretindeau că scrisoarea fusese găsită în birourile ministerului de externe croat, Stepinac nu trimisese niciodată rapoarte aici. Procurorul, Jakov Blažević, pretindea că deține o copie semnată de Stepinac, dar nu a arătat-o niciodată la proces. Și nici nu a apărut vreodată în arhiva documentelor curții.[48]

În 1950, un grup de senatori americani a căutat să permită un ajutor american pentru Iugoslavia, condiționat însă de eliberarea arhiepiscopului Stepinac. Realizând nevoia unor relații mai bune cu Occidentul după ruptura cu Uniunea Sovietică și îngrijorat și de sănătatea din ce în ce mai șubredă a arhiepiscopului, Tito și-a manifestat disponibilitatea de a-l elibera pe Stepinac din închisoare dacă acesta ar părăsi Iugoslavia.[49] O explicație a oferit-o revista *Time*:

> Mareșalul Tito, preocupat să facă pace cu lumea, a făcut luna trecută o ofertă directă Vaticanului de a-l elibera pe arhiepiscopul Stepinac. Condiția lui Tito: Stepinac să părăsească Iugoslavia în momentul eliberării. Săptămâna trecută Vaticanul a făcut cunoscută oferta lui Tito, precum și răspunsul său: nici un târg. „Sfântul Scaun ar fi mulțumit ca Monseniorul Stepinac să fie eliberat", se spunea în răspunsul dat lui Tito. „Cu toate acestea, Sfântul Scaun este informat că Înaltul Prelat, fiind convins de nevinovăția sa, preferă să rămână alături de credincioșii săi." Acest răspuns părea să arunce în brațele lui Tito rezolvarea unei incomode dileme.[50]

Stepinac a oferit el însuși o explicație: „Nu vor putea niciodată să mă facă să plec, decât dacă mă pun cu forța într-un avion și mă trec granița. Este datoria mea în aceste timpuri grele să fiu alături de oameni."[51]

În decembrie 1951, Tito a ordonat ca Stepinac să fie eliberat din celula sa și pus în arest la domiciliu în satul său natal, Krašić.[52] Vaticanul încă ținea ca regimul lui Tito să recunoască nevinovăția lui Stepinac și să rezolve alte probleme importante. Citând ziarul Vati-

Scanned with OKEN Scanner

canului, revista *Time* nota: „Un alt episcop, Excelența Sa Monseniorul Peter Cule de Mostar, este încă deținut pe nedrept... În total, două sute de preoți și călugări sunt în închisoare. Seminariile sunt în continuare confiscate, la fel și mănăstirile și abațiile... Libertatea religioasă... este sufocată."[53]

Imediat după transferarea lui Stepinac, papa Pius al XII-lea a anunțat că acesta va fi făcut cardinal. În replică, guvernul lui Tito a rupt relațiile diplomatice cu Vaticanul.[54] Stepinac nu s-a deplasat la Roma spre a fi învestit ca Prinț al Bisericii, pentru că știa că guvernul iugoslav nu-i va permite reîntoarcerea acasă. Iată cum își explica decizia: „Să părăsesc Iugoslavia în aceste vremuri ar însemna să-mi abandonez funcția și poporul... Voi rămâne aici, dacă e nevoie, până la moarte."[55]

Stepinac trăia în două camere, într-o casuță de lângă superba bisericuță din Krašić. Putea să oficieze liturghia și să administreze sacramentele. De asemenea, a trimis multe scrisori către preoți și alte persoane, încurajându-i în credință, deși comuniștii îi supravegheau corespondența și i-o confiscau.[56] Întrebat cum se simte de către un jurnalist aflat în vizită, cardinalul i-a răspuns, „Aici, la fel ca în Lepoglava... Îmi fac datoria". Întrebat și care era această datorie, a spus: „să sufăr și să fiu în slujba Bisericii"[57].

În 1953, Stepinac a refuzat să plece din țară pentru a-și trata o problemă de coagulare a sângelui. Cu toate acestea, doi medici americani au primit permisiunea să vină în Iugoslavia și să-l trateze. Boala, poliglobulia (numită uneori „leucemie inversă"), presupune un exces de globule roșii în sânge.[58] Acest fapt l-a îndemnat pe Stepinac să glumească: „Sufăr de un exces de roșii."[59]

Starea de sănătate a lui Stepinac s-a înrăutățit. Plămânii i s-au inflamat și a murit de embolie pulmonară pe 10 februarie 1960. Peste ani, teste efectuate de oficiali ai Vaticanului au arătat că fusese otrăvit treptat.

Revista *Time* a scris că „nu-și purtase niciodată roba roșie de cardinal. Dar nici un prinț în viață al Bisericii Romano-Catolice nu fusese mai îndreptățit la aceasta decât Cardinalul Alojzije Stepinac... Ani la rând, el fusese simbolul tăcut, dar adânc întipărit în memorie al războiului dintre comunism și creștinism".[60]

În semn de înaltă cinstire pentru Stepinac, papa Ioan al XXIII-lea a oficiat în bazilica Sfântul Petru o mesă solemnă pentru odihna sufletelor celor morți – o ceremonie rezervată de obicei cardinalilor care s-au stins la Roma. Invocând faptul că statul îi retrăsese lui

Scanned with OKEN Scanner

Stepinac titlul de arhiepiscop, Tito a decretat că înmormântarea putea avea loc doar în bisericuța din Krašić.[61] Dar, datorită presiunii internaționale crescânde, a autorizat în cele din urmă ca o ceremonie funerară să fie săvârșită cu toate onorurile la catedrala din Zagreb.[62]

În 1985, procurorul din procesul lui Stepinac, Jakov Blažević, a recunoscut că acesta fusese înscenat și că Stepinac fusese judecat doar pentru că refuzase să rupă relațiile dintre croați și Biserica Romano-Catolică.[63] Blažević a declarat că dacă Stepinac ar fi fost de acord să conducă o Biserică Catolică independentă, n-ar fi fost adus în fața instanței.[64]

La aproape patruzeci de ani de la proces, unul dintre funcționarii juridici de rang înalt ai lui Tito, pe nume Hrncevic, care condusese ancheta în cazul lui Stepinac și aranjase procesul, spunea: „Acuzațiile au fost construite mai mult pentru publicitate decât pentru legalitate."[65] Disidentul politic iugoslav, Milovan Đilas, care fusese cândva un apropiat al lui Tito, a declarat că problema cu Stepinac „nu fusese politica sa față de Ustașa, ci față de comuniști".[66]

În octombrie 1998, după ce Croația a ieșit de sub povara comunistă, Biserica l-a beatificat pe Stepinac.

„Aranjându-l" pe Stepinac, Stalin și viceregii săi iugoslavi au creat în mod involuntar un *dosar* care expune astăzi metodologia înscenărilor sovietice. Studierea acestui *dosar* arată totodată cum dovezile contrafăcute pentru a-l „aranja" pe Stepinac ca pronazist au alterat cercetarea *dosarului* (cazului) papei Pius al XII-lea.

În anii 1960, scriitorul italian Carlo Falconi publica *Tăcerea lui Pius al XII-lea*, o carte bazată integral pe documente care-i fuseseră furnizate de către guvernul comunist croat – inclusiv cele folosite pentru a-l „aranja" pe arhiepiscopul Stepinac.[67] De fapt, titlul fiecărui capitol în parte din cartea lui Falconi trimite la Croația.[68]

În prefața sa, Falconi explica faptul că „nucleul documentelor croate" care i-au fost furnizate de către guvernul (comunist) croat „a produs o imensă recoltă, nouă și neașteptată, de revelații asupra omenilor și universului misterios" al înalților oficiali de la Vatican. Cartea lui Falconi i-a impresionat pe cercetători pentru că abunda în note de subsol și se baza pe documente ce fuseseră folosite în anchetă. *Tăcerea lui Pius al XII-lea* a stat la baza majorității primelor lucrări care au acreditat, „cu documente", teza că Pius al XII-lea fusese „papa lui Hitler".

Scanned with OKEN Scanner

Știm astăzi că Falconi nu se uita peste documente autentice, ci peste falsuri ticluite de comuniști.[69] În 1985, Jakov Blažević, cel care-l incriminase pe Stepinac, a mărturisit că documentele pe baza cărora fusese judecat arhiepiscopul erau false.[70] În 1992, unul dintre primele acte ale parlamentului Croației independente a fost acela de a face o declarație prin care erau condamnate înscenarea și „procesul politic și sentința dată în cazul cardinalului Stepinac, în 1946".[71]

Deși scriitorii contemporani ar trebui să știe mai bine, *Tăcerea lui Pius al XII-lea*, bazată pe documente false create de guvernul comunist croat, rămâne până astăzi o lucrare foarte citată. Cartea lui John Cornwell, *Hitler's Pope* (*Pontiful lui Hitler*), publicată în 1999, s-a folosit mult de cea a lui Falconi. Mai mult, Cornwell a ridicat în slăvi cercetarea „minuțioasă" a acestuia.[72]

Falconi și lucrările scrise plecând de la el au infestat toate cercetările cu privire la papa Pius al XII-lea. Așa cum a arătat expertul croat Jure Krišto: „Documentele pe care ambii autori [Falconi și Cornwell] le-au folosit au fost, desigur, concepute de poliția secretă iugoslavă, apoi dirijate de comunistul sârb [șeful UDBA] Aleksandar Ranković și servite lui Falconi pentru a-l compromite pe papa Pius al XII-lea ca «pontif al lui Hitler»".[73] Aceste documente i-au indus multe decenii în eroare pe experții în viața și activitatea papei Pius al XII-lea.[74]

În octombrie 2008, cu ocazia celei de-a zecea aniversări a beatificării cardinalului Stepinac, mii de oameni s-au strâns pentru a-i aduce omagiile lor.[75] Pentru ei, cardinalul a fost un lider curajos, un erou și un sfânt. Un lider curajos pentru că a pornit de unul singur război împotriva nazismului și comunismului. Un erou pentru că a învins. Și un sfânt pentru că și-a sacrificat viața pentru libertatea religioasă a adepților săi.

În analele istoriei, cardinalul Stepinac va rămâne totodată un martor-cheie în orice viitor proces care va căuta să-i identifice pe adevărații vinovați de războiul feroce pornit împotriva lui Pius al XII-lea și împotriva lumii iudeo-creștine. Este un război care a izbucnit în 1945 și nu s-a sfârșit niciodată.

Scanned with OKEN Scanner

11
Cardinalul Mindszenty

La mai puțin de doi ani după ce cardinalul catolic croat Stepinac a fost „aranjat", Stalin și-a concentrat atenția asupra cardinalului József Mindszenty, arhiepiscopul romano-catolic al Ungariei. În manualul strict secret al *dezinformației* care mi-a codat viața pe care am dus-o în interiorul comunității sovietice de informații, era scris pe prima pagină, cu litere mari: „DACĂ EȘTI BUN LA DEZINFORMARE, POȚI AJUNGE UNDE VREI CU ORICE". Manualul KGB se deschidea cu un exemplu care ilustra cum înscenarea „poate neutraliza până și un sfânt". „Sfântul" în chestiune era chiar Mindszenty, numit de Vatican „erou sfânt", datorită rezistenței sale eroice în timpul detenției sub naziști (1944–1945).

Manualul KGB rezuma „cazul Mindszenty" – cu obișnuita suficiență sovietică – drept una dintre „cele mai fantastice, monumentale operațiuni ale *dezinformației*".[1] KGB-ul considera înscenările montate dușmanilor săi ca misiuni onorabile și era mândru să-și facă un titlu de glorie dintr-o operațiune de succes. Liderii sovietici și organizațiile lor de poliție politică trăiau într-adevăr într-o lume a lor și nu se temeau că metodele le-ar putea fi dezvăluite. În realitate, a fost vorba – în acele zile – de o tentativă aproape sofisticată de a calomnia Biserica Catolică.

Pe data de 26 decembrie 1948, Mindszenty a fost arestat de AVO (*Allamvedelmi Osztaly*), filiala ungară a poliției politice sovietice. La sediul AVO din Budapesta, noaptea, Mindszenty a fost bătut crunt și i s-a cerut cu insistență să semneze unele declarații, ceea ce nu a făcut. La procesul său, desfășurat între 3 și 5 februarie 1949, a fost „aranjat" pe baza unor documente fabricate și condamnat la închisoare pe viață. Era reeditarea cazului Stepinac.

Două circumstanțe absolut întâmplătoare fac cazul Mindszenty unul cu adevărat edificator despre felul în care Stalin și poliția sa

Scanned with OKEN Scanner

politică s-au pus pe urmele arhiepiscopilor și cardinalilor lui Pius al XII-lea. Prima este aceea că Mindszenty a fost dăruit cu capacitatea de a scăpa cu mintea limpede și de a scrie detaliat despre tot ceea ce i s-a întâmplat. Cartea sa, *Memorii*, a fost publicată la New York în 1974 și a oferit o privire șocantă asupra modului în care AVO l-a acuzat de a fi conspirat la răsturnarea guvernului comunist și de a fi făcut tranzacții ilegale de valută. Al doilea eveniment unic a fost acela că László și Hanna Sulner, care formau un cuplu și care lucraseră cu AVO la fabricarea documentelor folosite în înscenarea făcută lui Mindszenty, au reușit să fugă în Occident imediat după declanșarea procesului și au publicat câteva dări de seamă despre cum și ce anume s-a petrecut. Povestea lor este fascinantă și aruncă puțină lumină asupra modului în care Kremlinul a încercat să-l „aranjeze" însuși pe papa Pius al XII-lea, mulți ani mai târziu.

Cardinalul Mindszenty s-a născut cu numele de József Pehm în Mindszent, un sătuc din Imperiul Austro-ungar, pe data de 29 martie 1892.[2] Strămoșii săi fuseseră toți maghiari de generații întregi, iar membrii familiei sale erau toți romano-catolici devotați, așa cum erau de altfel cei mai mulți unguri. A fost hirotonisit preot în 1915 și, din patriotism, și-a luat numele de Mindszenty în 1941, când naziștii amenințau toată Europa de Est. În 1944, papa Pius al XII-lea l-a făcut episcop, iar pe 16 septembrie 1945, același papă l-a numit arhiepiscop de Esztergom și primat al Ungariei.

Mindszenty a fost toată viața un apărător declarat și activ politic al principiilor umanitariste, ceea ce i-a atras arestarea sub variile dictaturi care au marcat, cu suișuri și coborâșuri, viața politică maghiară din secolul XX. Prima încarcerare la care a fost supus a durat din 19 februarie până pe 15 mai 1919, după ce atacase public guvernul revoluționar al lui Mihály Károlyi, devenind un lider al nou-înființatului Partid Creștin și editând un ziar critic la adresa regimului.[3] Guvernul lui Károlyi a fost urmat în 1919 de efemera „Republică Sovietică Ungară" a lui Béla Kun. Comuniștii l-au considerat și ei dușman și Mindszenty a fost arestat din nou. După câteva zile extrem de grele, când viața sa a atârnat de un fir de ață, Mindszenty a fost trimis să locuiască alături de părinții săi în satul natal.[4]

Aproape toată perioada celui de-al Doilea Război Mondial, Ungaria a fost de partea Germaniei naziste, dar a rămas neocupată, devenind astfel un loc de refugiu pentru evreii europeni. Însă, în primăvara anului 1944, sub pretextul salvării liniilor de comunicații, germanii au invadat Ungaria. Au instalat un guvern-marionetă la

Scanned with OKEN Scanner

Budapesta și au dat imediat câteva legi antievreiești, insistând ca evreii să fie închiși în ghetouri. Vaticanul a protestat constant și cu vigoare împotriva tratamentului inuman aplicat evreilor din Ungaria, așa cum au făcut toți episcopii maghiari, inclusiv Mindszenty.[5]

Bisericile catolice din Ungaria au oferit câtorva mii de evrei posibilitatea de a se converti pentru a-i salva astfel de persecuții și deportări, la fel cum diplomatul suedez Raoul Wallenberg a salvat foarte mulți evrei dându-le pașapoarte suedeze – până când naziștii au priceput mișcarea și au început să meargă pe urma convertiților.[6]

Din noiembrie 1919 (când armata română, cu acordul puterilor aliate, a pus capăt „Republicii Sovietice Ungare" a lui Béla Kun) și până în octombrie 1944, Ungaria a fost condusă de amiralul Miklós Horthy. Având naziștii la conducerea Ungariei, au început să-i deporteze pe evrei. Acest fapt a dus la nemulțumirea liderilor catolici. Horthy s-a plâns germanilor că este bombardat cu telegrame de la Vatican și din alte părți și că nunțiul îl solicita de câteva ori pe zi.[7] Pus în fața acestor proteste, Horthy a încetat să se mai implice în procesul deportărilor, lăsându-i pe germani să continue. Într-o telegramă către papa Pius al XII-lea, Horthy scria: „Primesc cu înțelegere și profundă recunoștință telegrama voastră și vă cer să fiți convinși că voi face tot ce îmi stă în puteri să triumfe cele ce decurg din principiile umanitariste creștine."[8]

Horthy a fost de acord să acționeze împotriva deportărilor și a semnat chiar un acord de pace cu Aliații. Mai mult de 170 000 de evrei maghiari au fost salvați de la deportare chiar în seara destinată plecării lor.[9] Însă germanii nu aveau să se lase convinși să renunțe.

Germanii l-au arestat pe Horthy în octombrie, au pus Ungaria sub controlul unui grup de naziști unguri cunoscut ca Partidul Crucilor cu Săgeți și deportările au continuat. Pe 31 octombrie 1944, episcopii maghiari, incluzându-l pe Mindszenty, au protestat. În aceeași lună, Pius s-a angajat în efortul de a strânge bani pentru a-i ajuta pe refugiații maghiari, solicitându-le tuturor credincioșilor să-și intensifice eforturile în numele tuturor victimelor războiului, indiferent de rasa acestora.[10] Aproape fiecare biserică catolică din Ungaria a oferit adăpost evreilor persecutați în timpul toamnei și iernii anului 1944.[11]

Pe 26 noiembrie 1944, Mindszenty a fost din nou arestat. De această dată, pentru opoziția sa de care a dat dovadă în raporturile cu guvernul pronazist al Crucilor cu Săgeți, fiind acuzat de trădare. Din fericire a scăpat de proces și a fost eliberat când trupele germane au părăsit țara pe 4 aprilie 1945. Ungaria a trecut apoi sub ocupație sovietică.

Scanned with OKEN Scanner

În mod remarcabil, Mindszenty a reușit să părăsească țara pe 30 noiembrie 1945 și a ajuns la Roma, unde, pe 21 februarie 1946, a primit tichia de cardinal de la papa Pius al XII-lea. Când s-a întors în Ungaria, trupele sovietice erau încă în țară iar condițiile în care se desfășura viața religioasă și cea politică erau mai rele ca niciodată. În toamna aceea, serviciul local al securității statului a arestat un grup de „conspiratori" care acționau împotriva guvernului comunist. Aceștia au fost judecați în luna martie a anului următor. Liderii au fost condamnați la moarte, iar ceilalți la ani grei de închisoare. Pe 24 octombrie 1947, Mindszenty a protestat energic în fața premierului.

În mai 1948, autoritățile comuniste n-au avut nici o problemă în a îngenunchea Biserica Reformată Ungară, apelând la soluția simplă de a-i îndepărta pe capii bisericii și de a-i înlocui cu alții care erau gata să coopereze cu noul regim. Episcopii catolici nu puteau fi înlocuiți atât de ușor, de vreme ce erau numiți de papă.

Mindszenty a continuat să protesteze în timpul în care școlile bisericii erau închise și ordinele religioase interzise de către guvernul comunist. Elevii și muncitorii au fost instruiți să demonstreze în stradă împotriva sa, proclamând: „Îl vom anihila pe Mindszenty! Bunăstarea poporului ungar și relațiile de pace dintre biserică și stat depind de asta."[12]

În dimineața zilei de 19 noiembrie 1948, poliția l-a arestat pe secretarul lui Mindszenty, dr. András Zakar, în momentul în care se pregătea să intre pe poarta reședinței arhiepiscopale din Esztergom, după care l-a dus la celebra adresă de pe strada Andrássy nr. 60, sediul securității statului din Budapesta. Mindszenty și-a dat seamă că, în curând, și el va fi arestat. Pe 16 decembrie, a convocat la reședința sa o ultimă adunare a episcopilor. Când episcopii dădeau să plece, poliția le-a blocat drumul, a percheziționat fiecare vehicul și i-a pus pe toți pasagerii să se legitimeze – evident, suspectând că liderul bisericii ar încerca să scape odată cu episcopii.

Stalin îl dorea fără îndoială arestat pe Mindszenty, „aranjat" și „neutralizat" – nu neapărat ucis, pentru că asta ar fi făcut valuri la nivel internațional, dar îndepărtat de pe scena vieții publice, probabil într-atât de maltratat fizic și zăpăcit psihic, că n-ar mai fi fost vreodată în stare să reprezinte o provocare la adresa conducătorilor comuniști. Încă din vremea războiului, dacă era posibil, metoda sovietică testată fusese acuzarea dușmanilor de a fi fost pronaziști. În orice caz, era larg recunoscut faptul că arhiepiscopul maghiar și-a folosit biserica pentru a-i proteja pe evrei, i-a denunțat public și în

Scanned with OKEN Scanner

mod repetat pe naziști și a fost încarcerat de aliații unguri ai acestora, Crucile cu Săgeți. Era nevoie de un alt pretext plauzibil pentru a-i produce înscenarea.

Când ofițerilor sovietici ai securității statului și omologilor lor din țările-satelit ale Europei de Est li se ordona să „aranjeze" pe cineva – adică să-i preschimbe trecutul și felul în care publicul îl percepe –, primul lucru pe care îl făceau era să adune cât de multe informații puteau despre țintă: unde călătorise, care erau contactele sale, ce fel de scrisori și de documente concepuse, în special acelea care puteau oferi mostre de scrisul de mână și semnături.[13] În consecință, pe 23 decembrie 1948, mai multe detașamente de poliție au dat buzna în reședința arhiepiscopală a lui Mindszenty și au scotocit cu meticulozitate fiecare încăpere, în special arhivele, pretinzând că percheziția are legătură cu cazul în care era implicat dr. Zakar, secretarul fiind deja reținut în stare de arest. În timpul raziei, Mindszenty, mama sa, care se afla în vizită, și trei preoți locali au fost închiși într-o mică sufragerie. Când poliția a terminat acțiunea, i-au cerut să semneze un proces-verbal al percheziției. A refuzat, dar a profitat de ocazie pentru a protesta împotriva arestării a doi preoți ai arhiepiscopiei.

După percheziție, șeful secretariatului, dr. Gyula Mátrai, i-a comunicat lui Mindszenty că secretarul său, dr. Zakar, sosise la reședință împreună cu poliția și că le arătase pe unde să scotocească. Potrivit lui Mátrai, Zakar se comportase ciudat, alergând pe culoare, râzând tot timpul și având o expresie ciudată pe față. Arhiepiscopul nu putea decât să presupună că fusese bătut și drogat pentru a fi supus și cooperant. De asemenea, Mátrai a mai raportat că, scotocind prin arhive, poliția a arătat un interes deosebit pentru o colecție de cilindri metalici. Aceștia erau de varii lungimi și diametre și foloseau la protejarea de praf și de degradare a unor hârtii arhiepiscopale importante, precum actele de proprietate și planurile topografice. Poliția a luat un astfel de cilindru gol la plecare. Mai târziu, la proces, vor pretinde că Zakar le arătase această *ascunzătoare* specială, iar ei vor produce un conținut pretins compromițător.

În noaptea de 26 decembrie 1948, o brigadă de polițiști, cu efectiv și mai mare, s-a înființat zgomotos la reședință. Colonelul Décsi din poliția de securitate, urmat de opt sau zece oameni de-ai săi, au dat buzna în apartamentul lui Mindszenty, unde acesta, îngenuncheat, își rostea rugăciunea, și i-a ordonat să-l urmeze. Când a cerut să i se arate un mandat de arestare, unul dintre polițiști i-a replicat sfidător că ei n-au nevoie de așa ceva, lăudându-se că ar putea găsi trădă-

Scanned with OKEN Scanner

tori, spioni și traficanți de valută chiar dacă aceștia ar purta robă de cardinal.

În următoarele treizeci și nouă de zile, Mindszenty a fost închis și interogat pe strada Andrássy nr. 60. Acolo, gardienii – râzând zgomotos, spunând bancuri porcoase și fumând în încăperea neaerisită în care fusese aruncat – l-au dezbrăcat de hainele sale și i-au dat să poarte ceea ce el a numit un „costum de clovn". Colonelul l-a interogat zilnic și a insistat ca el să semneze „mărturisirile", ceea ce a refuzat să facă. În fiecare noapte, un maior venea să-l bată, până la leșin, lovindu-l pe trupul gol cu un baston de cauciuc, dar gardienii continuau să-l înghiontească ca să nu-l lase să adoarmă. În plus, îl forțau să mănânce, pretinzând că vor comanda de la restaurant tot ce-și dorește. Știind că deținuții erau adesea drogați, la început cardinalul a refuzat toată mâncarea, dar apoi, în starea de înfometare în care ajunsese, a cedat și a acceptat să mănânce puțină pâine sau niște supă chioară. O echipă formată din trei doctori tăcuți îl examina înainte de fiecare masă și-i lăsa pastile pe care trebuia să le ia. A încercat să le zdrobească în mâncarea neconsumată sau să le lipească de cerul gurii, iar mai târziu să ascundă sfărâmăturile în papuc. După două săptămâni era foarte slăbit (și, așa cum și-a dat seama mai târziu, avusese probabil mintea încețoșată de la drogurile strecurate chiar și în supa aceea chioară) și a fost de acord să semneze minutele interogatoriilor la care fusese supus înainte, deși mai târziu fusese sigur că nu semnase nici o „mărturisire a vinovăției în sensul unei incriminări".

Încă de la început, colonelul Décsi i-a spus arhiepiscopului ce fel de mărturisiri i se cereau. Acuzațiile se reduceau la contactele pretins vinovate de trădare pe care Mindszenty le avusese cu ambasada americană de la Budapesta și cu Otto von Habsburg, în vederea punerii la punct a unui plan de a declanșa un al treilea război mondial. Se pretindea că Mindszenty coordonase prăduirea bijuteriilor coroanei Ungariei, plănuise să răstoarne guvernul comunist, concepuse un cabinet pentru viitorul regat al Ungariei și că adusese vechea coroană a Sfântului Ștefan la Budapesta pentru a-l încorona pe Otto von Habsburg ca rege.

S-ar putea crede că e vorba de intriga unui roman istoric exagerat, dar asta a produs poliția politică maghiară după ce-a scotocit prin toate dosarele pe care le-a extras din arhivele reședinței – a nu se uita nici acel cilindru metalic care va deveni o probă tangibilă în procesul lui Mindszenty.

Scanned with OKEN Scanner

Experții dezinformării sovietice au spus întotdeauna că o bună operațiune de înscenare trebuie să fie construită în jurul unui „grăunte de adevăr" și iată că acesta era acolo. Poliția politică știa că Mindszenty se întâlnise cu Otto von Habsburg în Statele Unite, în vara anului 1947. De fapt, cardinalul participase în anul acela la așa-numitul *Marian Congress* din Ottawa și acceptase să se întâlnească apoi cu moștenitorul coroanei habsburgice, la solicitarea celui din urmă, la Chicago. Mindszenty i-a cerut ajutorul în obținerea și transportarea unor daruri din partea americanilor, care le strânseseră, prin acțiuni de caritate, pentru biserica ungară. În același context, luase legătura cu cardinalul Spellman, arhiepiscopul New Yorkului, și cu ambasada americană de la Budapesta. De asemenea, Mindszenty scrisese multe misive – evident, aflate acum în mâinile poliției – prin care își exprimase dorința ca Coroana Sfântă să fie returnată, pentru a fi protejată, la Roma și încredințată lui Pius al XII-lea de-a lungul acelei „dificile perioade de tribulații și vicisitudini".

În seara zilei de 2 februarie 1949, Mindszenty a fost îmbrăcat într-un costum nou de culoare neagră și a fost escortat până în clădirea Tribunalului Poporului din Budapesta de un numeros detașament de poliție condus de colonelul Décsi și de generalul-locotenent Gábor Péter, ofițer al poliției politice sovietice sub acoperire, care era șeful AVO. A doua zi dimineață, a sosit și un bărbier care avea sarcina să-l facă pe cardinal cât mai prezentabil. Și-a pus din nou costumul negru și a pornit spre sala de judecată, însoțit de șase alți „conspiratori". Mai târziu, patru au fost considerați irelevanți și doar trei erau chipurile implicați în conspirație: cardinalul-șef, secretarul său și „un călugăr a cărui stare de sănătate fusese afectată".

Procesul-spectacol s-a desfășurat în perioada 3–8 februarie 1949. După câte se spune, Mindszenty și-a mărturisit crimele pentru care era acuzat, acceptând că redactase acele scrisori care se pretindea că fuseseră găsite în cilindru și care conțineau toate datele complotului având ca scop răsturnarea guvernului. În cartea sa de memorii, Mindszenty a scris că era atât de epuizat din punct de vedere fizic și mental, că abia știa ce spune. Toți acuzații au fost găsiți vinovați. Mindszenty a fost condamnat la închisoare pe viață.

Pe 12 februarie 1949, papa Pius al XII-lea a blamat încarcerarea cardinalului și i-a excomunicat pe toți cei care fuseseră implicați în desfășurarea procesului și în pronunțarea sentinței.

Pe 6 februarie, încă înainte să se termine procesul, experții grafologi Lázlo și Hanna Sulner au fugit în Austria și au început să

Scanned with OKEN Scanner

spună presei versiunea lor în acest caz. Au declarat că procesul era o farsă, prezentând microfilmele documentelor *măsluite* pe care ei le produseseră la cererea poliției politice maghiare care trebuia să-l „aranjeze" pe Mindszenty.[14] Cei doi au confirmat că, mai înainte cu câteva luni ca percheziția la reședința arhiepiscopală să aibă loc, li se dăduseră copii ale documentelor găsite chipurile în cilindrul metalic prezentat la proces, alături de alte instrucțiuni de „editare". Acestea erau de fapt copii ale scrisorilor și memorandumurilor care ar fi fost distruse din ordinul cardinalului pentru a nu-i implica pe alții după ce iminenta sa arestare va avea loc; un dactilograf din secretariatul cardinalului fusese intimidat și forțat să furnizeze poliției materialele respective.[15]

Și mai interesantă este descrierea pe care soții Sulner au făcut-o modului în care s-a operat. Tatăl Hannei fusese un deschizător de drumuri în analiza scrisului și o autoritate în lucrul cu documente discutabile. Hanna studiase criminologia și, după moartea tatălui său, preluase afacerea, căreia i s-a alăturat mai târziu și Lázlo, viitorul ei soț. Tatăl Hannei inventase un dispozitiv care prelua cuvinte și fraze din manuscrise și le reasambla după bunul-plac pentru a forma un nou manuscris, iar Lázlo perfecționase într-atât de mult această tehnică, încât nici măcar experții nu-și puteau da seama de contrafacere.[16]

Soții Sulner, cu dispozitivul lor, au atras atenția poliției secrete maghiare în septembrie 1948, când angajații acesteia i-au arătat lui Lázlo o listă a membrilor cabinetului pe care Mindszenty ar fi intenționat chipurile să-i numească după răsturnarea guvernului. Lázlo a intuit imediat că este o contrafacere și a produs o listă mai bună, care mai târziu a fost modificată și utilizată ca probă la proces.

Pe 4 ianuarie 1949, lui Lázlo i s-a cerut să producă o mărturisire a lui Mindszenty pornind de la o probă de scris furnizată de poliție. Li s-a cerut apoi celor doi Sulner să falsifice alte documente, semnături și adnotări pentru a fi întrebuințate în acest caz. Când nu au mai făcut față cererilor tot mai numeroase, cei doi au fost mutați, împreună cu toată aparatura, în sediile poliției. A urmat un flux continuu de documente, dintre care unele erau produse de ofițeri de poliție ignoranți și lipsiți de experiență, fapt care a dus la ceea ce Mindszenty a numit „o bizarerie în materie de formă și de ortografie, la fel ca și mărturisirea mea".[17] Poliția secretă sovietică ar fi aflat imediat de la colegii ei maghiari despre tehnica virtual lipsită de riscuri a celor doi Sulner privind falsificarea documentelor. Drept urmare, este limpede de ce experții în dezinformare și înscenare din oricare

Scanned with OKEN Scanner

serviciu de informații al blocului sovietic erau avizi în eforturile lor de a strânge cât mai multe documente originale aparținând țintei.

În perioada în care am fost implicat în operațiunea sovietică îndreptată împotriva lui Pius al XII-lea, pe care o voi discuta mai târziu în această carte, nu puteam înțelege de ce sovieticii solicitau încontinuu din ce în ce mai multe documente lipsite de importanță provenind din arhivele Vaticanului. Se pare acum că erau în căutarea unui mic „grăunte de adevăr", ca în cazul Otto von Habsburg, sau că aveau nevoie de cuvinte și de semnături ce puteau fi reproduse perfect prin metoda Sulner, pentru a produce un „original" completamente diferit.

În timpul revoluției ungare din 1956, cardinalul Mindszenty a fost eliberat, dar nicidecum pentru multă vreme. Comuniștii au recâștigat curând controlul asupra guvernului, iar el a cerut azil în ambasada Statelor Unite de la Budapesta, unde a trăit în următorii cincisprezece ani. Pe 23 septembrie 1971, la presiunea Vaticanului, guvernul Ungariei i-a permis lui Mindszenty să părăsească țara. S-a mutat la Viena, dar a continuat să-și exercite primatul asupra Bisericii Catolice Ungare până în decembrie 1973, când, la vârsta de optzeci și doi de ani, a fost înlocuit. A murit la Viena pe 6 mai 1975. În 1991, de îndată ce comunismul ungar s-a prăbușit și potrivit dorinței sale, rămășițele pământești i-au fost strămutate la Esztergom de către noul guvern democratic ales de la Budapesta.

Viața lui Mindszenty și lupta împotriva înscenării Kremlinului au constituit subiectul filmului din 1950, *Guilty of Treason*, pe care autorul și istoricul Steve O'Brien l-a numit „o extraordinară capsulă a timpului datând de la începutul Războiului Rece", care „a ilustrat modul în care comuniștii căutau să-i păteze pe înalții prelați ai Vaticanului".[18] În 1955, o versiune ușor ficționalizată a cazului Mindszenty a fost subiectul unui alt film, *The Prisoner*, cu Alec Guinness în rolul principal. Acel film începea cu scena arestării cardinalului și cu declarația sa *reală*, potrivit căreia orice confesiune indirectă ar fi „o minciună sau rezultatul slăbiciunii umane".[19]

Muzeul Mindszenty din Esztergom, care a fost inaugurat după prăbușirea comunismului, reprezintă, așa cum de altfel este și Fundația Mindszenty din St. Louis, Missouri, un alt monument al vieții lui Mindszenty și al înscenării criminale pe care i-a fabricat-o Kremlinul.[20]

Scanned with OKEN Scanner

12

Mai multe înscenări

Cardinalii Mindszenty și Stepinac nu au fost singurele victime ale lui Stalin din rândul prelaților catolici de rang înalt din afara impenetrabilei Uniuni Sovietice. Mai mulți cardinali din Europa de Est au avut de suferit. Cardinalul Josef Beran al Cehoslovaciei a fost unul dintre aceștia. Arestat de Gestapo pe 6 iunie 1940, Beran, la acea vreme episcop, a fost închis la Pankrác, Theresienstadt, și în lagărul de concentrare de la Dachau. După război, el a fost ridicat la rang de arhiepiscop al Pragăi și primat al bisericii catolice din Cehoslovacia. Când comuniștii au preluat puterea, în 1948, Beran a interzis clerului să depună jurământ de loialitate față de noul regim, considerând că acest jurământ este un act de „trădare a religiei creștine". De asemenea, a protestat față de confiscarea de către noul regim a proprietăților bisericii și față de încălcarea libertății religioase.

În iunie 1949, nou înființata poliție politică cehoslovacă l-a arestat pe Beran și l-a judecat și condamnat într-un proces-spectacol. A fost astfel închis din nou între 1949 și 1963. Chiar și după eliberarea sa, Beran a fost împiedicat să-și exercite îndatoririle de episcop. Și-a depus demisia în mod repetat, dar papa i-a respins-o mereu. În 1965, Beran s-a mutat la Roma, în urma unor concesii pe care guvernul le-a făcut Bisericii. În mai puțin de o lună de la venirea sa la Roma, papa Paul al VI-lea l-a ridicat la rangul de cardinal.[1]

Cardinalul Stefan Wyszyński al Poloniei a fost o altă victimă a Kremlinului.[2] La declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, în 1939, Wyszyński era capelan al unei unități din așa-numita *Armia Krajowa*, o organizație poloneză antinazistă clandestină. Acest fapt a făcut ca el să fie adesea o țintă pentru germani. După război, Pius al XII-lea l-a numit episcop de Lublin. După moartea cardinalului Hlond, în octombrie 1948, Wyszyński a fost numit arhiepiscop metropolitan de Gniezno și Varșovia.

Scanned with OKEN Scanner

Noul guvern comunist din Polonia a fost dur cu Biserica Catolică. Conflictul s-a intensificat ca urmare a decretelor lui Pius al XII-lea din perioada 1950–1955 împotriva comunismului (discutate în capitolul următor). Kremlinul și *viceregii* săi polonezi au declanșat o nouă serie de persecuții împotriva clerului polonez. Numeroși preoți au fost arestați și acuzați de a fi colaborat cu „mișcările subterane reacționare".[3]

Wyszyński a încercat să ajungă la un acord de colaborare cu regimul în 1950, dar fără succes. Papa Pius al XII-lea l-a făcut cardinal și primat al Poloniei pe 12 ianuarie 1953[4], dar el a fost în continuare persecutat. Wyszyński a fost arestat pe 25 septembrie 1953. A fost încarcerat rapid (fiind în cele din urmă plasat în arest la domiciliu).[5] La începutul anului 1954, nouă episcopi catolici și câteva sute de preoți se aflau în pușcăriile poloneze.[6]

Wyszyński a stat în închisoare mai bine de trei ani. În 1956, când a izbucnit scurta revoluție maghiară, polonezii au organizat demonstrații de stradă cerând libertate religioasă și eliberarea lui Wyszyński.[7] Clerul catolic s-a alăturat acestui apel făcut pentru eliberarea sa. Pe 28 octombrie 1956, Wyszyński a fost eliberat și s-a întors la post. Însă de-a lungul a doi ani, mașina de propagandă comunistă a lansat împotriva lui atât de multe atacuri la persoană, încât cauza sa a atras atenția presei occidentale.[8]

În 1966, Wyszyński a supervizat celebrarea mileniului de creștinătate al Poloniei, aniversarea de o mie de ani a creștinării prințului Mieszko I al Poloniei. Autoritățile comuniste au refuzat să-i permită papei Paul al VI-lea să viziteze această țară. Totodată s-au asigurat că Wyszyński nu va participa la sărbătoririle ținute peste hotare. În orice caz, în anii 1970, Wyszyński a susținut crescânda mișcare a Solidarității. În 1978 a fost ales papă Ioan Paul al II-lea, iar oficialii comuniști nu puteau împiedica o vizită papală. Vizita din 1979 a aprins scânteia unei revoluții care a dus în cele din urmă la căderea blocului sovietic.

Cardinalul Wyszyński s-a stins pe 28 mai 1981, la vârsta de șaptezeci și nouă de ani. Pentru a comemora douăzeci de ani de la moartea sa, guvernul polonez postcomunist a proclamat anul 2001 Anul cardinalului Stefan Wyszyński, care a devenit cunoscut și ca Primatul Mileniului.

Biserica Greco-Catolică Ucraineană, care fusese în comuniune cu Sfântul Scaun încă de la Uniunea de la Brest din 1595–1596, se afla

Scanned with OKEN Scanner

în relații tensionate cu Biserica Ortodoxă Rusă, în special după ce comuniștii au preluat puterea. Conflictul a fost trecut cu vederea în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru că bisericile aveau aceeași opinie negativă despre naziști. Din nefericire, conflictul a reizbucnit imediat ce războiul s-a sfârșit.

În 11 aprilie 1945, episcopii catolici ucraineni au fost arestați, printre ei aflându-se și arhiepiscopul Josyf Slipyj. În perioada 1920–1922, Slipyj studiase la Institutul Pontifical Oriental din Roma și la Universitatea Pontificală Gregoriană. În 1939, cu binecuvântarea papei Pius al XII-lea, Slipyj a fost hirotonisit ca arhiepiscop al Liovului. El a devenit capul Bisericii Greco-Catolice Ucrainene în 1944. Atunci, alături de alți episcopi, a fost acuzat de colaboraționism nazist și condamnat la muncă forțată în gulagul siberian.

Ca răspuns, pe 23 decembrie 1945, Pius al XII-lea a emis enciclica *Orientales Omnes*, în care papa nu doar că se lansa într-o condamnare a comunismului; el îl ataca deschis și explicit pe patriarhul Alexei al Moscovei. Situația s-a înrăutățit în zilele de 8–10 martie 1946, când autoritățile sovietice au convocat în mod forțat o adunare a 216 preoți și când a avut loc așa-zisul Sinod al Liovului, prilej cu care Biserica Greco-Catolică Ucraineană a fost „realipită" forțat la Biserica Ortodoxă Rusă și obligată să revoce unirea sa cu Roma. Biserica Greco-Catolică Ucraineană a devenit mai întâi „Biserica Tăcerii", apoi „Biserica Martirilor", în vreme ce mulți catolici ucraineni care erau întemnițați de comuniști au fost torturați și/sau uciși.

Arhiepiscopul Slipyj a fost inima și sufletul Bisericii Greco-Catolice Ucrainene aflate în clandestinitate, deși se găsea exilat în gulagul siberian. Veștile despre mărturia sa curajoasă s-au răspândit, în special după ce câteva dintre scrierile sale din penitenciar au fost puse în circulație. În 1957, Pius al XII-lea i-a trimis o scrisoare de felicitare cu ocazia celei de-a patruzecea aniversări a hirotonisirii sale ca preot, dar pe care, desigur, autoritățile comuniste au confiscat-o. În lumina ei însă și a scrierilor lui Slipyj, comuniștii au fost și mai aspri și i-au mărit condamnarea cu alți șapte ani de închisoare.

Moartea lui Stalin, în 1953, nu a ușurat soarta lui Slipyj și nici pe cea a Bisericii Greco-Catolice Ucrainene. În privința religiei, Nikita Hrușciov era la fel de aspru ca predecesorul său. Însă o combinație fericită de evenimente a dus la eliberarea lui Slipyj.

În octombrie 1962, papa Ioan al XXIII-lea a deschis lucrările Conciliului Vatican II și odată cu aceasta a anunțat și o nouă abordare asupra lumii (*aggiornamento*). A inclus căutarea de noi căi pentru a

Scanned with OKEN Scanner

ușura suferința creștinilor sub orânduirea comunistă, asigurându-se în același timp că nu sunt retrase nici unele dintre avertismentele Bisericii în legătură cu ideologia marxist-leninistă. Noua abordare a fost descrisă de către monseniorul Igino Cardinale, șef al protocolului la Secretariatul Sfântului Scaun, ca fiind „disponibilitatea de a se angaja în relații cu orice stat" câtă vreme existau asigurări credibile că „libertatea pentru biserică și sanctitatea intereselor morale și spirituale ale cetățenilor" sunt respectate.

La numai câteva zile după deschiderea Conciliului Vatican II, a izbucnit și criza rachetelor din Cuba. Președintele Kennedy, el însuși catolic, a căutat ajutor din partea Vaticanului. El l-a contactat pe autorul Norman Cousins, care, la rându-i, a contactat Sfântul Scaun. Pe 24 octombrie 1962, Ioan al XXIII-lea a făcut un apel dramatic la liderii importanți să nu rămână surzi la „țipătul umanității". Pe 28 octombrie, Hrușciov i-a transmis președintelui Kennedy că rachetele vor fi retrase. Mulți istorici consideră că apelul public al papei Ioan i-a oferit lui Hrușciov o cale de a ieși cu fața curată și de a schimba direcția, apărând el însuși ca salvator al păcii mondiale, și nu ca un agresor iscusit care închide ochii. Kennedy i-a mulțumit lui Ioan al XXIII-lea pentru ajutorul dat.

La scurtă vreme după acest episod, Cousins s-a întâlnit cu Hrușciov în calitate de intermediar al Sfântului Scaun pentru a discuta pacea mondială, libertatea religioasă și cazul arhiepiscopului Slipyj. La începutul anului 1963, sovieticii au fost de acord să-l elibereze pe Slipyj, cu condiția ca acesta să rămână în exil iar liberatatea sa să nu fie exploatată de Biserică în scopuri „antisovietice". Eliberarea urma a fi considerată ca amnistiere, iar oficial Slipyj încă era considerat dușman al guvernului sovietic. Sfântul Scaun a fost de acord să nu exploateze subiectul, dar nu a făcut nici o promisiune privind restricționarea admonestărilor pe care Biserica le-ar putea face la adresa comunismului.

Pe 23 ianuarie 1963, Slipyj a fost eliberat. A ajuns la Roma la timp ca să poată participa la Conciliul Vatican II, dar libertatea sa era complicată de faptul că observatorii Bisericii Ruse fuseseră invitați să asiste la lucrări. Prezența acestora i-a șocat puternic pe episcopii ucraineni, care au considerat că Sfântul Scaun făcea concesii mult prea mari acestor accesorii ale opresiunii sovietice asupra Bisericii Greco-Catolice Ucrainene. Însă Sfântul Scaun considera că această abordare împlinea scopuri politice și ecumenice, fără a compromite adevăratele principii.

Scanned with OKEN Scanner

În 1949, Slipyj fusese numit în secret (*in pectore*) cardinal de către papa Pius al XII-lea, dar, în 1965, papa Paul al VI-lea a făcut public această numire. La acea dată, Slipyj era cel de-al patrulea cardinal din istoria Bisericii Greco-Catolice Ucrainene. În 1969, papa Paul al VI-lea a înființat noul birou al marelui arhiepiscop și l-a numit pe Slipyj ca primul său deținător. Acesta a murit la Roma pe 7 septembrie 1984. În 1992, după prăbușirea Uniunii Sovietice, rămășițele sale au fost repatriate la catedrala Sfântul Gheorghe din Liov.

Scanned with OKEN Scanner

13
Războiul global împotriva religiei

În ianuarie 1951, la trei ani după ce cardinalul Mindszenty a fost arestat, Stalin își savura succesele. De la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, își extinsese serios imperiul, folosind cu iscusință, în funcție de context, agresiunea directă și viclenia camuflată. Avea acum în stăpânire peste douăzeci și una de țări – cincisprezece republici sovietice socialiste și șase sateliți europeni. Granițele domeniului său se întindeau de la Polul Nord la Paralela 35 și cuprindeau douăsprezece mări cu ieșire la trei oceane (Arctic, Atlantic și Pacific), 27 000 de lacuri și 150 000 de râuri cu o lungime totală de peste 3 milioane de kilometri. Punând la socoteală și revoluția comunistă din China, care fusese inițiată și organizată de consilieri sovietici și care era pe cale să triumfe, conducătorul de la Kremlin ar fi controlat mai mult de o treime din populația globului. Stalin credea că venise vremea să adune toată Germania sub umbrela comunistă. Germania era leagănul marxismului – locul de baștină al lui Karl Marx – și pentru Stalin devenea o chestiune de mândrie personală s-o vadă comunizată. În iunie 1948, a izolat Berlinul de Vest, sperând să-i oblige pe aliații occidentali să predea întreg orașul forțelor de ocupație sovietice. Berlinul de Vest era o mică oază în partea ocupată de sovietici a Germaniei, iar conducătorul comunist era sigur că o mică forță militară aliată care controla sectoarele vestice din jurul orașului. Stalin a calculat greșit. Nici măcar în cele mai negre vise ale sale nu ar fi anticipat că Statele Unite vor institui un pod aerian către Berlin pentru a ține în viață partea de vest a orașului. Și nici nu și-ar fi imaginat că blocada pe care a instituit-o va duce la nașterea Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), în aprilie 1949, iar o lună mai târziu va determina cele trei forțe de ocupație occidentale să-și unească zonele într-un nou stat vest-german – creând astfel condițiile unei eventuale prăbușiri a întregului comunism german. Pe

Scanned with OKEN Scanner

12 mai 1949, Stalin și-a recunoscut înfrângerea și a pus capăt blocadei Berlinului. Cinci luni mai târziu, când a decis crearea unui stat est-german în zona ocupată de Armata Roșie, a renunțat și la visul de a aduce întreaga Germanie în „lagărul nostru".

Stalin nu știa să piardă. Până la mijlocul lui 1949 s-a confruntat cu o Europă Occidentală strâns legată de Statele Unite și știa că Uniunea Sovietică nu avea puterea militară să rupă acea unitate prin forță. Dându-și seama că metodele sale, care implicau forța armată, nu vor mai funcționa, Stalin și-a îndreptat gândurile către vechea armă rusească a emoțiilor care fuseseră atât de iscusit mânuite de către el și toți ceilalți țari de dinaintea lui: antisemitismul. Era convins că ura față de evrei avea rădăcini adânci în Europa și dorea să întoarcă acea ură împotriva noului său inamic. Astfel, Stalin a decis să înfățișeze Statele Unite ca pe un tărâm sionist stăpânit cu banii evreilor și condus de rapacele „Consiliu al Înțelepților Sionului" (epitetul ironic pe care Stalin îl folosea când se referea la Congresul american), ai cărui rechini militariști doreau să transforme restul lumii într-un fief iudaic. La acea vreme, Europa Occidentală nutrea cea mai vie recunoștință față de Statele Unite care o ajutaseră să-și restabilească libertatea și să-și recâștige prosperitatea economică. Însă Stalin era convins că acest lucru poate fi schimbat prin exploatarea antisemitismului cu rădăcini istorice în Europa și a fricii de un nou război.

Avându-și astfel fixată strategia, Stalin a trecut la acțiune. A numit ca ministru al afacerilor externe sovietice un expert în manipularea religiei: Andrei Vîșinski, ofițerul de informații sub acoperire care se ocupase vreme îndelungată de războiul lui Stalin împotriva Bisericii Catolice. Apoi, Stalin a trimis ca ambasador la Washington un alt ofițer de informații sub acoperire, care s-a specializat și el în manipularea religiei: Aleksander Paniușkin. (În 1953, Paniușkin va deveni șeful întregului serviciu sovietic de informații externe, PGU – *Pervoie Glavnoie Upravlenie*, Directoratul I din KGB – funcție pe care o va deține până în 1956.)

Principala misiune a lui Vîșinski era aceea de a unifica aparatul diplomatic și cel de informații ale Uniunii Sovietice și de a le folosi pentru a crea o puternică aversiune în rândul occidentalilor față de sionismul american și de rechinii militariști ai acestuia, astfel încât, într-un final, să forțeze îndepărtarea trupelor „de ocupație" americane de pe vechiul continent. Odată împlinită această misiune, Vîșinski ar fi utilizat același aparat diplomatic și de informații pentru a ajuta

Scanned with OKEN Scanner

Europa Occidentală „să-și decidă singură soarta". Italia și Franța, care aveau cele mai mari partide comuniste din Europa de Vest, ar fi devenit „republici populare" prin mijloace parlamentare.[1] Grecia, singura țară noncomunistă din Balcani la acea dată, avea nevoie doar de o scânteie pentru a exploda.[2] De două ori, în 1944 și în 1947, comuniștii greci reușiseră să-și impună propriile guverne în Grecia și, fără prezența trupelor americane în Europa, ar fi fost capabili să o facă din nou. De asemenea, Spania putea să se schimbe foarte curând, de vreme ce „detestatul dictator" Francisco Franco, care pusese capăt războiului civil spaniol, întreținut de sovietici, părea că pierde controlul asupra țării sale. Speranțele stăteau în *La Pasionaria* (Dolores Ibárruri, președinta onorifică a Partidului Comunist Spaniol), care trăia la Moscova de la sfârșitul Războiului Civil și care ar fi putut pune din nou țara pe foc. O Spanie „liberă" ar fi ajutat apoi la „eliberarea" Portugaliei.

Principala sarcină a lui Paniușkin a fost aceea de a convinge stânga americană să creeze mișcări de pace în Statele Unite. A demonstra pentru pace pentru a promova războiul nu era ceva nou. Înainte de cel de-al Doilea Război Mondial avuseseră loc în Statele Unite zeci de demonstrații pacifiste care fuseseră alimentate de simpatizanți naziști – ei nu doreau să-l împiedice pe Hitler să cucerească Europa, ei doreau să împiedice Washingtonul să plece la război împotriva lui Hitler.

Așa s-a declanșat Războiul Rece. Stalin l-a numit cel de-al Treilea Război Mondial, cum am aflat în ianuarie 1951, când m-am angajat și eu în acel război ca tânăr ofițer al mașinăriei de informații a îndepărtatului bloc sovietic. Generalul Aleksandr Saharovski, care crease în 1949 poliția politică a României, Securitatea, și care acum era principalul său consilier sovietic și șeful ei *de facto*, le-a explicat subalternilor români că cel de-al Doilea Război Mondial nu fusese îndreptat împotriva poporului american. Fusese îndreptat împotriva „burgheziei sioniste" a Americii și a rechinilor săi militariști, care doreau să declanșeze un nou război mondial pentru a-și vinde armele. În cele din urmă lagărul socialist va smulge din mâinile burgheziei sioniste toate fabricile americane de armament, astfel încât proletariatul Americii va putea produce autovehicule care să deservească întreaga lume.

Era o poveste năucitoare. Cei mai mulți români nu auziseră niciodată de sionism, dar toți visau să aibă o mașină. Nici măcar eu nu știam ce înseamnă sionism, dar intuiam impasul în care mă aflam.

Scanned with OKEN Scanner

Eram un tânăr inginer căruia i se spunea că are o misiune importantă pentru țară și, desigur, eram gata să-mi slujesc patria. La acea dată, programul de lucru al Securității începea dimineața, la șapte și jumătate, și se termina seara, la zece, dar tinerii ofițeri arareori ajungeau acasă înainte de miezul nopții – iar asta se petrecea șapte zile pe săptămână. Chiar nu aveau deloc timp să se gândească la ei înșiși și nici nu ar fi trebuit să o facă. Tinerii ofițeri urmau pur și simplu cursul evenimentelor și este exact ceea ce am făcut și eu – o vreme.

Potrivit lui Saharovski, cel de-al Treilea Război Mondial fusese conceput să fie un război fără arme – un război pe care blocul sovietic îl va câștiga fără să tragă un singur glonț. Era un război al ideilor. Era un război al informațiilor, purtat cu o nouă și puternică armă numită *dezinformația*. Sarcina ei era să răspândească informații defăimătoare dar credibile, dăunătoare într-un asemenea mod încât calomnierea să-i convingă pe alții că țintele erau într-adevăr malefice. Pentru a asigura credibilitatea minciunilor, se impuneau două lucruri. Mai întâi, scornelile trebuiau să pară că provin din surse *occidentale* respectabile; pe urmă, la baza acestor informații îndoielnice trebuia să stea ceea ce Saharovski numea „un grăunte de adevăr", astfel încât măcar o parte din poveste să poată fi verificată – și să se asigure că povestea are parte de suficientă publicitate, dacă situația o cere, prin utilizarea unor agenți sau simpatizanți de stânga din Occident pentru a publica articole care să pună accentul dorit pe pretinsa informație.

Prima misiune majoră de *dezinformația* a Securității în cel de-al Treilea Război Mondial a fost aceea de a ajuta Moscova să reaprindă antisemitismul în Europa Occidentală prin răspândirea a mii de exemplare dintr-un vechi fals rusesc, *Protocoalele înțelepților Sionului*. Totul trebuia făcut în secret, ca nimeni să nu știe că publicațiile proveneau din blocul sovietic.

Protocoalele, care pretindeau că evreii complotau să preia controlul asupra lumii, erau un fals rusesc întocmit de expertul în dezinformare, Piotr Ivanovici Racikovski, care lucrase pe timpul țarului pentru Ohrana (Departamentul pentru Apărarea Securității și a Ordinii Publice). Racikovski fusese trimis în Franța cu ocazia desfășurării congresului sionist din 1897 și fusese inspirat de imensul val de antisemitism provocat de Afacerea Dreyfus.[3]

Racikovski a preluat o mare parte a textului direct dintr-un obscur text satiric francez, *Dialogue aux Enfers entre Machiavel et*

Scanned with OKEN Scanner

Montesquieu (*Dialog în iad între Machiavelli și Montesquieu*), publicat în 1864 de Maurice Joly, prin care împăratul Napoleon al III-lea era acuzat de intenția de a-și atribui toate instrumentele de putere asupra societății franceze. Ofițerul Ohranei nu a făcut altceva decât să înlocuiască vreo câteva cuvinte, „Franța" cu „lumea" și „Napoleon al III-lea" cu „evreii". În timpul revoluției ruse din 1905, Ohrana și-a republicat falsul la Paris, sub numele unui preot mistic rus, Sergius Nilus, ca parte dintr-o campanie de propagandă antirevoluționară.

„Aici se află viitorul lumii", spunea Saharovski conducerii Securității în 1951, când adusese cu el la București o copie din ediția Nilus și ordonase să fie tradusă, multiplicată și răspândită pe ascuns peste tot în Europa Occidentală. În 1978, când s-a produs ruptura mea de comunism, Securitatea răspândea *Protocoalele* și în Orientul Mijlociu.

În 1957, când eram șeful centralei DIE din Germania de Vest, același Saharovski, acum capul întregului serviciu sovietic de informații externe, a lansat o altă operațiune a *dezinformației* concentrată pe resuscitarea antisemitismului în Germania Federală, țară care la acea dată era epicentrul NATO. Numele de cod pe care KGB-ul l-a dat acestei operațiuni a fost „Zarathustra", pentru a simboliza faptul că antisemitismul german era la fel de nemuritor precum volumul de aforisme al lui Friedrich Nietzsche, *Also Sprach Zarathustra* (*Așa grăit-a Zarathustra*).

Operațiunea „Zarathustra" era menită să arate că Germania este terenul fertil pentru un nou val de antisemitism ce se răspândea de-a lungul Europei Occidentale. Unul din pionii principali ai operațiunii „Zarathustra" a fost componenta externă a Stasi-ului est-german (Stasi era denumirea populară pentru *Ministerium für Staatssicherheit*, Ministerul Securității Statului, care includea și unitatea sa de informații externe, *Hauptverwaltung Aufklärung*, HVA, sau departamentul de spionaj extern al *Stasi*). DIE a fost de asemenea implicată în această misiune, pentru că România avea o considerabilă minoritate germană care putea fi implicată. În preajma Crăciunului din anul 1959, numeroase sinagogi și memoriale evreiești au fost profanate în Germania de Vest. Această presupusă recrudescență a antisemitismului a fost opera ofițerilor clandestini ai blocului sovietic, cei mai mulți dintre ei fiind furnizați de serviciul est-german HVA și de DIE.

Fostul colonel KGB, Oleg Gordievski, care colaborase mulți ani cu serviciile de spionaj britanice înainte să dezerteze în Marea Britanie, a dezvăluit că KGB-ul testase pentru prima dată această operațiune

Scanned with OKEN Scanner

în Uniunea Sovietică. În a doua parte a anului 1959, KGB a trimis clandestin ofițeri într-un sat de lângă Moscova, unde aceștia au vandalizat un cimitir evreiesc și au dat cu succes vina pe alții. Curând după aceea, KGB a repetat operațiunea în Germania de Vest[4] și, după câteva luni, în Franța, care avea cea mai mare comunitate evreiască din Europa.[5]

Se pare că antisemitismul resuscitat de operațiunea „Zarathustra" nu numai că a fost răspândit în toată Europa Occidentală, așa cum intenționase Kremlinul, ci a și fost întreținut de-a lungul anilor. Antisemitismul manifestat la nivel european s-a intensificat după 29 martie 2002, când Israelul și-a început campania militară împotriva teroriștilor palestinieni, și a atins maximumul după o lună, când diverse facțiuni naziste și neonaziste au sărbătorit 113 ani de la nașterea lui Adolf Hitler (20 aprilie). S-a aruncat cu benzină într-o sinagogă din Marsilia, care a ars până în temelii, iar altă sinagogă din Lyon a fost avariată într-un atac cu mașină; o a treia sinagogă, în Germania, a fost ținta unui atac cu bombă artizanală, iar alta a fost profanată în Belgia. La Kiev, în Ucraina, cincizeci de tineri, cântând „Omorâți-i pe evrei", au atacat o sinagogă și apoi l-au bătut pe rabin. În Marea Britanie, care se mândrește cu societatea sa „multiculturală", poliția a consemnat cel puțin cincisprezece episoade antisemite doar în luna aprilie a anului 2002, forțându-l pe șef-rabinul Marii Britanii, Jonathan Sacks, să declare că antisemitismul este în ascensiune pretutindeni în Europa.[6]

Totalitarismul are întotdeauna nevoie de un adversar tangibil. Evreii, care timp de secole nu au fost niciodată protejați de stat, s-au dovedit a fi un dușman convenabil atât pentru nazism, cât și pentru comunism. În zilele noastre, percepția generală este aceea că Germania nazistă a fost leagănul antisemitismului – și nu este ușor de schimbat această percepție. Cu toate acestea, înainte ca termenii *Holocaust nazist* să fie pe buzele tuturor, am avut cuvântul rus *pogrom*, care înseamnă masacru.[7] Pentru grecii din Antichitate, holocaustul era pur și simplu o jertfă săvârșită prin ardere. Abia în anii 1930 naziștii germani au inventat Holocaustul evreiesc. În orice caz, mult înainte de asta, țarii ruși au tolerat propriile pogromuri împotriva evreilor. Ediția din 1939 a unui influent dicționar rus definește pogromul astfel:

> Uciderea în masă, organizată de stat, a unei părți dintr-o populație organizată ca grup, precum pogromurile evreiești din Rusia țaristă.[8]

Scanned with OKEN Scanner

Primul pogrom major împotriva evreilor din Rusia a avut loc pe 15 aprilie 1881, în orașul ucrainean Elisavetgrad. Pe fondul unor dificultăți economice, administrația și armata Rusiei se confruntau cu o corupție generalizată, iar emisarii de la Sankt-Petersburg au făcut apel la mânia populară, pe care au dirijat-o împotriva evreilor. Țăranii ajunși în pragul sărăciei s-au conformat.

O lună mai târziu, țarul Alexandru al II-lea a fost asasinat de o bandă de nihiliști. Succesorul său, Alexandru al III-lea, a decis să scoată Rusia din haos și anarhie, transformând-o într-o țară cu o singură naționalitate, cu o singură limbă, cu o singură religie și cu o singură organizare administrativă. Noul țar a început să-și aplice politicile provocând și mai multe pogromuri. Un val de crime, violuri și jafuri îndreptate împotriva evreilor a cuprins rapid sute de orașe, ajungând la Varșovia și extinzându-se apoi în tot restul Imperiului Rus.

Autoritățile țariste au susținut că victimele sunt responsabile de violențe. Într-un memorandum adresat în 1881 țarului Alexandru al III-lea, șeful poliției sale politice, contele Nikolai Ignatiev, punea declanșarea pogromurilor pe seama „activităților dăunătoare ale evreilor" îndreptate împotriva țărănimii. O comisie de anchetă numită de țar conchidea: „Pasiunea pentru acaparare de bunuri și lăcomia de bani sunt proprii evreului încă de la naștere; constituie trăsătura rasei semitice, evidentă încă din prima pagină a Bibliei."[9]

Aceste idei antisemite au fost curând incorporate în deja menționatele *Protocoale ale înțelepților Sionului*, text contrafăcut de Ohrana, poliția politică a țarului Alexandru al III-lea.[10] Acest fals s-a dovedit a fi cea mai rezistentă mostră de dezinformare din istorie.[11] În 1921, ziarul londonez *The Times* a publicat o devastatoare dezvăluire a falsului, tipărind câteva fragmente din *Protocoale* alături de pasaje din volumul satiric care fusese plagiat.[12] Dar acest lucru nu a putut opri *Protocoalele* să stea la baza celei mai mari părți din filozofia antisemită a lui Hitler, așa cum fusese prezentată în *Mein Kampf*. De fapt, mai târziu, Germania nazistă a tradus *Protocoalele* în mai multe limbi și a împânzit lumea cu ele, pentru a pretinde că exista o veche „conspirație evreiască" ce urmărea dominația mondială și pentru a demonstra că persecutarea evreilor era din partea Germaniei un gest legitim de autoapărare. În primii ani ai secolului XXI, *Protocoalele* au fost filmate și transmise prin varii rețele islamice de televiziune. Versiuni electronice ale acestora încă mai circulă pe internet.

În aprilie 1903, un alt mare pogrom a avut loc în Chișinău, capitala Basarabiei, pe atunci provincie a Imperiului Rus. Pogromul a

Scanned with OKEN Scanner

pornit după ce un băiat, Mihail Rîbacenko, a fost găsit mort în orașul Dubăsari, situat la aproximativ patruzeci de kilometri nord de Chișinău. Deși era limpede că băiatul fusese ucis de o rudă de-a sa (care mai târziu a fost prinsă), ziarele rusești au insinuat că fusese asasinat de evrei. Pogromul a durat trei zile. *The New York Times* l-a descris astfel:

> Revoltele antievreiești de la Chișinău, Basarabia, depășesc în gravitate ceea ce ar permite cenzura să se publice în ziare. La origine a stat un plan bine pus la punct de masacrare a evreilor în ziua care a urmat Paștelui rusesc. Mulțimea a fost condusă de preoți și strigătul „Omorâți-i pe evrei" s-a auzit prin tot orașul. Evreii au fost luați cu totul prin surprindere și măcelăriți precum oile. Numărul morților, 120, iar cel al răniților, 500. Scenele de groază care însoțesc acest masacru nu pot fi descrise în cuvinte. Pruncii au fost făcuți bucăți la propriu de către gloata înnebunită și însetată de sânge. Poliția locală nu a făcut nici un efort să oprească înstăpânirea terorii. La apus, străzile erau pline de cadavre și de răniți. Cei care au reușit să scape au părăsit locul îngroziți, iar orașul este acum pur și simplu golit de evrei.[13]

Un al doilea pogrom a avut loc la Chișinău pe 19–20 octombrie 1905. Când a luat sfârșit, nouăsprezece evrei fuseseră omorâți și cincizeci și șase, răniți. Majoritatea familiilor evreiești care și-au găsit adăpostul, siguranța și fericirea în Statele Unite au trecut oceanul ca urmare a acestor pogromuri timpurii.

Dictatorii sovietici, aidoma țarilor de dinaintea lor, aveau nevoie de un dușman în carne și oase. Vladimir Lenin, liderul revoluției bolșevice, care se înconjurase pe sine de evrei marxiști, a abandonat antisemitismul tradițional al Kremlinului și și-a dezlănțuit furia împotriva aristocrației țării și a marilor proprietari de pământ. În 1918, un periodic editat de Ceka lui Lenin, *Krasnîi terror* (*Teroarea roșie*), publica un articol de Martin Ianovici Lațis, unul dintre adjuncții lui Dzerjinski. Iată explicația sa:

> Nu purtăm război împotriva indivizilor. Noi exterminăm burghezia ca clasă. [...] În timpul anchetei, nu căutăm dovezi cum că acuzatul a acționat cu fapta sau cu vorba împotriva puterii sovietice. Primele întrebări pe care trebuie să le pui sunt: cărei clase îi aparține? Ce origine are? Ce educație și ce profesie? Și tocmai aceste întrebări trebuie să determine soarta celui acuzat. În asta constă semnificația terorii roșii.[14]

Stalin, care crescuse în ținuturile îndepărtate ale Georgiei, unde evreii fuseseră robi (până în 1871, când robia a fost abolită și aici),

Scanned with OKEN Scanner

a transformat antisemitismul georgian într-o politică națională și internațională. Temându-se de concurenții comuniști care luptaseră în revoluția lui Lenin, Stalin i-a declarat pe câțiva dintre ei ca agenți ai spionajului sionist și i-a făcut pe alții să apară ca vinovați prin asociere.

Când Stalin și-a dorit să scape de principalul său rival, Lev Troțki (născut Leib Davidovici Bronștein), poliția sa politică l-a declarat pe acesta spion evreu al sionismului american și l-a alungat din țară. Aceeași insinuare i-a permis mai târziu lui Stalin să-l ucidă în mod barbar pe Troțki, fără să implice Rusia, în Mexico City, apelând la un ofițer sovietic clandestin (Ramón Mercader) care i-a înfipt în cap un piolet. Din nou, evreii erau dușmanii țării.

Primul lider al Cominternului[15], Grigori Zinoviev, care fusese de asemenea născut într-o familie burgheză evreiască, a fost declarat șef al unui „centru terorist pentru asasinarea conducătorilor guvernului sovietic și ai PCUS", care era pasămite finanțat de către sionismul american.[16] A fost împușcat pe data de 21 august 1936. Omul numit de Lenin în testamentul său drept cel mai capabil reprezentant al tinerei generații, Gheorghi Piatakov, a fost de asemenea declarat membru într-o imaginară conspirație sionistă și apoi împușcat.

Din cei șapte membri pe care îi avea Politburoul lui Lenin în momentul Revoluției din Octombrie, doar Stalin mai era în viață când masacrul s-a sfârșit. Restul fuseseră declarați spioni sioniști și executați. Stalin ura competiția.

După constituirea statului Israel în 1948, Uniunea Sovietică a fost unul dintre primele state care au recunoscut această nouă țară. Din ce mi-au spus generalii Saharovski și Pantiușa Bodnarenko, Stalin a făcut acest lucru deoarece spera să umple Israelul cu evrei ruși recrutați ca spioni sovietici și să-i însărcineze să transforme acea țară într-o trambulină pentru o viitoare expansiune sovietică în Orientul Mijlociu.

Totuși, în 1948, Golda Meir a fost numită ministru plenipotențiar al Israelului în Uniunea Sovietică. Acolo a fost întâmpinată cu entuziasm de zeci de mii de evrei ruși. Prin urmare, poliția politică a lui Stalin, la acea vreme numită MGB (*Ministerstvo Gosudarstvennoi Bezopasnosti*, sau Ministerul Securității Statului), a organizat interceptarea, timp de două luni, corespondenței care circula în Rusia. Rezultatele i-au fost prezentate lui Stalin în decembrie 1948 în forma unui raport care arăta că un număr impresionant de evrei ruși începuseră să avanseze ideea emigrării în nou-creatul stat Israel.

Scanned with OKEN Scanner

Temându-se că o asemenea solicitare de masă ar șifona imaginea de „paradis proletar" pe care încerca s-o construiască, Stalin a reacționat rapid. A dizolvat Comitetul Antifascist Evreiesc creat în timpul războiului; a închis școlile, teatrele și sinagogile evreiești și i-a arestat pe cei mai de seamă intelectuali evrei ruși.

Până și Polina Jemciujina, soția lui Viaceslav Molotov, cel mai puternic susținător politic al lui Stalin și prim-ministru din 1930, a fost exilată în Siberia pentru singurul motiv că era de origine evreiască. Odată înfăptuită această treabă, Stalin a lansat o campanie publică violentă prin care cerea executarea „speculanților evrei". Când Israelul a început să dezvolte legături puternice cu Statele Unite, Stalin a mutat antisemitismul în afara granițelor. El a numit sionismul principalul instrument folosit de Statele Unite pentru a submina „lagărul socialist" și le-a oferit adversarilor istorici ai Israelului, statele arabe vecine, asistență politică, militară și financiară nelimitată.

În anul următor, pentru a-și menține poziția de lider aflat deasupra noilor stele ale partidului comunist care începuseră să strălucească în Europa de Est, Stalin i-a declarat până și pe câțiva dintre aceștia ca instrumente ale serviciilor de spionaj sioniste. În 1949, i-a declarat spioni sioniști și i-a spânzurat pe liderii comuniști ai Ungariei, László Rajk și György Palfy. Apoi, poliția politică a lui Stalin a organizat un monstruos proces-spectacol la Praga, acolo unde capul partidului comunist, Rudolf Slánský, și alți zece lideri cehi, cei mai mulți evrei, au fost declarați spioni ai Sionului și spânzurați. Apoi, Stalin a insistat că acele țări erau pe punctul de a intra pe orbita sionistă, așa că a exclus câteva milioane de oameni, cei mai mulți evrei, din partidele lor comuniste, chipurile pentru a păstra „puritatea socialismului est-european".

Scanned with OKEN Scanner

14
Noua cruciadă a Vaticanului

În martie 1946, Winston Churchill, în prelegerea pe care a ținut-o la Westminster College din Fulton, Missouri, spunea: „De la Stettin, la Marea Baltică, până la Trieste, la Marea Adriatică, o Cortină de Fier s-a pogorât deasupra continentului."[1] Curând după aceea, președintele Harry Truman a ridicat delegația Statelor Unite la Vatican la rang de ambasadă, l-a numit pe Myron Taylor ambasador și l-a rugat pe papa Pius al XII-lea să contribuie la stoparea expansiunii sovietice.

Truman credea că sistemul comunist era dușmanul de moarte al religiei – al tuturor religiilor – și era convins că expansiunea sa poate fi oprită doar „printr-un efort religios concertat" care le-ar arăta oamenilor din lumea întreagă superioritatea și tăria a ceea ce numea „adevăr și libertate".[2] Truman credea totodată că Biserica Romano-Catolică i-ar fi cel mai puternic aliat în această bătălie morală.

Așa cum o făcuse, cooperând cu Statele Unite în lupta împotriva naziștilor, tot așa Pius s-a implicat și în această luptă.

În cartea sa, *The Lonely Cold War of Pope Pius XII*[3], Peter C. Kent, profesor de istorie la Universitatea din New Brunswick, arată cum Pius al XII-lea a angajat cât se poate de deschis Vaticanul de partea Statelor Unite. În iulie 1949, Sfântul Scaun a emis un decret în care se spunea: „credincioșii care practică doctrina materialistă și anticreștină a comuniștilor și în special cei care apără sau propagă această doctrină sunt *ipso facto* excomunicați".[4] Și aceasta, deoarece:

> Comunismul este materialist și anticreștin: deși liderii comuniști declară uneori în cuvinte că ei nu atacă religia, în realitate ei arată că o fac prin doctrina și faptele lor, care sunt ostile lui Dumnezeu, adevăratei religii și Bisericii lui Cristos. Prin urmare, este interzis să fii membru al unui partid comunist sau să-l susții în vreun fel.[5]

Scanned with OKEN Scanner

Așa-numitul *Sanctum Officium* din timpul lui Pius al XII-lea a afirmat clar că Vaticanul era într-adevăr în război cu comunismul și a emis o serie de decrete care condamnau cruciada Kremlinului împotriva Bisericii Catolice, printre care: decretul asupra uzurpării funcțiilor Bisericii de către stat, pe 29 iunie 1950; decret asupra hirotonisirilor ilegitime ale episcopilor ordonate de stat, pe 9 aprilie 1951[6]; și decretul asupra publicațiilor care favorizează totalitarismul și comunismul, pe 26 iunie și 22 iulie 1955.[7]

Kremlinul i-a pus lui Pius eticheta de „papă al Războiului Rece"[8]. Astfel, liderii sovietici l-au instruit pe M.M. Scheinmann, cercetător la Institutului de Istorie al Academiei Sovietice de Științe din Moscova, că producă un raport despre o pretinsă conspirație a Vaticanului și naziștilor împotriva Uniunii Sovietice.[9] Raportul lui Scheinmann conținea detalii inventate despre un presupus „pact secret" pe care Vaticanul l-ar fi semnat cu Hitler.[10] Republicat în 1954 în germană cu titlul *Der Vatican im Zweiten Weltkrieg*, acel raport contrafăcut a devenit un instrument al *dezinformației*, dar a atras prea puțin atenția unei generații care văzuse cu propriii ochi cât de hotărât luptase Pius al XII-lea împotriva nazismului.

În 1950, președintele Truman a aprobat unul dintre cele mai importante documente oficiale ale Statelor Unite de la acea dată: Raportul Consiliului Național 68, sau NSC 68. Acesta era un raport strict secret de 58 de pagini al Consiliului Național de Securitate al SUA (declasificat în 1975), care stabilea strategia de *containment* („stăvilire"), care a devenit o armă însemnată în Războiul Rece. Până în 1950, Uniunea Sovietică detonase o bombă atomică, instalase un guvern comunist în China și-și extinsese stăpânirea peste o treime din lume. Raportul NSC descria provocările la adresa Statelor Unite în termeni cataclismici. „Chestiunile cu care ne confruntăm sunt spectaculoase", spunea documentul, „implicând împlinirea sau distrugerea nu doar a acestei Republici, ci a civilizației înseși."[11]

NSC 68/1950, care a fost semnat de președintele Truman pe 30 septembrie 1950, conținea o strategie politică dublă care țintea obținerea unor victorii pe plan moral în conflictul Est–Vest. La câteva săptămâni după ce a fost semnat, Truman a lansat „Campania Adevărului", pe care a definit-o drept „o luptă, dincolo de orice, pentru mințile oamenilor". Truman a argumentat că propaganda folosită de „forțele comunismului imperialist" poate fi înfrântă doar prin „adevăr clar, simplu, natural".[12] Vocea Americii, Radio Europa Liberă și Radio Eliberarea (care avea să devină curând Radio Libertatea) au devenit

Scanned with OKEN Scanner

parte a ofensivei de *stăvilire* pornite de Truman.[13] El i-a cerut Vaticanului să ia parte la acest efort de a-i opri pe comuniști și de a combate ceea ce el percepea a fi ateismul lor structural.

Pius al XII-lea s-a angajat din nou în luptă. La solicitarea sa, Sfântul Scaun a obținut un teren de 400 de hectare la Santa Maria di Galeria, aproximativ la vreo 17 kilometri nord de Roma, pentru un nou centru de transmisiuni. În 1952, guvernul italian i-a acordat acestui loc statutul de extrateritorialitate, iar în 1957 noul centru radio a fost dat în folosință. Curând după aceea, Radio Vatican transmitea în 47 de limbi. Radioul, acest instrument, care fusese folosit în cel de-al Doilea Război Mondial pentru a sprijini rezistența împotriva nazismului[14], devenea acum o puternică armă anticomunistă. (Astăzi, Radio Vatican beneficiază de aportul a mai mult de două sute de jurnaliști din șaizeci și una de țări, și produce zilnic aproximativ patruzeci și două de mii de ore de programe transmise simultan.)[15]

Rolul Vaticanului ca adversar puternic al nazismului și ca dușman neîmpăcat al comunismului reprezintă una dintre cele mai importante moșteniri lăsate de papa Pius al XII-lea. Radio Vatican a fost parte din aceste eforturi. Atât nazismul, cât și comunismul doreau să se asigure că popoarele lumii nu aveau alți zei decât cei aprobați de guvern. Efortul lui Pius al XII-lea de a menține credința într-un singur și adevărat Dumnezeu a fost o sursă de inspirație pentru urmașii săi și a jucat un rol semnificativ în sprijinul pe care Occidentul l-a primit pentru a câștiga Războiul Rece.

Din nefericire, din cauza acestor eforturi, Pius al XII-lea și Vaticanul au trecut în fruntea listei dușmanilor Kremlinului.

Scanned with OKEN Scanner

15
Teologia eliberării

Hrușciov a dorit să rămână în istorie ca liderul sovietic care a exportat comunismul pe continentul american. În 1959, a reușit să-i instaleze pe frații Castro la Havana și, foarte curând, serviciul meu de informații externe a fost implicat în ajutarea noilor lideri comuniști din Cuba să exporte revoluția în America de Sud. Nu a funcționat. Spre deosebire de Europa, America Latină a acelor ani nu fusese încă infestată de microbul marxist. (În 1967, pionul lui Castro, Che Guevara, a fost executat în Bolivia după ce eșuase în a declanșa un război de gherilă în acea țară.)

În anii 1950 și 1960, cei mai mulți sud-americani erau țărani săraci și religioși, care acceptaseră statu-quoul, iar Hrușciov era convins că pot fi convertiți la comunism printr-o bine chibzuită manipulare a religiei. În 1968, KGB a reușit să-i determine pe mai mulți episcopi sud-americani cu vederi de stânga să țină o conferință la Medellín, în Columbia. La cererea KGB, DIE a asigurat sprijin logistic pentru organizatori. Misiunea oficială a conferinței era aceea de a ajuta la eliminarea sărăciei din America Latină. Scopul ei nedeclarat era acela de a legitima mișcarea religioasă creată de KGB și numită „teologia eliberării", a cărei sarcină secretă era de a-i determina pe săracii Americii Latine să se răscoale împotriva „violenței instituționalizate a sărăciei" generate de Statele Unite.[1]

KGB-ul avea o predilecție pentru mișcările de „eliberare". Organizația de *Eliberare* a Palestinei (PLO), Armata Națională de *Eliberare* din Columbia (FARC) și Armata Națională de *Eliberare* din Bolivia erau doar câteva dintre mișcările de „eliberare" create prin KGB. Conferința de la Medellín a susținut într-adevăr teologia eliberării, iar delegații au recomandat-o Consiliului Mondial al Bisericilor (WCC) pentru aprobare oficială. WCC, care avea sediul la Geneva și reprezenta Biserica Ortodoxă Rusă și alte mici confesiuni în mai mult

Scanned with OKEN Scanner

de 120 de țări, se afla deja sub controlul serviciilor externe sovietice. Ea este și astăzi din punct de vedere politic sub controlul Kremlinului, având în vedere că mulți preoți ortodocși proeminenți în WCC sunt, în același timp, agenți de informații ruși. Preotul disident rus, Gleb Iakunin, care a fost membru al *Dumei* ruse în perioada 1990–1995 și căruia îi fusese acordat acces oficial limitat în arhivele KGB, a făcut cunoscute multe informații în rapoarte *samizdat*, identificându-i pe prelații ortodocși care fuseseră agenți și descriind influența acestora în chestiunile WCC.[2] De exemplu, în 1983, KGB a trimis patruzeci și șapte de agenți pentru a participa la Adunarea Generală a WCC din Vancouver, iar în anul următor, KGB își făcea un merit din utilizarea propriilor agenți în comitetul de selecție al WCC care avea ca misiune alegerea omului potrivit ca secretar general al organizației.[3]

Secretarul general al Consiliului Mondial al Bisericilor, Eugene Carson Blake – fost președinte al Consiliului Național al Bisericilor în Statele Unite – a susținut teologia eliberării și a pus-o pe agenda WCC. În martie 1970 și în iulie 1971, primele congrese catolice sud-americane dedicate teologiei eliberării au avut loc la Bogotá.

Papa Ioan Paul al II-lea, care cunoștea din propria experiență efectele trădării comuniste, a denunțat teologia eliberării la Conferința episcopilor romano-catolici ai Americii de Sud (CELAM), organizată în ianuarie 1979 la Pueblo, în Mexic: „Această concepție, care face din Hristos o figură politică, un revoluționar, un distrugător al Nazaretului, nu corespunde catehismului Bisericii."[4] În mai puțin de patru ore, o declarație de respingere a discursului papei, conținând douăzeci de pagini, îi năpădea pe participanții la conferință. Cardinalul López Trujillo, organizatorul conferinței, a explicat că această declarație de respingere fusese produsul a „vreo 80 de *eliberaționiști* marxiști care nu luau parte la conferința episcopilor".[5] Îmi aduc aminte că DIE fusese anterior felicitată de KGB pentru a fi oferit suport logistic unor asemenea eliberaționiști.

În 1985, Consiliul Mondial al Bisericilor controlat de KGB și-a ales primul secretar general care era și marxist declarat: Emilio Castro. Acesta fusese exilat din Uruguay din cauza extremismului său politic, dar a administrat WCC până în 1992. Castro a promovat intens teologia eliberării creată de KGB, care astăzi lasă urme adânci în Venezuela, Bolivia, Honduras și Nicaragua. În acele state, țăranii au susținut eforturile dictatorilor marxiști Hugo Chávez, Evo Morales, Manuel Zelaya (exilat acum în Costa Rica) și Daniel Ortega de a-și transforma țările în dictaturi polițienești de tip KGB-ist. În septembrie 2008, în aceeași săptămână, Venezuela și Bolivia i-au alungat

Scanned with OKEN Scanner

pe ambasadorii Statelor Unite și au cerut Rusiei să le asigure protecție militară.

Navele militare și bombardierele rusești sunt înapoi în Cuba – pentru prima dată de la criza rachetelor din 1962 – și, de asemenea, în Venezuela. Brazilia, cea de-a zecea economie mondială, a trecut și ea sub pulpana Kremlinului în timpul conducătorului ei marxist, Lula da Silva. În 2011, da Silva a fost urmat la putere de o fostă luptătoare marxistă de gherilă, Dilma Rousseff. Tot în 2011, proaspăt alesul președinte al republicii Peru, Ollanta Humala, s-a grăbit să ajungă la Buenos Aires pentru a se inspira de la președinta braziliană fostă luptătoare de gherilă marxistă. Dacă adăugăm și Argentina, al cărei președinte actual, doamna Cristina Fernández de Kirchner, își duce de asemenea țara sub pulpana marxistă, harta Americii Latine este acum în mare parte roșie.

În urmă cu vreo câțiva ani, o versiune a teologiei eliberării a început să prindă contur în câteva biserici afro-americane stângist-radicale din Statele Unite. Teologii afro-americani ai eliberării, James Cone, Cornel West și Dwight Hopkins, și-au mărturisit explicit preferința lor pentru marxism, deoarece gândirea marxistă se bazează pe modelul clasei opresoare (albi) versus clasa victimizată (negri) și are o singură soluție: distrugerea inamicului. James Cone explica:

> Teologia neagră va accepta doar dragostea lui Dumnezeu care participă la distrugerea dușmanului alb. Ce ne trebuie nouă este dragostea divină exprimată prin Puterea Neagră, adică puterea populației de culoare de a-și distruge opresorii aici și acum, prin orice mijloace ar avea la dispoziție. Numai dacă Dumnezeu nu participă la această activitate sfântă, trebuie să-i respingem dragostea.[6]

Așa-numita Trinity United Church of Christ, care predomină la Chicago, este parte a acestei noi mișcări. Pastorul său, reverendul Jeremiah Wright, care în 2008 a devenit consilierul pe probleme religioase al campaniei prezidențiale a senatorului Barack Obama, a ajuns celebru pentru a fi exclamat „nu Doamne, binecuvântează America, ci bat-o Dumnezeu de Americă!“ Echipa de campanie a senatorului Obama și-a cerut scuze public pentru derapajul de limbaj al reverendului Wright. Totuși, până în iunie 2011, același reverend Wright făcuse turul Statelor Unite pentru a predica, în biserici înțesate de afro-americani, faptul că „statul Israel este un teritoriu ilegal, genocidar...“ și că „a pune semnul egal între iudaism și statul Israel înseamnă a echivala creștinismul cu [rapperul] Flavor Flav.“[7]

Obama, desigur, era pe atunci la Casa Albă.

Scanned with OKEN Scanner

În anii 1960, Che Guevara devenise un fel de simpol al mișcării teologiei eliberării. La acea dată, popularitatea Kremlinului se afla la un minus istoric. Reprimarea brutală de către sovietici a revoltei maghiare din 1956 și provocarea crizei rachetelor din Cuba, în 1962, au umplut lumea de dezgust și fiecare dintre conducătorii țărilor din blocul sovietic a încercat să iasă basma curată în felul lui. Hrușciov a înlocuit teoria „imuabilă" marxist-leninistă a revoluției proletare mondiale cu așa-numita politică a coexistenței pașnice, pretinzând totodată că este un apărător al păcii. Alexander Dubček a pariat pe un „socialism cu față umană", iar Gomułka pe „lăsați Polonia să fie Polonia". Ceaușescu și-a anunțat „independența" față de Moscova și s-a înfățișat pe sine ca un „rebel" printre liderii comuniști.

În Cuba, frații Castro, care se temeau de orice tentativă de liberalizare, au decis că ar fi mai simplu să dea doar o fațadă romantică revoluționară comunismului lor. L-au ales pe Che drept omul lor bun de pe afiș, pentru că fusese deja executat în Bolivia – aliată a Statelor Unite; după ce încercase fără succes să declanșeze un război de gherilă, putea fi portretizat ca un martir al imperialismului american. KGB-ul și-a oferit imediat sprijinul. DIE, care în acele vremuri se bucura de relații strânse cu echivalentul ei cubanez, a fost de asemenea îndrumată să dea o mână de ajutor, iar acest lucru mă plasa direct în peisaj.[8]

„Operațiunea Che" a fost lansată odată cu volumul *Revoluție în revoluție*, un abecedar al insurecției comuniste de tip gherilă care îl ridica în slăvi pe Che. Autorul, teroristul francez Régis Debray, era un agent KGB foarte bine văzut.[9] În 1970, frații Castro au schimbat în mare viteză direcția sanctificării lui Che. Alberto Korda, un ofițer de informații cubanez care lucra sub acoperirea de fotograf al ziarului cubanez *Revolución*, a produs o imagine romanțată a lui Che. Faimosul Che de astăzi, cu părul lung, buclat, purtând o beretă revoluționară cu o stea și uitându-se direct în ochii privitorilor, de atunci a inundat lumea.[10]

Imaginea lui Che a devenit emblema filmului în limba spaniolă, lung de patru ore, al lui Steven Soderbergh (*Che*), lansat în 2009, și care portretizează un criminal sadic care și-a dedicat viața aducerii Americii Latine în sfera de influență a Kremlinului în registrul „revoluționarului autentic orondu-se prin toate locurile martiriului său".[11]

Până și dramaturgul căruia i se atribuie piesa care l-a defăimat pe papa Pius al XII-lea, *Vicarul*, a fost înrolat în acțiunea de promovare a lui Che. Revista *Time* nota în octombrie 1970: „În prezent,

Scanned with OKEN Scanner

Che apare în fiecare seară într-o nouă piesă, *Gherilele*, aparținând dramaturgului german Rolf Hochhuth." În această piesă, „un tânăr senator de New York, care este totodată și liderul unei mișcări subterane americane de tip Che, stăruie pe lângă Guevara să abandoneze lupta pe care o duce în Bolivia. Che refuză. «Moartea mea aici – la care mă aștept – este singura victorie posibilă», spune el. «Trebuie să las un semn.»"[12] Promovând și mai intens interesele KGB, piesa pune tot pe seama Statelor Unite crima rasială și politică.

KGB-ul a avut un rol esențial și în romanțarea jurnalului pe care Che l-a ținut în timpul studenției și în transformarea lui într-o carte de propagandă, *Das Kapital Meets Easy Rider*, botezată mai târziu ca *Jurnal pe motocicletă*. Astăzi, Che este un simbol al mișcării teologiei eliberării și al teologiei eliberării afro-americane.

În timpul campaniei prezidențiale din 2008, postul local din Houston al rețelei de televiziune Fox a difuzat imagini cu voluntarii care au lucrat în campania din 2008 a lui Obama din acest oraș; pe pereții biroului în care apar acești voluntari se poate vedea un portret de mari dimensiuni al lui Che suprapus peste un steag cubanez.[13] Obama frecventase vreo douăzeci de ani biserica teologiei eliberării afro-americane a reverendului Wright, în Chicago.

Cândva, Raúl Castro, lăudându-se, mi-a spus: „Che este cel mai mare succes public al nostru."

Scanned with OKEN Scanner

16
Războiul lui Hrușciov împotriva Vaticanului

Nikita Hrușciov a fost un expert în schimbarea trecutului oamenilor pentru a-și construi propriul său viitor. De fapt, el a ajuns la Kremlin modificând trecutul lui Lavrenti Beria, principalul său rival în ocuparea tronului sovietic. Hrușciov era extrem de mândru de această realizare. Așa cum reiese chiar din memoriile sale, *înscenarea* făcută lui Beria a început pe 26 iunie 1953, cu ocazia întrunirii Prezidiului Comitetului Central al PCUS. Hrușciov a venit atunci cu un pistol în buzunar și a jucat, de la început până la sfârșitul acestei piese de teatru, rolul principal: „L-am împuns pe [premierul Gheorghi] Malenkov cu vârful pantofului și am șoptit: «Deschide ședința, dă-mi cuvântul.» Malenkov s-a albit la față; am văzut că nu mai era în stare să deschidă gura. Așa că am sărit și am zis: «Există un singur punct pe agenda de discuții: activitatea antipartinică, dușmănoasă, a agentului imperialist Beria.»"[1] După ce Hrușciov a propus ca Beria să fie eliberat din toate funcțiile de partid și de stat, „Malenkov încă nu ieșise din starea de panică". „Din câte îmi amintesc, nici măcar nu mi-a supus moțiunea la vot. A apăsat un buton ascuns, dând astfel semnalul generalilor care așteptau în camera de alături." Generalii l-au arestat imediat pe Beria și l-au luat de acolo.[2]

Odată ce Beria a fost îndepărtat și închis într-o celulă, Hrușciov a reușit foarte ușor să-l dea jos din înalta funcție de stat pe care o ocupa cel mai apropiat aliat al său, Malenkov.

Prima dată când am avut de-a face eu însumi cu practica lui Hrușciov de a rescrie trecuturile oamenilor a fost pe 26 octombrie 1959. În ziua aceea, Hrușciov a aterizat la București, ca să-și petreacă ceea ce avea să fie cunoscut drept vacanța sa de șase zile. Până atunci Hrușciov nu-și mai luase niciodată o vacanță atât de lungă în străinătate, iar șederea sa la București nici măcar nu era o vacanță. Fusese adus aici de către noul șef al spionajului, generalul Aleksandr

Scanned with OKEN Scanner

Saharovski, care până de curând fusese consilier-șef pe probleme de spionaj al Securității, echivalentul românesc al poliției politice sovietice. Saharovski dorea să-l prezinte pe Hrușciov liderului român, Gheorghe Gheorghiu-Dej, și să obțină de la acesta sprijinul în câteva chestiuni legate de Germania – România avea a doua cea mai mare minoritate germană din blocul sovietic.

Saharovski dorea să obțină, printre altele, cooperarea românească în acțiunea de defăimare a lui Pius al XII-lea. Papa murise cu câteva luni înainte și deci nu se mai putea apăra. Saharovski și Hrușciov doreau să realizeze un fel de operațiune de tip Beria. Intenționau să transforme vechea imagine a lui Pius de apărător al evreilor în a unei persoane care îi ura, astfel încât să compromită Vaticanul – tot așa cum schimbaseră trecutul lui Beria, făcând dintr-un antiimperialist feroce un agent al imperialismului. Firește, Hrușciov și Saharovski și-au dat seama că nu pot să limiteze puterea Vaticanului, dar sperau că, prin portretizarea capului bisericii ca adversar al evreilor, ar putea stârni un război între catolici și evrei, unul care ar distrage atenția ambelor grupuri de la orice încercare de a condamna următoarea mișcare pe care Hrușciov o avea în plan: o blocadă militară împotriva Berlinului de Vest.

Tocmai fusesem rechemat din misiunea mea în Germania de Vest și numit șef al spionajului industrial românesc (strângerea de informații științifice și tehnologice secrete), dar încă eram considerat „expertul în chestiuni germane" al României. Ca atare, am participat la majoritatea discuțiilor cu Hrușciov și Saharovski. „Religia este opiumul popoarelor", l-am auzit pe Hrușciov zicând, citând faimosul dicton al lui Marx, „așa că hai să le dăm opium".

Transformarea mult admiratului papă antinazist Pius al XII-lea într-un papă pronazist avea să fie într-adevăr o sarcină colosală, dar Hrușciov și Saharovski se gândiseră foarte atent la ea. Chiar atunci, KGB crease Conferința Păcii Creștine (CPC), o nouă organizație religioasă internațională cu sediul la Praga, oraș ocupat de sovietici, a cărei misiune secretă era să discrediteze atât Vaticanul, cât și principalele organizații evreiești internaționale. Serviciul românesc de informații externe, DIE, trebuia să contribuie la schema de personal a CPC cu o mică armată de ofițeri de spionaj sub acoperire și cu persoane având statut de colaboratori. CPC urma să fie în subordonarea Consiliului Mondial al Păcii (WPC), o altă creație a Kremlinului, care avea sediul tot la Praga. KGB finanța deja WPC, cum făcea, de altfel, și DIE, organizația mea.

Scanned with OKEN Scanner

Planurile lui Hrușciov de a acapara Berlinul de Vest nu s-au concretizat niciodată. Brusc, pe 13 august 1961, el a izolat Berlinul de Est cu un gard de sârmă ghimpată, ceea ce mai târziu avea să devină abominabilul Zid al Berlinului, și a proclamat zgomotos victoria. Conferința Păcii Creștine, bazată pe o organizație fondată inițial la Praga de către poliția politică cehoslovacă, StB (*Státní bezpečnost'*), și condusă de un agent StB (Prof. Josef Hromádka), a devenit un influent front al KGB-ului. Mașinăria *dezinformației* Kremlinului a prezentat lumii CPC drept o organizație ecumenică globală preocupată de problemele păcii. În realitate, Conferința Păcii Creștine a primit misiunea de a ajuta KGB-ul în eforturile sale de a discredita în interiorul lumii creștine Vaticanul și pe principalul său aliat politic, Statele Unite.

KGB l-a numit pe mitropolitul Nikodim al Leningradului (care lucra pentru KGB sub numele de cod „Adamant") vicepreședinte și administrator din umbră al CPC[3] și i-a înmânat un avans de 210 000 de dolari pentru a începe să răspândească în comunitatea creștină informația potrivit căreia Pius al XII-lea fusese un adversar al evreilor.[4]

Curând după ce Hrușciov a părăsit Bucureștiul, șeful departamentului de dezinformare al KGB, generalul Ivan Agaianț, a informat conducerea DIE că toți angajații Departamentului de Afaceri Externe al patriarhiei sovietice și toți funcționarii religioși implicați în activități religioase *în străinătate* erau acum, în secret, fie angajați civili, fie agenți ai KGB-ului.[5] Securitatea română și DIE au fost însărcinate să se asigure că acele organizații beneficiau de reprezentare egală în afacerile religioase ale țării.

În 1960, KGB-ul lui Hrușciov le-a ordonat serviciilor omoloage ori din Europa de Est să înființeze un birou special având misiunea de a contracara „otrava" Vaticanului. Alt birou însărcinat cu pregătirea de ofițeri de informații capabili să opereze „sub steag străin" înăuntrul Vaticanului a fost constituit în cadrul departamentului clandestin supersecret al DIE – pe care l-am suprevizat mai târziu – și în alte servicii de informații externe ale blocului sovietic.[6]

Structura de informații creată pentru a știrbi prestigiul Vaticanului prin măsluirea trecutului lui Pius era deja pe poziții. Pentru început, cât mai multe resurse informative trebuiau să răspândească în toată lumea zvonul că Pius fusese într-adevăr „pontiful lui Hitler" – simplul și vicleanul epitet lansat de Radio Moscova în 1945.

În versiunea pusă la cale de sovietici, Pius al XII-lea, înainte de a ajunge papă, îndeplinise funcția de nunțiu în Germania, unde se

Scanned with OKEN Scanner

contaminase cu virusul antisemit și devenise un simpatizant nazist. Adevărul era exact opusul. În realitate, cât timp fusese nunțiu în Germania, viitorul papă condamnase frecvent rasismul, antisemitismul și naționalismul excesiv. Încă din 1921, un articol de ziar îl cita atrăgând atenția asupra unei noi și periculoase mișcări politice, una ce ar fi avut o perspectivă diferită de cea a comuniștilor. În 1923, el raporta la Roma că un grup militant („adepții lui Hitler și ai lui Ludendorff") îi persecuta pe catolici și pe evrei.[7] S-a referit la acest grup (încă necunoscut ca nazist) numindu-l „radical de dreapta". În anul următor, pe 1 mai, într-un raport scris de mână adresat secretarului de stat, cardinalul Gasparri, nunțiul afirma: „Nazismul este probabil cea mai periculoasă erezie a timpurilor noastre."[8] Într-un alt raport olograf, redactat trei ani mai târziu, scria: „Erezia nazismului pune statul și rasa mai presus de orice altceva, mai presus de adevărata religie, mai presus de adevăr și mai presus de justiție."[9]

Însă nu atitudinea lui Pius al XII-lea față de naziști sau față de evrei l-a făcut ținta campaniei de dezinformare sovietice, ci atitudinea sa față de Kremlin și față de poliția sa politică. Pius a fost primul papă care i-a excomunicat pe comuniști, dar Ioan al XXIII-lea s-a dovedit a fi cel puțin la fel de hotărât în acțiunile sale. Pe 13 aprilie 1959, el a emis un decret care reafirma și-l întărea pe cel emis sub Pius al XII-lea.[10] Ioan le interzicea catolicilor să-i voteze pe comuniști sau să-i sprijine în vreun alt fel.

Hrușciov a decis să se răzbune pe Biserică prin „excomunicarea" unui papă în stilul său propriu: schimbând complet trecutul papei Pius al XII-lea. Sfântul avea să devină un păcătos.

Scanned with OKEN Scanner

17
Pregătiri pentru „aranjarea“ lui Pius al XII-lea

În februarie 1960, Hrușciov a aprobat oficial un plan comun al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și al KGB-ului privind distrugerea autorității morale a Vaticanului în Europa Occidentală. Din 1945, Kremlinul luptase cu Vaticanul indirect prin „aranjarea“ multor preoți ai săi și clerici de vârf din Uniunea Sovietică și din noile achiziții teritoriale „eliberate“ la sfârșitul războiului, numindu-i într-o manieră calomnioasă fie criminali de război naziști, fie dușmani ai păcii. Acum, Kremlinul dorea ca KGB-ul să „aranjeze“ Vaticanul la el acasă, folosindu-se chiar de preoții săi.[1] Noul plan, ticluit de către conducătorul KGB-ului, Aleksandr Șelepin, și de către Alexei Kiricenko, responsabil în Politburo-ul sovietic cu politica internațională, a fost dezvoltat în jurul ideii din 1945 a lui Stalin de a-l portretiza pe Pius al XII-lea ca „papă al lui Hitler“.

Înscenările făcute cardinalilor Mindszenty și Stepinac se fâsâiseră și până la urmă Kremlinul și asasinii din poliția sa politică se aleseseră din această afacere cu ochii vineți. Ambilor prelați li s-au pus la cale înscenări recurgându-se la artificii și acțiuni de propagandă specifice spionajului din blocul sovietic ușor de identificat, afectând în cele din urmă mai mult Kremlinul decât Vaticanul. Moscova nu-și mai putea permite să aplice metode de înscenare atât de brutale și de evidente.

Prin urmare, Șelepin și Kiricenko au decis că înscenarea unui scandal în care să fie implicat Pius al XII-lea ar trebui să se bazeze pe un scenariu fictiv, susținut prin documente autentice provenind de la Vatican, însă ușor modificate (având mai mult sau mai puțin legătură cu Pius al XII-lea), ale căror originale n-ar fi fost făcute publice niciodată. La acea vreme exista o regulă fermă a KGB-ului privind manevrarea documentelor modificate și contrafăcute: ele ar trebui făcute disponibile doar în forma unor documente retipărite sau în

Scanned with OKEN Scanner

copii special preparate, de vreme ce până și cea mai izbutită imitație după standardele de azi ar putea deveni vulnerabilă în fața viitoarelor tehnici de identificare.[2]

KGB-ul știa ce are de făcut. Avea nevoie doar de câteva documente provenind de la Vatican pentru a da operațiunii o aură de autenticitate – un „grăunte de adevăr“. România avea o consistentă comunitate romano-catolică, așa că oamenii ei și direcția de informații externe, DIE, au fost chemați să dea o mână de ajutor.

Generalul Saharovski, care până de curând fusese consilierul-șef al KGB-ului în DIE și tocmai fusese numit șef al întregului serviciu sovietic de informații externe (PGU, sau Directoratul I al KGB)[3], știa că eram într-o foarte bună poziție pentru a contacta Vaticanul în legătură cu obținerea accesului în arhiva sa pentru a întreprinde cercetări. Cu un an înainte, ca șef-adjunct al misiunii economice române în Germania de Vest, negociasem un „schimb de spioni“ cu Sfântul Scaun, implicând patru catolici proeminenți care, în urma unor false acuzații de spionaj, la sfârșitul procesului din 1951 intentat nunțiaturii Vaticanului la București primiseră lungi condamnări la închisoare.[4] Cei patru fuseseră schimbați cu doi ofițeri DIE (colonelul Constantin Horobeț și maiorul Nicolae Ciuciulin) prinși în timp ce spionau în Germania de Vest.[5]

„Seat-12“ era numele de cod pentru partea românească a operațiunii KGB duse împotriva lui Pius al XII-lea. Numele era o aluzie la papă, ca ocupant al scaunului sfântului Petru, și la Pius al XII-lea însuși.[6]

În vederea îndeplinirii acestei misiuni îndreptate împotriva papei Pius al XII-lea, am fost prezentat unui membru influent al corpului diplomatic al Vaticanului. Numele său era Agostino Casaroli. De fapt, Casaroli era în mod curent numit „agentul secret“ al Vaticanului în Europa comunistă și era cunoscut pentru obiceiul de a se îmbrăca în haine civile pentru a participa la întâlniri cu oficiali comuniști.[7] Papa Ioan Paul al II-lea l-a numit mai târziu cardinal și secretar de stat al Vaticanului.

Relațiile României cu Vaticanul fuseseră întrerupte în 1951, când Moscova a pus pe rol un proces-spectacol prin care înscena nunțiaturii Vaticanului în România un scandal de spionaj, pretinzând că este o agentură acoperită a CIA, și închizându-i sediul.[8] Clădirile nunțiaturii din București fuseseră peluate de DIE și găzduiau acum o școală de limbi străine.

Aranjasem un schimb de spioni cu un an înainte, dar acum blocul sovietic avea nevoie de o altă legendă. S-a decis că, dacă România

Scanned with OKEN Scanner

avea să caute un împrumut la Vatican, acest lucru ar oferi o explicație plauzibilă asupra motivului pentru care acest stat își schimba poziția față de Sfântul Scaun.[9] Am fost instruit să-i spun lui Casaroli că România era gata să restabilească relațiile diplomatice cu Sfântul Scaun în schimbul accesului în arhivele sale și al unui miliard de dolari, credit fără dobândă.[10] Am mai fost instruit să transmit Vaticanului faptul că România avea nevoie să intre în arhive pentru a căuta dovezile istorice care ar ajuta guvernul român să justifice la nivel public schimbarea sa de atitudine față de Sfântul Scaun. Desigur, aceste lucruri erau pur și simplu un truc. Guvernul comunist nu avea nici o intenție de a restabili relațiile diplomatice cu Sfântul Scaun.

Împrumutul ar fi fost, desigur, bine-venit, dar n-a fost niciodată o țintă reală. Moscova dorea doar să deschidă ușile Vaticanului pentru câțiva agenți DIE. Sugerând că România avea nevoie de bani, furniza o motivație „sub acoperire" a acestei propuneri. Vaticanul a fost de acord să discute împrumutul – deși asta nu s-a întâmplat niciodată – și a fost totodată de acord cu ceea ce părea o cerere simplă: să permită unui număr de trei preoți români să întreprindă cercetări în arhivele Vaticanului. Cu acel acord, îmi realizasem partea mea de misiune.

John Koehler explică în cartea sa, *Spies in the Vatican: The Soviet Union's Cold War against the Catholic Church*, că nici Vaticanul nu a fost ocolit de eforturile Kremlinului de a infiltra guvernele străine. Același lucru îl susține și David Alvarez într-o carte cu un titlu asemănător, *Spies in the Vatican: Espionage & Intrigue from Napoleon to the Holocaust*. Printre cele mai celebre infiltrări este cea în care a fost implicat părintele Aligheri Tondi, profesor la Academia Gregoriană, care în 1952 a fost identificat ca agent KGB[11]. În 1963, serviciul de informații polonez a plasat la Vatican un episcop dispus să coopereze.[12]

Pentru misiunea „Seat-12"a, DIE a ales să trimită la Roma trei preoți care erau deja colaboratorii săi. Acolo, li s-a permis acces la anumite fonduri arhivistice ale Vaticanului. Merită menționat la acest punct că sintagma „Arhivele Secrete ale Vaticanului" este întru câtva un termen impropriu. Se referă la depozitul central în care se află toate actele promulgate de Sfântul Scaun. Aceste fonduri conțin acte de stat, corespondență, registre de contabilitate și multe alte documente pe care biserica le-a acumulat de-a lungul secolelor. Cuvântul „secret" din titulatură nu are înțelesul modern; indică pur și simplu faptul că arhivele sunt proprietatea papei, nu a departamen-

Scanned with OKEN Scanner

tului Curiei Romane. Încă din 1881, ele au fost deschise cercetătorilor din afară. Astfel, concesia pe care a făcut-o Vaticanul – de a le permite preoților români să intre în aceste arhive – nu avea nici o importanță reală. A furnizat, în orice caz, un aer de autenticitate, așa cum autorul britanic John Cornwell avea să demonstreze câteva decenii mai târziu, când a pretins în mod fals că ar fi avut acces preferențial.[13]

Agenții DIE au fotografiat în secret câteva documente neimportante, iar DIE a trimis filmele la KGB printr-un curier special.[14] Documentele nu erau incriminatoare; erau mai ales sinteze de presă și stenograme ale unor întâlniri și alocuțiuni știute de toată lumea, redactate în limbajul diplomatic de rutină pe care oricine s-ar aștepta să-l găsească într-un asemenea material. Cu toate acestea, KGB a cerut mai mult. Chiar dacă aceste documente nu furnizau informații compromițătoare despre Pius al XII-lea, pretenția că noua imagine care i se pregătea se baza pe „documente originale de la Vatican“ ar îmbunătăți în mod spectaculos credibilitatea întregii operațiuni de înscenare. Desigur, KGB a sperat și că va da peste vreun obscur „grăunte de adevăr“ care ar putea fi folosit în scopurile *dezinformației*.

La acea vreme, mă ocupam de spionajul industrial al României și nu aveam nici motive și nici ocazia să cunosc adevărata identitate a agenților DIE trimiși la Vatican să scotocească arhivele sale.[15] Agenții respectivi erau în subordinea biroului de la Vatican al DIE. În cadrul DIE, identitatea tuturor agenților de informații utilizați în străinătate era extrem de bine protejată, cunoscută doar de către comandanții lor direcți și de câțiva superiori. Fără îndoială, orice indiscreție putea provoca un coșmar diplomatic.

După ce mărturia mea despre această operațiune a fost publicată pentru prima oară în 2007, istoricii și cercetătorii independenți au început să privească spre recent deschisele arhive ale Securității din România. Până acum, cercetătorii au fost capabili să identifice doar numele unuia dintre cei trei agenți DIE: fratele iezuit Francisc Iosif Pal.[16]

Pal fusese recrutat ca agent de securitate în 1950, pe când era deținut în abominabila închisoare românească de la Gherla. Sarcina sa era de a da informații despre alți preoți catolici care erau, de asemenea, închiși la Gherla. Printre cei pe care i-a turnat au fost fratele iezuit Godo Mihai, fratele iezuit Chira și episcopul Emil Riti (1926–2006).[17] Cooperarea lui Pal cu Securitatea în organizarea procesului din 1951 împotriva nunțiaturii Vaticanului la București a

Scanned with OKEN Scanner

fost scoasă la lumină într-o carte din 2008 publicată de William Totok, un cercetător german de origine română.[18] Implicarea lui Pal în arhivele Vaticanului a fost divulgată pentru prima dată de Aurel Sergiu Marinescu într-un studiu despre istoria exilaților români.[19] Fapt confirmat de cercetătorul român Remus Mircea Birtz.[20] Încă nu se știe dacă Pal a fost trimis la Vatican sub propria identitate sau cu un pașaport fals – o practică frecvent folosită atât de Securitate, cât și de DIE.

Nimic din ce Pal sau ceilalți agenți DIE au găsit în arhivele Vaticanului nu a putut fi folosit ca bază pentru fabricarea unor dovezi credibile care să-l facă pe Pius un admirator al regimului lui Hitler sau indiferent la soarta evreilor.[21] Moscova se aștepta la așa ceva. KGB-ul dorea doar să fie capabil să pretindă că pusese mâna pe documente originale ale Vaticanului, astfel încât să lase impresia că afirmația potrivit căreia Pius al XII-lea a fost „pontiful lui Hitler" se baza pe probe solide.

Scanned with OKEN Scanner

18
Vicarul

Pe 20 februarie 1963, o piesă intitulată *Der Stellvertreter. Ein christliches Trauerspiel* (*Vicarul. O tragedie creștină*) a avut premiera la *Theater am Kurfürstendamm* din Berlinul de Vest, în regia lui Erwin Piscator de la Freie Volksbühne (Teatrul Oamenilor Liberi). Piesa era construită în jurul acuzației nedovedite că papa Pius al XII-lea eșuase să ia măsuri sau chiar să vorbească răspicat împotriva Holocaustului provocat de Hitler.[1]

Autorul, Rolf Hochhuth, în vârstă de treizeci și unu de ani la acea dată, era un vest-german necunoscut. Practic toți ceilalți implicați în montarea acestei piese își dedicaseră viețile pentru a sluji, într-un fel sau altul, interesele Moscovei. Chiar Freie Volksbühne, care finanțase premiera piesei, fusese creat ca debușeu comunist în Berlinul de Vest. Cea mai evidentă legătură cu Moscova era dată de însuși Erwin Piscator, regizorul piesei. Avea, atunci, șaizeci și nouă de ani și era membru al partidului comunist încă din tinerețe. Și-a petrecut întreaga viață producând piese care reflectau linia comunistă sovietică, incluzând aici salutarea decesului societății capitaliste și a presupusului braț clerical al capitalismului, Biserica Catolică.[2]

La sfârșitul anilor 1920, Piscator lucrase în strânsă colaborare cu marele dramaturg german (și comunist) Bertolt Brecht la Theater am Nollendorfplatz. Împreună, ei au creat „producții electrizante, printre care *Hoppla*, *Wir Leben* și *Die Abenteuer Des Braven Soldaten Schwejk*“[3].

În 1929, Piscator a făcut prima sa vizită în Uniunea Sovietică, unde a lucrat pentru scurtă vreme cu Uniunea Internațională a Teatrelor Muncitorești (IATB – Internationale Arbeiter-Theater-Bund). Potrivit biografiei sale, „artiștii comuniști veneau din ce în ce mai mulți pentru a-și însuși directivele culturale de la Moscova. [...] devenise o obișnuință pentru artiștii germani de stânga nu doar să

Scanned with OKEN Scanner

viziteze Rusia, ci să se și angajeze aici".[4] În consecință, în 1931, Piscator s-a mutat în URSS, unde la început intenționa să realizez scurtmetraje de propagandă, o formă de artă în plină dezvoltare în această țară. Căutând sprijin pentru acest proiect, a reușit să obțină o întâlnire de două ore cu cumnatul lui Stalin.[5] Curând, Piscator a fost ales președinte al filialei IATB din Moscova, care și-a schimbat apoi numele în Asociația Internațională a Teatrelor Revoluționare.[6]

După ce România a fost preluată de sovietici după cel de-al Doilea Război Mondial, consilierii poliției politice și ai serviciului de spionaj sovietic au înființat la București organizații echivalente. Generalul Pantelimon Bodnarenko, românizat ca Gheorghe Pintilie, dar cunoscut ca „Pantiușa", a fost ofițerul serviciilor secrete sovietice numit de Moscova drept primul șef al nou înființatei Securități românești. De-a lungul anilor, de vreme ce am devenit în cele din urmă șeful său, am învățat foarte multe despre operațiunile secrete sovietice de la guralivul și adesea turmentatul Pantiușa. De câteva ori Pantiușa și-a adus aminte de Piscator, spunându-mi că înainte de a deveni președintele IATB (un front al serviciilor sovietice), Piscator fusese recrutat ca agent de influență de către serviciul sovietic de informații externe, INO.[7]

Buruienosul Pantiușa spunea: „Stalin nu dădea nici doi bani pe orice comunist străin pripășit la Moscova care încerca să câștige de pe urma colaborării cu noi." Pantiușa știa ce știa fiindcă lucrase sub acoperire în Comintern, care finanța IATB-ul.

Piscator s-a născut la Ulm, în Germania, pe 17 decembrie 1893. A fost încorporat în armata germană în 1915 și trimis să lupte în Primul Război Mondial.[8] Aflat sub arme, în 1917 și 1918 a lucrat ca regizor și actor la un teatru pentru soldați din Kortrijk, Belgia. A intrat în Partidul Comunist din Germania (KPD) în 1919, anul în care a și fost înființat.[9]

În anul următor a revenit în Germania, unde a luat-o de la capăt ca voluntar la *Hof Theater* din München, dar în scurtă vreme a devenit actor, apoi regizor la *Proletarisches Theater*, o creație marxistă. Piscator a scris că o „sarcină a Teatrului Proletar este aceea de a-și răspândi influența educațională, prin propagandă, în rândurile celor care sunt încă indecișii din punct de vedere politic sau indiferenți".[10]

În 1925, KPD (cel mai mare partid comunist din afara Uniunii Sovietice la acea dată) i-a cerut lui Piscator să monteze un spectacol de revistă cu caracter politic.[11] A adunat o echipă, din care făcea și el parte, un compozitor numit de partid și un scriitor/textier/produ-

Scanned with OKEN Scanner

cător. Aceștia au venit cu „o duzină de schițe, introduse de un potpuriu de cântece comuniste“ care au culminat printr-o scenă „a victoriei proletariatului“.[12] Spectacolul a avut un oarecare succes, astfel încât KPD i-a cerut curând să monteze un spectacol cu ocazia primei sale conferințe. Piscator a folosit aceeași echipă și a produs un spectacol cu o „abordare documentară copleșitoare... practic fiecare personaj fiind unul istoric (și, în multe cazuri, încă în viață).“[13]

Partidul comunist nu era însă pe deplin mulțumit de această producție. Câțiva oficiali au considerat că revista e prea factuală, ceea ce – desigur – îi diminua valoarea propagandistică. „Acest lucru ar putea fi problema, tovarășe regizor... Nu te raporta atât de servil la «și așa s-a întâmplat»“, îi scria un oficial.[14]

Piscator a luat de bun acest sfat și a învățat să ficționalizeze istoria. Curând s-a trezit lucrând cu dramaturgi comuniști de frunte ai Germaniei.[15] A instruit, de asemenea, tineri actori, deși se spunea că aceștia au luat în principal „cursuri de la activiști ai KPD; «carnetul de partid devenea certificat de competență»“[16].

Cel puțin într-un caz, compania lui Piscator a refuzat să producă o piesă pentru că autorul a refuzat să intre în Partidul Comunist.[17] Cu altă ocazie, Piscator a invitat „reprezentanți ai ambasadei sovietice, membri ai delegației de afaceri și activiști ai KPD și ai ziarului acestuia“ la una din ultimele repetiții ale unei piese, doar pentru a i se spune că trebuie să o rescrie. S-a conformat, deși acest lucru însemna că premiera trebuia amânată cu două zile.[18] În programul unei piese din aprilie 1930, Piscator scria:

> N-a fost nicicând mai important ca acum să spui de partea cui ești: de partea proletariatului. Mai mult ca niciodată, teatrul trebuie să-și înfigă steagul cu fanatism în stâlpul politicii: politica proletariatului. Ordinul este din ce în ce mai categoric: teatrul este acțiune, acțiunea proletariatului. Scena și masele, o unitate creativă, nu în *Zeittheater*, ci în teatrul militant al proletariatului.[19]

În post-scriptumul ediției din 1934 a unei piese produse de Piscator, acesta scria că teatrul său „a fost mereu politic, adică politic în sensul aprobat de Partidul Comunist“.[20] Teoria sa despre teatru și-o expunea în 1941:

> Va fi posibil să faci orice piesă burgheză, fie că exprimă decăderea societății burgheze, fie că exprimă limpede principiul capitalist, să devină un instrument de întărire a conceptului luptei de clasă, pentru a adânci pătrunderea revoluționară a necesităților istorice. Ar fi necesar ca asemenea

Scanned with OKEN Scanner

> piese să fie precedate de o discuție lămuritoare, astfel încât să fie evitate neînțelegerea și efectele greșite. În anumite circumstanțe, pot fi aduse schimbări pieselor (preocuparea pentru sentimentele autorului este doar o treabă conservatoare) prin tăiere, prin amplificarea anumitor pasaje, chiar prin adăugarea câte unui prolog și epilog pentru a face înțelesul întregului mult mai evident. În acest fel, o mare parte a literaturii lumii poate fi făcută să slujească cauza proletariatului revoluționar, așa cum întreaga lume a literaturii poate fi utilizată în scopul politic al propagării conceptului luptei de clasă.[21]

Aceasta a fost rețeta pe care o va folosi la nivel de perfecțiune în *Vicarul* peste aproape două decenii.

În pofida loialității lui Piscator față de partid, comuniștii de rang înalt au început să-și pună întrebări despre direcția operei acestuia. Anvergura producțiilor sale părea prea mare pentru clasa muncitoare. S-au întrebat dacă acesta era un „tovarăș militant sau [doar] un comunist de salon".[22] (Relația lui cu ministrul propagandei Germaniei naziste, Joseph Goebbels, care îi dăduse cândva lui Piscator o piesă și cu care Piscator se gândea să facă o emisiune radio, ar fi putut la fel de bine să-i zăpăcească pe membrii osificatei ierarhii comuniste[23]). În cele din urmă, „dosarul lui [Piscator] ca susținător al Revoluției din Octombrie și al regimului sovietic a fost unul bun; de pe vremea Teatrului Proletar și după aceea, acesta a fost implicat în valul de sentimente prosovietic"[24]. Biograful său scria: „Rămâne faptul cel mai important, acela că a fost un comunist și un executant al ordinelor partidului."[25]

Piscator și-a susținut ideile în cartea sa din 1929, *Das Politische Theater* (*Teatrul politic*), în care scria că „orice intenție artistică trebuie subordonată scopului revoluționar al întregului: accentuarea conștientă și propagarea conceptului luptei de clasă". Și, în continuare:

> Noi, ca marxiști revoluționari, nu putem considera că misiunea este încheiată dacă producem o copie necritică a realității, percepând teatrul ca o oglindă a timpurilor. [...] Sarcina teatrului revoluționar este de a duce realitatea în punctul ei de ruptură și de a amplifica discrepanța socială, făcând-o un element al condamnării noastre, al revoltei noastre, al noii noastre ordini.[26]

În pofida problemelor minore care au survenit între Piscator și activiștii partidului comunist, el a avut o puternică influență asupra teatrului de inspirație comunistă. Alături de alți dramaturgi, el a „dat naștere unui turbion revoluționar în teatru. Această mișcare a survenit ca urmare directă a unei revoluții comuniste reușite în Rusia".[27]

Scanned with OKEN Scanner

În 1938, Piscator a fost trimis la Paris de către INO pentru a ocupa temporar o funcție în cadrul Grupului de Teatru Revoluționar Internațional. Acolo, pretindea Piscator, Wilhelm Pieck – șef al KPD-ului german în Uniunea Sovietică (despre care știu că era colonel INO sub acoperire) – i-a trimis vorbă să nu se întoarcă la Moscova din cauza valului de arestări care se petreceau pe atunci.[28] Această poveste este de obicei acceptată de către biografii lui Piscator, dar se prea poate să fi fost un act de dezinformare. S-ar putea ca INO să fi avut tot timpul intenția să-l trimită pe Piscator în Statele Unite, ținta finală a serviciilor sovietice.

Piscator a luat într-adevăr un vapor către Statele Unite, ajungând la New York pe 2 ianuarie 1939. Acolo a deschis Atelierul Dramatic la Noua Școală pentru Cercetare Socială din New York. În acest atelier și-au început carierele mulți studenți remarcabili, incluzându-i pe Tennessee Williams, Marlon Brando, Walter Matthau, Rod Steiger, Shelley Winters, Harry Belafonte, Elaine Stritch, Ben Gazzara și Tony Curtis.[29]

Nici pogromurile sovietice, nici mutarea în Statele Unite nu i-au diminuat lui Piscator dorința de a folosi scena pentru a-și promova agenda comunistă. Despre el, în 1940, *Time* scria:

> A produs piese mari pur și simplu din motive de propagandă, a subliniat toate aspectele posibile ale luptei de clasă și a scos în relief efectele de masă mai mult decât ar face-o actorii înșiși. Hotărât să-și ducă spectatorii „înăuntrul" pieselor, a abolit cortina, a pus actorii să joace pe culoare, difuzoarele să se audă din toate colțurile clădirii. Teatrul său a devenit o „mașinărie" expresivă multifuncțională, amestecând piese, filme, radio.[30]

Desigur, cum Statele Unite au intrat în Războiul Rece, Piscator a devenit mai precaut cu legăturile sale comuniste. Potrivit unui biograf: „Una dintre dificultățile întâmpinate în aprecierea realizărilor americane ale lui Piscator este accea că atât de mult din ceea ce s-a scris despre Atelierul Dramatic a fost ca un exercițiu de publicitate."[31] Partidul comunist, în orice caz, încă avea încredere în el.[32]

În 1951, ca urmare a unor anchete extinse ale FBI având legătură cu o acțiune de deportare îndreptată împotriva lui Piscator, acesta a primit o citație din partea Comitetului pentru Activități Antiamericane. Sub presiunea unor relatări de presă agresive, care au numit Atelierul Dramatic al Noii Școli pentru Cercetare Socială o organizație comunistă a „tovarășilor de drum", și sub presiunea citației comitetului, Piscator s-a reîntors brusc în Germania.[33] Acolo, a fost la început tratat ca „Un Mare Bătrân care și-a supraviețuit sieși".[34]

Scanned with OKEN Scanner

Piscator și-a petrecut nouă ani plutind de la un teatru la altul, dar prin 1960 a reintrat în contact cu Bernhard Reich, dramaturg și regizor de teatru. Piscator lucrase cu Reich în Uniunea Sovietică în anii 1930. (Reich pretindea că el a fost cel care l-a avertizat pe Piscator în 1937 să nu se întoarcă din Franța în Uniunea Sovietică, determinând ulterioara plecare a lui Piscator în Statele Unite.) Reich nu fusese în stare să scape din URSS în anii 1930. S-a reîntors în Germania abia pe la mijlocul anilor 1950 în ipostaza de critic sovietic „reabilitat".[35] Se poate să fi jucat un rol în numirea lui Piscator ca administrator și regizor la Freie Volksbühne din Berlinul de Vest, în 1962.

Freie Volksbühne era declarat comunist, în linia teatrelor cu care lucrase Piscator în anii 1920. Ideea unui teatru berlinez „al poporului", întipărită în Freie Volksbühne, poate fi detectată într-un Volksbühne care fusese înființat în 1892. (Cuvântul *Freie* a fost adăugat pentru a indica că era plasat în sectorul liber, sau occidental, al Berlinului, așa cum noua universitate din sectorul vestic se chema *Freie Universität*.) Scopul organizației era de a promova piesele socialist-realiste ale zilei la prețuri accesibile muncitorului de rând.

Sloganul Volksbühne era *„Die Kunst dem Volke"* („Artă pentru popor"). Clădirea originală a teatrului fusese construită în 1913–1914 în partea estică a Berlinului, dar cel de-al Doilea Război Mondial o făcuse una cu pământul. Ridicarea Zidului Berlinului a început în august 1961, tăind în două acest oraș. Odată finalizat zidul, cei din Berlinul de Vest nu mai puteau să-l traverseze pentru a vedea producțiile de cealaltă parte. Autoritățile din Berlinul de Est au decis să finanțeze un nou Freie Volksbühne în partea vestică a orașului, pentru a soluționa această problemă. Avea să le furnizeze spectatorilor din Berlinul de Vest propagandă comunistă.

După câțiva ani de eforturi de a-și găsi o locuință permanentă, Piscator a reușit în 1962 să devină directorul Freie Volksbühne din Berlinul de Vest, care încă nu avea o sală proprie. Prin urmare, prima stagiune a teatrului a deschis-o cu producția *Der Stellvertreter* (*Vicarul*), pe scena de la Theater am Kurfürstendamm, un teatru consacrat, care putea satisface cerințele lui pentru efecte teatrale dramatice.[36] În orice caz, piesa a fost aleasă pentru a servi interesele partidului comunist.

Scanned with OKEN Scanner

Piesa

Vicarul are două personaje principale, Kurt Gerstein (bazat pe o persoană reală) și fictivul părinte Riccardo Fontana. Ca prizonier al Aliaților după război, adevăratul Gerstein (un ofițer nazist) a depus o declarație scrisă care, s-a pretins mai târziu, stă la baza subiectului piesei. Povestea lui Gerstein ar putut fi adevărată, dar el era un om confuz care a fost găsit spânzurat în celula sa (probabil sinucis) înainte ca povestea să poată fi confirmată. Așa stând lucrurile, el rămâne o figură enigmatică.[1] Personajul Fontana este fictiv, deși Hochhuth a declarat că a fost inspirat de părintele Maximilian Kolbe și de părintele Bernhard Lichtenberg (piesa lui fiind dedicată amândurora) și de alți preoți care de asemenea au fost capabili de sacrificiu.[2]

Intriga de bază a piesei *Vicarul* implică un nazist bun (Gerstein) care îi povestește unui preot bun (fictivul Fontana) despre toate câte le fac naziștii evreilor. Cu toate acestea, Fontana este în permanență împiedicat în eforturile sale de a trimite papei un mesaj. Când, în sfârșit, reușește, lui Pius al XII-lea nu pare să-i pese de victime. Fontana se sacrifică atunci pe sine, punându-și o stea galbenă și intrând în lagărul de concentrare, devenind astfel adevăratul vicar al lui Hristos. Temele recurente includ ideea că războiul lui Hitler împotriva Uniunii Sovietice a fost un fel de cruciadă papală și că Pius și iezuiții erau în primul rând preocupați de investițiile lor în fabricile de armament.

Deși Hochhuth a dat când înainte, când înapoi în această chestiune, cel puțin o dată a scris că *Vicarul* nu conținea nici o acuză de antisemitism, pentru că nu exista nici o dovadă că Pius ar fi fost un antisemit.[3] Evident, tăcerea oricărui personaj nu poate conduce firul unui spectacol de teatru, așa că Pius nu apare pe scenă mult timp. Tăcerea papală însă este subiectul unui lung dialog în versiunea finală a piesei. Aproape toate celelalte personaje discută între

Scanned with OKEN Scanner

ele, sau cel puțin menționează eșecul papei de a vorbi direct și convingător împotriva tratamentului aplicat de Hitler evreilor, ducând astfel la o confruntare directă constând dintr-o singură scenă centrală. În anumite montări, aceasta este singura scenă în care papa însuși apare pe scenă. În alte versiuni, ultimul act al papei este cel de a-și spăla mâinile, pătate cu cerneală în timp ce scria o declarație care n-a fost niciodată făcută, într-o manieră care aduce aminte de Pilat din Pont.[4]

Dacă s-ar juca tot textul piesei *Vicarul*, reprezentația ar dura șapte sau opt ore. De vreme ce acest lucru nu corespunde standardelor teatrale, producătorul german Erwin Piscator a editat textul, dându-i o lungime convenabilă și operând pe parcurs schimbări substanțiale.[5] De fapt, în fiecare țară unde piesa a fost jucată, au fost aduse modificări consistente atât intrigii, cât și montării.

Montarea orginală a lui Piscator este rezumată astfel:

Actul I: *Vicarul* se deschide cu o discuție despre papa Pius al XII-lea și despre faptul dacă acesta ar fi trebuit să abroge concordatul spre a protesta față de acțiunile naziștilor. Un industrialist catolic fără milă – jucat de același actor care îl joacă pe Pius – apără utilizarea muncii forțate, la care recurge și el.

Actul II: Hitler se temea de Pius mai mult decât orice alt lider al lumii. Pius însă are de apărat prea multe interese comerciale, care îl împiedică să-l condamne pe Hitler. Un cardinal susține că naziștii sunt ultimul bastion în calea dominației sovietice a Europei.

Actul III: Cum evreii stau adunați „sub ferestrele papei", Riccardo Fontana, preotul fictiv, declară: „Să nu faci nimic este la fel de rău ca a lua parte. [...] Domnul poate ierta un călău pentru o asemenea operă, dar nu un preot, nu pe papă!" Un ofițer german comentează că papa acordase audiențe amicale unor mii de soldați germani.

Actul IV: Pius, care manifestă o „răceală aristocratică" și are o „scânteiere de gheață" în priviri, își exprimă îngrijorarea cu privire la activele financiare ale Vaticanului și bombardamentele Aliaților asupra fabricilor. Se teme că bombardamentele îi vor ruina pe muncitorii italieni, iar aceștia vor deveni în cele din urmă anarhiști/comuniști. Pius reiterează angajamentul său de a-i ajuta pe evrei în vreme ce păstrează tăcerea pentru a evita un rău mai mare. Când e chestionat furios de Fontana, Pius propovăduiește importanța geopolitică a unei Germanii puternice vizavi de amenințarea sovietică.

Scanned with OKEN Scanner

> Actul V: Fontana își smulge cămașa și lasă să se vadă că, din solidaritate față de evrei, poartă o stea galbenă. Se alătură deportaților, spre a muri la Auschwitz, unde are loc restul acțiunii piesei, care se încheie cu un citat din partea ambasadorului german Ernst von Weizsäcker: „De vreme ce alte acțiuni în problema evreiască nu sunt de așteptat aici la Roma, se poate presupune că această chestiune, atât de neplăcută pentru relațiile dintre Germania și Vatican, a fost închisă."[6]

Piesa *Vicarul* s-a făcut remarcată mai mult pentru acuzațiile aduse papei decât pentru intriga sa ori pentru profunzimea teatrală. Piesa nu-l construiește pe Pius ca pe personaj tragic, de vreme ce el nu este nici sfâșietor de indecis, nici devastat de alternativele sale. Nu doar că îi lipsește caritatea creștină, ci și simpla decență umană. *Variety* a ambalat povestea în felul său propriu: „Cu greu poate fi material pentru un film, desigur, și îndoielnică ca parte a repertoriului într-un turneu sau într-o stagiune."[7]

O piesă e doar o piesă, dar Hochhuth și celelalte persoane având legătură cu *Vicarul* doreau ca aceasta să fie ceva mai mult. Potrivit lui Hochhuth, „principala teză" a *Vicarului* era „că Hitler a dat înapoi în programul său de exterminare de îndată ce unii înalți prelați germani... sau Vaticanul... au intervenit viguros".[8]

În „Informațiile suplimentare" ale *Vicarului*, Hochhuth spune: „Probabil că niciodată înainte în istorie nu au plătit atât de multe ființe umane cu viețile lor pentru pasivitatea unui singur conducător."[9] Într-un editorial, revista iezuită *America* răspundea: „probabil că niciodată în istorie n-au existat atât de multe acuzații incorecte, tendențioase și infame bazate pe atât de subțiri, de distorsionate și de falsificate argumente istorice. *Vicarul* este linșarea unui personaj."[10]

Părerea generală despre Pius al XII-lea, bazată pe ceea ce se știa pe scară largă în ultimele două decenii, s-a schimbat brusc și spectaculos din albul unui crin în negrul de cărbune, după ce piesa *Vicarul* a ieșit la lumină, fără a fi fost produsă *nici o* dovadă suplimentară. Acest lucru a determinat revista *America* să pună o întrebare:

> Ce s-a întâmplat... de s-au șters dintr-o suflare aceste omagii informate și nesolicitate aduse memoriei papei Pius al XII-lea? De ce nu înseamnă ele nimic când piesa *Vicarul* vine în oraș? Prin ce dialectică, sau prin ce nestatornicie umană, a devenit acum criminal un mare binefăcător al umanității și, în particular, al evreilor?[11]

Mulți cercetători ai piesei s-au întrebat de unde și-a luat Hochhuth informațiile, în special cele având legătură cu temeiurile acțiunilor papei. Un autor scria:

Scanned with OKEN Scanner

De unde și-a luat Hochhuth dovezile? A avut posibilitatea să folosească probele prezentate în cadrul proceselor de la Nürnberg și în cel al procesului lui Eichmann, să consulte arhivele istorice americane și germane, precum și documente contemporane. Aceste surse i-au furnizat material pentru descrierea persecuțiilor la care au fost supuși evreii și pentru scenele sale cu lagărul de concentrare. Dar pentru principalele sale acuzații – temeiurile acțiunilor demne de dispreț pe care le atribuie papei Pius al XII-lea din cauza tăcerii sale – nu citează deloc nici o sursă documentară.[12]

Hochhuth a declarat că a petrecut trei luni la Roma „studiind atmosfera, vorbind cu gărzile elvețiene, cu locuitorii din Roma și cu evreii care se ascunseseră în mănăstirile italiene."[13] De vreme ce nu avusese niciodată acces la vreo arhivă, Hochhuth a pretins că se baza pe răspunsurile la întrebările pe care i le pusese „unui bătrân și experimentat episcop de limbă germană"[14], dar a refuzat să-i dea numele[15]. În schimb, el a atras suspiciuni nejustificate asupra a numeroși oficiali de la Vatican.

Și eu, și coautorul meu am vizitat de multe ori Vaticanul, înarmați cu recomandări oficiale impresionante, dar nici unul dintre noi nu a putut vreodată să încolțească vreun episcop și să-l convingă să dezvăluie documente secrete. Poate Hochhuth a fost mai norocos. Poate a inventat povestea (reputația sa în materie de veracitate nu este bună), sau poate s-a referit la documentele Vaticanului obținute de către cei trei agenți DIE implicați în „Seat-12". În final, aceste varii posibilități sunt irelevante. Ideea de bază este că o singură piesă de teatru nu ar fi putut schimba percepția pe care lumea o avea asupra lui Pius al XII-lea, făcând dintr-un papă antinazist unul pronazist. Nici o operă literară nu poate împlini o asemenea transformare. O operațiune extinsă de înscenare pusă la cale de KGB ar putea totuși să facă exact acest lucru.

Unele dintre erorile factuale privind Biserica și care apar în piesa *Vicarul* nu sunt tocmai cele pe care le-ar fi făcut înalții ierarhi sau un episcop. Experții sovietici în *dezinformația* ar putea însă *produce* tocmai asemenea erori. În cartea sa din 1969, *The Timeless Christian*, Erik von Kuehnelt-Leddihn a identificat următoarele greșeli (printre altele):

1. Preotului Fontana i se spune „Contele Riccardo Fontana, un iezuit de douăzeci și șapte de ani care lucrează ca tânăr atașat la nunțiatura din Berlin". În primul rând, timpul necesar de pregătire pentru preo-

Scanned with OKEN Scanner

ţimea iezuită împiedică pe oricine să devină iezuit la o vârstă atât de fragedă. În plus, la acea vreme, nu existau iezuiţi în serviciul diplomatic. Şi probabil cel mai izbitor, iezuiţii nu păstrează titluri seculare precum cel de „conte"; trebuie să renunţe la ele.

2. Piesa menţionează un concordat între Vatican şi Japonia. Nici un astfel de acord nu a fost vreodată semnat.

3. Piesa prezintă, de asemenea, un veşmânt de la curtea spaniolă ca fiind purtat la Vatican – „frumosul şi întunecatul veşmânt de curte al lui Henric al II-lea". Pur şi simplu nu este adevărat.

4. Potrivit piesei, Hitler a interzis toate măsurile împotriva Bisericii. Pastorul Martin Niemoeller, preşedinte al Consiliului Mondial al Bisericilor (1961–1984), care a fost trimis la Dachau (1937–1945) pentru a se fi opus la nazificarea bisericii protestante, precum şi multe alte victime religioase ale nazismului lui Hitler şi-ar dori să fie adevărat!

5. Pius al XII-lea era mereu singur la masă, pentru că nu suporta priveliştea unei feţe umane. În realitate, Pius a urmat obiceiul Vaticanului de a lua cele mai multe mese în solitudine, dar uneori a prânzit cu invitaţii săi şi era cunoscut drept un partener de conversaţie plin de spirit.[16]

6. Un ofiţer al gărzii elveţiene este descris în uniformă completă în centrul Romei, unde se afla pentru a-l convoca pe un cardinal care îl vizita pe contele Fontana. Gărzile elveţiene însă nu aveau permisiunea de a purta uniforma în afara Vaticanului.

7. Societatea lui Iisus este eronat numită „Ordinul lui Iisus", iar în piesă „Ordinul lui Iisus" aproviziona Uniunea Sovietică cu mercur provenind din mine spaniole. Aşa ceva nu s-a petrecut.

8. Contrar conţinutului piesei, nu a existat nici un nunţiu papal la Washington la acea vreme, cu numai un delegat apostolic.

9. În scena în care Pius încearcă să-i interzică părintelui Fontana să-şi prindă steaua lui David de sutană, papa spune: „Îi interzicem să o facă – interzicem *ex cathedra*!" Acest lucru este absurd. Declaraţiile *ex cathedra* pot fi făcute doar în chestiuni care ţin de formulările dogmatice.[17]

Aspectele istorice ale piesei *Vicarul* conţin probe circumstanţiale suplimentare care arată că spectacolul a fost produs de către experţii în înscenări din KGB. Apendicele tipărit al piesei, intitulat „Informaţii suplimentare asupra Istoriei", a fost descris astfel:

Scanned with OKEN Scanner

> Patruzeci și cinci de pagini de demonstrație și de dovezi! Dar cantitatea este înșelătoare. Materialele sunt toate amestecate în dezordine; rar ni se spune exact de unde provin argumentele și citatele... „Sunt menționate colecții de surse credibile doar ici și colo; însă probele și martorii de o condiție îndoielnică sunt adesea menționați. [...] Lucrarea se bazează pe probe de mâna a doua și a treia, pe cărți de popularizare care nici măcar nu pretind că oferă o clarificare finală..."[18]

„Informațiile suplimentare" dezvăluie o strânsă legătură cu propaganda sovietică postbelică. Așa cum arăta cercetătorul german Michael Feldkamp: „În vara lui 1963, Vaticanul a indicat «numeroase similarități» între piesa lui Hochhuth și «obișnuita propagandă împotriva Bisericii și a papei», printre ele, acuzația «unei cruciade comune cu Hitler împotriva Uniunii Sovietice» și afirmația că «uriașa putere economică» a Sfântului Scaun și a ordinului iezuit explicau de ce principiile moralei creștine au fost abandonate."[19] Guvernul vest-german și-a exprimat chiar „cele mai adânci regrete" pentru asemenea atacuri împotriva lui Pius al XII-lea, de vreme ce el combătuse persecuțiile rasiale din timpul celui de-al Treilea Reich și „salvase cât mai mulți evrei din mâinile persecutorilor lor".[20]

Mai recent, Giovanni Maria Vian, editor al ziarului Vaticanului *L'Osservatore Romano*, scria că piesa „a preluat multe dintre ideile propuse de Mikhail Markovich Scheinmann în cartea sa, *Der Vatican in Zweiten Weltkrieg* (*Vaticanul în cel de-al Doilea Război Mondial*), publicată pentru prima oară în rusă de către Institutul de Istorie al Academiei Sovietice de Științe, un instrument de propagandă al ideologiei comuniste"[21]. Vian a remarcat că abordarea lui Pius al XII-lea în timpul războiului fusese „anticomunistă și, din cauza acestui lucru, încă din timpul războiului, papa a devenit ținta propagandei sovietice ca părtaș al nazismului și al ororilor acestuia"[22].

Cartea lui Scheinmann, desigur, era propagandă sovietică pură. Istoricul John Conway explică:

> Volumul lui Scheinmann este notabil pentru trierea asiduă a surselor și perversitatea totală a concluziilor sale. Potrivit lui Scheinmann, papa Pius al XII-lea era obsedat de un singur gând, nevoia de a organiza o cruciadă împotriva Uniunii Sovietice, și în acest scop a căutat orice sprijin posibil. În consecință, actele oricărui guvern antisovietic, oricât de criminal, trebuiau ignorate sau chiar aprobate. Varii aspecte ale acestui „portret" au fost preluate de Hochhuth, deși el neagă explicit că Vaticanul căuta să organizeze o cruciadă împotriva bolșevismului.[23]

Scanned with OKEN Scanner

Hochhuth avea un avantaj care nu-i fusese la îndemână lui Scheinmann. El – și legiunea lui de promotori și apărători – putea devia orice tentativă de criticism arătând că era vorba de o piesă; era ficțiune. În același timp, în special în cazul apendicelui istoric, piesa *Vicarul* avea pretenții de onestitate istorică. Pentru dezinformarea sovietică a fost cu adevărat un punct culminant.

Scanned with OKEN Scanner

20
Dezinformare sub orice piatră

Vicarul s-a jucat doar câteva săptămâni la Berlin, primind cronici amestecate în cel mai bun caz, dar a provocat rumoare politică.[1] Lumina negativă pe care o arunca asupra lui Pius al XII-lea a fost respinsă practic de orice persoană care avea cunoștințe directe despre activitățile papei în timpul războiului. Cancelarul german Konrad Adenauer și-a cerut chiar scuze Vaticanului pentru producția lui Piscator.[2]

Deși nu a durat mult până s-a dovedit că e departe de a fi un succes de casă, piesa *Der Stellvertreter* a fost rapid tradusă și produsă de unii dintre cei mai proeminenți oameni de teatru. Toți erau comuniști occidentali sau simpatizanți. În Franța, prima punere în scenă a *Vicarului* a avut loc la *Théâtre de l'Athénée* din Paris. Traducătorul a fost Jorge Semprún, romancier și dramaturg premiat. Era, de asemenea, și un fervent comunist.[3]

Semprún, militant comunist încă din tinerețe, se alăturase unui grup comunist al rezistenței franceze în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. După război, când încă se afla în Franța, s-a alăturat și partidului comunist spaniol din exil (PCE). Aproape un deceniu, din anii 1950 și până la începutul anilor 1960, Semprún a lucrat pentru PCE, organizând activități clandestine.[4] În fapt, la data la care a tradus piesa lui Hochhuth, era încă membru activ al eșalonului superior de partid, *Politburo*. Doar după ce a fost exclus din *Politburo* în 1965 (din cauza unor diferențe de viziune), Semprún s-a dedicat cu adevărat carierei lui legitime de scriitor.[5]

Montarea franceză a fost coordonată de Francis Darbon și de renumitul regizor britanic Peter Brook. Ca și Piscator, Brook era o legendă a teatrului. Spre deosebire de Piscator și de Semprún, nu există nici o probă că acesta ar fi fost *membru* al Partidului Comunist. Însă, pe când era tânăr, Brook a scris că „certitudinile [sale]

Scanned with OKEN Scanner

politice" au fost zguduite când sovieticii au ajuns la un acord cu naziștii.[6] Mai mult, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Brook a regizat o piesă (prima lui tentativă regizorală) ale cărei încasări au fost vărsate într-un cont al așa-numitului Aid to Russia Fund.[7] În 1955, a efectuat un turneu de mare succes în Uniunea Sovietică.[8] Discutând atracția sovieticilor pentru opera sa, Brook a explicat: „Dincolo de toate, ei au continuat să comenteze ceea ce numeau simplitatea, austeritatea și economia noastră. Au realizat brusc că foloseau aceleași cuvinte cu care Hrușciov își lansase noua sa linie de arhitectură."[9] Mai târziu, când Brook a montat o piesă de teatru anti-Vietnam, *US*, Lordul Șambelan s-a plâns că era „bestială, antiamericană și comunistă".[10]

Vicarul în regia lui Brook s-a jucat aproximativ șase luni la Paris și a avut un efect considerabil în impunerea așa-numitului Teatru Documentar în Franța.[11] Însă Brook nu agrea denumirea de „Teatru Documentar". „Nu poți ajunge niciodată la fapte", spunea el. „L-aș numi mai degrabă teatru al mitului."[12]

Pe lângă faptul de a fi lucrat în Franța, Brook a fost unul dintre cei trei regizori permanenți ai noii, dar foarte prestigioasei, Royal Shakespeare Company (RSC) la Teatrul Aldwych din Londra. Această companie a fost înființată de Peter Hall (mai târziu Sir Peter Reginald Franklin Hall), o altă figură extrem de influentă în teatrul postbelic britanic.[13] Împreună cu Brook, a lucrat ca regizor permanent alături de francezul Michel St. Denis.[14] Asemenea multor tineri regizori de la acea vreme, Hall era puternic influențat de tendințele populare în lumea teatrului, iar RSC a ajuns curând „să fie percepută drept un bastion al avangardei".[15]

Într-o „cronologie sumară" a teatrului politic din cartea sa, *Strategies of Political Theatre* (*Strategii ale teatrului politic*), autorul Michael Patterson menționează înființarea în 1961 a RSC și expansiunea acestei companii în cadrul Teatrului Aldwych (ceea ce a permis montări mai moderne).[16] În 1962, un comentator scria: „La Aldwych... Peter Hall a oferit în lunile din urmă oportunități incomparabile mai multor dramaturgi ai noii școli."[17] Pe de altă parte, „unii vizitatori ai Londrei au fost bulversați să descopere o companie Shakespeare într-atât de constant dedicată introducerii celei mai noi și înaintate [*sic*] dramaturgii".[18] (Câțiva ani mai târziu, Emile Littler, producător de teatru și membru în conducerea RSC, își exprima indignarea morală cu privire la „piesele murdare" pe care compania le producea la Aldwych[19].)

Scanned with OKEN Scanner

Vicarul a avut parte de prima montare în limba engleză la Londra, în 1963, prin Compania Regală Shakespeare a Teatrului Aldwych, sub titlul *The Representative* (*Reprezentantul*).[20] Piesa a fost tradusă pentru RSC de Robert David MacDonald.[21] Acesta lucrase ca translator la UNESCO în anii 1950. La acea dată, UNESCO era percepută de mulți ca o platformă a comuniștilor prin intermediul căreia atacau Occidentul[22], iar KGB-ul a folosit-o pentru a plasa agenți în toate colțurile lumii.[23] (UNESCO finanța, de asemenea, apariția revistei *World Theatre*, care lăudase curajul lui Erwin Piscator de a aduce *Der Stellvertreter* (*Vicarul*) pe scenă.)[24]

MacDonald l-a întâlnit pe Piscator în perioada în care lucra la UNESCO. Deși nu mai avusese niciodată de-a face cu teatrul, MacDonald „a fost imediat cooptat ca regizor".[25] A lucrat cu Piscator la Berlin și cei doi au stabilit o foarte apropiată relație profesională. Acest lucru a dus la traducerea (și prelucrarea) *Vicarului*, de către MacDonald, în engleză.[26]

Perioada 1963–1964 a reprezentat apogeul în termeni de apartenență la partidul comunist în Marea Britanie, iar teatrul politic tocmai începea să conteze.[27] „Ca undele de șoc extinzându-se concentric pe tot continentul european, interesul pentru teatrul epic al lui Brecht a crescut direct proporțional cu onorabilitatea pe care ideologia comunistă a câștigat-o în rândul cercurilor intelectuale ale Europei".[28] Câțiva noi și talentați dramaturgi „împărtășeau o lăudabilă, dar ciudată convingere: că prin scrierea pieselor și punerea lor în scenă acestea ar putea contribui la schimbarea felului în care societatea este alcătuită".[29] Prin 1978, *Performing Arts Journal* avea să anunțe: „În general, speranța grupurilor de teatru politic este ca, în cele din urmă, Marea Britanie să aibă un guvern de tip marxist care să reprezinte proletariatul și ca producția și distribuția să fie controlate de această clasă".[30]

Regizorul care s-a ocupat de spectacolul *Reprezentantul* de la Aldwych a fost Clifford Williams.[31] Acesta a adăugat o nouă scenă la începutul piesei și a încheiat-o cu un film în care victimele de la Auschwitz erau îngropate cu un buldozer.[32] Fragmente din articole de presă și alte documente erau, de asemenea, citite în difuzoare în diferite momente ale piesei.[33] Despre Williams s-a scris: „Piesa lui Hochhuth a stârnit fără îndoială interesul lui Williams – într-o vreme a schimbărilor de perspectivă socială și dramaturgică din teatru care ar putea isca discuții sau ar perturba complezențele".[34] Desigur, Williams ajunsese la RSC din acel „de stânga și într-adevăr aproape

Scanned with OKEN Scanner

comunist" *Theatre Workshop* (Teatru Atelier)[35], unde se pregătise sub îndrumarea renumitei regizoare comuniste Joan Littlewood.[36]

În America, *Vicarul* a apărut la Grove Press din New York. Grove Press îi aparținea lui Barney Rosset, un comunist autoproclamat care achiziționase compania în 1951 și o transformase într-o influentă editură alternativă. Printre gânditorii politici și scriitorii radicali pe care Grove Press i-a publicat în anii 1960 se numără Malcolm X și vechiul partener al lui Erwin Piscator, Bertolt Brecht. Grove Press a publicat, totodată, memoriile lui Che Guevara, cu o introducere de Fidel Castro. Jurnalul lui Che, desigur, era produsul mașinăriei *dezinformației* de la Kremlin. Memoriile sale prelucrate de KGB au fost mai întâi publicate în foileton de *Evergreen Review* și apoi în volum de către Grove Press. *Evergreen Review*, ca și Grove Press, era deținută de Barney Rosset. Într-un interviu din 2006, Rosset a fost întrebat despre religia sa. A răspuns că nu a avut vreodată o religie: „Așa că am devenit un comunist. Ca o religie. Și ai face bine să crezi asta."[37]

Evergreen Review a promovat, de asemenea, *Vicarul*. În mai 1964, imediat după ce piesa s-a jucat pe Broadway, *Evergreen Review* a publicat un articol semnat de Hochhuth.[38] În plus, nu doar că revista conținea reclame la versiunea în volum a *Vicarului*, dar, utilizând tehnicile de *cross marketing*, anunța cartea *I Cannot Forgive* a lui Rudolf Vrba, numind-o „un reportaj-mărturie – care documentează *Vicarul* – a unui om ce evadase din Auschwitz".[39] În realitate, mărturia lui Vrba s-a dovedit foarte suspectă și acesta a admis mai târziu că, scriind-o, utilizase „licențe artistice".[40]

Herman Shumlin a fost producătorul american care a montat *Der Stellvertreter* pe Broadway sub titlul de *The Deputy*. Deși nu avea aceeași anvergură istorică ca Piscator sau ca Brook, făcuse o lungă și de succes carieră în film și în teatru. Printre spectacolele sale de pe Broadway s-au numărat *The Last Mile* (1930), *Grand Hotel* (1930), *The Children's Hour* (1934), *The Little Foxes* (1939), *The Male Animal* (1940), *The Corn Is Green* (1940), *Watch on the Rhine* (1941), *The Searching Wind* (1944), *Inherit the Wind* (1955), și *The Deputy* (1964).

Shumlin era totodată un comunist activ. Potrivit revistei *Time* (5 februarie 1940), Shumlin a fost singurul producător care avea reclame în ziarul comunist *Daily Worker*. Articolul mai observa că

Scanned with OKEN Scanner

„domnul Shumlin aproape că nu avea prieteni, cu excepția activistei de stânga Lillian Hellman". Hellman, cu care Shumlin a avut o relație profesională și una romantică, își manifesta deschis sprijinul pentru cauza comunistă. Notele apărute pe marginea unei piese scrise de ea (*The Little Foxes*) reține că aceasta era „cunoscută deopotrivă pentru blănurile ei de nurcă și pentru devotamentul ei deschis față de cauza partidului comunist și a organizațiilor afiliate acestuia"[41].

Shumlin a avut funcția de președinte al organizației de stânga Joint Anti-Fascist Refugee Committee (JAFRC)[42], care fusese „creată inițial de comuniști pentru a-i ajuta pe refugiații staliniști din Spania"[43]. Deși statutul JAFRC presupunea strângerea de bani pentru cauze de întrajutorare, după cel de-al Doilea Război Mondial, a trimis fonduri în Iugoslavia, ajutându-i pe comuniști să câștige primele alegeri postbelice. În 1947, JAFRC a fost anchetată de Comitetul pentru Activități Antiamericane privind infiltrările comuniste. Când JAFRC a refuzat să-și predea arhiva, un judecător federal i-a acuzat pe Shumlin și pe alți cincisprezece membri ai JAFRC de nesupunere în fața Congresului. Shumlin a primit o amendă de cinci sute de dolari și trei luni de închisoare cu suspendare.[44]

În 1964, Shumlin a primit un premiu Tony pentru aducerea pe Broadway a piesei *Vicarul*. Acest lucru se datorează probabil în mare parte perceperii curajului de a-și fi apărat dreptul la opinie împotriva tuturor acelora care obiectaseră cu privire la caracterizarea pe care piesa i-o făcea lui Pius. Mulți critici nu agreau versiunea lui Shumlin a *Vicarului*, dar piesa s-a jucat pe Broadway aproape un an. Acest lucru nu pare a fi fost rezultatul calității dramaturgice a piesei. Discutând temerile legate de violența protestatarilor care au manifestat la premieră, criticul de teatru de la *New York Times*, Frank Rich, scria: „Singura bombă a fost pe scenă, dar publicitatea a transformat spectacolul, acum uitat, într-un cvasisucces și i-a adus producătorului ei un Tony pentru curajul de care a dat dovadă."[45] Un alt critic a afirmat că piesa semăna cu „o transpunere în benzi desenate a unui clasic al literaturii".[46]

Era de așteptat ca Shumlin să scrie un articol într-o revistă despre această piesă. Textul său a apărut în numărul din februarie 1964 al publicației *Jewish World*. Un elogiu al *Vicarului* fusese deja publicat în Statele Unite de David Horowitz.[47] Mai târziu acesta a explicat că pe vremea aceea fusese un comunist practicant.[48] Înainte de a deveni un lider al mișcării politice conservatoare (sau neoconservatoare), Horowitz a ocupat diverse funcții de conducere la revista

Scanned with OKEN Scanner

Ramparts, care de la înființare, la începutul anilor 1960, se transformase dintr-o revistă catolică într-una de extrema stângă, suspectată a avea finanțare sovietică.[49]

În ultimii săi ani de viață, editorialistul Max Lerner a fost perceput de mulți drept conservator, dar această schimbare a survenit târziu. În tinerețe, i-a susținut pe comuniștii care au luptat în războiul civil din Spania și nu s-a arătat dornic să denunțe procesele-spectacol de la Moscova.[50] Înainte de semnarea pactului dintre Hitler și Stalin, care a precedat cel de-al Doilea Război Mondial, Lerner și alți intelectuali de stânga americani, incluzându-l pe agentul sovietic I.F. Stone, au semnat o scrisoare care a apărut în revista *The Nation* (unde Lerner era redactor politic). Scrisoarea, care era o „pledoarie pentru stalinism făcută din toți rărunchii", îi critica pe liberali pentru poziția lor anticomunistă.[51] La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, Lerner a participat la un banchet de gală dat pentru generalii Armatei Roșii. Mai târziu a locuit permanent la Playboy Mansion, reședința lui Hugh Hefner. Ca mulți alți americani cu legături în cercurile politice de stânga, a scris și el un text prin care promova *Vicarul*.[52]

Michael Harrington, la origine un discipol al catolicei americane Dorothy Day, „s-a lepădat, în această ordine, de anarhismul, de pacifismul și de religia lui Day".[53] El a elogiat piesa *Vicarul* în revista *Midstream* (decembrie 1963). La acea dată, Harrington era legătura Partidului Socialist American cu noii membri recrutați dintre studenți. Un „socialist pe viață", Harrington a fost președintele Socialiștilor Democrați din America și liderul mișcării socialiste americane până la moartea sa, în 1989.[54] Desigur, mulți comuniști scriau sub pseudonim, făcând imposibile încercările ulterioare de identificare.[55]

În martie 1964, când *Vicarul* și-a făcut intrarea pe Broadway, Susan Sontag, care de-a lungul carierei sale a fost criticată pentru perpetuarea jargonului marxist[56], a lăudat foarte mult piesa în secțiunea „Book World" a ziarului *New York Herald Tribune*.[57] Asta se întâmpla cu doi ani înainte ca Sontag să devină o importantă scriitoare americană și o activistă politică dispusă să defileze „sub dublul stindard al modernismului și al marxismului".[58] În fapt, nu mai departe de 1978 – mult după ce recunoscuse că marxismul a fost adesea folosit în sprijinul regimurilor totalitare –, declara: „Vreau să rămân marxistă într-un anumit sens."[59]

La doar câteva luni după ce *Vicarul* a avut premiera la Berlin, filiala din Hamburg a editurii Rowohlt, editorul german de extremă

Scanned with OKEN Scanner

stânga al piesei, a ieșit pe piață cu volumul *Summa Iniuria, oder Durfte der Papst Schweigen?* (*Suprema nedreptate, sau ar fi trebuit papa să rămână tăcut?*). Conținea „90 de comentarii selectate din mai mult de 3 000 de articole, discursuri și broșuri importante care aveau legătură cu piesa".[60] Antologatorul eseurilor, Fritz J. Raddatz, era cel mai bine cunoscut ca persoană specializată în Karl Marx. A scris *Karl Marx: A Political Biography*[61] (*Karl Marx: o biografie politică*) și a editat o colecție de scrisori între Marx și Friedrich Engels.[62]

De altfel, foarte probabil de la bun început, Raddatz a jucat un rol important în publicarea piesei *Der Stellvertreter* la Rowohlt. În anii 1950, Raddatz fusese șeful departamentului extern și director-adjunct al editurii *Volk und Welt* din Berlinul de Est – funcții care mie, cu experiența mea, îmi sugerează că trebuie să fi avut o relație cu Stasi și posibil și cu KGB. În 1958, Raddatz a trecut în Germania de Vest și s-a stabilit la Hamburg, unde până în 1960 a reușit să devină redactor-șef al editurii Rowohlt, precum și apropiat colaborator și adjunct al lui Heinrich Maria Ledig-Rowohlt, cel care conducea compania. A rămas la Rowohlt până în 1969.[63]

În Statele Unite, Grove Press (deținută de comuniști) a făcut același lucru ca Rowohlt, publicând volumul *The Storm over the Deputy: Essays and articles about Hochhuth's explosive drama* (*Furtuna asupra* Vicarului. *Eseuri și articole despre piesa controversată a lui Hochhuth*), la doar câteva luni după ce piesa avusese premiera pe Broadway. Acest volum reprezenta o colecție de eseuri, recenzii și interviuri legate de piesă și de problemele pe care le ridicase. Editorul colecției a fost Eric Bentley, cunoscut cel mai bine pentru lucrările sale asupra dramaturgului comunist german (și fost colaborator al lui Piscator) Bertolt Brecht – „cel mai faimos comunist al lumii".[64] Bentley a îngrijit, de asemenea, ediția Grove Press a operei lui Brecht și a scris niște amintiri foarte personale despre anii petrecuți cu acesta, precum și o piesă bazată pe depoziția dramaturgului în fața Comitetului pentru Activități Antiamericane.[65] Multe dintre recenziile și eseurile incluse în *The Storm over the Deputy* au purtat semnătura unor autori care aveau strânse legături cu comunismul, dar până și acele eseuri care îi luau apărarea lui Pius serveau scopul de a ține în viață această chestiune.

Vicarul a fost în cele din urmă ecranizat în 2002, în filmul *Amen*. Scenaristul proiectului a fost Jorge Semprún, fostul membru al biroului politic al partidului comunist spaniol care tradusese piesa în franceză.[66] Regizor a fost reputatul Constantinos Gavras, cunoscut

Scanned with OKEN Scanner

drept Costa-Gavras. După cel de-al Doilea Război Mondial, tatăl lui Gavras, grec, a fost închis din cauza activității sale comuniste. Lui Costa-Gavras i s-a refuzat viza de intrare în Statele Unite de teamă că și el ar fi fost comunist. Câteva dintre filmele lui cu încărcătură politică de mai târziu par a confirma această suspiciune, dar el a realizat și filme critice la adresa regimurilor (sovietice) totalitare. Nu există nici o dovadă că ar fi fost membru al partidului comunist.[67]

Scanned with OKEN Scanner

21
Amprentele KGB-ului

La câteva luni după ce *Vicarul* a a avut premiera pe Broadway, un idol al jurnalismului american, care încă este pus pe același piedestal cu H.L. Mencken și William F. Buckley, a publicat un text viguros în care învinuia Biserica Catolică pentru rolul ei în ascensiunea fascismului. Scriindu-și influentul articol săptămânal, I.F. Stone spunea:

> Pius al XII-lea, prin aceea că a fost binevoitor cu Hitler [și cu Mussolini] nu făcea decât să calce pe urmele lui Pius al XI-lea. [...] Ceva mai greu decât păcatul tăcerii apasă pe conștiința „vicarilor" Domnului. Ei au fost accesoriile folosite în crearea acestor regimuri criminale. [...] Ne ajută să ne alinăm sufletele faptul că un tânăr german a trebuit să scrie *Vicarul*. Este totodată un semn bun că piesa a trebuit să iște asemenea animozități – precum o memorie dureroasă extrasă fără voie din subconștientul unei întregi generații.[1]

Tot în acel an, Stone a scris încă un text în care insinua că Pius al XII-lea se temuse de Hitler.[2] Documente KGB publicate recent în *Arhiva Vassiliev* arată că I.F. Stone (născut Isidor Feinstein) a fost spion sovietic plătit. Fusese recrutat de NKVD în 1936 pe baza convingerilor sale ideologice și i se dăduse numele de cod „Blin" (de la cuvântul rus „clătită").[3] Interceptările realizate în proiectul *Venona* ale comunicațiilor strict secrete și codificate ale spionajului sovietic din 1944 demonstrează că Stone avea pe atunci un nou ofițer de legătură NKVD, Vladimir Pravdin, cu care stabilise să se întâlnească regulat și căruia i-a transmis că nu ar avea nimic împotrivă să beneficieze de „venituri suplimentare".

Într-o telegramă trimisă la Moscova, Pravdin sugera centrului operațional NKVD că dacă această relație de „afaceri" ar fi acceptată, Stone și-ar face treaba și ar avea într-adevăr rezultate. Interceptări *Venona* de mai târziu demonstrează că până în decembrie 1944

Scanned with OKEN Scanner

relația de afaceri dăduse roade și Stone fusese plătit de NKVD pentru a publica articole pe subiecte care îi erau recomandate de la Moscova. Articolele lui Stone publicate de-a lungul întregii sale cariere indică faptul că acesta a continuat să fie folosit de spionajul sovietic ca mediu de comunicare de tip *dezinformația*.[4]

Manipularea conștiințelor, despre asta este vorba în comunismul sovietic. Manipularea conștiințelor fusese, de asemenea, principala sarcină a lui Stone ca spion sovietic. Acesta fusese cineva la vremea sa și era cu siguranță o achiziție valoroasă pentru NKVD/KGB. Se știe că nu este nici o coincidență în faptul că articolele sale exprimau poziția Uniunii Sovietice în atât de multe chestiuni: demonizarea politicilor în chestiunea coreeană duse de John Foster Dulles, de generalul MacArthur și de președintele Truman; condamnarea eforturilor Statelor Unite de a preveni expansiunea comunistă în Vietnam; bagatelizarea FBI și stânjenirea lui J. Edgar Hoover; calomnierea papei Pius al XII-lea și învinuirea Bisericii Catolice – vechiul inamic al KGB-ului – pentru persecuția nazistă a evreilor; susținerea eforturilor Kremlinului de a convinge lumea că nu existase nici o implicare sovietică în asasinarea lui JFK; și multe, multe astfel de chestiuni. Chiar temele pentru care ar putea fi aclamat azi, inclusiv opoziția față de discriminarea rasială din epoca lui McCarthy, erau pe aceeași lungime de undă cu punctele de vedere sovietice de la acea vreme.

Vizibilitatea lui Stone și stilul său caustic au jucat un rol enorm în atragerea atenției asupra piesei *Vicarul* și transformarea acestei piese într-o *cause célèbre*. Mai mult, sora lui Stone, Judy Stone, care avea reputația unui critic de teatru cu vederi de stânga, a contribuit cu un interviu amabil luat lui Hochhuth, care a fost publicat în revista *Ramparts* în primăvara anului 1964.[5]

În 1963, când *Vicarul* începuse să agite spiritele la Berlin și să provoace o ruptură între catolici și evrei, un editor din Statele Unite finanțat de KGB, Liberty-Prometheus Book Club, a republicat o carte mai veche în care se puteau descoperi acuzațiile lansate de piesa *Vicarul*. Cartea se numea *Shylock. The History of a Character* (*Shylock. Istoria unui personaj*), era semnată de Hermann Sinsheimer și avea ca subiect central relele tratamente aplicate evreilor de papi și alți creștini.[6] Așa cum sperase KGB-ul, această carte și-a găsit drumul către principalele canale mediatice, unde autorii care simpatizau cu piesa *Vicarul* au continuat să o promoveze.[7]

Liberty-Prometheus Book Club era deținut în coproprietate de Carl Aldo Marzani, comunist american de origine italiană și foarte

Scanned with OKEN Scanner

activ agent în sistemul sovietic de *dezinformația*, care probabil fusese recrutat înainte de cel de-al Doilea Război Mondial.[8] După război, el a făcut treizeci și două de luni de închisoare pentru vina de a-și fi ascuns apartenența la partidul comunist în timp ce lucra pentru Departamentul de Stat. După eliberare, s-a lansat în diferite aventuri publicistice de stânga pentru care a primit subsidii de la KGB.[9]

Documente din Arhiva Mitrohin arată că, de-a lungul anilor, Marzani (nume de cod KGB „Nord"; de la cuvântul german care înseamnă chiar „nord") a primit sume substanțiale pentru ca editura sa Liberty Book Club (nume de cod „Sever"; de la cuvântul rusesc care înseamnă „nord") să producă materiale prosovietice. Lui Marzani i se dădeau anual zece mii de dolari pentru a face o reclamă agresivă acelor cărți.[10] (Cu ani în urmă, spionajul sovietic folosea adesea cuvinte germane pentru a-i desemna agenții de peste hotare, probabil pentru că mulți dintre agenții săi sub acoperire erau din Europa Centrală și vorbeau germana. Faptul că Marzani avea un nume de cod german susține ipoteza ca el să fi fost recrutat înainte de război.)

La începutul anilor 1960, rezidența KGB din New York, cea care se ocupa de Marzani, a trimis o telegramă cifrată la Moscova, recomandând să i se acorde acestuia un supliment de șase-șapte mii de dolari pentru ca Liberty Book Club să poată continua să publice material prosovietic. Telegrama își justifica cererea astfel:

> NORD este o persoană extrem de energică și este foarte devotat sarcinii sale. În pofida dificultăților sale financiare, se luptă să țină SEVER pe linia de plutire. SEVER, împreună cu rețeaua sa comercială de vânzare de carte, Prometheus Book Club, coexistă de paisprezece ani. În tot acest timp a publicat și a distribuit mai mult de 200 de titluri de factură progresistă, având autori atât americani, cât și străini. Catalogul editurii SEVER conține în jur de cincizeci de titluri, iar clubul de carte Prometheus are 7 000 de membri. De asemenea, unele titluri sunt trimise la 8 000 de adrese diferite.

În mai 1960, Secția Internațională a Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care era responsabilă cu asigurarea fondurilor *dezinformației* în acest caz, a aprobat în secret un subsidiu de cincisprezece mii de dolari, mai mult decât dublu față de cât solicitase rezidența KGB din New York.[11]

Era cu totul neobișnuit pentru Secția Internațională a PCUS să fie implicată în planurile a ceea ce la prima vedere părea a fi o operațiune de dezinformare generală și de rutină, așa cum se întâmpla

Scanned with OKEN Scanner

de ani de zile. Mai mult decât atât, deși telegrama centralei din New York a fost trimisă cartierului general KGB de la Moscova, din stilul prea emfatic în care fusese redactată solicitarea de fonduri reiese clar, dacă privești retrospectiv, că telegrama era de fapt adresată Secției Internaționale – cartierul general al KGB-ului îl finanța pe Marzani de ani de zile și nu avea nevoie să i se spună ce a făcut acesta și cât de bun fusese la asta. Remarcabil este și faptul că s-a aprobat rapid mai mult decât dublul sumei cerute.

Semnificația telegramei de mai sus are legătură cu momentul în care s-au petrecut lucrurile – începutul anilor 1960. Chiar în luna februarie a anului 1960 Hrușciov a aprobat un plan operațional nebunesc, foarte secret, destinat să distrugă autoritatea morală a Vaticanului și, în același timp, să păteze reputația Statelor Unite. Planul fusese imaginat de șeful KGB, Aleksandr Șelepin, împreună cu Aleksei Kiricenko, membru în Politburo, responsabil cu politica internațională. Operațiunea urma să fie executată în comun de KGB și de partidul comunist, și anume de Secția Internațională a PCUS. Schimbul de telegrame reprezintă dovada că KGB și-a însărcinat imediat rezidențele de peste hotare să contribuie cu toate mijloacele la această ofensivă, la fel cum și DIE primise sarcina de a procura orice fel de documente provenind de la Vatican.

În 1963, prima carte despre asasinarea lui Kennedy care apărea în Statele Unite, *Oswald: Assassin or Fall Guy?* (*Oswald: asasin sau țap ispășitor?*) era publicată de Marzani.[12] Cartea, scrisă de un agent KGB dovedit, Joachim Joesten, pretindea că CIA îl asasinase pe președintele Kennedy, dar, la fel ca în cazul piesei *Vicarul*, nu aducea nici o dovadă în sprijinul acuzațiilor.

Prima recenzie a cărții lui Joesten a fost semnată de un jurnalist american, plătit, de asemenea, de KGB, Victor Perlo (identificat ca agent sovietic de către Elisabeth Bentley și Whittaker Chambers, precum și de interceptările electronice din proiectul Venona). Recenzia de susținere a lui Perlo a fost publicată în *New Times* (un front al KGB, la un moment dat publicat clandestin în România), care tipărea alte nouă articole despre asasinarea lui Kennedy, toate acuzând elemente din Statele Unite.

Perlo a scris, de asemenea, una dintre primele recenzii elogioase la adresa piesei *Vicarul*, pentru același front KGB, *New Times*[13]. Mulți oameni din Statele Unite și din toată lumea sunt până și astăzi convinși că CIA s-a aflat în spatele asasinării președintelui Kennedy. Mulți oameni din jurul lumii continuă, de asemenea, să creadă o

Scanned with OKEN Scanner

altă minciună a Kremlinului: că Pius al XII-lea a fost „pontiful lui Hitler".

M.S. (Max) Arnoni, un supraviețuitor al Holocaustului, cândva redactor la *Encyclopedia Britannica* și editor al revistei de cultură destinate elitei liberale americane, *A Minority of One*, a sărit și el să promoveze *Vicarul*. Potrivit fostului general KGB Oleg Kalughin, acum cetățean american, Arnoni a primit bani de la KGB pentru promovarea liniei sovietice în presa americană. Kalughin a petrecut ani de zile spionând în Statele Unite pentru KGB sub acoperirea de jurnalist.[14] Una dintre sarcinile lui a fost aceea de a recruta agenți din redacțiile revistelor și ziarelor americane de stânga.[15] Kalughin avea chiar, în anumite ocazii, să finanțeze aceste reviste și ziare și apoi să planteze povești ce reflectau linia sovietică, sperând că alte surse de știri le vor prelua. Kalughin scria: „Nu am avut nici o reținere să provoc cât mai multe bătăi de cap..."[16] Comuniștii americani erau fericiți să dea o mână de ajutor în asemenea proiecte. Potrivit unui comentator recent: „Oricât de detestabil și psihotic" ar fi fost FBI-ul lui J. Edgar Hoover, „a nimerit-o cu un lucru: Partidul Comunist din Statele Unite ale Americii era, nici mai mult, nici mai puțin, un braț al politicii externe sovietice".[17]

Kalughin a dezvoltat strânse legături cu Arnoni. Inițial, Kalughin se baza pur și simplu pe prietenia lui cu editorul publicației *A Minority of One* pentru a plasa în revista acestuia articolele scrise de KGB. Cum situația financiară a lui Arnoni s-a înrăutățit, Kalughin a finanțat mai întâi publicarea unor scrisori/reclame (adesea semnate de câțiva jurnaliști de stânga) în *New York Times*. În cele din urmă, Kalughin i-a dat lui Arnoni zece mii de dolari din partea KGB. Arnoni a ascuns sursa fondurilor. „Astfel a infiltrat KGB-ul o mică, dar influentă publicație americană."[18] Arnoni „a îndeplinit fără să știe ordinele KGB".[19]

Arnoni a devenit un susținător puternic al piesei *Vicarul*. Nu doar că a scris în favoarea piesei în propria revistă; a scris, de asemenea, un articol pentru un alt periodic, *American Dialog*.[20] Dincolo de a discuta piesa lui Hochhuth, el a făcut scandaloase afirmații „factuale" care se dovedesc a fi false.[21] De exemplu, Arnoni a scris că „omul care avea să devină Pius al XII-lea fusese adânc implicat în politica partidelor germane de extremă dreapta".[22]

Partidul Comunist din Statele Unite ale Americii, finanțat în secret de KGB, s-a implicat la rândul său. Când *New York Times Book*

Scanned with OKEN Scanner

Review a decis să publice un articol important, de primă pagină, despre piesa *Vicarul*, a explicat că s-a orientat către un om de știință catolic (George N. Shuster) și către unul necatolic (Robert Gorham Davis).[23] Nu a explicat că Davis fusese membru al partidului comunist, care depusese anterior mărturie și „dăduse nume" Comitetului pentru Activități Antiamericane.[24]

Până la începutul anului 1964, când *Vicarul* era pe cale să fie jucat pe Broadway, foarte mulți lideri religioși, politicieni, diplomați și nu numai se pronunțaseră împotriva acestei piese, încât aceasta devenise cumva subiectul unui scandal internațional. Cardinalul Spellman al New Yorkului a numit *Vicarul* „o scandaloasă profanare a onoarei unui om mare și bun".[25] Consiliul Național al Catolicilor și Comitetul Evreiesc American au încercat să convingă rețelele de televiziune să nu mai promoveze piesa.[26] Veteranii de război evrei au mărșăluit chiar la premiera piesei pentru a o boicota și a apăra onoarea papei.[27]

Întrezărind pericolul ca piesa să nu mai fie jucată, o mică revistă din San Francisco, cu rădăcini catolice și viitor comunist, a preluat inițiativa de a o apăra. De fapt, fără revista *Ramparts*, s-ar putea ca *Vicarul* să nu se fi jucat niciodată pe Broadway. (Câțiva ani mai târziu, suspiciuni similare privind onestitatea istorică a următoarei piese a lui Hochhuth, *Soldații*, au împiedicat jucarea acesteia pe scena Teatrului Național din Londra.) Hochhuth s-a arătat recunoscător față de revista *Ramparts* acordându-i unul dintre puținele interviuri pe care le-a dat în acele zile. Interviul a fost realizat de Judy Stone, sora „jurnalistului de investigații" și spionului I.F. Stone.

Ramparts fusese înființată în 1962 de Edward Keating, ca publicație trimestrială catolică liberală. Cu toate acestea, foarte rapid, Keating a fost dezamăgit de Biserica instituțională.[28] După doar câteva numere, el a schimbat direcția, spunând: „De acum înainte, s-a terminat cu dl Băiat Bun."[29]

Keating a început prin a-i solicita un articol unui preot din Louisiana care fusese critic la adresa trecutului Bisericii privind relațiile rasiale. După ce articolul a fost scris, dar înainte să meargă la tipar, și preotul și episcopul său au încercat să-l retragă. Keating le-a nesocotit cererea și a publicat totuși textul.[30] În numărul următor, *Ramparts* a solicitat liberalizarea învățăturilor Bisericii privind contracepția.

Ramparts a explorat foarte curând conexiunea „naturală" dintre catolici și Societatea John Birch. Potrivit explicațiilor oferite de

Scanned with OKEN Scanner

editorul revistei *Ramparts*, Warren Hinckle, Keating s-a transformat dintr-un „neofit drept-credincios și plin de respect într-un militant anticlerical neobrăzat care face glume în public și chiar în prezența călugărițelor despre «mușcatul de fund al papei»".[31]

Desigur, *Ramparts* a găsit de folos să întrețină cât mai mult posibil imaginea sa de publicație „catolică". Hinckle a spus că l-a convins pe Keating să apere *Vicarul* spunându-i că ar „putea deveni faimos peste noapte dacă el, un editor catolic, ar sta în capul listei celor care apără piesa antipapală". Keating a fost de acord – cu asupra de măsură.

La începutul anului 1964, Keating scria articole de susținere a piesei *Vicarul* pentru trei publicații diferite: *Ramparts*, revista *This World* și *San Francisco Chronicle*.[32] A avut, de asemenea, o apariție importantă în cadrul programului televiziunii WABC, *New York, New York*. În orice caz, cea mai importantă contribuție a lui Keating a survenit când a publicat o scrisoare datând din timpul războiului care fusese trimisă de un membru proeminent al curiei romano-catolice, cardinalul Eugène Tisserant, cardinalului Emanuel Suhard, arhiepiscopul Parisului. În această scrisoare, Tisserant afirma: „Mă tem că istoria va reproșa Sfântului Scaun faptul de a fi dus o politică de confort și bunăstare, și nimic în plus."[33]

De îndată ce Keating a dat publicității scrisoarea, Tisserant a făcut o declarație explicând că ea nu se referea la Pius al XII-lea sau la evrei. Tisserant o scrisese într-un acces de mânie în ziua intrării Italiei în război și era supărat că alți clerici nu făcuseră apeluri la pace similare celor făcute adesea de Pius al XII-lea. „Atitudinea papei iese cu totul din discuție", a explicat el. „Remarcile mele nu implicau persoana sa, ci pe anumiți membri ai Curiei. În perioada dramatică a războiului, și ce mai perioadă a fost, Pius al XII-lea a fost capabil să călăuzească Biserica cu o putere de neînfrânt." Tisserant declara pentru *New York Times*: „Îmi pare limpede că principiile reafirmate de papa Pacelli în prima sa enciclică și repetate cu tărie cu fiecare ocazie, mai presus de toate în mesajele de Crăciun din anii de război, constituie cea mai concretă condamnare a absolutismului de tip hitlerist."[34] De altfel, *Times* a publicat fragmente dintr-o cuvântare pe care Tisserant a ținut-o în timpul războiului în care lăuda comportamentul lui Pius al XII-lea din acea perioadă. Cu toate acestea, la data aleasă de Keating pentru publicarea scrisorii s-a stârnit un interes semnificativ în jurul ei.

Scrisoarea lui Tisserant fusese, se pare, confiscată din arhiva cardinalului Suhard de către Gestapo, când naziștii ocupaseră Parisul

Scanned with OKEN Scanner

în cel de-al Doilea Război Mondial. Nu este foarte clar cum a ajuns din arhivele Gestapoului în posesia lui Keating. Se prea poate să fi căzut în mâinile sovieticilor după război și de acolo să-și fi găsit drumul către sediul revistei. De-a lungul anilor 1960, *Ramparts* a scos la iveală multe documente și povești care puneau Uniunea Sovietică într-o lumină favorabilă sau pe inamicii acesteia într-una defavorabilă, iar sursele de informare erau adesea greu de aflat. În memoriile sale, editorul Warren Hinckle a menționat propriile bănuieli privind sursa unora dintre informațiile pe care le-a primit, sugerând că era vorba fie de KGB, fie de o operațiune neobișnuită având originea în interiorul CIA. În cele din urmă, acesta s-a apucat să aranjeze întâlniri secrete și să folosească limbajul încifrat.[35]

În afară de a-l convinge pe Keating să facă din piesa *Vicarul* o cauză, Hinckle a jucat un rol important în a se asigura că aceasta va fi jucată pe Broadway. Potrivit chiar lui, a inventat în folosul piesei o „conspirație universală". A constituit un comitet având o titulatură cu o sonoritate sovietică: Comitetul Ad Hoc pentru Apărarea Dreptului Piesei *Vicarul* de a fi Auzită. Apoi a găsit „câțiva protestatari proeminenți", precum activistul social John C. Bennett, dispuși să se alăture comitetului, dar a avut dificultăți în a găsi lideri catolici care să facă același lucru.[36] Hinckle a vorbit cu un episcop auxiliar, „foarte bine văzut datorită vederilor sale liberale, care mi-a spus că mai degrabă ar susține o companie care ar pune chipul lui Iisus Hristos pe cutiile de contraceptive decât să ia partea autorului *Vicarului*". În disperare de cauză, a angajat niște mireni pe care i-a numit „catolici de vitrină". Mirenii, Gordon Zahn și John Howard Griffin, au fost răsplătiți cu funcțiile de editori asociați la *Ramparts*.[37]

Hinckle a ales totodată doi evrei: rabinul Abraham Heschel, de la Seminarul Teologic Iudaic, și Maxwell Geismar, critic și istoric literar. Despre Geismar, Hinckle scria: „un om extraordinar pentru care nu pot găsi suficiente superlative, care, de la întâlnirea noastră întâmplătoare, în timpul înfierbântatei controverse iscate de piesa *Vicarul*, avea să devină aproape instantaneu cel mai apropiat prieten al meu, confident, tată adoptiv și suflet-pereche, și cea mai importantă autoritate intelectuală care a influențat evoluția revistei *Ramparts*". „Cea mai importantă autoritate intelectuală" care a avut influență atât asupra lui Hinckle, cât și asupra revistei *Ramparts* venea de la un marxist care semnase introducerea cărții lui Eldridge

Scanned with OKEN Scanner

Cleaver, *Soul on Ice*, o colecție de eseuri scrise în timp ce Cleaver se afla în închisoare ispășind o pedeapsă primită pentru trafic de droguri și viol. (Cleaver a devenit mai târziu *senior editor* la *Ramparts*. S-a alăturat, de asemenea, Panterelor Negre, a fost arestat în urma unui schimb de focuri, a dispărut în varii țări comuniste, a devenit apoi deziluzionat de comunism și s-a întors să răspundă acuzațiilor care i se aduceau.)

Hinckle a admis mai târziu că al său Comitet Ad Hoc pentru Apărarea Dreptului Piesei *Vicarul* de A Fi Auzită se plasa „în cea mai bună tradiție a satelor lui Potemkin". „Abia dacă avea tot atâția membri câte cuvinte se găseau în ancombrantul său titlu." Cu toate acestea, i-a servit interesele. Mai târziu scria: „Înarmați cu comunicate de presă, am pornit să *comitem crima în Catedrală*" [aluzie la drama omonimă a lui T.S. Eliot, n.t.].

Hinckle, care nu mai fusese niciodată la New York, a trimis comunicate de presă provocatoare și a organizat o conferință la care s-au servit și gustări (comparată de mulți cu o petrecere) la hotelul *Waldorf Astoria*. A trimis lungi (și costisitoare) telegrame de invitație, pe care apoi le-a reluat, către „toți cei din New York care se află în posesia unui creion sau a unui aparat foto". Ca lungime, potrivit lui Hinckle, telegramele erau „undeva între Discursul de la Gettysburg și Declarația de Independență și am ținut-o pe doamna de la Western Union la telefon aproape trei ore, cât i-am dictat numele și adresele unui grup eclectic de invitați extrași în mod capricios din Pagini Aurii". Printre destinatarii telegramelor nu se aflau doar principalele publicații, ci și *The American Organist*, *Bedside Nurse*, *Casket and Sunnyside*, *Detergent Age*, *Elementary Electronics*, *Floor Covering Weekly* și foarte multe alte reviste de comerț și industrie.[38]

Totul a costat cu mult mai mult decât și-ar putea permite în mod logic o revistă precum *Ramparts* pentru a demara un astfel de proiect, dar Hinckle a atras o mulțime de oameni. Un fotograf a spus că a fost cea mai mare conferință de presă pe care o văzuse de la înfrângerea lui Adlai Stevenson în cursa prezidențială. Când un reporter a întrebat de ce nu s-au afișat și alți membri „ai comitetului de onoare" alături de Hinckle și Keating, aceștia au spus că „încăperea era prea aglomerată".

Promovarea pe care *Ramparts* a făcut-o piesei *Vicarul* a eclipsat cele mai multe din știrile critice la adresa piesei apărute în zilele de dinaintea premierei și a asigurat astfel jucarea ei. Nu a fost niciodată clar de ce revista *Ramparts*, cu sediul în California, a decis să

Scanned with OKEN Scanner

promoveze o piesă jucată la New York sau cum putea justifica toate costurile legate de promovare, dar istoria ulterioară aruncă puțină lumină asupra chestiunii.

Ramparts a renunțat la o mare parte din identitatea sa catolică la scurt timp după episodul *Vicarul*. În octombrie 1964, Keating spunea că *Ramparts* se trăgea „mai mult sau mai puțin" dintr-o viziune catolică, adăugând că revista poate fi descrisă drept catolică cu „c" mic.[39] Avea să publice curând și în mod curent critici „fără rețineri" la adresa membrilor ierarhiei catolice – fără precedent în presa catolică de la acea vreme. În 1965, președintele Asociației Presei Catolice a acuzat revista de „lipsă de etică". În decembrie 1965, revista se descria pe sine ca ținând de „Noua Stângă", nu de catolicism. Hinckle explica: „nu existau destui catolici de rând pentru care să scrii și care să cumpere revista. În plus, ne plictisiserăm să o tot ținem cu biserica".[40]

În 1967, revista *Time* publica un editorial: „nici o altă publicație de stânga din Statele Unite nu urmărește mai nesăbuit să șocheze și nu tratează cu atâta ușurință faptele".[41] Potrivit unui fost membru al redacției revistei *Ramparts*, Sol Stern, „*Ramparts* denatura sau nega adevărul pentru a ne vinde narațiunea alternativă despre America și despre lume". A mai adăugat: „Pasiunile care ne motivau nu erau cele care îi animau pe Părinții Fondatori. Noi nu eram liberali. Eram socialiști și antiimperialiști..."[42]

Ramparts a căzut la învoială cu guvernul cubanez să publice jurnalul lui Che Guevara, cu o introducere de Fidel Castro. Potrivit fostului editor Sol Stern, acordul „prevedea ca noi să publicăm o tiradă a lui Fidel Castro, plină de propagandă comunistă și de acuzații la adresa «barbarismului american»". Stern explica:

> Am crezut că revoluția era un salt mare pentru cauza socialistă. Am urmat exemplul unuia dintre eroii noștri intelectuali, sociologul de la Columbia University, C. Wright Mills, care spunea că Fidel Castro era o specie nouă de revoluționar – mai umanist, mai deschis, chiar mai la modă decât comuniștii birocratizați de stil vechi. De fapt, i-am imaginat pe Fidel și Che drept membri ai Noii Stângi.[43]

Anterior, editorul de frunte al revistei *Ramparts*, Robert Scheer, scrisese o carte în coautorat în care apăra revoluția cubaneză a lui Castro.

Ramparts a fost un adversar timpuriu al războiului din Vietnam. Una dintre cele mai cunoscute coperte ale revistei prezenta mâinile

Scanned with OKEN Scanner

a patru dintre editorii săi arzându-și ordinele de încorporare. Explicând de ce revista este în favoarea retragerii din Vietnam, Stern spunea:

> Presupun că am putea zice că o asemenea retragere ar fi lăsat poporul vietnamez „să-și facă singur istoria". Dar adevăratul motiv pentru care *Ramparts* a fost în favoarea retragerii totale a trupelor americane era faptul că doream ca victoria să fie doar a comuniștilor și eram siguri că așa va fi. În opinia celor mai mulți dintre editori, comuniștii erau conducătorii de drept ai Vietnamului.[44]

Mai mult decât atât, nu doar implicarea Americii în Vietnam a atras critici din partea revistei. „În loc să-i îndemne pe americani să fie mândri de idealurile fondatoare ale Republicii, editorii și scriitorii *Ramparts* erau preocupați de atacarea instituțiilor liberale ale Americii".[45]

Deși nu mai pretindea a avea o identitate catolică, cel puțin până în 1969 *Ramparts* a acordat o atenție specială Bisericii Catolice. Potrivit fostului comunist și editor de la *Ramparts*, Peter Collier, Hinckle a încurajat articole pătrunse de „noul spirit de disidență din cadrul Bisericii Catolice". Articolele din această perioadă se opuneau învățăturilor Bisericii în privința sexualității (în special învățăturile papei Paul al VI-lea din *Humanae Vitae* despre măsurile contraceptive), se plângeau de abuzul de autoritate din partea ierarhiei catolice și promovau o „eliberare" de stânga a teologiei. Redactorul secțiunii de religie de la *Ramparts*, James F. Colaianni, identifica celibatul preoțesc, autoritarismul, înlăturarea preoților cu înclinație către problemele sociale, lipsa de comunicare, absența procedurilor de petiționare și acțiunile sumare disciplinare printre cele mai mari probleme structurale din cadrul Bisericii.[46]

Ramparts a adoptat în cele din urmă un model operațional comunist, dar acesta s-a dovedit nesustenabil. David Horowitz, care era comunist pe vremea când făcea muncă de editor la această revistă la sfârșitul anilor 1960, a explicat mai târziu:

> Fără o ierarhie formală la *Ramparts*, fiecare număr care apărea trebuia să fie dezbătut. Nevoia de a justifica deciziile nu doar că ne mânca timpul, dar era uneori nemiloasă cu alții, așa cum am descoperit când am încercat să reducem bugetul departamentului de poștă al *Ramparts* și am întâmpinat o revoltă politică. Acest departament era înțesat cu membri ai Newsreel, un „colectiv" de radicali care făcuseră filme promoționale pentru Panterele Negre și Vietcong. Nu aveau nici un respect pentru publicația noastră. Ordinea importanței în cadrul revoluției virase din nou

Scanned with OKEN Scanner

spre stânga și nu puteam trece peste impresia că *Ramparts* era parte dintr-o structură de putere care trebuia răsturnată.[47]

Când *Ramparts* s-a prăbușit o dată pentru totdeauna, în 1975, trei dintre principalii săi editori au pus pe picioare revista de stânga *Mother Jones*. Erau susținuți în acest efort de către Institutul de Studii pentru Politici care fusese asociat cu campaniile de dezinformare ale KGB.[48]

Documente CIA făcute publice prin Legea liberei informări confirmă că, până în 1966, *Ramparts* fusese un canal de încredere al propagandei sovietice. În cele din urmă, CIA a însărcinat doisprezece ofițeri cu normă întreagă sau parțială pentru a ancheta revista *Ramparts*. Aceștia au identificat și au anchetat 127 de scriitori și cercetători, precum și aproape două sute de alți oameni având anumite legături cu revista, care erau suspectați de promovarea cauzei sovietice.[49] Mulți dintre cei care au fost investigați au recunoscut de atunci încolo că folosiseră *Ramparts* pentru a promova comunismul. Exact acest lucru îl făceau când au utilizat revista pentru a promova *Vicarul*.

Scanned with OKEN Scanner

22
Antisemitismul *Vicarului*

Când *Vicarul* a avut premiera, mulți critici și comentatori i-au remarcat distincta tușă antisemită.[1] Trude Weiss-Rosmarin a scris că „piesa nu are *nici măcar un singur* personaj evreu cu forță și noblețe".[2] A continuat spunând: „Evreii au în *Vicarul* un caz tot atât de subțire ca Vaticanul. [...] Domnul Hochhuth a plasat pe scenă doar «evrei negativi», evrei care intră în stereotipul nazist."[3] Revista *Time* consemna: „Hochhuth, un protestant care aparținuse cândva detașamentelor de tineret ale lui Hitler, a fost denunțat ca procomunist și antisemit".[4] *Ramparts*, o gazetă prietenoasă, cu o cronică favorabilă, a observat că Hochhuth fusese „judecat în fel și chip, ca nazist, comunist și antisemit".[5] Unul dintre biografii lui Hochhuth a spus că acesta avea o problemă în a portretiza evreii.[6]

Producătorul de pe Broadway al *Vicarului*, Herman Shumlin, a eliminat din versiunea americană scenele care amintesc de colaborarea evreilor și anumite personaje evreiești.[7] Despre reprezentarea pe care Hochhuth o avea despre evrei, Shumlin a spus: „Păi el nici nu știe cum arată un evreu. [...] Are un stereotip al lor, niște oameni mititei cu ochelari."[8] Weiss-Rosmarin spunea: „Ignoranța domnului Hochhuth în privința evreilor se manifestă în alegerea acelora pe care îi privește drept victime «tipice» ale naziștilor. «Fabricantul», care scuipă în față un evreu pentru a demonstra că nu are nimic în comun cu evreii, este de fapt imaginea celui care îi urăște pe evrei – și la fel sunt ceilalți evrei complet insipizi care apar în *Vicarul*."[9] Veteranii de război evrei au organizat un marș la premiera piesei pe Broadway, deși după câte se pare erau mai preocupați de modul în care era prezentat Pius, și nu evreii.[10]

Actorul și regizorul evreu Otto Preminger, care regizase filme ce aveau de-a face cu catolicii și cu evreii[11], a fost într-atât de furios pe Hochhuth, încât l-a acuzat pe dramaturg nu doar de a fi fost nazist,

Scanned with OKEN Scanner

ci și de a fi fost unul deosebit de rău. Hochhuth a răspuns cerând o retractare și amenințând cu procesul în caz că aceasta nu se va întâmpla.[12] În loc să retracteze cele spuse, Preminger și-a reiterat acuzațiile. În cele din urmă, Hochhuth i-a intentat un proces în districtul sudic al New Yorkului, cerând o despăgubire de cinci sute de mii de dolari, dar până la urmă a fost de acord ca procesul să înceteze înainte ca depozițiile sau alte probe să fie produse.

Unii au încercat să descopere elemente de antisemitism în lucrările faimosului satirist din secolul al XIX-lea Wilhelm Busch, pe care Hochhuth le editase la sfârșitul anilor 1950. Satirele lui Busch îi luau uneori în balon pe evrei – dar și pe clerici și pe institutori și aproape pe toată lumea. Hochhuth căutase să arate că Busch nu era de fapt antisemit, menționând o împrejurare în care acesta scrisese despre un evreu nevinovat spânzurat pentru o fărădelege comisă de creștini. În plus, într-o ediție a operei lui Busch despre care știa că va fi citită de copii, Hochhuth spunea că lăsase deoparte descrierile făcute evreilor, „astfel încât copiii germani să nu-i ia peste picior".[13]

Răspunsul uzual al lui Hochhuth la acuzațiile de antisemitism era: „Cine îmi citește piesa și rămâne încă la părerea că sunt antisemit, sau nazist, sau comunist, acea persoană nu merită un răspuns."[14] Își amintea „cu mâhnire" vizita pe care a primit-o în casa părinților lui, în timpul războiului, din partea unei femei de origine evreiască măritată cu un văr de-al său. „Era foarte drăguță cu noi și recunoscătoare", dar când s-a întors acasă, s-a sinucis înainte de a intra pe mâinile Gestapoului.[15] De fapt, Hochhuth a descris principalele teze ale *Vicarului* drept o acuzație adusă lui Pius al XII-lea și Bisericii pentru lipsa lor de reacție față de soarta evreilor.[16]

Atunci cum justifică cineva antisemitismul *Vicarului*? Concluzia cea mai logică este aceea că fusese inițiată de foarte antisemitul KGB. Antisemitismul impregnase KGB-ul în acei ani, iar piesa se înscria perfect în spiritul politicii est-germane și sovietice de la acea vreme.

Date fiind rădăcinile iudaice ale lui Marx și ale lui Lenin, precum și pretinsa egalitate cu care o societate comunistă i-ar trata pe toți oamenii, mulți evrei erau atrași de ideologia comunistă și de Uniunea Sovietică, și mulți au prosperat acolo – o vreme. Când Stalin a preluat frâiele și a căutat să-și consolideze puterea prin *necrofagie politică*, cultivarea antisemitismului i-a servit interesele. Probabil că aceasta era o reflectare corectă a convingerilor sale – până la urmă, era foarte doritor să fie de aceeași parte a baricadei cu Hitler și a continuat să-i persecute pe evrei pe toată durata dominației

Scanned with OKEN Scanner

sale –, dar a răspuns și nevoilor sale politice. Antisemitismul a continuat să fie o trăsătură a societății rusești, deși din când în când se petrec fluxuri și refluxuri.

Cu câteva luni înainte ca *Vicarul* să fie lansat, mi-am încheiat mandatul de șef al misiunii comerciale a României în Germania de Vest și șef al rețelei de spionaj a României în acea țară. Nu mai exista acolo prea mult antisemitism oficial. Ultimul din cele treisprezece procese de la Nürnberg („Procesul Înaltului Comandament") se încheiase cu câțiva ani mai devreme, dar vânătoarea celor care îi urau pe evrei a continuat cu ferocitate și chiar antisemiți care nu s-au căit nu mai îndrăzneau în sfera vestică să-și arate ura pentru evrei.

Numit ca diplomat în Germania de Vest, am fost martor la diverse povești despre violență împotriva antisemiților. Unul dintre cazuri a fost mai târziu documentat de Benjamin B. Ferencz, procurorul-șef din partea Armatei Statelor Unite la Procesul *Einsatzgruppen* din Germania de Vest.[17] Într-un interviu din 2005, Ferencz dezvăluia că în timpul primilor ani de după război, Armata Statelor Unite obișnuia să trimită suspecți naziști cu grade militare inferioare în Lagărele de Persoane Deportate în scopul de a-i lăsa pe acești suspecți să fie executați de așa-zisele „persoane deportate" (PD). Iată ce declara Ferencz:

> Am văzut odată niște astfel de PD bătând un membru SS și apoi legându-l de targa de oțel a crematoriului. L-au vârât în cuptor, au dat drumul la căldură și l-au scos înapoi. L-au bătut din nou și l-au băgat la loc până când a ars de viu.[18]

Pare foarte improbabil ca Hochhuth, un dramaturg întreg la minte, tânăr și complet necunoscut care a trăit în Germania postnazistă și care avea doar paisprezece ani la sfârșitul războiului, să fi exprimat deschis tipul acela de elemente antisemite ce se găsesc în versiunea originală a *Vicarului*. Mult mai probabil este faptul că tușele antisemite au fost introduse de către operativii spionajului sovietic, care chiar nutreau asemenea sentimente.

În 1960, când m-am întors în Germania, exista o puternică atitudine antisemită atât la Kremlin, cât și la nivelul conducerii comunității de informații a KGB. Evreii erau îndepărtați din KGB. DIE și organizația-mamă, Securitatea, erau, de asemenea, în plin proces de îndepărtare tacită a lor.

Hrușciov îi ura pe evrei chiar mai mult decât Stalin. „Este în sângele meu – sângele meu de mujic!" L-am auzit pe Hrușciov spunând

Scanned with OKEN Scanner

asta în timpul vacanței sale de șase zile în România.[19] Cu acea ocazie, conducătorul României, Gheorghe Gheorghiu-Dej, l-a informat pe Hrușciov că serviciul de spionaj extern israelian era pregătit să plătească, în secret, Bucureștiului o anumită sumă în dolari pentru fiecare evreu care era lăsat să emigreze. Atât cât știa Dej, era o premieră pentru blocul sovietic, iar el nu avea curajul să aprobe de unul singur o asemenea operațiune delicată.

Inițial, Hrușciov a izbucnit într-un potop de invective împotriva „pungașilor și cămătarilor de *jidani*" care își închipuiau că „ne pot cumpăra așa cum au cumpărat America". (*Jidan* este cel mai depreciativ cu putință termen din limba română care i se poate aplica unui evreu, iar Hrușciov l-a folosit cu satisfacție.) Cu toate acestea, în timpul cinei, liderul sovietic și-a schimbat opinia. A insistat ca Dej să primească de la *jidani* produse, nu bani, astfel încât chiar dacă operația ar fi „transpirat" vreodată, nu ar fi arătat ca o vânzare de sclavi. Hrușciov, care prefera un troc *quid pro quod*, se gândea la ferme de animale, pentru că se considera el însuși expert în domeniul agricol.

„Porci contra porci", a fost concluzia generalului Saharovski – șeful atotputernicului serviciu de spionaj sovietic, care îl însoțise pe Hrușciov la București. Așa că România a început să primească ferme de porci din Israel în schimbul vizelor de ieșire pentru evreii români.[20]

La începutul anilor 1970, când am devenit director-adjunct al DIE, generalul Saharovski – încă șeful meu *de facto* – m-a însoțit într-un tur al oribilului complex de interogatorii KGB din Moscova numit Lefortovo, pentru a vedea o expoziție secretă intitulată „O sută de ani de război împotriva Sionismului". Acolo, în acea închisoare cumplită construită în 1881, mi-a fost arătată camera de tortură folosită pentru a smulge mărturiile de la „anarhiștii evrei" capturați de Ohrana (predecesorul KGB) după ce țarul Alexandru al II-lea fusese asasinat în 1882. Am pus piciorul în biroul în care Martin Lațis, unul dintre adjuncții lui Felix Dzerjinski, semnase documentele prin care autoriza Ceka să împuște zeci de mii de „burghezi evrei" care „sabotau revoluția poporului". Am văzut celula în care, în 1938, Ceka, devenită acum GPU (*Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie*, sau Administrația Politică de Stat, o schimbare de nume revelatoare), l-a forțat pe fondatorul Internaționalei a Treia (organizație comunistă internațională), Nikolai Buharin, să-și scrie mărturisirea „crimelor ticăloase" comise în numele sionismului american.[21]

Am văzut și celula în care diplomatul suedez Raoul Wallenberg, care salvase mii de evrei de la camerele de gazare în timpul celui

Scanned with OKEN Scanner

de-al Doilea Război Mondial, fusese ținut în secret captiv – și ucis – de către KGB, după ce fusese răpit din Ungaria, în 1945.

De-a lungul anilor, poliția politică rusă/sovietică/rusă și-a schimbat numele de multe ori, de la Opricina la *Preobrajenski Prikaz*, la Ohrana, la Ceka, la GPU, la OGPU, la NKVD, la MGB, la MVD, la KGB, la MSB, la FSK, la FSB-ul de astăzi. De-a lungul timpului, închisoarea Lefortovo a rămas neschimbată, ca un monument al urii constante a organizației față de evrei.

În 1992, „noul" KGB al Rusiei postsovietice a arestat doi oameni de știință ruși de origine evreiască, Vil Mirzaianov și dr. Vladimir Uglev. Aceștia au fost trimiși la Lefortovo. Acuzația era legată de publicarea simultană de articole în ziarul rus *Moscow News* și în presa americană în care se afirma că Rusia lucra în mod secret la dezvoltarea unui gaz paralizant, violând astfel legile naționale și angajamentele internaționale.[22] Pentru a ajuta „noul" KGB să instrumenteze cazul împotriva acestor doi „spioni evrei", premierul rus Viktor Cernomîrdin (vechi comunist și fost oficial sovietic) a semnat în mai 1993 un decret retroactiv care transforma dezvăluirile celor doi oameni de știință în infracțiune.[23]

În mai 1993, Will Englund, corespondent american la Moscova, a fost citat de același „nou" KGB pentru a răspunde la unele întrebări despre legăturile sale cu acești doi oameni de știință. Lumea occidentală a fost uluită când a aflat că Englund fusese adus la infamul Lefortovo, care șaptezeci și cinci de ani fusese punctul de plecare către plutoanele de execuție comuniste și către gulag. Și mai elocvent era simbolul comunist al secerii și ciocanului care încă orna camera de interogatoriu.[24]

Scanned with OKEN Scanner

23
Rădăcinile ideologice ale *Vicarului*

Vicarul este doar un alt sat al lui Potemkin. Producătorul său, Erwin Piscator, s-a maturizat din punct de vedere politic și profesional de-a lungul anilor în care a lucrat pentru Uniunea Sovietică, țara în care toate formele de artă, incluzând teatrul, trebuiau să servească nevoilor operațiunilor de *dezinformația* ale Kremlinului. Compozitorul sovietic Dmitri Șostakovici oferea o explicație: „Până la sfârșitul anilor 1920, luna de miere cu guvernul sovietic se încheiase pentru artiștii autentici. [...] Pentru a fi agreat, pentru a primi comenzi și a trăi în liniște, trebuia să accepți hățurile statului și să tragi din greu."[1] Să fii catalogat drept cineva care nu se conforma liniei sovietice putea fi letal.[2] „Ani la rând, cei mai înzestrați și mai sensibili dintre poeții, romancierii și dramaturgii sovietici fie tăceau, fie scriau «pentru sertar» – clandestin sau doar în intimitatea familiei și a prietenilor de încredere."[3]

În aprilie 1932, guvernul sovietic și partidul comunist au emis un decret crucial pentru artiștii sovietici: „Asupra reorganizării artei și organizațiilor literare".

Acest decret trecea controlul artistic în mâinile a două noi grupuri: Uniunea Scriitorilor Sovietici și Uniunea Compozitorilor Sovietici.[4] Prin aceste uniuni, Stalin își asigura un nivel de control fără precedent asupra artelor și artiștilor.

> Stalin a întărit și a perfecționat sistemul „uniunilor de creație". În cadrul acestui sistem, dreptul de a munci (și prin urmare de a trăi ca artist) revine doar acelora oficial înregistrați și aprobați. Uniunile de creație ale scriitorilor, compozitorilor, artiștilor etc. erau alcătuite, începând cu 1923, ca organizații birocratice cu ierarhii strict definite și cu o aceeași răspundere și verificări permanente. Fiecare organizație avea o ramură de „servicii de securitate", sau de poliție secretă, precum și nenumărați informatori sub acoperire. [...] Orice tentativă de sustragere de la îndatoririle

Scanned with OKEN Scanner

din cadrul unei uniuni se sfârșea grav: varii forme de presiune și represiune erau mereu gata să intre în joc. Mai mult, obediența era răsplătită. În spatele acestui mecanism bine uns și fără cusur stătea figura lui Stalin, o prezență inevitabilă care a dat adesea evenimentelor o coloratură grotescă, tragicomică.[5]

În același an, pe 26 octombrie, Stalin a născocit și sintagma „realism socialist".[6] Potrivit descrierii unui autor sovietic: „Realismul socialist presupune o artă impregnată de ideologia comunistă, cu alte cuvinte, însăși esența sa este o luptă consecventă și deliberată pentru victoria comunismului, o evaluare a vieții în lumina idealurilor comuniste."[7] Un om de știință american explica: „Realismul socialist a devenit un standard estetic impus oficial pe care fiecare artă din URSS, fără nici o excepție, era obligată să-l urmeze."[8]

Pentru ca o operă literară să treacă testul realismului socialist, ea trebuia să coincidă cu interesele Kremlinului și să descrie viața sovietică într-o manieră optimistă, „evidențiindu-i pe «eroii pozitivi» – mineri care își depășesc normele de producție, eroi militari sau brave femei sovietice punând cu eroism și la propriu cărămida și mortarul unei noi societăți".[9] Poezia neadecvată putea duce la arestarea poetului.[10] Stalin a ordonat chiar împușcarea câtorva pictori.[11] Baletului i se cerea să întrupeze idealurile eroismului, ale datoriei, ale onoarei, ale camaraderiei, precum și alte virtuți ale noului cetățean sovietic.[12] Sovieticii au preluat până și controlul formării artiștilor de circ.[13]

La începutul anului 1936, Comitetul Executiv Central și Consiliul Comisarilor Poporului au înființat în cadrul celui din urmă organism un Comitet General pentru Chestiunile Artei. Toate producțiile teatrale, industria cinematografică și toate instituțiile care cultivau muzica, pictura, sculptura sau orice altă formă de artă au intrat sub autoritatea acestui grup. De câte ori se organiza câte o adunare, regizorul de teatru și directorul artistic trebuiau să pregătească un plan de repertoriu anual cu toate manifestările și să-l înainteze comitetului spre aprobare. După repetiția generală, comitetul evalua, de asemenea, orice nouă reprezentație.[14]

Stalin și Andrei Jdanov, ideologul partidului în chestiuni culturale, stabileau atitudinea oficială a diferitelor piese, spectacole de balet, a manifestărilor literare și ale altor forme de artă. Jdanov anunța că „din partea comitetului central al partidului bolșevic se cere frumusețe și rafinament în muzică".[15] Jdanov căuta să arate că „armata sovietică este victorioasă, noi înaintăm în Europa, iar lite-

Scanned with OKEN Scanner

ratura sovietică trebuie să dea o mână de ajutor, trebuie să atace cultura burgheză, care se află într-o stare de confuzie și de degradare". Jdanov dorea să dea o lovitură „influențelor nefaste", precum „spiritul negativ al criticii, al disperării și al neîncrederii".[16]

Grigori Evseevici Zinoviev, președintele sovietului orașului Petrograd, a ordonat ca toate teatrele de operă din acest oraș (astăzi Sankt-Petersburg) să fie închise. A explicat că proletariatul nu avea nevoie de teatre de operă. „Ele sunt o povară grea pentru proletariat. Noi, bolșevicii, nu mai putem duce în zilele noastre această povară."[17] Stalin a închis și el cel puțin un alt teatru de operetă.[18]

Un „episod tipic" pentru felul în care regimul îi trata pe cei care îndrăzneau să-l sfideze a implicat un popular regizor/actor/compozitor pe nume Vsevolod Emilevici Meyerhold. În 1938, teatrul acestuia a fost închis la ordinul direct al lui Stalin și „o campanie anti-Meyerhold a umplut toate paginile presei".[19] Mai târziu, Meyerhold „a dispărut fără urmă în anii Marii Terori".[20]

La fel ca toate celelalte, radioul a fost și el cenzurat masiv în Uniunea Sovietică. „Toată lumea știe că nu poți apărea la radio dacă textul tău nu a fost aprobat de cenzor. Nu unul, ci aproape zece cenzori, dintre care fiecare semnează. Dacă hârtiile nu sunt semnate, nimeni nu te va lăsa în apropierea microfonului. Cine știe ce ai putea spune întregii țări?"[21]

Sub acest regim, multe spectacole de teatru sovietice promovau în mod intenționat anticlericalismul.[22] De exemplu, la data când a fost pus în scenă, baletul *Paganini* descria un artist chinuit care și-a vândut sufletul diavolului în schimbul perfecțiunii în arta de a cânta la vioară. Când a fost produs mai târziu, coregraful a schimbat intenționat accentul, „pentru a face ca adevăratele forțe ale răului din intrigă să fie Biserica Catolică, reprezentată de figuri înveșmântate și acoperite de glugi negre care îl împungeau pe Paganini cu arcușurile viorilor lor în timp ce un cardinal așteaptă în fundal, mânuind o cruce imensă".[23] Mary Grace Swift ne oferă o explicație:

> Strâns legat de acest element, se manifestă o deformare antireligioasă care încearcă să facă religia să pară fie prostească, fie sinistră, indiferent că e vorba de musulmani sau de creștini. Figuri reprezentând religia – cavaleri, călugări sau personaje care practică obiceiuri musulmane – sunt descrise ca instrumente de opresiune împotriva unei eroine care apără toate virtuțile curate și patriotice ale grupului național din care face parte.[24]

Scanned with OKEN Scanner

Dacă arta avută în vedere nu servea interesele partidului, era interzisă. „După 1946, au fost date hotărâri de partid una după alta, conținând atacuri la adresa cărților și a pieselor de teatru."[25] Mai mult, reproducerea de cărți interzise era practic imposibilă, pentru că toate tipografiile aparțineau statului.[26]

Tihon Hrennikov a fost desemnat de Stalin să administreze muzica sovietică. În 1948, la primul Congres al Compozitorilor, acesta proclama: „înarmați cu directive clare de partid, vom pune capăt tuturor manifestărilor formalismului antipopular și decadenței, indiferent de camuflajul pe care acestea l-ar putea lua".[27] Congresul a condamnat în unanimitate câțiva compozitori de frunte pentru vina de a fi fost „formaliști".[28] Asta a dus, desigur, la multe compoziții encomiastice dedicate lui Stalin și Uniunii Sovietice. Potrivit unui compozitor: „Cântau despre Stalin vulturul [...]; cred că trebuie să fi fost vreo douăzeci de mii [de cântece], poate mai multe. Ar fi interesant de aflat câți bani plătise conducătorul nostru pe cântecele despre conducătorul nostru."[29]

„Stalin, care aprecia la superlativ potențialul propagandistic al artei, a acordat o atenție specială filmului. El a realizat că filmele sovietice aveau un puternic efect emoțional."[30] Stalin „dorea ca industria noastră de film să producă doar capodopere. Era convins că, sub geniala sa conducere și îndrumare personală, acest lucru va fi posibil"[31]. Nu a ezitat să-și folosească autoritatea. „Dacă el ordona ca un film să fie făcut, ei îl făceau. Dacă le ordona să se oprească din filmat, se opreau din filmat. Așa s-a întâmplat de multe ori. Dacă Stalin ordona ca un film care tocmai fusese terminat să fie distrus, îl distrugeau. Și asta s-a întâmplat nu doar o dată."[32]

Sovieticii adorau totodată să folosească forme artistice americane pentru a-și promova cauza în Statele Unite. Până în anii 1940, comuniștii americani îmbrățișaseră complet și adoptaseră copios muzica folk. Partidul comunist american era în mod categoric o agenție a guvernului sovietic. „Cântăreții folk deveniseră o parte din ritualul întâlnirilor organizate de partidul comunist."[33] Efectul pe care l-au dorit de la muzică a fost „național în formă și revoluționar în conținut".[34]

Cântăreții populari din Uniunea Sovietică nu au dus-o la fel de bine. Arta autohtonă era considerată contrarevoluționară pentru că, asemenea celei mai mari părți a artei clasice, era religioasă prin

Scanned with OKEN Scanner

natura ei. Ca atare, a fost eradicată în anii 1920 și 1930.[35] În unele cazuri, acest lucru a fost făcut cu mare cruzime.

> Din vremuri imemoriale, cântăreții populari au cutreierat drumurile Ucrainei. Ei sunt numiți acolo *lirniki* și *banduristi*. Erau aproape mereu orbi [...] și oameni lipsiți de apărare, dar nimeni nu s-a atins vreodată de ei sau le-a făcut vreodată rău. Să faci rău unui orb – ce poate fi mai josnic?
>
> Și apoi la mijlocul anilor 1930 a fost anunțat primul congres ucrainean al așa-numiților *lirniki* și *banduristi*, și toți cântăreții populari au trebuit să se adune să discute ce e de făcut în viitor. „Viața e mai bună, viața e mai veselă", spusese Stalin. Orbii au crezut-o. Au venit la congres din toată Ucraina, din sate mici, uitate de lume. Erau la congres câteva sute dintre ei, se spune. Era un muzeu pe viu, istoria țării în viață. Toate cântecele sale, toată muzica sa și toată poezia. Și au fost aproape toți împușcați, omorâți aproape toți acei sărmani orbi.[36]

Cântăreții populari au fost uciși deoarece colectivizarea era în plină desfășurare, sovieticii nimiciseră clasa culacilor, iar acești rapsozi cântau cântece cu un conținut ambiguu. Cântecele nu erau aprobate de cenzori; nici măcar nu puteau fi înaintate spre aprobare. Nu erau scrise pe hârtie. „Nu-i poți înmâna unui orb un text corectat și aprobat și nici măcar nu-i poți scrie un ordin. Totul trebuie spus unui orb. Acest lucru durează prea mult. Și nu poți arhiva o foaie de hârtie și oricum nici nu e timp pentru așa ceva. Colectivizare. Mecanizare. Era mai simplu să-i împuști."[37]

Desigur, eliminându-i pe acești purtători ai tradiției orale, conducerea sovietică a distrus, de asemenea, o parte importantă a culturii lor. „Când au împușcat un cântăreț popular sau un povestitor itinerant, sute de piese muzicale au murit odată cu acesta. Opere care nu fuseseră scrise pe hârtie. Ele mor pentru totdeauna, irevocabil, pentru că un alt cântăreț reprezintă alte cântece."[38]

În cele din urmă, liderii sovietici au vrut să arate lumii că aveau cultură autohtonă, așa că au inventat un nou cântăreț/poet popular. Poezia lui Geambul Geabaev a fost scrisă, după câte se presupune, în kazahă și apoi tradusă în rusă. Copiii i-au studiat operele la școală. Singura problemă era că Geabaev nu scria cântece, iar traducătorii nu citeau în kazahă. „Așa-zisele traduceri ale poemelor inexistente au fost scrise de poeți ruși și nici măcar nu i-au cerut permisiunea marelui nostru cântăreț popular."[39] Adevărata tradiție orală a fost înlocuită cu povești și cântece care satisfăceau nevoile partidului, la fel cum adevărul despre conducătorii catolici avea să fi înlocuit cu istorii false.

Scanned with OKEN Scanner

În anii 1950, după moartea lui Stalin, artiștii sovietici erau adesea trimiși peste hotare pentru a răspândi mesajul partidului comunist. În 1954, câțiva bine-cunoscuți interpreți ruși au avut o serie de concerte în Anglia pentru a inaugura „Luna prieteniei britanico-sovietice". Reprezentațiile lor „aminteau de vechile «întruniri» de dinaintea revoluției, în măsura în care spectatorii erau chemați că cumpere anumite gazete; să înființeze anumite societăți; iar dansatorii evoluau având în fundal steaguri britanice și sovietice, împărțind scena cu diverși oficiali și membri ai corpului diplomatic, incluzându-l și pe... ambasadorul sovietic".[40]

„Pentru Marx, religia era opiumul popoarelor iar lumea teatrelor din URSS sublinia această viziune. Anumite spectacole de balet au făcut în mod intenționat ca religia să apară deopotrivă stupidă și abjectă."[41] Desigur, repertoriul era politic, nu artistic.

> Într-un fel este uluitor că artiștii din această țară care au montat *Lacul lebedelor* sau *Pasărea de foc* puteau monta de bunăvoie *Câmpiile natale* sau *Tatiana*, fără să fie obligați în vreun fel de autorități. A fost amintit episodul în care ministrul culturii a ordonat în 1958 ca fiecare teatru de operă și de balet să producă în fiecare an un spectacol de balet contemporan. Dacă un teatru ar avea cumva alte planuri, șeful organizației de partid este prezent acolo pentru a se asigura că asemenea dispoziții sunt aplicate.[42]

Nu exista în Uniunea Sovietică vreo publicație care se putea numi independentă. Potrivit unui raport din 1961 al Ligii Împotriva Defăimării, „tot ce se publică în URSS pentru consum popular este atent controlat de stat și orice opinie exprimată într-un ziar este echivalentă cu o opinie oficială".[43] Un autor sovietic se plângea: „practicile cenzurii țariste pălesc în comparație cu politica guvernului sovietic".[44]

Erwin Piscator și înscenarea pe care a pus-o la cale împotriva lui Pius al XII-lea în *Vicarul* sunt produse ale acestei societăți.

Scanned with OKEN Scanner

24
Rolf Hochhuth

În 1966, Erwin Piscator, care transformase scenariul de opt ore al lui Hochhuth despre Vatican într-o piesă explozivă numită *Der Stellvertreter* (*Vicarul*), a părăsit această lume. Rolf Hochhuth avea nevoie de un nou documentarist și David Irving tocmai intrase în viața sa. Irving, scriitor englez, se specializase în istoria militară a celui de-al Doilea Război Mondial și a devenit cel mai apropiat colaborator al lui Hochhuth și prieten pe viață.

În 1969, în timpul unei vizite în Germania, Irving l-a întâlnit pe Robert Kempner, unul dintre procurorii americani de la Nürnberg. Mai târziu, într-o scrisoare trimisă directorului FBI, J. Edgar Hoover, Kempner spunea că Irving era un „tânăr care lăsase impresia unui om agitat și ruinat mental", și care făcuse „multe afirmații antiamericane și antisemite".[1] În timpul unui discurs ținut în Canada, Irving a lăsat într-adevăr impresia unei stări mentale precare, articulându-și zgomotos disprețul și ura față de oamenii care vorbeau despre Holocaust:

> Ridiculizarea nu e de ajuns; trebuie să fii lipsit de tact legat de asta. Trebuie să spui lucruri precum „au murit mai multe femei pe bancheta din spate a mașinii lui Edward Kennedy la Chappaquiddick decât în camerele de gazare de la Auschwitz". Acum credeți că așa ceva e de prost gust, dar ce ziceți de asta? Fac o asociație special dedicată tuturor acestor mincinoși, cei care încearcă și păcălesc oamenii că ei au fost în aceste lagăre de concentrare, se numește Supraviețuitorii de la Auschwitz, Supraviețuitorii Holocaustului și Alți Mincinoși [*Auschwitz Survivors, Survivors of the Holocaust and Other Liars, A-S-S-H-O-L-E-S*]. Nu poți avea ceva mai de prost gust decât asta, dar trebuie să fii așa pentru că acești oameni merită disprețul nostru.[2]

Mai târziu, Irving a publicat *Războiul lui Hitler* (*Hitler's War*), o carte despre care a spus că dorea să curețe „anii de murdărie și

decolorare de pe fațada unui monument tăcut și cumplit", să-l arate pe adevăratul Hitler, a cărui reputație, pretindea Irving, fusese terfelită.[3] Irving l-a portretizat pe Hitler ca pe un politician rațional, inteligent, al cărui singur scop a fost creșterea prosperității Germaniei.[4] Irving l-a învinuit pe Winston Churchill pentru escaladarea războiului[5], a pretins că Hitler nu știuse nimic despre Holocaust și oferea 1 000 de lire sterline oricui ar putea prezenta vreun ordin scris prin care Hitler ar fi comandat Holocaustul.[6]

Într-o notă de subsol, Irving introduce teza potrivit căreia o scrisoare trimisă de către președintele Organizației Sioniste Mondiale, Chaim Weizmann, lui Neville Chamberlain, pe data de 3 septembrie 1939, și care promitea sprijin pentru efortul aliat de război, reprezenta de fapt „o declarație evreiască de război împotriva Germaniei", ceea ce i-a dat dreptul Germaniei să-i „interneze" pe evrei.[7] Antisemitismul lui Irving a mers într-atât de departe încât a pretins că *Jurnalul Annei Frank* este un fals.[8]

În 1967, la un an după ce Hochhuth și Irving s-au asociat, cei doi au produs un nou spectacol intitulat *Soldați. Necrolog pentru Geneva*. La fel ca *Vicarul*, piesa *Soldații* se ocupa de persoane decedate care nu se puteau apăra (sau cel puțin asta credeau Hochhuth și Irving). Personajul principal era un alt anticomunist fervent, generalul polonez Władysław Sikorski. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Sikorski s-a refugiat la Londra, s-a alăturat forțelor aliate și a devenit șeful guvernului polonez din exil, comandantul suprem al Forțelor Armate Polone și un susținător ferm al cauzei poloneze. A murit pe 4 iulie 1943, când avionul său s-a prăbușit în mare, la scurt timp după ce decolase din Gibraltar.

Oameni din întreaga lume speculaseră că fusese ucis de Moscova, care îl considera pe Sikorski dușman, pentru că acesta ceruse Crucii Roșii Internaționale să investigheze uciderea a mii de prizonieri polonezi în timpul masacrului de la Katyń. Stalin a pretins că atrocitățile de la Katyń au fost opera germanilor, dar Sikorski nu a acceptat explicațiile liderului sovietic. Prin urmare, pe 16 aprilie 1943, Moscova a rupt relațiile cu guvernul lui Sikorski din exil și Stalin l-a catalogat pe acesta drept trădător.[9]

Potrivit *Soldaților* însă, Sikorski a fost ucis de agenții britanici la ordinele lui Winston Churchill. Piesa de teatru pretindea că agenții pătrunseseră înainte de decolare în avionul lui Sikorski și îl omorâseră (la fel și pe ceilalți, inclusiv pe fiica sa, doi membri ai parlamentului și o duzină de alți oameni nevinovați). Pretinsul motiv al acestei

Scanned with OKEN Scanner

acțiuni era acela că războiul lui Sikorski cu Moscova crea probleme alianței anglo-americano-sovietice. Asasinii ar fi abandonat mai apoi avionul. Pilotul, care se sugera că fusese în legătură cu criminalii, ar fi prăbușit intenționat avionul (după ce-și luase măsuri privind propria-i siguranță), făcând să pară că Sikorski a murit în urma impactului. Hochhuth a pretins că agenții britanici l-au ucis mai târziu pe pilot pentru a-l împiedica să vorbească.

Revista *Time* a numit această teorie „o speculație personală fără nici un temei care dovedește doar fascinația pe care o au unii europeni de a căuta în istorie teorii ale conspirației".[10] Un important critic literar polonez a numit aceste acuzații „nebunești".[11]

La o conferință de presă care a avut loc cu ocazia premierei berlineze a *Soldaților*, lui Hochhuth i s-a cerut să dea detalii suplimentare „despre surselor cunoașterii lui secrete" privind asasinarea lui Sikorski. Hochhuth a pretins că ar avea o mulțime de informații, dar s-a dovedit foarte evaziv când a fost întrebat de unde vin acestea. Uneori proveneau de la un spion britanic pensionat; alteori de la o doamnă poloneză.

Personajul central în povestea lui Hochhuth, desigur, era pilotul supraviețuitor, Edward Prchal, dacă ar fi fost implicat în asasinat. Hochhuth a pretins că, după cinci ani de cercetări minuțioase, era în posesia unor „probe concludente" care arătau că pilotul supraviețuise accidentului, dar că murise pe mâna așa-numitei „Old Firm" (însemnând o organizație de fațadă a spionajului britanic) într-o bătaie cu cuțite înscenată la Chicago. Teoria sa era că Prchal, deși implicat în planuri, fusese ucis de către „Old Firm", ca acesta să nu dezvăluie complotul.

În decembrie 1968, Sir David Frost, faimosul jurnalist britanic, a organizat un interviu de televiziune cu producătorii *Soldaților*, piesa care se jucase de curând la Londra. Frost găzduise interviuri serioase cu figuri politice majore, cel mai important fiind cel cu Richard Nixon, care a stat la baza piesei din 2006 și apoi a filmului din 2008, *Frost/Nixon*. Hochhuth a refuzat să apară în interviul lui Frost, invocând inabilitatea sa de a vorbi engleza (în pofida ofertei lui Frost de a traduce), dar David Irving și criticul de teatru Kenneth Tynan au fost acolo ca parte din ceea ce Frost a numit „detașamentul lui Hochhuth".

Dând dovadă de multă insistență, Frost a reușit să dea de pilotul Prchal, cât se poate de viu, în Statele Unite. Spre necazul detașamentului lui Hochhuth, Prchal a apărut în carne și oase pe scena lui

Scanned with OKEN Scanner

Frost în timpul interviului de televiziune. Acesta a spus: „Domnul Hochhuth produce calomnia secolului."

Potrivit lui Frost, „credibilitatea cazului Hochhuth-Tynan-Irving a mers din rău în mai rău". Contingentul lui Hochhuth a continuat să susțină că omul care a apărut pe scenă era un impostor. Frost a demonstrat că acesta era într-adevăr pilotul supraviețuitor portretizat în *Soldații*.

După emisiune, Frost i-a întrebat pe invitați dacă doresc să revină în platou. Înregistrarea a ieșit atât de prost pentru detașamentul lui Hochhuth încât au încercat să împiedice difuzarea celei de a doua emisiuni. În cele din urmă, Prchal a câștigat 50 000 de lire într-un proces intentat dramaturgului[12], iar investigații ulterioare au dovedit că nu exista nici o bază pentru cele ce se pretindeau a fi adevărate în piesa *Soldații*. Biograful lui Hochhuth scria: „Acuzația lui Hochhuth [...] a dus la o plângere pentru calomnie făcută de pilotul aeronavei prăbușite, una care i-a silit pe autor [Hochhuth] și pe producătorii piesei de la Londra să ajungă la o înțelegere foarte costisitoare din punct de vedere financiar".[13]

Câțiva oameni atenți au remarcat o similitudine între piesele *Vicarul* și *Soldații*, și anume faptul că ambele piese calomniau figuri eroice care se întâmpla să fie deja moarte. Ambele piese calomniau oameni ce fuseseră anticomuniști fermi.

Soldații, asemenea *Vicarului*, a fost o piesă care a stârnit o mare controversă. A fost inițial interzisă în Anglia. De asemenea, l-a făcut pe actorul Carlos Thompson – care îl admirase pe Hochhuth și care la început fusese interesat să sprijine punerea în scenă a piesei și probabil și ecranizarea ei – să scrie o carte în care arăta cât de slabă era documentarea și cât de ridicole erau teoriile avansate de Hochhuth. Încheindu-și demonstrația, Thompson sintetiza motivele care duseseră la schimbarea atitudinii sale față de Hochhuth. Așezat la masa de lucru și privind pe fereastră către Alpii elvețieni, Thompson spune că a fost:

> ...zdruncinat de înțelegerea faptului că băiatul meu frumos de ieri, luminata „conștiință a societății noastre" în care crezusem și care aruncase lumină asupra neimportanței propriului meu scris – el, „bunul" *Geist* german, purtătorul de cuvânt al noii Germanii, nu mai exista. Din cenușă răsărise un om care mi-a cerut să stau în fața presei din lumea întreagă și să jur strâmb în numele său.[14]

Studiul lui Thompson îl arăta pe Hochhuth drept „pe jumătate paranoic" și mult prea dispus să creadă tot ce i se spunea. Descriind

Scanned with OKEN Scanner

ceea ce numea „un trist exemplu al metodelor lui Hochhuth", Thompson a scris despre „rotațiile încurcate ale gândirii lui Hochhuth", adăugând că mintea dramaturgului „funcționa în mod periculos de inconsecvent". Hochhuth nu pregeta să rescrie secțiuni ale piesei sale și chiar a elimina personaje, în vreme ce și-ar fi schimbat cu totul premiza plecând de la nimic altceva decât un zvon (și adesea nici măcar de la atât).[15]

După o discuție cu actorul britanic Laurence Olivier și cu alții despre schimbările propuse pentru *Soldații*, inclusiv eliminarea unor personaje, Hochhuth a fost imediat de acord. Soția lui Olivier, Joan Plowright, care era de față, remarca: „Există un singur lucru asupra căruia cu toții cădem de acord, sunt sigură. Nu am văzut niciodată un autor atât de puțin căsătorit cu vorbele sale.".[16] Ce nu știa aceasta era că, de la bun început, vorbele lui Hochhuth nici măcar nu ar fi putut fi ale sale.

La început Hochhuth a pretins că Churchill provocase moartea lui Sikorski din pricina poziției puternic antisovietice a celui din urmă, ceea ce periclita noua alianță a lui Churchill cu Stalin. Când un articol din revista moscovită *New Times* (o revistă editată sub acoperire de KGB pentru cititorii occidentali de limba engleză) a venit cu un argument diferit, acesta a adoptat imediat linia sovietică și a sugerat că Churchill consimțise la asasinarea lui Sikorski obligat de politicile sale prosovietice. Hochhuth s-a răzgândit din nou când a discutat despre dorința guvernului britanic de a implica un anume participant la prăbușirea avionului. A oferit răspunsuri neconvingătoare nu doar despre teoriile sale și despre sursa informațiilor, ci și despre motivul pentru care locuia în Elveția, și nu în Germania. (Evident, îi era teamă să nu fie trimis în judecată în Germania de Vest, deși el însuși se grăbise să le intenteze altora procese de calomnie.)

Documentarea lui Hochhuth pentru *Soldații* era în cel mai bun caz confuză, iar analiza lui și mai precară. Julius Firt, unul din mulții martori intervievați de către Carlos Thompson, spunea: „Îmi este greu să înțeleg ce anume urmărește Hochhuth. Piesa lui despre papă a fost suficient de tendențioasă, dar aceasta, manevrând probe inexistente pentru a demonstra că britanicii l-au ucis pe Sikorski, este și mai și."[17] Un alt martor, prințul polonez Lubomirski, spunea: „Hochhuth nu are nimic și construiește totul în avantajul său."[18] Disidentul iugoslav Milovan Đilas (pe care Hochhuth încercase să-l invoce când fuseseră ridicate semne de întrebare asupra onestității sale) declara: „Invocarea mea de către Hochhuth este o denaturare totală."[19] Stanislaw

Scanned with OKEN Scanner

Lepinowski spunea: „*Sunday Times* l-a citat pe domnul Hochhuth și, prin el, m-a citat pe mine. A citat cu totul distorsionat ceea ce i-am spus eu.“[20] În continuare, Lepinowski a declarat: „După ce i-am citit piesa, am constatat că este exact opusul a ceea ce mi-a spus.“[21]

Un martor declara: „Am început să mă întreb dacă Hochhuth nu suferă cumva de halucinații. Își amintește că m-a vizitat acasă, ceea ce n-a făcut niciodată, și se referă la conversații pe care nu le-am avut niciodată.“[22] Thompson scria: „Era tot mai greu să urmărești piruetele lui Rolf de tipul teorie în teorie.“[23] Altă dată spunea: „Rolf începea să obosească. Își uita propria invenție.“[24] Când a apărut un martor care i-a contrazis teoria, Hochhuth a pus acest fapt pe seama dezinformării britanice.[25] Într-o altă împrejurare a sugerat că martorii simulau amnezia.[26] Încă un martor spunea că Hochhuth refuza pur și simplu să ia în considerare teoria potrivit căreia sovieticii se aflau în spatele morții generalului.[27] Răspunzând afirmațiilor venite din partea compatrioților lui Sikorski care îi subminau teza, Hochhuth declara: „toți polonezii din Londra mint“.[28]

Când era luat la bani mărunți în legătură cu sursele sale, Hochhuth evita mereu subiectul. În loc să furnizeze martori sau documente, el pretindea că-și pusese la loc sigur dovezile, într-un fișet la o bancă, pentru a fi deschis peste cincizeci de ani. Spunea: „Știu că în cincizeci de ani piesa mea va fi de netăgăduit.“ Acei cincizeci de ani se vor sfârși curând, dar cu siguranță astăzi nu mai e nimeni în viață care să se aștepte ca Hochhuth să producă în viitor vreo nouă revelație.

Oricine cercetează cu atenție presupusele dovezi ale acuzațiilor pe care le-a adus Hochhuth, trebuie să conchidă că pur și simplu acestuia nu-i pasă de adevăr. Revista *Time* scria despre el:

> Puțin deasupra unui om cu idei fixe și mult mai mult sub un gânditor, Hochhuth pare să semene foarte mult cu cei câțiva zănatici zeloși care insistă că Bacon a scris opera lui Shakespeare.[29]

Firește, e posibil să-și fi tot schimbat povestea și să-și fi amintit aiurea faptele, fiindcă nu scrisese toate părțile piesei sale. Mai mult, nu există nici un motiv într-atât de clar încât să ne facă să credem că, atunci când a scris *Soldații*, Hochhuth s-ar fi purtat altfel decât atunci când a scris *Vicarul*.

În 1978, Hochhuth a publicat romanul *Eine Liebe in Deutschland* (*O iubire în Germania*), o poveste de dragoste despre un prizonier de război polonez și o nemțoaică, în timpul celui de-al Doilea Război

Scanned with OKEN Scanner

Mondial, care a stat la baza piesei *Juristen* (*Judecătorii*) și a filmului *Ein Furchtbarer Jurist* (*Un judecător îngrozitor*). Romanul a provocat o dezbatere despre trecutul nazist al lui Hans Filbinger, membru de prim rang al Uniunii Creștin-Democrate vest-germane și premier al landului Baden-Württemberg.

Filbinger, ținta lui Hochhuth, a fost toată viața lui un catolic și un anticomunist. Își făcuse campanie sub sloganul „Libertate în loc de socialism". Filbinger fusese un jurist în marina militară germană și judecător în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Hochhuth susținea că Filbinger era responsabil de pedeapsa capitală primită de marinarul german Walter Gröger într-un lagăr britanic de prizonieri după ce războiul se terminase. Potrivit lui Hochhuth, Filbinger l-a condamnat pe Gröger la moarte și apoi a împrumutat douăsprezece arme de la britanici pentru executarea sentinței. Însă se putea demonstra că faptele prezentate de Hochhuth erau cât se poate de eronate.

Documentele din arhivele armatei germane, păstrate la Arhiva Federală Germană, Kornelimünster bei Aachen, confirmă următoarele fapte petrecute în cazul Gröger. Marinarul german Walter Gröger își îndeplinea stagiul militar la Oslo, în Norvegia ocupată de naziști, când a încercat să dezerteze, în decembrie 1943. A fost capturat imediat și încarcerat în mai multe închisori militare, așa cum reiese din dosarul său. La începutul anului 1944, marina germană plănuia să-l condamne la opt ani de închisoare, dar ofițerii superiori, inclusiv comandantul, după ce i-au reanalizat dosarul, au cerut pedeapsa cu moartea. Chiar atunci Filbinger a preluat cazul, ca jurist al marinei, însă doar pentru a duce la îndeplinire o decizie care fusese deja luată. Pe 16 martie 1945, când războiul încă nu se sfârșise, Gröger a fost condamnat la moarte pentru dezertare, iar sentința a fost pusă în aplicare după două ore de la pronunțarea ei.[30]

Furtuna iscată de acuzația lui Hochhuth l-a făcut pe Filbinger să demisioneze, dar dezbaterea s-a prelungit pe tot parcursul vieții acestuia. La moartea sa, în 2007, premierul landului Baden-Württemberg, Günther Oettinger, a declarat:

> Nu există nici o sentință juridică dată de Hans Filbinger care să fi dus la moartea unei persoane. Iar în cazul acelor sentințe juridice de care este acuzat, fie nu a avut autoritatea să ia o hotărâre, fie nu a fost liber să ia această hotărâre pe care i-o impută acum mulți oameni.

Răspunzând acestei declarații, Hochhuth l-a numit pe Filbinger un „nazist sadic" care, la mult timp după capitulare, l-a condamnat el însuși pe Gröger la moarte.

Scanned with OKEN Scanner

Două ziare germane au scris că Hochhuth minţise. În răspunsul său, care a apărut pe 13 aprilie 2007 în *Süddeutsche Zeitung*, Hochhuth considera că declaraţiile lor sunt „pure invenţii „ şi se plângea de compromiterea „tragediei marinarului Walter Gröger“ pe care Hans Filbinger „îl condamnase personal la moarte în vreme ce era prizonier de război al britanicilor“. Versiunea on-line a articolului lui Hochhuth, intitulat „Mincinosul“, a fost ştearsă de *Süddeutsche Zeitung* la o zi după ce a apărut, lăsând locul următorului comentariu:

> Acuzaţia adusă de scriitorul Rolf Hochhuth care a apărut în *Süddeutsche Zeitung* pe 13 aprilie 2007 (în articolul „Mincinosul“) – cum că Filbinger l-a condamnat pe Gröger la moarte în timp ce era prizonier de război al britanicilor – este *falsă*. Bine-cunoscuta declaraţie a lui Hochhuth din 1978 că „[Filbinger] a urmărit să aplice legislaţia nazistă în cazul unui marinar german până şi într-o închisoare britanică“, se bazează de fapt pe cazul Petzold. [...] Hochhuth nu a putut fi găsit pentru a oferi comentarii.[31]

Hochhuth pare să fi „confundat“ cazul Gröger cu acela al unui artilerist pe nume Petzold, dar până şi acesta fusese condamnat la doar şase luni de închisoare, nu la moarte. Filbinger era doar o altă victimă a imaginaţiei lui Hochhuth.

Vicarul, *Soldaţii* şi *O iubire în Germania* au fost toate ecranizate, făcându-l pe Hochhuth un om foarte bogat. La Basel, Elveţia, el şi prima sa soţie, Marianne, au cumpărat faimoasa casă care aparţinuse filozofului german din secolul al XIX-lea, Friedrich Nietzsche. Când cariera l-a obligat să se mute la Viena, Hochhuth şi-a stabilit reşedinţa la câteva sute de metri de Teatrul Curţii Imperiale (Burgtheater), într-un apartament pe Burggasse, în casa care aparţinuse cândva lui Sigmund Freud.[32]

Hochhuth a trăit într-un lux extravagant, dar pare să fi rămas „în mod evident paranoic şi nervos“. Potrivit prietenului şi documentaristului său, David Irving:

> La început lui iulie 1966... a venit în Anglia, ceea ce avea să se dovedească a fi singura sa vizită. I-am făcut o prezentare de nu mai puţin de o pagină în *Evening Standard*. A stat la noi, în Paddington. Cum tatăl meu ocupa camera de oaspeţi, l-am cazat pe Rolf jos, în salonul nostru, pentru câteva zile. Într-o dimineaţă, pe la ora două, m-am dus jos să caut un dosar – Rolf se ridicase în capul oaselor, urlând îngrozit în faţa acestui intrus neaşteptat. „Ce este? Cine eşti? Ce vrei?“ Avea o frică patologică că i s-ar putea întâmpla ceva rău.[33]

Scanned with OKEN Scanner

Hochhuth era constant îngrijorat că el, Irving și Thompson (când acesta încă mai lucra cu Hochhuth) vor fi țintele serviciului de spionaj britanic, pe care el îl numea „Old Firm". De altfel, asta și spunea: „Oamenii care l-au omorât pe Sikorski sunt încă în Old Firm. Sunt permanent îngrijorat."[34] Iar Thompson își spunea: „Păi și trebuie să fii, dacă te ocupi de viață în acest fel. Câte minciuni îmi vei fi spus deja?"[35]

Ce știm cu adevărat despre pretinsul autor al piesei *Vicarul*, cel care a declanșat un imens val de controverse și s-a trezit peste noapte bogat și faimos în toată lumea? Rolf Hochhuth este descris în general ca un scriitor de stânga, dar afirmațiile sale despre convingerile sale sunt adesea complet contradictorii.

Hochhuth s-a născut de ziua păcălelilor, în 1931, la Eschwege, un orășel din Hessen, care după al Doilea Război Mondial se va situa de partea vestică a graniței care separa Germania de Vest de cea de Est. Tatăl său deținuse o mică fabrică de încălțăminte, iar familia aparținea clasei de mijloc protestante. Rolf a făcut parte dintr-o organizație de tineret nazistă (Jungvolk), dar asta li s-a întâmplat tuturor copiilor și nu există nici un indiciu care să arate că familia sa fusese în mod particular pro sau antinazistă în timpul războiului. A absolvit școala secundară (*Mittlere Reife*) în 1948, dar nu și-a dat examenul cu care se încheie în Germania ciclul liceal, așa-numitul *Abitur*.

Hochhuth relatează că a urmat cursurile unei școli comerciale unde intenționa să se califice în comerțul de carte, dar în esență este un autodidact. În cele din urmă a ajuns să se considere un fel de autoritate a literaturii germane postbelice. În tinerețe, începuse să scrie versuri și proză scurtă. Între 1950 și 1955 a avut slujbe mărunte în diferite librării și anticariate din câteva orașe vest-germane, frecventând în paralel cursurile universităților din apropiere și apucându-se să scrie poezii și povestiri.

Hochhuth s-a arătat în general disprețuitor față de scriitorii cu o educație formală – cei cu diplomă de *Abitur* –, dar a deprins gustul pentru literatura interesantă, bine scrisă. În 1955 s-a angajat la o editură mare, Bertelsmann, ocupând un post de redactor în departamentul *Lesering* (un fel de club având ca scop să editeze așa-numita carte a lunii). A editat câteva volume și câteva colecții de proză, inclusiv o colecție alcătuită din scrierile popularului Wilhelm Busch. Hochhuth pretinde că în 1959, ediția Busch făcută de el a s-a vândut în mai mult de un milion de exemplare, așa încât editorul i-a acordat o învoire specială de trei luni (prima din patru) pentru o excursie la

Scanned with OKEN Scanner

Roma. În acea călătorie pretinde el că s-a întâlnit cu un episcop, a cărui identitate rămâne secretă, care i-a oferit informațiile ce au inspirat *Vicarul*.

Hochhuth a afirmat că în tinerețe fusese extrem de supărat când poveștile despre crimele naziste începuseră să iasă la iveală și că nu putea înțelege de ce atât de mulți buni germani nu au făcut nimic în acest sens. Cu toate acestea, Hochhuth a avut un parteneriat de lungă durată (și a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-l proteja) cu David Irving, un negaționist fanatic al Holocaustului declanșat de Hitler.

Irving și-a augmentat profilul de negaționist al Holocaustului în 2000, când a a chemat în instanță pe autoarea Deborah Lipstadt de la Universitatea Emory și editura Penguin Books după apariția cărții *Denying the Holocaust* (*Negarea Holocaustului*). Irving s-a plâns că volumul îl acuza că este „un apologet al nazismului și un admirator al lui Hitler, care apelase la distorsionarea faptelor și la manipularea documentelor în sprijinul afirmației sale că Holocaustul nu a avut loc". Irving spunea că apariția acestei cărți făcea parte dintr-o „tentativă concertată de a i se ruina reputația de istoric".

La proces, Irving a invocat corespondența sa cu Hochhuth (pe care l-a chemat ca să-i ofere sprijin moral) drept probă a orizonturilor lui largi. Însă apărarea s-a bazat pe „adevărul chestiunii afirmate". Din punct de vedere legal, acest lucru înseamnă, mai mult sau mai puțin, „da, am spus-o, dar este adevărat".

Și mai precis, argumentul apărării era acela că „Irving este discreditat ca istoric din cauza negării Holocaustului și din cauza distorsionării constante a dovezilor istorice, la care recurge astfel încât să-l prezinte pe Hitler într-o lumină favorabilă". Judecătorul britanic le-a dat dreptate acuzaților:

> Mă găsesc în imposibilitatea de a accepta argumentul lui Irving că falsificarea dovezilor istorice este produsul unor erori nevinovate, ori al interpretării greșite, ori al incompetenței sale... Îmi pare că deducția corectă și inevitabilă trebuie să fie aceea că, în cea mai mare parte, falsificarea dovezilor istorice a fost deliberată și că Irving a fost animat de dorința de a prezenta evenimentele într-o manieră compatibilă cu propriile sale convingeri ideologice, chiar dacă acest lucru implica deformarea și manipularea dovezilor istorice.

New York Times proclama: „Verdictul pune capăt pretenției că domnul Irving ar fi altceva decât un apologet al lui Hitler care își face singur publicitate."

Scanned with OKEN Scanner

Irving a ajuns din nou pe prima pagină a ziarelor și în fața completului de judecată când a fost arestat de autoritățile austriece în 2005. Potrivit BBC, Irving se afla în Austria pentru a „le ține o prelegere membrilor unei asociații studențești de extremă dreapta" când a fost ridicat de poliție pe baza unor acuzații iscate de discuțiile pe care le avusese acolo în 1989. Alte surse au remarcat și că, la data arestării, Irving se întorcea dintr-o vizită la Rolf Hochhuth.

Hochhuth i-a luat partea lui Irving când acesta a trebuit să răspundă acuzațiilor. Într-un interviu publicat de un ziar, acesta a spus despre Irving că este „o persoană onorabilă", un „fantastic deschizător de drumuri în studiul istoriei contemporane" și că este „cu mult mai serios decât majoritatea istoricilor germani". A afirmat că imaginea de negaționist a lui Irving este „idioată". Acest fapt a determinat ziarele germane și grupurile evreiești să-i pună lui Hochhuth eticheta de antisemit. În fapt, editura germană *Deutsche Verlags-Anstalt* a anulat publicarea autobiografiei lui Hochhuth din cauza acestei chestiuni. (Irving, fiindcă veni vorba, a pledat vinovat și a primit o condamnare de trei ani.)

Nu a fost singura împrejurare în care Hochhuth i-a luat apărarea lui Irving. Dramaturgul a vorbit foarte frumos despre el în memoriile sale. Când criticii s-au întrebat cum poate scrie cineva cuvinte de apreciere pentru o persoană ca Irving, răspunsul său a fost: „Pentru că sunt Hochhuth."

Nu este ușor de stabilit unde anume se situează Hochhuth, indiferent de subiect. Mulți ani a purtat o corespondență intensă cu istoricul Golo Mann, care inițial îi susținuse pe politicienii de stânga și scrisese o recenzie favorabilă despre piesa *Vicarul*. La bătrânețe, Mann a devenit mai conservator din punct de vedere politic, iar pe 22 septembrie 1978 i-a trimis lui Hochhuth o scrisoare plină de înțelepciune – de fapt o scrisoare de rămas-bun, ruptura fiind produsă de susținerea pe care i-o arătase Hochhuth documentaristului său antisemit, David Irving. Mann arăta că nu a înțeles foarte clar vederile politice ale lui Hochhuth, dar că remarcase o simpatie pentru comunism:

> Nu te-am considerat niciodată un comunist, cel puțin nu în accepțiunea comună a termenului. Ceea ce m-a nedumerit multă vreme este faptul că atacul spectacolelor și al pieselor tale fost mereu îndreptat într-o singură direcție, fapt care nici măcare nu le displace comuniștilor.[36]

Mann era un tip perspicace.

Scanned with OKEN Scanner

25
O altă perspectivă asupra *Vicarului*

Manipularea iresponsabilă a faptelor la care s-a dedat Rolf Hochhuth în *Soldații* a ridicat serioase semne de întrebare privind credibilitatea primei sale piese, *Vicarul*. Dubiile au sporit în 1971, când generalul Karl Otto Wolff, șeful statului-major al lui Heinrich Himmler (*SS Reichsführer*) și comandantul trupelor SS din Italia aflată sub ocupație germană, a fost eliberat din închisoare și a pus la îndoială toate premisele care au stat la baza piesei *Vicarul*. În nici un caz Pius al XII-lea nu fusese „pontiful lui Hitler". De fapt, Hitler îl privise pe Pius al XII-lea ca pe unul dintre principalii săi inamici.[1]

Așa cum a dezvăluit într-un târziu Wolff, în toamna anului 1943, Führerul îi ordonase să-l răpească din cetatea Vaticanului pe Pius al XII-lea. Hitler îl învinovățea pe papă de sabotarea purificării sale rasiale a Germaniei și de răsturnarea lui Mussolini. Dorea ca răpirea să aibă loc imediat. Cu toate acestea, Wolff l-a informat pe Hitler că îndeplinirea ordinului ar dura cel puțin șase săptămâni. În cele din urmă, Wolff l-a convins pe Hitler că ar exista o imensă reacție negativă dacă planul ar fi înfăptuit, iar Führerul a dat înapoi.[2]

Documente descoperite mai târziu în Arhiva Secretă a Vaticanului arată și că Wolff reușise să prevină Sfântul Scaun asupra planului lui Hitler. Aflând ce se pune la cale, Pius le-a spus epsicopilor săi că, dacă ar fi capturat de naziști, abdicarea sa ar trebui să intre imediat în funcțiune, pregătind terenul pentru un succesor care să continue lupta împotriva naziștilor.[3]

La câteva luni după destăinuirea făcută de Wolff, șeful KGB, Iuri Andropov, recunoștea către DIE: „Dacă am fi știut atunci ce știm astăzi, n-am fi mers niciodată pe urmele lui Pius." Prin aceasta, desigur, dorea să spună că dacă sovieticii și-ar fi dat seama cât de ușor puteau afla de ura pe care Hitler i-o purta lui Pius, nu l-ar mai fi „aranjat" pe Pius drept „pontif al lui Hitler".

Scanned with OKEN Scanner

Cum a reacționat Moscova vizavi de destăinuirea lui Wolff? În primul rând ignorând-o și întețind eforturile de a-i înscena ceva lui Pius al XII-lea. Cărțile și articolele inspirate de piesa *Vicarul* au continuat să țină prima pagină în Occident, încercând să-i convingă pe cititori că Pius al XII-lea fusese într-adevăr „pontiful lui Hitler". De fapt, calomnia la adresa lui Pius al XII-lea continuă să-și ridice capul hâd.

Astăzi, însă, o examinare mai atentă a *Vicarului* din perspectiva oferită de destăinuirea lui Wolff și din perspectiva documentelor și a mărturiilor directe duce la concluzia inevitabilă că *Vicarul* a fost un produs al *dezinformației*. O astfel de dovadă poate fi identificată în modul în care *Vicarul* abordează masacrul din pădurea de la Katyń. În 1940, sovieticii, folosind arme și muniții germane, au executat aproximativ douăzeci și două de mii de ofițeri militari polonezi, polițiști, intelectuali și prizonieri civili de război în localitatea rusă Katyń și în împrejurimile ei, nu departe de orașul Smolensk. Victimele au fost apoi ascunse în gropi comune. În timpul conducerii lui Hrușciov, când generalul Ivan Serov era șeful KGB, legat de acest episod, Kremlinul a susținut public foarte vehement că soldații germani comiseseră crimele.[4]

Multă vreme, Germania și Uniunea Sovietică s-au învinovățit reciproc pentru masacrul de la Katyń. În martie 1946, în cadrul proceselor de la Nürnberg, apărarea lui Göring a încercat să aducă în discuție episodul de la Katyń, dar comisia sovietică, condusă de maestrul înscenărilor Kremlinului, Andrei Vîșinski, a protestat vehement. Episodul Katyń nu a fost discutat.[5]

Între 1939 și 1941, de deportările din țările baltice controlate de sovietici și din Polonia se ocupa brutalul general Serov. În calitate de comisar al poliției politice din Ucraina condusese execuțiile a mii de prizonieri de război polonezi. La acea dată, șef al partidului comunist din Ucraina era Hrușciov, responsabil de moartea a sute de mii de țărani ucraineni. Își câștigase renumele de „măcelarul Ucrainei".[6]

Odată ajuns în fruntea Kremlinului, Hrușciov l-a numit pe Serov la șefia KGB-ului și, împreună, au pus la cale o operațiune de înșelătorie pentru a distrage atenția de la credința generală că sovieticii erau responsabili de masacrul de la Katyń. Hrușciov a ordonat să fie construit un mare memorial într-un sătuc numit Hatîn (ales tocmai din cauză că numele se transliterează aproape la fel în limba engleză), aflat lângă Minsk, în Bielorusia (acum Belarus), pentru a comemora câțiva sovietici care pasămite ar fi fost uciși acolo de către germani.

Scanned with OKEN Scanner

Hrușciov a căzut în dizgrație cu câțiva ani înainte ca memorialul de la Hatîn să fie terminat, dar monumentul a devenit în cele din urmă un loc de pelerinaj. În 1974, Leonid Brejnev l-a însoțit, solemn, pe președintele Richard Nixon într-o vizită la Hatînul bielorus, dar totul era organizat în vederea unei alte înscenări.[7] Ziarul britanic *Daily Telegraph* (3 iulie 1974) explica într-un articol intitulat „Khatyn – altă farsă":

> Vizita președintelui Nixon la memorialul din satul bielorus Hatîn a lăsat greșita impresie că Rusia a construit un memorial al victimelor masacrului ofițerilor polonezi din pădurea Katyń, comis în timpul războiului. De fapt, Khatyn și Katyń sunt două locuri complet diferite; Khatyn, în care „kh" este pronunțat precum englezescul „h" este un sătuc aflat la vreo 30 de mile nord-est de Minsk, capitala Bielorusiei. Katyń, care se pronunță așa cum se scrie, este un orășel aflat la aproximativ 15 mile vest de Smolensk, un oraș de provincie tipic din Rusia. Khatyn se află la aproximativ 160 de mile de Katyń. [...] Rușii au încercat să șteargă localitatea Katyń de pe hartă și din manualele de istorie. Trimiterea la acesta în ediția din 1953 a *Enciclopediei Sovietice* a fost abandonată. [...] Vizitatorilor nu li se permite accesul în acea zonă și nici nu a fost ridicat acolo vreun memorial. Nu s-a întâmplat nimic până în 1969, când rușii au anunțat dezvelirea unui „complex memorial" pe locul satului Khatyn. Era unul din cele 9 200 de sate bieloruse distruse de către germani și unul dintre cele 136 în care fuseseră uciși toți locuitorii.

Minciuna sovietică a continuat până pe 13 octombrie 1990, când Mihail Gorbaciov a recunoscut oficial vina sovieticilor pentru crimele de la Katyń.[8]

În 1963, când *Vicarul* a fost publicat pentru prima dată, KGB încă se lupta să convingă restul lumii că sovieticii nu fuseseră implicați în masacrul de la Katyń. Cu siguranță nici Hochhuth nu se afla în situația de a ști ceva despre eforturile secrete ale KGB-ului de a ascunde acest masacru. Experții în înscenări ai KGB-ului care lucrau în cazul *Vicarul* nu ar fi ratat, în orice caz, șansa de a puncta în text versiunea lor, și nici n-au făcut-o.

În piesă, o familie de evrei italieni creștinați, care trăia la o aruncătură de băț de reședința papei, își face bagajele, pregătindu-se să ceară azil la o mănăstire. Tatăl și bunicul au o controversă privind masacrul de la Katyń, de care aflaseră din ziare. Bărbatul mai în vârstă pretinde: „Îi știu pe germani mai bine ca tine... Stalin i-a ucis." Fiul insistă că germanii au făcut-o, subliniind că „muniția germană a fost cea găsită în cadavre". Tocmai atunci, un ofițer SS german și

Scanned with OKEN Scanner

doi polițiști fasciști italieni dau buzna și trimit familia într-un lagăr de muncă.[9] Mesajul ascuns în această scenă, care este complet irelevant pentru acțiunea piesei, pare a fi acela că nu poți niciodată avea încredere în germani și că ei au provocat masacrul de la Katyń. Acest mesaj era cu siguranță neinteresant pentru Hochhuth, dar Moscovei, într-adevăr, i-ar fi păsat de el.

Aspectele istorice ale piesei *Vicarul* oferă dovezi circumstanțiale că spectacolul a fost produs de experții în *dezinformația*. „Suplimentele asupra istoriei" publicate alături de piesă par să anticipeze fiecare argument anti-Pius al XII-lea care va fi confecționat pe parcursul următorilor patruzeci de ani. Acest lucru, la fel ca oricare altul, pare să arate că este vorba de opera unui autor colectiv. Mai mult, un element din „Suplimente" trădează în mod evident mâna sovieticilor și ilustrează perfect metoda prin care poți construi o acțiune de *dezinformația* eficientă:

> Pius al XII-lea, un mare sceptic, nu „credea" nici el în istorie, aflăm dintr-o conversație pe care a avut-o cu Adolf von Harnack. Nu este nici un dubiu, din acest motiv el a calculat cu toată seriozitatea că avea șanse reale să fie canonizat dacă ajuta procesul să-și urmeze cursul. Ceea ce a și făcut. Nu doar lipsa popularității sale la Vatican era de blamat pentru ironiile monseniorilor romani, care mergeau atât de departe încât să spună că îl canonizase pe Pius al X-lea și pornise procedurile de canonizare a lui Pius al IX-lea pentru a crea precedente pentru propria sa preamărire.[10]

În paragraful anterior, nu numai că cititorul este informat fără să fi fost nevoie că Pius a fost un „sceptic rece", dar ni se mai spune că fusese displăcut de preoții cu rang înalt de la Vatican și că plănuise propria canonizare. Toate aceste afirmații nu sunt doar calomnioase și complet lipsite de veridicitate dat fiind că sursele lipsesc, ci mai sunt și plasate cu iscusință în jurul numelui foarte respectabil al lui Adolf von Harnack, un teolog protestant german de frunte care trăise în Berlin după 1890, inclusiv între 1925 și 1929, când Pacelli fusese nunțiu în Germania. Fie că se poate dovedi, fie că nu, este foarte posibil ca cei doi lideri religioși să se fi întâlnit pe vremea când locuiau amândoi la Berlin. Harnack devine astfel „grăuntele de adevăr" care poate fi dat ca exemplu de *dezinformația* în acest paragraf al „Suplimentelor".

Într-o eră în care internetul nu exista, era puțin probabil ca Hochhuth să fi avut acces la orice declarații private făcute de Adolf von Harnack, care era membru al unei proeminente familii berlineze și

Scanned with OKEN Scanner

care murise înainte ca Hochhuth să se nască. Cercetătorii generalului Agaianț fără îndoială că vor fi dat de numele lui Harnack când au scotocit în arhivele secrete ale KGB-ului în căutarea unei idei de compromitere a lui Pacelli pornind de la perioada sa berlineză.

Singurul loc din care ofițerii implicați în operațiuni de *dezinformația* ar fi pornit cercetarea ar fi fost cu siguranță rapoartele voluminoase ale lui Arvid Harnack, pe care KGB l-a considerat a fi fost cel mai important agent german din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Arvid a trăit în Berlin și era nepotul lui Adolf von Harnack. Recrutat inițial în anii 1930, Arvid a pierdut contactul cu sovieticii în timpul epurărilor din Uniunea Sovietică, dar a fost reactivat pe 17 septembrie 1940 de către nou-venitul adjunct al rezidenței serviciilor sovietice din Berlin, Aleksandr Korotkov, care i-a dat un nume de cod nou, „Korsikaneț". Arvid a controlat o rețea informală de vreo șaizeci de agenți care furnizau informații cu caracter economic și politic valoroase.[11] Pe 7 spetembrie 1942, Arvid a fost arestat de către Gestapo, condamnat la moarte și executat trei luni mai târziu.[12]

Este total neplauzibil ca orice comentarii private făcute de Adolf von Harnack (care a murit în 1930) să îi fi fost accesibile lui Hochhuth. Cu toate acestea, în arhivele KGB ar fi putut exista rapoarte primite de la Arvid, de pe vremea când acesta a fost recrutat, în care le dădea date ofițerilor săi de legătură sovietici despre membrii familiei sale și despre alte persoane pe care le cunoștea – genul de informații de rutină care sunt cerute noilor recruți pentru a-i ajuta pe ofițerii lor de legătură să-și direcționeze activitățile de spionaj. Salonul de oaspeți al familiei Harnack era cunoscut pentru musafirii săi interesanți și pentru conversațiile în care se lansau, iar Arvid ar fi putut chiar să se laude sovieticilor că unchiul său îl cunoscuse cândva pe nunțiul papal – sau nu; nu ar fi însemnat nimic pentru scopurile operațiunii de *dezinformația*. Ideea este că rapoartele lui Arvid ar fi putut la fel de bine să-l inspire pe generalul Agaianț să scrie un articol „Adolf von Harnack" pentru „Suplimente". Aproape orice fel de calomnie poate fi aruncată într-un asemenea articol, care să fie citit drept informare colocvială, care nu are nevoie de surse documentare.

În realitate, însuși modul în care Pius al XII-lea a devenit centrul de interes al piesei *Vicarul* este încă uimitor de nebulos. Într-un interviu cu Patricia Marx, prima dată transmis la radio, la New York, în februarie 1964, apoi publicat în *Partisan Review* (în primăvara lui 1964), Hochhuth a dat detalii suplimentare despre geneza piesei sale. A

Scanned with OKEN Scanner

început prin a nu-și asuma nici o răspundere: „Totul s-a întâmplat cu mult timp în urmă și îmi vine foarte greu să îmi amintesc exact cum a început totul." A spus apoi că făcuse câteva însemnări despre Kurt Gerstein, un ofițer nazist care pretindea că ar fi încercat să avertizeze unele persoane despre planul nazist de exterminare a evreilor. „Ideea mea era să scriu o scurtă poveste despre el – chiar cu mult timp în urmă", spunea dramaturgul. În continuare, spunea:

> Mai târziu însă, în 1956, am întâlnit un individ din Austria care participase la gazarea de la Auschwitz... și am citit rapoarte care se refereau la acest vechi subiect. Apoi mi-a fost foarte clar care trebuie să fie structura piesei.
>
> De asemenea, a fost publicată la acea vreme și cartea *The Third Reich and the Jews* [*Al Treilea Reich și evreii*], care conținea raportul lui Gerstein. Și apoi, în 1958, a apărut o carte care conținea documente despre atitudinea Vaticanului față de deportarea evreilor de la Roma. [...] Nu pot spune mai mult de atât. S-a întâmplat acum șapte ani. Toate s-au potrivit ca piesele unui mozaic.[13]

Hochhuth nu a declinat niciodată identitatea acelui „individ din Austria", care avusese o contribuție atât de importantă la scrierea piesei, așa cum nu a dezvăluit niciodată identitatea „episcopului" vorbăreț de la Vatican despre care avea să pretindă mai târziu că i-a oferit material despre papă. (Și, la drept vorbind, nici nu a dezvăluit vreodată identitatea acelui „tip din spionajului britanic aflat în retragere" și nici identitatea „doamnei poloneze" care pasămite i-ar fi dat lui informații pentru a doua piesă, *Soldații*.[14])

Hochhuth spune că a realizat brusc faptul că acest material avea potențialul dramatic al unei piese: „motivul piesei cu greu avea nevoie să fie inventat de mine, dar putea fi luat direct din evenimente concrete – vreau să zic, Gerstein izbucnind împotriva nunțiului papal trebuia să fie punctul culminant al piesei". Interviul cu Patricia Marx a continuat cu următorul schimb de replici:

> Doamna M: Atunci, la început, papa nu apărea deloc în piesă?
> Domnul H: Ei bine, au ieșit la iveală, cum spuneam, anumite documente despre atitudinea Vaticanului, care deja are o voce în piesă. Pur și simplu piesa s-a dezvoltat în așa fel încât cel mai semnificativ adversar al lui Riccardo [Fontana] nu putea fi altul decât autoritatea morală supremă – tocmai pentru că formulează o solicitare pe care doar cea mai înaltă autoritate morală o poate face.[15]

„Peștele de la cap se împute" era sloganul Kremlinului în anii Războiului Rece și mașinăria sa propagandistică a făcut tot ce-i stătea

Scanned with OKEN Scanner

în putință pentru a-i ataca pe liderii principalului său adversar, Statele Unite. Moscova l-a numit pe președintele Harry Truman „măcelarul de la Hiroshima", l-a descris pe președintele Dwight Eisenhower ca pe un „rechin" al provocatorului complex industrial-militar și l-a caracterizat pe președintele John F. Kennedy ca pe un milionar arogant care acționa ca și cum ar fi deținut întreaga lume. Era limpede că „cea mai înaltă autoritate morală", papa însuși, nu doar că trebuia să apară pe scenă; el trebuia să fie protagonistul piesei. De fapt, Hochhuth a repetat expresia „cea mai înaltă autoritate morală" de trei ori în scurta sa conversație cu Patricia Marx, aproape ca și cum ar fi fost o incantație ce-i fusese înfiptă în cap: protagonistul piesei trebuia să fie papa Pius al XII-lea. Dovezile sugerează însă că această decizie nu a fost luată de Hochhuth, ci de către primul producător la piesei, agentul de influență al KGB, Erwin Piscator.

Cum anume a reușit un scriitor necunoscut și lipsit de o educație formală ca Rolf Hochhuth să determine un producător faimos ca Erwin Piscator să arunce un ochi pe piesa sa rămâne o întrebare în sine. Hochhuth pretinde că ar fi arătat manuscrisul celor de la biroul său. Șeful său, directorul comercial Karl Ludwig Leonhardt, a fost îndeajuns de impresionat pentru a-l da la cules în tipografie, dar era totodată și un om de afaceri suficient de abil cât să se consulte mai întâi cu superiorul său de la sediul central din Gütersloh al editurii Bertelsmann. Se pare că cel din urmă i-ar fi spus lui Leonhardt că volumul era prea provocator pentru ei (erau mai degrabă o editură specializată în cărți pentru toți membrii unei familii). Leonhardt a trimis șpalturile la Rowohlt, o editură de extremă stânga cu puternice legături comuniste.[16]

Aici intervine una dintre legendele create în jurul piesei *Vicarul*, care spune că Piscator a pus mâna pe piesa lui Hochhuth. Potrivit unuia dintre biografii lui Hochhuth, în februarie 1962, „un autor necunoscut de treizeci de ani l-a sunat pe Piscator pentru a discuta o piesă despre care editorul lor comun credea că ar fi de interes. Acesta era Rolf Hochhuth și piesa *Der Stellvertreter* sau *Reprezentantul*".[17] Aceasta ar fi o versiune cât se poate de directă.

Însă Piscator oferă o variantă cu mult mai interesantă despre împrejurările în care s-au întâlnit:

> În primăvara lui 1962, când am fost ales director artistic la Freie Volksbühne din Berlin, am primit un telefon de la domnul Ledig-Rowohlt: primise o piesă de la prietenul său Karl Ludwig Leonhardt, care se

Scanned with OKEN Scanner

> implicase ca intermediar, prima operă a unui tânăr autor german, care în realitate era mai mult decât „doar" o piesă. [...] Piesa mi-a fost trimisă, nu în manuscris, cum se face, ci în șpalt, nu de către editorii de la Rowohlt [care avea să fie în cele din urmă editura germană care a lansat piesa], ci de către un editor care trebuia să admită, după ce fusese culeasă, că nu avea curajul de a o publica.[18]

Piscator mai spunea: „Nimeni nu a avut nici cea mai mică idee cum putea fi pusă în scenă piesa, de vreme ce depășea orice dimensiuni uzuale."[19]

Piscator a acceptat scenariul care i-a fost prezentat. Mai întâi, trebuia să reducă dimensiunile gigantice ale piesei lui Hochhuth de la opt ore la două. Piscator scria:

> Desigur, este dificil să faci o versiune de scenă a acestei piese „totale", să decupezi o piesă dintr-o piesă. [...] Totuși, am convenit cu editura Rowohlt ca volumul să ajungă la public la aceeași dată cu producția inițială berlineză, ca bază necesară și supliment.[20]

De notat că Piscator promisese că va avea cartea gata pentru public la premiera piesei, incluzând după câte se pare „suplimentul documentar", adică lungul material contextual publicat ca *Suplimente asupra istoriei*.[21] Potrivit unei biografii a lui Piscator:

> Nu mai puțin de un an a trecut de la primul contact cu textul, pe care Piscator l-a primit în primăvara lui 1962, și punerea sa în scenă sa. Dramatizarea atentă și implicată a lui Piscator a dus la faptul că temutul scandal – cel puțin la Berlin – nu s-a petrecut. [...] Producătorul premierei de la Berlin tăiase piesa în două, redusese numărul actorilor la jumătate și concentrase această lucrare având atâtea fațete numai și numai pe atitudinea papei Pius al XII-lea față de persecutarea evreilor.[22]

Așa cum promisese, Piscator a livrat materialul – incluzând *Suplimentele* – către editura Rowohlt la timp, astfel încât apariția volumului să coincidă cu premiera piesei.

Hochhuth era „foarte convins că dacă Piscator nu ar fi pus în scenă piesa la teatrul Freie Volksbühne, el nu ar fi avut nici una din operele sale jucate în vreun teatru german".[23] Hochhuth spunea că „*Vicarul* înseamnă politică"[24], iar în acea piesă Piscator a găsit vehiculul perfect pentru *teatrul politic*, o școală dramaturgică care îi datorează lui Piscator chiar numele său.

„Mulțumită acestei piese", spunea Piscator despre *Vicarul*, „are sens să lucrezi în teatru".[25] Se încheie precum „teatrul epic, politic,

Scanned with OKEN Scanner

de tipul celui pentru care am luptat vreme de treizeci de ani și mai mult".[26] „Nu cred că-i subapreciez pe acei autori care au lucrat cu mine în anii 1920 dacă spun că piesa ideală pe care am avut-o în minte la acea vreme este scrisă abia acum..."[27]

Desigur, dacă acest lucru ar fi fost cu adevărat un efort artistic și nu o operațiune politică, pe Piscator ar fi trebuit să-l deranjeze faptul că – așa cum a spus Hochhuth – *Vicarul* a încălcat principiile de bază ale propriului gen teatral.[28] Prezentarea lui Pius s-a concentrat mai mult pe personalitatea sa decât pe istorie.[29] Piesa a încercat să demonstreze că Pius, dacă n-a fost neapărat pronazist în timpul războiului, cel puțin s-a temut de comunism mai mult decât de Hitler.[30] Nu a existat, desigur, nici o dovadă care să susțină asemenea lucruri.[31] Piesa lui Piscator a introdus până și un personaj alegoric, un doctor nenumit (asociat de unii cu Mengele) care a jucat un rol important în acțiunea dramatică.[32] Asta era cu siguranță în afara granițelor teatrului documentar.

Într-o scrisoare pe care Piscator a redactat-o în august 1962, aceasta îi spunea regizorului de platou și de lumini: „Dacă elementele scenice trebuie să fie până în cel mai mic detaliu exacte, decorul trebuie să mă ajute să merg dincolo de realitatea documentată."[33] Așadar, Piscator și Hochhuth nu erau credincioși propriului lor format teatral. În schimb, ei au folosit pur și simplu piesa pentru a atinge un scop politic.[34]

Piscator a concentrat în cele din urmă piesa asupra celui mai mare dușman al lui Hrușciov, Pius al XII-lea. Acestuia i s-a atribuit fraudulent – cum altfel? – calitatea de colaborator nazist. La fel erau declarați în acele zile toți slujitorii bisericii neagreați de Kremlin. Piesa s-a jucat la Berlin doar câteva săptămâni, primind în cel mai bun caz recenzii amestecate[35], iar viziunea piesei asupra lui Pius al XII-lea a fost respinsă practic de toată lumea care avea cunoștință directă de activitățile papei din timpul războiului. Dar, așa cum s-a văzut anterior, mașinăria sovietică a *dezinformației* a lucrat mai departe la traiectoria *Vicarului*, a tradus piesa în câteva alte limbi, i-a oferit puneri în scenă spectaculoase și a transpus-o într-o producție cinematografică pentru marele public, iar asta asigurându-i totodată o imensă publicitate.

Și de data aceasta, Piscator triumfase în serviciul Moscovei.[36]

Scanned with OKEN Scanner

26
Necrofagia politică a lui Hrușciov

Faptul că Hrușciov l-a declararat postum pe Pius al XII-lea „papă al lui Hitler" a fost consecința unei foarte secrete „științe" sovietice, care în interiorul templului sacru al blocului sovietic era cunoscută drept *necrofagie politică*. Acea „știință", țintind către consolidarea poziției unui nou lider politic, a devenit un mod de viață pentru Kremlin. Desigur, liderii politici ai altor țări au încercat, și ei, să arunce vina pe predecesori pentru tot ce nu merge bine, dar în Rusia vina are tendința de a se transforma în ceva urât, chiar letal.

Necrofagia politică a lui Hrușciov își are obârșia în tradiția sovietică a sanctificării liderului „suprem". Deși comuniștii au proclamat public rolul hotărâtor al „poporului" în istorie, Kremlinul – cu al său KGB – era convins că doar liderul contează. Schimbă imaginea publică a liderului și vei schimba istoria, l-am auzit pe Hrușciov rostind asta cu gura lui.

Odată ce Hrușciov a fost înscăunat la Kremlin, el a schimbat imaginea postumă a lui Stalin dintr-un sfânt rus într-un măcelar nemilos. Acel moment a schimbat istoria Rusiei. Apoi, a modificat imaginea postumă a papei Pius al XII-lea și acest lucru a schimbat istoria lumii iudeo-creștine.

„Știința" necrofagiei politice s-a născut oficial pe 26 februarie 1956, când Hrușciov a expus crimele lui Stalin într-un „discurs secret" lung de patru ore ținut la Congresul al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.[1] Presa internațională a fost indusă în eroare de această „nouă onestitate". Harry Schwartz, care era de multă vreme corespondent al ziarului *New York Times*, scria: „Domnul Hrușciov a deschis ușile și ferestrele unei structuri pietrificate. A lăsat să pătrundă aer proaspăt și idei noi, producând schimbări pe care timpul le-a confirmat deja a fi ireversibile și fundamentale."[2]

De fapt, „discursul secret" al lui Hrușciov a fost doar un spectacol ieftin menit să distragă atenția de la propria sa imagine de ucigaș

Scanned with OKEN Scanner

politic nemilos care aprobase abominabilul carnagiu de la Katyń (unde aproximativ paisprezece mii de prizonieri polonezi fuseseră executați) și care devenise cunoscut drept „măcelarul Ucrainei" pentru multele sute de mii de persoane omorâte cât timp fusese la Kiev guvernatorul numit de Stalin.

La câteva zile după „discursul secret" al lui Hrușciov, noul său spion-șef, generalul Aleksandr Saharovski (fost consilier al spionajului sovietic în România), a lăsat textul discursului să ajungă la serviciul meu de spionaj extern, DIE. „Acesta este cel mai confidențial document pe care l-am ținut vreodată în mână", a spus Saharovski – făcându-mi cu ochiul. El a cerut conducerii DIE să transmită „discursul secret" către Mossad, serviciul de informații israelian, care tocmai începuse să negocieze un troc cu DIE pentru a le permite evreilor români să emigreze în Israel în schimbul dolarilor americani. DIE, docil, a lăsat discursul secret să se „scurgă" către Mossad, care la acea vreme coopera îndeaproape cu CIA.

În iunie 1956, „discursul secret" al lui Hrușciov a fost publicat de *New York Times*, care recunoștea că îl primise de la CIA. Există multe versiuni publice despre modul în care a ajuns acel discurs la *Times*. L-am cunoscut bine pe Saharovski și nu am nici un dubiu că încercase și alte căi de a vedea acel discurs publicat. Mossadul este faimos pentru operațiunile sub acoperire. În orice caz, câteva luni mai târziu, Saharovski a mulțumit conducerii DIE – mulțumise cu siguranță și altora – pentru a-l fi ajutat să introducă în lume noul „comunism cu față umană" al lui Hrușciov. Curând după aceea, „discursul secret" al lui Hrușciov avea să fie dezbătut în toate organizațiile partidului comunist și de toate organele de presă din blocul sovietic.

„Aranjarea" lui Pius al XII-lea a fost a doua operațiune de necrofagie politică a lui Hrușciov. Nu doar că și-a atins scopul inițial, dar a ajutat un Hrușciov dintr-odată infirm să supraviețuiască la Kremlin – pentru o vreme. În 1962, Curtea Supremă vest-germană l-a judecat într-un proces public pe Bogdan Stașinski, ofițer KGB sub acoperire, pentru uciderea a doi imigranți ruși în Germania de Vest. După ce inițial a fost privit cu scepticism, Stașinski a convins curtea și publicul german de sinceritatea și de remușcările sale. Ceea ce începuse drept procesul lui Stașinski s-a transformat curând într-unul împotriva lui Hrușciov, care îl decorase pe Stașinski pentru activitatea sa, în vreme ce lumea a aflat în detaliu ce fel de om conduce la Kremlin și ce mentalitate are acesta.

Scanned with OKEN Scanner

Liderul sanctificat, al cărui discurs secret ce demasca crimele lui Stalin era proaspăt în memoria tuturor, a părut curții din Karlsruhe și lumii libere a fi doar un alt măcelar – și un mincinos total. Nu era deloc adevărat că după Congresul al XX-lea al partidului Hrușciov a pus capăt crimelor săvârșite KGB – îndreptase pur și simplu tăișul acestei arme către țintele din străinătate. Nu era adevărat nici că dorea coexistența pașnică alături de Occident – asasinatul politic a devenit în mod cert principalul instrument al politicii sale externe. Nu era adevărat că Hrușciov e nevinovat – *el* ordonase crimele comise de Stașinski și tot *el* semnase decretul prin care făptașul era decorat cu cea mai înaltă medalie sovietică.

La sfârșitul acestui proces de șapte zile, Stașinski spunea: „Am vrut să fac cunoscut lumii modul în care «coexistența pașnică» [a lui Hrușciov] funcționează cu adevărat în practică."[3]

Doar atât a făcut Stașinski. A primit o condamnare relativ ușoară, de opt ani de închisoare, de vreme ce curtea vest-germană l-a declarat doar „complice la crimă" și a subliniat că vina celor de la care primise ordinele era cu mult mai mare. „Crima este comisă acum la ordine precise ale guvernului", a explicat judecătorul. „Crima politică, așa zicând, s-a instituționalizat."[4]

Bombasticul Hrușciov s-a transformat într-un lider invalid disperat să tragă o gură de aer. Cele mai multe ziare occidentale și-au dedicat acum prima prima pagină crimelor și minciunilor lui. Totuși, peste câteva luni, a apărut *Vicarul*. Brusc, presa occidentală a lăsat deoparte crimele lui Hrușciov, concentrându-se în schimb pe „crimele" lui Pius al XII-lea.

Chiar dacă Hrușciov a fost îndepărtat, *necrofagia politică* a supraviețuit. Când a ajuns la putere, Gorbaciov l-a acuzat pe Brejnev de a fi *muls* țara în interes personal. Gorbaciov a ordonat chiar ca anumite rude ale predecesorului său să fie arestate, într-o evidentă tentativă de a demonstra că Uniunea Sovietică fusese devastată de indivizi, nu de marxism. La rândul său, Elțîn l-a acuzat pe Gorbaciov de a fi „dus țara la ruină", iar Putin l-a învinovățit pe Elțîn de „destrămarea Uniunii Sovietice, cea mai mare catastrofă a secolului".

Necrofagia politică – învinovățirea și condamnarea predecesorului cuiva aflat în funcție – este un joc periculos. Rănește orgoliul național al țării și se întoarce de obicei împotriva celui care se folosește de ea. Când Hrușciov a murit, Brejnev a decretat că predecesorul său afectase în mod grav respectul tradițional pe care țara îl avea față de Kremlin și că nu fusese demn de a fi îngropat sub zidul Kremlinului

Scanned with OKEN Scanner

alături de alți foști conducători. Guvernul sovietic a refuzat chiar să plătească pentru piatra funerară a lui Hrușciov.

În 1972, când am vizitat cimitirul Novodevici, pe mormântul lui Hrușciov exista doar o inscripție mică, insignifiantă, pentru identificare. În 1989, când dictatorul Nicolae Ceaușescu a fost executat, completul de judecată care l-a condamnat la moarte a decis că scandalosul său cult al personalității și *necrofagia* sa *politică* au dezonorat respectul tradițional al României față de liderii ei și că acesta nu merita nici măcar un coșciug și un mormânt. Cadravul lui Ceaușescu a fost prin urmare pus într-un sac și aruncat pe un stadion de fotbal.

Scanned with OKEN Scanner

27
Pontiful lui Hitler, cartea

Trecuse ceva timp de când Stalin părăsise câmpul de luptă; Hrușciov era *hors de combat* de vreo câțiva ani, apoi a murit și el. Necrofagia lui politică a dispărut în ceața istoriei, iar lupta pentru calomnierea lui Pius al XII-lea ca „pontif al lui Hitler" a dispărut încet în negura timpului. Kremlinul – în mod corect, așa cum s-a dovedit – era preocupat de problemele survenite mai aproape de centru, cum ar fi, de pildă, ascensiunea mișcării Solidaritatea în Polonia.

Pe 16 octombrie 1978, cardinalul Karol Józef Wojtyła – un polonez! – devenea papa Ioan Paul al II-lea. Andropov, puterea din spatele tronului sovietic, trebuie să se fi întrebat: „Ce ar face Stalin sau Hrușciov?" În cele din urmă, spionajul militar sovietic a pus la cale o operațiune – apărarea blocului sovietic era o datorie militară – prin intermediul prietenilor săi din Bulgaria (cum arată rezultatul unei anchete oficiale italiene).[1]

Pe 13 mai 1981, un tânăr turc pe nume Mehmet Ali Ağca – care s-a dovedit a fi agent bulgar – a tras asupra papei și l-a rănit grav când acesta intra în Piața Sfântul Petru. Papa a fost atins de patru gloanțe și a suferit mari pierderi de sânge. Ağca a fost capturat și condamnat la închisoare pe viață. Mai târziu, papa, printr-un gest faimos, l-a iertat pe Ağca pentru tentativa de asasinat. Apoi, în iunie 2000, la cererea papei, președintele italian Carlo Azeglio Ciampi l-a eliberat pe atentator și l-a expulzat în Turcia.

Rezultatele a câteva anchete au indicat faptul că sovieticii ar fi fost de vină[2], dar Kremlinul a acceptat să fie învinovățit pentru atentat, așa că a decis să-l atace din nou pe papă. De data aceasta, s-au orientat către o operațiune de *dezinformația* nu foarte diferită de cea prin care se încercase anterior implicarea lui Pius al XII-lea într-o poveste inventată. În cartea sa *The End and the Beginning: Pope John Paul II – The Victory of Freedom, the Last Years, the Legacy*

Scanned with OKEN Scanner

(*Sfârșitul și începutul: Papa Ioan Paul al II-lea – Victoria libertății, ultimii ani, moștenirea*), autorul George Weigel, bazându-se pe documente din arhivele recent deschise, aparținând departamentelor de informații ale țărilor comuniste, a dezvăluit o poveste fascinantă despre efortul depus pentru a păta reputația noului papă.[3]

Punându-și la treabă experții în contrafaceri, ofițerii de informații polonezi au întocmit în 1983 un jurnal mincinos, care se presupunea că ar fi fost scris de o fostă iubire a cardinalului Wojtyła. Ei au folosit identitatea unei femei pe care el ar fi cunoscut-o, dar care, între timp, firește, murise. Planul era să lase jurnalul ascuns într-un apartament unde urma să fie găsit cu ocazia unui raid al poliției. Reporterii occidentali ar fi presupus că era autentic și ar fi relatat despre el ca atare.

Însă, după cum s-a demonstrat, agentul desemnat să planteze falsul jurnal s-a îmbătat și a fost implicat într-un accident de mașină. Încercând să evite arestarea și detenția, el a explicat cine era și a deconspirat planul. Ne putem întreba numai ce s-ar fi întâmplat dacă credibilitatea papei ar fi fost afectată la începutul pontificatului său de un astfel de complot al dezinformării. Desigur, jurnalul mincinos era doar o variațiune a *Vicarului* și a secțiunii sale a „Suplimentelor asupra istoriei".

Agenții de informații ai blocului sovietic au desfășurat, de asemenea, campanii împotriva papei bazate pe scrisori contrafăcute. Aceste atacuri erau adesea însoțite de amenințări și de operațiuni de șantaj. Ființa papei Ioan Paul al II-lea și reputația sa au supraviețuit însă acestor atacuri. Blocul sovietic nu a supraviețuit, mulțumită, în parte, și sprijinului lui Ioan Paul acordat Solidarității. Războiul Kremlinului împotriva Vaticanului s-a estompat din nou în fundal.

În 1999, chestiunea latentă a presupusului sprijin al papei Pius al XII-lea pentru persecutarea evreilor de către Hitler a trezit din nou și brusc interesul publicului, odată cu apariția cărții lui John Cornwell, *Hitler's Pope: The Secret History of Pius XII* (*Pontiful lui Hitler: Istoria secretă a lui Pius al XII-lea*). Teza cărții lui Cornwell era aceea că Eugenio Pacelli fusese un diplomat și un apărător ferm al Vaticanului, care, încă din prima parte a carierei sale, a încercat să consfințească autoritatea absolută a Romei asupra populațiilor catolice ale Europei.

Nu există nici o probă concretă că John Cornwell ar fi fost în legătură cu serviciile de informații ruse; arhivele acestora sunt încă

Scanned with OKEN Scanner

închise – și aproximativ 29 de miliarde de pagini sunt îngropate în ele. Cu toate acestea, Cornwell a făcut uz de necrofagia politică. A folosit tacticile lui Hrușciov de înscenare și *dezinformația* pentru a deforma adevărul istoric despre Pius al XII-lea. Pe prima pagină a ediției americane declară cu îndrăzneală un *nou* război agresiv împotriva memoriei lui Pius al XII-lea:

> *Pontiful lui Hitler* este povestea nespusă până acum a omului care a fost fără îndoială cel mai periculos cleric din istoria modernă: Eugenio Pacelli, Pius al XII-lea, pontif din 1939 până în 1958 și mult timp controversat ca papa care nu și-a ridicat vocea împotriva soluției finale a lui Hitler. Aici este întreaga poveste despre felul în care Pacelli a încurajat de fapt evenimentele din anii 1920 și 1930 ce i-au dus pe naziști către o putere fără margini. [...] În 1930, el a negociat un tratat cu Hitler, Concordatul cu Reichul, care asigura că naziștii vor cuceri puterea fără să întâmpine vreo opoziție din partea celei mai puternice comunități catolice din lume – pecetluind, prin voia lui Hitler, soarta evreilor din Europa.

Aici avem răspunsul. În viziunea lui Cornwell, Pius nu doar că a ratat șansa de a vorbi în numele evreilor; el a fost de fapt responsabil pentru ascensiunea lui Hitler la putere și pentru întreg Holocaustul. Textul de pe prima pagină merge și mai departe, pretinzând că John Cornwell aduce „noi dovezi izbitoare" potrivit cărora Pius al XII-lea „avea o antipatie personală față de evrei" și spunând că autorul se bazează pe „documente provenite din arhivele secrete de la Vatican și arhivele iezuite puse la dispoziție *exclusiv lui*".

Vaticanul a examinat și a respins afirmațiile scandaloase pe care le face Cornwell, așa cum coautorul meu (Rychlak) a documentat și a discutat foarte scrupulos în cartea sa, *Hitler, the War, and the Pope* (*Hitler, războiul și papa*). Astfel, cititorului i se cere să-și îndrepte atenția în această carte doar asupra unor elemente semnificative. Acele elemente demonstrează cum anume a încercat Cornwell să repornească războiul Kremlinului împotriva lui Pius al XII-lea, folosind mijloace și metode de dezinformare specifice KGB-ului.

În sprijinul concluziei că Pius a fost „pontiful lui Hitler", Cornwell a citat selectiv și trunchiat din publicațiile occidentale, o tehnică larg utilizată de „știința" dezinformării. Prin această metodă, un scriitor iscusit poate răsturna complet sensul inițial al unui citat. Pentru a vedea cum funcționează acest lucru, să privim o declarație uluitoare citată în materialele introductive ale cărții *Papa lui Hitler*. Cornwell oferă un presupus citat din Thomas Merton, un foarte cunoscut călugăr mistic ale cărui scrieri i-au inspirat pe mulți oameni. În mâinile lui Cornwell, citatul sună astfel:

Scanned with OKEN Scanner

> Pius al XII-lea și evreii... Toată treaba este prea tristă și prea serioasă pentru resentimente... o tăcere care se află profund și total în complicitate cu toate forțele care produc opresiunea, injustiția, agresiunea, exploatarea, războiul.

Aceasta pare a fi o condamnare șocantă a papei din partea unui prestigios gânditor catolic. Dacă Merton ar fi scris asta, ar fi dat într-adevăr de gândit. Dar Cornwell a manipulat un text al lui Merton pentru a crea acest citat. (Soții Sulner, cei care au fabricat documentele utilizate pentru a-l „aranja" pe cardinalul Mindszenty, ar fi fost mândri de el!) De vreme ce Cornwell nu oferă nici o trimitere pentru acest citat din Merton (deși a trimis la surse în cazul celorlalte două mai puțin controversate citate utilizate pe aceeași pagină), nu este ușor de demonstrat trucul său.[4]

Mai jos este enunțul complet care a fost scris de Merton în jurnalul său și care reprezintă o nemulțumire la adresa faptului că *el însuși* fusese forțat să nu-și publice *eseul personal* despre războiul nuclear. „Tăcerea" în legătură cu care se plânge era „tăcerea" care fusese impusă asupra *sa*. Nu avea legătură cu Pius al XII-lea. Iată textul integral al lui Merton și părțile extrase de Cornwell subliniate cu italice:

> O privire deprimantă la apatia Bisericii, în pofida tuturor celor încercate, a tuturor eforturilor de a o trezi Totul începe să prindă contur. *Papa Pius al XII-lea și evreii*, Biserica și America de Sud, tratamentul aplicat negrilor în Statele Unite, catolicii dreptei franceze în chestiunea algeriană, catolicii germani sub Hitler. Toate acestea influențează imaginea de ansamblu și memoria noastră contemplativă nu este impresionantă atunci când este văzută doar ca o altă mică piesă din puzzle. *Toată treaba este prea tristă și prea serioasă pentru resentimente*. Am senzația că educația mea începe – abia ce începe – și că am mult mai multe lucruri înfiorătoare de aflat înainte de a ști adevăratul sens al speranței.
>
> Nu există nici o consolare, doar deșertăciune, în ideea că cineva este un fel de martir al unei cauze. Nu sunt martir pentru nimic, îmi este frică. Am vrut să mă port ca un creștin rezonabil, civilizat și responsabil al timpurilor mele. Nu îmi este permis să fac asta și mi s-a spus că am cedat – prea bine. În folosul a ce? În folosul *unei tăceri care se află profund și total în complicitate cu toate forțele care produc opresiunea, injustiția, agresiunea, exploatarea, războiul*. Cu alte cuvinte, complicitatea tăcută este prezentată drept un „bine mai mare" decât „protestul onest, conștiincios". Se presupune că este parte din viața mea consacrată sub jurământ, este pentru „Gloria lui Dumnezeu". Cu siguranță refuz complicitatea. Tăcerea mea în sine este un protest și cei care mă cunosc sunt conștienți

Scanned with OKEN Scanner

de acest lucru. Am fost cel puțin capabil să scriu destul pentru a face acest lucru limpede. Totodată, nu pot părăsi acest loc pentru a protesta de vreme ce sensul oricărui protest depinde de șederea mea aici.[5]

Cornwell a selectat frazele care apar deasupra în italice și le-a legat între ele cu croșete. Acest lucru este mai mult decât o fraudă academică. Este *dezinformare* în cel mai pur stil.

O altă tehnică de *dezinformare* a KGB-ului folosită în *Pontiful lui Hitler* a lui Cornwell este demonstrată de coperta cărții. Supracoperta ediției originale britanice reprezintă o înșelătorie deliberată și dezgustătoare. Pe copertă apare o fotografie în care nunțiul Pacelli părăsește banchetul dat în onoarea președintelui german Hindenburg *în 1927*. Cu toate acestea, legenda oferită pe clapa interioară a supracopertei ediției britanice spune că fotografia ar fi fost realizată în *martie 1939*.

Nu e o greșeală involuntară. Este o minciună comisă intenționat. În martie 1939, Hitler era Führer, iar Pacelli fusese ales papă pe 2 martie în același an. Un cititor naiv care ar cădea în plasa calomniei lui Cornwell ar putea foarte ușor conchide că Pius al XII-lea s-a grăbit să-l viziteze pe Hitler de îndată ce a fost ales. Acest lucru nu s-a petrecut niciodată – nici Pacelli, nici Pius al XII-lea nu s-au întâlnit vreodată cu Hitler.

Această impresionantă fotografie îl arată pe nunțiul Pacelli purtând însemnele diplomatice protocolare (care pot fi ușor confundate cu veșmintele papale) în timp ce părăsește o clădire. În fața sa stă un șofer care salută și ține deschisă portiera pătrată specifică automobilelor de paradă, demodate, ale anilor 1920. De fiecare parte a nunțiului stau soldați ai Republicii de la Weimar. Cei care nu recunosc diferențele dintre detaliile uniformelor i-ar putea confunda ușor pe soldații Republicii de Weimar cu cei naziști din pricina căștilor specifice asociate adesea cu soldații germani ai epocii naziste.

Ediția americană a *Pontifului lui Hitler* (și ediția broșată ulterioară) prezintă data corectă – 1927 – a fotografiei de pe copertă, dar imaginea este tăiată pentru a elimina două puncte de referință importante: soldatul din apropierea camerei fotografice și ușa pătrată a automobilului. Ambele detalii furnizează indicii pentru datarea corectă a acestei fotografii și pe care se pare că John Cornwell a vrut să le evite – acesta a admis că a aprobat utilizarea fotografiei.[6] În ediția americană, fundalul fotografiei a fost, de asemenea, sensibil întunecat și estompat, făcând practic imposibil pentru observatorul obișnuit să remarce că soldatul rămas în cadru poartă o uniformă din

Scanned with OKEN Scanner

timpul Republicii de la Weimar, nu una nazistă. Șoferul, odată cu tăierea portierei mașinii și estomparea fundalului, începe să semene cu un ofițer SS care salută. Totul pentru a-l ajuta pe Cornwell să-și susțină teza.

Poliția politică sovietică a avut mereu o imensă componentă care nu a făcut altceva decât să manipuleze fotografii, în măsura în care imaginile contrafăcute erau mijloacele preferate de „aranjare" a oamenilor – atât pentru retrogradare, cât și pentru promovare. În timpul domniei lui Stalin, persoanele indezirabile nu erau doar ucise, ci și îndepărtate din fotografiile în care prezența lor nu mai era dorită. La începutul anilor 1920, mijloacele de comunicare sovietice abundau în imagini prezentându-l pe Lenin alături de Troțki – cel mai apropiat colaborator al lui Lenin. Însă după moartea lui Lenin, imaginea lui Troțki a fost înlocuită în toate aceste fotografii de cea a lui Stalin. Nikolai Ejov, cândva șeful poliției politice sovietice, a avut parte de o soartă similară. O figură foarte populară în timpul Marii Terori, era adesea văzut în fotografii alături de Stalin. Cu toate acestea, după ce Ejov a dispărut de pe scena politică, imaginile au fost falsificate pentru a-l arăta pe Stalin fără Ejov.

După ce mi-a fost acordat azilul politic în Statele Unite, Ceaușescu m-a condamnat la moarte, și prin aducerea mea în fața plutonului de execuție, și prin eliminarea mea din memoria opiniei publice. În martie și în aprilie 1978, în timpul ultimelor vizite ale lui Ceaușescu în Statele Unite și în Marea Britanie, ziarele și revistele românești erau înțesate cu fotografii care mă arătau împreună cu Ceaușescu și cu soția sa la Casa Albă și la Palatul Buckingham. După ce am schimbat tabăra, câteva luni mai târziu, imaginea mea a dispărut din copiile tuturor acelor fotografii. Un exemplu poate fi observat în cartea mea *Orizonturi roșii*, care reproduce aceeași fotografie așa cum fusese ea publicată înainte și după ce a fost falsificată.[7]

Dezinformația continuă. În prefața cărții sale, Cornwell spune că ideea scrierii unei cărți despre Pius al XII-lea i-a venit „cu câțiva ani în urmă... la o cină luată împreună cu un grup de studenți din cursul superior", unde s-a discutat cum „acesta nu făcuse destul să-i salveze pe evrei de lagărele morții". Pretinzând că intenția sa inițială a fost să-l prezinte pe papă ca pe un puternic lider spiritual, Cornwell a plecat la Roma pentru a efectua o cercetare de teren.

Lui Cornwell i s-a permis accesul în arhivele deschise ale Vaticanului, însă el a pretins că volumul său se baza pe „materiale inedite". A mai afirmat că a petrecut „luni de zile" într-o „cameră subterană

Scanned with OKEN Scanner

fără ferestre de sub Turnul Borgia", în timp ce „un factotum tăcut i-a adus dosarele Pacelli, care fuseseră ascunse oricărei priviri decenii la rând".

De fapt, dosarele se aflau pur și simplu într-un depozit subteran; mai mult, nu erau secrete și acopereau perioada 1912–1922, pe vremea când Hitler nu se afla în fruntea Germaniei, iar Pacelli era nunțiu în regatul Bavaria. Evidențele Vaticanului arată că John Cornwell vizitase arhivele doar între 12 mai și 2 iunie 1997, că nu venise zilnic și că de multe ori stătuse foarte puțin. La fel ca Hochhuth, Cornwell se pare că avea nevoie de Vatican doar ca acoperire pentru propria poveste. A admis mai târziu că fusese acolo doar trei săptămâni și că dosarele nu erau secrete – dar până atunci răul fusese produs.[8]

În prefața sa, Cornwell pretindea că, până la mijlocul lui 1997, „apropiindu-mă de finalul cercetării mele, m-am trezit într-o stare pe care o pot descrie doar ca pe un șoc moral", survenit în fața dovezilor că Pacelli avusese o „antipatie de netăgăduit față de evrei" și că prin „activitatea sa diplomatică în Germania, în anii 1930", trădase grupuri care „ar fi putut opune rezistență regimului lui Hitler și ar fi putut dejuca aplicarea soluției finale". Inevitabil, oricine își poate aduce aminte de episcopul misterios al lui Hochhuth de la Vatican, care pasămite i-ar fi deschis ochii cu cleveteli pe seama metehnelor lui Pius.

Cu toate acestea, atitudinea critică a lui Hochhuth la adresa lui Pius e parfum de tei în comparație cu cea de tip knockout a lui Cornwell. Menționarea de către Cornwell a Turnului Borgia este, de asemenea, o bună – și irelevantă – lovitură, aducând aminte de toate relele papilor Borgia. Oricine îl poate recunoaște din nou pe Hochhuth, în acest caz cu mențiunea sa asupra masacrelor de la Katyń. Asemenea legături sunt tipice pentru operațiunile de *dezinformația* ale KGB. Cât despre cercetarea lui Cornwell, cartea sa se bazează în special pe surse secundare, precum cea a lui Carlo Falconi, *The Silence of Pius XII* (*Tăcerea lui Pius al XII-lea*), care se baza la rându-i pe documente contrafăcute de către guvernul comunist din Croația. Iar când folosește documente originale, le interpretează eronat.[9]

În cărțile sale, *Hitler, the War and the Pope* (*Hitler, războiul și papa*) și *Righteous Gentiles* (*Drepți între popoare*), Rychlak arată cum Cornwell a citat „documente originale" pentru a-și construi credibilitatea, deși acestea nu veneau de fapt în sprijinul cazului său. Aceeași tehnică era folosită și de KGB și ne explică de ce DIE a primit

Scanned with OKEN Scanner

sarcina să continue să producă documente, chiar dacă nu erau incriminatoare.

În prima prefață la *Pontiful lui Hitler*, Cornwell subliniază o idee spunând că, în calitate de catolic care se întorsese la turmă după o absență de douăzeci de ani, el dorise să scrie povestea completă a lui Pius al XII-lea, astfel încât „pontificatul acestuia să fie apărat". În prefața ediției din 2008, Cornwell merge mai departe cu această afirmație, spunând că „s-a lansat în studiul biografiei lui Pius al XII-lea fără a avea idei preconcepute, în fapt cu o mare doză de simpatie". Însă după ce și-a dus cercetarea la capăt, s-a convins că Pius al XII-lea „nu era un model de cucernicie pentru generațiile viitoare".

Specialiștii în înscenări ai *dezinformației* KGB erau maeștri în acest vechi dispozitiv retoric: dacă vrei cu adevărat să calomniezi pe cineva, trebuie doar să pretinzi că ai fost complet imparțial, chiar plin de înțelegere, când ai început să-i studiezi caracterul, iar apoi trebuie să-ți proclami regretul cel mai profund legat de inevitabilitatea asumării defectelor sale. Sau viceversa. Aproape toate cărțile despre Ceaușescu publicate în Occident – cu bani de la DIE – începeau cu presupusa „convingere" a autorului că acesta ar fi fost un comunist de tip sovietic și se terminau cu certitudinea că este un comunist în mod surprinzător occidentalizat. Hochhuth a folosit același mecanism în cazul *Vicarul* afirmând într-un interviu, după ce piesa i-a fost pusă în scenă, că la început intenționase să scrie doar o poveste plină de înțelegere despre Kurt Gerstein și despre dificultățile întâmpinate de acesta în a-l face pe nunțiul papal din Berlin să-i asculte istoriile despre crimele naziste. Abia mai târziu Hochhuth (sau Piscator) a introdus un papă rece și cinic în piesa sa.[10]

O edificatoare mostră din cercetarea lui Cornwell poate fi găsit în discuția sa asupra unui concordat semnat de Vatican și Serbia în 1914. Cornwell pretinde că un Pacelli mânat de setea de putere a insistat pentru semnarea concordatului, în pofida riscului unui război și a obiecțiilor Vienei, și că acest concordat a dus în fapt la Primul Război Mondial. Cornwell citează ziare și autori de stânga ca surse pe care își construiește concluziile, dar, de fapt, istoricii confirmă că acest concordat nu a dus nicidecum la izbucnirea războiului. Analizând concordatul, Cornwell precizează amenințător că toate variile documente „au fost cândva în posesia lui Eugenio Pacelli". Totuși, nu era nimic sinistru în asta, fiind că, în calitate de membru mai tânăr al echipei de diplomați ai Vaticanului care purta tratativele, era sarcina lui Pacelli să ia notițe și să păstreze hârtiile.

Scanned with OKEN Scanner

Cea mai revelatoare observație asupra metodelor de cercetare ale lui Cornwell rezidă în faptul că, citând o sursă secundară, acesta a scris că nunțiul papal de la Viena îl avertizase pe Pacelli asupra riscurilor pe care le presupunea concordatul. Uimitor, Cornwell nu a făcut nici o mențiune despre documentul original al nunțiului de la Viena, *pe care se pare că acesta l-ar fi cercetat* în timp ce studia în arhivele Vaticanului și care se contrazice în mod direct cu afirmația din cartea sa.[11]

În cele din urmă, Cornwell și-a atenuat critica la adresa modului în care Pius al XII-lea a gestionat deportarea evreilor din Roma în octombrie 1943 și a admis veridicitatea amenințării invadării Vaticanului, pe care anterior o bagatelizase. Însă în 2008 Penguin Press a publicat o nouă ediție broșată a *Pontifului lui Hitler*. Singura schimbare demnă de a fi observată era o nouă prefață în care Cornwell încerca să retracteze multe dintre aceste premise.

În noua ediție, Cornwell susține în continuare faptul că Pacelli a fost „un conducător religios ideal" pentru a fi utilizat de Hitler, spunând: „Nu sunt dispus să schimb această opinie în pofida menționării multelor fapte de compasiune ale lui Pacelli pentru evrei și pentru alții, sau a criticii lui izolate la adresa lui Hitler, sau a reproșurilor sale precaute, imparțiale, la adresa Axei și a puterilor Aliate".[12] Potrivit lui Cornwell, Pacelli a fost un carierist vanitos, malițios și foarte ambițios, care a dominat politica Vaticanului mult înainte să fie ales papă. Autorul încearcă să se concentreze pe prima parte a anilor 1930, când secretarul de stat Pacelli „a inițiat o serie de negocieri cu guvernul lui Hitler, culminând cu Concordatul cu Reichului".[13] El mai afirmă că afirmațiile făcute după război de Pacelli că ar fi condamnat, „în diverse ocazii", „antisemitismul fanatic dezlănțuit împotriva poporului evreu" sunt „o minciună sfruntată".[14]

Trecerea de la un argument la altul (după ce primului i-a fost demonstrată slăbiciunea) și perseverența de a o ține tot așa, nici măcar fără a renunța în totalitate la argumentul originar reprezintă trăsături tipice pentru operațiunea de *dezinformația* a KGB. Promotorii și susținătorii *Vicarului* au făcut la fel. Acest lucru nu înseamnă neapărat că John Cornwell a fost agent al Kremlinului, ci înseamnă că, pe lângă că a preluat porecla pe care sovieticii i-au dat-o lui Pius al XII-lea, el le-a folosit și metodele.

Scanned with OKEN Scanner

28
Cocaina lui Andropov

„[*Dezinformația*] funcționează precum cocaina", obișnuia să propovăduiască șeful KGB, Iuri Andropov. „Dacă o prizezi o dată sau de două ori, s-ar putea să nu îți schimbe viața. Totuși, dacă o folosești în fiecare zi, te va face dependent – un om diferit."

Transformarea liderului comunist al României, Nicolae Ceaușescu, în tiranul favorit al Occidentului s-a bazat pe teoria cocainei lui Andropov. „Ar trebui să plantăm imaginea noului Ceaușescu *în Occident* precum semințele de mac, una câte una câte una", mi-a spus Andropov în 1972, când șeful KGB s-a decis să-l facă pe Ceaușescu un succes de casă în Vest, într-o cursă de probă (preliminară) înainte de a încerca același artificiu cu liderul de la Kremlin. (Își mai aduce cineva aminte frenezia pe care au provocat-o călătoriile în Occident ale lui Mihail Gorbaciov?)

În cele din urmă, un „nou" Ceaușescu a răsărit din semințele plantate în Occident de DIE și KGB, așa cum un „nou" Pius al XII-lea răsărise din *Vicarul*. Nimeni din Vest nu-l cunoștea pe adevăratul Ceaușescu, așa cum și noua generație occidentală a Războiului Rece era complet neștiutoare în legătură cu lupta eroică a lui Pius al XII-lea împotriva naziștilor înainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. În plus, cei mai mulți politicieni care ocupau funcții publice în Occident nu erau familiarizați cu operațiunile ultrasecrete de *dezinformația* ale KGB-ului și cu operațiunile de înscenare.

Cu toate acestea, în ziua de Crăciun a anului 1989, Ceaușescu și soția sa au fost executați pentru genocid. Câțiva au privit înapoi pentru a încerca să afle cum au fost atât de ușor induși în eroare. Până la acea dată, maldăre din lucrarea lui Gorbaciov, *Perestroika: New Thinking for Our Country and the World* (*Perestroika. O nouă gândire pentru țara noastră și lume*), pe care aparent nu mulți oameni o citiseră cu atenție, luaseră locul memoriilor lui Ceaușescu în

Scanned with OKEN Scanner

vitrinele librăriilor. Cartea lui Gorbaciov propunea o nouă utopie. Uniunea Sovietică urma să fie acum „o societate marxistă a oamenilor liberi". Viața avea să fie îndestulată din punct de vedere material și înălțătoare din punct de vedere spiritual. Oamenii își vor obține „drepturile democratice" și vor fi tratați cu „încredere și respect", și vor exista „drepturi egale pentru toți". Acum, noul om de la Kremlin, „Gorby", era prezentat cu surle și trâmbițe drept un democrat pe cale de apariție și un vizionar politic. Și cu asta basta despre memoria instituțională.

„Aranjarea" lui Pius al XII-lea a fost „aranjarea" lui Ceaușescu și a lui Gorabciov pe invers. De-a lungul anilor, imaginea de pronazist a lui Pius al XII-lea, care fusese plantată în Vest de Kremlin și udată de agenții KGB și comuniștii occidentali, a generat o sumedenie de cărți, filme și articole care îl denigrau pe pontiful eroic și făceau ca această înscenare să producă efecte.

Autori precum Garry Wills[1], James Carroll[2], Susan Zuccotti[3], Michael Phayer[4], David Kertzer[5] și Robert Wistrich[6] au înghițit înscenarea Kremlinului și au scris cărți profund denaturate despre Pius al XII-lea. John Cornwell, care a publicat extrem de defăimătoarea *Hitler's Pope*, a revenit cu o nouă carte asupra subiectului.[7] Robert Katz, autor în anii 1960 a două cărți care promovau minciunile Kremlinului despre Pius al XII-lea, a scos o nouă carte care combină pe scară largă lamentările sale anterioare.[8] Daniel Goldhagen a amestecat cele mai cumplite acuzații făcute în toate celelalte cărți și a lansat un atac pe scară largă la adresa creștinătății însăși.[9]

Asemenea lui Cornwell, mulți dintre acești autori au trunchiat citate din texte reale pentru a transforma informații pozitive despre Pius al XII-lea într-unele negative. Iată un exemplu din cartea semnată de Suzan Zuccotti, *Under His Very Windows* (*Chiar sub ferestrele sale*). În urma solicitării papei Pius al XII-lea, cardinalul Luigi Maglione, secretarul de stat al Vaticanului, s-a întâlnit, pentru a face o plângere, cu ambasadorul german Weizsäcker, după celebra deportare a evreilor din Roma din 16 octombrie 1943.[10] Weizsäcker era cunoscut a fi o voce prietenoasă printre membrii administrației germane de la Roma și fusese stânjenit de tratamentul aplicat de naziști evreilor.[11] Cardinalul Maglione își începe însemnările despre întâlnire, spunând:

> Aflând că în această dimineață germanii au pornit o razie împotriva evreilor, *i-am cerut ambasadorului Germaniei să vină la mine și i-am solicitat să încerce să intervină în favoarea acestor nefericiți. Am vorbit cu*

> *el atât cât s-a putut în numele umanității, al dragostei creștine.* Ambasadorul, care știa deja de arestări, dar se întreba dacă acest lucru are de-a face în mod expres cu evreii, mi-a spus cu o voce sinceră și mișcată: Mă aștept mereu să fiu întrebat: de ce rămâi în funcție?

Zuccotti a șters propozițiile fără italice de deasupra, eliminând astfel primele două referiri exprese ale cardinalului la identitatea victimelor. A omis, de asemenea, întreg paragraful concluziv, cel care relata ultimele cuvinte ale lui Maglione către Weizsäcker:

> Între timp, repet: Excelența Voastră mi-a spus că dumneavoastră [Weizsäcker] veți încerca să faceți ceva pentru nefericiții de evrei. Vă mulțumesc pentru acest lucru. Cât despre restul, las la latitudinea dumneavoastră. Dacă vă gândiți că este mai potrivit să nu menționați conversația noastră [către înaltul comandament german, de teama represaliilor], atunci așa să fie.[12]

Așadar, deși cardinalul Maglione se referise explicit la „evrei" de trei ori, cititorii lui Zuccotti nu au văzut niciodată acele trimiteri. În mod similar, Zuccotti a citat un raport scris de nunțiul Valerio Valeri către cardinalul Maglione, datat 7 august, 1942. Acest raport avea de-a face cu deportarea evreilor francezi în zone necunoscute, probabil în Polonia. În citarea sa, Zuccotti a șters cruciala propoziție introductivă din raportul lui Valeri, unde acesta menționează faptul că își folosise funcția pentru a interveni *frecvent* în favoarea evreilor, în numele papei.[13] Această mărturie, care ar fi greu de combătut, a fost pur și simplu suprimată.

Zuccotti a descris în mod eronat chiar prima enciclică a lui Pius al XII-lea, *Summi Pontificatus*, spunând că „nu i-a menționat niciodată pe evrei. Într-adevăr, în pofida referirilor la unitatea rasei umane, a părut că-i scoate în evidență pe creștini, sau probabil pe catolici, pentru o apreciere specială".[14] În fapt, Pius a folosit în mod expres cuvântul „evreu" în contextul explicării faptului că nu există loc pentru distincții rasiale în sânul Bisericii.[15]

Această abundență de noi minciuni în sprijinul celor aparținând înscenării puse inițial la cale împotriva lui Pius al XII-lea a generat noi afirmații tendențioase, dintre care multe sunt în mod ilar lipsite de noimă, chiar în raport cu insinuările de la început. În cele din urmă, controversa a ajuns dincolo de papă și Biserica Catolică, contestând chiar fundamentele creștinătății, însuși Noul Testament[16]. Desigur, așa cum a remarcat rabinul David Dalin, mulți critici nu caută în mod onest adevărul; în schimb, distorsionează adevărul pentru a influența viitorul Bisericii Catolice.[17]

Scanned with OKEN Scanner

Prea multe povești despre Pius al XII-lea nu au fost urmărite corespunzător astfel încât să se ajungă la sursa *originară* – așa cum nimeni nu s-a obosit vreodată să verifice subita poveste de amor dintre Ceaușescu și democrație. De exemplu, în cartea sa, *Constantine's Sword* (*Sabia lui Constantin*), fostul preot, acum excomunicat, James Carroll sugera o presupusă condamnare a lui Pius al XII-lea, când acesta se afla pe patul de moarte, de către papa Ioan al XXIII-lea.[18] Aceasta este o altă minciună repetată până ce a devenit adevăr. Nici un martor nu s-a arătat ca să susțină povestea lui Carroll. Postulatorul cauzei de beatificare a lui Ioan al XXIII-lea, părintele Luca de Rosa, din Ordinul Franciscan, a spus că papa Ioan a fost de fapt „plin de admirație și de devoțiune" față de Pius al XII-lea.[19] Arhiepiscopul Loris Capovilla, fostul secretar personal al papei Ioan, a numit povestea lui Carroll „o minciună".[20]

În realitate, Ioan al XXIII-lea păstrase o fotografie a lui Pius al XII-lea pe biroul său, cu o rugăciune pe verso în care cerea canonizarea lui Pius. Rugăciunea îl numea pe Pius „un apărător neînfricat al Credinței, un luptător curajos pentru justiție și pace... un remarcabil model al indulgenței și al tuturor virtuților".[21] Un milion de astfel de cărți de rugăciune fuseseră puse în circulație de personalul lui Ioan al XXIII-lea, iar Ioan (care se ruga lunar în fața mormântului lui Pius al XII-lea)[22] a declarat într-o audiență că, în mod cert, Pius va fi ridicat într-o bună zi în altarele catolice.[23]

Ioan al XXIII-lea s-a gândit chiar să ia numele de „Pius al XIII-lea".[24] În primul său mesaj de Crăciun radiodifuzat în întreaga lume, după alegerea sa, Ioan a adus cel mai înalt omagiu lui Pius al XII-lea, spunând că învățăturile sale doctrinare și pastorale „asigură un loc în posteritate pentru numele de *Pius al XII-lea*. Chiar făcând abstracție de orice declarație oficială, titlul întreit de «Cel mai strălucit Doctor, Lumină a Sfintei Biserici, Iubitor al legii divine» evocă memoria sacră a acestui pontif cu care epoca noastră a fost într-adevăr binecuvântată".[25] Desigur, doar un sfânt poate fi declarat un Doctor al Bisericii. Cu toate acestea, *Sabia lui Constantin* este cel puțin a treia publicație în care Carroll a promovat povestea contrafăcută a condamnării pe patul de moarte, și a făcut-o, astfel, de două ori în acea carte!

Adevărul, adesea ignorat, despre motivul pentru care Carroll, Cornwell și atâția alți liberali occidentali post-Hochhuth au căzut în capcana KGB-ului și au udat semințele de mac ale înscenării puse la cale împotriva lui Pius al XII-lea este acela că operele lor nu erau

Scanned with OKEN Scanner

în ultimă instanță despre Pius. Ele erau parte a unei noi ofensive care țintea către o divizare și mai mare a lumii iudeo-creștine prin discreditarea Vaticanului. Ei au văzut apropiindu-se sfârșitul pontificatului anticomunist al lui Ioan Paul al II-lea și au încercat să pună umărul la alegerea primului papă stângist făcându-i pe oameni să creadă că Pius al XII-lea și Ioan Paul al II-lea abătuseră Biserica pe o traiectorie greșită.

Potrivit acestor autori, Ioan Paul și Pius erau excesiv de autoritari și așa cum pontificatul lui Pius al XII-lea a dus pasămite la Holocaust, cea a lui Ioan Paul se îndrepta pasămite spre o altă catastrofă. Singura speranță ar fi fost alegerea unui altfel de papă. Ultimul capitol al cărții *Papa lui Hitler* a fost intitulat „Pius XII Redivivus". Aici, Cornwell argumenta că Ioan Paul al II-lea reprezentase o întoarcere la un pontificat puternic centralizat, autocratic, cu totul altfel decât o Biserică mai diversificată. Cornwell scria că semnele timpurii ale unei lupte titanice între progresiști și tradiționaliști, având potențialul unei schisme cataclismice, mai ales în America de Nord, se manifestaseră de mai multă vreme.

Cornwell aprecia că Ioan Paul al II-lea îi ghida pe tradiționaliști, în timp ce Biserica se îndrepta către această luptă și susținea că „beatificarea lui Pius al XII-lea este o mișcare-cheie în tentativele de a restaura un absolutism papal reacționar".[26] Orice dubiu cu privire la intenția lui Cornwell a fost înlăturat în martie 2000, când papa Ioan Paul al II-lea a făcut o vizită istorică fără precedent în Țara Sfântă. La acea dată, pe când reconcilierea dintre creștini și evrei ajunsese mai departe ca niciodată, Cornwell l-a descris pe pontif ca pe un om „bătrân, bolnav și foarte fragil, care însă conduce un Vatican manevrat de clici, cuprins de scandal și subiect al luptelor ideologice pentru putere".[27]

Pentru Cornwell, Vaticanul era „un cuib de nepotism și de corupție, depravare sexuală, gangsterism și chiar crimă". Exact în același mod l-au descris Hrușciov și Saharovski – și la fel au făcut cu Statele Unite. Aproape tot așa cum făcuse și Hochhuth înaintea sa, Cornwell a citat un „om din interiorul Vaticanului", neidentificat, care descria Vaticanul ca pe „un loc al eunucilor bârfitori. [...] Totul plutește pe o mare de rea-voință".[28]

În cartea sa din 2001, *Breaking Faith* [*Abandonarea credinței*], Cornwell a adus acuzații papei Ioan Paul al II-lea similare celor pe care le adusese lui Pius al XII-lea în *Pontiful lui Hitler*. El a susținut că centralizarea puterii sub conducerea autoritară a lui Ioan Paul a

Scanned with OKEN Scanner

dus la o prăbușire fundamentală a comunicării dintre ierarhie și mireni. „Oprimarea nerușinată", scria Cornwell, îi îndepărta pe oameni de Biserica Catolică. El a pus practic toate problemele contemporane ale Bisericii pe seama „asprelor reguli centraliste ale Bisericii lui Wojtyła". L-a numit pe Ioan Paul o „piedică" în calea „vastei credințe marginalizate" și a spus că papa „a încurajat o cultură intelectuală opresivă".

Cea mai mare parte a lumii i-a recunoscut lui Ioan Paul al II-lea rolul decisiv pe care l-a avut în prăbușirea comunismului în Europa de Est, calitatea de a fi fost sursa de inspirație spirituală din spatele căderii și un catalizator al „revoluției pașnice" din Polonia. În pofida faptului că nu a avut vreo armată în subordine sau că nu a etalat vreo armă, papa Ioan Paul al II-lea a jucat un rol crucial într-una din cele mai mari drame geopolitice ale secolului XX – lupta împotriva puternicei dominații a Uniunii Sovietice în Asia și Europa de Est.[29] Cu toate acestea, Cornwell îl disprețuia pe Ioan Paul. El a avertizat că dacă un papă conservator i-ar succeda lui Ioan Paul al II-lea, Biserica s-ar „deteriora" și i-ar „împinge pe foarte mulți catolici spre antagonism, deznădejde și apostazie de masă".[30] Se poate spune cu siguranță că la acea dată Cornwell încerca cu disperare să prevină un pontificat de tipul Ratzinger.

Cartea lui Cornwell, *Pontiful în iarnă*, a fost ultima lovitură îndreptată împotriva papei Ioan Paul al II-lea. Titlul ediției americane a acestei cărți este *The Pontiff in Winter: Triumph and Conflict in the Reign of John Paul II* [*Pontiful în iarnă. Triumf și conflict în timpul domniei lui Ioan Paul al II-lea*], dar titlul britanic spune mai multe despre intențiile autorului: *The Pope in Winter: The Dark Face of John Paul II's Papacy* [*Papa în iarnă. Fața întunecată a pontificatului lui Ioan Paul al II-lea*]. În această carte, Cornwell susținea că Ioan Paul „luase cu el la Vatican o parte din Cortina de Fier" pentru a modela un pontificat rigid, autoritar. Nu doar că l-a învinovățit pe Ioan Paul pentru răspândirea SIDA și a terorismului global (la fel cum Kremlinul acuzase Statele Unite); el a spus, de asemenea, că Ioan Paul dezvoltase un „patriarhalism medieval" față de femei și că a sa „moștenire majoră și trainică... este de văzut și simțit în variile forme de opresiune și excludere". Cornwell a criticat atitudinea papei față de atacul de la 11 septembrie, față de ciocnirea dintre islam și creștinătate, și declarațiile privind pelicula lui Mel Gibson, *The Passion of the Christ* [*Patimile lui Hristos*]. Tot el s-a plâns că învățăturile catolice propovăduite de pontif au „înstrăinat generații

Scanned with OKEN Scanner

de credincioși" și că „succesorul lui Ioan Paul va moșteni o Biserică disfuncțională plină de probleme".[31]

Intenția evidentă a lui Cornwell a fost de a preveni apariția unui alt conservator pe scaunul papal.[32] Tema pe care a tot reluat-o era aceea că Biserica avea nevoie de o descentralizare a autorității sale. Însă el a susținut în principal toate, dar toate, cerințelor catolicilor liberali, inclusiv pe cele legate de drepturile preoților de a se căsători, de hirotonirea femeilor, de sporirea rolului mirenilor în treburile Bisericii și de practicarea unui limbaj care să elimine referile la gen în timpul liturghiei.[33] Era în mod cât se poate de evident ultragiat de învățăturile Bisericii în chestiunea sexualității. Cornwell susținea vehement că homosexualitatea, contracepția, divorțul și în esență orice act sexual săvârșit în afara căsătoriei sunt chestiuni care trebuie decise prin consens de către adulți și afirma că și-ar dori ca Biserica să-și schimbe poziția față de aceste chestiuni. În loc să ofere argumente solide, Cornwell a trecut în revistă rezultatele unor sondaje de opinie, sugerând faptul că majoritatea catolicilor au o problemă cu învățăturile Bisericii privind contracepția, avortul, divorțul și homosexualitatea. El a interpretat acest lucru ca pe un act de rezistență față de autoritatea papală, iar singura soluție care avea sens pentru el consta în diminuarea autorității papei și în modificarea învățăturilor Bisericii. Aceasta, se pare, este adevărata motivație care îi animă scrierile, și nu căutarea adevărului.

Cu alte cuvinte, Cornwell a reluat lista exhaustivă de acuzații aduse de *dezinformația* Bisericii Catolice și s-a folosit de tehnicile de dezinformare pentru a o denigra în continuare.

Papa Ioan Paul al II-lea, probabil mai mult ca oricine, a înțeles asemănările dintre eforturile sale și cele ale lui Pius al XII-lea. Ioan Paul, desigur, nu a avut parte de un teribil război mondial în care să lupte și nici nu a fost amenințat cu o iminentă invadare a Cetății Vaticanului, dar date fiind acele diferențe, cei doi au avut același tip de abordare. Potrivit lui Ioan Paul al II-lea, „toți cei care refuză să se limiteze la polemici ieftine știu foarte bine ce anume credea Pius al XII-lea despre regimul nazist și cât de mult a făcut el pentru a ajuta nenumărați oameni persecutați de regim".[34]

Nu a fost găsită încă nici o dovadă incontestabilă care să demonstreze implicarea Kremlinului în acest nou război împotriva lumii iudeo-creștine, din cauză că arhivele KGB sunt încă, din nefericire, închise. Dar un Vatican influențat în așa fel încât să aleagă în scaun

Scanned with OKEN Scanner

papi antiamericani și plini de înțelegere față de Kremlin a fost de multă vreme visul Moscovei. Iată ce scria *New York Times*:

> ...cei patruzeci și nouă de cardinali reuniți la Roma [în octombrie 1958] pentru a-l desemna pe succesorul lui Pius al XII-lea erau indignați de tentativa sovietică de a-i influența în alegerea următorului papă. Presupusa tentativă a fost făcută într-o emisiune difuzată de Radio Moscova, intitulată „Evenimente la Vatican" și retransmisă pentru ascultătorii de la Roma *în italiană*.[35]

Radio Moscova a deplâns faptul că, sub pontificatul lui Pius al XII-lea, Vaticanul a dus o politică de susținere deschisă a „celor mai reacționare și agresive cercuri imperialiste". Era vorba, desigur, de „America sionistă" și de principalul ei aliat, Israelul. Emisiunea a mai comentat negativ și faptul că papa Pius al XII-lea se amestecase în politică și „distrusese astfel principiul universalității misiunii Bisericii pe pământ". Pe urmele netezite de naziști în materie de critici aduse lui Pius al XII-lea, Radio Moscova a conchis: „A fost exprimată speranța că noul papă se va interesa mai mult de problemele religioase și mai puțin de cele politice."[36]

În 1939, Hitler a făcut o tentativă similară de a influența enclava Colegiului Sacru al Cardinalilor. Ambasadorul Germaniei la Sfântul Scaun de la acea vreme l-a invitat pe Eugenio Pacelli, cardinal secretar de stat și camerleng, sau șambelan, și i-a adus la cunoștință dorințele *Reichskanzler*-ului german. Dar cardinalul Pacelli, cel mai neînduplecat antifascist dintre toți cardinalii, a fost ales oricum papă.[37]

Speranțele lui Cornwell et Co. au fost, de asemenea, dejucate în 2005, când cardinalul conservator Joseph Alois Ratzinger a devenit papa Benedict al XVI-lea. Nu numai că acesta a continuat politicile predecesorilor săi; dar a semnat și documentația prin care se declanșa procedura de sanctificarea a papei Pius al XII-lea și a supervizat beatificarea lui Ioan Paul al II-lea.

Pe data de 9 octombrie 2008, Benedict afirma că Pius „a acționat adesea în secret și în tăcere" pentru a-i apăra pe evrei în timpul Holocaustului. Oficiind o liturghie de comemorare a cincizeci de ani de la moartea lui Pius, Benedict declara: „Ținând seama de împrejurările concrete ale acelui moment istoric complex, el a simțit că aceasta era singura cale de a evita răul cel mai mare și de a salva cât mai mulți evrei cu putință." Benedict a spus că se rugase ca procesul de beatificare „să decurgă în cele mai bune condiții".[38]

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A
Proclamarea guvernului american drept o bandă de asasini*

* Această parte a cărții conține informații publicate în *Programmed to Kill: Lee Harvey Oswald, the KGB, and the Kennedy Assassination* [*Programat să ucidă: Lee Harvey Oswald, KGB-ul și asasinarea lui Kennedy*] (Ivan R. Dee, Chicago, 2007).

29
Sfârșitul inocenței Americii

Asasinarea președintelui John F. Kennedy în urmă cu cincizeci de ani [1963], văzută la început de către americani ca un act de violență comis la întâmplare, a aruncat întreaga țară într-o stare de șoc. Basmul tip Camelot despre tinerețe și frumusețe a avut un sfârșit abrupt și violent, amplificat pe viu, două zile mai târziu, când, în fața camerelor de televiziune, Jack Ruby l-a împușcat mortal pe Lee Harvey Oswald, cel acuzat de asasinarea lui Kennedy. Poliția din Dallas și FBI-ul l-au identificat rapid pe Oswald, care, în opinia lor, acționase de unul singur împotriva președintelui, dar puține probe susțineau această concluzie.

S-a dovedit în mod irefutabil că, înainte de a-l omorî pe președintele Kennedy, Oswald călătorise în Mexic sub o identitate falsă și că avusese acolo o întâlnire secretă cu „tovarășul Kostin", cunoscut ca Valeri Kostikov, diplomat la ambasada sovietică. Kostikov fusese identificat de CIA ca ofițer al Direcției a XIII-a a KGB-ului (asasinate în străinătate), care a devenit cunoscut în jargonul KGB drept Departamentul Afacerilor Umede (*umed* însemnând de fapt sângeros). Totodată se dovedise în chip irefutabil că soția de origine sovietică a lui Oswald, Marina, luase legătura cu ambasada sovietică în Statele Unite și că a ascuns de autoritățile americane probe ce confirmau călătoria secretă a soțului ei în Mexic și întâlnirea pe care a avut-o acolo cu ofițerul KGB Valeri Kostikov.

Lyndon Johnson, care tocmai își depusese jurământul de președinte, a privit asasinatul ca pe un caz penal pe care trebuia să-l rezolve poliția. Pe 25 noiembrie 1963, el i-a spus lui J. Edgar Hoover că ar fi suficient ca procurorul general al Texasului să întocmească un raport, iar FBI-ul să conlucreze cu autoritățile texane pentru a alcătui o sinteză a cazului. Hoover a fost de acord.[1] Johnson i-a atras totodată atenția jurnalistului american Joseph Alsop că FBI credea

Scanned with OKEN Scanner

că poate face „cea mai avizată, rapidă și eficace“ analiză.[2] Dar pe de altă parte, Johnson a aflat că Senatul și Camera Reprezentanților Statelor Unite doreau să inițieze propriile lor anchete din pricina aspectelor de politică internațională care se întrezăreau în acest caz. A început să se teamă că orice aluzie făcută pe cale oficială privind implicarea sovieticilor în asasinat ar putea determina Moscova să amenințe că va declanșa un război nuclear.

Pe 29 noiembrie, Johnson a primit de la dr. Glenn Seaborg, președinte al Comisiei de Energie Atomică, o informare sintetică. Așa cum a arătat Max Holland în *The Kennedy Assassination Tapes*, „dr. Seaborg i-a prezentat lui Johnson, calm și precis, consecințele unui iresponsabil conflict nuclear cu Moscova. Costul în vieți americane îți taie pe loc respirația: între 39 și 40 de milioane de victime printre americani, fără a menționa colosalele devastări și dislocări de populație ale căror efecte ar fi înlăturate în multe decenii“.[3]

Prin urmare, în aceeași zi, Johnson, care intra peste câteva luni în campania electorală, a creat „un grup de oameni de mare calibru, dintre cei mai buni“ al cărui scop nu era să investigheze asasinatul, ci, în primul rând, să invoce integritatea colectivă a distinșilor săi membri și să dea publicității un raport care ar împrăștia toate zvonurile privitoare la „complicațiile internaționale“ generate de bine-cunoscutele relații ale lui Oswald cu serviciile de spionaj sovietice și cu statul comunist cubanez. Acestui grup i s-a spus Comisia Warren, după numele președintelui său, judecătorul Earl Warren.

Comisia Warren nu și-a început de fapt investigația pe teren mai înainte de 18 martie 1964, după încheierea procesului lui Jack Ruby. Norman Redlich, avocatul Comisiei Warren responsabil cu pregătirea interogatoriului văduvei lui Oswald, Marina, scria într-un memorandum că aceasta „mințise în mod repetat Serviciul Secret, FBI-ul și această comisie în legătură cu unele chestiuni care sunt de o importanță vitală pentru oamenii din această țară și din întreaga lume“. Cu toate acestea, judecătorul Warren a respins orice încercare de a testa sinceritatea Marinei prin utilizarea unui poligraf, pentru că, așa cum le-a explicat membrilor echipei sale, nu ar avea aproape nici un sens ca această comisie să conteste credibilitatea principalului său martor în cazul Oswald.

Pe 15 iunie, comisia a anunțat că ancheta se încheiase. Raportul final a fost redactat de trei avocați – Norman Redlich, Alfred Goldberg și Lee Rankin – care nu aveau deloc experiență în domeniul contraspionajului internațional și care lucraseră în condițiile

Scanned with OKEN Scanner

unor „presiuni continue venite din partea comisiei, care le cerea «mai degrabă să închidă ușile, decât să le deschidă», dată fiind urgența cu care raportul trebuia finalizat înainte de viitoarele alegeri prezidențiale".

Raportul Comisiei Warren a fost publicat de către Oficiul pentru Publicații al Guvernului pe 24 septembrie 1964 – cu șase săptămâni înainte de alegeri. Este alcătuit din douăzeci și șase de volume întocmite haotic, ce conțin mărturii făcute în fața comisiei și documente obținute în special de la autoritățile federale și locale și de la guvernul sovietic, la care se adaugă un volum cu rezumatul raportului. Rezumatul este un amestec dezorganizat de materiale adunate de diferiți membri ai echipei, la care este atașat un index nesatisfăcător întocmit. Cu toate acestea, cele douăzeci și șase de volume publicate conțin o imensă cantitate de informații factuale, obținute esențialmente direct de la sursă, și care unui analist informat, care cunoaște din interior metodele și operațiunile serviciilor sovietice, îi demonstrează în mod limpede implicarea acestora.

Concluzia comisiei a fost aceea că JFK a fost ucis pe 22 noiembrie 1963, în urma unor focuri de armă trase din clădirea Texas School Book Depository de către Lee Harvey Oswald, și că Oswald a fost omorât două zile mai târziu, la Departamentul de Poliție din Texas, de către Jack Ruby. Comisia „nu a găsit nici o probă care să ateste că ori Lee Harvey Oswald, ori Jack Ruby ar fi făcut parte din vreo conspirație, internă sau externă, care avea scopul de a-l asasina pe președintele Kennedy"; în continuare a stabilit că „nu există nici o dovadă credibilă cum că Oswald fusese agent al guvernului sovietic" și că „acesta nu beneficiase de vreun tratament neobișnuit de favorabil la intrarea sau la ieșirea din Uniunea Sovietică, sau la întoarcerea în Statele Unite". Comisia „nu poate determina cu precizie care au fost motivele pentru care Oswald a comis crima", deși a discutat anumite aspecte antisociale și antiamericane ale comportamentului său care ar fi putut contribui la motivația sa.

La sfârșitul anilor 1970, Camera Reprezentanților a alcătuit un Comitet pentru Asasinate și a efectuat propria anchetă. În 1979, a publicat douăsprezece volume conținând documente și transcrierile audierilor pe care le-a întreprins, precum și un volum sintetic despre asasinarea lui JFK (apărute la Oficiul pentru Publicații al Guvernului, cu volumul sintetic republicat de editura Bantam). Raportul comitetului conține într-adevăr câteva importante materiale factuale inedite și edificatoare, concretizate în documentele care ieșiseră la

Scanned with OKEN Scanner

iveală după 1964 și în audierile făcute de comitet, care, față de materialele culese de Comisia Warren, îndreaptă și mai sugestiv atenția către Moscova. Din nou însă, din cauza lipsei de cunoaștere lăuntrică a serviciilor de informații sovietice, comitetul Camerei nu a putut evalua corespunzător ceea ce dezvăluise.

În raportul său final, comitetul a exclus posibilitatea unei implicări sovietice în asasinare, afirmând nici mai mult, nici mai puțin că:

> De fapt, reacția guvernului sovietic, precum și a poporului sovietic, a părut a fi una generată de un șoc autentic și de o durere sinceră. Prin urmare, comitetul a considerat, pe baza probelor pe care le-a avut la dispoziție, că guvernul sovietic nu a fost implicat în asasinat.[4]

O asemenea credulitate a arătat că acest comitet al Camerei, la fel ca și Comisia Warren, nu a înțeles nimic despre cât de mult guvernul sovietic s-a bazat mereu pe dezinformare și minciună, ajungând chiar să falsifice harta străzilor Moscovei și cărțile de telefon. Evident, nimeni nu și-a aminit că Hrușciov îl mințise cu tupeu pe președintele Kennedy când negase faptul că sovieticii instalau rachete nucleare în Cuba.

În anii în care am condus rezidența de spionaj din Germania de Vest a României am fost implicat într-o operațiune comună KGB–DIE, care avea să dea în cele din urmă deoparte paravanul întunecat care ascundea rețeaua supersecretă de conexiuni dintre Oswald și KGB. În 1958, am fost chemat pe neașteptate în Berlinul de Est, la o întâlnire de urgență. Generalul Nicolae Doicaru, pe vremea aceea șeful DIE, și colonelul KGB, Rudenko, consilierul sovietic al DIE în materie de spionaj tehnico-militar, mă așteptau la ambasada noastră.

„Avem de la Moscova o misiune nouă-nouță pentru tine", mi-a explicat Rudenko. El a vorbit de altfel mai tot timpul. Colonelul KGB a trântit pe masă transcrierea românească a unui document american. Era un comunicat de presă (datat 30 aprilie 1956) care fusese distribuit de Comitetul Național Consultativ pentru Aeronautică (NACA) al Statelor Unite – precursorul NASA (Administrația Națională Aeronautică și Spațială). Documentul preciza că NACA primise un nou tip de avion, Lockheed U-2, care ar permite obținerea de date meteorologice necesare viitoarelor transporturi aeriene și care ar zbura la altitudini cu mult mai mari decât cele atinse la acea dată de numai câteva avioane militare.

„Până și presa americană și-a dat seamă că e o minciună", a adăugat Rudenko, înmânându-mi o tăietură de ziar. Era un articol (din

Scanned with OKEN Scanner

Los Angeles Times, datat 14 aprilie 1957) despre același avion Lockheed U-2, care, pretindea guvernul Statelor Unite, va fi folosit pentru cercetări științifice. Potrivit articolului, U-2 era de fapt un avion de spionaj care pe atunci decola din Europa și din Japonia în condiții ultrasecrete. Faptul că avioanele U-2 erau extrem de bine păzite, zi și noapte, constituia proba solidă că erau ultrasecrete și că erau folosite pentru misiuni de asemenea ultrasecrete.

„Cea mai nouă unealtă a CIA", a conchis Rudenko, dându-mi un document rusesc și traducerea în română a acestuia. Era o solicitare venită de la serviciul de spionaj militar sovietic, GRU (*Gosudarstvennoe Razvedîvatelnoe Upravlenie*), care cerea date despre avionul U-2. După ce enumera cam tot ceea ce aflase GRU despre U-2, ordinul solicita „absolut totul", inclusiv zvonuri despre altitudinea la care se desfășura zborul acestei „doamne negre a spionajului". Potrivit acelei solicitări, Ministerul Sovietic al Apărării știa că avioanele U-2 au zburat de câteva ori pe deasupra Uniunii Sovietice, dar Comandamentul Apărării Aeriene (*Voiska protivovozdușnoi oboronî*, sau V-PVO) nu fusese în stare să le depisteze cu certitudine din cauza altitudinii foarte mari la care zburau.

Admițând că altitudinea de zbor a lui U-2 ar trebui să fie un secret de importanță deosebită, cunoscut de un număr redus de persoane, GRU a sugerat o cale indirectă de a obține această informație, și anume prin aflarea razei maxime la care băteau dispozitivele radar americane folosite pentru a monitoriza zborurile U-2. Documentul venit de la GRU indica faptul că majoritatea zborurilor efectuate de U-2 deasupra Uniunii Sovietice decolau de la bazele aeriene americane de la Wiesbaden, în Germania de Vest, și de la Atsugi, în Japonia, ambele ocupate de infanteria marină a Statelor Unite, și solicita orice fel de informație despre dispozitivele radar existente în acele aeroporturi.

În vara anului 1959, am primit o nouă directivă de la cartierul general al DIE. Potrivit solicitării, se credea, bazat pe informații „neconfirmate" abia obținute de KGB, că avionul de spionaj U-2 poate zbura la altitudini de „aproximativ 30 000 de metri" (aproximativ 90 000 de picioare). Rezidenței mele i s-a cerut să facă un efort special pentru a verifica acea informație și a trimite la cartierul general orice indiciu care să o confirme sau să ofere date suplimentare.

Trimisesem deja la centru datele obținute de la baza americană de la Wiesbaden, care arătau foarte limpede că altitudinea de zbor a avionului U-2 era unul din cele mai bine păzite secrete militare

Scanned with OKEN Scanner

americane, cunoscut doar persoanelor direct implicate în zboruri, câtorva controlori de trafic și operatorilor radar anume pregătiți, care lucrau la acea bază. Exceptând cazul în care s-ar fi produs vreun miracol, eram sigur că rezidența mea nu mai poate aduce nimic nou legat de acest subiect. Din noua solicitare mi-am dat seama că KGB-ul trebuie să fi avut noroc. Evident, una dintre celelalte rezidențe ale sale fusese capabilă să pună mâna pe un controlor de trafic sau pe un operator radar care lucra la bazele aeriane ale infanteriei marine americane din Wiesbaden sau din Atsugi.

Nu mi-a luat mult să aflu că acest lucru era adevărat. Pe 19 iunie 1960, Nikita Hrușciov a aterizat la București în calitate de șef al unei mari delegații de partid pentru a participa la Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român (cum se numea, pe atunci, Partidul Comunist Român). La București a rămas opt zile. Spionul-șef al lui Hrușciov și expertul său în problemele românești, generalul Saharovski, îl însoțea, deși formal nu făcea parte din delegația de partid. Congresul era dedicat industrializării rapide a României și, cum eu eram deja șeful departamentului de spionajul tehnologic, am devenit ofițerul de legătură al generalului Saharovski.

Hrușciov și-a petrecut mai toate serile sorbind votcă și povestind despre doborârea primului avion de spionaj U-2, care s-a petrecut pe 1 mai 1960, precum și despre întâlnirea pe care a avut-o apoi la Paris, unde tocmai îl „umilise" pe Eisenhower. Potrivit informațiilor pe care le-am aflat în cele opt zile în care m-am aflat în compania lui Saharovski, sovieticii fuseseră capabili să doboare un avion U-2 doar pentru că KGB-ul obținuse informații sigure despre altitudinea de zbor a aparatului. Am înțeles că informațiile secrete fuseseră primite undeva către sfârșitul anului anterior, dar că o vreme apărarea aeriană sovietică (V-PVO) nu avusese ocazia să le verifice, deoarece alte zboruri ale avioanelor U-2 nu mai avuseseră loc până pe 9 aprilie 1960. Studiind acel zbor, V-PVO s-a convins că informațiile secrete ale KGB-ului erau precise, iar radarele și rachetele au fost ajustate astfel încât să fie pregătite când un nou zbor va avea loc. Acest lucru s-a petrecut pe 1 mai 1960.

„Cel mai prețios cadou de 1 Mai pe care i l-am făcut vreodată Tovarășului", a decretat Saharovski. Mi-a spus că din momentul pătrunderii avionului U-2 în spațiul aerian sovietic și până când a fost doborât, fusese în permanentă legătură cu comandantul V-PVO, mareșalul Serghei Semionovici Biriuzov. În acea seară, Saharovski cinase cu Tovarășul, iar câteva săptămâni mai târziu a primit Ordinul Lenin.

Scanned with OKEN Scanner

Firește, am ciocnit un pahar cu Saharovski, felicitându-l pentru succesul său. „Până la fund și pentru *serjant*!", m-am aventurat.

În acele zile, *serjant* era placa repetată obsesiv de consilierii noștri sovietici în materie de *razvedka* (spionajul extern). Tot ei făcuseră o prioritate din recrutarea militarilor americani. Desigur, KGB dorea ca noi să recrutăm ofițeri americani de rang înalt, dar experiența sovietică demonstrase că sergenții erau mult mai ușor de abordat și recrutat. Nu toți aveau să ajungă odată căpitani sau chiar colonei, dar unii dintre ei erau agenți de informații foarte productivi. Este și motivul pentru care sergentul Robert Lee Johnson, care fusese cantonat în Germania de Vest în anii 1950, a fost ridicat în secret la gradul de maior al Armatei Roșii și a primit felicitări scrise din partea Consiliului de Miniștri sovietic și din partea lui Hrușciov însuși.[5] (Peste ani, Vitali Iurcenko, ofițer KGB de rang înalt, care, în 1985, trecuse de partea CIA-ului – și care curând a schimbat din nou tabăra – anunța faptul că KGB privise cazul ofițerului John Anthony Walker – un alt *serjant* – drept cel mai mare succes din istoria KGB, „depășind în importanță chiar furtul planurilor anglo-americane ale primei bombe atomice" și provocând „consecințe devastatoare pentru Statele Unite" în cazul unui război. John F. Lehman, care era ministrul marinei americane când Walker a fost arestat, a confirmat acest fapt.[6])

„Ei bine, el n-a fost nici măcar un *serjant*", a spus Saharovski.

Cum era și normal, generalul sovietic nu a dat detalii despre operațiunea care se încheiase cu doborârea avionului U-2 și cu capturarea pilotului, Francis Gary Powers. Cu toate acestea, la câteva săptămâni după ce avionul U-2 fusese doborât, consilierii pe probleme de *razvedka* din DIE au adăugat o nouă temă în refrenul în care se tot vorbea de nevoia noastră de a recruta un *serjant* – ni se spunea acum să începem să căutăm un „dezertor".

La acea vreme nu ne interesa solicitarea consilierilor *razvedka* – ce *serjant* american ar dezerta și ar veni în România? Însă curând după ce președintele Kennedy a fost împușcat, am început să luăm mai în serios recomandările acestor consilieri de a pune mâna pe un dezertor. Spre surpriza noastră, am aflat că, înainte de a se refugia la Moscova, Lee Harvey Oswald fusese operator radar la baza aeriană ultrasecretă Atsugi de lângă Tokyo și că unele dintre avioanele U-2 care zburaseră pe deasupra Uniunii Sovietice decolaseră de la acea bază aeronavală.

Cam tot pe atunci, în Statele Unite, scriitorul Edward Jay Epstein făcea propria investigație în legătură cu asasinarea lui Kennedy,

Scanned with OKEN Scanner

ale cărei rezultate au fost publicate în volumul *Legend: The Secret World of Lee Harvey Oswald* (Reader's Digest/McGraw-Hill, 1978). Această carte aducea date noi și utile despre Oswald, pe care Epstein reușise să le descopere și să le probeze cu documente adunate cu multă grijă. Epstein pretindea că intervievase peste patru sute de persoane care fuseseră, într-un fel sau altul, asociate cu Oswald. Printre acestea erau „circa șaptezeci de pușcași marini alături de care Oswald își satisfăcuse stagiul militar în Japonia și în Orientul Îndepărtat", dintre care mulți „nu fuseseră intervievați până atunci de către FBI sau de către membrii Comisiei Warren".

Zack Stout, unul dintre pușcașii marini care fusese concentrat la baza aeriană Atsugi, în aceeași perioadă cu Oswald, a declarat că acesta din urmă avusese o aventură cu o atrăgătoare tânără japoneză care „lucra" ca damă de companie la Queen Bee, unul dintre cele trei cele mai scumpe cluburi de noapte din Tokyo care furniza și servicii ofițerilor superiori americani și piloților care zburau pe U-2. Stout și alți pușcași marini erau nedumeriți de faptul că o damă de companie de primă mână ieșea cu un tip ca Oswald. Se întrebau și cum de și-o poate permite Oswald, de vreme ce o seară cu o astfel de fată ar fi trebuit să-l coste, estimativ, echivalentul soldei sale pe o lună.[7] Pe de altă parte, nu intra deloc în obiceiurile lui Oswald să cheltuiască o sumă atât de mare, mai ales că, de-a lungul vieții sale, toată lumea știa cât e de zgârcit.

Atunci cine a plătit-o pe fata de la Queen Bee a lui Oswald? Cartea lui Epstein insistă pe suspiciunile că Oswald avusese legături cu serviciile secrete sovietice și oferă informații relevante care indică faptul că KGB-ul trebuie să o fi finanțat și s-o fi manipulat pe dama de companie de la Queen Bee, care începuse să-și petreacă zilele și nopțile cu Oswald.

La un moment dat, după ce s-a întors din Uniunea Sovietică în Statele Unite, Oswald avea să pretindă într-o dezbatere radio despre Cuba că, așa cum a declarat mai târziu și organizatorul emisiunii, jurnalistul din New Orleans William Stuckey, „în Japonia s-a decis [Oswald] să meargă în Rusia ca să vadă cu ochii lui cum anume funcționează o societate revoluționară, o societate marxistă".[8] Se spune că Oswald s-ar fi confesat noului său prieten american, George de Mohrenschildt: „Am întâlnit câțiva comuniști în Japonia și ei au fost cei care mi-au trezit interesul, iar acela a fost unul dintre motivele care m-au făcut să merg în Rusia sovietică, să văd ce se întâmplă acolo".[9]

Scanned with OKEN Scanner

Pe 18 octombrie 1957, Oswald a aflat că unitatea sa va fi trimisă în Marea Chinei de Sud și în Filipine, din cauză că războiul civil din Indonezia luase amploare. Potrivit lui Stout, Oswald nu părea să fie fericit că trebuie să părăsească Japonia. Iar potrivit lui George Wilkins, alt pușcaș marin care făcea armata împreună cu Oswald la Atsugi, pe data de 27 octombrie, chiar înaintea plecării, Oswald s-a împușcat în brat cu un pistolet de buzunar pe care îl comandase, încălcând regulamentele militare, unei firme de vânzări prin poștă din Statele Unite. Rana nu părea să fie serioasă și câțiva pușcași marini au crezut că Oswald se împușcase în mod deliberat, ca să rămână în Japonia. A stat în spital aproape trei săptămâni, dar a fost externat la timp pentru a fi îmbarcat pe USS *Terrell County* odată cu unitatea sa, pe 20 noiembrie, și trimis în Filipine.[10]

După trei luni petrecute pe mare, Oswald și unitatea lui s-au întors la Atsugi, unde a compărut în fața curții marțiale pentru delictul de a fi fost în posesia unei arme neînregistrate, adică pistoletul de buzunar cu care se împușcase. A fost condamnat la douăzeci de zile de muncă silnică, o amendă de 50 de dolari și la retrogradarea la gradul de soldat (anulându-i-se astfel examenul pe care îl luase ca să fie avansat la gradul de caporal). Deși Oswald primise o pedeapsă cu suspendare, a fost trimis la cantină în loc să se întoarcă la postul său de la stația radar. A cerut imediat să fie lăsat la vatră pe motiv că este inapt de serviciul militar, sperând, potrivit altor pușcași marini, să rămână în Japonia, unde își făcuse prieteni. Cererea i-a fost respinsă și imediat după aceea a intrat într-o altercație cu un sergent care îl trimisese la cantină, ceea ce i-a adus lui Oswald aproape o lună de zile de carceră pe navă. Când, în cele din urmă, a fost eliberat pe 13 august 1958, mai mulți pușcași marini l-au găsit complet schimbat: rece, retras și înverșunat.

Potrivit lui Joseph Macedo, coleg cu el la stația radar, Oswald și-a declarat nemulțumirile astfel: „Mi-a ajuns cât am văzut dintr-o societate democratică aici la MACS-1. Când o să scap, o să încerc altceva." După aceea, Oswald a părut să socializeze mai puțin ca niciodată cu alți pușcași marini, dispărând adesea în permisii la Tokyo.[11]

Oswald a părăsit, în cele din urmă, Japonia pe data de 2 noiembrie 1958, la bordul navei *USS Barrett*. Înainte de a ajunge la San Francisco, și-a luat treizeci de zile de permisie pentru a-și vizita mama și a vâna veverițe cu fratele său. Apoi, pe 22 decembrie 1958, s-a prezentat la stația radar din cadrul așa-numitului Marine Air Control Squadron nr. 9 (MACS-9) de la baza aeriană El Toro din

Scanned with OKEN Scanner

Santa Ana, California.[12] John Donovan, ofițerul aflat la conducerea echipajului stației radar a lui Oswald, îl descria ca pe un tip „competent, foarte competent" în îndeplinirea sarcinilor pe care le avea. La fel ca alți pușcași marini de acolo, Oswald avea un coeficient de inteligență peste medie, dar diferit prin aceea că era aproape exclusiv interesat de chestiunile de politică internațională, și nu de femei și de sport, așa cum erau ceilalți. Îi plăcea să-i pună întrebări unui ofițer aflat în trecere pe acolo despre anumite chestiuni de politică internațional, apoi comenta de față cu Donovan: „Dacă astfel de oameni ne conduc, ceva e putred – când eu sunt clar mai inteligent și știu mai multe decât tipul ăla." Știa numele multor filozofi, dar cam la asta se rezuma cam toată cunoașterea sa. Era în mod special interesat de Hegel și de chestiunea revoluțiilor sociale. Însă când vorbea cu oamenii nu părea să caute informații, ci mai degrabă să arate cât de multe știa el – „era decis și dornic să discute acel punct de vedere cu oricine".[13]

Potrivit pușcașilor marini din unitatea sa, munca la El Toro nu era solicitantă, iar Oswald și-a petrecut mare parte din timpul liber învățând rusa. S-a abonat la un ziar de limbă rusă și a început să răspundă cu *da* și *nyet* când camarazii săi îl tachinau în legătură cu interesul său pentru limba rusă și pentru comunism. Părea să-i facă plăcere porecla „Oswaldovici" și chiar să fie numit în glumă „spion rus". Pe 25 februarie 1959, a dat un test de limba rusă și a primit calificativul general „insuficient", care, deși modest, arăta că atinsese o anumită cunoaștere a acestei dificile limbi.[14]

În perioada în care a stat la El Toro, tiparul operativ al KGB-ului cerea ca planul de comunicări pentru toți agenții importanți din Statele Unite să se bazeze pe mijloace *impersonale* de a-și transmite informațiile. KGB a favorizat utilizarea așa-numitelor căsuțe poștale de către agenții care puteau furniza informații secrete pe filme nedevelopate. În puținele cazuri în care agenții au avut de predat volume mari de documente, precum agenții implicați în spionaj științific și tehnologic (S&T), KGB a folosit și cutii de bagaje aflate în gări sau în autogări.

Nelson Delgado, coleg de dormitor la el Toro, spunea că spre sfârșitul șederii lui Oswald acolo a remarcat printre hârtiile acestuia mai multe fotografii de „recunoaștere" înfățișând fața și profilul unui avion de vânătoare. Oswald a îndesat fotografiile într-un sac marinăresc, împreună cu alte lucruri, iar Delgado a fost de acord să lase bagajul într-un dulap dintr-o autogară din Los Angeles și să-i aducă

Scanned with OKEN Scanner

înapoi cheia. Pentru acest lucru, Delgado crede că a primit de la Oswald doi dolari.[15] Presupunând că Delgado și-a amintit exact, cu greu poate fi găsită o altă explicație decât spionajul, ținând seamă de un sac marinăresc care conținea material secret și era depozitat într-un dulap dintr-un spațiu public.

Este foarte posibil ca Oswald să fi strecurat în asemenea saci unele dintre noile informații despre altitudinea la care zburau avioanele U-2 în timpul antrenamentelor deasupra acelei zone din California de Sud. Potrivit lui Francis Gary Powers, pilotul avionului U-2 pe care sovieticii l-au doborât pe data de 1 mai 1960, Oswald avusese acces la El Toro „nu doar la codurile radar și radio, ci și la noul echipament radar MPS-16 de detectare a altitudinii", iar înălțimea la care zbura U-2 era secretul cel mai bine ascuns al aparatului.[16]

Pe 15 februarie 1962, după ce fugise în Uniunea Sovietică, Oswald avea să-i scrie fratelui său Robert: „Am auzit la vocea americii [*sic*] că l-au eliberat pe Powers, tipul cu avionul de spionaj U2. Presupun că astea sunt vești bune acolo unde te afli. Părea să fie tipul acela de american de treabă și isteț, când l-am văzut la Moscova."[17]

Ar fi fost o procedură normală pentru KGB să-l ia pe Oswald să asiste la procesul lui Powers, în semn de recunoștință pentru ajutorul pe care l-a dat Uniunii Sovietice ca să doboare avionul U-2. Altfel, nu există aproape nici un motiv ca Oswald să-l fi văzut pe Powers la Moscova.

Este semnificativ faptul că pilotul avionului U-2 nu a fost interogat de către spionajul militar sovietic, așa cum ar fi fost normal, dacă doborârea aparatului ar fi fost pur și simplu rezultatul unei operațiuni militare. Colonelul Oleg Penkovski, ofițer GRU (serviciul de spionaj militar sovietic) care se afla în contact clandestin cu CIA, raporta pe 23 aprilie 1961 că, de vreme ce Powers fusese doborât într-o operațiune militară, GRU îl selectase pe el, Penkovski, pentru că știa bine engleză, să discute cu Powers când acesta va fi adus la Moscova. Cu toate acestea, Penkovski a spus că șeful KGB, Aleksandr Șelepin, s-a amestecat în planurile GRU. „Șelepin a luat un translator și l-a preluat pe Powers."

Powers însuși avea să scrie mai târziu că a fost interogat în secret la Lubianka, sediul KGB, și acest lucru înseamnă de fapt că KGB-ul, și nu Armata Roșie a avut rolul principal în întreaga operațiune.

Potrivit lui Powers, interogatoriul său a început în aceeași zi în care a fost doborât și au participat la el cam o duzină de oameni,

Scanned with OKEN Scanner

unii în uniformă, dar cei mai mulți în civil – cei din urmă fiind în mod evident cadre superioare din KGB care veniseră să vadă spectacolul. În timpul unei reprize de întrebări, care a fost condusă de un general și nu de cei doi maiori obișnuiți, „un om scund, uscat, fumător înrăit, de vreo patruzeci de ani, a supravegheat acțiunea". Mai târziu, Powers avea să afle că acesta era Șelepin, șeful KGB.[18]

O parte substanțială din interogatoriul la care a fost supus Powers s-a concentrat pe altitudinea de zbor a aparatului U-2.[19] A fost întrebat dacă a fost vreodată concentrat la Atsugi și el a răspuns sincer că nu. Anchetatorii săi i-au pus întrebări numai despre avioanele U-2 de la Atsugi, arătându-i articole în japoneză despre un U-2 care aterizase forțat acolo.[20] (Sovieticii nu ar fi dorit ca Powers să suspecteze că ei ar fi avut o sursă la Atsugi, iar articolele de presă puteau explica în mod convenabil interesul lor în acea bază. În septembrie 1959, revista japoneză *Air Views* publicase o evaluare detaliată a aterizării forțate a avionului U-2 lângă Atsugi și sugera că aceste U-2 ar putea face alte cercetări în afară de cele meteorologice.[21])

Cartea foarte bine documentată a lui Epstein, care se concentrează pe suspiciunea că Oswald ar fi avut legături secrete cu spionajul sovietic, furnizează informații semnificative care indică faptul că Oswald fusese într-adevăr manipulat de Moscova. Epstein a adunat suficiente date care să-l determine chiar să suspecteze că George de Mohrenschildt, bogatul petrolist american care se trăgea pare-se dintr-o veche familie nobiliară rusă și care a devenit „cel mai bun prieten" al lui Oswald după ce acesta din urmă s-a întors în Statele Unite, era de fapt „ofițerul de legătură" KGB al lui Oswald.

În 1977, Epstein a avut o întâlnire cu de Mohrenschildt la Hotelul Breakers, în Palm Beach, Florida. Întâlnirea fusese aranjată de revista *Reader's Digest*. Epstein și de Mohrenschildt s-au despărțit înainte de a lua fiecare prânzul și au decis să se revadă la trei după-amiază. Când cel din urmă a ajuns în casa din Palm Beach în care locuia, a găsit un bilet în care i se spunea că trebuie să depună mărturie sub jurământ în fața Comitetului pentru Asasinate al Camerei reprezentanților. Cadavrul lui de Mohrenschildt a fost descoperit mai târziu în aceeași zi. Se sinucisese trăgându-și un glonț în gură.[22]

Din păcate, lui Epstein îi lipseau cunoștințele contextuale care l-ar fi ajutat să pună cap la cap frânturile de informații și să obțină din ele într-o imagine de ansamblu, iar apoi să ajungă la o concluzie fermă. Povestea lui foarte bine documentată rămâne în coadă de pește.

Scanned with OKEN Scanner

30
Hrușciov: un monument al dezinformării

Astăzi, unii și l-ar putea aminti pe Hrușciov ca pe un țăran cu picioarele pe pământ care a corectat fărădelegile lui Stalin. Acesta este rezultatul unei alte campanii reușite de dezinformare. Acel Hrușciov care a fost șeful meu *suprem* nouă ani – timp în care am fost promovat la vârful comunității de informații a blocului sovietic – era brutal, nesăbuit și extrovertit. Avea tendința să distrugă orice proiect care îi încăpea pe mâini și ajungea în cele din urmă să nutrească și mai multă ură personală decât Stalin față ceea ce numea „burghezia occidentală".

L-am auzit de multe ori pe Hrușciov spunând, și când era treaz, și când era beat, că Stalin făcuse o greșeală impardonabilă – își asmuțise poliția politică împotriva propriului popor sovietic. „Dușmanii noștri" nu erau în Uniunea Sovietică, avea să explice Hrușciov. Milionarii Americii erau cei care erau hotărâți să șteargă comunismul de pe fața pământului. Ei erau „dușmanii noștri de moarte". Ei erau „câinii turbați" ai imperialismului.

După ce avionul de spionaj U-2 a fost doborât deasupra spațiului aerian sovietic pe 1 mai 1960, Hrușciov a solicitat o reuniune a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite pentru a-și spune propria poveste. Acea întâlnire a început pe 23 mai, a ținut patru zile și s-a încheiat cu decizia de a pregăti un summit al celor patru puteri, la Paris, care să calmeze apele.

Modul în care a abordat Hrușciov summitul de la Paris ilustrează natura sa infamă. Am aflat de la generalul Saharovski că Hrușciov, imediat ce s-a urcat în avionul cu care a zburat la Paris, a început să fie obsedat de ideea că Eisenhower își trimisese în mod deliberat avionul U-2 deasupra Uniunii Sovietice, cu doar câteva zile înainte de summit, cu scopul expres de a sabota orice cale de rezolvare a crizei Berlinului, iar Hrușciov nu și-a mai putut stăpâni o „ură

Scanned with OKEN Scanner

necruțătoare" pentru adversarul său. În consecință, în timpul zborului către Paris, Hrușciov a decis să retragă invitația – deja acceptată – pe care i-o făcuse lui Eisenhower de a vizita Moscova, în cazul în care acesta din urmă nu ar declara de la tribuna summitului că va anula programul U-2. Și chiar înainte ca summitul să înceapă, Hrușciov a mai decis să solicite scuze din partea lui Eisenhower. În cele din urmă, Hrușciov a deschis summitul celor patru puteri anunțând public că Uniunea Sovietică nu va mai avea de-a face cu Eisenhower și că nu vor mai avea loc summituri câtă vreme Eisenhower va fi președinte.

La începutul anului 1962, conducerea DIE a aflat că Hrușciov dorea să intre în istorie drept liderul sovietic care exportase comunismul și puterea nucleară sovietică pe continentul american. Potrivit generalului Saharovski, acest lucru era acum aproape realizat. Hrușciov a prorocit că noul președinte al Statelor Unite, John Fitzgerald Kennedy, va suferi un atac de cord când va afla că rachetele nucleare sovietice se află la doar o sută cincizeci de kilometri de el.

În timpul zilelor critice ale crizei cubaneze, s-a întâmplat ca liderul român Gheorghe Gheorghiu-Dej să fie în vizită la Kremlin. În dimineața zilei de 23 octombrie 1962, întorcându-se acasă dintr-o vizită de stat în Indonezia și Burma, Dej a făcut o escală de câteva ore la Moscova pentru a-l informa pe Hrușciov despre rezultatele vizitelor sale. Și a rămas acolo. Chiar înainte de asta, Kennedy avertizase public Moscova să se abțină de la orice aventură periculoasă în Cuba, iar Hrușciov – care în momentele critice căuta întotdeauna să aibă audiență – avea nevoie de cineva în fața căruia să-și verse focul. De data aceasta a fost Dej.

Potrivit lui Gheorghiu-Dej, liderul sovietic era neobișnuit de irascibil și deși întâlnirea lor a avut loc înainte de prânz, Hrușciov duhnea deja a votcă. Curând după ce Dej a intrat în biroul lui Hrușciov, mareșalul Rodion Malinovski, ministrul sovietic al apărării și un vechi prieten al lui Dej (după cel de-al Doilea Război Mondial, Malinovski devenise gauleiterul sovietic al României), a apărut și a anunțat că marina americană fusese pusă în alertă și că, potrivit serviciului sovietic de supraveghere electronică, Pentagonul pregătea o blocadă împotriva Cubei. Pe Hrușciov brusc l-a apucat furia, țipând, înjurând și dând drumul unei avalanșe de ordine contradictorii. Fără să-l întrebe pe Dej ce avea în program în acea zi, Hrușciov a comandat un prânz oficial și o seară festivă la operă în onoarea lui Dej, ordonând ca la ambele evenimente să participe toți membrii prezidiului parti-

Scanned with OKEN Scanner

dului comunist, iar presa sovietică să relateze pe larg despre aceste evenimente care constituie o dovadă a unității comuniste.

Tot restul acelei zile, Hrușciov s-a comportat mai irațional decât îl văzuse vreodată Gheorghiu-Dej, dispoziția lui schimbându-se de la un minut la altul. În timpul prânzului oficial, Hrușciov a ocărât Washingtonul, a amenințat că va „ataca nuclear" Casa Albă și a înjurat cu voce tare ori de câte ori câte cineva pronunța cuvintele „America" sau „american". Dar la sfârșitul spectacolului de operă a făcut un efort special și a transmis felicitările sale unui cântăreț american care jucase în *Boris Godunov*.[1]

În dimineața următoare, când Gheorghiu-Dej lua micul-dejun cu Hrușciov, generalul Vladimir Efimovici Semiceastnîi, noul șef al KGB, i-a prezentat liderului sovietic o telegramă din Washington, proaspăt decriptată de KGB, în care se spunea că președintele Kennedy își anulase vizita oficială în Brazilia și ordonase instituirea unei „carantine" navale pentru a opri cele optsprezece cargoboturi sovietice care se îndreptau spre Cuba. Potrivit lui Dej, când a terminat de citit telegrama, Hrușciov era stacojiu la față. S-a uitat întrebător la Semiceastnîi și, când general a dat înspăimântat din cap, a „înjurat ca un birjar". A aruncat apoi pe jos telegrama adusă de Semiceastnîi și și-a răsucit călcâiul în ea. „Așa o să strivesc acea viperă", a exclamat el. „Vipera", a explicat Dej în timp ce povestea, era Kennedy.

Făcându-și singur curaj, Hrușciov a devenit și mai isteric, proferând câteva minute la rând amenințări violente împotriva „târfei milionarului" și a directorilor săi din CIA. „Dacă Kennedy ar fi fost acolo, nebunul l-ar fi sugrumat pe loc", l-am auzit pe Dej spunând după ce s-a întors la București.

Așa cum am aflat mai târziu, nici nu plecase bine Dej de la Moscova că Hrușciov a și găsit o nouă victimă în persoana lui William Knox, președintele companiei Westinghouse Electric International, care, de asemenea, se întâmpla să viziteze Moscova în acea zi. Hrușciov l-a invitat la Kremlin ca să-i ofere „trei ore de amenințări, plângeri și glume de prost gust". Scena a fost descrisă de către fostul oficial al Statelor Unite, William Hyland:

> Hrușciov a apărut într-o stare vecină cu epuizarea, dar a avertizat că dacă vreun vas sovietic va fi scufundat, submarinele sovietice vor intra în acțiune. Probabil Hrușciov a crezut că Knox va da alarma la Ambasada Americii, care ar putea la rându-i să avertizeze Washingtonul să-și schimbe cursul primejdios.[2]

Scanned with OKEN Scanner

În noaptea de 25 octombrie 1962, Hrușciov a primit un raport redactat în comun de PGU și GRU care spunea că forțele armate convenționale și nucleare ale Statelor Unite fuseseră puse în alertă pe tot globul și că „cea mai mare forță de invazie pregătită de la cel de-al Doilea Război Mondial încoace" fusese masată în Florida. Raportul serviciilor de informații (Saharovski mi l-a arătat câțiva ani mai târziu) conchidea că existau indicii serioase cum că un atac împotriva Cubei ar fi putut avea loc în decurs de două sau trei zile. Totodată, am aflat de la Saharovski că în zorii zilei de 28 octombrie 1962 Hrușciov primise o telegramă de la Anatoli Dobrînin, ambasadorul sovietic la Washington, conținând textul unui mesaj care îi fusese înmânat de către procurorul general Robert Kennedy, fratele președintelui. Mesajul avertiza că timpul se scurgea și că Statele Unite erau pregătite să inițieze o puternică și vastă acțiune de constrângere până la sfârșitul săptămânii, dacă Moscova nu accepta să-și retragă imediat rachetele din Cuba.

Nu i-a luat mult lui Hrușciov să se decidă. Pe la ora douăsprezece, ora Moscovei, vreo zece nave sovietice au dat înapoi, evitând confruntarea. Kremlinul a mai anunțat public că toate instalațiile pregătite pentru lansarea rachetelor sovietice din Cuba vor fi demontate și că vor fi îngăduite inspecții.

În seara aceleiași duminici, pe 28 octombrie 1962, m-am deplasat la reședința lui Gheorghiu-Dej din București pentru a raporta sfârșitul crizei cubaneze. „Asta-i cea mai măreață înfrângere din istoria sovietică pe timp de pace", a spus Dej. Se întâmpla ca în acea zi să fie și aniversarea mea, iar Dej a sărbătorit ambele evenimente cu caviar și șampanie. Deși era adevărat că președintele Kennedy câștigase, a remarcat Dej, el n-ar da doi bani pe el. „Nu va muri în patul său", a prezis Dej. Deși simțea o plăcere ascunsă în umilirea „apocaliptică" a lui Hrușciov, Dej era totodată tulburat. „Nebunul poate foarte ușor să-și iasă din fire și să pornească un război nuclear!"

Nikita Sergheevici Hrușciov a fost cu siguranță cel mai controversat om politic sovietic care a domnit la Kremlin. A demascat crimele lui Stalin, dar a făcut din asasinatul politic principalul instrument al propriei sale politici externe; a fost autorul unei politici a coexistenței pașnice cu Occidentul, dar a împins lumea pe marginea războiului nuclear; a restabilit relațiile Moscovei cu Iugoslavia lui Tito, dar a distrus unitatea lumii comuniste.

Chiar dacă au fost niște eretici din punct de vedere politic, Lenin și Stalin chiar s-au străduit să construiască un paradis pentru pro-

Scanned with OKEN Scanner

letari, umplând țara de complexe industriale gigantice, ridicând imense centrale hidroelectrice și schimbând chiar cursul unor fluvii. Hrușciov, în schimb, a avut o natură eminamente distructivă: a dărâmat statuile lui Stalin, a năruit imaginea de paradis proletar a Uniunii Sovietice și a rupt alianța sino-sovietică, totul fără a construi nimic nou care să umple vidul pe care îl crease. Pe 11 septembrie 1971, Hrușciov a murit în dizgrație, dar nu înainte de a-și vedea memoriile publicate în Occident, în care oferea viziunea sa asupra istoriei.

Tot ce s-a petrecut în viața lui Hrușciov a deviat considerabil de la calea urmată de predecesorii săi sovietici. Spre deosebire de Lenin și de Stalin, care ieșiseră din stratul foarte subțire al clasei de mijloc ruse, Hrușciov aparținuse proletariatului între timp eroicizat, o categorie socială insignifiantă constituită din țărani ruși urbanizați – cea mai înapoiată țărănime din toată Europa. Nepotul unui șerb și fiul unui miner sărman, Hrușciov a crescut într-un mediu țărănesc profund ignorant și și-a început cariera ca lucrător manual necalificat. A devenit membru al partidului comunist în 1918, s-a înrolat în Armata Roșie un an mai târziu, și a fost comisar politic de rang inferior în campaniile împotriva Albilor și a armatei poloneze cotropitoare. Spre deosebire de Lenin, care era avocat, și de Stalin, care studiase la un seminar teologic, Hrușciov nu avea nici o educație formală când a devenit activist de partid. „Când am văzut ilustrate cu balerine, am crezut că erau doar niște fotografii cu femei care purtau costume indecente", scria Hrușciov dezarmant de sincer în memoriile sale.[3]

Am aflat cum a pornit Hrușciov pe drumul puterii mai ales de la generalul Saharovski, care devenise unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai săi. Desigur, Saharovski descria un Hrușciov bun câtă vreme acesta domnea la Kremlin și un Hrușciov rău după ce controversatul lider sovietic a fost îndepărtat, dar mi-am dat toată silința să coroborez sau să resping, de unul singur, afirmațiile lui Saharovski.

Vladimir Lenin, Lev Trotki, Nikolai Buharin, Grigori Zinoviev, Lev Kamenev și chiar Iosif Stalin, toți au ajuns la conducerea Uniunii Sovietice pentru că făcuseră o pasiune de ordin intelectual pentru marxism și-i dedicaseră viața. Hrușciov a ajuns la vârf pentru că era un birocrat belicos. El și-a început ascensiunea la putere într-o perioadă în care Stalin se afla în plin proces de eliminare a vechii inteligheții bolșevice și de înlocuire a ei cu țărani bruți și ignoranți sau cu muncitori aduși din uzine care îi jurau credință. Hrușciov a

Scanned with OKEN Scanner

corespuns perfect acelui tipar și a fost curând absorbit de noua birocrație comunistă. În 1931, după ce fusese îndoctrinat în pripă în timpul unui curs de doi ani la Academia Industrială Stalin, Hrușciov a fost numit activist cu normă întreagă al Comitetului Regional Moscova. Doi ani mai târziu, a devenit secretar adjunct în acest loc și a primit sarcina să supervizeze politic construirea metroului din Moscova. Stalin îl remarcase în 1934, în timpul unei vizite pe șantierul metroului, unde Hrușciov s-a gudurat pe lângă „Tătucul" de la Kremlin.

Demonstrația de devotament a lui Hrușciov, alături de brutalitatea de care dădea dovadă în direcționarea muncitorilor care construiau metroul, au făcut o atât de puternică impresie asupra lui Stalin, încât a fost catapultat în funcția de prim-secretar al comitetului de partid Moscova și a devenit unul dintre cei șaptezeci de membri plini ai Comitetului Central al PCUS. La mai puțin de un an, Stalin l-a numit pe Hrușciov membru supleant al Biroului Politic, care conducea efectiv partidul.

Hrușciov s-a maturizat politic într-o perioadă în care Lenin și Stalin au produs ceea ce istoricii numesc acum cea mai mare teroare în masă pe timp de pace din istoria Europei, o perioadă în care multe milioane de sovietici și-au pierdut viața. Acest lucru a lăsat o amprentă puternică asupra formării lui Hrușciov – a devenit impulsiv, violent și brutal și a sfârșit prin a urî profund ceea ce el numea „burghezie". Am fost prezent la câteva întâlniri între liderul român Gheorghiu-Dej și Hrușciov și l-am auzit în mod repetat pe Hrușciov mândrindu-se cu ura sa: „Este în sângele meu – sângele meu de mujic!" După ce asista la asemenea izbucniri, Gheorghiu-Dej, care încuviințase el însuși multe mii de crime, își exprima adesea neliniștea cu privire la setea de sânge a lui Hrușciov.

Hrușciov a devenit activist de partid într-o perioadă în care politica sovietică se ducea prin propagandă brutală și dezinformare. Prin urmare, el a evoluat într-un palavragiu politic compulsiv care nu avea capacitatea de a evalua obiectiv faptele și care își umplea discursurile cu denaturări, omisiuni deliberate și minciuni sfruntate. Potrivit lui Saharovski, de foarte multe ori translatorii lui Hrușciov, aflați în călătorii externe (toți fiind ofițerii lui Saharovski), obișnuiau să schimbe sensul declarațiilor lui Hrușciov, iar pe unele să le ignore complet, pentru că erau pline de vulgarități, inexactități, înșelăciuni și contradicții.

Strânsa legătură a lui Hrușciov cu crimele lui Stalin l-a făcut conștient de ce anume poate realiza crima politică și i-a format gustul

Scanned with OKEN Scanner

pentru soluția criminală cea mai simplă. În 1936, Stalin și-a dezlănțuit Marea Teroare vrând să elimine toată competiția și opoziția care l-ar fi putut stânjeni. În masacrul care a urmat, circa 7 milioane de oameni și-au pierdut viața, incluzându-i aici pe cei mai mulți dintre comuniștii sovietici de rang înalt.

Din cei șapte oameni care formaseră Politburoul lui Lenin la data Revoluției din Octombrie, doar Stalin a supraviețuit epurărilor. Dintre secretarii de partid din provincie, doar trei, cei care sprijiniseră cu zel epurările lui Stalin, au supraviețuit execuțiilor. Flamboaiantul Hrușciov, care, ca șef al organizației de partid de la Moscova, susținuse ardent și vocal noile epurări ale lui Stalin încă din prima zi, a fost unul dintre cei trei. Ca răsplată suplimentară, Stalin l-a numit în 1938 prim-secretar de partid al Ucrainei și i-a dat sarcina de a organiza o epurare similară în noul său teritoriu. Acolo, cu sălbăticie și cu brutalitate, Hrușciov a dus la îndeplinire dorințele stăpânului său.

Obiceiul de a apela la asasinate politice a rămas în firea lui Hrușciov pe toată durata carierei sale. Dependența sa de crima politică este foarte bine ilustrată de persoana pe care a ales-o să fie noul șef al poliției politice secrete. În 1954, Hrușciov a reconstruit această organizație sub numele de Comitetul Securității Statului (KGB) și l-a instalat în fruntea sa pe un om care era și mai însetat de sânge decât fusese Beria. Generalul Ivan Serov, primul șef al „noului" KGB, devenise deja faimos pentru brutalitatea cu care, în timpul lui Stalin, deportase forțat popoarele din Caucaz, zdrobise opoziția anticomunistă din statele baltice și ucisese, în pădurea Katyń, de lângă Smolensk, aproximativ 22 000 de ofițeri polonezi „burghezi" luați prizonieri de Armata Roșie. Referindu-se la alegerea sa, Hrușciov spunea: „Adjuncții lui Beria au fost Kruglov și Serov. Abia dacă îl știam pe Kruglov, dar îl știam bine pe Serov și aveam încredere în el. Credeam, și încă mai cred, că Serov este un om onest. Dacă există câteva lucruri îndoielnice legate de el, așa cum există despre toți cekiștii [membrii poliției politice], atunci să spunem că el a fost o victimă a politicii generale a lui Stalin."[4]

Lenin și Stalin se autointitulaseră internaționaliști și uciseseră fără discriminare și străini, și cetățeni sovietici. Originile țărănești ale lui Hrușciov, în orice caz, l-au modelat ucrainean naționalist de asemenea factură, încât după moartea lui Stalin, a abandonat tunica gri încheiată până la gât, care devenise un fel de uniformă comunistă internațională, și a început să poarte costume țărănesc-proletare pe care el le inventase. Aceea a fost aproximativ perioada în care

Scanned with OKEN Scanner

Hrușciov a slăbit represiunea împotriva cetățenilor sovietici și a mutat peste hotare tăișul violenței sale.

Când Hrușciov a devenit liderul Uniunii Sovietice, încă nu pusese piciorul în străinătate și nici nu i se dăduse ocazia de a discuta chestiuni de politică externă cu Stalin, pentru că acesta din urmă revendicase domeniul doar pentru sine. Tot ce știa Hrușciov despre capitalism era prin urmare doar ce învățase din propaganda sovietică. Era total convins că Occidentul era dușmanul de moarte al lumii și credea cu ardoare că obiectul politicii externe sovietice trebuia să fie în mod necesar lupta împotriva „milionarilor" și a țărilor lor „burgheze". În memoriile sale, Hrușciov scria: „Până la moartea sa, Stalin obișnuise să ne spună: «Veți vedea, când nu voi mai fi eu, puterile imperialiste vă vor suci gâtul ca la niște pui de găină.»"[5]

Ignoranța totală a lui Hrușciov în ceea ce privește lumea civilizată, precum și ura sa irațională față de „burghezie" și înclinația de a ofensa lumea l-au făcut să creadă că dezinformarea și amenințările erau calea cea mai eficientă și mai potrivită pentru un lider sovietic de a negocia cu guvernele „burgheze". În primăvara anului 1956, s-a dus la Londra împreună cu premierul Nikolai Bulganin, răspunzând astfel unei invitații din partea prim-ministrului Anthony Eden. Potrivit celor pe care le-am aflat de la Saharovski, principalul scop al lui Hrușciov în timpul acelei călătorii a fost să-l convingă pe Eden, fără prea multă zarvă, să vândă tehnologii și echipamente interzise Uniunii Sovietice. Decizia lui Hrușciov de a-l lua cu el la Londra pe șeful KGB, generalul Serov, a declanșat o furtună în presa britanică și a compromis vizita de la bun început. Motivul pentru care discuțiile s-au încheiat prost a fost faptul că Hrușciov a început să se laude cu arsenalul de bombe cu hidrogen al Moscovei, după ce Eden refuzase să se sustragă embargoului occidental impus Uniunii Sovietice privind bunurile strategice.

Către sfârșitul anului 1957, Moscova a aflat că Statele Unite erau gata să instaleze baze pentru lansarea rachetelor balistice cu rază medie de acțiune pe teritoriul partenerilor NATO. Într-o tentativă de a preveni acea mișcare, Hrușciov a trimis un mesaj de amenințare șefului fiecărui stat care făcea parte din NATO. Mesajul către Marea Britanie, care fusese semnat formal de premierul Bulganin, dar care reflecta din plin stilul lui Hrușciov, spunea:

> O spun deschis că ne este greu să înțelegem ce anume, luând parte la o astfel de politică, ghidează guvernul unei țări ca Marea Britanie, care nu

Scanned with OKEN Scanner

> doar că este într-o poziție extrem de vulnerabilă prin forța situației sale geografice, dar care, potrivit celor recunoscute de reprezentanții săi oficiali, nu deține mijloace eficiente de apărare împotriva efectelor armelor moderne. Și nici nu poate fi vorba, este adevărat, de o asemenea apărare.[6]

La începutul lunii noiembrie 1959, după naționalizarea Canalului Suez de către președintele egiptean Gamal Nasser, Marea Britanie și Franța au trimis un corp expediționar pentru a captura orașul Port Said și a câștiga controlul asupra canalului. Pe 4 noiembrie, la o zi după invazia sovietică din Ungaria, Hrușciov i-a amenințat insolent pe „agresorii" occidentali. De exemplu, o scrisoare trimisă de Moscova guvernului britanic, spunea:

> Dacă ar fi folosite rachete împotriva Marii Britanii și Franței, ați numi asta fără îndoială un act barbar. Dar cum diferă acest lucru de atacul inuman lansat de forțele armate ale Marii Britanii și ale Franței împotriva unui Egipt practic neînarmat? [...] Suntem ferm decișI să utilizăm forța pentru a-i zdrobi pe agresori și pentru a restaura pacea în Orient.[7]

Dezinformarea a fost mereu o componentă esențială a politicii externe sovietice. Acest lucru i-a venit ca o mănușă lui Hrușciov, deși avea să afle curând că înșelarea Occidentului era mult mai greu de realizat decât mințirea concetățenilor săi sovietici. Hrușciov, care făcuse al Doilea Război Mondial ca general, se credea expert în dezinformarea militară; prin urmare, odată instalat la Kremlin, a făcut din aceasta un pilon al politicii sale externe. Din ce am aflat de la consilierii *razvedka*, Hrușciov a început prin încercarea de a convinge Occidentul că forțele aeriene ale Uniunii Sovietice erau superioare în raport cu cele ale Statelor Unite. „Nuca" era numele de cod sub care această operațiune KGB, coordonată de Hrușciov însuși, era cunoscută în cadrul DIE.

Tocmai când plecam în misiune ca spion-șef al României în Germania de Vest, consilierul DIE pe probleme de spionaj tehnico-militar, colonelul KGB Rudenko, mi-a spus că, în iulie 1955, Nikita Sergheevici organizase o „spectaculoasă" Zi a Aviației, în timpul căreia zburaseră peste Moscova, val după val, noile bombardiere strategice MYa-4. În realitate, fusese vorba de aceeași escadrilă, care reapărea la fiecare câteva minute. „Asta era tot ce aveam", a explicat Rudenko.

Acel spectacol aviatic fără sfârșit provocase o undă de șoc în presa occidentală, pretindea consilierul KGB, care fusese urmată imediat de o avalanșă de date lăsate de noi să se „scurgă", care arătau că Moscova depășise Washingtonul în puterea bombardierelor strategice.

Scanned with OKEN Scanner

„Doar ce-a sosit", a spus Rudenko în timpul aceleiași discuții, înmânându-mi un studiu „documentar". Materialul său fusese pregătit la Moscova și conținea date comparative privind bombardierele strategice cu rază lungă TU-20 și MYa-4 și corespondentele lor americane B-47 și B-52. Ideea principală a studiului era că Uniunea Sovietică avea acum bombardiere strategice mai multe și mai bune decât Statele Unite, iar misiunea rezidenței mele era să lase să se scurgă aceste date comparative în presa vest-germană.

După cum am aflat mai târziu, guvernul Statelor Unite a fost doar pe moment înșelat de dezinformarea legată de bombardierele lui Hrușciov. În primăvara lui 1957, curând după ce avionul U-2 devenise operațional, directorul CIA, Allen Dulles, îi scria senatorului Stuart Symington:

> Estimarea puterii bombardierelor grele sovietice începând cu 1 aprilie 1956, care a fost făcută în timpul depoziției mele în fața subcomitetului dumneavoastră, s-a bazat în mare parte pe o rată de acumulare calculată pe baza unor probe anterioare. Ulterior depoziției mele în fața comitetului domniei voastre din aprilie 1956, comunitatea de informații a căpătat probe noi și mai bune despre producția sovietică de bombardiere grele și despre capacitatea acestora, în numărul de unități operaționale, iar noi am revăzut complet estimările noastre în această chestiune, ceea ce a dus la diminuarea producției toatele estimate de unități Bison (echivalentul rusesc al avionului B-52).[8]

La câteva luni după ce am ajuns, ca șef de rezidență, la Frankfurt, am fost informat de cartierul general al DIE că KGB-ul lansase „Operațiunea Nuca II", care își propunea să determine Occidentul să creadă că Uniunea Sovietică devenise totodată și cea mai mare putere deținătoare de rachete din lume. Încă o dată, Hrușciov a făcut prima mișcare, spunându-i lui James Reston, de la *New York Times*: „Acum avem toate rachetele care ne trebuie: rachete cu rază lungă de acțiune, rachete cu rază medie de acțiune și rachete cu rază scurtă de acțiune."[9] Departamentele de dezinformare ale comunității de informații a blocului sovietic au ținut pasul și, curând după aceea, Occidentul s-a trezit crezând că, în privința înzestrării cu rachete, se crease un avantaj în favoarea Uniunii Sovietice, care, pe lângă o largă paletă de rachete ofensive, poseda, de asemenea, sofisticate scuturi antirachetă capabile să-i apere teritoriul. Însă trei ani mai târziu, administrația Eisenhower se găsea în posesia unor probe puternice, obținute de avioanele sale de recunoaștere U-2, care demonstrau că sovieticii aveau în realitate doar două baze de rachete balistice.

Scanned with OKEN Scanner

Filmul pe care l-au recuperat sovieticii din avionul U-2 doborât deasupra Uniunii Sovietice pe 1 mai 1960 arăta că Washingtonul privea dincolo de minciunile Moscovei, dar Hrușciov, evident, nu putea înțelege că jocul său fusese compromis. Noi instrucțiuni de la Moscova cereau DIE să-și dubleze eforturile de înșelare a Vestului cu privire la „decalajul înarmării cu rachete" și, de asemenea, să răspândească zvonul că Moscova se înzestrase până atunci și cu sisteme antirachetă. Hrușciov și-a permis doar în memoriile sale să admită faptul că pretențiile lui de superioritate balistică sovietică fuseseră o minciună sfruntată: „Obișnuiam să spun uneori în discursurile mele că dezvoltasem un sistem antirachetă care putea doborî o muscă, dar, desigur, acel lucru era doar retorică menită să-i facă pe adversari să se gândească de două ori."[10]

În cele din urmă, înșelătoria rachetelor lui Hrușciov s-a întors împotriva sa, așa cum s-a întâmplat cu cele mai multe dintre aventurile politicii sale externe. Convinse pe moment că exista într-adevăr un decalaj în înarmarea cu rachete în favoarea Moscovei, Statele Unite s-au lansat într-un program masiv de înarmare care a dus foarte curând la o superioritate balistică imensă în raport cu Uniunea Sovietică. În același timp, chinezii, care au luat de bună „farsa rachetelor" jucată de Hrușciov, nu puteau înțelege de ce acesta eșuase în a-și folosi avantajul și, prin urmare, l-au stigmatizat ca fiind prea „slab" în lupta cu imperialismul și l-au acuzat de a fi abandonat principiile comuniste.

Fitilul fusese aprins și avea în cele din urmă să declanșeze explozia care-l va îndepărta pe Hrușciov de pe scaunul puterii. Pe 14 octombrie 1964, la mai puțin de un an de la asasinarea lui Kennedy, Hrușciov a fost acuzat de „planuri nebunești, decizii pripite, acțiuni rupte de realitate, fanfaronadă și conducere prin ordonanțe", drept care a fost detronat.[11]

Mulți ani mai târziu, Hrușciov, aflat în mormânt, a suferit ultima sa umilință când fiul său, Serghei, a devenit cetățean al Statelor Unite, țara pentru a cărei distrugere își dedicase tatăl său întreaga viață. În 2000, Serghei Hrușciov a publicat o carte voluminoasă în care a încercat să-l arate pe tatăl său într-o lumină mai favorabilă.[12] Am găsit-o sinceră și convingătoare, doar că se referă la un cu totul alt Hrușciov – unul senin, liniștit și iubitor. Pe de altă parte, dacă fiica mea, care este acum și ea cetățean american, s-ar decide într-o zi să scrie o carte despre tatăl său, n-ar ști nimic despre adevărata mea carieră din România. Deși m-a vizitat la biroul meu sub acoperire și

Scanned with OKEN Scanner

am dus-o adesea la clubul generalilor de securitate, nu a fost niciodată în postura de a întrezări ceva din adevărata mea muncă în calitate de șef al spionilor din România. Aceea fusese o altă regulă impusă cu strictețe și moștenită de la Moscova. Din păcate, continuăm să avem de-a face cu lucrurile care ne-au rămas moștenire de la acel Hrușciov pe care l-am cunoscut eu – și nu cel pe care îl descrie fiul său.

Scanned with OKEN Scanner

31
Operațiunea „Dragon“

Pe 26 noiembrie 1963, la patru zile după ce președintele Kennedy a fost asasinat, generalul Saharovski s-a urcat în avion și a descins neanunțat la București, făcând astfel, cum s-a dovedit ulterior, prima escală a unui turneu-fulger pe la principalele servicii „frățești“. De la el am aflat noi, cei din DIE, că KGB-ul lansase deja o operațiune globală de dezinformare care avea ca scop să scoată Moscova din atenția publică în speța asasinării lui Kennedy și să insinueze că de vină ar fi CIA. „Tovarășul“ însuși, adică Hrușciov, a dorit să transmită foarte limpede „serviciilor noastre frățești“ că aceasta era de departe prima și cea mai importantă sarcină a noastră.

„Tovarășul“ se temea, ne-a spus Saharovski, că dacă mediile de informare și opinia publică americană ar începe să arate cu degetul înspre Moscova, toată această treabă s-ar putea solda cu o confruntare nucleară. Timpul era esențial. Era crucial, a subliniat Saharovski, să răspândim versiunea noastră asupra asasinatului, înainte ca Washingtonul să o răspândească pe a sa, astfel încât mașinăria noastră de dezinformare să poată planta pe un teren virgin ideea că CIA fusese responsabilul pentru crimă.

Noi, cei din DIE, aveam destulă experiență ca să nu-i punem întrebări lui Saharovski. Dar știam.

A acuza CIA de asasinatele și răpirile săvârșite de KGB din străinătate era o tactică a dezinformării care fusese introdusă de Hrușciov după Congresul al XX-lea, în cadrul căruia „demascase“ crimele lui Stalin. În pofida înclinației pe care KGB-ul o avea pentru birocrație și hârtii, Hrușciov a ordonat ca începând din acel moment, toate operațiunile legate de asasinatele și răpirile executate peste hotare să fie conduse pe baze strict orale. Acestea nu trebuiau să lase vreodată urme scrise și trebuiau să rămână cu desăvârșire secrete față de Politburo și de orice alt organism de conducere. Doar Tovarășul,

Scanned with OKEN Scanner

și numai el, putea aproba asasinatele și răpirile din străinătate. Indiferent de probele care ar fi putut fi aduse în urma unor investigații străine, KGB avea să nege permanent implicarea sa în operațiuni externe de asasinare și răpiri; orice probă în acest sens urma să fie respinsă fără ezitare și catalogată drept o acuzație ridicolă.

În sfârșit, după fiecare operațiune efectuată, KGB răspândea clandestin „probe" în Occident, acuzând CIA sau alți „dușmani" care îi veneau la îndemână de comiterea faptei, împușcând astfel doi iepuri. Am aflat de noua strategie a lui Hrușciov, la scurtă vreme după Congresul al XX-lea, de la generalul Ivan Anisimovici Fadeev, noul șef al rebotezatului și lărgitului departament KGB pentru asasinate externe, care venise la București pentru un „schimb de informații".

Generalul Fadeev era cunoscut șefilor DIE din anii în care condusese *rezidentura* KGB din Berlinul de Est, care fusese transformată într-o abominabilă mașinărie implicată în asasinarea persoanelor *pe* teritoriul Germaniei de Vest și în răpirea și scoaterea altor persoane *din* această țară. Avusese, de asemenea, un rol crucial în suprimarea brutală din iunie 1953 a demonstrațiilor antisovietice din Berlinul de Est, când, la comanda sa, trupele KGB au deschis focul împotriva protestatarilor germani. Fadeev a fost rechemat la Moscova, pentru că episodul fusese prea mult chiar și pentru sângerosul Stalin. Însă nu și pentru Hrușciov.

În 1957, generalul Fadeev și-a început schimbul de experiență la București repetând aceeași placă stricată a lui Hrușciov, cum că Stalin făcuse o greșeală impardonabilă îndreptând tăișul aparatului securității statului împotriva propriului popor sovietic. Fadeev a spus că Hrușciov, când și-a ținut „discursul secret", nu avea altceva în minte decât cum să corecteze acea aberație. În decembrie 1917, când Lenin a înființat Ceka, i-a atribuit acestei organizații o stemă pe care se vede un scut cu o sabie care simbolizau îndatoririle sale: să apere și să protejeze revoluția comunistă și să-și treacă dușmanii prin sabie. Lenin nu intenționase niciodată, spunea Fadeev, să ne folosească pe „noi" împotriva „propriului nostru popor". Zece milioane de cetățeni sovietici își dăduseră viața pentru a apăra sistemul „nostru" politic în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – ce dovadă în plus trebuia pentru a demonstra devotamentul lor față de comunism?

Fadeev a explicat că „dușmanii noștri" nu erau în Uniunea Sovietică. Burghezia Americii și trădătorii noștri care defectaseră din patria-mamă și care o atacau acum de peste hotare erau „dușmanii noștri de moarte". Ar trebui să îndreptăm tăișul sabiei noastre îm-

Scanned with OKEN Scanner

potriva acestora, și doar a acestora, pentru a împlini „destinul nostru istoric“ de gropari ai capitalismului. Este ceea ce Nikita Sergheevici dorise cu adevărat să ne spună în al său „discurs secret“.

De fapt, explica Fadeev, unul dintre primele acte de politică externă ale lui Hrușciov după instalarea pe tronul de la Kremlin fusese ordinul pe care l-a dat în 1953 de a fi asasinat în secret un asemenea „dușman de moarte“. Fadeev se referea la o operațiune KGB îndreptată împotriva lui Gheorghi Okolovici, emigrant ucrainean, liderul Alianței Naționale a Muncii (*Naționalno Trudovoi Soiuz*, sau NTS), una dintre cele mai agresiv anticomuniste organizații ale emigrației ruse din Europa de Vest. Deși născut în Crimeea, Hrușciov petrecuse ani de zile ca guvernator, numit de Stalin, în Ucraina și se considera ucrainean – curând avea să încorporeze Crimeea în Ucraina –, și era perfect normal pentru el să-și inaugureze politica externă cu un plan prin care urma să-i „neutralizeze“ pe liderii organizațiilor anticomuniste ale emigranților ucraineni.

Echipa de asasini a KGB-ului a sosit în Germania de Vest în februarie 1954. Din nefericire, în opinia lui Fadeev, comandantul echipei, ofițerul KGB Nikolai Hohlov, „și-a trădat țara“ dezertând la CIA. Și cum un necaz nu vine niciodată singur, a adăugat Fadeev, doi alți ofițeri ai unității de asasini KGB au dezertat cam în același timp: Iuri Rastvorov, în ianuarie 1954, și Piotr Deriabin, în februarie 1954.

Potrivit lui Fadeev, toate contraloviturile au dus la schimbări drastice. În primul rând, Hrușciov a ordonat KGB să răspândească peste tot în lume zvonul că el desființase unitatea KGB care se ocupa de asasinate. Apoi a redenumit răpirile și asasinatele din străinătate cu eufemismul „operațiuni de neutralizare“. În cele din urmă, a schimbat numele Departamentului IX – așa cum era numită atunci unitatea care se ocupa de asasinate – în Departamentul XIII, învăluindu-i existența într-o secretomanie și mai mare, și l-a pus direct sub supravegherea sa. Făcând toate astea, Hrușciov a introdus apoi un nou tipar al operațiunile de „neutralizare“ ale KGB.

Înainte ca Fadeev să părăsească Bucureștiul, DIE s-a ales cu propria unitate ultrasecretă specializată în răpiri și asasinate întreprinse peste hotare. A fost denumită „Grupul Z“, pentru că litera Z, ultima din alfabet, reprezenta „soluția finală“. Doar șeful DIE avea cunoștință de operațiunile ei, dar am înțeles că practic avea aceeași structură pe care o aveau și unitățile omoloage recent create în cadrul serviciilor de spionaj extern est-germane, maghiare și bulgare. În concordanță cu un alt tipar al KGB, toate unitățile de acest tip își aveau

Scanned with OKEN Scanner

componentele operaționale în Berlinul de Est și toate erau echipate de către KGB cu un arsenal complet de mijloace de acțiune, mergând de la soporifice puternice până la agenți de încredere care trăiau în Vest și care fuseseră folosiți anterior în operațiuni teroriste de către varii servicii ale blocului estic, permițându-se astfel standardizarea metodelor operative.

În fapt, una dintre primele operațiuni conduse după noile standarde ale lui Hrușciov a fost dusă la capăt în comun de către KGB, DIE și Stasi, omologul lor est-german, în septembrie 1958, când unul dintre liderii emigrației anticomuniste românești, Oliviu Beldeanu, a fost răpit în secret din Germania de Vest. Ziarul oficial est-german *Neues Deutschland* și echivalentul său românesc *Scânteia* au aruncat răspunderea acestei infracțiuni pe umerii CIA, publicând comunicate oficiale de presă în care se preciza că Beldeanu fusese arestat în Germania de Est, după ce fusese infiltrat acolo de către CIA pentru a conduce operațiuni de sabotaj și de diversiune.

Acum, la sfârșitul lui noiembrie 1963, un curier special KGB a informat conducerea DIE că în cadrul Operațiunii Dragon ar trebui să includem mențiuni despre un suspicios președinte Johnson care ar fi fost instigatorul complotului CIA, pe care el însuși, pasămite, l-ar fi pus la cale astfel încât să aibă loc în Texas, locul său de baștină. Până în decembrie, conform obiectivelor conspirației, KGB i-a adăugat pe „rechinii" „complexului militar industrial" american, care erau chipurile furioși pe Kennedy, care dorea să reducă prezența militară americană de peste hotare și, prin urmare, cheltuielile cu înarmarea (și, odată cu ele, profiturile rechinilor).

Operațiunea „Dragon" a devenit una dintre cele mai de succes operațiuni de dezinformare din istoria contemporană. Potrivit filmului din 1991, *JFK*, realizat de Oliver Stone, asasinarea președintelui Kennedy a fost rezultatul unei conspirații la cel mai înalt nivel al guvernului Statelor Unite, implicându-i pe unii membri ai complexului militar-industrial, CIA, FBI, Serviciul Secret, Mafia și pe Lyndon Johnson. Filmul a fost nominalizat pentru opt premii Oscar și a câștigat două. Potrivit unui sondaj Gallup realizat ulterior, între două treimi și trei sferturi dintre americani credeau că fusese vorba într-adevăr de o conspirație a CIA menită să-l asasineze pe John F. Kennedy.[1]

O explicație acceptabilă privind motivația lui Oswald s-a lăsat mulți ani de atunci așteptată, pentru că dimensiunea cu adevărat importantă a preocupărilor politicii externe sovietice și a practicii spionajului sovietic la sfârșitul anilor 1950 și la începutul anilor

Scanned with OKEN Scanner

1960 nu a fost pusă în legătură cu Oswald de către nici o autoritate competentă.

În 2007, am publicat *Programmed to Kill: Lee Harvey Oswald, the Soviet KGB, and the Kennedy Assassination*, o carte în care am fost preocupat în special de documentarea și explicarea evenimentelor care au dus la asasinare. Am inclus într-adevăr tot ce știam despre ulterioara campanie de dezinformare, din perspectivă românească, dar abia am putut atinge ceea ce a devenit acum o avalanșă de minciuni insistente, opinii trăsnite și analize diletante care s-au revărsat în mass-media, în fiecare țară, de-a lungul tuturor acestor ani. Așa cum mi-a spus cândva acel abil maestru al vicleniei, Iuri Andropov, dacă o cantitate considerabilă de dezinformație este repetată la nesfârșit, după o vreme ea va căpăta o viață a sa și va genera – de una singură – o ceată de neștiutori, dar înfocați susținători.

Permiteți-mi să rezum analiza cărții mele despre împrejurările care au pregătit terenul asasinării, prezentându-i pe sovietici cu atât de multă bătaie de cap în noiembrie 1963. KGB l-a recrutat pe Oswald pe temeiuri ideologice în perioada în care era cantonat în Japonia ca pușcaș marin în armata Statelor Unite. Când a insistat să defecteze în paradisul sovietic, KGB l-a ținut acolo trei ani, iar apoi l-a convins să se întoarcă temporar în Statele Unite pentru a-l asasina pe președintele Kennedy, cel care îl umilise foarte tare pe idolul lui Oswald, Hrușciov, în fața întregii lumi. În tot acest timp, Oswald a fost puternic îndoctrinat, instruit în tehnica schimburilor de informații între agenți și a armelor, a primit o soție sovietică instruită să-l susțină și apoi a fost trimis în Texas. Odată ajuns acolo, un om de afaceri american, George de Mohrenschildt, l-a ajutat pe Oswald să se acomodeze în noul mediu.

De Mohrenschildt a fost o enigmă pentru toți cei care au cercetat asasinarea lui Kennedy și chiar pentru prietenii săi. O bună parte din *Programmed to Kill* se concentrează asupra lui de Mohrenschildt. Dați-mi voie să spun aici că acesta fusese multă vreme ofițer sovietic sub acoperire și că adeseori biografia lui suferise modificări pentru a corespunde misiunilor sale de spionaj sovietic. De Mohrenschildt a devenit cetățean american în anii 1930, în timpul perioadei naziste, atunci când fusese confirmat, prin documente provenite de la Moscova, drept baronul George *von* Mohrenschildt, fiul unui director german al „participațiilor Nobel“ suedeze în regiunea petroliferă Baku. Către sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, când a devenit

Scanned with OKEN Scanner

limpede că naziștii vor fi înfrânți, baronul german a devenit francezul George *de* Mohrenschildt, care urmase o școală comercială în Belgia, fondată chiar de Napoleon. După cel de-al Doilea Război Mondial, el a pretins că tatăl său fusese un inginer rus care lucrase în exploatările petroliere de la Ploiești, în România, capturat acolo de Armata Sovietică și executat. Nu e de mirare că de Mohrenschildt s-a sinucis când a fost citat să depună mărturie sub jurământ în fața Comitetului pentru Asasinate al Camerei Reprezentanților, în 1977.

Până ce Oswald a apucat să se instaleze în Texas, Hrușciov și-a schimbat opinia despre asasinarea lui Kennedy. În octombrie 1962, Hrușciov fusese dovedit a fi un criminal politic în cadrul unui spectaculos proces public desfășurat la Curtea Supremă a Germaniei de Vest. Acuzatul fusese Bogdan Stașinski, ofițer al Departamentului XIII al KGB, care fugise în Germania de Vest în 1961. El a mărturisit că, din ordinul lui Hrușciov, în 1957 și în 1959 asasinase doi lideri ai emigrației ucrainene, gest pentru care fusese ulterior decorat de către Hrușciov în persoană. Ceea ce începuse ca procesul Stașinski s-a transformat curând într-un proces împotriva lui Hrușciov.

Extravagantul, impulsivul și imprevizibilul conducător de la Kremlin, al cărui discurs „secret" în care demascase crimele lui Stalin era încă proaspăt în memoria tuturor, se dovedea acum a fi un alt măcelar odios – și un mincinos desăvârșit. Nu fusese deloc adevărat că după Congresul al XX-lea al PCUS Hrușciov pusese capăt crimelor KGB; nu făcuse decât să le direcționeze peste hotare. Curtea Supremă vest-germană l-a declarat pe Stașinski doar „complice la crimă".

„Crimele sunt acum executate la ordinul expres al guvernului", a explicat judecătorul. „Crima politică, la drept vorbind, s-a instituționalizat".[2] Orice dovadă ieșită la iveală demonstrând implicarea unei mâini sovietice în asasinarea foarte popularului președinte american i-ar fi fost fatală lui Hrușciov.

Oswald a ajuns în Statele Unite la scurt timp după foarte mediatizatul proces al lui Stașinski, moment în care KGB-ul a încercat să-l treacă pe linie moartă. KGB i-a trimis numeroase mesaje și apoi a avut multe întâlniri secrete în Mexico City cu „tovarășul Kostin", expertul în asasinate al KGB-ului care fusese desemnat pentru acea țară învecinată unde puteau fi desfășurate întâlnirile clandestine. Din nefericire, Oswald fusese într-atât de bine îndoctrinat în vederea misiunii care îi fusese încredințată, încât a insistat să o ducă la capăt de unul singur, convins că știa ceea ce dorea cu adevărat idolul său Hrușciov.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt aici câteva probe importante care au fost găsite în mai multe locuri după asasinarea lui Kennedy. Aceste lucruri nu au fost niciodată luate în serios de anchetatorii din Statele Unite, care nu erau familiarizați cu modul de operare al KGB. Cu toate acestea, ele sunt cruciale pentru a-l înțelege pe Oswald, legătura sa clandestină cu unitatea KGB ultrasecretă specializată în asasinate externe și motivul pentru care a acționat în cele din urmă pe cont propriu.

Comisia Warren a conchis că Oswald nu avusese *nici o* legătură ascunsă cu KGB-ul și *nici o* conexiune cu Departamentul XIII, care era responsabil de crimele de peste hotare. Însă în weekendul prelungit prilejuit de Ziua Veteranilor, din 9–11 noiembrie 1963, Oswald a trimis o scrisoare ambasadei sovietice de la Washington în care descria întâlnirea pe care tocmai o avusese cu „tovarășul Kostin“ în Mexico City, cel pe care îl numește în altă parte „tovarășul Kostikov“. Așa cum am văzut anterior, CIA l-a identificat pe „tovarășul Kostin“, cunoscut și ca „tovarășul Kostikov“, drept Valeri Kostikov, un ofițer al Departamentului XIII al KGB-ului specializat în asasinate externe, care fusese trimis sub acoperire diplomatică la ambasada sovietică din Mexic.

După asasinarea lui Kennedy, în garajul lui Ruth Paine, o americancă în casa căreia Oswald își petrecuse acel weekend, printre bunurile acestuia a fost găsită o ciornă olografă a scrisorii menționate mai sus. Ruth a mărturisit sub jurământ că Oswald, înainte de a o dactilografia, scrisese de mai multe ori de mână acea scrisoare. Era importantă pentru el. O fotocopie a formei finale a scrisorii pe care Oswald a trimis-o ambasadei sovietice a fost recuperată de Comisia Warren. Permiteți-mi să citez din această scrisoare, în care am inserat cu litere cursive, între paranteze, fragmentele care provin din ciorna anterioară a lui Oswald:

> Prin prezenta vă informez despre evenimentele recente care au avut loc după întâlnirile mele cu tovarășul Kostin [*despre evenimentele noi petrecute după interviurile mele cu tovarăşul Kostine*] la Ambasada Uniunii Sovietice din Mexico City, Mexic. Nu am reușit să rămân în Mexic [șters în ciornă: *pentru că am considerat inutil*] pe termen nelimitat din pricina restricțiilor impuse de viza mexicană, care era valabilă doar 15 zile. Aș fi putut încerca să cer o nouă viză [*să cer o prelungire*], dar pentru asta trebuia să-mi dau numele adevărat, așa că m-am întors în Statele Unite.

Faptul că Oswald a folosit un nume de cod operativ pentru Kostikov îmi indică faptul că ambele întâlniri pe care le-a avut cu acesta în Mexico City, precum și corespondența sa cu ambasada sovietică

Scanned with OKEN Scanner

din Washington au avut loc într-un context operativ al KGB. Faptul că Oswald nu și-a folosit numele real pentru a obține permisul mexican de călătorie confirmă această concluzie.

Acum, haideți să punem lalolaltă această scrisoare *combinată* cu ghidul gratuit al orașului Mexico City, *Esta Semana – Această săptămână* –, corespunzând perioadei 28 septembrie–4 octombrie 1963, și cu dicționarul spaniol-englez, ambele găsite printre lucrurile lui Oswald, dar cărora nu li s-a dat, cu toate acestea, nici o atenție. Ghidul conține numărul de telefon al ambasadei sovietice subliniat cu creionul, numele *Kosten* și *Osvald* notate cu chirilice pe pagina „Diplomați în Mexic" și bife în dreptul a cinci cinematografe de pe pagina anterioară.[3] Pe spatele dicționarului său spaniol-englez, Oswald a notat: „cumpără *bilete* [plural] pentru coridă"[4], iar arena Plaza Mexico a fost încercuită pe exemplarul hărții orașului Mexico City care îi aparținea.[5] De asemenea, pe harta lui Oswald este însemnat Palatul Artelor[6], locul predilect al turiștilor care se adună duminică dimineața pentru a urmări spectacolele de dans ale trupei Ballet Folklórico.

Contrar celor pretinse de Oswald, el nu a fost văzut niciodată la ambasada sovietică, pe timpul șederii sale în Mexico City, deși CIA avea la acea dată camere de supraveghere orientate către intrarea în ambasadă.[7] Toate lucrurile de mai sus luate la un loc îmi sugerează că Oswald a apelat la o „întâlnire de fier" neprogramată – *jeleznaia iavka* în rusă – pentru o discuție urgentă cu Kostikov, în Mexico City. „Întâlnirea de fier" era o procedură-standard a KGB-ului la care se apela în situații de urgență – *fier* însemnând ferecată sau neschimbată.

La vremea mea, am aprobat destul de multe „întâlniri de fier" în Mexico City – un loc favorit pentru contactarea agenților noștri importanți care trăiau în Statele Unite –, iar „întâlnirea de fier" a lui Oswald pare una tipică. Acest lucru înseamnă: o întâlnire scurtă într-un cinematograf spre a aranja întâlnirea din ziua următoare la coridă (în Mexico City, coridele se țineau la ora patru și jumătate în fiecare după-amiază de duminică); o întâlnire scurtă în fața Palatului Artelor pentru a-i strecura lui Kostikov unul dintre biletele de coridă pe care le cumpărase Oswald; și o întâlnire lungă, pentru discuții, duminica, la lupta cu tauri.

Desigur, nu pot fi sigur că totul s-a petrecut chiar așa – fiecare ofițer de caz are capriciile sale. Dar, indiferent de modul în care au intrat în contact, este clar că acel Kostikov și Oswald s-au întâlnit

Scanned with OKEN Scanner

în secret pe parcursul weekendului 28–29 septembrie 1963. Scrisoarea trimisă ambasadei sovietice la care Oswald lucrase din greu o demonstrează irefutabil.

Cu toate acestea, se pare că nimeni din Comisia Warren nu auzise vreodată de așa-numita *jeleznaia iavka* a KGB. Prin urmare, toate aceste dovezi solide, care arătau că Oswald a avut o „întâlnire de fier“ în Mexico City cu „tovarășul Kostin“, un ofițer identificat al departamentului KGB specializat în asasinate externe, s-au pierdut în paginile celor douăzeci și șase de volume, întocmite haotic, de documente și mărturii ale *Raportului Comisiei Warren*.

Nu ar trebui să învinovățim Comisia Warren pentru faptul că nu a înțeles semnificația dovezii de spionaj care a trecut chiar prin mâinile sale. Nici unul din membrii ei nu era specialist în contraspionaj. Și pentru că presupun că cei mai mulți cititori ai acestei cărți sunt la fel de nefamiliarizați cu elementele subtile ale tehnicii de contraspionaj, permiteți-mi să formulez astfel: nu te poți aștepta ca un instalator să conducă operații pe cord.

Ignoranța Comisiei Warren în materie de coduri ale KGB-ului a făcut-o să rateze alte dovezi convingătoare. După 11 septembrie 2001, FBI a comunicat membrilor Comisiei Naționale pentru Atacuri Teroriste asupra Statelor Unite că doar un vorbitor nativ de arabă poate percepe detaliile subtile dintr-o interceptare telefonică a unei convorbiri dintre membrii al-Qaida, mai ales a uneia care conține informații cu dublu înțeles și coduri. Până și identitatea mea a fost codificată. În 1955, când am devenit ofițer de informații externe, mi s-a spus că noul meu nume va fi Mihai Podeanu, și Podeanu am rămas până în 1978, când am rupt-o cu regimul comunist. Toți subordonații mei – și ceilalți ofițeri de informații externe din interiorul blocului sovietic B – foloseau coduri în rapoartele lor scrise, când vorbeau cu sursele lor, și chiar în conversațiile purtate cu colegii lor. Când am părăsit de tot România, serviciul meu de spionaj era „universitatea“, șeful statului era „arhitectul“, Viena era „Videle“ și așa mai departe.

Până la acea dată, mă ocupam și de echivalentul românesc al Agenției Naționale de Securitate, astfel încât m-am familiarizat oarecum cu codul și sistemele de cifrare ale KGB. Într-un bilet din 10 aprilie 1963 pe care Oswald l-a lăsat soției sale, Marina, înainte de a încerca să-l ucidă pe generalul american Edwin Walker, ca și cum ar fi făcut repetiție înainte de asasinarea președintelui Kennedy, am găsit două coduri KGB din acea vreme: *prieteni* (cod pentru ofițer de sprijin) și *Crucea Roșie* (cod pentru ajutor financiar).

Scanned with OKEN Scanner

În acest bilet, Oswald îi spune Marinei ce să facă în caz că va fi arestat. Subliniază faptul că ea ar trebui să contacteze „ambasada" (sovietică), că au „prieteni acolo" și că „Crucea Roșie" (scris în engleză, astfel încât ea să știe cum să ceară) o va ajuta financiar. Cu atât mai semnificativă este instrucțiunea pe care Oswald i-a dat-o, de a „trimite ambasadei [sovietice] informația despre ce mi s-a întâmplat mie". La acea vreme, codul pentru ambasadă era „birou", dar se pare că Oswald dorea să se asigure că Marina va înțelege că trebuie să informeze imediat ambasada sovietică.

Este demn de atenție faptul că Marina nu le-a spus nimic despre existența acestui bilet autorităților americane după arestarea lui Oswald. A fost găsit în casa lui Ruth Paine, prietena americancă la care stătea Marina la data asasinării lui Kennedy, și s-a pierdut, de asemenea, în interiorul celor douăzeci și șase de volume ale *Raportului Comisiei Warren*.

Când KGB-ul a realizat că nu se poate discuta cu Oswald, l-a implicat pe Fidel Castro în zona periferică a cazului, cerându-i să trimită un agent de-al său în Statele Unite pentru a-l ucide pe Oswald, dacă acesta din urmă nu putea fi oprit să ducă la îndeplinire asasinatul în timpul vizitei pe care Kennedy o avea programată la Dallas.

Cel care l-a ucis pe Oswald, Jack Ruby, a mărturisit sub jurământ în fața Comisiei Warren că vizitase Cuba doar o dată, ca turist, în august 1959. Însă paisprezece ani mai târziu, Comitetul pentru Asasinate al Camerei Reprezentanților a obținut dovezi de la Serviciul de Imigrație și Naturalizări al Statelor Unite „care arătau că Ruby a părăsit Cuba pe 11 septembrie 1959, călătorind la Miami, s-a întors în Cuba pe 12 septembrie și a călătorit apoi la New Orleans pe 13 septembrie 1959". Aceste dovezi au fost mai apoi completate cu documente turistice pe care comitetul le-a obținut de la guvernul cubanez și care arătau că „Ruby intrase în Cuba și pe 8 august 1959, plecase pe 11 septembrie, reintrase pe 12 septembrie și plecase din nou pe 13 septembrie 1959".[8]

În legătură cu aceste nou-descoperite călătorii, consilierul juridic șef al Comitetului pentru Asasinate al Camerei Reprezentanților, Robert G. Blakey, scria: „Am stabilit dincolo de orice dubiu că Ruby a mințit în mod repetat și cu bună știință FBI-ul și Comisia Warren în legătură atât cu numărul de călătorii pe care le-a efectuat în Cuba, precum cât și cu durata lor".[9]

Scanned with OKEN Scanner

În raportul său final, Comitetul Camerei Reprezentanților a concluzionat că „cel mai probabil nu vacanța fusese scopul călătoriilor la Havana, în pofida insistenței lui Ruby în fața Comisiei Warren cum că singura sa călătorie în Cuba, în 1959, fusese una de plăcere“.[10] Cu toate acestea, ancheta oficială a autorităților americane în cazul lui Ruby s-a oprit acolo.

Scanned with OKEN Scanner

32
O nouă dovadă incontestabilă a implicării KGB

Încă de la apariția volumului *Programmed to Kill*, foarte multe informații de netăgăduit au devenit accesibile, dezvăluind astfel o imagine fascinantă a dedesubturilor operațiunii de dezinformare a KGB-ului prin care se urmărea declararea CIA ca autor din umbră al asasinării președintelui Kennedy. Nu numai că acum suntem mai bine pregătiți să vizualizăm modul de gândire al KGB-ului și obiectivele propuse pentru perioada de după asasinare, dar și mulți dintre cei implicați au fost identificați drept agenți KGB, iar unele dintre tehnicile folosite au fost identificate drept trucuri aparținând indubitabil KGB-ului – agenți și manevre operative care s-au regăsit și în alte operațiuni de dezinformare ale KGB-ului, dintre care unele au fost discutate anterior în această carte. (Ofițerii de informații sovietici pe care i-am cunoscut în viața mea anterioară ne recomandau în general să continuăm să folosim scenariile operative care funcționaseră în trecut.)

Prima dovadă irefutabilă care demonstrează că KGB-ul lansase o ofensivă a dezinformării cu privire la asasinarea lui Kennedy și care urmărea abaterea atenției publice de la Moscova a fost furnizată de Boris Elțîn, primul președinte liber ales al Rusiei. În memoriile sale, *The Struggle for Russia* [*Lupta pentru Rusia*], Elțîn a reprodus în premieră o scrisoare adresată Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, datată 23 noiembrie 1963 – ziua care a urmat asasinării lui Kennedy – și semnată de șeful KGB Vladimir Semiceastnîi, care recomanda publicarea, într-un „ziar progresist dintr-una din țările vestice", a unui articol „care să expună tentativa cercurilor reacționare din Statele Unite ale Americii de a îndepărta responsabilitatea pentru uciderea lui Kennedy de la adevărații criminali, [adică] rasiștii și elementele de extremă dreapta vinovate de răspândirea și creșterea violenței și terorii în Statele Unite". Solici-

Scanned with OKEN Scanner

tarea lui Semiceastnîi a fost aprobată. Două luni mai târziu, R. Palme Dutt, editorul unei reviste britanice controlate de comuniști, *Labour Monthly*, a publicat un articol care avansa spectrul implicării CIA, fără însă a oferi nici o frântură de dovadă. „Cei mai mulți comentatori", scria Dutt, „au bănuit o lovitură a extremiștilor de dreapta sau a rasiștilor din Dallas... [care], cu complicitatea clară și inevitabilă a unei game întregi de autorități, poartă toate semnele unei afaceri marca CIA"[1].

CIA este de departe cea mai bună organizație de spionaj a lumii. A contribuit decisiv la victoria Americii în Războiul Rece și a constituit și prima linie de apărare a lumii împotriva terorismului și a proliferării nucleare. Descriind-o ca pe o organizație criminală, KGB spera să-i diminueze capacitatea de a recruta oameni valoroși capabili să vadă ceea ce sateliții nu puteau – ceea ce *gândeau* despoții blocului sovietic și care erau cele mai secrete planuri ale lor.

Mare parte din informațiile solide de ultimă oră care documentează operațiunea de dezinformare a Kremlinului care avea ca scop învinovățirea CIA pentru uciderea lui Kennedy provin de la dezertori. În 1992, britanicii l-au scos din Uniunea Sovietică prin mijloace ilegale pe colonelul Vasili Mitrohin, arhivist din KGB, împreună cu aproximativ 25 000 de documente ultrasecrete pe care acesta le sustrăsese din arhivele serviciului de informații externe al KGB-ului de-a lungul a mai mulți ani. Acele documente reprezintă o parte minusculă a întregii arhive a KGB. Cu toate acestea, FBI a descris *Arhiva Mitrohin* drept „cel mai cuprinzător și mai vast lot de informații secrete primit vreodată din orice sursă". În viziunea CIA, această arhivă este „cel mai mare zăcământ de informații de contraspionaj al perioadei postbelice".[2]

Mitrohin a expus poveștile conspiraționiste privind asasinarea lui Kennedy promovate de KGB, iar materialul său identifică un număr de agenți din Vest care fuseseră implicați în promovarea acestor teorii ale conspirației. Unele dintre cele mai importante revelații produse de *Arhiva Mitrohin* sunt documentele ultrasecrete ale KGB-ului care demonstrează că așa-numita conspirație a asasinării lui Kennedy, care a generat până în ziua de azi mii de cărți pe tot globul, a fost fabricată de KGB și că o parte a fost finanțată de același serviciu sovietic.

La fel de semnificative sunt documentele din *Arhiva Mitrohin* care arată că KGB-ul construise această conspirație folosindu-i pe unii dintre aceiași agenți plătiți care fuseseră chemați să promoveze

Scanned with OKEN Scanner

operațiunea de dezinformare destinată să-l „aranjeze" pe Pius al XII-lea ca pronazist: Carl Marzani, nume de cod Nord, care a primit sume considerabile de la KGB pentru a produce cărți prosovietice; I.F. Stone, nume de cod Blin (rusescul pentru „clătită"), care a început să primească bani de la Kremlin în 1944; și Victor Perlo, nume de cod Raid, sau Raider, identificat ca agent sovietic în interceptările electronice efectuate în cadrul proiectului Venona, fapt confirmat și de către defectori.

Acest lucru nu ar trebui să constituie o surpriză. Până la urmă, ambele operațiuni au pornit în 1963 (piesa *Vicarul* a fost jucată prima dată la Berlin în februarie, iar Oswald l-a împușcat pe președinte în noiembrie), ambele ar fi fost puse la cale de Hrușciov cu ajutorul spionului său șef, generalul Saharovski – fostul consilier-șef sovietic pe probleme de spionaj în România – și ambele ar fi fost puse în practică de către aceiași experți în dezinformare aflați în funcție la sediul central al KGB-ului de la acea vreme.

Potrivit documentelor din *Arhiva Mitrohin*, prima carte despre asasinarea lui Kennedy apărută în Statele Unite, *Oswald: Assassin or Fall Guy?* [*Oswald: Asasin sau țap ispășitor?*], l-a avut ca autor pe un fost membru al Partidului Comunist German, Joachim Joesten, și a fost publicată în New York de către agentul KGB Carl Aldo Marzani.[3] Editorul Marzani era plătit regulat și generos de către KGB (și de către Comitetul Central al Partidului Comunist) pentru a promova cărți de natură progresistă, scrise atât de americani, cât și de străini.[4] Până în 1999, când au început să apară documentele *Arhivei Mitrohin*, nu se știa că Marzani & Munsell, editura care l-a publicat pe Joesten, primise la începutul anilor 1960, din partea Comitetului Central al Partidului Comunist, subsidii totalizând 672 000 de dolari.[5]

Cu puțin înainte să publice cartea lui Joesten despre Oswald, Marzani sprijinise atacul KGB-ului împotriva lui Pius al XII-lea. Așa cum s-a spus într-un capitol anterior în care s-a discutat despre piesa *Vicarul* a lui Hochhuth, când piesa scrisă împotriva lui Pius al XII-lea a avut premiera la Berlin în 1963, Marzani a fost în măsură să republice foarte rapid o carte mai veche, *Shylock: The History of a Character* [*Shylock: Istoria unui personaj*], care descria relele tratamente la care fuseseră supuși evreii de către papi, ceea ce a ajutat la promovarea piesei lui Hochhuth.

Este demn de atenție faptul că volumul lui Joesten a văzut lumina tiparului cu doar câteva zile înainte ca *Raportul Comisiei Warren* să fie publicat, potrivit instrucțiunilor KGB-ului, pe care noi, cei din

Scanned with OKEN Scanner

DIE, le-am primit în cadrul Operațiunii Dragon. În cartea sa, Joesten mai urmărește ceea ce noi știam a fi liniile directoare ale Operațiunii Dragon, descriindu-l pe Oswald drept agent provocator al FBI, cu un trecut în CIA, care fusese utilizat pentru a-i ascunde pe asasinii reali, un grup nenumit de conspiratori de extremă dreapta americani.

Nimeni nu știe cum anume a devenit Joesten atât de repede o autoritate pe subiectul asasinării. El declarase că petrecuse cinci zile în Dallas „investigând" tragedia și că apoi, pe 11 decembrie 1963, s-a întors acasă la soția sa. Dar aceasta a declarat că soțul ei nu ajunsese la cină în acea seară, lăsându-i în schimb un bilet prin care spunea că plecase în Europa. Și dus a fost pentru câteva luni de zile. Mai târziu în acel an, Joesten a început să publice articole și cărți despre asasinarea lui Kennedy.[6]

Cum s-a discutat mai înainte, când lumea îl întreba pe Rolf Hochhuth de unde obținuse poveștile scandaloase despre Pius al XII-lea, acesta răspundea că petrecuse trei luni la Roma discutând cu un episcop german foarte vorbăreț, dar că materialul-sursă trebuia să rămână sub obroc în următorii cincizeci de ani. Publicul nu fusese satisfăcut nici cu cinci zile în Dallas, nici cu trei luni la Roma.

Prima recenzie la cartea lui Joesten, care o și ridica în slăvi, a fost semnată de agentul KGB Victor Perlo și a fost publicată pe 23 septembrie 1964 în revista *New Times*, despre care știam că era un front KGB, cândva tipărită în România.[7] În anii 1930, Perlo era liderul unui grup de agenți importanți dirijat de mișcarea clandestină comunistă din Statele Unite. În 1944, Perlo și grupul său au fost preluați de organizația predecesoare a KGB-ului și condus de Elizabeth Bentley, care a și dezertat un an mai târziu. Acel transfer, în paranteză fie spus, a avut loc în apartamentul din New York al avocatului John Abt, membru de-o viață al Partidului Comunist American, care – potrivit *Arhivei Vassiliev* – a ajutat în mod regulat mișcarea clandestină, KGB și GRU cu fonduri, dar și în chestiuni juridice.[8] După arestarea sa, Oswald a declarat că dorea să fie reprezentat de John Abt și a încercat să dea de acesta la telefon, dar Abt fusese plecat peste weekend.[9] *Arhiva Vassiliev* demonstrează, de asemenea, că Perlo scrisese frecvent articole pentru varii fronturi comuniste, semnându-le cu pseudonime diferite. În anii 1940, el l-a ajutat pe scriitorul I.F. Stone să compileze material pentru diverse dezvăluiri de presă.[10]

Pe 9 decembrie 1963, I.F. Stone (nume de cod KGB „Blin") a publicat un lung articol în care încerca să explice de ce America și-a omorât președintele. I-a numit pe Oswald și Ruby „exaltați de dreapta",

Scanned with OKEN Scanner

dar a pus adevărata vină în seama „administrației belicoase" a Statelor Unite, care încerca să vândă Europei o „monstruozitate nucleară".[11] Stone era un alt agent plătit al KGB, care, peste câteva luni numai, s-a alăturat atacului împotriva lui Pius al XII-lea. Așa cum am arătat într-un capitol anterior, pe 9 martie 1964, Stone a semnat un articol în propriul său săptămânal, care ridica în slăvi piesa lui Hochhuth, *Vicarul*, și îl ataca pe Pius al XII-lea pentru a fi fost „prietenos cu Hitler" și cu Mussolini.[12] În aceeași lună, sora lui Stone, Judy Stone, a publicat un interviu binevoitor cu Hochhuth în *Ramparts*[13], care, așa cum vom vedea mai încolo, va juca un rol semnificativ în promovarea acțiunii de dezinformare a KGB-ului având legătură și cu asasinarea lui Kennedy.

Așadar, vedem din nou cum KGB-ul îi aduce laolaltă pe „suspecții de serviciu", atât pentru a-l defăima pe Pius al XII-lea, ca fost partizan al lui Hitler, cât și pentru a da vina pe CIA și alte ținte americane pentru moartea președintelui Kennedy.

Joachim Joesten și-a dedicat volumul *Oswald: Assassin or Fall Guy?* lui Mark Lane, un stângist american care în 1966 a scos bestsellerul *Rush to Judgement*, care speculează că președintele Kennedy a fost asasinat de o grupare americană de dreapta. Documente din *Arhiva Mitrohin* arată că KGB-ul i-a trimis indirect bani lui Mark Lane (2 000 de dolari) și că agentul operativ KGB, Ghenrih Borovik, se afla în contact permanent cu acesta. Un alt dezertor KGB, colonelul Oleg Gordievski (fost șef al centralei KGB de la Londra), l-a identificat pe Borovik drept cumnatul generalului Vladimir Kriucikov, care, în 1974, a devenit șeful serviciului de informații externe al KGB, în 1988 șeful KGB, și care, în august 1991, a condus lovitura de stat anti-glasnost din Moscova.

Anul 1967 a adus publicarea a două noi cărți atribuite lui Joesten: *The Case Against Lyndon Johnson in the Assassination of President Kennedy* și *Oswald: The Truth*. Ambele cărți insinuau că președintele Johnson și CIA, care acționase la ordinele sale, îl omorâseră pe Kennedy. Au fost urmate curând de volumul lui Mark Lane, *A Citizen's Dissent* (1968). Potrivit lui Vincent Bugliosi, cercetător specializat în asasinarea lui Kennedy[14], Mark Lane fusese „de departe cea mai persistentă și sonoră voce" care i-a făcut pe americani să creadă că elementele reacționare din Statele Unite l-au ucis pe Kennedy. De asemenea, Lane a călătorit foarte des peste hotare pentru a predica faptul că America este un „stat polițienesc controlat de FBI" care și-a omorât propriul președinte.

Scanned with OKEN Scanner

Mark Lane l-a ajutat pe procurorul de New Orleans, Jim Garrison, să-l aresteze pe un localnic (Clay Shaw), pe care Garrison îl acuzase că, alături de elemente ale spionajului american, conspirase la uciderea lui Kennedy pentru a zădărnici astfel eforturile celui din urmă de a pune capăt Războiului Rece. Cartea lui Garrison, *On the Trail of the Assassin* [*Pe urmele asasinilor*], a inspirat filmul *JFK* al lui Oliver Stone, care, așa cum am menționat anterior, pretinde că asasinarea președintelui Kennedy a fost rezultatul unei conspirații la cel mai înalt nivel al guvernului Statelor Unite.

Așa s-a născut teoria conspirației asasinării lui Kennedy și de atunci nu s-a oprit niciodată. Tot felul de oameni, cu tot felul de cunoștințe, neavând practic nici cea mai mică expertiză în materie, s-au alăturat tendinței respective, fiecare percepând evenimentele din îngusta sa perspectivă. Unii martori ai asasinării lui JFK au pretins că au auzit mai multe împușcături, că au văzut mai mulți făptași și că au observat și alte răni decât cele descrise în *Raportul Comisiei Warren*, deși, în mod repetat, concluziile medico-legale ale acestui raport au fost declarate corecte de către analiști responsabili. De exemplu, un expert în balistică a oferit informațiile care au dus la cartea lui Bonar Menninger, *Mortal Error: The Shot that Killed JFK* (St. Martin's, 1992), care conchide că un agent al Serviciului Secret l-a ucis pe JFK, probabil din greșeală. *The Last Investigation* (Thunder's Mouth, 1993) a lui Gaeton Fonzi a fost scrisă de un jurnalist care lucrase cu Comitetul Camerei Reprezentanților și care, în urma investigațiilor pe care le făcuse în locuri precum Miami, pretindea că are informații proprii privind unele legături ale lui Oswald cu CIA. Expertul în computere David S. Lifton a scris *Best Evidence: Disguise and Deception in the Assassination of John F. Kennedy* (Macmillan, 1980), în care, pe baza examinării pe care a făcut-o el însuși fotografiilor, ajunge la concluzia că rănile lui JFK au fost modificate înainte să fie înmormântat, deși nu este oferit nici un motiv pentru o asemenea intervenție. Dr. Charles A. Crenshaw a scris, de asemenea, o carte care ridica întrebări cu privire la răni: *JFK: Conspiracy of Silence* (Signet, 1992).

Toate aceste cărți distrag atenția publicului de la cazul real. Din păcate, edituri serioase continuă să accepte cărți de acest tip, care nu se bazează pe nimic altceva decât pe faptul că fiecare autor are o opinie despre un anume aspect al poveștii, formată datorită unei interpretări înguste, la care se adaugă câte un puseu de imaginație.

Scanned with OKEN Scanner

Altă informație semnificativă furnizată de *Arhiva Mitrohin* se învârte în jurul unei scrisori succinte, olografe și aparent naive, care începe astfel: „Dragă Domnule Hunt", în care „Lee Harvey Oswald" solicită politicos „informații privind situația mea... înainte ca orice alți pași să fie făcuți de către altcineva". În 1975, fotocopii ale acestui document au fost expediate în Statele Unite către trei din cei mai activi susținători ai teoriei conspirației, alături de o notă care pretindea că originalul se află la șeful FBI.

Potrivit lui Mitrohin, nota fusese fabricată de către KGB, folosind cuvinte și expresii extrase din scrisori originale scrise de mână de Oswald în timpul șederii sale în Uniunea Sovietică, și care fuseseră autentificate de două ori de către Departamentul Operațiunilor Tehnice al KGB. (Să nu uităm că KGB-ul a insistat să folosească fotocopii ale falsurilor, pentru că acest lucru le făcea mult mai greu de detectat.) KGB urmărea ca scrisoarea „Dragă Domnule Hunt" să fie o aluzie la magnatul texan al petrolului H.L. Hunt, care fusese parte din planul său originar de a implica în asasinarea lui Kenedy texani bogați. În 1977, scrisoarea a fost publicată într-un mic ziar din Texas. (Proprietarul ziarului era răposatul Penn Jones Jr., un susținător al conspirației „morților misterioase", care publicase de unul singur câteva cărți pe subiectul asasinării lui Kennedy și care era sprijinit de revista stângistă *Ramparts*.[15] Așa cum a mai fost precizat, revista *Ramparts* l-a atacat direct pe Pius al XII-lea și s-a dovedit a fi avut un rol esențial în montarea la New York a piesei ostile lui Pius al XII-lea a lui Hochhuth, *Vicarul*. *Ramparts* a publicat și numeroase articole despre asasinarea lui Kennedy, implicând adesea oficiali guvernamentali ai Statelor Unite.) Scrisoarea „Dragă Domnule Hunt" a fost apoi preluată de *New York Times*, care a pretins că fusese autentificată de către trei experți olografi și de către văduva lui Oswald.

Falsul ticluit de KGB fusese „validat".

În legătură cu documentul contrafăcut „Dragă Domnule Hunt" de mai sus, este util să ne amintim falsurile create de comuniștii maghiari în efortul de a-l compromite pe cardinalul Mindszenty (caz discutat anterior). În 1949, chiar în mijlocul procesului acestuia, experții olografi Lázlo și Hanna Sulner, care fabricaseră documentele utilizate împotriva lui Mindszenty, au fugit la Viena. Odată ajunși în siguranță în Occident, ei au explicat cum copiaseră cuvinte și fraze din unele din manuscrisele furate din biroul lui Mindszenty, după care le combinaseră pentru a crea imitații perfecte, precum presupusa mărturie a victimei. Hanna spusese că tatăl ei inventase o

Scanned with OKEN Scanner

mașină care putea produce copii sigure ale scrisului de mână și că Lázlo devenise foarte eficient în utilizarea ei. Ea a adăugat că ofițerii poliției secrete maghiare fuseseră foarte interesați de acest aparat, confiscându-l în cele din urmă, astfel încât să poată executa ei înșiși falsuri (mai degrabă neglijente). (Aici, îmi amintesc cât de uimit am fost când KGB-ul tot îmi cerea să-mi trimit agenții să scotocească prin arhivele Vaticanului după alte și alte documente inofensive scrise de papa Pius al XII-lea. Acum știm și de ce.)

În aprilie 1977, KGB-ul a informat Comitetul Central al Partidului Comunist că punea la cale „măsuri active" suplimentare care urmăreau demascarea presupusului rol al „serviciilor speciale americane" în asasinarea lui Kennedy. Până în 1980, E. Howard Hunt, fost ofițer CIA care fusese implicat în scandalul Watergate, se plânsese public că oamenii îl acuză pe *el* de a fi jucat un anumit rol în asasinarea lui Kennedy.[16]

Mai mulți autori au publicat recent cărți minuțios elaborate despre interceptările din proiectul Venona. Deși informațiile rezultate din decriptarea telegramelor spionajului sovietic din perioada 1940–1948, cunoscute și ca materialul Venona, nu contribuie direct la sporirea cunoștințelor pe care le avem despre operațiunea de dezinformare care a avut loc în perioada ce a urmat asasinării lui Kennedy, ele furnizează totuși informații contextuale despre unii dintre agenții KGB implicați. I.F. Stone este unul dintre aceștia.

O altă sursă de documente ale serviciului de spionaj extern al KGB-ului este cunoscută sub numele de *Arhiva Vassiliev*. În anii 1990, autoritățile de la Kremlin au permis pentru scurt timp ca o parte din arhivele spionajului extern KGB, acoperind perioada anilor 1930 și 1940, să fie văzută de fostul ofițer KGB Alexander Vassiliev, astfel încât acesta să poată face notițe pe baza documentelor pentru un proiect editorial ruso-american, prevăzut să fie publicat în Occident. În cele din urmă, această ocazie a fost pierdută înainte să fie publicat ceva, dar Vassiliev a ajuns la Londra, în 1996, având asupra sa și caietele lui. În 2009, așa-numita *Arhivă Vassiliev* a fost publicată fără ca cenzura rusească să mai poată interveni și a fost completată de și mai precisele decriptări Venona și de alte materiale produse cu ajutorul notițelor lui Vassiliev. Această arhivă furnizează informații noi despre unii dintre agenții spionajului sovietic utilizați în legătură cu asasinarea lui Kennedy și cu alte operațiuni de dezinformare.

O altă carte aduce unele informații surprinzător de relevante din perspectivă cubaneză. Intitulată *Castro's Spies* [*Spionii lui Castro*]

Scanned with OKEN Scanner

și publicată în 2012, a fost scrisă de Brian Latell, autor și fost ofițer CIA care a cules informații factuale de la dezertori și din surse deschise. Cea mai importantă sursă a sa este Florentino Aspillaga, ofițer specializat în interceptări radio din spionajul cubanez care fugise la Viena în 1987. Latell l-a intervievat în 2007 și îl descrie ca pe cel mai de preț defector care a venit vreodată din Cuba.

În octombrie 1963, după ce abia își terminase instructajul ca tehnician de comunicații, tânărului de șaisprezece ani Aspillaga i-a fost încredințată misiunea de a sta singur într-un adăpost de comunicații de pe țărm, în apropiere de Havana, și de a monitoriza transmisiunile CIA din Virginia, Miami și de pe vasele din larg, în căutare de spioni. Doar o singură dată în toți acei ani în care a avut această misiune a ieșit din rutină, și acel lucru s-a petrecut pe 22 noiembrie 1963. Pe la vreo nouă sau nouă și jumătate dimineața, a recepționat un mesaj codat radio în care i se spunea să-și contacteze cartierul general, ceea ce a și făcut dintr-un alt adăpost, de la un telefon securizat. I s-a ordonat să oprească urmărirea mesajelor CIA din acea zi și, în schimb, să asculte comunicațiile din Texas și să raporteze orice detaliu important.

După trei sau patru ore, Aspillaga a început să recepționeze mesaje pe frecvențele de radioamator despre împușcarea președintelui Kennedy în Dallas, lucru pe care l-a raportat cartierului general de pe telefonul securizat. (Kennedy a fost împușcat pe la 12.30 p.m., ora Dallasului, ceea ce ar fi însemnat 1.30 p.m., ora Havanei.)

Aspillaga i-a mărturisit lui Latell: „Castro știuse. Ei știuseră că J.F. Kennedy avea să fie ucis." Aspillaga nu a încercat să înflorească această poveste și nici să-l acuze pe Fidel de asasinat, iar povestea sa a rămas aceeași chiar și după ce a fost reluată la nesfârșit. El a spus că, temându-se pentru viața sa, nu spusese nimănui niciodată această istorie, până la fuga sa din 1987. Latell a verificat și a aflat că inclusese această informație în amintirile sale, pe care le scrisese în spaniolă pentru cei care l-au interogat inițial în 1990. Nu a devenit publică până la apariția cărții lui Latell, în 2012.[17]

Semnificația acestui mărunt element stă în faptul că susține analiza din *Programmed to Kill* privind rolul periferic al lui Fidel Castro în măsurile ce trebuiau luate în caz avarie și în operațiunea de dezinformare a KGB-ului privitoare la Oswald și la asasinarea de către acesta a președintelui. După întâlnirea secretă a lui Oswald cu „tovarășul Kostin" în Mexico City, Kremlinul l-a informat fără nici o tăgadă pe Castro despre intenția lui Oswald de a-l asasina pe președintele

Scanned with OKEN Scanner

Kennedy în timpul vizitei sale în Dallas și a cerut sprijinul Cubei. DGI-ul lui Castro și-a pus la dispoziție agentul, Jack Ruby, căruia i s-a confecționat o poveste falsă despre motivul pentru care trebuie să-l ucidă pe Oswald, iar KGB-ul l-a instruit pe Castro asupra rolului pe care ar trebui să-l joace în operațiunea de dezinformare viitoare, dacă toate acestea vor deveni necesare.

De îndată ce știrile despre asasinarea lu Kennedy au pătruns în eter, Kremlinul și prietenii săi s-au grăbit să disemineze versiunea lor despre cine anume se făcea responsabil, înainte ca oricine altcineva să apuce să facă acest lucru. Fidel Castro a fost printre primii care au reacționat.

Din pricina sprijinului pentru Cuba pe care Oswald l-a declarat în mod public și a vizitei sale la ambasada cubaneză din Mexico City, Castro știa că trebuie să acționeze rapid pentru a respinge orice suspiciune cum că el ar fi responsabil de moartea lui Kennedy. După cum îi era obiceiul, a ținut mai multe lungi discursuri în Cuba și la Radio Havana, începând cu 23 noiembrie. În toate intervențiile, a spus doar lucruri frumoase despre Kennedy, de a cărui moarte, spunea Castro, nu pot profita decât „sectoarele de extremă dreapta și cele ultrareacționare" din Statele Unite. La început, a negat chiar că ar fi auzit vreodată de Oswald. Cu toate acestea, când funcționarii săi consulari au declarat că îi raportaseră lui Castro vizita lui Oswald la sediul lor din Mexico City, Castro a admis acest lucru, dar a modificat povestea, spunând nu doar că Oswald se înfuriase din cauză că i se refuzase viza cubaneză, dar și că a ieșit ca o furtună din clădire, amenințând cu uciderea lui Kennedy și trântind ușa consulatului după el. Angajații consulatului au negat că Oswald amenințase cu asasinarea lui Kennedy și nimeni nu pare să se fi întrebat ce legătură ar fi avut această observație cu respingerea vizei cubaneze. Castro încerca în aparență doar să îmbunătățească sugestiile de dezinformare pe care le primise, fără îndoială, de la KGB. Cu timpul, Castro, asemenea KGB-ului, pur și simplu s-a mulțumit să dea vina pe CIA pentru asasinarea lui Kennedy.[18]

Pe când lucram pentru Nicolae Ceaușescu, am încercat mereu să găsesc mai degrabă o cale de a-l ajuta să ajungă la o concluzie de unul singur decât să-i spun direct ceea ce credeam că trebuie să facă în legătură cu un anumit subiect. Astfel, amândoi eram fericiți. De la consilierii noștri din KGB am învățat că cea mai bună cale de a acoperi o minciună era să lași ținta să vadă ceva de una singură,

Scanned with OKEN Scanner

chiar cu ochii ei. Deloc surprinzător, există două exemple ale acestei tactici excelent executate și spectaculos de reușite și care se regăsesc ca parte din operațiunea de dezinformare a KGB-ului legată de asasinarea lui Kennedy.

În noiembrie 1963, Morris Childs, omul numărul doi din Partidul Comunist American (în care intrase în 1919!), se afla în timpul vizitei sale anuale la Moscova, pentru a solicita bani și pentru a primi instrucțiuni pe linie politică. Pe 22 noiembrie, când știrile despre asasinarea lui Kennedy au căzut ca un trăsnet, Morris a fost convocat la biroul lui Boris Ponomarev, atotputernicul președinte al Departamentului Internațional al Comitetului Central al Partidului Comunist. Cei doi tocmai începuseră să discute despre cum ar trebui să reacționeze partidul american, când câțiva activiști de partid de rang mai mic au dat buzna, albi ca varul. Abia suflând, l-au informat pe Ponomarev în rusă (pe care Morris nu a admis niciodată că o înțelege), despre arestarea lui Oswald, scăpându-le că acesta era un fost pușcaș marin care fugise în Uniunea Sovietică, dar că, după ce încercase să se sinucidă, psihiatrii sovietici au ajuns la concluzia că era dezechilibrat, așa că sovieticii au fost bucuroși să scape de el când a cerut să se întoarcă în America. Aducătorii veștilor au adăugat surescitați că KGB-ul tocmai jurase Kremlinului că n-a avut niciodată vreo legătură operativă cu acesta.

Dintr-odată, cei doi colportori l-au observat brusc pe Morris – „Americanul" – și au întrebat ce anume ar trebui să știe acesta. Ponomarev a garantat pentru el și a spus că ar trebui să știe adevărul. Talentații actori au spus apoi aceeași poveste, care a fost retransmisă lui Morris printr-un translator. Sovieticii l-au implorat pe Morris să creadă că ei nu aveau nimic de-a face cu asasinarea.

În fapt, încă din 1951, Morris Childs era agent FBI sub acoperire, ale cărui rapoarte erau considerate a fi complet sigure și a cărui identitate nu a fost niciodată divulgată până în 1995, când John Barron a primit permisiunea de a publica *Operation Solo: The FBI's Man in the Kremlin*, de unde și este, de altfel, preluată relatarea anterioară.

În 1993, înainte de a publica *Solo*, soția mea și cu mine ne-am întâlnit cu John Barron la un prânz prelungit, găzduit de Alfred Regnery, cel care îmi publicase cartea, *Red Horizons* [*Orizonturi Roșii*], și care tocmai citise rezumatul unei cărți pe care o scriam despre asasinarea lui Kennedy. La prânz, discuția s-a concentrat pe jurnalul lui Morris, pe care Barron tocmai îl obținuse de la văduva acestuia, și pe intenția lui Al Regnery de a-l publica sub forma unei cărți.

Scanned with OKEN Scanner

În timpul prânzului, am aflat că informațiile lui Morris erau în mod regulat și anonim distribuite către membri de vârf ai guvernului Statelor Unite, cât se poate de confidențial. Cartea lui Barron, publicată în 1995, conține probe convingătoare cum că Morris era un agent FBI de foarte mare încredere și că informațiile pe care le-a furnizat la FBI au jucat un rol important în decizia Comisiei Warren – și, mai târziu, în cea a Comitetului pentru Asasinate al Camerei Reprezentanților – de a *nu* lua în calcul nici o implicare a blocului sovietic în asasinarea președintelui Kennedy.

Nu există nici o îndoială că Morris Childs, precum și fratele său, Jack, care fuseseră cândva membri loiali ai Partidului Comunist American, au fost, din 1951 până la sfârșitul vieții lor, persoane absolut de încredere și surse devotate ale FBI. Morris avea de-a face mai ales cu trasarea liniei politice, iar Jack cu fondurile, „bunuri" obținute de la Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și transmise filialei americane a acestuia. Chiar și după 1963, amândoi frații au continuat să-și frecventeze contactele comuniste și amândoi au trăit cu convingerea că sovieticii aveau încredere în ei.[19]

Cu toate acestea, potrivit *Arhivei Mitrohin*, în 1974, componenta KGB responsabilă cu operațiunile din Statele Unite a început să-l suspecteze pe Morris Childs din cauza unor anomalii din trecutul său. Apoi, din aceleași motive, și Jack a început să fie suspectat. Ambii frați fuseseră figuri de frunte ale partidului american încă din primele sale zile și ambii își oferiseră loialitatea FBI-ului în 1951. (Morris era omul numărul doi în partidul *declarat*, iar Jack un membru important al partidului *clandestin*, care prelua fondurile pentru partid în întâlnirile secrete cu ofițerii KGB. Până în anii 1970, ofițerii din teren ai KGB-ului responsabili cu spionajul în Statele Unite se întrebaseră dacă nu cumva frații raportează către FBI, în special pentru că aceștia nu avuseseră nimic de suferit de pe urma „vânătorilor de vrăjitoare" anticomuniste din anii 1950.)

Deși, în anii 1970, nivelul operativ al KGB-ului recomandase periodic ca partidul să-i înlocuiască pe cei doi frați, partidul s-a mișcat greu și, din varii motive, nu a întreprins nici o acțiune, spunând mai ales că liderul său din Statele Unite era mulțumit de ei. Morris s-a retras în cele din urmă din funcția sa de partid în 1981, iar Jack a murit în același an. Ambii frați fuseseră copleșiți cu decorații de către sovietici în anii 1970 – în 1977, partidul a organizat chiar și o petrecere specială de ziua lui Morris, la care au participat și șeful KGB, Andropov, președintele Departamentului Internațional, Ponomarev,

Scanned with OKEN Scanner

liderul sovietic Leonid Brejnev și aproape jumătate din Politburo. Brejnev însuși a fixat în reverul lui Morris Ordinul Steagului Roșu, o înaltă distincție sovietică. (Și lui Jack i-au fost conferite aceleași onoruri cu ocazia următoarei sale vizite la Moscova)[20].

Punând laolaltă toate informațiile anterioare despre frații Childs, trebuie să ajungem inevitabil la concluzia că eșaloanele superioare ale KGB-ului și ale Partidului Comunist al Uniunii Sovietice înțeleseseră de multă vreme – cel puțin din 1963 și probabil de mai multă vreme – că Morris și Jack Childs lucrau pentru FBI. În loc să renunțe la ei sau chiar să-i aresteze, KGB-ul și conducerea de partid și-au dat seama că i-ar putea folosi drept vectori involuntari ai dezinformării. Frații nu doar că ar fi facilitat transmiterea mesajelor politice ale Kremlinului către partidul american, dar ei ar fi funcționat, de asemenea, ca surse credibile pentru dezinformarea pe care Kremlinul dorea să o propage înspre guvernul american. Când incredibilul s-a întâmplat și Oswald a reușit să-l asasineze pe președintele Kennedy, Kremlinul s-a străduit foarte tare să-i convingă pe frații Childs, pe fiecare dintre ei în parte, că sovieticii nu aveau nimic de-a face cu acest episod.

Spectacolul dat pentru Morris pe 22 noiembrie 1963 fusese fără discuție o farsă, jucată în mod deliberat ca parte a operațiunii de dezinformare ce trebuia să însoțească asasinarea lui Kennedy. Sovieticii știau cu siguranță că Morris vorbea rusește pentru că-și petrecuse primii nouă ani din viață în Rusia țaristă și, mai apoi, trei ani la Școala Lenin a Partidului Comunist din Moscova, unde fusese și recrutat ca informator de către serviciul predecesor al KGB. Mai mult, este greu de crezut că niște trepăduși de partid oarecare ar fi îndrăznit să dea buzna la întâlnirea lui Ponomarev cu un american, fără a mai pune la socoteală modul în care au vorbit liber despre chestiuni extrem de sensibile precum trecutul lui Oswald sau dosarele KGB.

Ca un bonus nemaipomenit, *Arhiva Mitrohin* completează tabloul. Deși Primul Departament (american) al directoratului extern al KGB-ului a sesizat puncte vulnerabile în trecutul fraților Childs și a insistat pe lângă partid să se debaraseze de aceștia, conducerea KGB-ului și liderii de partid știau foarte bine că cei doi frați trimiteau rapoarte informative la FBI. Întreruperea întâlnirii lui Ponomarev cu Morris pe 22 noiembrie a fost în mod limpede planificată, astfel încât acesta din urmă să determine FBI-ul să „muște" (și, astfel, și eșalonul superior al guvernului american) minciuna conform căreia sovieticii n-au avut absolut nimic de-a face cu asasinarea lui Kennedy.

Scanned with OKEN Scanner

Trebuie remarcat că o altă scenetă a avut loc în Cuba tot pe 22 noiembrie 1963 – o „coincidență extraordinară", în timp ce Fidel Castro avea să spună ce se petrecuse. În acea după-amiază, Fidel a dat un prânz la vila sa din Varadero, pe plajele din afara Havanei, spre a-l cinsti pe Jean Daniel, distinsul corespondent francez al săptămânalului parizian *L'Express*. Acesta se afla într-o vizită de câteva săptămâni în Cuba și petrecuse deja câteva zile în compania lui Castro. Vreo zece-doisprezece oameni – Castro, Daniel și soția sa, și alți nouă sau zece cubanezi – stăteau așezați în jurul unei mese când președintele (doar) cu numele al Cubei [Osvaldo Dorticós Torrado, n. tr.] a comunicat la telefon știrea preliminară a tentativei de asasinare a lui Kennedy. Fidel a preluat apelul în prezența oaspeților săi, care l-au auzit exclamând cu uimire: „*¿Como? ¿Un atentado?*" („Ce? Un atentat?"). Fidel păruse în mod autentic șocat, dar avusese prezența de spirit să întrebe imediat cine era vicepreședintele. Când s-a aflat la scurt timp că președintele decedase, Castro a manifestat îngrijorare, exclamând: „Vor trebui să găsească asasinul repede, altfel, veți vedea, vor încerca să dea vina pe noi." După ce relatează această poveste în cartea sa, Brian Latell atrage atenția asupra faptului că Fidel Castro ar fi putut avea un alt motiv atunci când aranjase cu atâta grijă prânzul, „și cu așteptarea că Jean Daniel va scrie unul sau mai multe articole de mare audiență". Într-adevăr, două articole semnate de Daniel au apărut curând în *New Republic* și descriau scena de mai sus. Pentru că Daniel era un jurnalist cu o reputație impecabilă, nimeni nu ar fi avut îndoieli în privința locului în care se afla Castro când a primit știrea sau a surprizei pe care avut-o primind-o.[21] Dar de ce era Fidel preocupat de identitatea viitorului vicepreședinte, chiar înainte de confirmarea decesului președintelui? Și de ce se temea că lumea va da vina pe Cuba, chiar înainte de a se ști cine era asasinul? În orice caz, pare limpede că Fidel Castro făcea tot ce putea pentru a sprijini operațiunea de dezinformare a KGB-ului prin negarea oricărei implicări cubaneze în asasinareea lui Kennedy și prin tentativa de a colporta unele dintre rezolvările cazului de crimă sugerate de KGB.

Jack Childs a jucat, de asemenea, un rol în operațiunea de dezinformare montată după asasinare. Partidul Comunist I l-a prezentat pe Jack lui Fidel Castro în mai 1963, în timpul primei vizite a liderului cubanez la Moscova. Cei doi au părut să se înțeleagă foarte bine, așa că, în mai 1964, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice l-a trimis pe Jack de la Moscova la Havana, după ce l-a instruit în privința

Scanned with OKEN Scanner

modului în care trebuie să dialogheze cu Castro, care pasămite avea nevoie să discute cu cineva. După ce nouă zile a așteptat să se întâmple ceva, în a zecea zi, Jack a fost în sfârșit convocat de Fidel. Discutau relațiile de partid dintre Statele Unite și Cuba, când, din senin, Fidel a întrebat: „Crezi că Oswald l-a omorât pe președintele Kennedy?" Apoi Castro și-a răspuns singur la întrebare, spunând că oamenii săi au încercat același tip de armă folosit de Oswald și au ajuns la concluzia că ar fi fost imposibil pentru o persoană să fi tras cele trei focuri într-un timp atât de scurt – trebuie să fi fost o conspirație. De asemenea, i-a spus lui Jack Childs că Oswald năvălise afară din ambasada cubaneză din Mexico City după ce i se refuzase viza, urlând: „Am să-l omor pe Kennedy pentru asta." Jack, desigur, a raportat acest lucru nu doar partidului american, ci mai ales FBI-ului, care a transmis informația Comisiei Warren, deși directorul FBI, Hoover, a bagatelizat-o, convins că nu fusese nici o conspirație.[22]

Acum, putem înțelege de ce Morris și Jack Childs au fost amândoi decorați cu Ordinul Steagului Roșu, în cadrul unor ceremonii fastuoase, la Kremlin, în 1977.

Pentru operațiunea de dezinformare sovietică desfășurată în cazul lui Oswald, perla coroanei o reprezintă recenta dezvăluire potrivit căreia avionul de spionaj U-2 pilotat de Powers deasupra Uniunii Sovietice nu a fost doborât de rachetele sovietice, așa cum au pretins în permanență sovieticii, ci de către un avion Suhoi Su-9 care fusese special modificat, prin îndepărtarea armamentului, pentru a atinge altitudini mai mari. Potrivit dezvăluirilor publicate recent de către căpitanul sovietic Igor Mentiukov, pilotul acelui avion, acesta prinsese în suflul de aer al propriului aparat avionul U-2, provocând astfel răsucirea și frângerea aripilor. Tirul rachetelor sovietice provocase într-adevăr pagube, și anume doborârea unui MiG-19 plecat în urmărirea avionului de spionaj, dar în nici un caz aparatul U-2.[23] (Într-un articol despre doborârea avionului U-2 pilotat de Powers, publicat în Statele Unite în anul 2000, fiul lui Hrușciov, Serghei, a admis că sovieticii lansaseră trei rachete SA-2, dar numai una a explodat. Nefiind siguri de succesul misiunii, sovieticii au mai lansat treisprezece rachete antiaeriene, dar acestea din urmă au lovit un MiG-19 pilotat de locotenentul-major Serghei Safronov, căruia i s-a decernat postum Ordinul Steagului Roșu.[24])

Potrivit căpitanului Mentiukov, altitudinea de zbor a avionului U-2 era mai mare decât cea pe care o puteau atinge rachetele sovietice.

Scanned with OKEN Scanner

El a mai adăugat că pilotul aparatului de zbor U-2 ar fi murit cu siguranță dacă fragilul său avion ar fi fost atins de vreo rachetă.[25]

Se pare că, după ce Oswald a dezvăluit KGB-ului altitudinea de zbor ultrasecretă a avionului U-2, KGB-ul a pregătit un aparat special modificat pentru interceptarea avionului de spionaj american. Această măsură a oferit un avantaj suplimentar: pilotul avionului U-2 a fost capturat în viață. Hrușciov a făcut într-adevăr paradă cu Powers și l-a folosit în scopuri propagandistice.

„Cel mai de preț cadou de 1 Mai pe care i l-am făcut vreodată Tovarășului", l-am auzit pe Saharovski.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A IV-A
Descâlcirea plasei de minciuni a zilelor noastre

33
De la dezinformare la terorism

Când discută moștenirea lui Iuri Andropov, sovietologii occidentali au în vedere mai mult reprimarea brutală a disidenților politici, rolul său în reprimarea violentă a revoluției maghiare din 1956 (unde se afla ca ambasador în acea vreme), rolul său în pregătirea invadării Cehoslovaciei din 1968 și presiunile pe care le-a făcut asupra regimului polonez de a impune legea marțială. Prin contrast, liderii comunității de informații a Pactului de la Varșovia, pe când eram unul dintre ei, îl priveau pe Andropov ca pe părintele noii ere a dezinformației, care reactivase antisemitismul și inițiase terorismul internațional îndreptat împotriva Statelor Unite și a Israelului.

Înfiorătoarea decapitare și mutilare, în 2002, a lui Daniel Pearl, reporter la *Wall Street Journal*, reprezintă moștenirea lui Andropov. Creierul atacurilor de la 11 septembrie 2001, Khalid Sheikh Mohammed, l-a ucis pe Pearl într-un mod atât de groaznic doar pentru că era evreu american. Continua tăcere a Kremlinului în legătură cu „aranjarea" lui Pius al XII-lea, care a fost decapitat din punct de vedere politic și pentru că îi protejase pe evrei, reprezintă o altă moștenire a lui Andropov.

Andropov a fost primul șef al KGB-ului învestit la Kremlin. Ca fost ambasador și ulterior șef al departamentului care, în cadrul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, era responsabil de relațiile cu partidele conducătoare din țările comuniste, interesele lui se aflau în străinătate, și tocmai acolo a îndreptat el tăișul sabiei KGB. Andropov a continuat politica lui Hrușciov de înscenări împotriva liderilor religioși și politici care nu erau pe placul Kremlinului, precum Pius al XII-lea și președinții americani, până la a pune la cale înscenări împotriva unor mișcări religioase și a unor țări. Mișcarea sionistă, Israelul și Statele Unite erau principalele lui ținte.

Scanned with OKEN Scanner

Andropov și-a început cei cincisprezece ani fără precedent în fruntea KGB-ului la doar câțiva ani după înscenarea pusă la cale împotriva lui Pius al XII-lea și cu doar câteva luni înainte de Războiul de Șase Zile arabo-israelian din 1967, în care Israelul i-a umilit pe cei mai importanți aliați ai Uniunii Sovietice din lumea arabă de la acea dată – Egiptul și Siria. În acele zile, guvernele celor două țări erau conduse de fapt de consilieri sovietici.

Noul șef al KGB-ului a decis să refacă prestigiul Kremlinului prin umilirea Israelului. La sfârșitul acelui an, Andropov a introdus o nouă săgeată în tolba KGB-ului – prezentând sionismul ca pe o formă de rasism asemănătoare cu nazismul și deturnând avioanele „sioniste" ale companiei El Al. Înainte de sfârșitul anului 1969, teroriștii palestinieni antrenați la școala de operațiuni speciale a KGB, Balașiha, la Est de Moscova, au deturnat primul lor avion „sionist" El Al și l-au silit să aterizeze în Algeria, unde cei treizeci și doi de pasageri evrei au fost ținuți ostatici cinci săptămâni. Deturnarea fusese planificată și coordonată de către cel de-al Treisprezecelea Departament al KGB, cunoscut în jargonul de spionaj al blocului sovietic drept Departamentul pentru Afaceri Umede (*Department for Wet Affairs*, unde *umed* era eufemismul KGB pentru *sângeros*). Pentru a masca implicarea KGB, Andropov a pus Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei (creat și finanțat de KGB) să-și asume deturnarea.

Isteria generată în presă de acea operațiune teroristă l-a convins pe Andropov că deturnarea avioanelor era arma viitorului. De aceea, el a extins deturnările de la avioanele israeliene la oricare alte ținte zburătoare „sioniste" accesibile. Pe parcursul următorilor doi ani, varii teroriști palestinieni (antrenați de KGB) și-au asumat deturnarea a 13 avioane de pasageri israeliene și occidentale, precum și detonarea unei încărcături explozibile, în zbor, la bordul unui avion al companiei SwissAir, care a omorât patruzeci și șapte de pasageri și membri ai echipajului.

Imensul „succes" politic provocat de deturnarea „avioanelor sioniste" l-a îndemnat pe Andropov să treacă la „execuții publice" ale „sioniștilor" în aeroporturi, stații de cale ferată și alte locuri publice. Marioneta lui Andropov, dr. George Habash, liderul Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei, un marxist fanatic, a reflectat adevăratele culori ale noii tactici teroriste: „Uciderea unui evreu departe de câmpul de luptă este mai eficientă decât uciderea a o sută de evrei pe câmpul de bătălie, pentru că atrage mai mult atenția."[1]

Operațiunile „antisioniste" importante pentru care KGB și-a asumat în mod secret meritul pe când mai eram în România, includ:

Scanned with OKEN Scanner

– atacul asupra unui avion El Al pe aeroportul din Atena (decembrie 1968),
– atacul asupra biroului El Al din Zurich (februarie 1969),
– atacul armat asupra biroului El Al din Atena, soldat cu un mort și 14 răniți (noiembrie 1969),
– atacul de pe aeroportul Ben Gurion, soldat cu 22 de morți și 76 de răniți (30 mai 1972),
– atacul asupra unui tren în Viena (septembrie 1973),
– atentatul cu bombă la un cinematograf din Tel Aviv, soldat cu doi morți și 66 de răniți (decembrie 1974),
– atacul asupra unui hotel din Tel Aviv, soldat cu 25 de morți și șase răniți (martie 1975),
– atentatul cu bombă la Ierusalim, soldat cu un mort și trei răniți (mai 1975),
– atentatul cu bombă în Piața Sion, Ierusalim, soldat cu 15 morți și 62 de răniți (4 iulie 1975),
– atacul în aeroportul din Bruxelles, soldat cu 12 răniți (aprilie 1978),
– atacul asupra unui avion El Al la Paris, soldat cu 12 răniți (mai 1978).

Până în 1972, mașinăria dezinformației lui Andropov lucra zi și noapte spre a convinge lumea islamică de faptul că Israelul și Statele Unite intenționau să transforme restul lumii într-o feudă sionistă. Potrivit lui Andropov, lumea islamică era un vas Petri în care comunitatea KGB putea cultiva o specie virulentă de ură față de America, crescută din bacteria gândirii marxist-leniniste. Antisemitismul islamic avea rădăcini adânci.

Mesajul era simplu: musulmanii aveau înclinație către naționalism, șovinism și victimizare. Andropov a decretat ca un pontif că „noi" ar trebui să-i determinăm pe ei să vadă roșu doar la gândul acelui „Consiliu al înțelepților Sionului" (însemnând Congresul Statelor Unite), al cărui scop era de a-i face pe evrei stăpânii lumii. Ar trebui să-i aducem pe analfabeții lor, masele oprimate, într-un punct de fierbere. Terorismul și violența împotriva Israelului și Americii vor decurge în mod natural din înflăcărarea antisemită a musulmanilor, a explicat Andropov.[2]

Kremlinul a fost mereu un susținător puternic al tacticii *divide et impera*. Clivajul dintre lumea iudaică și cea creștină generat de înscenarea urzită împotriva lui Pius al XII-lea a demonstrat că această strategie arhaică a lui „dezbină și stăpânește" a funcționat la fel de

Scanned with OKEN Scanner

bine și în timpurile moderne. În 1972, Andropov a lansat Operațiunea „SIG" (*Sionistskie Gosudarstva*, „Guvernele Sioniste"). Acesta era numele de cod pentru o „diviziune socialistă a muncii" care țintea transformarea lumii islamice într-un dușman „exploziv" al Statelor Unite. Sfera de influență a DIE în această operațiune a cuprins Libia, Iranul, Libanul și Siria, unde România era implicată în construcția de spitale, școli și drumuri și unde menținea mari colonii de constructori, medici și profesori. Sarcina DIE a fost aceea de a peria România în căutare de activiști de încredere ai partidului comunist aparținând grupurilor etnice islamice, de a-i antrena în *dezinformația* și în desfășurarea de operațiuni teroriste și de a-i infiltra în țările-țintă. Acestora urma a le fi dată sarcina de a sădi o ură turbată, dementă, față de sionismul american, prin manipularea aversiunii ancestrale față de evrei pe care o aveau mulți oameni din acea parte a lumii.

Înainte să părăsesc pentru totdeauna România, în 1978, DIE trimisese aproximativ cinci sute de agenți sub acoperire în statele islamice țintă – și, așa cum am aflat mai târziu, a continuat să trimită astfel de agenți până când s-a prăbușit blocul sovietic, în 1989. Cei mai mulți dintre ei erau ingineri, doctori, profesori și instructori artistici. Potrivit unei estimări brute primite de la Moscova, până în anul 1978 comunitatea de spionaj a blocului sovietic trimisese aproximativ patru mii de astfel de agenți de influență în lumea islamică. Presupunerea era că aproape 70-75% dintre aceștia se vor dovedi a fi extrem de utili.

În 1972, DIE a primit de la KGB o traducere arabă a *Protocoalelor înțelepților Sionului*, împreună cu materialul „documentar", tot în arabă, care „demonstra" că Statele Unite erau o țară sionistă al cărei scop era să transforme lumea islamică într-un fief iudaic. I s-a ordonat DIE să răspândească „discret" ambele tipuri de documente în țările sale islamice țintă. Pe parcursul ultimilor mei ani în România, DIE a difuzat lunar mii de exemplare în toată sfera sa de influență din lumea islamică. Din întâlnirile pe care le-am avut cu omologii mei din serviciile maghiare și bulgărești, cu care am avut privilegiul să am relații deosebit de apropiate la acea vreme, am aflat că și ei trimiteau asemenea agenți de influență în sferele lor islamice predilecte.

Într-una din vizitele mele la Budapesta, l-am întâlnit pe János Kádár, liderul maghiar. Operațiunea SIG era unul din subiectele care îl interesau în mod special pe Kádár. Eram conștient că János Kádár înființase serviciul de informații externe al Ungariei, dar acest lucru se petrecuse în 1949. În momentul în care ne-am întâlnit, am presupus că János Kádár va avea cu siguranță în cap mii de lucruri

Scanned with OKEN Scanner

mai importante, dar s-a dovedit că m-am înșelat. Operațiunea SIG pusese stăpânire pe mințile liderilor blocului sovietic în acele zile. Câțiva ani mai târziu, când am devenit consilierul lui Ceaușescu pe probleme de securitate națională (pe lângă sarcinile mele în DIE), liderul român mi-a cerut să raportez periodic despre numărul de agenți de influență trimiși în țările arabe și islamice.

Câtă influență au avut în realitate acele operațiuni? Nimeni nu poate spune cu siguranță, tot așa cum nimeni nu poate măsura prejudiciul pe care l-a provocat înscenarea aranjată lui Pius al XII-lea. Cu toate acestea, de-a lungul a mai bine de douăzeci de ani, efectul cumulativ al trimiterii peste hotare a mii de agenți de influență și a sute de mii de exemplare ale *Protocoalelor înțelepților Sionului* a lăsat cu siguranță o urmă în lumea islamică. Stau mărturie asaltul asupra ambasadei Statelor Unite din Teheran, în 1979, atacul cu bombă din 1983 asupra bazei pușcașilor marini americani din Beirut, atacul cu bombă din 1993 asupra World Trade Center în New York, distrugerea ambasadelor americane din Kenya și Tanzania, în 1998, și, desigur, atentatul asupra World Trade Center și Pentagonului de pe 11 septembrie 2001.

Curând după lansarea Operațiunii „SIG", Andropov a dezlănțuit Operațiunea „Taifun", care avea ca scop extinderea terorismului internațional în Europa Occidentală. Conform rutinei acestor operațiuni internaționale, KGB-ul a stabilit o altă „diviziune socialistă a muncii" pentru a mobiliza întreaga comunitate de spionaj a blocului sovietic în sprijinul extinsului său război terorist. Uniunea Sovietică avea să-și asume cele mai dificile sarcini, acelea de a crea noi organizații teroriste, de a le îndoctrina membrii și de a furniza informații secrete, bani și sprijin politic pentru operațiunile teroriste – pe care Andropov le numea „luptă armată".

Serviciul de informații externe cehoslovac a fost însărcinat cu înzestrarea teroriștilor cu explozibil plastic inodor (Semtex-H) care nu putea fi detectat de câinii din aeroporturi. În 1990, președintele cehoslovac Václav Havel a admis că regimul comunist al țării sale expediase în secret mii de tone din acest explozibil plastic inodor către teroriștii palestinieni și libieni. Potrivit lui Havel, doar două sute de grame erau suficiente pentru a arunca în aer un avion comercial. „Terorismul mondial are provizii de Semtex pentru 150 de ani", a estimat Havel.[3]

Est-germanii au trebuit să-i înzestreze pe teroriști cu arme și muniție. Potrivit unor documente secrete găsite după căderea Zidului

Scanned with OKEN Scanner

Berlinului în arhivele Ministerului est-german al Securității Statului, cunoscut în mod curent ca Stasi, doar în 1983 serviciul de spionaj extern al acestuia a oferit PLO muniție pentru AK-47 în valoare de 1 877 600 de dolari.[4]

Cubanezii au produs în masă dispozitive de camuflare pentru transportul explozibilului plastic și arme pentru țările-țintă. În 1972, am petrecut o „vacanță de lucru" la Havana, ca invitat al lui Raúl Castro, la acea vreme șef al forțelor de securitate și militare cubaneze, și am vizitat ceea ce s-a dovedit a fi cea mai mare fabrică a blocului sovietic care producea serviete cu pereți dubli și alte dispozitive de camuflare ce urmau a fi folosite la transportul secret al armelor. Generalul Sergio del Valle Jiménez, ministrul cubanez de interne, mi-a spus că trimiterea de arme de contrabandă către „organizațiile teroriste antisioniste" era una din principalele sale sarcini.

Misiunea României în acea aventură comună era să producă pașapoarte false occidentale necesare „luptătorilor pentru libertate" ai lui Andropov. În timpul ultimilor mei șase ani în România, DIE devenise principalul furnizor de pașapoarte false vest-germane, austriece, franceze, britanice, italiene și spaniole, care erau în mod regulat trimise organizațiilor și grupărilor teroriste. DIE a produs, de asemenea, o mare colecție de ștampile de vize de intrare, de peste tot din lume, necesare teroriștilor pentru a călători spre țările lor țintă.

La mijlocul anilor 1970, un val de terorism a inundat Europa de Vest. Prima realizare majoră a *Taifunului* a fost asasinarea lui Richard Welch, șeful centralei CIA din Atena, pe 23 decembrie 1975. Acel episod a fost urmat de: un atac cu bombă împotriva generalului Alexander Haig, comandantul forțelor NATO la Bruxelles, care nu a fost rănit, deși limuzina sa blindată Mercedes a fost distrusă iremediabil; un atac cu rachetă împotriva generalului Frederick J. Kroesen, comandantul forțelor americane din Europa, care a scăpat și el cu viață; un atac cu grenadă împotriva lui Alfred Herrhausen, directorul proamerican al Deutsche Bank, care a și fost omorât; și o tentativă de asasinat împotriva lui Hans Neusel, un secretar de stat proamerican de la ministerul de interne vest-german, responsabil cu afacerile de securitate interne, care a fost rănit.

Când blocul sovietic s-a prăbușit în decembrie 1989, acele operațiuni teroriste au încetat și zeci de teroriști sponsorizați de KGB au fost arestați în fosta Germanie de Est. Peter Michael Diestel, care a devenit ministrul de interne al Germaniei de Est după căderea guvernului său comunist, a admis în 1990 că aeroportul Schönefeld din

Scanned with OKEN Scanner

Berlinul de Est fusese ani de zile „o placă turnantă pentru teroriști de toate felurile". Christian Lochte, un oficial de rang înalt din cadrul serviciului de contraspionaj vest-german[5], a declarat că KGB-ul și Stasi făcuseră „tot posibilul pentru a destabiliza această țară și, de asemenea, restul Europei".[6] Mai mult decât atât, guvernul vest-german a făcute publice dovezi care arătau că Stasi instruise, la rândul său, grupuri teroriste palestiniene în Germania de Est și în sudul Yemenului și că fusese implicată în atentatul cu bombă libian din 1986 de la discoteca La Belle din Berlinul de Vest, în care au murit doi soldați americani și au fost răniți alți 229 de oameni.[7]

În noiembrie 1982, Iuri Andropov a devenit primul ofițer KGB desemnat să conducă Uniunea Sovietică. Odată instalat pe tronul de la Kremlin, el a folosit mașinăria informațiilor externe pentru a se prezenta în Vest ca un comunist „moderat" și ca o persoană sensibilă, caldă, prooccidentală. A fost descris drept cineva căruia îi plăcea să bea ocazional un pahar de scotch, să citească romane englezești și să asculte jazz american și Beethoven. L-am cunoscut bine. Andropov nu era nimic din toate acestea.

Deja bolnav în stare terminală când a ajuns la putere, Andropov nu a avut timp să facă mai mult decât să-și proiecteze noua sa imagine. Cu toate acestea, el și-a promovat protejatul, un tânăr expert comunist energic și dur, așa cum lumea avea să afle curând, care a împărtășit viziunea mentorului său despre importanța operațiunilor de înșelare și influențare: Mihail Gorbaciov.

Gorbaciov și-a început cariera, așa cum o făcuse și Andropov, în Stavropol, iar curând după aceea, Andropov i-a pregătit acestuia promovarea în Politburo-ul sovietic. Un biograf al lui Gorbaciov spune că acesta era „principalul organizator al lui Andropov și «prințul său moștenitor»".[8]

Glasnostul lui Gorbaciov și rezultatul său neplanificat și spectaculos în Europa de Est i-au asigurat, pentru o vreme, un succes imens în Occident. Însă opinia publică din Uniunea Sovietică era o cu totul altă chestiune. Capabili să vorbească fără opreliști după ce îndură-seră cu gurile cusute (metaforic) trecerea a aproape trei sferturi de veac, sovieticii își petreceau cea mai mare a timpului dându-și frâu liber furiilor și frustrărilor înăbușite. Toată lumea a început să se războiască cu toată lumea, așteptând un alt miracol. În viața reală, desigur, miracolele economice nu se petrec de la sine. Magazinele au fost mai goale ca niciodată și milioane de sovietici au început să-l

Scanned with OKEN Scanner

învinovățească pe omul care le permisese să caute vinovați. Dintr-odată, *nomenklatura* privilegiată a Moscovei a decis că președintele Uniunii Sovietice, Mihail Gorbaciov, părea un perdant și a cerut ajutor de la poliția politică și a sa „știință a *dezinformației*", calea uzuală de ieșire din criză într-o luptă pentru putere la Kremlin.

Pe 22 iunie 1991, Vladimir Kriucikov, șeful KGB, a informat parlamentul sovietic că patria-mamă se afla în pragul catastrofei. A dat apoi publicității informații KGB „de încredere" care arătau că serviciile de spionaj occidentale schițau planuri pentru pacificarea și chiar ocuparea Uniunii Sovietice. Printr-o remarcabilă coincidență, discursul său a fost filmat „clandestin" și difuzat la televiziunea sovietică în aceeași seară. Două luni mai târziu, lumea era îngrozită de știrile despre o lovitură de stat petrecută la Moscova. Pe 18 august 1991, urmând un tipar similar celui folosit pentru îndepărtarea lui Nikita Hrușciov, KGB-ul a pus în arest la domiciliu un Gorbaciov aflat în vacanță la reședința sa de vară din Crimeea, a preluat Kremlinul și și-a afișat puterea militară pe străzile Moscovei.

La ordinele autoproclamatului „Comitet de Stat de Urgență", creat de autorii loviturii de stat, printre care și Vladimir Kriucikov, trupele KGB au împresurat, de asemenea, sediul primului președinte ales liber al Republicii Ruse, Boris Elțîn. Mii de cetățeni neînarmați s-au adunat să apere clădirea. O mică unitate de tancuri rebelă a schimbat taberele, iar președintele Elțîn, stând pe unul dintre tancuri, adresându-se locuitorilor Moscovei, a făcut un apel înflăcărat la păstrarea „ordinii sovietice"[9]. Acel discurs, transmis de televiziunile din toată lumea, a constituit certificatul de naștere al unei noi stele sovietice.

Scanned with OKEN Scanner

34
Epoca lui Putin

Până în 1999, privatizarea atât de prost concepută de președintele Elțîn a permis unei mici clici de prădători din interiorul sistemului să pună mâna pe cele mai prețioase resurse ale Rusiei. Devalizarea a ajuns la cote atât de scandaloase, încât persoanele care participau la licitațiile organizate de unele companii de stat au început să afișeze pancarte cu un slogan ce avea să devină loc comun: *privatizaţiia* („privatizare") = *prihvatizaţiia* („acaparare").[1] „Fură absolut tot și este imposibil să-i oprești", spunea Anatoli Ciubais, *țarul* numit de Elțîn în fruntea procesului de privatizare, care achiziționase o bună parte din industria energetică a Rusiei și devenise el însuși miliardar.[2] Corupția stârnită de acest jaf generalizat a atins fiecare colț al țării și a creat în cele din urmă un sistem economic de tip mafiot care amenința însăși stabilitatea Rusiei.

În tot acest timp, un număr redus de oameni de afaceri și investitori au fost capabili să facă mari averi, identificând imperfecțiunile piețelor în curs de dezvoltare și profitând de ele. Cei mai mulți dintre acești oligarhi, așa cum au ajuns să fie cunoscuți, sunt acum în închisoare sau în exil. Doar câțiva au reușit să prospere sub Putin.

S-a făcut apoi mare caz de faptul că în această țară antisemită, șase din cei șapte oligarhi care controlau jumătate din economia Rusiei în anii 1990 erau evrei. În mod ironic, după cum se pare, antisemitismul i-a ajutat să-și acumuleze miliardele. Potrivit presei britanice, de când Uniunea Sovietică a limitat capacitatea evreilor de a se integra și de a urca pe scara socială, „evreii care doreau să se afirme erau obligați să facă afaceri pe piața neagră. Când comunismul s-a prăbușit, iar piața neagră a devenit, legal, economie de piață, antreprenorii evrei au fost în avantaj".[3]

Desigur, de vreme ce Putin a preluat puterea, cei mai mulți dintre primii oligarhi evrei au părăsit țara.

Scanned with OKEN Scanner

Până în iulie 1998, rubla pierduse 75% din valoarea pe care o avusese în anul precedent, ratele dobânzilor pe termen scurt au crescut de la 21 la 60%, iar bursa de valori a căzut cu mai mult de 60%. La Petropavlosk, capitala Kamceatkăi, și în alte câteva orășele curentul a fost tăiat din cauza a facturilor restante.[4] Elțîn a încercat fără succes să rezolve criza prin demiterea a doi prim-miniștri în decurs de șase luni – Viktor Cernomîrdin, în martie, și Serghei Kirienko, în august.

Începând cu 1999, Kremlinul transmitea din ce în ce mai des comunicate în care se afirmă că primul președinte liber ales al Rusiei, Boris Elțîn, suferea de o „răceală". Când mediile de informare rusești au amintit că, în trecut, „răcelile" s-au dovedit letale pentru unii dintre conducătorii țării (foștii lideri Konstantin Cernenko și Iuri Andropov au murit la câteva săptămâni după ce au „răcit"), Kremlinul a schimbat direcția și a spus că Elțîn avea „gripă", ceea ce s-a dovedit mai apoi a fi un eufemism pentru o problemă de inimă care a necesitat mai multe operații de bypass. Curând după aceea, Elțîn a căzut la pat doborât de o nouă „răceală" – de această dată, chipurile, din cauză că ieșise înfierbântat din saună –, metamorfozată într-o pneumonie care a ținut două luni și care a produs o altă perioadă de incapacitate de exercitare a funcției prezidențiale.[5] Colac peste pupăză, un influent ziar moscovit nota deja că se pregătea un puci împotriva bolnavului Elțîn.[6]

Există motive pentru a conchide că sănătatea sa șubredă, combinată cu teama că ar putea fi înlăturat de la putere, iar apoi acuzat că ar fi furat miliarde și că ar fi dezmembrat Uniunea Sovietică, l-a convins în cele din urmă pe mult slăbitul Elțîn să-și pună speranța în mâinile puternicei și istoricei poliții politice a Rusiei.

La sfârșitul lunii decembrie 1999, Elțîn a demisionat în mod neașteptat. „N-ar trebui să stau în calea cursului natural al istoriei", a explicat el, vorbind din fața unui brad de Anul Nou foarte opulent împodobit și a unui steag rusesc cu un vultur auriu. „Înțeleg că *trebuie să o fac* și că Rusia *trebuie* să intre în noul mileniu cu politicieni noi, cu fețe noi, cu noi oameni inteligenți, puternici și energici".[7] Elțîn a semnat apoi un decret care prevedea că, sub incidența Articolului 92, Secțiunea 3, din Constituția rusă, puterea președintelui Rusiei va fi temporar deținută de către recent numitul prim-ministru Vladimir Putin. Elțîn a mai anunțat că vor avea loc alegeri prezidențiale speciale în jurul datei de 27 martie 2000 și a cerut cu tărie ca oamenii să-l voteze pe Putin – un fost general KGB –, care era „o persoană puternică, demnă de a ocupa funcția de președinte"[8].

Scanned with OKEN Scanner

De partea lui, Putin a semnat un decret care îl absolvea pe Elțîn – care, după câte se pare, era implicat în imense scandaluri de corupție – „de orice posibile fărădelegi" și îi garanta „imunitate totală" în fața justiției (inclusiv privind percheziția și anchetarea) pentru „una sau oricare" dintre faptele comise în timpul mandatului său. Putin i-a acordat lui Elțîn și o pensie pe viață și o *dacea* (reședință de vară) din fondul locativ de stat.[9]

Toate acestea prezintă semnele unui puci secret al KGB. Evenimentele care au precedat spectaculoasa promovare a lui Putin, precum și cele care i-au urmat sugerează foarte puternic că despre așa ceva a fost vorba. Elțîn a făcut istorie scoțând în afara legii partidul comunist și dizolvând Uniunea Sovietică. Însă Putin a început să reconstruiască încrederea țării în instituțiile ei sovietice. A vorbit public și călduros despre anii pe care i-a petrecut în KGB, pretinzând că ar fi moștenit dorința de a lucra pentru această instituție de la bunicul său, care fusese bucătar la una dintre reședințele lui Stalin, și de la tatăl său, care avusese „legături" de un anumit fel cu KGB – însemnând cel puțin că-și turnase prietenii și vecinii. Putin a cerut națiunii să înțeleagă că agenția de poliție secretă „lucrează în interesul statului". El a pledat pentru răbdare, arătând că „90%" din informațiile secrete ale KGB-ului erau culese cu ajutorul cetățenilor obișnuiți.[10]

Această poveste a prins la ruși, care au văzut în Putin un om dezarmant de onest. Admirația pe care o au pentru el datează din decembrie 1999, când, ca prim-ministru, i-a criticat aspru pe defectorii sovietici, numindu-și fostul coleg, pe generalul Oleg Kalughin, care renunțase la KGB după lovitura din august 1991 și se stabilise în Statele Unite, „trădător" și o „haimana absolută".[11] Poporul sovietic era încă foarte dependent de antiamericanismul sovietic. Putin s-a dus apoi la Lubianka, clădirea care găzduise poliția politică a Uniunii Sovietice de la crearea acesteia, pentru a sărbători nașterea *Ceka*, prima organizație a poliției politice sovietice, fondată pe 20 decembrie 1917. „Cu mai mulți ani în urmă, am căzut pradă iluziei că nu avem dușmani", a spus Putin în cadrul unei întâlniri cu oficiali de rang înalt din aparatul de securitate. „Am plătit scump acest lucru. Rusia are propriile interese naționale și *noi* trebuie să le apărăm."[12]

A doua zi, 21 decembrie 1999, Putin a organizat o recepție cu ușile închise în biroul său de la Kremlin, pasămite pentru politicienii care fuseseră aleși în Dumă. Ca din întâmplare, coincidea cu cea de-a o sută douăzecea aniversare a nașterii lui Stalin, iar Putin a profitat de ocazie pentru a ridica un pahar în cinstea dragului de Koba.[13]

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit revistei rusești *Novaia Gazeta*, toastul său a fost adresat lui „Djugașvili". Stalin, însemnând „om de oțel", era un *nom de guerre* purtat de Iosif Vissarionovici Djugașvili, pe adevăratul său nume.[14]

Câteva zile mai târziu, într-un articol de 14 pagini, intitulat „Rusia în pragul noului mileniu", Putin definea noul viitor politic al Rusiei: „Statul trebuie să fie acolo și așa cum trebuie; libertatea trebuie să fie unde și după cum se impune."[15] În același articol, Putin a etichetat efortul cecenilor de a-și redobândi independența drept „terorism" și a pledat pentru eradicarea lui: „Îi vom căuta peste tot – dacă vom găsi teroriști în latrine, atunci acolo ne vom pișa pe ei. Problema este rezolvată."[16]

În martie 2000, Putin a fost ales oficial președinte, dar oamenii nu știau cine este cu adevărat. Specialiștii săi în mistificări au introdus în manualele rusești o pagină de proză scrisă într-un stil foarte elaborat dedicată tânărului Volodea Putin, în care acesta este înfățișat ca un erou național:

> Acesta este președintele vostru, cel responsabil pentru absolut tot în această țară. Lui nu îi este teamă de nimic. El pilotează avioane de vânătoare, schiază prin munți și se duce acolo unde este un conflict pentru a opri războaiele. Și toți ceilalți președinți ai altor țări se întâlnesc cu el și îl respectă foarte mult. Și prezintă aceste întâlniri la televiziuni și scriu despre ele în ziare. Apoi, el a avut foarte mulți prieteni – întreaga țară a Rusiei – și aceștia l-au ales președinte. Acum, toată lumea spune: Rusia, Putin, Unitate![17]

Pe coperta unuia dintre aceste manuale școlare, publicate în septembrie 2000, se putea vedea un desen cu un băiat care semăna cu Putin și care îndrepta un deget acuzator, aparent către un birocrat necinstit, spunând: „Camarazi copii! Fiți vigilenți, cunoașteți-vă drepturile!"[18] Mediile de informare din Rusia erau și ele puternic controlate de stat. L-au descris pe necunoscutul Putin ca pe un om al poporului, cineva care nu se ascundea după cuvinte, ci care, la fel ca oamenii obișnuiți, spunea exact ce avea de spus.[19]

Până în 2002, Rusia producea în masă și portrete oficiale și busturi ale lui Putin –așa cum și România le produsese pe ale lui Ceaușescu pe când acesta era încă un necunoscut. Putin le-a prezentat drept pure simboluri ale statului, precum steagul sau imnul național, adăugând că ar fi încântat dacă portretele și busturile ar rămâne pe birourile și pereții oamenilor după expirarea mandatului său.[20] Rușii vor trebui să aștepte și să vadă dacă va exista un „după" al mandatului său.

Scanned with OKEN Scanner

Odată aflat în control, Putin a ordonat ca statuia lui Iuri Andropov să fie reinstalată la Lubianka, de unde fusese îndepărtată după lovitura dată de KGB în 1991.[21] Andropov fusese singurul ofițer KGB întronat la Kremlin înaintea lui și prin urmare lui Putin i se părea firesc să-i aducă un omagiu.

Putin, călcându-i pe urme lui Andropov, a început să impună în cele mai importante funcții de la Kremlin ofițeri KGB sub acoperire, dintre care mulți proveneau din Sankt Petersburg – acolo unde Putin avusese de îndeplinit ultima oară misiuni.[22] Aceștia vor deveni cunoscuți ca „Putinburgers“[23]. Putin a semnat un decret prin care apărea o nouă structură menită să intensifice controlul central al Kremlinului asupra celor nouăzeci și opt de regiuni administrative ale Rusiei; a împărțit țara în șapte „superdistricte“ (federale), fiecare condus de un „reprezentant prezidențial“[24], și a dat cinci din cele șapte astfel de funcții unor foști ofițeri KGB.[25] Totodată, l-a numit pe fostul general KGB, Viktor Ivanov, adjunct al administrației sale.[26]

Curând după aceea, foștii ofițeri KGB au devenit miniștrii ruși ai afacerilor externe sau ai apărării. Numeroși alții au ajuns membri de seamă ai guvernului. Într-un scurt interviu cu Ted Koppel pentru programul ABC News, *Nightline*, Putin a recunoscut că adusese ofițeri KGB la Kremlin, dar a explicat că acest lucru se datora faptului că dorea să eradicheze corupția. „Îi știu de mulți ani și am încredere în ei. Nu are nimic de-a face cu ideologia. Este doar o chestiune care privește calitățile lor profesionale și relația personală.“[27]

În realitate, ocuparea celor mai importante posturi guvernamentale de către ofițeri de informații sub acoperire este o altă tradiție rusească. Serviciul de securitate al țarului, Ohrana, a avut propriii agenți sub acoperire, plantați peste tot, așa cum mi-a atras atenția Andropov la începutul anilor 1970, când Kremlinul a decis să sovietizeze acest tradițional concept rusesc. Până în 1913, *Pravda* însăși fusese editată de un astfel de agent, Roman Malinovski, care fusese recrutat de Ohrana în timp ce ispășea o pedeapsă pentru furt și spargere. După ieșirea din pușcărie, Ohrana i-a măsluit cazierul și l-a plasat în partidul comunist al lui Lenin, unde a urcat treaptă cu treaptă până la funcția de editor al ziarului *Pravda* și, mai târziu, de adjunct al lui Lenin pentru Rusia și președinte al facțiunii bolșevice din Dumă.[28] Potrivit lui Andropov, acesta a fost totodată și unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Lenin. „Aranjarea“ lui Malinovski de către Ohrana a făcut minuni.

Am aflat, tot de la Andropov, că toți cetățenii blocului sovietic responsabili cu desfășurarea activităților diplomatice, de comerț extern,

Scanned with OKEN Scanner

economice, tehnologice și chiar religioase, în Occident, trebuie făcuți acum ofițeri de informații sub acoperire. Era ceva similar militarizării, pe timp de război, a guvernului, dar acest lucru trebuia îndeplinit de către serviciul de informații externe, nu de armată. Iar România lui Ceaușescu a urmat aceiași pași.

Până în 1978, când m-am desprins de comunism, liniile de demarcație dintre conducerea superioară de stat și serviciile de informații deveniseră indistincte. La câteva săptămâni după ce mi s-a acordat azilul politic în Statele Unite, agențiile de știri occidentale transmiteau că defectarea mea dezlănțuise cea mai mare epurare politică din istoria României comuniste. Ceaușescu a dat afară o treime din membrii cabinetului său, a retrogradat patru membri ai Biroului Politic și a înlocuit douăzeci și doi de ambasadori. Toți erau ofițeri DIE sub acoperire pe ale căror documente militare și state de plată semnasem cu regularitate.

Pe 31 decembrie 2000, președintele Putin, sărbătorind prima sa aniversare ca președinte, a anunțat că Rusia avea un nou imn național. În fapt, legea semnată de Putin reinstituia melodia imnului național de pe timpul lui Stalin, care fusese interzisă după prăbușirea Uniunii Sovietice. Versurile originale, scrise de poetul Serghei Mihalkov, erau un elogiu adus lui Stalin, lui Lenin, Partidului Comunist și „indestructibilei" Uniuni Sovietice. La cererea lui Hrușciov, Mihalkov a scris alte versuri, îndepărtând numele lui Stalin, după ce amintirea acestuia devenise de nesuportat din punct de vedere politic. Pentru a-i face pe plac lui Putin, Mihalkov a scris și de această dată versurile imnului.[29]

Elena Bonner, văduva laureatului Premiului Nobel pentru Pace Andrei Saharov, a denunțat acțiunile lui Putin privind imnul drept o „profanare a istoriei". Putin a contrazis-o, spunând: „Am depășit neînțelegerile dintre trecut și prezent."[30]

În aprilie 2000, la doar șapte zile după ce Putin fusese ales cu o majoritate covârșitoare președinte al Rusiei, omul de afaceri american Edmund Pope a fost arestat de către FSB. A fost acuzat de spionaj, dar procesul său a evoluat într-o farsă. Profesorul Anatoli Babkin, principalul martor al FSB împotriva lui Pope, și-a retractat depoziția și a spus că fusese forțat să o semneze. FSB l-a amenințat pe Babkin cu închisoarea, dar acesta și-a menținut decizia de a retrage acuzațiile. Institutul de cercetare la care lucra Babkin a furnizat curții documente care arătau că tot materialul tehnic oferit lui Pope era neclasificat și îi fusese vândut în mod legal. Cu toate acestea, Pope a

Scanned with OKEN Scanner

fost găsit vinovat și condamnat la douăzeci de ani de închisoare pe baza unei sentințe care fusese redactată în doar două ore și jumătate.[31]

Încă o dată, Statele Unite au fost puse într-o lumină în care să apară ca un dușman al Rusiei. Apoi, pe 12 decembrie 2000, Pope a fost grațiat cu mărinimie de către președintele Putin[32], tot așa cum alți americani, „aranjați" în mod absurd de KGB, fuseseră grațiați de predecesorii lui Putin. Însă, până în acel moment, răul fusese produs. Cel puțin pentru consumul intern, Statele Unite erau din nou prezentate ca inamic al Rusiei. Majoritatea rușilor au început să-l privească pe Putin cu admirație – a lua poziție împotriva Americii nu e puțin.

Potrivit unui comunicat de presă al guvernului rus, din martie 2001, o serie de procese de spionaj împotriva Statelor Unite, inventate și desfășurate în spatele ușilor închise, aveau loc în Moscova sub acuzații „atât de subțiri din punctul de vedere al probelor și atât de exagerate în presupozițiile lor, încât cel puțin trei dintre ele au fost respinse de curțile de apel rusești"[33]. Însă aceste reculuri nu au descurajat guvernul lui Putin, care, în fiecare instanță, a contestat verdictul de nevinovăție cerând recurs.

De exemplu, în martie 2001, diplomatul rus de carieră Vladimir Moiseev se afla la al treilea proces intentat pentru aceeași acuzație – spionaj în favoarea Statelor Unite și a principalului lor aliat în Asia, Coreea de Sud. Documentul „incriminant" prezentat de FSB s-a dovedit a fi o copie a unui discurs public al lui Moiseev, expert în chestiuni legate de Coreea de Sud. Cu toate acestea, era închis din iulie 1998 de către FSB, al cărui șef de atunci, generalul Vladimir Putin, declarase public că în această speța vinovăția „fusese dovedită dincolo de orice dubiu"[34].

De-a lungul întregii sale existențe, Uniunea Sovietică a fost profund antiamericană, iar cei mai mulți ruși au crescut detestând Statele Unite. Acea ură i-a făcut acum să se atașeze de antiamericanismul lui Putin.

Putin este greu de citit, dar rușii sunt fermecați de el, în parte tocmai din acest motiv. Noaptea de 20 noiembrie 1998 a fost zguduitoare pentru milioane de ruși: Galina Starovoitova, o disidentă politică de frunte a țării, a fost împușcată mortal în Sankt Petersburg. A fost împușcat și cel mai de încredere ajutor al ei, Ruslan Linkov, dar acesta a supraviețuit. În timpul perioadei sovietice, Galina lucrase cu laureatul Premiului Nobel Andrei Saharov și încă lupta cu KGB-ul,

Scanned with OKEN Scanner

rebotezat acum cu numele FSB, care trebuia acum să infirme zvonurile, altfel plauzibile, că ar fi stat în spatele asasinatului. În vreme ce aproape zece mii de persoane îndoliate s-au adunat să-i aducă omagiile lor Galinei și să ceară ca asasinii să fie trași la răspundere, Linkov a fost vizitat de cel mai negru coșmar al său – Vladimir Putin, șeful FSB. Putin i-a luat lui Linkov mâna și i-a ținut-o strâns mai bine de o oră, asigurându-l întruna: „Totul va fi bine. Totul va fi bine."[35]

Colaboratorii lui Putin îi spun acestuia „Cardinalul Gri" datorită faptului că nu-și dezvăluie niciodată intențiile, precum și datorită măiestriei de a țese intrigi ca la Vatican. Poporul rus îi admiră ochii de un albastru glacial, marca tipului puternic, tăcut, un om adevărat, care își alege cu mare grijă cele câteva cuvinte pe care le rostește. Rușii iubesc, de asemenea, viclenia bizantină – generații întregi s-au amăgit cu starea glorioasă a țării lor –, iar Putin îi face să se simtă din nou ageri la minte. În 2000, de exemplu, în timp ce Putin lua masa cu regele Juan Carlos la Madrid, s-a aflat că FSB îl arestase pe Vladimir Gusinski, cel mai mare mogul media al Rusiei. Putin a făcut la început pe neștiutorul. Totuși, a doua zi a arătat că este surprinzător de bine pus la curent cu arestarea. Peste o săptămână, la Berlin, Putin a condamnat măsurile luate împotriva lui Gusinski, apreciindu-le drept „excesive". Revenit la Moscova, Putin a lansat zvonul potrivit căruia arestarea era o provocare pusă la cale chiar împotriva lui. În cele din urmă, postul de radio MOST, controlat de Kremlin, a insinuat că arestarea lui Gusinski a fost un regretabil act de răzbunare pentru sprijinul public arătat de președintele Clinton lui Gusinski în timpul recentei sale vizite la Moscova.[36] Caz închis.

Dacă o analizăm cu atenție, fascinația pe care o stârnește Putin vine din felul în care acesta aplică tradiționalele metode de camuflare fără a dezvălui absolut nimic. Liderii sovietici nu au fost cunoscuți decât după ce s-au prăpădit. Este adevărat că putem afla câte ceva despre dragostea lui Putin pentru artele marțiale cu ocazia unor apariții atent aranjate sau din fotografii în care apare ca un Tarzan mai trecut, pe jumătate despuiat, cu un cuțit în teacă sau cu o pușcă în mână, dar, luat în ansamblu, Putin arată chiar mai puțin tridimensional decât o făceau caricaturalii săi predecesori sovietici.

De ce ar trebui să fie Putin atât de învăluit în mister în epoca internetului? În primul rând, el și-a petrecut o mare parte din viața activă ca spion și are secretomania în sânge – nimeni nu trebuia să știe ce face. Și nici măcar nu este un „ideolog" a cărui operă și ale

Scanned with OKEN Scanner

cărui discursuri pot fi examinate în căutarea omului din spatele lor. El nu este un creator, ci mai degrabă o creație. El este produsul KGB, nu un Lenin care a construit KGB-ul. El este un produs al antiamericanismului Kremlinului, nu acel Stalin care a născocit antiamericanismul. El este un produs al proliferării nucleare a Kremlinului și al terorismului antiamerican, nu un Hrușciov care le-a generat pe ambele.

În perioada sovietică, Occidentul a inventat kremlinologia, o disciplină care încerca să descifreze orice se petrecea dincolo de vălul de secrete care înconjura Kremlinul, comparând, de pildă, fotografiile anuale ale paradei de 1 Mai pentru a vedea care membru al Politburo-ului stătea mai aproape de conducător. Acum avem „putinologi", precum profesorul Stephen White de la Universitatea din Glasgow, profesorul Michael McFaul de la Universitatea Stanford și John Dunlop de la Hoover Institution. Aceștia fac tot ce pot cu puținele informații pe care le au la dispoziție despre subiectul lor, dar este aproape imposibil pentru un privitor din afară să se pună în locul unui om a cărui carieră s-a derulat în obscuritatea spionajului sovietic și care are viclenia în sânge.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

35
De la „pontiful lui Hitler“ la 11 septembrie 2001

Odată cu declararea lui Pius al XII-lea ca „pontif al lui Hitler“, Kremlinul a început să transforme antisemitismul într-o mișcare internațională. Cel mai prost moment a avut loc în 1975, când Iuri Andropov a folosit Națiunile Unite pentru a-i atașa în mod oficial sionismului eticheta de sionism. Mașinăria blocului sovetic a *dezinformației* a lucrat zi și noapte pentru a-i convinge pe liderii țărilor Lumii a Treia să adopte rezoluția ONU care declara că sionismul era „o formă de rasism și discriminare rasială“. Prezentată oficial ca o inițiativă arabă, rezoluția fusese de fapt schițată la Moscova și fusese susținută de liderul Organizației pentru Eliberarea Palestinei și marioneta KGB-ului, Yasser Arafat, de alte câteva guverne arabe favorabile acestei cauze, de Cuba lui Fidel Castro și de cea mai mare parte a blocului sovietic.

Comunitatea KGB a răspândit în jurul sediului ONU de la New York sute de caricaturi antiamericane și antisemite. Andropov obișnuia să predice că, în Lumea a Treia, caricaturile erau mult mai convingătoare decât materialele documentare. Până în 1975, distribuirea clandestină a caricaturilor în jurul sediului ONU devenise o manifestare a blocului sovietic atât de evidentă, încât DIE a trebuit să numească un specialist în grafică (maiorul Gheorghe Roșu) la rezidența sa din New York. Coautorul acestei cărți, Ronald J. Rychlak, a lucrat ca stagiar la Națiunile Unite în 1979 și își amintește că a văzut cum se făcea atunci propagandă de acest fel.

Așa-zisa inițiativă arabă a fost adoptată ca Rezoluția ONU 3379 de către șaptezeci și două de țări – de fapt, doar o majoritate fragilă, ținând cont de faptul că treizeci și cinci de state au votat împotriva ei și treizeci și două s-au abținut. Curând după aceea, comunitatea de informații a blocului sovietic a dezlănțuit o necruțătoare campanie a *dezinformației*, înfățișând Statele Unite și Israelul drept state

sioniste. În decembrie 1991, la doar câteva luni după ce blocul de țări care votau cum dictau sovieticii s-a dezintegrat, acea rezoluție antisemită a fost abrogată cu o mare majoritate de 111 la 25. Cu toate acestea, ONU a continuat să trateze Israelul ca pe un dușman. Până în 2002, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat 408 rezoluții care condamnau Israelul[1], singurul membru al ONU căruia îi era interzis să dețină un loc în Consiliul de Securitate[2]. Numărul total de voturi exprimate împotriva Israelului până la acea dată: 55 642[3]. Iar pe 29 noiembrie 2012, Adunarea Generală a ONU a votat în mod covârșitor – 138 la 9 (cu 41 de abțineri) – în favoarea promovării Palestinei la rangul de „stat observator nemembru“.

Nici un stat terorist arab și nici o organizație nu au fost condamnate de Națiunile Unite. Motivul? Blocul sovietic întorsese cu succes o parte importantă a acestei organizații împotriva Israelului și a principalului său aliat, Statele Unite – însăși țara care îi formulase mottoul: „Noi, popoarele Națiunilor Unite, unite pentru o lume mai bună“. În timpul ultimilor zece ani pe care i-am petrecut în România, comunitatea de informații a blocului sovietic a pompat milioane de dolari și a implicat mii de oameni în acest proiect gigantic. Când am defectat, practic toți angajații și reprezentanții ONU din țările comuniste (țări care însemnau o treime din populația lumii) și aliații lor arabi lucrau în secret, într-un fel sau altul, pentru serviciile de spionaj ale blocului sovietic. Principala lor sarcină era să prezinte Israelul și Statele Unite ca țări sioniste care urmăreau să transforme restul lumii într-un fief evreiesc.

În august 1998, unul dintre discipolii lui Andropov, generalul KGB Evgheni Primakov, care a ajuns spionul-șef al Rusiei după prăbușirea Uniunii Sovietice, a devenit prim-ministru. Antisemitismul, sub Primakov – care, în timpul anilor pe care îi petrecuse în calitate de consilier sovietic în Irakul lui Saddam Hussein, se convertise la o formă furibundă de antisemitism –, amenința să devină o politică națională a Rusiei.

În octombrie 1998, generalul în rezervă Albert Makașov, pe atunci membru al Dumei, a cerut „exterminarea tuturor evreilor din Rusia“. El a insinuat că evreii erau plătiți de sionismul american pentru a ruina patria. Televiziunea rusă a transmis în mod repetat secvențe cu Makașov țipând în Dumă: „Îi voi strânge pe toți [evreii] și-i voi trimite pe lumea cealaltă.“[4] Pe 4 noiembrie 1998, Duma a respins, cu 121 de voturi contra și 107 pentru, o moțiune care blama declarația plină de ură a lui Makașov . Optzeci și trei din cei 132 de membri ai

Scanned with OKEN Scanner

Partidului Comunist din Dumă au votat împotriva blamului, iar din cei rămași, toți, în afară de unul, au refuzat să voteze. La demonstrația din 7 noiembrie 1998, care marca cea de-a optzeci și una aniversare a Revoluției din Octombrie, o mulțime de foști ofițeri KGB și-au arătat sprijinul pentru general, scandând „Mâinile jos de pe Makașov!" și fluturând pancarte cu sloganuri antisemite.[5]

Pe 3 august 2001, *nouăzeci și opt* de senatori ai Statelor Unite i-au trimis o scrisoare președintelui Putin prin care își manifestau îngrijorarea cu privire la intensificarea antisemitismului în Federația Rusă:

> În anii din urmă, Senatul Statelor Unite a condamnat în unanimitate antisemitismul într-o formă atât de virulentă, care, din nefericire, se regăsește în multe momente ale istoriei Rusiei. Afirmațiile domniei voastre de anul trecut care condamnau public antisemitismul capătă o semnificație specială în contextul secolelor de persecuții la care s-au dedat regimul țarist și cel stalinist. Vă încurajăm cu tărie să continuați să condamnați public antisemitismul oriunde se manifestă în Federația Rusă. Credem, de asemenea, că este important să însoțiți retorica acestei atitudini de condamnare cu fapte concrete.[6]

Însă după numai câteva zile, s-a declanșat cu rapiditate o nouă operațiune în stilul KGB care își propunea să răspândească peste tot în lume ura față de sionism și față evrei. Pe 31 august 2001, sub egida ONU, a avut loc la Durban, în Africa de Sud, Conferința mondială împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței asociate acestora. Un obiectiv principal era acceptarea unei alte rezoluții care susținea că sionismul era o formă brutală de rasism și că Statele Unite și Israelul erau principalii săi promotori.[7] Yasser Arafat, Fidel Castro și același cârd de guverne arabe și din țările Lumii a Treia care susținuseră Rezoluția antisemită ONU nr. 3379 din 1975 le-au cerut insistent celorlalți participanți să condamne Israelul și Statele Unite ca puteri sioniste care doreau să cucerească lumea islamică.[8]

Desigur, la acea dată guvernul federal și guvernele locale ale Rusiei erau conduse de foști ofițeri ai aceleiași poliții politice sovietice care vandalizase cimitirele evreiești din Germania și Franța, îl „aranjase" pe Pius al XII-lea ca „pontif al lui Hitler", prezentase Statele Unite și Israelul drept dușmani de moarte ai lumii islamice și fusese autorul din umbră al Rezoluției antisemite ONU nr. 3379. Lucrările conferinței de la Durban demonstrează un șablon inconfundabil al *dezinformației* sovietice. La o zi după discursul lui Arafat, o mulți-

Scanned with OKEN Scanner

me de caricaturi antisemite acopereau zona din jurul clădirii în care se desfășura conferința.

Pe 3 septembrie 2001, Statele Unite și-au retras delegația de la Durban, acuzând faptul că această conferință a ONU fusese „transformată într-un forum împotriva Israelului și a evreilor“[9]. Guvernul israelian a procedat la fel. Pe 4 septembrie 2001, congresmenul Tom Lantos, unul dintre membrii delegației Statelor Unite, le spunea reporterilor: „Această conferință va avea pe conștiință cedarea în fața extremiștilor.“ Adăuga: „Îi condamn pentru deturnarea acestei conferințe.“[10]

Atacurile de la 11 septembrie 2001 au survenit peste opt zile. În ziua aceea, KGB-ul sărbătorea 124 de ani de la nașterea fondatorului său, Felix Dzerjinski. Arma preferată pentru acel abominabil act terorist care a schimbat fața lumii noastre a fost avionul deturnat, un concept care fusese inventat de KGB.

Antisemitismul, reînviat prin intermediul acțiunilor de dezinformare sovietică, a fost transformat într-o formă de ură cu consecințe sângeroase față de „sionismul american“. Aceasta este o altă moștenire a *dezinformației* lui Hrușciov și a lui Andropov. După 11 septembrie 2001, mii de oameni din lumea islamică au dănțuit pe străzi mai multe zile la rând, sărbătorind glorioasa victorie asupra răului american. Uciderea americanilor, a evreilor și a aliaților acestora a devenit o cale de a-i exalta pe extremiștii islamici, dându-le ocazia de a sărbători câte o „victorie“. În martie 2002, un puhoi de palestinieni s-au adunat într-o tabără de refugiați controlată de Fatah pentru a aduce omagii tatălui și fratelui tânărului de optsprezece ani, Mohamed Daraghmed, care tocmai ucisese cinci copii și patru femei într-un atentat sinucigaș cu bombă în Israel.[11]

Imamul principalei moschei din New York (de pe Strada 96) a pretins într-un interviu publicat în Egipt că evreii erau responsabili de atacurile de la World Trade Center și Pentagon.[12] „Au fost Mossadul și Israelul cei care au comis acele crime oribile“, a consimțit Mohamed Ali Eliah, imamul Casei Islamice a Înțelepciunii din Dearborn Heights, Michigan. „Cum explicați altfel că patru mii de evrei nu s-au prezentat la muncă în Turnurile Gemene în dimineața de 11 septembrie?“[13]

Mohammad Junaid, de douăzeci și șase de ani, a declarat pentru rețeaua de televiziune britanică ITN: „Mama mea s-a aflat în turnul dinspre nord al World Trade Center, dar încă nu simt nici o remușcare

Scanned with OKEN Scanner

pentru ceea ce s-a petrecut pe 11 septembrie." Tot el a adăugat: „Chiar dacă dețin pașaport american, nu sunt american – sunt musulman." Curând după aceea, Junaid, a cărui mamă fusese luată din clădirea World Trade Center aflată în flăcări și dusă la adăpost de către pompierii din New York, a cumpărat un bilet către Pakistan pentru a se înrola în grupările talibane. „Voi omorî orice american zăresc în Afganistan. Și voi omorî orice soldat american pe care îl voi zări în Pakistan."[14]

În cele din urmă, se pare că noul terorism antiamerican și antievreiesc al lui Andropov s-a transformat într-o „știință" abjectă care amenință întreaga lume civilizată. O *Enciclopedie a Jihadului* de 7 000 de pagini (care circulă sub formă de CD) a fost găsită în 1999 în casa teroristului arab Khalil Deek, când a fost arestat pentru suspiciunea de a fi pus la cale un atentat cu bombă în principalul aeroport din Iordania, în noaptea dintre milenii. Cel de-al unsprezecelea volum al cărții (care se află pe un CD separat) detaliază cum anume să otrăvești apa și proviziile de hrană cu ricin, un produs chimic extrem de toxic folosit de Moscova în acțiunile sale teroriste, cel mai cunoscut caz fiind cel al asasinării, cu ajutorul unei umbrele, a disidentului bulgar Gheorghi Markov, lucru care s-a întâmplat la Londra și care a fost pus în aplicare de KGB-ul lui Andropov și de marioneta sa bulgărească, în 1978.[15]

Scanned with OKEN Scanner

36
Terorismul nuclear al Kremlinului

Să fi fost o simplă coincidență faptul că atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 împotriva turnurilor de la World Trade Center și împotriva Pentagonului au avut loc în aceeași zi în care KGB-ul sărbătorea ziua de naștere a fondatorului său, Felix Dzerjinski? E greu de aflat. Prin însăși natura lor, operațiunile de spionaj extern sunt acțiuni secrete, conspirate și desfășurate în circumstanțe neclare. Pentru a o cita pe fosta șefă a serviciului britanic de informații externe MI6, Stella Rimington, să te apuci să le deslușești e ca și cum te-ai apuca de „descâlcirea unui ghem de lână. Iei firul de la un capăt, pe urmă trebuie să-l urmărești până când ești suficient de aproape de miezul ghemului pentru a vedea din ce este alcătuit".[1]

Să încercăm să descurcăm ițele din jurul lui 11 septembrie. Câtă vreme m-am aflat în vârful comunității de informații a blocului sovietic, știam că utilizarea simbolurilor constituia un limbaj secret foarte important pentru cei „inițiați". Kremlinul avea o reală înclinație pentru utilizarea simbolurilor, din care făcuse o altă armă de control al emoțiilor mânuită cu succes de către toți țarii și de succesorii lor comuniști. Stema Uniunii Sovietice consta într-un ciocan și o seceră, pentru a simboliza alianța dintre proletari și țărani. Emblema poliției politice a Kremlinului era reprezentată printr-o sabie și un scut, simbolurile atribuțiilor lor: să treacă dușmanii patriei prin sabie și să apere și să protejeze revoluția comunistă. Cele mai multe dintre organizațiile teroriste internaționale finanțate de KGB erau denumite mișcări „de eliberare", pentru a simboliza devotamentul blocului sovietic față de ideea eliberării restului lumii de sub dominația imperialismului american/sionism.

Andropov și guvernatorii săi est-europeni au ciocnit un pahar de șampanie pentru a celebra atentatul terorist petrecut pe 4 iulie 1975 în Piața Sion din Ierusalim, care s-a soldat cu 15 morți și 64 de răniți.

Scanned with OKEN Scanner

A fost în mod clar o palmă la adresa Statelor Unite, a căror zi națională este 4 iulie. A fost, de asemenea, semnificativ faptul că primul atac de la World Trade Center, care era menit să dărâme turnul de nord peste turnul de sud și să provoace astfel un omor în masă, a avut loc pe 26 februarie 1993, când Kremlinul sărbătorea 41 de ani de la primul test nuclear sovietic. Atacul sinucigaș împotriva distrugătorului marinei americane *USS Cole*, în care 17 marinari au fost uciși și 39 răniți, a avut loc pe 12 octombrie 2000. Aceea era aniversarea începutului marii ofensive a Israelului din 1973, care fusese decisivă în privința câștigării Războiului de Iom Kipur. Semnificația atentatelor eșuate de la Detroit și de la New York, din ziua de Crăciun a anului 2009, nu mai are nevoie de nici o explicație.

Există multe alte „coincidențe" de-a lungul șirului de decizii din politica Rusiei, care sugerează că nu au fost luate la întâmplare. În 2002, de exemplu, Putin și foștii ofițeri KGB care conduc acum Rusia au început, fără s-o mai ascundă, să-și ducă înapoi țara în tabăra foștilor clienți tradiționali ai Uniunii Sovietice – care fuseseră cei mai înverșunați dușmani ai sionismului și ai Statelor Unite. Putin a făcut primii pași apropiindu-se tocmai de cele trei state teroriste considerate de președintele George W. Bush o „axă a răului" – Iran, Irak și Coreea de Nord.

În martie 2002, Putin a relansat, fără vâlvă, vânzarea de arme rusești către Iran. În august 2002, a încheiat cu regimul tiranic al lui Saddam Hussein din Irak un contract de 40 de miliarde de dolari. Apoi, chiar înainte de septembrie 2002, pe când Statele Unite se pregăteau să comemoreze victimele atacului terorist din anul precedent, Putin l-a primit cu mari onoruri la Moscova pe Kim Jong-il, infamul dictator al Coreei de Nord (care între timp a decedat).[2] În același timp, foarte discret, Putin a început, să ofere sprijin guvernului din calea-afară de antisemit al Republicii Islamice Iran pentru construirea unui reactor nuclear de 1 000 de megawați la Bushehr, punându-i la dispoziție o instalație de prelucrare a uraniului capabilă să producă material fisibil utilizabil în armele nucleare. Occidentul a tăcut, tot așa cum o făcuse în trecut. Nimeni nu dorea să-și amintească teribila amenințare a ayaltolahului Khomeini din 1980:

> Nu ne închinăm la Iran, ne închinăm la Allah. Pentru că patriotismul este un alt nume pentru păgânism. Spun, lăsați acest pământ să ardă. Spun, lăsați acest pământ să fie trecut prin foc, câtă vreme Islamul iese victorios în restul lumii.[3]

Scanned with OKEN Scanner

În prima decadă a secolului XXI, Occidentul a fost inundat de un nou val de cărți care susțineau cât se poate de virulent că Pius al XII-lea a fost „Pontiful lui Hitler".[4] Aceste cărți, începând cu cea a lui John Cornwell din 1999, *Hitler's Pope* [*Pontiful lui Hitler*], sunt folosite pentru a-i convinge pe tineri să abandoneze religia creștină și să se îndrepte către Islam. Ronald Rychlak a primit scrisori de la deținuți care se plâng că acest lucru se petrece în mod excesiv în penitenciarele americane.

Totodată, relansarea imaginii lui Pius al XII-lea ca „Pontif al lui Hitler" împinge lumea spre bezna nucleară, pregătită de Iran. Prima sa țintă este Israelul. Îi va urma restul lumii iudeo-creștine. Bombele atomice din 1945 de la Hiroshima și de la Nagasaki au provocat moartea imediată a aproximativ 80 000 de oameni. Punând la socoteală și decesele provocate de efectele de lungă durată ale radiațiilor, cifra totală ajunge la aproximativ 120 000. Armele nucleare de azi sunt de multe ori mai puternice.

Hrușciov, cu necrofagia sa politică, trebuie blamat pentru posibilitatea de a provoca coșmarul unui viitor Holocaust, executat de o țară profund antisemită, dotată cu arme nucleare – Iranul – și de o țară la fel de periculoasă – Coreea de Nord. Lui Hrușciov îi plăcea să se descrie ca fiind un om de la țară, dar imaginea aceasta poate fi înșelătoare. Peste tot în lume, țăranii au un dezvoltat simț al proprietății. Hrușciov nu-l avea. Așa cum s-a mai spus, el s-a maturizat din punct de vedere politic într-o perioadă în care comuniștii sovietici erau puși pe eradicarea proprietății private, fapt ce a dezvoltat, la el, o natură eminamente distructivă. Hrușciov a distrus statuile lui Stalin, a năruit imaginea Uniunii Sovietice de paradis al muncitorilor, a destrămat unitatea comunistă internațională, a distrus reputația lui Pius al XII-lea, a readus la viață antisemitismul și a generat terorismul internațional de astăzi, toate fără a construi nimic nou pentru a umple vidul pe care îl crease.

Hrușciov a întors pe dos și politica lui Stalin de neproliferare a armelor nucleare. Nu l-am întâlnit niciodată pe Stalin, dar am auzit destule povești despre el de la Hrușciov și de la Igor Kurceatov, ofițer de informații sub acoperire, care condusese echivalentul sovietic al Proiectului Manhattan. Potrivit lor, Stalin era un fel de Geppetto, tâmplarul italian care cioplise o bucată de lemn care putea să râdă și să plângă ca un copil. Pinocchioul lui Stalin a fost prima sa bombă atomică. A botezat-o „Iosif-1". Pe 29 septembrie 1949, când Beria

Scanned with OKEN Scanner

l-a sunat din poligonul Semipalatinsk, din Kazahstan, că să-i spună că „Iosif-1" produsese o ciupercă atomică tot atât de devastatoare ca și „Grasul" [*Fat Man*] americanilor, Stalin era în culmea fericirii.

„În ziua aceea, Stalin a jurat să păstreze puterea nucleară pentru sine", l-am auzit spunând pe Frédéric Joliot-Curie în august 1955, când eram membru al delegației române la Conferința Națiunilor Unite de la Geneva privind Utilizarea Pașnică a Energiei Atomice. Fizicianul atomist și proeminentul comunist francez susținea că fusese cu Stalin în biroul său când Beria l-a sunat din poligonul Semipalatinsk.

Totul s-a schimbat după moartea lui Stalin. După ce îi eliminase unul câte unul pe liderii poliției politice a Uniunii Sovietice și pe potențialii săi rivali, Hrușciov avea nevoie de sprijin, așa că s-a decis să rezolve conflictul mocnit cu China apelând la o soluție radicală. La începutul lui 1955, el a aprobat cererea pe care Mao o făcea în numele țării sale de a obține sprijin în producția de arme nucleare. Acest lucru, alături de necrofagia politică a lui Hrușciov, a deschis cutia Pandorei și a provocat, la nivel internațional, un adevărat coșmar.

În aprilie 1955, Hrușciov a pus bazele unei întreprinderi comune prin care urmărea să ajute China să producă arme nucleare. KGB-ul, care avea în custodie – și încă are, în actuala sa încarnare – toate armele nucleare ale Uniunii Sovietice, a coordonat operațiunea. Experți finanțați de KGB au început să pună la punct industria nucleară a Chinei, care era special concepută împotriva „sionismul american".

Însă peste cinci ani, relațiile dintre Hrușciov și Mao Zedong au început să se răcească. Liderul chinez, care era din ce în ce mai nemulțumit de procesul de destalinizare inițiat de Hrușciov, a luat de bună așa-zisa politică de coexistență pașnică. A spus despre Hrușciov că este „moale în privința imperialismului" și l-a acuzat că ar fi abandonat principiile comuniste.

Prim-ministrul lui Mao, Zhou Enlai, a făcut câteva vizite în România, unde l-am auzit spunând în repetate rânduri că Mao se săturase de Hrușciov și că începuse să-și afișeze fără reținere nemulțumirea – în maniera chinezească. Zhou, care vorbea fluent franceza[5], le-a povestit gazdele sale române cum Mao „fuma ca o locomotivă" în timpul întâlnirilor pe care le avea cu Hrușciov, deși cunoștea aversiunea liderului sovietic față de țigări. Și mai rău, în 1958, la Beijing, în timpul unei întâlniri, Mao, care era un înotător de nivelul unui campion, și-a dus invitatul la piscina sa olimpică, deși fusese informat că

Scanned with OKEN Scanner

Hrușciov nu știe să înoate. A fost de toată pomina, spunea Zhou, să-l vezi pe Hrușciov tot învârtindu-se într-un colac în timp ce președintele înota în jurul său ca un pește.

Nu știam dacă toate poveștile lui Zhou Enlai erau adevărate – liderii comuniști erau faimoși pentru minciunile lor. Și nici acum nu știm mai multe, de vreme ce arhivele secrete ale Uniunii Sovietice și ale Chinei Roșii sunt încă închise. Dar în iunie 1960, la București, când a participat la Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, Hrușciov l-a atacat public pe Mao. În schimb, a primit un răspuns acerb din partea șefului delegației chineze. Am observat confruntarea dintre cămașa înflorată ucraineană și uniforma chineză încheiată până sus și l-am auzit pe liderul român, Gheorghe Gheorghiu-Dej, spunând că incidentul poate căpăta dimensiuni catastrofice în mintea schimbătoare a „țăranului" – adică a lui Hrușciov.

La câteva săptămâni după Congresul al III-lea, blocului sovietic îi era oferită o mostră din necrofagia politică a lui Hrușciov și tendința lui distructivă de a acționa ca un cârpaci când avea de luat o decizie oarecare. Hrușciov și-a retras brusc toți consilierii sovietici din China și a pus capăt tuturor proiectelor comune importante. Potrivit chinezilor, în doar câteva săptămâni Moscova a retras 1 390 de experți, a reziliat 343 de contracte și a aruncat la gunoi 257 de proiecte de cooperare.[6] Proiectul comun privind armele nucleare s-a aflat printre acestea, dar până în acel moment, chinezii învățaseră destul cât să-l continue pe cont propriu. Datele furnizate de diverse agenții de informații ale Statelor Unite atestă că, până la mijlocul anilor 1980, China producea anual cel puțin 400 de kilograme de plutoniu 239. Puterea exactă a forței strategice chineze este încă relativ necunoscută – cel puțin în afara CIA –, dar în 1996 a fost estimat un număr de 2 500 de focoase, anual fiind produse mai mult de 140-150 de unități.[7]

Hrușciov nu a apucat să vadă rodul eforturilor pe care le-a făcut pentru proliferarea armelor nucleare. Fără îndoială lui i se datorează însă aprinderea fitilului care a declanșat producerea bombei lui Stalin, „Iosif-1", și în Coreea de Nord și care a dus la apariția Iranului nuclear al lui Ahmadinejad.

Scanned with OKEN Scanner

37
Un imperiu KGB

În cei douăzeci de ani în care Aleksandr Saharovski a fost șeful meu de facto, generalul sovietic, care era rus până în măduva oaselor, obișnuia să tot spună că „orice societate este oglinda propriului trecut". Saharovski era convins că într-o bună zi „lagărul nostru socialist" ar putea avea o cu totul altă față. Marxismul ar putea fi întors pe dos și până și partidul comunist ar putea deveni istorie, dar acest lucru nu ar mai conta. Atât marxismul, cât și partidul erau organisme străine care fuseseră introduse în corpul rusesc, iar mai devreme sau mai târziu ele vor trebui oricum respinse. De un lucru era totuși sigur că va rămâne neschimbat câtă vreme va exista patria rusă: „*gosbezopasnost*-ul nostru" (serviciul securității statului).

Saharovski nu pierdea nici o ocazie să sublinieze că *gosbezopasnost* ținuse Rusia în viață în ultimii cinci sute de ani; *gosbezopasnost*-ul îi va sta la cârmă în următorii cinci sute de ani, că va câștiga războiul cu „principalul nostru dușman, sionismul american", și că în cele din urmă va face din Rusia prima țară a lumii.

Până acum, Saharovski s-a dovedit a fi un profet plauzibil. Cel care i-a urmat la cârma PGU, Vladimir Kriucikov – viitorul șef al întregului KGB, care a autorizat lovitura de stat a KGB-ului din august 1991 prin care l-a detronat pentru scurt timp pe Gorbaciov – împărtășea în mod clar aceeași încredere fanatică în *gosbezopasnost*-ul Rusiei. Succesorul lui Kriucikov, Evgheni Primakov, care fusese ofițer KGB acoperit în timpul lui Saharovski, a ajuns prim-ministrul Rusiei. Cel mai important aspect, Vladimir Putin fusese șeful întregului *gosbezopasnost* înainte de a fi numit (nu ales!) președintele Rusiei.

Pe 11 septembrie 2002, foarte mulți ofițeri ai *gosbezopasnost*-ului s-au adunat la Lubianka. Nu s-au strâns pentru a-și arăta compasiunea față de Statele Unite, care, ca victime ale terorismului, comemorau un an de la petrecerea unei adevărate tragedii naționale, ci

Scanned with OKEN Scanner

pentru a marca 125 de ani de la nașterea lui Felix Dzerjinski – creatorul poliției politice sovietice, una dintre cele mai anticreștine și mai antisemite instituții din istorie. Peste câteva zile, primarul Moscovei și-a schimbat opinia exprimată anterior și a declarat că dorește să reinstaleze statuia lui Dzerjinski pe fostul său loc de onoare, în Piața Lubianka.[1] Anul următor, sloganul „Rusia pentru ruși" a început să facă vâlvă în Rusia, iar un sondaj național a arătat că 42% dintre cetățenii ruși credeau că evreilor ar trebui să li se restricționeze accesul la putere.[2]

Războiul Rece a luat într-adevăr sfârșit, dar, spre deosebire de alte războaie, nu s-a încheiat cu învinsul depunându-și armele. Cumplitul KGB, care de-a lungul existenței sale masacrase cel puțin 20 de milioane de oameni pe teritoriul național și alți 70 de milioane în toată lumea comunistă, nu doar că a supraviețuit, dar a și transformat Rusia de astăzi în prima dictatură din istorie a unui serviciu de informații.

Acum, Putin și prietenii săi foști kaghebiști dețin Rusia. Potrivit respectabilului ziar britanic *The Guardian*, Putin a acumulat în secret mai mult de 40 de miliarde de dolari, devenind cel mai bogat om al Rusiei – și al Europei. Se spune că, la o primă estimare, deține: 37% din acțiunile (în valoare de 18 miliarde de dolari) Surgutneftegs, al treilea cel mai mare producător de petrol al Rusiei; 4,5% din acțiunile (în valoare de 13 miliarde de dolari) Gazprom, cea mai mare companie de extracție a gazelor naturale din lume; 75% (în valoare de 10 miliarde de dolari) din Gunvor, o misterioasă companie specializată în comerț cu petrol, care are sediul la Geneva.[3] Marioneta lui Putin, Dmitri Medvedev – care a fost președintele Rusiei până când Putin (care, pe moment, nu mai avea dreptul la alte mandate) și-a reluat funcția în 2012 –, a fost președintele Gazprom, companie căreia îi revin 93% din producția de gaze naturale a Rusiei și care controlează 16% din rezervele mondiale. Primul vicepremier al lui Putin, Igor Secin, este președinte al Rosneft, cea mai mare companie petrolieră din lume.[4]

Petrolul și gazele constituie nu doar baza averii exorbitante a lui Putin, ci și sursa a 50% din bugetul rus și reprezintă totodată 65% din exporturi. Când prețul petrolului a crescut la peste 122 de dolari pe baril, pe 6 mai 2008, analiștii au atras atenția asupra atacurilor împotriva conductelor de țiței din Nigeria și asupra crizei din Irak. Cu toate acestea, Rusia a avut câștiguri uriașe. Dacă alte țări vor mai avea probleme legate de furnizarea petrolului, aceste crize îi pot aduce Rusiei – și lui Putin – încasări și mai mari. Kremlinul lui Putin pare a fi perfect conștient de această posibilitate.

Scanned with OKEN Scanner

Pe 12 iulie 2006, Hezbollah („Partidul lui Dumnezeu"), grupare musulmană fundamentalistă profund antisemită din Liban, dar înarmată de Rusia lui Putin, a lansat un puternic atac cu rachete împotriva Israelului. Atacul a fost urmat de o ofensivă israeliană de 34 de zile împotriva atacatorului. Cele mai multe dintre cutiile de armament ale grupării Hezbollah capturate de forțele militare israeliene în timpul acelei ofensive purtau înscrisul: „Client: Ministerul Apărării din Siria. Furnizor: KBP, Tula, Rusia".[5]

În octombrie 2010, aceeași grupare Hezbollah susținută de ruși a desfășurat un exercițiu în care simula invadarea Israelului. Centrul de Cercetare din Golf (GRC), sponsorizat de Uniunea Europeană, care le oferă jurnaliștilor date din regiunea Golfului, a aflat că forțele militare ale grupării Hezbollah erau dotate cu o mare cantitate de „rachete sovietice Katiușa-122, care poartă fiecare focoase de 33 de pfunzi". Hezbollah mai avea în dotare rachete Fajr-5, proiectate în Rusia și fabricate în Iran, care pot atinge portul israelian Haifa, dar și rachete Zelzal-1 proiectate în Rusia, care pot atinge orașul Tel Aviv. Hezbollah mai avea în posesie rachetele rusești de trist renume Scud, precum și rachetele rusești antitanc AT-3 Sagger, AT-4 Spigot, AT-5 Spandrel, AT-13 Saxhorn-2 și AT-14 Spriggan Kornet.[6]

Cu timpul, au început să apară dovezi care arătau că în declanșarea și apoi în confiscarea revoluțiilor islamice din 2011 ar fi fost implicat Kremlinul lui Putin. În Egipt, țara islamică având cea mai puternică atitudine proamericană, demonstrațiile antiguvernamentale au început pe 25 ianuarie 2011, când oamenii au ieșit în stradă pentru a protesta împotriva sărăciei, șomajului și corupției guvernamentale. De-a lungul următoarelor câteva zile, Piața Tahrir din Cairo s-a umplut cu o mare de steaguri verzi Hezbollah amestecate cu pancarte roșii înfățișând secera și ciocanul. Unii dintre tinerii prezenți și care pasămite cereau instaurarea democrației au putut fi văzuți arzând steagul țării care simbolizează democrația pentru cea mai mare parte a lumii – Statele Unite.

Potrivit presei, pe 30 ianuarie 2011, „o unitate comună Hezbollah și Hamas a profitat de dezordinea provocată de rebeliunea din Egipt pentru a ataca închisoarea Wadi el-Natroun din nordul orașului Cairo și pentru a elibera 22 de membri ai rețelei de spionaj teroriste conduse de Sami Shehab, care fusese condamnat pentru punerea la cale a unor atacuri teroriste în Cairo, în Canalul Suez și în orașul Suez, precum și asupra turiștilor israelieni în Sinai, în 2007–2008".[7] Planul era de a-i elibera pe acești teroriști și pe cât mai mulți deținuți

Scanned with OKEN Scanner

ai Frăției Musulmane, pentru a „organiza" și a „susține" protestele de stradă.[8]

Liderul Hezbollahului înarmat de ruși, Sayyid Hassan Nasrallah, a admis că l-a trimis pe Sami Shehab în Egipt, în fruntea acelei forțe 22 de oameni, cu misiunea de a pune la cale operațiuni teroriste ce urmăreau destabilizarea guvernului proamerican al țării.[9] Într-un discurs ținut în fața rebelilor imediat după ce Shehab a fost eliberat din închisoare, Nasrallah spunea:

> Vreau să le cer scuze tinerilor din Tunisia și Egipt pentru întârzierea cu care am anunțat acest mesaj de susținere, dar care nu a fost amânat din ezitare sau confuzie. [...] Dacă mai întâi ne-am fi adresat vouă, s-ar fi spus că celulele Hezbollah sunt în spatele mobilizării voastre – sau celulele Hamas sau ale Gărzii Revoluționare iraniene.[10]

Pe 20 februarie 2011, Centrul pentru Informații și Terorism Meir Amit (ITIC) a emis un raport, publicat de cotidianul egiptean *Al-Masri Al-Tawm*, în care se spunea că numele real al recent eliberatului lider terorist Hezbollah, Sami Shehab, era Muhammad Yussuf Ahmed Mansour, că era un agent antrenat în Unitatea 1800 a Hezbollahului înarmat de ruși și că intrase în Egipt cu un pașaport fals, care îl dădea drept egiptean.[11]

Pentru un ochi avizat, convertirea efectuată în secret a agentului Hezbollah Muhammad Mansour în egipteanul Sami Shehab arată exact cum arată și crearea președintelui Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Yasser Arafat – dar în sens invers. KGB-ul, pe vremea când încă aveam legături cu el, s-a străduit foarte tare să transforme un marxist de origine egipteană, Mohammed Yasser Abdel Rahman Abdel Raouf Arafat al-Qudwa al-Husseini, *nom de guerre* Abu Ammar, într-un palestinian pe nume Yasser Arafat. I-a luat KGB-ului – și Direcției mele de Informații Externe – mulți ani să-l înzestreze pe Arafat cu un certificat de naștere palestinian credibil și cu alte documente de identitate, să-i construiască un nou trecut și să-l antreneze la școala KGB-ului pentru operațiuni speciale, Balașiha, de la est de Moscova.[12] Dar, așa cum spunea Andropov, a meritat fiecare minut. În 1994, acestui Arafat născut și antrenat de KGB i-a fost acordat Premiul Nobel pentru Pace. Totuși, doar în anul 2002, au fost înregistrate 13 494 de incidente de terorism împotriva israelienilor, comise de OEP-ul lui Arafat. Mai mult de șase sute de civili și-au pierdut viețile.[13] Șase luni mai târziu, numărul civililor israelieni uciși de „martirii" lui Arafat a depășit șapte sute.[14]

Scanned with OKEN Scanner

În timpul Războiului Rece, KGB-ul era stat în stat. Acum, KGB-ul, rebotezat FSB, *este* statul. În 2003, mai mult de 6 000 de foști ofițeri ai KGB-ului – organizație care în trecut împușcase milioane de oameni după ce îi declarase spioni sioniști – conduceau guvernele locale și pe cel federal al Rusiei, și aproape jumătate din funcțiile guvernamentale înalte erau deținute de foști ofițeri ai KGB. Uniunea Sovietică avusese un ofițer KGB la fiecare 428 de cetățeni. În 2004, Rusia lui Putin avea un ofițer FSB la fiecare 297 de cetățeni.[15]

Simbolică pentru această nouă eră din istoria Rusiei rămâne asasinarea barbară a defectorului KGB, Alexander Litvinenko, la Londra, în 2006, după ce fusese „aranjat" ca „dușman al Rusiei" pentru că a demascat – în cartea *Blowing Up Russia: The Secret Plot to Bring Back KGB Terror* – crimele interne comise de administrația Putin. Serviciul de informații britanic a confirmat că această crimă a fost comisă de Moscova, că a fost „un asasinat «finanțat de stat» și orchestrat de serviciile de securitate ruse", și că a fost înfăptuit cu poloniu-210 produs de guvernul rus.[16] Suspectul, cetățeanul rus Andrei Lugovoi, a fost surprins de camerele de luat vederi de pe aeroportul Heathrow când intra în Marea Britanie, purtând la el arma crimei, poloniul-210.[17] Pe 22 mai 2007, așa-numitul Crown Prosecution Service, adică procuratura Angliei și a Țării Galilor, l-a acuzat pe Lugovoi de crimă și a cerut extrădarea lui în Marea Britanie.[18] Pe 5 iulie 2007, Rusia a refuzat extrădarea lui Lugovoi.[19]

De asemenea, în 2007, KGB-ul/FSB-ul rusesc l-a asasinat pe Ivan Safronov, expert militar rus al revistei *Kommersant* (înscenând o sinucidere), pentru a-l împiedica să publice un articol incendiar despre vânzarea secretă de către Kremlin a unor avioane de luptă SU-30 Siriei, țară antiamericană. Safronov era al douăzeci și unulea jurnalist cu o atitudine critică față de Kremlin ucis de când progenitura poliției politice a lui Andropov preluase conducerea Kremlinului pe 31 decembrie 1999.[20] De atunci, au fost uciși peste 120 de jurnaliști ruși.[21]

Mai mult, mica breșă în arhivele KGB, care fusese creată pentru cercetătorii ruși de către fostul președinte Boris Elțîn, a fost discret închisă. Destinul a zeci de milioane de oameni „aranjați" și uciși de KGB rămâne necunoscut în spatele zidurilor de la Lubianka. Implicarea KGB-ului în războiul împotriva religiei – a tuturor religiilor – continuă să fie, în același mod, învăluită în mister.

Pe 5 decembrie 2008, Alexei al II-lea, al cincisprezecelea patriarh al Moscovei și al întregii Rusii și totodată arhiepiscop al Bisericii

Scanned with OKEN Scanner

Ortodoxe Ruse, a decedat. Lucrase pentru KGB sub numele de cod „Drozdov" și îi fusese conferit Certificatul de Onoare al KGB, după cum arată documentele din arhiva acestei instituții, care a rămas accidental în Estonia după plecarea rușilor.[22] Pentru prima oară în istoria ei, Rusia avea ocazia de a organiza alegerea democratică a unui nou patriarh, dar acest lucru nu s-a întâmplat.

Pe 27 ianuarie 2009, celor șapte sute de delegați ai Sinodului reunit la Moscova le-a fost prezentată o listă cu trei candidați: mitropolitul Kirill al Smolenskului (un agent secret al KGB-ului cu numele de cod „Mihailov"), mitropolitul Filaret al Minskului (care lucrase pentru KGB sub numele de cod „Ostrovski") și mitropolitul Kliment al Kalugăi (care avea numele de cod KGB „Topaz").[23]

Când clopotele Catedralei Hristos Mântuitorul au bătut și s-a anunțat cine a fost ales patriarh, câștigătorul s-a dovedit a fi Kirill/„Mihailov". Indiferent că era sau nu cel mai bun conducător al bisericii sale, cu siguranță că, față de ceilalți candidați, era cu mult mai în măsură să influențeze mediile religioase din străinătate. În 1971, KGB-ul îl trimisese pe Kirill la Geneva ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe Ruse pe lângă mașina de propagandă care era. În 1975, KGB-ul îl infiltrase în Comitetul Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, care devenise o marionetă a Kremlinului. În 1989, tot KGB-ul l-a numit șef al relațiilor externe ale patriarhiei ruse. Când a fost ales patriarh, încă deținea aceste funcții.

În discursul său de acceptare a noii funcții de patriarh, „Mihailov" anunța că plănuia să efectueze o vizită la Vatican în viitorul apropiat. A vorbit, de asemenea, despre intenția sa de a înființa în Rusia canale de televiziune religioase care ar transmite pentru publicul de peste hotare.

În Rusia, cu cât lucrurile se schimbă mai mult, cu atât par să rămână la fel. Știința dezinformării s-a dovedit a fi o armă într-atât de surprinzătoare, încât rușii au rămas atașați de ea. Nu există nici un final vizibil pentru manipularea de către Kremlin a religiilor, săvârșită cu scopul de a-și consolida puterea prin extinderea clivajului dintre creștinism, iudaism și islam.

Scanned with OKEN Scanner

38
Ținerea în funcțiune a mașinăriei de plăsmuiri

După ce Vladimir Putin și foștii săi colegi din KGB au preluat puterea la Kremlin, războiul împotriva Americii sioniste a izbucnit în Europa Occidentală cu aceeași furie de la apogeul Războiului Rece. Curând după ce am pășit în noul mileniu, milioane de europeni au început să iasă în stradă, nu pentru a saluta libertățile de care se bucură de când America i-a eliberat de sub bocancii naziști și sovietici, ci pentru a *condamna* Statele Unite fiindcă mai duc un război, cel împotriva terorismului. Din nou stânga europeană s-a mobilizat împotriva diavolului său, America sionistă, convingându-i și pe alții, de peste tot din lume, să se alăture unor adunări desfășurate cu toată pasiunea pe care o au numai întâlnirille de redeșteptare religioasă. În 2001, când, săvârșind atacurile sinucigașe cu avioane, teroriștii lui Osama bin Laden au declarat război Statelor Unite, bătrânii marxiști europeni, care altădată, ca tineri sorbonarzi, ieșiseră în stradă pentru a protesta împotriva americanilor, și-au ridicat acum penițele pentru a-i condamna, încă o dată, pe americani.

Finanțatorii ruși care alimentau instigarea ideologică a acestei noi ofensive antiamericane au devenit și mai îngrijorători decât kalașnicovurile îndreptate împotriva noastră de către teroriștii Al-Qaeda. Filozoful francez Jacques Derrida, care pretindea că s-a desprins de marxism, dar care încă fremăta de emoție ori de câte ori auzea *Internaționala*[1], începuse acum să predice faptul că războiul islamic împotriva Statelor Unite era justificat din cauză că Statele Unite erau alienate cultural. În consecință, Derrida a reclamat o „nouă *Internațională*" care să unească ecologiștii, feminiștii, persoanele gay, aborigenii și alte persoane „sărăcite și marginalizate" care luptau împotriva globalizării conduse de americani.[2]

Antonio Negri, profesor la Universitatea din Padova, care fusese cândva creierul din spatele Brigăzilor Roșii italiene – una dintre

grupările teroriste stângiste din anii 1970, finanțate de către KGB – și care făcuse închisoare pentru implicarea sa în răpirea și uciderea fostului prim-ministru italian Aldo Moro, a devenit acum coautorul unei cărți virulent antiamericane, intitulată *Empire*. În paginile acestei cărți, Negri legitimează terorismul islamic ca vârf de lance al „revoluției postmoderne" împotriva globalizării americane – noul „imperiu" –, care, pretinde el, distruge statele-națiune și determină o rată uriașă a șomajului.[3] *New York Times* (care a omis să menționeze implicarea lui Negri în acțiuni de terorism) a mers într-atât de departe încât a spus despre acest modern „manifest comunist" al lui Negri că este „cartea fierbinte și inteligentă a momentului".[4]

Pe 14 decembrie 2002, secretariatul, de tip sovietic, al Consiliului Mondial al Păcii (CMP, creat de sovietici), condus încă de Romesh Chandra (activ KGB), a convocat o întâlnire a comitetului său executiv (de tip sovietic), care „condamna cu tărie escaladarea extrem de periculoasă a agresivității Statelor Unite la nivel global". Un apel internațional al Secretariatului Consiliului Mondial al Păcii, emis în aceeași zi, menționa că „este semnificativ și încurajator să asistăm la mobilizări atât de largi și fără precedent împotriva războiului și a problemelor globalizării care se manifestă în perioada recentă. S-au format și iau amploare multe și diverse mișcări care contestă situația de astăzi. Au avut loc demonstrații în Statele Unite, Marea Britanie, la Florența, la Praga și în multe alte capitale europene, precum și în alte țări".[5]

Documentul recunoștea că acest „Consiliu Mondial al Păcii fusese participant la aceste mobilizări sau coorganizator al lor" și chema „mișcările pentru pace să-și întărească lupta, să aibă inițiativa de a mobiliza oamenii și de a forma rețele cu mișcarea populară crescândă, în același timp amplificându-și acțiunea autonomă ca membri ai CMP și ajutând la formarea unei mișcări de pace, extinsă și militantă, împotriva noii ordini mondiale".[6] Comunicatul oficial al CMP publicat la finalul acelei întâlniri spunea, în vechiul stil sovietic: „Criminala administrație Bush intensifică disponibilitatea pentru un atac unilateral asupra Irakului, iar această unilateralitate a hegemoniei devine cea mai mare amenințare la adresa păcii mondiale". De asemenea, comunicatul chema „oamenii și mișcările lumii care aspiră la pace și justiție să-și unească vocile și acțiunile împotriva războiului Statelor Unite în Irak".[7]

La începutul anului 2003, același Chandra plantat de KGB, acum președinte onorific al Consiliului Mondial al Păcii, declara ziua de

Scanned with OKEN Scanner

12 aprilie „zi internațională a mobilizării" și făcea un apel la oamenii de pe tot cuprinsul globului să organizeze demonstrații care să ceară ca toate guvernele „să înceteze sprijinul pe care îl acordă criminalilor americani și britanici", și insista ca Adunarea Generală a ONU să se întrunească pentru a opri războiul din Irak. Filialele WPC din cel puțin cincizeci și șapte de țări s-au alăturat, făcând apel la demonstrații antiamericane. Pe parcursul weekendului 12–13 aprilie, au avut loc simultan, pe tot globul, mai multe demonstrații pentru pace, cele mai mari fiind la Atena și la Moscova.

S-a implicat și Partidul Mondial al Muncitorilor (WWP). Acesta era un alt front KGB, pe care îl știam de când activasem la vârful comunității de informații a blocului sovietic. WWP, care își are sediul în Statele Unite, a chemat la demonstrații antiamericane pe 12 aprilie 2003, la Washington, Seattle, San Francisco și Los Angeles, pentru a condamna „ocuparea colonială a Irakului" și pentru a cere „schimbarea regimului de la Washington".[8]

WWP a fost creat de către comunitatea KGB în 1957, având obiectivul inițial de a ajuta Kremlinul să creeze o impresie favorabilă asupra invaziei sovietice din 1956 din Ungaria în rândul sindicatelor și al populației „de culoare" din Statele Unite. Era condus de un secretariat alcătuit după model sovietic, ai cărui membri erau în secret îndoctrinați și pregătiți de KGB, care îi finanța și operațiunile de fiecare zi. În 1959, WWP a avut propriul ziar, *Workers World*, care era editat de departamentul pentru dezinformări al KGB-ului și care pentru o vreme a fost tipărit în România alături de publicația Cominformului (*For a Lasting Peace, for People's Democracy!*). Pentru a camufla implicarea Moscovei și pentru a da ziarului o audiență mai largă, primele numere îi înfățișau pe Lenin și pe Troțki ținând o pancartă pe care stătea scris: „Muncitori de culoare și muncitori albi, uniți-vă și luptați pentru o LUME A MUNCITORILOR."

Actualmente, WWP deține un sediu național în New York (55 W. Seventeenth Street) și 18 sedii regionale pe teritoriul Statelor Unite, fiecare din ele având adresa postată pe internet. Astăzi, WWP se reprezintă pe sine ca un „partid național marxist-leninist care promovează socialismul, susține lupta clasei muncitoare și emanciparea comunității LGBT, organizează proteste și denunță rasismul și sexismul". Doi dintre liderii săi, Larry Holmes și Monica G. Moorehead, au intrat în mod repetat în cursa pentru președinția Statelor Unite pe lista WWP. Ambii au vorbit despre Statele Unite ca despre o țară condusă de guverne ce susțin agresiunea și ambii au acuzat că America este plină de deținuți politici.[9]

Scanned with OKEN Scanner

Ziarul WWP, *Workers World*, este încă în viață și își menține retorica specifică Războiului Rece. Site-ul său spune: „Suntem marxiști independenți", iar scopul nostru este „solidaritatea tuturor muncitorilor și oprimaților împotriva acestui sistem imperialist criminal".[10]

De-a lungul anilor, urmând rețeta sovietică, WWP a creat câteva organizații de fațadă, precum Tineretul împotriva Războiului și Fascismului, Acțiunea Unită a Muncii și Asociația Americană a Militarilor. Cel mai recent, WWP a deschis un front numit ANSWER, acronimul de la *Act Now to Stop War and End Racism* [„Acționează acum pentru a opri războiul și a pune capăt rasismului"]. ANSWER este un grup-umbrelă, cu sediul în Statele Unite, din care fac parte multe organizații marxiste antirăzboinice și care militează pentru drepturile omului. Constituit în urma atacurilor de la 11 septembrie 2001, ANSWER a ajutat de atunci la organizarea a multe dintre cele mai mari demonstrații împotriva războiului din Statele Unite, incluzând aici demonstrațiile a sute de mii de oameni împotriva[11] războiului din Irak. Este sprijinit de numeroase grupuri marxiste externe (Partidul Comunist Libanez, Noul Partid Comunist al Olandei, Partido Comunista din Argentina) și de alte organizații antiamericane (Tribunalul Italian pentru Crimele NATO, Partidul Verde din Statele Unite, Prietenia Canadiano-Cubaneză).[12]

ANSWER a fost principalul organizator al marilor demonstrații antiamericane care au avut loc în Statele Unite pe 12–13 aprilie 2003. Website-ul său conține numeroase pliante antiamericane „de-a gata" (printre ele, „Înconjurați Casa Albă" și „Votați pentru punerea sub acuzare a lui Bush") care pot fi descărcate, tipărite și expediate prin poștă. ANSWER mai furnizează o mulțime de autobuze pentru transportul demonstranților „spontani" din mai mult de o sută de orașe ale Statelor Unite către Washington, San Francisco și Los Angeles, acolo unde fuseseră programate principalele demonstrații antiamericane. Website-ul său conținea nume, numere de telefon și adrese de e-mail ale persoanelor de contact responsabile de fiecare autobuz , precum și instrucțiuni detaliate privind modul în care se poate ajunge la acele autobuze. De exemplu: „Autobuzele din Detroit și Ann Arbor pleacă la 9 a.m., vineri, 11 aprilie; întoarcerea la 6 p.m., duminică, 13 aprilie. Autobuzul de Ann Arbor pleacă din Michigan Union (State St. și S. University). Să fiți acolo la 8:30. Autobuzul de Detroit pleacă din intersecția din partea de sud-est a parcării de la Temple St. cu Third Street. Intrați în parcare din partea sudică a Temple, la est de Third. Pază, parcare gratuită tot weekendul la punctul de plecare din Detroit."[13]

Scanned with OKEN Scanner

Este demn de atenție faptul că finalul summitului despre Irak organizat de președintele Putin în Sankt Petersburg, la care au participat cancelarul german și președintele francez, a coincis cu data de 12 aprilie 2003, ziua în care au avut loc demonstrațiile antiamericane organizate de Consiliul Mondial al Păcii și de ramura sa americană, Partidul Mondial al Muncitorilor. Totodată, este demn de a fi menționat faptul că în 2005, după ce a încetat să mai fie cancelar, Gerhard Schröder a acceptat o funcție importantă în compania rusă Gazprom.[14] Într-un editorial intitulat „Vânzarea lui Gerhard Schröder", *Washington Post* îi administrează o critică aspră, reflectând extinsele ramificații internaționale ale noului post al lui Schröder.[15] Democratul Tom Lantos, președinte al Comitetului Camerei Statelor Unite pentru Relații Externe, l-a comparat pe Schröder cu o „prostituată politică"[16].

Politicienii și presa americană au oferit diverse explicații pentru actualul val european de antiamericanism: Europa se simte neluată în seamă din cauză că Washingtonul nu i-a cerut permisiunea declanșării războiului împotriva terorismului; în ultimii douăzeci de ani, Europa și-a vărsat întreaga bogăție în programe de asistență socială, iar acum îi este jenă să admită că forța ei militară nu este satisfăcătoare; Europa a favorizat întotdeauna conciliatorismul; Comunitatea Europeană este mult prea concentrată pe propria integrare internă și nu dorește să fie distrasă de lupta împotriva terorismului – la fel cum n-a dorit să fie implicată în propriul conflict din Balcani; Statele Unite au eșuat în a rezolva problema sărăciei mondiale, iar asta a înfuriat statele arabe și islamice.

Deși există un sâmbure de adevăr în toate acele explicații, există și un mult mai convingător motiv, dar care este universal ignorat: supraviețuirea mașinăriei *dezinformației* KGB-ului din timpul Războiului Rece, care a condus operațiuni antiamericane mai bine de patruzeci de ani, cu scopul de a discredita „principalul dușman" al Kremlinului.

În anii 1970, în timpul ultimei mele întâlniri cu Andropov, șeful KGB, mi-a spus că „acum tot ce avem de făcut este să ținem în viață această mașinărie". Andropov era un cunoscător abil al naturii umane. A înțeles că, în cele din urmă, implicarea inițială a sovieticilor va fi dată uitării și că atunci mașinăria *dezinformației* va avea o viață a ei însăși. A fost exact așa cum a funcționat natura umană.

În Rusia, cu cât lucrurile se schimbă mai mult, cu atât par să rămână la fel. Desigur că francezii, diplomați isteți, au zicala perfectă pentru acest lucru: *Plus ça change, plus c'est la même chose*. Și așa stau lucrurile.

Scanned with OKEN Scanner

39
Mișcarea împotriva războiului

În martie 2008, lumea întreagă a privit contrariată cum reverendul Jeremiah Wright, consilierul spiritual al proeminentului senator american care candida, din partea Partidului Democrat, pentru fotoliul de la Casa Albă, țipa pe ecranele televizoarelor: „Dracu' s-o ia de Americă!" El a acuzat Statele Unite ale Americii, tocmai țara care pusese capăt regimului nazist și oprise Holocaustul, că au răspândit în mod deliberat virusul HIV pentru a ucide persoanele de culoare. A mai insinuat că de fapt America, singura țară de pe pământ care declarase război împotriva terorismului, practicând propriul „terorism", provocase atacurile de la 11 septembrie.

Am așteptat ca Partidul Democrat să condamne cu hotărâre antiamericanismul toxic al reverendului Wright pentru dezinformarea de care se făcea vinovat. În loc de asta, mașinăria democraților însărcinată cu diminuarea pierderilor a dat pur și simplu la o parte declarația lui Wright, considerând-o „un constituent al bisericilor afro-americane".

Dar „Dracu' s-o ia de Americă" nu s-a născut în bisericile afro-americane. Am mulți prieteni de culoare și toți iubesc și respectă America. Și nici de origine islamică, franceză, germană sau mexicană nu este această expresie – și trăire. Milioanele care așteaptă la cozi, pretutindeni în lume, să primească acordul de a intra în Statele Unite nu urăsc America. Toți o admiră – acesta este motivul pentru care doresc să trăiască aici.

„Dracu' s-o ia de Americă" este un slogan lansat acum mulți ani de o mișcare religioasă căreia i se mai spune și „teologia eliberării", a cărei creare de către mașinăria *dezinformației* KGB a fost descrisă într-un capitol anterior.

Am motive întemeiate să cred că toleranța Partidului Democrat în privința blasfemiei antiamericane a reverendului Wright este

Scanned with OKEN Scanner

rezultatul tendinței crescânde a acelui partid de a înghiți operațiunile de tip *dezinformația* și de a le da o aparență americană. La data la care mi-a fost acordat azil politic, nu eram capabil să fac diferența între Partidul Republican și Partidul Democrat. În mintea mea de la acea vreme, ambele partide reprezentau esența libertății și a anticomunismului. Așa a fost până în memorabila zi de 19 iulie 1979, când președintele Jimmy Carter l-a sărutat în mod repetat și afectuos pe brutalul conducător sovietic, Leonid Brejnev, în timpul primei lor întâlniri la Viena.

Tiranii îi disprețuiesc pe împăciuitori. Pe 12 aprilie 1978, mă aflam în mașină cu Ceaușescu, plecând de la o ceremonie oficială la Casa Albă. A luat o sticlă de spirt și și-a turnat-o pe față, fiindcă fusese sărutat afectuos de președintele Carter în Biroul Oval. „Cap de alună", a șoptit îngrețoșat Ceaușescu. La cinci luni după dezgustătorul sărut pe care Carter i l-a dat lui Brejnev, un comando de teroriști ai KGB-ului l-a asasinat pe Hafizullah Amin, prim-ministrul Afganistanului, educat în Statele Unite, și l-a înlocuit cu o marionetă sovietică. Apoi, Armata Roșie a invadat țara.

Protestul timid al președintelui Carter a constat doar în boicotarea Jocurilor Olimpice de la Moscova, nimic mai mult, un compromis care stă la originea regimului taliban. Îi sunt recunoscător președintelui Carter pentru faptul că mi-a semnat cererea de azil politic, dar, pentru a spune adevărul, consider că el a fost cel care a netezit calea expansiunii de azi a terorismului internațional. Slăbiciunea de care a dat dovadă în exercitarea funcției prezidențiale, demonstrată prin abandonarea șahului prooccidental al Iranului, a dus în mod direct la nașterea revoluției islamice moderne, care, începând de atunci, a ajuns să degenereze în metastaza care a cuprins îndepărtatele organizații teroriste, precum Al-Qaeda, care au atacat tocmai America.

Cariera politică a candidatului din 2004 al Partidului Democrat pentru Casa Albă, senatorul John Kerry, a fost lansată printr-o altă acțiune de *dezinformația* a KGB-ului. Pe 22 aprilie 1971, fostul locotenent de marină a depus mărturie în fața Comitetului Senatului pentru Relații Externe cum că soldații americani i-au spus că în Vietnam „comiseseră violuri, tăiaseră urechi, retezaseră capete, înfășuraseră organele genitale ale prizonierilor cu cablurile telefoanelor portabile și dăduseră drumul la curent, tăiaseră membre, aruncaseră în aer cadavre, împușcaseră la întâmplare civili, răseseră sate de pe fața pământului într-o manieră care amintește de Ginghis-Han"[1].

Scanned with OKEN Scanner

Deși senatorul Kerry nu a dezvăluit niciodată sursa acelor acuzații scandaloase, eu mi-am dat seama că acestea sunt produsul unei alte operațiuni de dezinformare a KGB. În anii 1960 și 1970, când mă aflam la vârful comunității de informații a blocului sovietic, KGB-ul răspândise aceleași acuzații necruțătoare, aproape cuvânt cu cuvânt, în rândul mișcărilor de stânga americane și europene. Erau parte din operațiunea de dezinformare a KGB-ului care urmărea să descurajeze Statele Unite să întreprindă orice tentativă de protejare a lumii împotriva expansiunii comuniste.

Nu pun sub semnul îndoielii patriotismul senatorului Kerry. Cu siguranță el iubește această țară extraordinară, tot atât ca și mine. Cu toate acestea, am motive întemeiate să cred că, în tinerețe, a fost indus în eroare de *dezinformația* Moscovei. Când lucram ca ofițer de informații, am fost de multe ori implicat în crearea din nimic a câte unui val de antiamericanism și am putut vedea cât de ușor este să-i faci pe tineri să urască atotputernica Americă.

În iulie 1953, am fost însărcinat să ajut la organizarea unui congres internațional al așa-numitei Fédération Mondiale de la Jeunesse Démocratique (Federația Mondială a Tineretului Democrat), ținut la București. Misiunea acestui congres era de a critica eforturile pe care americanii le făceau pentru a stopa expansiunea comunismului nord-coreean. Șeful meu de atunci, generalul Pantelimon Bodnarenko – românizat ca Gheorghe Pintilie –, a făcut ultimele retușuri ale stagiului meu de instruire. Așa cum am menționat anterior, Gheorghe Pintilie era cetățean sovietic cu o vagă descendență românească. Devenise primul șef al Securității românești, în cadrul căreia era unanim cunoscut după diminutivul său rusesc Pantiușa. Abia dacă rupea o vorbă pe românește, iar puținele cuvinte pe care le rostea erau condimentate cu un puternic accent rusesc, reușind să scoată pe gură un fel de argou de modă veche al clasei muncitoare presărat cu vulgarități.

Pantiușa mi-a explicat că „afurisiții aceia de studenți s-au ambalat ușor la nedreptățilea astea afurisite și le-a venit al naibii de repede cheful de proteste violente". Asta i-a făcut „mastic în mâinile noastre și i-am putut modela în orice că**t de lucru am vrut". Sarcina mea principală era să-i modelez în protestatari antiamericani.

Ca ofițer de informații, eram încă necopt, dar a trebuit să accept în cele din urmă că Pantiușa își cunoștea studenții. Tinerii care participau la congres erau cazați în cămine studențești special pregătite pentru ei în București, iar eu am dormit cu ei. Pereții căminelor erau

Scanned with OKEN Scanner

acoperiți cu articole și fotografii care pasămite confirmau crimele abominabile comise de armata de tip Ginghis-Han a Americii, generând reacții antiamericane violente printre tinerii vizitatori. Alcoolul era la liber în cămine, ceea ce a mai turnat ceva gaz pe focul revoltei.

Noaptea, cei mai mulți dintre tineri, goi pușcă și conduși de delegații suedezi, se vânturau din cameră în cameră, dornici de aventuri sexuale. Pe scurt, congresul a fost o petrecere colosală, lipsită de inhibiții, iar singurul preț plătit la intrare era bucuria aparte de a răcni epitete antiamericane.

Pe 27 iulie 1953, în timp ce congresul tinerilor mergea cu toată viteza înainte, radioul românesc a anunțat că se ajunsese în acea zi la un armistițiu în războiul coreean. „Imperialismul american a fost complet înfrânt", a trâmbițat radioul. S-au dezlănțuit serbări furtunoase. Depravarea iscată în căminele de tineri s-a răspândit în stradă, amplificându-se într-o constantă isterie antiamericană. Am fost acolo. A doua zi, guvernul român a organizat la București o adunare „populară" pentru a sărbători evenimentul. Era prima înfrângere americană în arena internațională și era sărbătorită regește. Îmi amintesc că m-am alăturat acestei sărbători, strigând și eu „Plecați acasă, yankeilor!"

Privind retrospectiv, îmi dau seama că în timpul congresului tineretului nu a fost menționat faptul că războiul izbucnise de fapt când trupele nord-coreene, călare pe tancuri rusești T-34, traversaseră Paralela 38, pe data de 25 iunie 1950, într-o încercare de a exporta revoluția comunistă. Ca de obicei, povestea adevărată fusese cu totul schimbată. Nimeni nu voia să audă că și China comunistă decisese să intre în război peste câteva luni, în octombrie, deși acel eveniment schimbase cursul războiului. În schimb, congresul Federației Mondiale a Tineretului Democrat n-a făcut altceva decât să condamne zgomotos, pe toată durata lucrărilor sale, „atrocitățile" de război la care se dedase America, așa cum erau ele înfățișate în scenariile de groază fabricate, afișate peste tot în sala de primire și în căminele studențești.

Uitându-mă la acea perioadă din viața mea, realizez acum cât de ușor, mult mai ușor, este să-ți schimbi viziunile politice la douăzeci și cinci de ani decât la cincizeci. După cinci decenii trecute de atunci, privind la televizor spectacolul miilor de tineri care demonstrau la Paris și la Berlin împotriva „războiului criminal al Americii" în Irak, m-am putut imagina printre ei. Aparțineau unei noi generații, dar condamnau aceleași „atrocități americane" atent fabricate pe care le

Scanned with OKEN Scanner

întâlnisem și în 1953, iar acești tineri se aflau, așa cum fusesem și eu, la tot atâtea mii de kilometri depărtare de America.

Astăzi este considerat nepoliticos să îndrepți degetul către orice sursă sovietică a antiamericanismului american. Dar, până astăzi, în toată istoria lor, americanii nu au fost niciodată antiamericani. Ei au venit de bunăvoie în Statele Unite. Au fost mereu oameni mândri și independenți care își iubeau țara și care câștigaseră fiecare conflict militar de dinaintea războaielor duse împotriva expansiunii comuniste – războaiele din Coreea și Vietnam.

În perioada 1776–1782, americanii se confruntaseră cu Marea Britanie, cel mai puternic imperiu din lume la acea dată – și câștigaseră. În războiul din 1812, Statele Unite i-au forțat din nou pe britanici să se retragă peste Atlantic. După ce Statele Unite au anexat Texasul, a cărui independență mexicanii au refuzat să o accepte, au urmat atacul din 1846 al Mexicului împotriva SUA și o nouă victorie răsunătoare americană. În 1898, Statele Unite au pornit la război pentru a susține independența Cubei față de Spania, decimând flota spaniolă și forțând această țară să ceară pacea. În timpul Primului Război Mondial, în care peste 40 de milioane de europeni și-au pierdut viața, Statele Unite au strâns repede o armată de 4 milioane de oameni și au avut un rol esențial în înfrângerea agresorului german.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, aproape jumătate de milion de americani au murit luptând pentru victoria împotriva nazismului și oprind Holocaustul, iar țara lor a rămas strâns unită în jurul comandantului suprem. Statele Unite au organizat alegeri naționale în timpul războiului, dar nici unul dintre candidați nici măcar nu s-a gândit să afecteze unitatea Americii de dragul unei victorii personale. Contracandidatul republican Thomas Dewey a refuzat să critice politica externă pe timp de război a președintelui democrat Franklin Roosevelt.[2] Când războiul a luat sfârșit, o Americă unită și-a suflecat mânecile și a ajutat la reconstrucția inamicilor ei înfrânți. A fost nevoie de șapte ani pentru a transforma Germania lui Hitler, Italia lui Mussolini și Japonia lui Hirohito în democrații prospere, dar acel efort a făcut din Statele Unite liderul incontestabil al lumii.

Apoi, brusc, unii americani au început să se întoarcă *împotriva* războaielor propriei lor țări. Până în 1968, numărul celor care protestau împotriva războiului din Vietnam din Statele Unite ajunsese la aproape 7 milioane. Aceștia au ajuns să considere că propriul guvern, nu comunismul, este adevăratul lor dușman.[3] S-a ajuns până acolo încât

Scanned with OKEN Scanner

astăzi elita Washingtonului crede că a-l critica pe comandantul suprem al Statelor Unite pe timp de război este un lucru la fel de american precum plăcinta cu mere.

Cum a ajuns în această situație venerabilul patriotism american?

„Sub Roosevelt, Truman și Kennedy, democrații au inventat și au condus o politică externă care era principială, internaționalistă, puternică și de succes", spunea senatorul Joseph Lieberman pe 27 mai 2008, explicând pe scurt problema. „Acum, Partidul Democrat vede în America principalul pericol la adresa păcii mondiale. Sovieticii și aliații lor erau dușmanii noștri, nu din cauză că se inspirau dintr-o ideologie fundamental ostilă modului nostru de viață sau din cauză că nutreau ambiții de cucerire globală. Mai degrabă, sovieticii erau dușmanii noștri pentru că îi provocaserăm și pentru că nu reușiserăm să ne așezăm la tratative și să le acordăm respectul pe care îl meritau. Cu alte cuvinte, Războiul Rece a fost în mare parte din vina Americii".[4]

Senatorul Lieberman avea dreptate, dar cunoștea doar o față a monedei. Iat-o aici pe cealaltă.

În Statele Unite, percepția generală este aceea că mișcarea din America împotriva războiului este un produs local. În realitate, este rezultatul unei încă foarte secrete operațiuni de *dezinformația* pusă la cale de KGB în timpul războiului din Vietnam, cu scopul dublu de a contracara eforturile americane de a proteja lumea împotriva expansiunii comuniste și de a crea peste tot în lume neîncrederea în puterea, judecata și credibilitatea americane. Din nefericire, a reușit cu ambele.

Șeful KGB Iuri Andropov, fost ambasador și de departe cel mai educat șef pe care l-a avut KGB-ul vreodată, a botezat această operațiune de *dezinformația* cu numele de cod „Ares", după zeul grec al războiului. Ares era de obicei însoțit în luptă de către sora sa, Eris (zeița discordiei), și cei doi fii ai săi, Deimos (teama) și Phobos (teroarea).

Andropov era convins că războiul din Vietnam furniza o ocazie unică în viață de a face Europa să se *teamă* de *teroarea* militară a Americii și de a crea *discordie* între Vechiul Continent și propriul său lider la acea vreme, Statele Unite. Prin urmare, Andropov a făcut din operațiunea „Ares" cea mai mare prioritate încă aproape din primele zile ale Războiului din Vietnam.

Pentru a-și masca implicarea, KGB-ul a creat așa-zisa Conferință Stockholm asupra Vietnamului și a înțesat-o cu ofițeri sub acoperire. Această nouă organizație a *dezinformației* a primit în medie o sumă

Scanned with OKEN Scanner

anuală de 15 milioane de dolari din partea Departamentului Internațional al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice – care, în plus, a furnizat anual și 50 de milioane de dolari Consiliului Mondial al Păcii condus de Chandra. Banii – ai ambelor organizații – erau virați de KGB după ce fuseseră spălați, pentru a se pierde legătura cu originea finanțării. Cu toate acestea, amprentele Moscovei se vedeau peste tot în această nouă organizație.

Fiind o copie a Consiliului Mondial al Păcii, sau cumva surioara sa, operațiunea de *dezinformația* Stockholm a creat, după model sovietic, un secretariat însărcinat cu administrarea activităților generale, niște comitete de lucru, tot de tip sovietic, pentru a conduce operațiunile zilnice, a generat o birocrație de tip sovietic, a adoptat vocabularul sovietic și a lansat sloganuri de tip sovietic. Mai mult, a adoptat același mod de operare ca și Consiliul Mondial al Păcii. Programul operativ al DIE pe anul 1968, de exemplu, includea sarcina obținerii a o sută de mii de semnături, de peste tot din lume, în favoarea apelului „Opriți războiul din Vietnam" lansat de Conferința Stockholm. În același an, DIE a mai avut misiunea de a organiza în toate țările occidentale importante întâlniri ale emigrației, în care să fie condamnată „agresiunea criminală" a Americii din Vietnam.

Așa-numita Conferință Stockholm a organizat întâlniri internaționale anuale până în 1972. În cei cinci ani de existență, a împrăștiat în jurul lumii nenumărate articole vitriolante purtând marca *dezinformației*, precum și fotografii care pasămite arătau ororile comise împotriva civililor vietnamezi de către armata americană de tip Ginghis-Han. Toate aceste materiale erau produse de departamentul de dezinformare al KGB-ului și conțineau practic descrieri plăsmuite ale atrocităților americane comise împotriva civililor din Vietnam, dar și fotografii contrafăcute pentru a veni în sprijinul acestor acuzații. „Până și Attila Hunul pare un înger în comparație cu acești Amis", mi-a spus plin de reproș un om de afaceri german după ce citise un astfel de raport în germană („Amis" era porecla germană pentru soldații americani). Aceste falsuri au făcut o puternică impresie în rândul partidelor comuniste italian, grec și spaniol.

În 1972, am avut o lungă discuție cu Andropov despre Operațiunea „Ares". „A întors America împotriva propriului guvern", a început Andropov cu vocea-i calmă. A năruit consensul în materie de politică externă al Americii, i-a otrăvit dezbaterea internă și a căscat o prăpastie în materie de credibilitate între America și opinia publică europeană, una largă și adâncă. I-a transformat, de asemenea, pe

Scanned with OKEN Scanner

stângiștii lumii în dușmani de moarte ai „imperialismului" american. Tot ce aveam de făcut acum era să continuăm să aruncăm în pământ semințele lui „Ares" și să le udăm zi de zi. În cele din urmă, stângiștii americani s-au făcut stăpâni pe acest „Ares" al nostru și l-au perpetuat de unii singuri. În final, implicarea noastră de la începuturi va fi dată uitării, iar Ares își va duce viața pe cont propriu.

Trist, dar Andropov pare să fi avut dreptate. Alegerile americane din 1974 au adus în Congres o majoritate dominată de democrații stângiști, care au limitat imediat finanțarea războiului din Vietnam, iar în 1976 au tăiat fondurile cu totul. În vreme ce forțele Statelor Unite se retrăgeau în grabă din Vietnam, comuniștii victorioși au masacrat aproximativ 2 milioane de oameni în Vietnam, Laos și Cambodgia. Alt milion a încercat să scape pe mare, dar mulți au murit în această tentativă.

„Ares" a schimbat în aceeași măsură și Statele Unite. Astăzi, nu doar unii tineri americani înfierbântați, precum tânărul locotenent de marină John Kerry, aduc zgomotos acuzații de crime de război comise pasămite de militarii americani. Convenția Națională Democrată din 2004 s-a concentrat aproape exclusiv pe zilele războiului din Vietnam, dând noi dimensiuni vechiului „Ares" al lui Andropov și aruncând cu și mai mult noroi în forțele noastre militare și în comandantul lor suprem decât și-ar fi putut imagina vreodată Andropov cu ai săi satrapi. Unul după altul, participanții la convenție au denigrat forțele armate ale Americii, portretizându-l pe comandantul lor suprem ca pe un „renegat", un „mincinos" și un „escroc" ce inventase războiul pentru câștigul lui personal.[5] Statele Unite aveau cam 140 000 de soldați implicați într-un război istovitor, luptători care aveau nevoie de sprijin politic din toate taberele – dar nu au primit de la acea Convenție Democrată decât insulte și ură.

După convenție, unul dintre participanți, Martin O'Malley, care mai târziu a devenit guvernator de Maryland, a pretins că este mai îngrijorat de acțiunile administrației George W. Bush decât de Al-Qaeda.[6]

La câteva zile după terminarea convenției, Teresa Heinz Kerry, soția candidatului democrat pentru Casa Albă, a declarat că încă patru ani de administrație Bush înseamnă încă patru ani de iad pentru America.[7] Asemenea soțului ei, și ea subscrisese *dezinformației* „Ares".

Ca și Teresa Kerry (născută din părinți portughezi în Mozambic și devenită cetățean american, douăzeci și cinci de ani mai târziu) și eu sunt imigrant și mi-am petrecut cei treizeci și patru de ani ca

Scanned with OKEN Scanner

american sub șase președinți – unii mai buni, alții mai puțin buni –, dar am simțit mereu că trăiesc în paradis.

Și totuși, până în 2007, cei mai mulți lideri ai Partidului Democrat au fost angajați într-o campanie frenetică în care au condamnat Statele Unite pentru faptul de a fi purtat războiul din Irak și în care s-au pronunțat în favoarea retragerii necondiționate a trupelor noastre. Senatorul Harry Reid, liderul majorității democrate, a spus, într-o faimoasă declarație, că „războiul este pierdut". Liderul democrat al Camerei Reprezentanților, Nancy Pelosi, declara că „acest război a fost o greșeală grotescă", adăugând că interesele corporatiste ar primi un cadou neașteptat în vreme ce clasa de mijloc ar plăti factura. Este exact ceea ce predica și *dezinformația* „Ares".

Pe 9 octombrie 2008, senatorul John Kerry, care în 2009 devenise președinte al puternicului Comitet al Senatului pentru Relații Externe, a declarat într-un interviu cu Jim Lehrer, televizat la PBS:

> Ei bine, dați-mi voie să spun repede că a fost o experiență extraordinară să privesc de aproape eu însumi tranziția în Rusia, pentru că am fost acolo chiar după transformare. Și am fost probabil unul dintre primii senatori [...] care au coborât în sediul KGB de sub Piața Treblinka și au văzut maldăre de dosare de pe care se puteau citi numele. Asta a clarificat într-un fel tranziția la democrație pe care Rusia încerca s-o înfăptuiască.[8]

În primul rând, dacă senatorul Kerry nu știe că Treblinka a fost un lagăr de exterminare nazist din Polonia, în vreme ce sediul KGB a fost, și încă este, în Lubianka, ce anume ar trebui să învățăm din vizionarea tuturor acelor dosare – scrise într-o limbă în care el oricum nu poate citi?

Din păcate, senatorul Kerry și destul de mulți lideri politici americani de vârf consideră acum că Uniunea Sovietică și KGB-ul sunt istorie. Au înghițit o altă porție de *dezinformația* aparținând Kremlinului, potrivit căreia infama moștenire sovietică a fost extirpată în 1991, odată cu dezintegrarea Uniunii Sovietice, tot așa cum și moștenirea nazistă fusese eradicată în 1945, odată cu finalul celui de-al Doilea Război Mondial. Ei cred, de asemenea, că Rusia a devenit un aliat care este un prieten sincer al Statelor Unite, așa cum este și Germania de astăzi.

Fără doar și poate: de când granițele sovietice au fost înlăturate, Rusia a trecut prin transformări fără precedent și pozitive. Generațiile de tineri intelectuali se luptă acum să dezvolte o nouă identitate

Scanned with OKEN Scanner

națională. Însă există diferențe substanțiale între Rusia postsovietică și Germania postnazistă.

După ce Germania a capitulat în 1945, al Treilea Reich al lui Hitler a fost desființat, criminalii săi de război au fost aduși în fața justiției, Gestapoul și forțele militare au fost dizolvate, iar naziștii au fost îndepărtați din pozițiile publice. În anii 1950, când eram șef al Misiunii României în Germania de Vest, am văzut cum economia vest-germană era reconstruită cu bani din Planul Marshall și cum această țară devenise o democrație pluripartită și un prieten apropiat al Statelor Unite.

Nici unul dintre aceste lucruri nu s-au petrecut în fosta Uniune Sovietică. Nici un individ nu a fost adus în instanță, deși regimul comunist a ucis, *în vremuri de pace*, 94 de milioane de oameni pe tot globul.[9] Cele mai multe instituții sovietice, sub noi denumiri, au fost lăsate la locul lor și continuă să fie conduse de mulți din aceiași oameni care au cârmuit statul comunist. Armata și forțele poliției politice, esențiale în timpul Războiului Rece, au rămas, de asemenea, pe loc, doar că pe ușile lor au fost bătute alte plăcuțe, pe care sunt trecute nume noi.

O bună parte din secolul trecut, politicile militare și externe ale lumii au fost foarte mult concentrate pe Uniunea Sovietică, țara care deținea o treime din populația globului, care împărțise profund lumea și o adusese în mod repetat în pragul războiului nuclear. Și, cu toate acestea, nici o figură politică americană nu mai vorbește despre Rusia, deși această țară încă are mai mult de 6 000 de rachete nucleare.

Într-adevăr, în august 2008, șeful adjunct al Statului-Major al Forțelor Armate ale Rusiei, generalul Anatoli Nogovițîn, a amenințat că va ataca Polonia cu o nouă generație de arme nucleare. Găzduind un scut antirachetă al Statelor Unite, spunea el, Polonia „se expune 100% unei lovituri". Orice noi posesiuni ale Statelor Unite în Europa, a avertizat generalul, pot fi ținta unui atac nuclear rusesc.[10]

Această nouă generație de arme nucleare rusești, dacă există într-adevăr, trebuie să fi fost dezvoltată într-unul din orașele nucleare controlate de KGB și ascunse pe tot cuprinsul Rusiei. La sfârșitul anilor 1970, pe când eram încă în România, doar componenta nucleară a KGB-ului deținea 87 de orașe nucleare strict secrete, precum cele de pe insulele Vozrojdenia și Komsomolsk din Marea Aral. La acea vreme, coordonam informațiile tehnologice secrete ale României și știam chiar bine aceste orașe. Fuseseră construite și conduse de KGB. Nici măcar unul dintre aceste orașe nu apăruse pe undeva cu

Scanned with OKEN Scanner

numele, nici măcar pe cele mai secrete hărți militare ale Uniunii Sovietice.

Spre exemplu, orașul Celeabinsk din Urali apărea pe o hartă a Uniunii Sovietice, dar Celeabinsk-40, un oraș de 40 000 de oameni, localizat tot în Urali, nu era. Și nici o hartă nu arată Celeabinsk-65, Celeabinsk-70, Celeabinsk-95 și Celeabinsk-115, toate în Urali[11]. Orașul Krasnoiarsk din estul Siberiei apărea pe hărți, dar nu exista nici o mențiune, nicăieri, despre Krasnoiarsk-25, Krasnoiarsk-26 și Krasnoiarsk-45. Cu toate acestea, după un accident nuclear petrecut în orașul est-siberian Tomsk-7, în aprilie 1993, existența a zece alte astfel de „orașe secrete" localizate în acea parte a țării a fost divulgată.[12]

Aceste orașe secrete sunt enorme, aproape că nu pot fi dezasamblate, și până acum nimic nu dovedește că ar fi existat vreodată. Cunoașterea lor ar putea convinge America în general, și pe liderii ei în particular, să nu mai fabuleze că Rusia condusă de KGB este prietenul nostru sincer – o Rusie care, pentru a diviza și cuceri lumea, așa cum am văzut, l-a declarat pe Pius al XII-lea pontif al lui Hitler.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, au murit 405 399 de americani pentru că Neville Chamberlain și-a imaginat că Hitler era un prieten. Nu trebuie să repetăm o asemenea greșeală.

„Crede, dar verifică", era expresia-cheie care definea politica externă a președintelui Ronald Reagan. Însă actuala politică a Statelor Unite în privința Rusiei lui Vladimir Putin se numește „Resetare" (greșit tradusă de Departamentul de Stat ca *Peregruzka*, însemnând „supraîncărcare"). Există un singur înțeles pentru „crede, dar verifică". Și există mai multe sensuri pentru „resetare" în dicționare, dar toate tind să semnifice „restaurare" – exceptând Scoția, unde *reset* este termenul juridic pentru primirea cu bună știință și într-un mod necinstit a bunurilor furate.[13]

Dictatura serviciilor de informații din Rusia este un fenomen politic nou, iar nouă ne trebuie o nouă politică externă ca să-i facem față. Altfel, am putea avea de-a face cu un nou Război Rece, unul care amenință să fie nu doar rece, ci și sângeros. Nu știu care ar trebui să fie noua noastră politică față de Rusia. Nu am acces la informații clasificate și nici nu sugerez că, din fotoliul de acasă, se poate schimba ceva. Capetele atotștiutoare din mediile de informare americane nu sunt mai înțelepte decât mine. Am, cu toate acestea, motive să sugerez că administrația noastră și Congresul ar trebui să se uite atent la documentul NSC 68 (1950) al președintelui Truman.

Acel raport al Consiliului Național de Securitate, un document pragmatic de 58 de pagini, descrie provocările la adresa Statelor Unite

Scanned with OKEN Scanner

de la acea vreme în termeni realiști. „Problemele cu care ne confruntăm sunt foarte importante", spunea NSC 68, „implicând împlinirea sau distrugerea nu doar a acestei Republici, ci și a civilizației însăși".[14]

Prin urmare, NSC 68 se concentra asupra creării „unei noi ordini mondiale" centrate pe valorile liberal-capitaliste americane și conținea o strategie politică dublă: putere militară superioară și o „Campanie a Adevărului", definită ca „o luptă, dincolo de toate, pentru mințile oamenilor". Președintele Harry Truman argumenta că propaganda și dezinformarea utilizate de către „forțele imperialismului comunist" pot fi depășite doar prin „adevărul direct, simplu, gol-goluț".[15] Vocea Americii, radio Europa Liberă și radio Eliberarea (care avea să devină curând radio Libertatea) au devenit parte din „Campania Adevărului" a lui Truman.[16]

Dacă încă vă întrebați cum au putut Statele Unite să câștige Războiul Rece fără să tragă un foc, iată o explicație din partea celui de-al doilea președinte al României de după Ceaușescu, Emil Constantinescu:

> Radio Europa Liberă a fost mult mai important decât armatele și cele mai sofisticate rachete. „Rachetele" care au distrus comunismul au fost lansate de la Radio Europa Liberă, iar aceasta a fost cea mai importantă investiție a Washingtonului în timpul Războiului Rece. Nu știu dacă americanii înșiși realizează acest lucru acum, la șapte ani după căderea comunismului, dar noi îl înțelegem foarte bine.[17]

În iulie 2007, președintele rus Putin a prezis declanșarea unui nou Război Rece împotriva Occidentului. „Războiul a început", anunța el pe 8 august 2008, la scurt timp după ce tancurile rusești treceau granița în Georgia prooccidentală.[18]

Dezinformația a devenit încă o dată politică secretă. Această armă invizibilă este din nou sprijinită de amenințări militare, așa cum fusese în timpul Războiului Rece. Președintele Putin s-a străduit foarte tare să anunțe că Rusia testase un sistem de rachete care pot face manevre în aer, permițându-le să evite apărarea antiaeriană. Șeful Statului-Major al Forțelor Armate ale Federației Ruse, generalul Iuri Baluievski, a adăugat: „Putem construi arme care vor face orice sistem vulnerabil antirachetă." A spus, de asemenea, că Rusia era gata să utilizeze sistemele de rachete nucleare pentru a „apăra suveranitatea Rusiei și a aliaților ei".[19]

Scanned with OKEN Scanner

40
Bântuie stafia lui Marx

Într-un sondaj Rasmussen din 2008, doar 53% dintre americani preferau capitalismul socialismului, 27% erau indecișI și 20% optau ferm pentru socialism. Unul dintre cele mai populare cluburi de noapte din East Village, New York, este KGB Bar, înțesat cu scriitori marxiști care citesc pasaje din operele lor literare ce proslăvesc nevoia de a redistribui bogăția Americii.[1] Pe un ton ironic, *Pravda* zilelor noastre comenta: „Trebuie spus că, la fel ca ruperea unui mare baraj, afundarea Americii în marxism se petrece cu o viteză care îți taie respirația, pe fundalul unei pasive, nefericite turme, scuză-mă, dragă cititorule, am vrut să zic al unui popor."[2]

De ce Statele Unite ale Americii, care au construit cea mai de succes economie de piață din istorie, se joacă acum cu marxismul? Istoria va oferi cu siguranță un răspuns definitiv la această întrebare. Între timp, sugerez să luăm în considerare explicația furnizată de filozoful francez Jacques Derrida, care pretindea că se despărțise de marxism, dar mărturisea că este încă înecat de emoție ori de câte ori aude *Internaționala*.

Chiar înainte să moară, Derrida ne-a reamintit că primul substantiv din *Manifestul comunist* al lui Marx este „stafie": „O stafie bântuie prin Europa – stafia comunismului." Potrivit lui Derrida, Marx și-a început *Manifestul comunist* cu „stafie", pentru că o stafie nu moare niciodată.[3]

Derrida era pe drumul cel bun.

„De un singur lucru sunt sigur, iar acesta este că nici o ființă care cugetă nu își poate imagina că rezultatul final al Marelui Război poate fi altfel decât dezastruos pentru umanitate în general", spunea Alfred Mosley, unul dintre cei mai apreciați economiști ai Europei, în 1915.[4] S-a dovedit a fi profetic. Primul Război Mondial a adus la viață

Scanned with OKEN Scanner

stafia lui Marx în forma Uniunii Sovietice. Stafia lui Marx a continuat să prindă contur după fiecare război de durată purtat în alte colțuri ale lumii.

Imperiul sovietic, care a trimis Europa de Est într-un feudalism deprimant, a fost creat curând după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Țara mea de origine este un caz elocvent: patru ani de război de partea Germaniei storseseră România ca pe un burete și puținul care a rămas a fost furat de către răzbunătoarea Armată Roșie „eliberatoare", care pârjolise pământul mai ceva ca o invazie de lăcuste. Mulți tineri intelectuali români care crescuseră sub influența fervorii patriotice postbelice erau gata să încerce orice, inclusiv marxismul, pentru a-și reconstrui patria. Am fost unul dintre ei.

În 1945, tinerii britanici cu drept de vot, sătui și ei de cei cinci ani de război și ignoranți în materie de istorie universală, au căutat ajutor tot la stafia lui Marx. La două luni după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, l-au înlăturat pe legendarul Winston Churchill – care avusese un rol esențial în câștigarea războiului – și l-au împins în față pe Clement Attlee, un lider marxist sub acoperire al Partidului Laburist. Attlee și-a început guvernarea prin naționalizarea sistemului de sănătate. Odată stimulat apetitul său pentru socialism, Attlee a început să naționalizeze finanțele, industria auto și minele de cărbuni, mijloacele de comunicare, aviația civilă, electricitatea, industria oțelului – exact așa cum au spus că intenționează să facă mulți lideri ai Partidului Democrat din Statele Unite.

Economia britanică s-a prăbușit, iar puternicul Imperiu Britanic a trecut în neființă, dând un avertisment serios – dar, evident, ignorat – tuturor celor care ar fi fost mai târziu tentați să privească spre stafia lui Marx ca spre o salvare. Până și cele mai notorii firme britanice, precum Jaguar sau Rolls-Royce, au trebuit să fie salvate de la uitare de către companii auto din alte țări.

În 1950, votanții britanici s-au căit și l-au adus înapoi pe Churchill în Downing Street, dar Marea Britanie a avut nevoie de 18 ani de guvernare conservatoare pentru a repara catastrofa generată de cabinetul lui Attlee în doar șase ani. În procesul de recuperare, Partidul Laburist a fost suficient de norocos, încât să dobândească lideri nonmarxiști, precum Tony Blair, care au readus la normal partidul.

Cercetătorii de la Institutul Max Planck de Neurologie și Științe Cognitive din Leipzig, Germania, au descoperit recent un factor genetic, Mutația A1, care se presupune că afectează capacitatea cuiva de a învăța din greșelile trecutului. Dacă este adevărat, atunci se prea

Scanned with OKEN Scanner

poate ca mulți oameni din America de Sud să poarte această mutație A1. În Venezuela, Nicaragua, Honduras și Argentina, ei au adus la putere varii lideri de *Partidos dos Trabalhadores* (partide muncitorești), de tipul partidului lui Attlee, și au împins aceste țări în zodia marxismului. Navele de război și bombardierele rusești sunt acum din nou în Cuba – și în Venezuela – pentru prima dată de la criza rachetelor cubaneze. Mai mult, Brazilia, a zecea cea mai mare economie a lumii, a instalat în funcția de președinte al țării o fostă luptătoare de gherilă marxistă, Dilma Rousseff.

După 45 de ani de Război Rece, și încă mulți ani de război în Irak și în Afganistan, milioane de tineri americani, necunoscători de istorie sau incapabili să învețe din istorie, au ajuns să creadă că sistemul capitalist este adevăratul dușman și că ar trebui înlocuit cu socialismul. Ei și-au găsit un refugiu în Partidul Democrat, a cărui principală temă electorală din 2008 a fost promisiunea de a redistribui bogăția Americii.

Statele Unite au petrecut însă prea mulți ani luptând cu marxismul, iar mulțimea de antreprenori liberi și independenți nu va cădea pradă niciodată acestei erezii. Chiar și așa, *Manifestul Partidului Comunist* al lui Marx a rezistat și împlinește 167 de ani în 2015, iar marxiștii care au rămas în lume par să se agite în continuare pentru a-și vedea fantezia împlinită: eradicarea capitalismului.

La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, într-o perioadă în care nu știam nimic despre marxism, credeam și eu că minciuna marxistă despre minunata redistribuire a bogăției poate funcționa. În anii aceia n-am bănuit niciodată că, prin ajutorul dat marxismului în procesul de acaparare a României, comiteam de fapt o crimă împotriva propriei țări, tot așa cum milioanele de germani care susținuseră național-socialismul lui Hitler o făcuseră pentru că erau convinși că își ajută țara.

Încă de la început, milioane de alți români fuseseră convinși, grație „științei" sovietice a *dezinformației*, să creadă că redistribuția marxistă a avuției le va salva țara. Erau destul de mulți oameni cu stare în România, iar presa controlată de stat a lansat puternice ofensive de dezinformare pentru a convinge pe toată lumea, din orice pătură socială, că România ar putea fi *schimbată* într-o țară prosperă doar prin confiscarea averilor acestora.

Furtul a devenit politică națională pe 30 decembrie 1947, când Regatul României a fost înlocuit cu Republica Populară Română.

Scanned with OKEN Scanner

Noul guvern marxist a confiscat avuția regelui, a acaparat pământul românilor înstăriți, a naționalizat industria și finanțele românești și i-a trimis pe cei mai mulți mari proprietari în gulaguri. Apoi, în 1949, guvernul marxist și-a întors privirea avidă în direcția opusă, către cele mai sărace elemente ale țării. Forțându-i pe țărani să intre în gospodării agricole colective, le-a confiscat pământurile, odată cu animalele și cu uneltele agricole. Practic, în câțiva ani, toată economia românească funcționa pe baza proprietății furate.

„A fura capitalismul este moral, tovarăși", l-am auzit pe Nikita Hrușciov spunând în repetate rânduri. „Nu ridicați din sprâncene, tovarăși. Am folosit intenționat cuvântul *furt*. A fura de la dușmanul nostru este moral", obișnuia el să explice.

„A fura de la capitaliști este o datorie marxistă", obișnuia să predice fostul meu șef, președintele României, Nicolae Ceaușescu, în anii în care am fost consilierul său pe probleme de securitate națională.

Ambii au ajuns să-și conducă țările fără a fi câștigat vreodată un singur ban într-o slujbă productivă. Nici unul dintre ei nu avea nici cea mai mică idee despre ceea ce făcea o economie să funcționeze și amândoi credeau cu pasiune că furtul de la bogați era bagheta fermecată care va vindeca toate racilele economice ale țărilor lor. Ambii conduceau țări ce fuseseră libere, transformate acum în dictaturi marxiste prin redistribuirea masivă a bogăției, ceea ce a făcut în cele din urmă din guvern mama și tatăl a absolut *orice*.

Însă atât Hrușciov, cât și Ceaușescu au murit înainte să afle că, pe termen lung, furtul marxist nu dă roade, nici măcar când este comis de guvernul unei superputeri, așa cum a demonstrat-o în mod devastator prăbușirea Uniunii Sovietice.

Scanned with OKEN Scanner

41
Dezinformarea în America zilelor noastre

În 2008, David S. Broder, un jurnalist cu vechi state de serviciu de la *Washington Post*, compara cu candoare tacticile senatorului Barack Obama de a-și ascunde trecutul cu tacticile pe care piloții militari le folosesc pentru a se proteja când zboară peste o țintă foarte bine apărată de artileria antiaeriană: „Ei eliberează un nor de particule metalice fine, sperând să bruieze traiectoria proiectilelor și a rachetelor trase în direcția lor."[1] Aceasta este, de asemenea, și o bună caracterizare a glasnostului, care, așa cum am explicat mai înainte, este un vechi termen rusesc folosit pentru a defini șlefuirea imaginii conducătorului – sau a celui pretins conducător.

Unul dintre scopurile principale ale fiecărui glasnost pe care l-am întâlnit a fost acela de a ascunde trecutul liderului prin construirea unei noi identități politice. Glasnostul lui Stalin a fost conceput pentru a-i ascunde crimele sale oribile, portretizându-l ca pe un dumnezeu lumesc. Glasnostul lui Hrușciov a fost conceput să creeze la nivel internațional o imagine pașnică pentru omul care a dus asasinatele politice ale Kremlinului în Occident (așa cum a fost demonstrat de Curtea Supremă vest-germană în octombrie 1962, în timpul procesului public al lui Bogdan Stașinski, un ofițer KGB care fusese decorat chiar de către Hrușciov pentru că îi asasinase pe dușmanii Uniunii Sovietice care trăiau în Occident).[2] Ceaușescu, care obținuse gradul de general după ce urmase în secret la Moscova cursurile unei școli a Armatei Roșii pentru comisari politici, și-a orientat glasnostul pe ascunderea acelui trecut și portretizarea lui însuși ca un Napoleon român – un alt tiran cu o înălțime de 1,60 m – care ura Rusia. Gorbaciov, recrutat de KGB pe când studia la Universitatea de Stat din Moscova[3], și-a proiectat glasnostul pentru a-și camufla trecutul în KGB și pentru a se portretiza pe sine drept liderul-magician care a etalat corespondenților occidentali o ușuratică „Miss KGB" în vreme ce promitea

Scanned with OKEN Scanner

să transforme Uniunea Sovietică într-o „societate marxistă a oamenilor liberi".[4]

Astfel se face că în America, în timpul campaniei electorale din 2008 pentru Casa Albă, am avut senzația unui mare déjà-vu. M-am simțit ca și cum aș fi urmărit o reluare a uneia dintre campaniile electorale ale lui Ceaușescu în care am fost implicat de-a lungul anilor în care am trăit în România. Presa lui Ceaușescu a prezentat România predecesorului său, Gheorghiu-Dej, ca pe o țară ruinată, coruptă, devastată din punct de vedere economic și cerea ca ea să fie *schimbată* prin redistribuirea avuției naționale. Era o campanie de dezinformare.

În același fel, mediile de informare apropiate de establishmentul Statelor Unite au zugrăvit America ca pe un tărâm intrat în descompunere, rasist, căzut în ghearele capitalismului prădalnic, incapabil să furnizeze asistență medicală pentru săraci, să-și refacă „școlile dărăpănate" sau să-și înlocuiască „fabricile dezafectate care asiguraseră cândva o viață decentă pentru bărbații și femeile de toate rasele"[5] și asigurau că toate acestea pot fi *schimbate* prin redistribuirea bogăției țării. Aceea era, de asemenea, o campanie de dezinformare.

La fel cum lui Ceaușescu îi plăcea nespus să le amintească tuturor că cineva atât de măreț ca el „se naște o dată la cinci sute de ani", tot așa și senatorul Barack Obama a declarat cu pompă că „noi suntem cei pe care i-am așteptat", folosind cu măiestrie regescul „noi" pentru a propaga adevăratul sens: „Eu sunt Cel pe care l-ați așteptat". Între timp, sediul de campanie al lui Obama din Houston avea atârnat pe pereți un poster imens al idolului comunist Che Guevara, potrivit relatării unui post local din rețeaua Fox News.[6]

Partidul Democrat și mass-media l-au portretizat împreună pe Obama ca pe un mesia american, iar senatorul a consimțit: pe 8 iunie 2008, în timpul unui discurs electoral în New Hampshire, acesta a spus că începutul președinției sale va fi „momentul în care creșterea nivelului apelor oceanice va încetini și planeta noastră va începe să se vindece"[7].

Odată ales, pe parcursul primelor sale 231 de zile la Casa Albă, Obama a susținut 263 de discursuri[8], toate concentrate pe el însuși. Discursul său asupra stării națiunii din 2010 a conținut cuvântul „eu" de șaptezeci și șase de ori. În 2011, când anunța că bravele forțe militare americane l-au ucis pe Osama bin Laden, Obama a utilizat în diverse combinații cuvintele „eu", „mie" și „meu" de treisprezece ori în succintul său discurs de 1 300 de cuvinte.[9] „Eu l-am îndrumat pe

Scanned with OKEN Scanner

directorul CIA. [...] M-am întâlnit în mod repetat cu echipa *mea* pentru securitate națională. [...] Eu am decis că avem suficiente informații secrete pentru a trece la acțiune. [...] La ordinul *meu*, Statele Unite au lansat o operațiune țintită împotriva acelui fort din Abbottabad, Pakistan."[10] Discursul președintelui Obama despre starea națiunii din 2012 a conținut cuvântul *eu* de patruzeci și cinci de ori și cuvântul *mie* de treisprezece ori. Până la acea dată, petrecuse la Casa Albă 1 080 de zile și ținuse 726 de discursuri.[11] *USA Today* notează că, până la sfârșitul mandatului său, președintele Obama ținuse 1 852 de discursuri, intervenții publice și comentarii.[12]

Discursurile egocentrice au fost întotdeauna o fațetă importantă a glasnostului. În fapt, odată cu trecerea timpului, marxismul a devenit un simplu vehicul folosit de conducătorii „marxiști" pentru a construi discursuri de tip glasnost care urmăreau autopromovarea, demonstrând astfel adaptabilitatea extraordinară a marxismului. Discursurile tip glasnost ale lui Lenin au schimbat atât de mult marxismul, încât adepții săi au sfârșit prin a-l numi „leninism". Stalin a pus marxismul, leninismul, dialectica lui Hegel și materialismul lui Feuerbach în aceeași oală a glasnostului și a venit cu propria doctrină politică, una simplificată, pe care a botezat-o „marxism-leninism-stalinism". Discursurile glasnost ale lui Ceaușescu erau un amestec ridicol de marxism, leninism, stalinism, naționalism, aroganță romană și servilism bizantin, numit ceaușism. Toate erau concentrate pe Ceaușescu; fiecare conținea sute de exemple de mie", „mine" și „eu". Și toate erau atât de alunecoase, atât de nedefinite și într-o permanentă schimbare, încât el a umplut 24 de volume ale operelor sale complete fără a fi vreodată în stare să descrie ce anume însemna ceaușismul său!

În cazul lui Obama, pe când candida prima oară pentru președinție, în 2008, politicile lui preferate și palmaresul său electoral au arătat în mod cât se poate de clar că era „cel mai de stânga candidat nominalizat vreodată pentru președinția Statelor Unite"[13]. Și cine poate uita replica sa de-a dreptul marxistă dată „Instalatorului Joe", cu trei zile înainte de dezbaterea prezidențială finală, și anume că „atunci când distribui bogăția în jur este bine pentru toată lumea"[14]?

Președintele Obama este un tânăr politician strălucit care a fost mușcat de căpușa marxistă și care crede în mod evident că trecerea de la capitalism la socialism este lucrul necesar Statelor Unite. Dar să candideze la președinție ca un socialist ascuns însemna să navigheze în ape nefamiliare și se pare că senatorul a decis să-și acopere

Scanned with OKEN Scanner

ideologia radicală comparându-se cu Ronald Reagan[15] și, după alegerea sa, cu Abraham Lincoln[16] și Teddy Roosevelt[17].

Desigur, oamenii de pretutindeni vor ca liderii lor politici să fie mai buni decât predecesorii. Dar chintesența marxismului este *schimbarea*, care este construită pe principiul materialismului dialectic, potrivit căruia *schimbările cantitative generează transformări calitative*. Astfel, „schimbarea", prin redistribuirea avuției țării, a devenit slogan electoral în toate țările blocului sovietic.

Din păcate, *schimbarea* prin redistribuirea bogăției a devenit un slogan electoral și pentru Partidul Democrat în timpul campaniei sale din 2008. Oamenilor le place întotdeauna să primească o masă gratuită. Nu e de mirare că Partidul Democrat a umplut ușor stadioane întregi cu oameni care cereau ca avuția Statelor Unite să fie redistribuită. Unele dintre acele adunări electorale arătau precum mitingurile pline de fervoare ale lui Ceaușescu – mai mult de 80 000 de persoane s-au adunat în fața de acum faimosului templu grecesc care aducea aminte de Casa Albă și care fusese ridicat în Denver pentru a cere ca bogăția Americii să fie împărțită. A fost un superb spectacol de dezinformare.

Potrivit unui amendament din 12 martie 2008, introdus în Senatul Statelor Unite de către senatorul Wayne Allard (R-Colorado), subvenționarea a doar 111 din cele 188 de creșteri de taxe propuse până atunci de Partidul Democrat i-ar păgubi cu 1,4 bilioane de dolari pe oamenii de afaceri și pe alți plătitori de taxe în următorii cinci ani. Această imensă redistribuire a bogăției Americii va face ca taxele impuse oamenilor care câștigă mai mult de 365 000 de dolari să crească până la 132% (93 500 de dolari)[18], dar îl va afecta foarte mult și pe contribuabilul mediu, care câștigă 62 000 de dolari și ale cărui taxe vor crește cu 61% (5 300 de dolari)[19].

Milioane de tineri americani care încă nu plăteau taxe au aplaudat, așa cum au făcut cei mai mulți oameni aparținând celor 38 % de gospodării scutite de la plata taxelor la acea dată. Desigur, ei erau entuziasmați de perspectiva ca administrația democrată să-i forțeze pe bogații Americii să le plătească lor o parte din asigurările medicale, ipoteci, împrumuturi și taxe de școlarizare, așa că s-au grăbit să-i susțină pe candidații democrați.

Partidul Democrat a câștigat Casa Albă și ambele camere ale Congresului Statelor Unite. Curând, noii lideri politici ai Statelor Unite au început să se transforme într-un fel de nomenclatură de tip ceaușist (în blocul sovietic, clasa elitei speciale din care se alegeau bene-

Scanned with OKEN Scanner

ficiarii posturilor guvernamentale înalte) cu putere nelimitată. Această nouă nomenclatură a început să conducă țara în secret, așa cum o făcuse și nomenclatura lui Ceaușescu. „Trebuie să trecem legea așa încât să aflați și voi ce conține", a spus odată presei Nancy Pelosi, pe atunci liderul nomenclaturii Camerei Reprezentanților Statelor Unite.[20] Era o premieră în istoria americană. N-a durat mult până când această nomenclatură – această nouă și arogantă elită – a început să preia sub controlul său băncile, ipotecile pe case, împrumuturile pentru studii, producătorii auto și o mare parte a industriei de sănătate.

Când zeci de mii de americani și-au manifestat dezacordul față de acest transfer al avuției din mâini private în cele ale guvernului și au luat atitudine întru susținerea valorilor tradiționale americane, nomenclatura congresistă i-a numit „extremiști" și potențiali „teroriști"[21]. Este exact cum i-a numit și nomenclatura lui Ceaușescu pe criticii ei.

Pe 7 februarie 2009, coperta revistei *Newsweek*, la acea vreme al doilea cel mai mare săptămânal de știri din Statele Unite, titra: „Suntem toți socialiști acum".[22] Era exact ce titrase ziarul lui Ceaușescu, *Scânteia*, după ce acesta transformase România într-un monument dedicat lui. Schimbarea anunțată de *Newsweek* a produs aceleași rezultate ca schimbarea anunțată de *Scânteia* – dar la scară americană. Mai mult de 14 milioane de americani și-au pierdut slujbele și 41,8 milioane de oameni au primit cartele alimentare. Rata de creștere a PIB-ului a scăzut de la 3-4% la 1,6%. Datoria națională a ajuns în acel an la suma fără precedent de 13 bilioane de dolari și se estimează că va ajunge la 20 de bilioane de dolari până în 2019.

Scînteia a dat faliment. În 2010, săptămânalul *Newsweek* a fost vândut pentru un dolar (și chiar sub noul patronat și în ciuda infuziilor masive de capital, în decembrie 2012 a ajuns să publice ultima ediție tipărită). De asemenea, de-a lungul anului 2010, un exponent al nomenclaturii congresiste – și un admirator înflăcărat și un vizitator al Cubei lui Fidel Castro –, Maxine Waters, membră în Camera Reprezentanților, a început să predice cum că viitorul industriei petroliere a Americii este socialismul. În vreme ce-i interoga sever pe liderii unor companii petroliere în timpul unei audieri în Congres, lui Waters i-au scăpat indicii despre intenția ei reală de a naționaliza toată industria petrolieră, pentru ca apoi să revină la un limbaj mai calm odată ce-a realizat ceea ce spusese: „Și ghici despre ce anume va fi acest liberalism? Acest liberalism va fi despre naționalizare, ăăă, ăăă... va fi practic despre preluarea de către guvern a tuturor

Scanned with OKEN Scanner

companiilor voastre."[23] În 1948, când nomenclatura românească a naționalizat industria petrolului, România era cel de-al doilea exportator de petrol din Europa. Treizeci de ani mai târziu, când m-am despărțit de marxism, România era un mare importator de petrol, benzina era raționalizată, temperatura din locuințe trebuia menținută sub 16 grade Celsius și toate magazinele trebuiau să tragă obloanele nu mai târziu de cinci și jumătate după-amiaza pentru a face economie de energie.

Câțiva comentatori politici conservatori, precum Rush Limbaugh, Sean Hannity, Glenn Beck și Bill O'Reilly, au avertizat că marxismul infecta Statele Unite. Din nefericire, cu rare excepții, liderii ambelor partide, Democrat și Republican, au eșuat în a avertiza țara în legătură cu acest pericol. Pare că nimeni nu crede că este posibil ca Statele Unite ale Americii, liderul Lumii Libere, să fie vulnerabile în fața virusului marxist. Aceasta este o altă consecință a dezinformării.

După câștigarea alegerilor din 2008, Partidul Democrat a început să transforme Statele Unite într-un monument închinat liderului său. Ferească Dumnezeu să se înțeleagă că îl compar pe președintele Obama cu Ceaușescu sau cu orice alt monstru al blocului sovietic – cred cu tărie că primul președinte american de culoare ar trebui să aibă un loc de cinste în istoria țării noastre –, dar notez câteva coincidențe care ar trebui să dea de gândit. În cele ce urmează, iată o listă a proiectelor și a locurilor care poartă deja numele președintelui Obama:

– California: Obama Way, Seaside; Barack Obama Charter School, Compton; Barack Obama Global Preparation Academy, Los Angeles; Barack Obama Academy, Oakland;
– Florida: President Barack Obama Parkway, Orlando; Barack Obama Avenue, Opa-locka; Barack Obama Boulevard, West Park;
– Maryland: Barack Obama Elementary School, Upper Marlboro;
– Missouri: Barack Obama Elementary School, Pine Lawn;
– Minnesota: Barack and Michelle Obama Service Learning Elementary, Saint Paul;
– New Jersey: Barack Obama Academy, Plainfield; Barack Obama Green Charter High School, Plainfield;
– New York: Barack Obama Elementary School, Hempstead;
– Pennsylvania: Obama High School, Pittsburgh;
– Texas: Barack Obama Male Leadership Academy, Dallas.

Schimbarea – către o și mai profundă „echitate" – continua să fie tema Partidului Democrat în vederea alegerilor din 2012, dar ținta

Scanned with OKEN Scanner

era acum capitalismul american. Această nouă cruciadă a fost explicată în articolul „De ce nu funcționează capitalismul?“ al lui Lawrence Summers, fost șef al Consiliului Economic Național în timpul președintelui Obama. Potrivit eseului lui Summers, americanii au fost dezamăgiți de capitalismul de piață: doar „50% din populație avea o opinie pozitivă despre capitalism, în vreme ce 40%, nu“. Motivul: „[Capitalismul produce] inegalitate și mobilitate socială scăzută [...] Problema este reală și profundă, și pare improbabil să se rezolve de la sine fără vreun ajutor. Spre deosebire de îngrijorările periodice, nu e disponibilă nici o soluție evidentă.“ „Cauzele problemei“, potrivit lui Summers, „se află în evoluția tehnologică“. Capitalismul a fost un sistem economic orientat către profit preocupat mai mult de înavuțirea proprietarilor decât de modernizarea economiei țării. Soluția stătea în cercetarea și mijloacele de producție finanțate de guvern.[24]

Solyndra! Vă amintiți fabrica aceea drăguță construită din sticlă și oțel cu 535 de milioane de dolari de la guvern, care pe 31 august 2011 a dat faliment, disponibilizând 1 100 de angajați și sistând toate operațiunile? Aceea era soluția. Acela era viitorul, în opinia lui Summers.

Robert Reich, fost secretar al muncii în timpul lui Bill Clinton, a ținut să-și facă și el cunoscută părerea, spunând despre capitalismul american că este un „capitalism de cazino“, care folosește „banii altor oameni pentru pariuri uriașe care, dacă ies prost, pot provoca dezastre în economie. [...] A fost groaznic pentru economia americană și pentru democrația noastră“[25].

Candidatul republican pentru Casa Albă, Mitt Romney, era întâmplător un „capitalist“, iar mașinăria mediatică a strategiei de dezinformație a Partidului Democrat a lansat o brutală campanie de crucificare a celui mai „odios“ capitalist al Americii, Mitt Romney. În afară de a demoniza constant firma sa de investiții, Bain Capital – care, în realitate, este una dintre cele mai respectate companii din domeniul capitalului de risc –, echipa de dezinformare s-a dovedit și mai creativă. De exemplu, într-un material de 500 de cuvinte publicat pe 10 mai 2012 – simultan cu un material măgulitor despre deschiderea publică a președintelui Barack Obama față de căsătoriile gay –, foarte influentul *Washington Post* l-a descris pe Romney ca pe un agresor homofob care îl torturase psihic pe un anume John Lauber, coleg cu el la colegiul preuniversitar, presupus gay, tăindu-i o șuviță din părul său oxigenat. Potrivit celor de la *Post*, Lauber era un tânăr fragil și peste patru decenii trupul său s-a prăpădit lăsând în

Scanned with OKEN Scanner

urmă un spirit chinuit de Mitt Romney.[26] Oau! Cum îndrăznea acea brută de Romney, așa cum se presupune acum, să candideze la președinție?

Peste câteva zile, povestea din *Washington Post* s-a dovedit a fi în întregime o campanie de dezinformare, dar răul fusese produs. Stu White, care fusese prezentat de *Post* drept martor al atacului brutal al lui Romney asupra lui Lauber, a declarat pentru ANC News că de fapt nu auzise niciodată de incidentul tăierii părului până să fie contactat de *Washington Post*. Sora lui Lauber, Christine, a confirmat că fratele ei „nu rostise niciodată vreun cuvânt despre Mitt Romney sau despre incidentul cu tăierea părului"[27]. Iar Lauber nu era nici pe departe vreun spirit chinuit. Era un tip dur, care făcuse cursuri de dresaj în Anglia și participase la turnee mondiale alături de călăreți de Royal Lipizzaner Stallion. Mai mult, Lauber nu a murit din cauza faptului că spiritul îi fusese frânt de Romney. A murit de cancer. Potrivit necrologului publicat de *South Bend Tribune* la data morții sale, în 2004, „Lauber a dus o viață plină, absolvind Universitatea Vanderbilt și devenind membru al British Horse Society. A obținut un brevet de marinar, a deținut, în trei state, licența de antreprenor de pompe funebre și a fost șeful unei stațiuni [de lux], așa-numita Russian Resort din California. De asemenea, a fost contractant civil în Irak"[28]. Potrivit surorii sale, Lauber a purtat părul blond până la moarte. „N-a încetat niciodată să și-l oxigeneze."[29]

Pentru cei care au îndrăznit s-o ia din nou de la zero pentru a deveni cetățeni ai acestei țări – la fel ca mine, la fel ca alte milioane de oameni care au așteptat răbdători la coadă pentru actele de emigrare –, America este „Canaanul capitalismului, pământul făgăduinței", cum l-a numit vizionarul economist german Werner Sombart în 1906.[30] Acest „Canaan al capitalismului" nu a fost creat de Jeremiah Wrights; a fost creat de un lung șir de președinți americani care erau capitaliști ca Mitt Romney, bărbați îndeajuns de cutezători pentru a avea succes în afaceri și pentru a aduna averi considerabile.

George Washington ar avea în prezent, la valoarea de astăzi a dolarului, o avere de 525 de milioane, Thomas Jefferson – 212 milioane, Theodore Roosevelt – 125 de milioane, Andrew Jackson – 119 milioane, James Madison – 101 milioane, Lyndon Johnson – 98 de milioane, Herbert Hoover – 75 de milioane, iar Franklin Delano Roosevelt – 60 de milioane. Se poate ca John Fitzgerald Kennedy să nu-și fi câștigat singur averea, dar a moștenit aproximativ un miliard de dolari. Avuția estimată a lui Bill Clinton este de 80 de milioane de

Scanned with OKEN Scanner

dolari. Unii dintre acești președinți o duceau mai bine ca alții; dar nici unul nu a fost vreodată numit un „capitalist odios".

Alegerile din 2012 au pus capăt acestei tradiții americane. Capitalismul a pierdut alegerile pentru prima dată în istoria Statelor Unite. Mașinăria de *dezinformație* a Partidului Democrat a fost capabilă să deformeze trecutul capitalist al lui Romney într-o asemenea măsură încât acesta a trebuit să se plaseze mereu în defensivă, din cauză că era mereu portretizat ca un vorace prădător capitalist, când, după toate datele, istoria sa personală a fost una de o extraordinară generozitate și umanitarism.

Statele Unite au câștigat Războiul Rece pentru că Ronald Reagan a fost ales președinte mult după ce acesta se vindecase de dragostea din tinerețe pentru socialismul lui Marx. Președintele Reagan a fost capabil să vadă lumea din prisma ideologiei seducătoare a lui Marx și să-și dea astfel seama că în realitate nu e decât o înșelătorie politică. Apoi a putut s-o subjuge. Să sperăm că președintele Obama va reuși și el, de unul singur, să se schimbe.

Scanned with OKEN Scanner

42
De la dezinformare la asasinare

Asasinarea lui John Christopher Stevens, ambasadorul Statelor Unite în Libia, săvârșită în 2012 de către teroriști islamici, mi-a amintit foarte acut de asasinarea, săvârșită în public, în 1973, a lui Cleo A. Noel Jr., ambasadorul Statelor Unite în Sudan. Ambii au fost omorâți de către teroriști islamici înarmați care au dat buzna și au ocupat reprezentanțele noastre diplomatice – un act de război împotriva Statelor Unite, potrivit dreptului internațional. Ambii coordonatori ai acestor asasinate au ajuns să fie cunoscuți de guvernul american, care, din motive politice, a ales să le țină secrete identitățile.

Dați-mi voie să vă duc în urmă cu patru decenii și să vă ofer o privire din interior asupra a ceea ce s-a petrecut cu adevărat, deoarece cred că există câteva lecții importante de învățat privind negocierea crizelor de astăzi.

În 1973, ofițerul de legătură din România al liderului OEP Yasser Arafat, Hani al-Hassan (*nom de guerre* Abu Hasan), ne-a informat pe noi, românii, că Arafat trimisese un comando în Sudan, condus de omul său de încredere Abu Jihad (născut Khalil al-Wazir), pentru a desfășura o operațiune cunoscută sub numele de cod „Nahr al-Barad" („Râul Rece"), după ce, cu unsprezece zile înainte, o tabără de antrenament palestiniană fusese distrusă de avioanele de vânătoare israeliene. Sarcina lui Abu Jihad era de a lua ostatici câțiva diplomați americani de la Khartoum, pe care Arafat dorea să-i folosească drept monedă de schimb pentru „eliberarea" lui Sirhan Sirhan, asasinul palestinian al lui Robert Kennedy.

„Ooppriți-l!" a strigat dictatorul Nicolae Ceaușescu când i-am dat vestea. Din pricina relației sale apropiate cu Arafat, Ceaușescu se temea că propriul său nume ar putea fi implicat în acea crimă sinistră. „Ooppriți-l!" a repetat Ceaușescu.

Era prea târziu. Câteva ore mai târziu am aflat că, după ce președintele Richard Nixon refuzase solicitările teroriștilor, comandoul

Scanned with OKEN Scanner

OEP a executat trei dintre ostatici: ambasadorul Statelor Unite Cleo A. Noel Jr., adjunctul acestuia, George Curtis Moore, și însărcinatul cu afaceri belgian, Guy Eid. Potrivit lui Hassan, liderul OEP însuși ordonase, prin radio, ca ostaticii să fie împușcați.

În 2002, James Welsh, ofițer în rezervă al marinei americane și fost analist de informații pentru Agenția Națională de Securitate (NSA) în perioada 1972–1974, mi-a oferit mai multe detalii despre implicarea personală a lui Arafat în acest brutal asasinat. Welsh mi-a pus la dispoziție documente originale și transcrieri ale unor interceptări care arată că în februarie–martie 1973, NSA înregistrase în secret comunicațiile radio dintre Arafat și Abu Jihad din timpul operațiunii OEP „Nahr al-Barad", care s-a soldat cu uciderea ambasadorului Cleo Noel. Aceste conversații au fost înregistrate de Mike Hargreaves, ofițer NSA staționat în Cipru, iar transcrierea a fost păstrată într-un dosar cu nume de cod „Fedayeen".[1]

Potrivit documentelor lui Welsh, pentru a comunica cu Abu Jihad, Arafat a folosit un radio Racal cu bandă laterală unică pe frecvența de 7 150 kHz. Pe 2 martie 1973, în jurul orei opt seara, ora locală, Abu Jihad a transmis prin radio ordinul de executare a ostaticilor luați în operațiunea „Nahr al-Barad". Din cauză că după o oră presa internațională încă nu anunțase asasinatul, Arafat însuși, utilizând propriul său radio, a dat din nou ordinul de ucidere a ostaticilor. Mai târziu, în aceeași zi, Arafat le-a cerut teroriștilor săi, tot prin radio, să-i elibereze pe diplomații saudiți și iordanieni și să se predea autorităților sudaneze. „Explicați-vă cauza justă în fața măreților mase arabe sudaneze și a opiniei internaționale. Suntem alături de voi, pe aceeași cale."[2]

Din câte știu, guvernul Statelor Unite nu l-a acuzat niciodată pe Arafat de această crimă dovedită fără echivoc – fie într-un tribunal, fie măcar în „tribunalul opiniei publice". Și nici Arafat nu a recunoscut-o public, deși considera acest asasinat o chestiune de mare merit. Am aflat de la fostul prim-ministru al României, Ion Gheorghe Maurer, că în mai 1973, la București, în timpul unui dineu privat cu Ceaușescu, Arafat, plin de entuziasm, s-a lăudat cu acest asasinat săvârșit cu sânge-rece. Maurer, un avocat educat în Occident, care tocmai se retrăsese din funcția de prim-ministru, participase la acel dineu. „Fii atent", i-a spus Maurer lui Arafat. „Indiferent de cât de sus te crezi, tot poți fi condamnat pentru crimă și furt." Deși comunist fanatic, Maurer era dominat de o voluptuoasă și superstițioasă teamă de a fi prins încălcând ceea ce el numea acele două legi fundamentale ale civilizației.

Scanned with OKEN Scanner

„Cine, eu?“ a spus Arafat, clipind neastâmpărat. „N-am avut niciodată nimic de-a face cu acea operațiune.“

Yasser Arafat era produsul „științei“ dezinformării inventate la Kremlin și devenise în cele din urmă expert în manipularea acestei arme invizibile. Arafat – al cărui nume real era Mohammed Yasser Abdel Rahman Abdel Raouf Arafat al-Qudwa al-Husseini, iar al său *nom de guerre*, Abu Ammar – era în realitate un naționalist egiptean burghez transformat în terorist palestinian printr-o operațiune de dezinformare a KGB, la mijlocul anilor 1960. Într-o primă etapă, KGB-ul a distrus documentele oficiale care dovedeau că Arafat se născuse la Cairo, în Egipt, înlocuindu-le cu documente fictive care atestau că fusese născut în Ierusalim, având astfel indubitabile origini palestiniene. În zorii ascensiunii sale, mulți arabiști au privit noul loc de naștere al lui Arafat cu scepticism. Chiar și după douăzeci și doi de ani, una dintre cel mai bine documentate cărți despre OEP susținea că Arafat „s-a născut la Cairo sau la Gaza pe 27 august 1929“[3]. Însă, în cele din urmă, se pare că certificatul său fictiv de naștere fabricat de KGB s-a impus, iar presa internațională de astăzi îl consideră palestinian prin naștere. Așa cum arătase Mao Zedong, cu o vorbă rămasă celebră, „o minciună repetată de o sută de ori devine adevăr“.

Apoi, KGB-ul i-a dat lui Arafat o „ideologie“ și o „imagine ideologică“, așa cum procedase și în cazul comunistului indian Romesh Chandra, președintele organizației KGB sub acoperire denumite solemn Consiliul Mondial al Păcii. În Europa, cei mai mulți dintre acești oameni erau cunoscuți în mod oficial pur și simplu ca activiști pentru pace, promotori ai drepturilor femeilor, ecologiști și tot așa. Însă aceste orientări ideologice nu au avut același impact de masă în lumea arabă. Prin urmare, mașinăria *dezinformației* KGB l-a creionat pe Arafat ca pe un antisionist feroce – o imagine care nu era deloc greu de obținut. Tot KGB-ul i-a ales un „erou personal“ – marele muftiu Haj Amin al-Husseini, care vizitase Auschwitz-ul la sfârșitul anilor 1930 și le reproșase germanilor că *nu sunt chiar atât de hotărâți să-i extermine pe evrei*. (În 1985, Arafat este înregistrat când aduce omagiile sale muftiului, spunând că era „extrem de mândru“ că îi poate călca pe urme.[4])

Nici măcar când încă mă aflam în România, nu am știut numele ofițerului KGB care se ocupa de Arafat – ceea ce era o practică normală. Deși KGB-ul știa identitatea tuturor ofițerilor DIE, nu a dezvăluit niciodată identitățile propriilor ofițeri – chiar și șeful serviciului

Scanned with OKEN Scanner

sovietic de informații externe, generalul Saharovski, a călătorit în România sub un nume operativ (Aleksandr Saharov). Cu toate acestea, mulți ani mai târziu, Oleg Gordievski, fost ofițer KGB, care defectase în Marea Britanie, a relevat faptul că, în anii 1970, ofițerul de caz KGB al lui Arafat era locotenent-colonelul Vasili Feodorovici Samoilenko. Tot acesta fusese responsabil cu aducerea clandestină a teroriștilor lui Arafat în Uniunea Sovietică pentru a fi antrenați la școala de operațiuni speciale a KGB-ului de la Balașiha, la est de Moscova.[5]

Departamentul de dezinformare al KGB-ului l-a însărcinat pe Arafat să creeze și să conducă un grup terorist numit Fatah, iar în urma războiului arabo-israelian de șase zile din 1967 a făcut tot ce era necesar pentru a-l catapulta în fruntea OEP. Conducătorul egiptean Gamal Abdel Nasser, care și el era o marionetă sovietică[6], a propus în mod public numirea lui Arafat.[7] Restul este istorie.

În 1978, liderul sovietic Leonid Brejnev și șeful KGB Iuri Andropov l-au implicat pe fostul meu șef, Nicolae Ceaușescu, într-un complot al *dezinformației*, al cărui scop fusese să determine Statele Unite să stabilească relații diplomatice cu Arafat. Ideea era simplă: să-l pui pe Arafat să pretindă că transformă OEP-ul terorist într-un *guvern din exil* care era dispus să renunțe la terorism. Brejnev și Andropov credeau că nou alesul președinte al Statelor Unite Jimmy Carter va mușca momeala. Moscova i-a dat lui Ceaușescu această misiune, pentru că, până în 1978, el era unul dintre tiranii care se bucura de cele mai multe favoruri la Washington. Ceaușescu a acceptat deoarece își închipuia că acest scenariu de dezinformare le va aduce Premiul Nobel pentru Pace lui și lui Arafat.

„Dar noi suntem o revoluție", a explodat Arafat, după ce Ceaușescu i-a explicat ce anume dorea Kremlinul de la el. „Noi am fost născuți ca o revoluție și ar trebui să rămânem o revoluție dezlănțuită." Arafat a postulat că palestinienilor le lipseau tradiția, unitatea și disciplina pentru a deveni un stat formal. Că statalitatea era un lucru potrivit doar pentru o generație viitoare. Că toate guvernele, chiar și cele comuniste, erau constrânse prin legi și acorduri internaționale și că el nu era dispus să pună nici o lege și nici un alt obstacol în calea luptei palestiniene pentru *eradicarea* statului Israel.

Totuși, fostul meu șef a reușit să-l convingă pe Arafat să se concentreze pe păcălirea președintelui Carter. Deși în sinea lui Ceaușescu era de acord că „un război al terorii este singura noastră armă realistă", i-a mai spus lui Arafat că, dacă am transforma OEP-ul

Scanned with OKEN Scanner

într-un *guvern în exil* și am pretinde că renunțăm la terorism, Occidentul îl va scălda în bani și glorie. „Dar trebuie să te prefaci, iar și iar", a accentuat șeful meu.

În aprilie 1978, l-am însoțit pe Ceaușescu la Washington, unde l-a convins pe președintele Carter că îl poate determina pe Arafat să-și transforme OEP-ul într-un guvern în exil care să se supună legilor, dacă Statele Unite ar stabili relații oficiale cu el. Trei luni mai târziu mi-a fost acordat azilul politic de către Statele Unite, iar tiranului României i s-a năruit visul de a obține Premiul Nobel pentru Pace. Însă în 1994, Arafat a primit râvnitul premiu pentru că promisese să transforme organizația sa teroristă într-un fel de guvern în exil (Autoritatea Palestiniană) și a pretins, în mod repetat, că va aboli articolele din Acordul OEP din 1964 care chemau la distrugerea statului Israel și că va pune capăt terorismului palestinian.

Cu toate acestea, în 1995, numărul israelienilor uciși de teroriștii palestinieni crescuse cu 73 % comparativ cu perioada de doi ani care precedase decernarea Premiului Nobel pentru Pace lui Arafat.[8] La sfârșitul anului școlar palestinian 1998–1999, toate cele 150 de noi manuale folosite de Autoritatea Palestiniană a lui Arafat spuneau despre Israel că este „dușmanul sionist" și echivalau sionismul cu nazismul.

În septembrie 2000, Arafat a lansat o nouă intifadă. Până în iunie 2002, se înregistraseră deja 13 494 de incidente de terorism palestinian împotriva israelienilor, în care mai mult de 600 de civili își pierduseră viețile.[9] Șase luni mai târziu, numărul civililor israelieni uciși de „martirii" OEP a depășit 700.[10]

Desigur, oamenii se pot schimba de-a lungul anilor, dar doar dacă rup legăturile cu trecutul lor. Exact asta am făcut. A fost o experiență dureroasă, dar mi-a oferit o perspectivă cu totul nouă. Arafat n-a fost niciodată motivat să se schimbe, din cauză că șefii de stat bine intenționați din Occident îi tot spuneau ce lider măreț este. De exemplu, la semnarea Acordului Wye de la Casa Albă, pe 23 octombrie 1998, președintele Bill Clinton și-a încheiat intervenția publică mulțumindu-i lui Arafat pentru „deceniile și deceniile și deceniile de reprezentare neobosită a dorinței poporului palestinian de a fi liber, autonom și la el acasă"[11].

Să sperăm că asasinul ambasadorului John Christopher Stevens din Benghazi nu va primi Premiul Nobel pentru Pace și nici nu i se va întinde covorul roșu la Casa Albă.

Scanned with OKEN Scanner

Yasser Arafat a murit la Paris pe 11 noiembrie 2004, ca urmare a unei boli fulgerătoare. Cauza morții nu este clară. În iulie 2012, rapoartele unor experți elvețieni care au examinat îmbrăcămintea lui Arafat arătau că acesta ar fi putut muri prin otrăvire cu poloniu-210. În noiembrie 2012, o echipă internațională de medici legiști a deschis cavoul lui Arafat din Ramallah, Cisiordania, și a prelevat probe de pe diferite porțiuni ale corpului în vederea unor cercetări ulterioare amănunțite.[12]

Până acum, așa cum am menționat anterior, mai existase doar un singur alt caz cunoscut de deces prin otrăvire cu poloniu-210, acela al fostului ofițer KGB Alexander Litvinenko (2006), care fugise în Marea Britanie și dezvăluise serviciului britanic de informații externe, MI6, anumite secrete foarte importante ale KGB/FSB. Unul dintre acele secrete, care a devenit public, era că Ayman al-Zawahiri, actualul lider al Al-Qaeda, fusese antrenat jumătate de an de către KGB/FSB în Daghestan, în 1997.[13] O altă dezvăluire extrem de dezastruoasă făcută de Litvinenko, care a ajuns în atenția publică, a fost că Romano Prodi, fost prim-ministru al Italiei și al zecelea președinte al Comisiei Europene, fusese pentru mult timp agent de informații al KGB/FSB. Litvinenko a spus că aflase această informație de la generalul KGB Anatoli Trofimov în perioada în care el, Litvinenko, încă lucra pentru KGB/FSB. Trofimov a fost împușcat mortal în Moscova, în 2005.[14] În 2002, Comisia Mitrohin, un comitet parlamentar constituit în acel an de către parlamentul italian pentru a investiga presupusele legături cu KGB-ul ale politicienilor italieni, a ajuns la concluzia că Prodi fusese „omul KGB-ului în Italia"[15] și că într-o anumită măsură fusese implicat în asasinarea, în 1978, a primministrului italian Aldo Moro, care a fost răpit și ucis de către o organizație teroristă finanțată de KGB și cunoscută ca Brigăzile Roșii.[16]

Pe 1 noiembrie 2006, Litvinenko s-a îmbolnăvit subit – la fel ca Arafat – și a fost spitalizat. Boala lui Litvinenko a fost mai târziu pusă pe seama otrăvirii cu poloniu-210, un izotop foarte toxic despre care se știa că fusese utilizat de fosta Uniune Sovietică ca inițiator pentru armele nucleare. Litvinenko a murit pe 22 noiembrie 2006. The Crown Prosecution Service a cerut pe 22 mai 2007 extrădarea în Marea Britanie a cetățeanului și rezidentului rus Andrei Lugovoi (fost ofițer KGB), acuzat de a-l fi ucis pe Litvinenko. Pe 5 iulie 2007, Rusia a respins cererea de extrădare. Peste noapte, Lugovoi a devenit membru al Dumei ruse, primind astfel imunitate parlamentară!

Scanned with OKEN Scanner

La data scrierii acestor rânduri, nimeni nu știe dacă poloniul-210 va fi găsit în probele prelevate din scheletul lui Arafat cu ocazia exhumării sale. Cu toate acestea, există motive solide pentru a afirma că KGB/FSB se săturase de Arafat și decisese să scape de el. Arafat devenise simbolul *dezinformației* și terorismului de astăzi și începuse să fie cunoscut ca omul KGB-ului – la vârful comunității KGB era poreclit „*Ceiadbom*" (de la *Celoveceskaia iadernaia bomba*, sau „bomba nucleară umană"). Documente originale sustrase din arhivele KGB/FSB după prăbușirea Uniunii Sovietice au pus gaz pe foc.

Documente din Arhiva Mitrohin descriu strânsa colaborare a lui Arafat cu DIE, serviciul românesc de informații externe în care lucram, și cu KGB-ul la începutul anilor 1970. Alte documente dezvăluie antrenamentul secret pe care KGB-ul l-a asigurat gherilelor lui Arafat, precum și canalele ultrasecrete folosite de KGB pentru a înzestra OEP-ul cu arme. Unele dintre aceste documente dezvăluie chiar *dacea* [locuința] ultrasecretă a KGB-ului, cu nume de cod „Barviha-1", folosită de Wadie Haddad, șeful organizației lui Arafat responsabile de contrabanda cu arme din Uniunea Sovietică. Alte documente KGB sustrase de Mitrohin arată că șeful KGB, Andropov, a cerut aprobarea lui Brejnev de a-l folosi pe Haddad pentru răpirea directorului adjunct al centralei CIA din Liban.

Pe 25 mai 1970, Brejnev a aprobat răpirea, iar noul șef al Departamentului V (răpiri și asasinate), generalul Nikolai Pavlovici Gusev, l-a însărcinat pe Haddad cu această misiune.[17] Din fericire, acea operațiune a eșuat.

În urma dezvăluirii unei alte informații secrete din interiorul KGB-ului reiese că, în timpul unei vizite pe care a făcut-o la Moscova în mai 2001, Arafat a încheiat o alianță secretă cu Iranul, implicând livrări de armament greu către teroriștii OEP. Acest nou parteneriat a fost aranjat în timpul unei întâlniri clandestine desfășurate la Moscova a două dintre ajutoarele de nădejde ale lui Arafat (Fuad Shobaki, ofițerul responsabil cu finanțarea operațiunilor militare, și Fathi al-Razem, adjunctul de comandant al poliției navale palestiniene) cu un oficial guvernamental iranian al cărui nume nu a fost dezvăluit. În schimbul ajutorului iranian, Arafat a fost de acord să ofere Iranului accesul la informațiile secrete palestiniene privind pozițiile militare israeliene.[18]

Șapte luni mai târziu, pe 4 ianuarie 2002, forțele navale israeliene și cele aeriene au capturat în Marea Roșie un cargobot care transporta aproximativ cincizeci de tone de armament ofensiv care fusese

Scanned with OKEN Scanner

încărcat în Iran. Nava, *Karine A*, era deținută de Autoritatea Palestiniană (PA), iar căpitanul ei era polițist naval al PA. Armata israeliană a dus nava capturată în Israel, unde autoritățile au expus armamentul găsit la bordul acesteia. Cele mai multe dintre armele prezentate publicului erau interzise Autorității Palestiniene prin acordul de la Oslo semnat de Arafat în 1993. Printre acestea erau rachete Katiușa sovietice cu rază lungă de acțiune, obuziere cu rază lungă de acțiune, rachete antitanc și o mare cantitate de explozibil de tipul Semtex. General-locotenentul Shaul Mofaz, șeful armatei israeliene, a declarat că, dacă acest arsenal de război „ar fi ajuns pe mâinile teroriștilor [palestinieni]", ar fi „intensificat în mod drastic activitatea teroristă" în Orientul Mijlociu.[19]

Este semnificativ faptul că, deși Israelul și Statele Unite au publicat probe scrise indubitabile privind implicarea personală a lui Arafat în afacerea *Karine A* prezentată mai sus, și anume contrabanda cu arme interzise provenite din Iran, Arafat a continuat să nege cu încăpățânare, inclusiv într-o scrisoare personală, foarte mediatizată, trimisă președintelui George W. Bush, că ar fi avut vreodată cunoștință de acest lucru.

În 2002, Arafat a săvârșit o altă înșelătorie de masă, ale cărei detalii operative indicau faptul că era încă ajutat de consilieri în materie de *dezinformație* de la KGB/FSB. Până în primăvara lui 2001, atentatele sinucigașe cu bombă comise în Israel deveniseră evenimente aproape zilnice. Aceste atacuri au culminat cu „Masacrul de Pesah" din 27 martie. Un terorist palestinian a intrat în sala de mese a unui anume Park Hotel din orașul de coastă Netanya și a detonat o bombă, ucigând 29 de oameni și rănind alți 140.[20] Nemaifiind dispus să tolereze uciderea zilnică a civililor săi, guvernul Israelului a lansat operațiunea „Scutul Defensiv" (29 martie–21 aprilie 2001). Scopul ei era de a distruge infrastructura teroristă a OEP, ascunsă în orașul Jenin, care devenise un cartier general care avea și fabrici de bombe.[21]

Când au pătruns în tabăra teroristă a OEP din Jenin în aprilie 2002, trupele israeliene au găsit o întreagă rețea de tunele și buncăre pline cu explozibili gata să fie detonați la intrarea soldaților. Treisprezece soldați israelieni au murit când un atentator sinucigaș palestinian de doar 14 ani a produs o serie de explozii care au demolat o construcție de acest fel în timp ce soldații o percheziționau.[22] Imediat, Autoritatea Palestiniană a lui Arafat a lansat cu succes un plan de dezinformare tripartit care a urmat literă cu literă regulile

Scanned with OKEN Scanner

KGB pentru minimalizarea unui dezastru național: negarea implicării directe, minimalizarea pagubelor și, când adevărul iese la suprafață, susținerea cu insistență a faptului că dușmanul este cel care poartă vina.

Mai întâi, Arafat a negat orice responsabilitate în acea tragedie. Apoi, a refuzat să recunoască faptul că vreun soldat israelian a murit în acel dezastru. Iar când adevărul a ieșit în sfârșit la suprafață, mașinăria *dezinformației* lui Arafat a lansat zvonul fals cum că această catastrofă din Jenin fusese provocată de soldații israelieni, care pasămite ar fi omorât mai mult de o mie de civili palestinieni care erau încă îngropați sub dărâmături.[23]

Însă în mai 2002, după ce toate trupurile celor uciși au fost recuperate din tabăra de la Jenin, șeful adjunct al biroului ONU în Jenin, Charles Kapes, a raportat că doar 54 de palestinieni fuseseră de fapt omorâți. Israelienii au anunțat că au găsit doar 46 de morți printre dărâmături, inclusiv o stivă de cinci cadavre care fuseseră folosite ca mecanism-capcană.

„Indiferent de cifrele pe care le acceptăm", a conchis David Holley, expert militar britanic care lucra pentru Amnesty International, „nu a fost nici un masacru"[24]. Secretarul de stat american, Colin Powell, a anunțat, de asemenea, în mod oficial, că nu exista nici o probă al vreunui masacru israelian în Jenin, așa cum pretindeau palestinienii.[25]

În aprilie 2002, fostul director al Agenției Centrale de Informații, James Woolsey, a respins afirmațiile OEP potrivit cărora liderul ei fusese ales democratic. „Arafat a fost ales exact așa cum a fost ales și Stalin, dar nu atât de democratic precum Hitler, care măcar a avut oponenți", a declarat Woolsey.[26] Știa despre ce vorbește, pentru că fusese în fruntea CIA când OEP-ul lui Arafat a început să execute marea transformare dintr-o organizație de teroriști sângeroși într-un pretins organism de guvernare care în aparență organiza alegeri corecte. Devoalarea înșelătoriei de la Jenin, care avea peste tot întipărite amprentele unei operațiuni de dezinformare a KGB-ului, pare să fi fost ultima picătură cu care Arafat umpluse paharul. Venise vremea ca el să plece.

Un nou lider, mult mai orientat înspre Occident, a fost gata să-l înlocuiască pe sângerosul, demodatul și compromisul Arafat. Puțini oameni au remarcat că Mahmoud Abbas, care i-a luat locul lui Arafat și continuă să fie președinte al (recent numitei) Autorități Naționale Palestiniene, a fost educat la rându-i în fosta Uniune Sovietică.

Scanned with OKEN Scanner

Abbas a absolvit Universitatea Patrice Lumumba din Moscova, o instituție de învățământ controlată de KGB, a cărei misiune secretă era aceea de a forma o nouă generație de străini, dedicați promovării intereselor Kremlinului în țările lor de origine. Primii 288 de studenți, veniți din 47 de țări, au absolvit în 1965. Curând după aceea, generalul Aleksandr Saharovski, care fusese consilierul-șef sovietic pentru Securitatea română înainte să devină șeful informațiilor externe ale Uniunii Sovietice, a solicitat DIE să ajute la descoperirea unor „străini prietenoși" cărora le-ar putea fi acordate burse la Lumumba. După câte cunosc, toți studenții străini de la Lumumba cooperau, într-un fel sau altul, cu biroul extern al KGB.

Mai mult, puțini oameni au realizat că la scurtă vreme după moartea lui Arafat, chiar Națiunile Unite s-au transformat într-o marionetă fățișă a KGB/FSB. Pe 2 decembrie 2004, secretarul-general al ONU, Kofi Annan, a susținut propunerile „Panelului la nivel înalt privind amenințările, provocările și schimbarea", împuternicit de el spre a proiecta o Organizație a Națiunilor Unite „pentru secolul XXI".[27] Panelul a recomandat ca Statele Unite și Israelul să fie mai departe izolate prin încetățenirea regulii ca doar ONU să autorizeze războaie preventive împotriva terorismului sau a oricăror alte amenințări. Este greu de crezut, dar adevărat, că principalul membru al onorabilului panel al lui Annan era fostul general KGB, Evgheni Primakov, fost consilier sovietic de informații al lui Saddam Hussein, care ajunsese să conducă pentru o vreme serviciul de spionaj al Rusiei – și să fredoneze arii de operă alături de secretarul de stat american Madeleine Albright, în vreme ce, în secret, derula prin spatele ei infamul caz de spionaj Aldrich Ames. Un alt membru proeminent era Qian Qichen, fost ofițer roșu al spionajului chinez, care lucrase sub acoperire diplomatică în străinătate și care făcuse parte din Comitetul Central al Partidului Comunist Chinez când acesta ordonase reprimarea sângeroasă a demonstrației din Piața Tiananmen, din 1989, promovase, fiind acceptat în *Politburo*, iar în 1998 devenise președinte al Consiliului de Stat al Chinei. Și mai era apoi Amr Moussa, secretarul general al Ligii Arabe, căruia „îi lipsește echilibrul de putere oferită de Uniunea Sovietică"[28] și este încă incapabil să condamne – ca să nu mai vorbim de faptul că nici să prevină nu este în stare– terorismul.

Scanned with OKEN Scanner

43
Cultul de tip marxist al personalității și apa grea

Ultima duminică din iunie a fost prima zi cu adevărat de vară a anului 1978, îmbiindu-i aproape pe toți românii să se bucure în aer liber de soarele cald. Până și președintele obsedat de muncă, Nicolae Ceaușescu, a scurtat întâlnirea pe care o avea cu cei mai apropiați colaboratori ai săi și și-a scos afară anturajul pentru o partidă de volei.

„Hai să mergem acasă", l-a anunțat Elena pe soțul ei, după ce echipa lui câștigase, ca de obicei, jocul. Cotcodăcea ca o găină – și mergea ca o rață –, dar tonul vocii sale nu lăsa loc de întors.

De îndată ce cuplul Ceaușescu a dispărut din vizor, am sărit în mașina mea. „Acasă", am spus. „Acasă", a repetat mecanic șoferul, băgând Alfa Romeo-ul bleumarin în viteză și demarând cu scârțâit de roți. „A trecut ceva vreme de când nu v-ați mai văzut casa pe lumină de zi, nu-i așa, tovarășe general?"

În România lui Ceaușescu, la fel ca în toate țările fostului bloc sovietic, liderul suprem era dumnezeu, iar serviciul său de spionaj era bagheta magică cu care spera să-și transforme țara într-un templu dedicat lui însuși. Până atunci, câteva luni la rând, fusesem prins cu munca mai mult ca niciodată , iar acum simțeam o nevoie bruscă de a face ceva, orice, pentru mine.

Am fost ocupat câteva săptămâni. Ceaușescu, care dorea să apară în lume ca un naționalist independent ce va face o breșă în zidul ce înconjoară blocul sovietic, însărcinase Direcția de Informații Externe (DIE) cu lansarea în Occident a minciunii că el fusese suficient de curajos ca să-l execute pe unul dintre vechii săi generali, Ion Șerb, după ce-l surprinsese transferând sovieticilor documente secrete. Generalul nu a fost nici acuzat de spionaj, și nici n-a fost executat; cu toate acestea, curând, mai multe articole despre „curajosul" Ceaușescu au apărut în Europa Occidentală și în Statele Unite.

Scanned with OKEN Scanner

Odată ce născocirea a fost lansată, Ceaușescu m-a trimis degrabă la Bangui pentru a-i pregăti o nouă vizită în Republica Centrafricană, deși sarcina mea reală era de a-l convinge pe președintele Jean-Bédel Bokassa că Ceaușescu avea înclinații nu doar antisovietice, ci și antiamericane, iar eu, prin urmare, trebuia să-l curtez pe Bokassa să-i concesioneze „independentului" Ceaușescu exploatarea unora dintre minele sale de diamante. Așa cum s-a dovedit, acea sarcină a fost floare la ureche în comparație cu eforturile pe care a trebuit să le fac pentru a-i găsi acolo Elenei un salon de înfrumusețare. În timpul ultimei ei vizite în Bangui, coafeza ei românică luase un parazit intestinal, așa că de data aceasta a trebuit să colind – fără succes – pădurile ecuatoriale în căutarea unui salon de înfrumusețare care să-i aranjeze Elenei coafura. Toate erau în fișa postului meu.

După aceea, mi-am însoțit șeful la Cairo și, chiar înainte să ne întoarcem la București, m-a expediat în Germania de Vest, unde trebuia să mai fac o mutare în afacerea Fokker. Apoi, recrutarea de către KGB-ul sovietic a comandantului garnizoanei militare din București a fost înregistrată pe bandă, în secret, de către contraspionajul românesc și tot iadul s-a dezlănțuit. Peste noapte, a trebuit să aduc experți medicali occidentali la București pentru a revitaliza un Ceaușescu distrus. În săptămâna care a urmat a trebuit să mă asigur că Occidentul e inundat de zvonul potrivit căruia comuniștii dogmatici din România, manipulați de Moscova, se revoltaseră împotriva politicii de independență a lui Ceaușescu și îl forțaseră să ceară în secret un vot de încredere, pe care abia l-a obținut, și asta doar prin promisiunea unor salarii mai mari, o săptămână de lucru mai scurtă și pensii mai consistente.

„Sperie-i pe idioți [cei occidentali] că m-ar putea pierde", m-a instruit el.

Pe scurt, în această duminică era pentru prima dată când aveam ocazia să petrec câteva ore doar cu mine însumi. Am simțit nevoia subită să-mi fac pe plac, chiar dacă asta însemna doar să-mi ud florile din grădină. Pe măsură ce goneam în jos pe șoseaua Kiseleff, elegantul bulevard al Bucureștiului care ducea spre vila mea, gândurile au început să-mi fugă știind că în câteva minute voi fi acasă. Puteam deja să mă imaginez sărind în piscină – o partidă de înot lungă, revigorantă, pentru a începe cu începutul.

„Ai schimbat apa?", l-am întrebat pe șofer. Nu exista clor în București în acei ani, așa că elitele din nomenclatură, care aveau norocul să dețină o piscină, trebuiau să schimbe apa.

Scanned with OKEN Scanner

„Îmi pare rău, tovarășe general", a spus șoferul, apăsând cu nervozitate frâna, deși strada era complet goală în față. „Am uitat." Și-a șters fruntea cu mâneca. Chiar și după cei cinci ani de când era șoferul meu, transpira de câte ori făcea vreo prostie, deși nu îmi amintesc să-mi fi ridicat măcar o dată vocea la el. Poate că tocmai ăsta era necazul.

Tăcerea ciudată din mașină a fost spartă de o voce feminină trâmbițând în stația radio: „Șaiș'doi, raporteză lui zero-unu. Repet, șaiș'doi raportează lui zero-unu." Șaizeci și doi era codul meu în rețeaua privată de radiotelefonie a lui Ceaușescu, iar zero-unu era al lui Ceaușescu. „Șaiș'doi raportează lui zero-unu", am răspuns. Și cu asta, basta ședința mea de înot.

Fără să mai aștepte să i se spună, șoferul a făcut stânga cu un scârțâit de roți și a apăsat accelerația până la podea. Ca prin minune, toate luminile semafoarelor în fața noastră s-au făcut dintr-odată verzi, de vreme ce ofițerii de miliție care le controlau mi-au recunoscut mașina.

„Mare păcat, tovarășe general", s-a arătat plin de compasiune șoferul meu.

Ceaușescu se învârtea prin biblioteca sa enormă, cu o mână în rever, pășind cât de repede îi permiteau picioarele sale butucănoase să-i propulseze trupul scund. Petrecuse multe ore în fața oglinzii, perfecționându-și mersul de Napoleon. Napoleon, care avusese și el un metru șaizeci, era idolul său.

„Cine s-a culcat cu cine săptămâna trecută?" a strigat Ceaușescu din celălalt colț al camerei de îndată ce m-a reperat. A supraveghea viețile private ale înalților demnitari ai României era o altă însărcinare secretă de-a mea.

Pentru a deveni lider de necontestat, cineva trebuie să cunoască slăbiciunile subordonaților săi – acesta era „grăuntele de adevăr" în operațiunile de dezinformare ce urmăreau retrogradarea persoanelor inconfortabile. Tendința tipic sovietică – sau poate că rusească, din punct de vedere istoric – a conducătorului de a nu se încrede în nimeni din jurul său și de a abuza de aparatul de informații secrete pentru a afla slăbiciunile înalților birocrați ai țării a dat naștere unităților ultrasecrete de interceptare, însărcinate să monitorizeze înalta nomenclatură din Uniunea Sovietică și din câțiva dintre sateliții ei cei mai apropiați. Printre cei monitorizați în secret de Ceaușescu se aflau prim-ministrul țării și adjuncții acestuia, membrii Biroului Politic și cei mai importanți membri ai cabinetului, precum

Scanned with OKEN Scanner

și miniștrii apărării, ai afacerilor externe și ai comerțului exterior. În cele din urmă, Ceaușescu a mers într-atât de departe, încât și-a monitorizat propriii copii și pe toți membrii familiei lui și a soției.

„Ce mai e nou cu omul nostru de la Dunărea?", a întrebat Ceaușescu, după ce l-am pus la curent cu ultimele bârfe picante.

Mă așteptam și la asta. Erau câteva lucruri în viață mai importante pentru Ceaușescu în acele zile decât proiectul său privind apa grea, pe care el însuși îl botezase cu numele de cod „Dunărea". Ceaușescu se visa transformat într-un lider al Lumii a Treia făcând din România sa „independentă" o țară nucleară, iar apa grea era primul pas către împlinirea acelui vis. Omul nostru infiltrat în „Dunărea" era ofițer DIE sub acoperire, certificat ca inginer occidental care chipurile nu auzise vreodată de România. Se angajase la Atomic Energy of Canada Limited, unde i se dăduse o autorizație strict secretă.

Din fericire, chiar aveam ceva vești bune despre el și le-am putut folosi pentru a preveni una dintre legendarele izbucniri de furie ale lui Ceaușescu, care se produceau ori de câte ori îi displăcea ceea ce aude. Cu o săptămână înainte, am raportat, l-am adus pe om în România, în secret, pentru a-i transmite ultimele ordine ale lui Ceaușescu. Povestea care trebuie să acopere absența lui de la lucru, am explicat, fusese o lungă evadare de weekend în insula spaniolă Mallorca, iar acum se afla deja înapoi în Canada.

„Nici o greșeală?", a întrebat Ceaușescu. Spionajul era pasiunea sa.

Am raportat că unul dintre ofițerii mei sub acoperire îi luase locul omului în vacanța din Palma de Mallorca și că bacșișurile pe care le dăduse personalului hotelier fuseseră suficient de grase ca să și-l amintească toți. Cei doi ofițeri sub acoperire, am subliniat, pot trece drept gemeni.

Ceaușescu a lăsat un zâmbet să-i traverseze fața pământie. Orice viclenie îl entuziasma. I-am spus că individul era, ca întotdeauna, un entuziast și că în două săptămâni ne va lăsa într-o căsuță poștală primul lot de filme nedevelopate conținând planurile pentru „Dunărea".

„Buuun!", s-a oprit Ceaușescu în fața mea, apucându-mi un nasture de la haină. A coborât vocea și mi-a spus: „Ar fi periculos să avem uzina Dunărea construită în Scornicești?" A chicotit, excitat evident de ideea de a-și vedea altfel cu nimic remarcabilul orășel natal ridicat la rangul de centru al programului nuclear al României.

Scanned with OKEN Scanner

După câte îmi amintesc, am făcut o pauză, prefăcându-mă că admir setul de 24 de volume ale discursurilor sale înșirate în bibliotecă. Cu patru luni înainte, când îmi încredințase proiectul „Dunărea", Ceaușescu semnase un decret prezidențial strict secret prin care însărcina Ministerul Industriei Chimice cu producerea apei grele, pe scară industrială, până la sfârșitul planului cincinal. Nimeni însă nu îndrăznise să-i spună că în România exista cel mult o mână de ingineri care să fi auzit cât de cât de apa grea, și m-am gândit că aceea ar putea fi o zi bună pentru mine să-i dau vestea cea proastă.

„Există totuși o mică problemă", mi-am făcut curaj.

„Spune-o!" Ceaușescu, cu ochii lui mici ca două mărgele, mi-a aruncat o privire atentă. „Unde-i rahatul?" a întrebat nervos, nerăbdător să scoată veștile rele la suprafață, acolo unde putea avea de-a face cu ele. „L-a descoperit poliția canadiană pe omul nostru din «Dunărea»?"

Până atunci învățasem că cea mai bună tactică în raporturile cu Ceaușescu era să-l lași să ghicească singur care era vestea proastă, și nu să-l lovești în cap cu ea. Lui Ceaușescu îi plăceau mult filmele polițiste, însă doar cele care îl lăsau să anticipeze următoarea mișcare – l-a disprețuit pe Hitchcock, pe care nu-l putea ghici niciodată.

Problema nu era cu omul nostru din „Dunărea", am răspuns. Era curat ca lacrima. Ca să-l ajut pe Ceaușescu, am încercat să amenajez decorul. Canadienii, am spus, aveau nevoie de câteva sute de experți doar pentru a le proiecta instalațiile de apă grea, și asta fără a-i pune la socoteală pe cei implicați în construirea, iar acum și în administrarea uzinei lor de apă grea.

„Am înțeles!" a exclamat Ceaușescu, pocnindu-și degetele. „Vrei să spui că nu avem experți, da?" Expresia lui a căpătat o lumină vicleană. „Păi de asta mă chinui suportându-te pe tine, *mon cher*."

Venise timpul să o spun, m-am gândit, văzând cum Ceaușescu îmi face complice cu ochiul. I-am explicat că României îi va lua mult mai puțin timp să construiască uzina în parteneriat cu canadienii decât dacă am încerca să facem totul de unii singuri, bazându-ne doar pe tehnologie furată. Aici m-am oprit că să citesc expresia de pe fața șefului. Ofensiva era o tactică bună când aveai de-a face cu el, însă doar până la un punct. Secretul era să nu treci de acel punct.

Pe moment, Ceaușescu părea confuz. Apoi a dat drumul nasturelui de la haina mea. „Niici o întreprinderre mixttăă!" a început dintr-odată să urle. „Nniiciodată! Dacă ccanadienii o pot face, noi ar trebui s-o facem mai bbine!" Canada are doar trei sute de ani vechi-

Scanned with OKEN Scanner

me, a argumentat el, ridicându-și vocea la nivelul unui țipăt eliberat din tot gâtlejul, iar România e pe-aici de mai mult de două mii de ani.

Bâlbâiala crescândă a lui Ceaușescu trăda o furie violentă, care, ca de obicei, a explodat cu iuțeala cu care, pe timpul verii, se stârnește o furtună cu trăsnete. Venise timpul să bat în retragere: „Am un nou film pentru dumneavoastră în această seară, dacă doriți – unul despre Napoleon."

„Unde este?", a întrebat Ceaușescu, fără să se mai bâlbâie.

„În portbagajul mașinii mele."

„Păi ce mai așteptăm?" Ceaușescu a deschis ușa către camera pe care o amenajase ca sală de cinema, cu pasul nerăbdător și dând vârtos din mâini. Țăcănitul ritmic al blacheurilor care loveau podeaua de marmură producea în urma lui un ecou.

Mult după miezul nopții am ajuns din nou acasă. Ceaușescu nu avea somn și mă ținuse acolo să mai vadă un film. Privind către ferestrele întunecate ale casei mele, l-am salutat pe ofițerul de securitate care păzea și locuința mea, și ambasada poloneză. După ce am descuiat ca un robot ușa de la intrare și mi-am atârnat haina în cuier, am apucat unul din telefoanele secrete de pe biroul meu și am format patru cifre. „Ești liber să pleci acasă", am mormăit către aghiotantul meu, locotenent-colonelul Vasile Pop. Am trântit receptorul și mi-a părut imediat rău de bietul om de la celălalt capăt al firului. Viața lui era cu siguranță mai rea ca a mea, de vreme ce nu putea părăsi biroul decât după ce afla că am ajuns în siguranță acasă, iar dimineața trebuia să fie la post cu cel puțin jumătate de oră înaintea mea.

Mâncam un sandvici în bucătărie, când un zgomot metalic puternic a spulberat liniștea. Era soneria telefonului roșu care mă lega de Ceaușescu. Involuntar, m-am cutremurat. „Nu, tovarășe Ceaușescu, nu dorm... Nu, nu regulez pe nimeni. Sigur că voi fi acolo dimineață... Ora nouă? Da, tovarășe, voi fi acolo la nouă."

În februarie 2006, într-un articol intitulat „Monstrul de stânga: Ceaușescu", am scris despre ultima duminică pe care am petrecut-o cu el.[1] Într-adevăr, a sfârșit prin a fi un monstru egocentric, dar nu fusese așa când a venit la putere. L-am cunoscut bine. Marxismul și mașinăria sa de dezinformare l-au transformat pe Ceaușescu într-un monstru.

Scanned with OKEN Scanner

Republica Socialistă România a fost definită, atât pe plan intern, cât și în Occident, drept o dictatură bazată pe atracția în masă produsă de ideologia marxistă și pe brațul armat al Partidului Comunist. Cu alte cuvinte, România socialistă – aidoma celorlalte țări ale blocului sovietic – a fost greșit percepută, atât în interior, cât și peste hotare, considerându-se că are o formă de guvernământ care, deși a făcut-o într-o manieră dictatorială, și-a exercitat puterea prin intermediul unui partid politic și prin decizii bazate pe ideologie politică. Aceasta era *dezinformare*.

Doar o mână de oameni, lucrând în imediata apropiere a liderului român și a altor conducători ai blocului sovietic, așa cum am fost și eu, au știut că, de-a lungul anilor, partidul comunist devenise o adunătură de birocrați care, la drept vorbind, nu au jucat un rol mai mare în administrarea acelor țări decât a făcut-o trupul îmbălsămat și inert al lui Lenin din mausoleul de la Kremlin.

Văzut în perspectivă istorică, marxismul a fost un sistem de guvernare atât de brut, de neclar și de maleabil, încât oricine putea face din el tot ce dorea. Dacă ar fi reușit să se impună în Franța ori în Germania, marxismul ar fi evoluat cu siguranță într-o altă Comună din Paris sau într-o dictatură militară neoprusacă și și-ar fi dat obștescul sfârșit la fel ca ele. Nu exista nici o cale pentru ca o hoardă de birocrați sau chiar un uriaș aparat militar să susțină – de-a lungul a șaptezeci de ani – o formă de guvernământ ce nega complet forțele care ținuseră omenirea în viață de-a lungul istoriei: proprietatea privată, competiția și impulsul individual.

S-a întâmplat ca marxismul să triumfe în Rusia feudală, descrisă chiar de mințile sale cele mai luminate drept „o lume complet izolată, supusă voinței, capriciilor și fantasmelor unui singur om, fie că numele său era Petru sau Ivan".[2] Acolo, marxismul a degenerat treptat într-o secretă și complicată, dar în mod esențial într-o necontaminată *samoderjavie*, forma tradițională rusească de autocrație totalitară, în care stăpânul feudal conducea țara cu ajutorul poliției sale politice personale. Potop de publicații guvernamentale, nenumărați agitatori, propagandiști și activiști au muncit zi și noapte pentru a convinge restul lumii că țara lor, deși dictatorială, era guvernată de un partid politic care își întemeia deciziile pe o filozofie politică idealistă. În realitate, orice țară marxistă a sfârșit prin a fi condusă de un singur om, care a transformat acea țară într-un monument închinat sieși.

S-a născut scandalosul cult marxist al personalității. În unele țări marxiste, acest cult a ajuns, de-a lungul anilor, să-i confere conducă-

Scanned with OKEN Scanner

torului dreptul de viață și de moarte asupra supușilor săi. Fără a fi tras la răspundere, Stalin a ucis milioane de oameni, pentru a transforma Rusia într-un monument dedicat sieși. După ce Armata Roșie a „eliberat" România, Stalin a transformat și această țară într-un monument închinat lui. Portretele lui Stalin, statuile lui Stalin, străzile cu numele lui Stalin, bulevardele Stalin, piețele Stalin și fabricile Stalin au răsărit ca ciupercile după ploaie peste tot în țară. România chiar a avut până și un oraș numit Stalin.

În 1947, Stalin l-a forțat pe eroicul rege Mihai al României să abdice, a decretat că România trebuie să devină o țară marxistă și l-a pus pe tronul acesteia pe un mic dumnezeu marxist român pe nume Gheorghe Gheorghiu-Dej. Curând după aceea, fiecare oraș românesc s-a ales cu câte un monument al lui Gheorghiu-Dej, cu câte o stradă Gheorghiu-Dej, cu câte un bulevard Gheorghiu-Dej, cu câte o piață Gheorghiu-Dej. În scurtă vreme, destul de multe organizații industriale și agricole s-au mândrit că poartă același nume. Acel scandalos cult al personalității a funcționat pentru ignorantul Gheorghiu-Dej, care a fost capabil să-și păstreze tronul până la moartea sa, în 1965. Însă nu a funcționat pentru România, care a devenit un fel de Etiopie europeană, în care lipsa de libertate și nivelul sărăciei au atras mila și compasiunea întregii lumi.

Ceaușescu a „demascat" cultul „fără precedent" al personalității lui Dej și a lăsat plebea să arunce o privire în palatul opulent al acestuia. N-a trecut însă mult și Ceaușescu s-a proclamat un „dumnezeu pe pământ" care a început să locuiască alternativ în 21 de palate împodobite peste măsură, în 41 de „vile rezidențiale" și în 20 de cabane de vânătoare. Arcade grandioase purtând inscripția „Epoca de Aur, epoca Nicolae Ceaușescu" au apărut la intrarea în cele mai multe orașe din România. Presa românească – principalul instrument de dezinformare al lui Ceaușescu – și-a făcut datoria, numindu-l pe Ceaușescu „cel mai iubit fiu al poporului", „garantul progresului și al independenței națiunii" și „arhitectul vizionar al viitorului națiunii".

Până în 1989, Ceaușescu acaparase toate funcțiile de vârf și le agățase în piept ca pe niște decorații de război, instaurând astfel, în plin secol XX, un nou și deprimant feudalism. Printre ele: președinte al României, conducător al Partidului Comunist Român, comandant suprem al forțelor armate, președinte al Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii, președinte al Frontului Democrației și Unității Socialiste. Până la acea dată, cultul personalității s-a extins și la

Scanned with OKEN Scanner

soția lui Ceaușescu. Elena Ceaușescu a devenit primul prim-ministru adjunct al țării, președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie și președinte al Consiliului Național al Științei și Învățământului. Proeminența sa la nivel național a crescut până în punctul în care ziua ei de naștere era tratată ca sărbătoare națională, așa cum era și cea a soțului.

În 1978, când m-am desprins de Ceaușescu, portretele lui atârnau pe pereții fiecărui birou guvernamental – și în România lui Ceaușescu, totul, de la fabrici la școli și teatre, de la cinematografe la biserici, era stăpânit de guvern.

Scanned with OKEN Scanner

44
Cum am devenit un „evreu ticălos și trădător“

După ce președintele Carter mi-a acordat azilul politic, Curtea Supremă de Justiție din România a adoptat în cele din urmă, pe 7 iulie 1999, cu unanimitate, Decizia nr. 41, anulând cele două pedepse cu moartea la care mă condamnase Ceaușescu în 1978. Decizia nr. 41 impunea, de asemenea, guvernului român să mă repună în drepturile mele juridice și politice, să-mi redea cetățenia, gradul militar și toate proprietățile confiscate de Ceaușescu. Președintele Curții Supreme de Justiție a declarat public că am făcut în 1978 ceea ce toată România făcuse unsprezece ani mai târziu, și anume l-a condamnat pe Ceaușescu la moarte.

După câte cunosc, am fost primul și singurul defector de rang înalt din blocul sovietic stabilit în Statele Unite care a fost reabilitat de către instanța supremă a țării sale de origine (echivalentul meu polonez, colonelul Ryszard Kukliński, a fost reabilitat de către guvernul polonez). Cred, de asemenea, că sunt primul și singurul „caz“ în care guvernul unei țări aparținând Uniunii Europene a *refuzat* să pună în aplicare o decizie a propriei sale curți supreme.

Iată ce s-a întâmplat. În 2003, ambasadorul român la Washington, Sorin Ducaru (acum ambasador al României la NATO), a informat guvernul Statelor Unite și presa americană (prin Arnaud de Borchgrave, la acea vreme editor important la *Washington Times* și la *United Press International*) că Decizia nr. 41 a Curții Supreme de Justiție fusese pusă în aplicare. Era o minciună. Curând după aceea, *Washington Times* și *UPI* au scris că, începând cu 20 ianuarie 2004, „punctele de trecere a frontierei din România aveau încă mandate de arestare pe numele generalului Pacepa, în caz că va încerca să revină“[1].

În România, cazul meu reprezintă doar vârful aisbergului. În 2009, Curtea Supremă de Justiției din România, prin Decizia nr. 293, a

refuzat să anuleze o pedeapsă cu moartea din 1974 dată de Ceaușescu unui alt agent de informații defector, Constantin Răuță, care comisese, de asemenea, „crima" de a „trăda" poliția politică a lui Ceaușescu și de a ajuta Statele Unite să învingă răul sovietic.[2] Răuță, acum cetățean american, a devenit un reputat savant la NASA, care de-a lungul ultimilor treizeci de ani a lucrat în cadrul unor importante proiecte aerospațiale americane precum Hubble, EOS și Landsat. A fost, de asemenea, implicat în dezvoltarea a varii sisteme spațiale defensive, aducând contribuții substanțiale la securitatea Statelor Unite și a aliaților din NATO. La momentul scrierii acestor rânduri, Răuță este în continuare condamnat la moarte în România, o țară care va fi protejată curând de un sistem defensiv de rachete balistice în curs de dezvoltare și la care, culmea ironiei, însuși Răuță a contribuit.[3] Construcția respectivei instalații americane de rachete de interceptare la o fostă bază aeriană de la Deveselu este programată să fie gata în 2014. Și totuși, în absența unui miracol, Răuță va fi în continuare condamnat la moarte în acea țară.

Guvernul de azi al României poate considera anticomunismul ca fiind în continuare o infracțiune, dar, cu toate acestea, vorbim de o țară NATO. Pe 23 noiembrie 2002, când românii au fost oficial informați că țara lor a fost așezată la masa NATO, un curcubeu a apărut deasupra Bucureștiului. Președintele George W. Bush, care vizita capitala României la acea dată, a spus mulțimii însuflețite: „Dumnezeu ne zâmbește." Dumnezeu zâmbea, într-adevăr, României. De la o zi la alta, acea țară, care îndurase o lungă și întunecată istorie a ocupațiilor romane, otomane, fanariote și sovietice, nu mai trebuia să se teamă de dominația străină. Soldații americani, acum staționați în România, sunt hotărâți să apere cu prețul vieții integritatea teritorială a acestei țări.

Cu toate acestea, sistemul de justiție al României pare incapabil să realizeze că țara a fost admisă în NATO. În același timp, reprezentanții la vârf ai justiției – majoritatea foști judecători comuniști sau ofițeri ai Securității lui Ceaușescu – sunt plimbați peste tot în limuzine importate din țări NATO.

În ultimii cinci ani, 6 284 de oameni condamnați de către comuniști, într-un fel sau altul, pentru ajutorul dat Statelor Unite și NATO la distrugerea imperiului sovietic, au cerut ca sentințele lor să fie anulate, însă doar trei au reușit – datorită presiunii presei.[4] Mai mult de 500 000 de patrioți uciși sau terorizați de către comuniști așteaptă să fie reabilitați. În același timp, mii de foști ofițeri din Securitate

Scanned with OKEN Scanner

și sute de mii de informatori și colaboratori ai acesteia, care au scris cea mai sângeroasă pagină din istoria României, sunt în continuare protejați de un văl de secretomanie.

Profesorul Tom Gallagher, unul dintre experții mondiali în istoria contemporană a României, care predă cursuri despre evoluția statelor postcomuniste la Universitatea Bradford din Marea Britanie, a ajuns la concluzia că România a trecut de la un egalitarism rigid la un superinegalitarism condus de foștii comuniști, care susțin democrația doar de formă. Această nouă elită a „adâncit prăpastia dintre statul parazitar și o societate demoralizată“.

În opinia lui Gallagher, România nu este încă o democrație, pentru că „o democrație funcțională nu poate fi întemeiată pe minciuni, negare și amnezie“. Acesta este de altfel și subiectul cărții sale, *Theft of a Nation. Romania since Communism*, Hurst, Londra, 2004 (*Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace*, Humanitas, București, 2004), care ajunge la concluzia că „o Românie sub controlul foștilor comuniști corupți amenință să fie o forță periculoasă pentru stabilitatea regională“.

O voi spune cu cuvintele mele: astăzi știm mult prea bine cum poate fi transformată o democrație într-o tiranie comunistă, dar încă învățăm cum să dăm lucrurile înapoi ca să ieșim din acest coșmar.

În anii 1950, pe când eram șef al Misiunii României în Germania de Vest, am fost martor la distrugerea celui de-al Treilea Reich, la reconstrucția economiei Germaniei de Vest și la consolidarea acelei țări ca democrație parlamentară, al cărei *Wirtschaftswunder* („miracol economic“) a transformat-o, până în ziua de azi, în puterea dominantă a Europei.

Dar Bundestagul n-a fost capabil să adopte până în 1998 o lege care să anuleze sentințele date în cazul lui Claus von Stauffenberg, care a continuat să fie considerat trădător pentru că organizase un complot pentru asasinarea lui Hitler. Horst Heyman, președintele comisiei din Bundestag care a inițiat această lege, și-a cerut scuze poporului german pentru că parlamentul lui avusese nevoie de cincizeci de ani pentru a ajunge la acea concluzie. Acum, germanii care s-au opus nazismului sunt cinstiți în grandiosul Haus der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland, noul muzeu de istorie al țării.

România postceaușistă s-a schimbat în bine în multe privințe. Barierele pe care le-au ridicat sovieticii de-a lungul a mai bine de șaptezeci de ani între ei înșiși și restul lumii, precum și între cetățenii blocului sovietic luați separat se prăbușesc încet, încet. Cultura română

Scanned with OKEN Scanner

își revine și o nouă generație de intelectuali se luptă să dezvolte o nouă identitate națională. În 2004, România a intrat în NATO, iar în 2007 a fost acceptată în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, se prea poate ca România să fie nevoită să aștepte o nouă generație, așa cum a fost cazul fostei Germanii naziste, pentru a se uita înapoi la crimele comunismului cu obiectivitate.

Condamnarea ereziilor trecutului și reabilitarea victimelor lui par a fi cel mai dificil pas în tranziția de la tiranie la democrație. Fostul conducător comunist al Poloniei, generalul Wojciech Jaruzelski, a explicat de ce: „Dacă victimele ar trebui să devină eroi, ce am fi *noi*?"

Vecinătatea apropiată a României cu Rusia s-ar putea, de asemenea, să nu ajute. În anii 1970, când eram consilier pentru securitatea națională a României, l-am însoțit pe prim-ministrul nostru într-o vizită la Roma, la papa Paul al VI-lea. Dacă ar fi să ne împlinească o dorință, a întrebat papa, care ar fi aceasta? „Schimbați poziția noastră geografică", a răspuns istețul prim-ministru.

Într-adevăr, România a fost singura țară est-europeană care n-a avut nici o graniță comună cu vreo țară occidentală, iar Ceaușescu, șarlatanul care pusese mâna pe sceptrul comunist în 1965, a adâncit problema provocând în următoarele decenii noi amnezii și noi operațiuni scandaloase de dezinformare.

Chiar și când Zidul Berlinului s-a prăbușit, în noiembrie 1989, România era încă într-atât de izolată, încât, în decurs de două săptămâni, Ceaușescu a reușit să organizeze un grandios congres de partid care, în zgomot de fanfară, i-a reales pe el și pe analfabeta lui soție drept conducătorii mărinimoși ai țării.

Căderea din 1989 a guvernatorilor est-europeni credincioși Kremlinului a fost, în cea mai mare parte, atât de pașnică, încât ne-a îmbogățit vocabularul cu un nou termen: „revoluția de catifea". Excepția a fost România, unde revolta a însemnat 1 104 morți și 3 352 de răniți. România a fost, de asemenea, singura țară a blocului sovietic al cărei lider a fost executat de către propriul popor. Cumpăniți aceste diferențe cu o admirație dezinteresată pentru România și veți realiza că s-ar putea să mai treacă mult până va deveni o țară cu adevărat occidentalizată.

Din acest punct totul devine personal. În prezent, există în România o operațiune agresivă de dezinformare pentru a-l reabilita pe Nicolae Ceaușescu și, în acest proces, de a discredita CIA-ul american prin discreditarea mea – pentru care CIA a aranjat obținerea

Scanned with OKEN Scanner

azilului în 1978. Povestea spune că, potrivit unor documente secrete pasămite găsite în arhivele CIA, Ceaușescu era cu adevărat un lider prooccidental care intenționa să scoată România de pe orbita blocului sovietic. Din nefericire, continuă povestea, Ceaușescu a fost executat în 1989 pentru că CIA-ul ascunsese adevărul despre el, pentru a evita să admită că îmi acordase azil politic, deși știa de la început că fusesem de fapt agent KGB toată viața mea. (Dacă această poveste pare întortocheată, aceasta este doar natura multor povești de dezinformare. Ele trebuie pur și simplu să fie construite în jurul unui „grăunte de adevăr“ – azilul politic pe care l-am primit în 1978.)

Istoria chiar se repetă, iar analele campaniilor de dezinformare nu reprezintă o excepție. Să ne amintim cazul papei Pius al XII-lea – inițial foarte lăudat de Roosevelt, Churchill, Einstein și de milioane de alți oameni pentru justa sa indignare față de faptele naziștilor și pentru apărarea evreilor în timpul Holocaustului, dar care a fost apoi demonizat de generația *următoare* ce a înghițit dezinformarea Kremlinului potrivit căreia îl susținuse pe Hitler. Ei bine, poate că acum e rândul meu să fiu demonizat de către generația următoare.

Actuala campanie de dezinformare menită să-l reabiliteze pe Ceaușescu pretinde că se bazează pe o „dezvăluire“ a unui fost director al CIA, James Woolsey, potrivit căruia m-aș fi confesat lui, într-un birou CIA, că eram agent KGB. Această pretinsă „dezvăluire“ a fost publicată în ziarul puternic antisemit, dar foarte popular, *Bursa*, care pretindea, de asemenea, că eram un „jidan“ (în română, peiorativul pentru evreu) care îi ura pe români, precum și un homosexual și afemeiat.[5] Fostul șef al Securității, generalul-locotenent Iulian Vlad – care avusese misiunea de a mă asasina în Occident după ce am rupt-o cu regimul comunist și care a făcut trei ani de pușcărie pentru genocid politic după prăbușirea comunismului –, a turnat acum și mai mult gaz pe foc, spunând că fusesem recrutat de CIA pe când aveam zece ani.[6]

Oricine ar fi citit declarațiile de susținere (inclusiv introducerea sa entuziastă la această carte!) pe care fostul director al CIA, Woolsey, le-a făcut în mod public de-a lungul anilor despre mine și despre buna mea credință și-ar fi dat seama repede că articolul din ziarul *Bursa* și declarațiile generalului Vlad sunt minciuni sfruntate confecționate într-un loc imaginar. Dar, curând după ce *Bursa* a lansat zvonul că fusesem agent KGB, un pretins „istoric american“ pe nume Larry Watts a apărut în România pentru a spune și mai multe povești despre mine. Watts, care își făcuse un fel de nume în România

Scanned with OKEN Scanner

lui Ceaușescu, iar după căderea lui Ceaușescu și o avere, nu cu mult timp în urmă a început să călătorească prin toată țara spre a promova așa-zisa traducere românească a unei cărți pe care chipurile o scrisese în engleză, în care pretinde că „documentează" intenția lui Ceaușescu de a se îndepărta de blocul sovietic. Dar, vedeți dumneavoastră, nobilul Ceaușescu era incapabil să facă asta pentru că cel mai apropiat sfătuitor al său, generalul-locotenent Ion Mihai Pacepa, lucra în secret pentru KGB – de unde și titlul cărții lui Watts, *With Friends Like These* (apărută în română cu titlul *Ferește-mă, Doamne, de prieteni*). A devenit un bestseller în România.

Este demn de semnalat că volumul „original" al lui Watts în limba engleză a fost publicat doar în România și a apărut abia *la un an după* ce „traducerea" sa românească văzuse lumina tiparului. Acest lucru dovedește destul de mult rolul cărții ca instrument de dezinformare. În mod cert, cartea lui Watts a fost scrisă mai întâi în română, pentru cititorii români.

Ferește-mă, Doamne, de prieteni este a doua carte pe care Watts a scris-o pentru uzul publicului românesc. Prima, *Romanian Cassandra* (*O Casandră a României*), este o tiradă antisemită ce-și propune să-l reabiliteze pe Ion Antonescu, un dictator român din perioada nazistă care a fost executat în 1946 pentru crime de război. Antonescu a avut un rol esențial în uciderea sau deportarea a aproximativ 200 000 de evrei români și de țigani, iar crimele sale atroce sunt expresiv expuse la Muzeul Holocaustului din Statele Unite. *Romanian Cassandra* este un alt proiect artificial al *dezinformației*. Românii sunt naționaliști, iar Watts face avere din exploatarea sentimentelor lor naționaliste.

Watts este un personaj nebulos. Inițial, el a pretins că lucrează pentru CIA, dar asta n-a prins. În realitate, Watts s-a stabilit în România în timpul regimului lui Ceaușescu și a lucrat pentru fratele dictatorului, generalul Ilie Ceaușescu, care era la acea vreme comisar politic al armatei comuniste a României. Watts s-a stabilit în România alături de un alt american, Kurt W. Treptow, care a devenit directorul unui centru cultural român. La începutul anilor 2000, Treptow a fost însă condamnat la șapte ani de închisoare pentru pedofilie și a fost expulzat din România. Watts s-a căsătorit cu o româncă și a devenit rezident român.

Astăzi, Watts călătorește prin România ținând discursuri în care acuză CIA-ul de a fi ascuns adevărul în privința lui Pacepa, care fusese, și încă este, agent KGB. Este însoțit de fostul șef al Securității,

Scanned with OKEN Scanner

generalul-locotenent Vlad, care uneori își etalează uniforma de general și medaliile strălucitoare pe care le-a „dobândit“ pentru apărarea lui Ceaușescu împotriva comploturilor CIA.

Am aruncat un ochi peste cartea lui Watts, dar nu am citit-o – îmi cunosc trecutul. Meticulosul Spyridon Mitsotakis, care studiază istoria comunismului, și-a petrecut, la rugămintea mea, câteva luni de zile citind cu atenție *With Friends Like These*, după care mi-a scris: „Nu există nimic în cartea aceea care să demonstreze că ați fost agent KGB.“ Potrivit lui Spyridon, Watts n-a făcut decât să compileze toate articolele despre KGB pe care le publicasem în ultimii douăzeci de ani, ajungând la concluzia că doar cineva care lucrase pentru KGB poate ști atât de multe despre această organizație.

În 2012, *Bursa* a declanșat o campanie de strângere de semnături pe o petiție care cerea guvernului român să deschidă o anchetă penală împotriva mea pentru faptul de a fi fost implicat, la sfârșitul anilor 1970, în răpirea strict secretă a lui Vladimir Dapčević, un emigrant iugoslav care trăia în Belgia. Răpirea lui Dapčević a fost, până în 1987, unul dintre cele mai bine păzite secrete, pe care l-am dezvăluit în *Orizonturi roșii* – iar mai apoi și în *Programat să ucidă*. Nu am fost implicat în acea răpire abjectă, care a fost pusă la cale de Iosif (Broz) Tito și de Ceaușescu, și săvârșită de către unitatea antiteroristă a Securității, o unitate care ținea de securitatea internă și care nu fusese niciodată sub comanda mea. Însă am aflat de această răpire și, după ce am părăsit țara, am dezvăluit povestea, spunând-o celor de la CIA și restului lumii, pentru că ilustrează cum nu se poate mai clar criminalitatea liderilor comuniști.

Concluzia din 1979 a unei anchete care a durat un an în România provocată de „trădarea“ mea, precum și un raport de o sută de pagini publicat în *Cartea Albă a Securității* după executarea lui Ceaușescu mă acuză de toate lucrurile imaginabile, dar nu și de implicarea în vreun asasinat.[7] Din contră, se spune că am sabotat asemenea operațiuni, precum cea împotriva lui Axente Teușan, un defector român care trăia în Austria. Este adevărat. În iulie 1978, la doar câteva zile după defectare, am prevenit alte trei asasinate puse la cale de DIE în Statele Unite (împotriva lui Ion Iacobescu, Dumitru Dumitrăchescu și Constantin Răuță – al căror asasin plătit a fost arestat de către FBI).[8] Însă nu mă va mira dacă autorii dezinformării curente, ce-și propunea să-l reabiliteze pe Ceaușescu, vor introduce documente fictive în arhiva DIE pentru a-mi rectifica trecutul. Schimbarea trecutului oamenilor pentru a corespunde intereselor viitoare

Scanned with OKEN Scanner

ale conducătorului a fost pentru foarte multă vreme o tactică de bază a *dezinformației*.

Românii mai în vârstă care au trăit sub regimul de teroare al lui Ceaușescu au privit cu dispreț acuzațiile lui Watts, tot așa cum cei care fuseseră cândva martori ai apărării viguroase a evreilor de către Pius al XII-lea, în timpul Holocaustului, au tratat cu dispreț acuzațiile din 1945 aduse de Stalin cum că Pius al XII-lea ar fi fost „Pontiful lui Hitler". Însă o nouă generație românească a început să creadă că Ceaușescu chiar a fost un erou național trimis pe eșafod pentru că Pacepa era un jidan, și nu un român, care și-a trădat șeful la instrucțiunile KGB și ale CIA.

Astăzi, rețeaua televiziunii române de stat propagă cu hărnicie aceste acuzații și din ce în ce mai mulți oameni încep să le creadă. Ori de câte ori este publicat un articol despre mine în presa românească, apar mai multe persoane cu comentarii care mă descriu drept „trădător" și jidan care urăște România. Nu e de mirare că în martie 2009, casa din București în care am trăit până la data defectării, care ulterior a devenit un fel de loc de pelerinaj, a fost demolată hoțește.[9]

Permiteți-mi să punctez încă o dată că, în 1947, mașinăria dezinformației sovietice l-a acuzat pe regele Mihai – care în timpul războiului întorsese de unul singur România împotriva Germaniei naziste – că ar fi un spion secret al Vestului și al Estului. A funcționat, iar România a devenit comunistă. Actuala campanie de dezinformare care dorește să-l reabiliteze pe Ceaușescu pe seama mea pare și ea să funcționeze. În timpul alegerilor parlamentare din decembrie 2012, peste 60% dintre votanți i-au ales pe foștii comuniști ai lui Ceaușescu.

Pentru o dezvăluire completă, ar trebui că menționez că, într-adevăr, la scurtă vreme după ce mi-a fost acordat azilul politic, președintele Carter a sugerat că aș fi fost agent KGB. În iulie 1978, în graba mea de a da afară tot ce știam despre funcționarea internă a mașinăriei *dezinformației* blocului sovietic, am raportat imediat că imaginea glorioasă a lui Ceaușescu la Washington fusese fabricată de către KGB și DIE. Am spus, de asemenea, că fratele președintelui Carter, Billy, care urma să devină agent plătit al spionajului românesc, a ajutat în acest proces. Acelea n-au fost vești bune pentru președintele Carter – care cu doar trei luni mai înainte îl aclamase în public pe Ceaușescu, numindu-l un „mare lider național și internațional"[10]. Prin urmare, președintele Carter a afirmat că defectarea mea fusese ticluită de KGB pentru a distruge relațiile sale excelente cu Ceaușescu.

Scanned with OKEN Scanner

Au biruit mințile sănătoase, dar președintele Carter mi-a interzis să public orice, inclusiv propriile mele memorii. Peste vreo câțiva ani, Roger Kirk, care era ambasadorul Statelor Unite în România la data la care am plecat din țară, și-a publicat memoriile, *Romania Versus the United States: Diplomacy of the Absurd, 1985–1989* (ed. rom. *România împotriva Statelor Unite: Diplomația absurdului, 1985–1989*), scrise împreună cu Mircea Răceanu, un diplomat român condamnat la moarte de Ceaușescu, acum un foarte respectat cetățean american. Această carte descrie o întâlnire din septembrie 1978 dintre ministrul de externe al României și Matthew Nimetz, trimisul personal al președintelui Carter, care își cerea indirect scuze lui Ceaușescu pentru că-mi acordase azilul politic. Nimetz i-a comunicat tiranului român și că administrația americană va face „tot posibilul pentru a evita complet publicitatea în cazul Pacepa sau pentru a o ține la un nivel minim“[11]. Roger Kirk a participat la acea întâlnire, iar în cartea sa oferă inclusiv transcrierea telegramei secrete pe care a trimis-o la Washington după acea întâlnire.

Într-adevăr, administrația Carter mi-a interzis pentru tot restul vieții să public ceva. Însă, în cele din urmă, am găsit ieșirea din acea capcană. În septembrie 1985, senatorul Sam Nunn (D-Georgia) m-a ajutat să-i trimit lui William Casey, noul director al CIA, manuscrisul încă nefinisat al viitoarei mele cărți, *Orizonturi roșii*, și un memoriu în care întrebam de ce administrația Statelor Unite dorea să-mi schimbe colivia de aur românească cu una de fabricație proprie.[12]

Într-o scrisoare datată 17 decembrie 1985, directorul CIA din timpul administrației Reagan, Casey, scria că găsise manuscrisul *Orizonturilor roșii* „foarte interesant“ și adăuga că ar putea oferi o imagine mai clară a celor care se petreceau în România. „Președintele l-a citit și a fost impresionat“, a adăugat.[13] Casey a fost totodată de acord cu memoriul meu: „Trebuie să vă laud pentru efortul de a vă fi preocupat în mod serios și constructiv de elaborarea acestui document.“[14]

În timpul dineului care a avut loc mai apoi la etajul șapte al sediului CIA din Langley, la care au participat cei mai mulți șefi de departamente ai CIA, adjunctul directorului central de informații, Robert Gates, ne-a cerut scuze soției mele și mie pentru toți acei ani irosiți. Dineul CIA a fost urmat de mulți ani de cooperare reciproc avantajoasă cu Agenția.

Orizonturile roșii au apărut câteva luni mai târziu și conțineau mai multe pagini care descriau recrutarea de către DIE a lui Billy Carter, care a fost curând forțat să recunoască oficial că acționase ca agent străin.

Scanned with OKEN Scanner

România este o țară extraordinară, care a avut cândva nenorocul de a cădea sub vraja marxismului, a *dezinformației* și a glasnostului. Îmi iubesc țara de origine. Prețuiesc primii cincizeci de ani de viață pe care i-am petrecut acolo, visurile mele din adolescență, rudele mele, prietenii mei buni și mormintele părinților mei. La vârsta de cincizeci de ani am luat-o din nou de la zero, pentru a-i ajuta pe oamenii curajoși ai României să se dezbare de unul dintre cei mai dezgustători tirani pe care i-a cunoscut vreodată istoria. Am fost cu inima și sufletul alături de compatrioții mei români în timpul tumultuoaselor zile ale revoltei populare din decembrie 1989. Am aclamat odată cu ei deschiderea granițelor și sunt extrem de mândru de libertatea de care se bucură presa în țara mea de origine. Îmi doresc din toată inima să-mi văd compatrioții români eliberându-se de sub vraja marxismului și a dezinformării, iar România să reintre în lumea democratică din care a făcut cândva parte. Acesta este un alt motiv pentru care am scris prezenta carte.

Scanned with OKEN Scanner

Epilog

În 1978, când m-am despărțit de comunism, am lăsat în seiful biroului meu un bilețel pe care generalul Aleksandr Saharovski, șef al comunității de spionaj a blocului sovietic, scrisese *„Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo"* – „picătura găurește piatra nu prin forță, ci prin continua ei cădere". Acela era modul în care a funcționat *dezinformația*: picătură după picătură după picătură. Îți va lua ceva timp, dar acolo unde nu puteai folosi o mașină de forat, aceasta era cea mai bună cale de a face o gaură.

Această carte, scrisă împreună cu profesorul Ronald J. Rychlak, o autoritate în dreptul internațional, în istoria religiilor și în viața și activitatea lui Pius al XII-lea, a fost concepută cu intenția de a prezenta, într-un limbaj mai clar și accesibil tuturor, funcționarea internă a acelei *gutta*. Însă înainte de a merge mai departe, doresc să exprim profunda mea recunoștință față de Ron. Fără expertiza lui extraordinară în domeniile religiei și al dreptului și fără aptitudinea lui inegalabilă pentru documentare/cercetare, această carte nu ar fi văzut vreodată lumina zilei. Capitolele care descriu trecutul real al lui Pius al XII-lea, cele care descriu atât de viu procesele-spectacol orchestrate de KGB împotriva altor înalți prelați catolici, precum și cele care examinează atent *Vicarul* reprezintă o dovadă temeinică a cunoștințelor unice ale lui Ron. Când am rupt-o cu răul din blocul sovietic, am fost, desigur, incapabil să iau cu mine vreun document care ar fi putut demonstra tot ce știam despre imensa mașinărie de dezinformare a Kremlinului și despre operațiunile ei strict secrete. Ron s-a dovedit a fi de un imens ajutor în umplerea acelui vid, petrecând ani de zile pentru a documenta informațiile mele. Voluminoasele note de subsol ale acestei cărți stau mărturie a perseverenței sale.

Dezinformarea a devenit ciuma bubonică a vieții noastre contemporane. Marx a folosit *dezinformația* pentru a descrie banii drept un instrument odios al exploatării capitaliste. Dezinformarea lui Lenin a adus la viață comunismul utopic al lui Marx. Hitler a apelat la

Scanned with OKEN Scanner

dezinformare pentru a-i înfăţişa pe evrei ca pe o rasă inferioară şi detestabilă, astfel încât să-şi justifice Holocaustul. *Dezinformaţia* a fost arma utilizată de Stalin pentru a arunca o treime din lume în lipsuri şi a o transforma într-un şir de gulaguri. *Dezinformaţia* lui Hruşciov a adâncit prăpastia dintre creştinism şi iudaism. *Dezinformaţia* lui Andropov a întors lumea islamică împotriva Statelor Unite şi a declanşat terorismul internaţional care ne ameninţă astăzi. *Dezinformaţia* a generat, de asemenea, la nivel global lipsă de respect, şi chiar dispreţ, pentru Statele Unite şi pentru liderii săi.

În timpul Războiului Rece, *dezinformaţia* începuse să infecteze chiar şi ţărmurile Statelor Unite. Până în 2004, când războiul dus de noi în Irak a întâmpinat probleme, devenise un fel de politică neoficială a Statelor Unite. Deşi acel război a fost autorizat, cu majoritate, de către 296 de membri ai Camerei Reprezentanţilor şi 76 de senatori ai ambelor partide, presa l-a luat în derâdere numindu-l „Războiul lui Bush". Curând, afirmaţia „Bush a minţit, oamenii au murit" a devenit sloganul Partidului Democrat, ai cărui lideri au uitat brusc că ei înşişi votaseră în favoarea acelui război. Senatorul democrat Tom Daschle, liderul minorităţii, l-a numit pe preşedintele Bush un eşec mizerabil. Preşul de la intrarea în biroul preşedintelui naţional al Partidului Democrat, Terry McAuliffe, purta o imagine a preşedintelui Statelor Unite şi cuvintele „Concediază-l pe Bush" [în engleză, „*give Bush the boot*"].

Nu am avut privilegiul de a mă fi născut pe acest tărâm unic al libertăţii, dar am crescut cu poza preşedintelui Statelor Unite atârnând pe peretele casei noastre din Bucureşti. Tatăl meu, care îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii lucrând pentru reprezentanţa General Motors din România, iubea America, dar n-a pus niciodată piciorul în această ţară. Pentru el, America era tocmai locul visurilor sale, la mii de kilometri depărtare, iar preşedintele american era simbolul ei tangibil. La sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, l-am avut pe preşedintele Truman pe peretele casei noastre. Pentru noi şi pentru multe milioane de oameni din toată lumea, *el* salvase civilizaţia de barbaria nazistă şi *el* ne redase libertatea – pentru o vreme. De la Vocea Americii am aflat că America îl iubea pe Truman, iar noi iubeam America. Aşa de simplu era.

Încă văd în preşedintele american un simbol al acestei ţări măreţe pe pământ. Pentru mine, el întruchipează esenţa democraţiei noastre unice: o guvernare a poporului, de către popor şi pentru popor. Preşedintele Statelor Unite nu este unul onorific, ca în democra-

Scanned with OKEN Scanner

țiile parlamentare. Președintele Statelor Unite este directorul executiv al țării, diplomatul-șef, administratorul-șef al economiei și comandantul suprem al celei mai puternice forțe militare de pe pământ. Președintele Statelor Unite conduce, de asemenea, cea mai bună comunitate de informații din lume, o federație cooperantă a șaisprezece agenții guvernamentale care sunt vitale pentru securitatea națiunii și pacea lumii.

În 2007, *The Wall Street Journal* mi-a publicat articolul „Propaganda Redux", în care am etalat utilizarea nocivă a *dezinformației* de către Partidul Democrat menite să-l denigreze pe președintele Statelor Unite într-un efort de a câștiga alegerile naționale.[1] Criticarea președintelui țării este la fel de americană ca plăcinta cu mere. A-l portretiza drept dușmanul propriei sale țări este, cu toate acestea, un fenomen nonamerican strecurat ilegal în Statele Unite de către mașinăria *dezinformației* KGB în timpul Războiului Rece. DIE a fost unul dintre contrabandiști.

În acel *sanctum sanctorum* al imperiului sovietic, din care am făcut și eu parte cândva, a-l prezenta pe șeful unei țări ca pe inamicul acesteia purta denumirea de „necrofagie politică", așa cum am explicat într-un capitol anterior. A reprezentat o ramură separată, strict secretă, a „științei" dezinformației. Deși marxismul a proclamat zgomotos că rolul decisiv în istorie avea să fie jucat de „popor", toți marxiștii care au șezut pe tronurile blocului sovietic credeau cu tărie că doar liderul conta. De pe buzele lui Hrușciov însuși am auzit în mod repetat: „Schimbă imaginea publică a liderului și vei schimba istoria."

Așa cum am arătat anterior, necrofagia politică a Kremlinului a fost lansată în lume pe 26 februarie 1956, când Hrușciov a expus „crimele lui Stalin" într-un „discurs secret" de patru ore. A reușit să distrugă tot ce-a rămas din adorația rusă față de Stalin. După Hrușciov, necrofagia politică a devenit regula de bază la Kremlin. Brejnev l-a acuzat pe Hrușciov că a distrus unitatea lumii comuniste. Când a apărut Gorbaciov, acesta l-a acuzat pe Brejnev că ar fi distrus economia sovietică. Gorbaciov chiar a dispus arestarea unor rude ale lui Brejnev, într-o tentativă evidentă de a demonstra că economia sovietică fusese falimentată de către indivizi corupți, nu de către marxism. La rândul său, Elțîn a acuzat perestroika lui Gorbaciov „de a fi dus țara la ruină", iar apoi Putin l-a învinovățit pe Elțîn pentru „destrămarea Uniunii Sovietice, cea mai mare catastrofă a secolului"[2].

Din experiența mea, necrofagia politică este o armă înșelătoare, o sabie cu două tăișuri. Aceeași tehnică a *dezinformației* utilizată de

Scanned with OKEN Scanner

lideri pentru a-și consolida și spori propria putere prin defăimarea predecesorilor lor se întoarce inevitabil împotriva lor odată cu succesorii acestora. Așa s-a întâmplat multă vreme cu liderii comuniști ai blocului sovietic. Cu riscul de a mă repeta, permiteți-mi să vă reamintesc că moartea lui Hrușciov a dus la denunțarea de către Brejnev a predecesorului său pentru subminarea adorației tradiționale a Rusiei față de Kremlin, ba chiar considerându-l nedemn pentru o înmormântare sub zidul Kremlinului alături de conducătorii ruși de dinainte și refuzând chiar plata inscripției funerare a lui Hrușciov. În același fel, când Ceaușescu a fost executat în 1989, Curtea Supremă de Justiție din România a decis că într-atât de mult subminase acest tiran respectul tradițional al României pentru liderii săi, încât nu merita nici măcar un coșciug sau un mormânt, așa că trupul i-a fost pus într-un sac și abandonat pe un stadion.

În cealaltă viață a mea, am petrecut decenii examinând, din Europa, Statele Unite și am învățat că respectul internațional pentru America este direct proporțional cu propriul respect al Americii pentru liderul său ales. În anii 1950, pe când eram șeful Misiunii României în Germania de Vest, am auzit adesea oameni pe stradă spunând că „Amis" (porecla dată de germani forțelor americane de ocupație) făcuseră pentru ei diferența dintre zi și noapte. „Noapte" însemna, desigur, Germania de Est comunistă, ai cărei cetățeni aveau de îndurat privațiuni economice și brutalitatea poliției politice Stasi. Dar asta era atunci. Minciunile despre președinții americani răspândite în timpul Războiului Rece de către mașinăria de dezinformare a Kremlinului au stârnit în cele din urmă, într-o bună parte a Europei și a restului lumii, aversiunea sau chiar ura față de America. Până în 1978, când am rupt-o cu comunismul, mașinăria *dezinformației* blocului sovietic strânsese, chipurile, aproximativ *700 de milioane* de semnături pe varii apeluri internaționale care condamnau America pentru toate relele lumii – chiar și foametea din Etiopia.

Necrofagia politică s-a răspândit de acum în Statele Unite și erodează însuși prestigiul nostru internațional. În anul 2002, un grup de 128 de intelectuali americani, care s-au opus ideii că „războiul împotriva terorismului" era „doar un război", a trimis o scrisoare colegilor lor europeni solicitând „o critică europeană sănătoasă și onestă a politicii de război a lui Bush"[3]. Curând, guvernele europene și opinia publică au început să denigreze Statele Unite cu aproape aceeași ferocitate cu care o făcuseră în timpul războiului din Vietnam. Franța și Germania au acuzat Statele Unite că ar tortura prizonieri din Al-Qaeda deținuți la închisoarea militară din Guantanamo Bay,

Scanned with OKEN Scanner

Cuba. Ziarul britanic *Mirror* a pretins că Statele Unite „ucideau persoane nevinovate în Afganistan".[4] Cotidianul parizian *Le Monde* a publicat un articol pe prima pagină semnat de Jean Baudrillard (o figură venerată printre profesorii umaniști americani de-a lungul ultimilor douăzeci și cinci de ani), care afirma că „Occidentul iudeo-creștin, condus de Statele Unite, nu doar că a provocat atacurile teroriste [de la 11 septembrie 2001], ci și că de fapt și le-a *dorit*"[5].

Robert Kennedy – care nu este unul dintre preferații mei – spunea cândva: „Nu candidez la președinție doar pentru a mă opune unei persoane, ci pentru a propune noi politici. Candidez pentru că sunt convins că această țară se află pe un curs periculos și pentru că am opinii ferme în legătură cu ce trebuie făcut."[6] Kennedy a înțeles despre ce anume este vorba într-o președinție, indiferent de ce anume credem noi că plănuise el să facă în cazul în care ar fi obținut mandatul.

Propriul respect al Americii pentru această republică unică și pentru voința oamenilor ei a fost serios afectat de „știința" dezinformării. A-i ajuta pe concetățenii mei americani să redobândească acest respect reprezintă un alt scop al acestei cărți.

Statele Unite sunt liderul Lumii Libere, dar cu siguranță nu sunt o țară perfectă. Așa cum a spus-o cândva un alt brav american, America, la fel ca celelalte națiuni, reprezintă o colecție de ființe umane, iar ființele umane sunt recunoscute pentru că iau uneori decizii proaste, fiind ori egoiste, ori ignorante, ori imprudente.[7] Dar această Americă imperfectă a menținut, în ultima sută de ani, aproape de una singură în viață pacea, libertatea și democrația în lume. La începutul secolului XX, democrațiile lumii erau mai puțin de o duzină. De vreme ce aceste imperfecte State Unite ale Americii au devenit liderul recunoscut al lumii, 80% din țările de pe planeta Pământ sunt fie democrații, fie protodemocrații.[8]

Imperfectele State Unite ale Americii au devenit, de asemenea, forța propulsoare a lumii științei și tehnologiei. Din cele 4,5 milioane de patente emise în lume începând cu 1790, Statele Unite dețin mai mult de jumătate – aproape 2,5 milioane.[9] Din cele 629 de premii Nobel pentru medicină, chimie, fizică și economie câștigate pe tot cuprinsul globului, Statele Unite dețin 305.[10] Statele Unite conduc, de asemenea, lumea la capitolul inovațiilor în materie de internet, muzică, filme și numeroase alte domenii care necesită gândire curajoasă și inspirată. De la Apple la DreamWorks Studios și la Amazon, Statele Unite sunt inovatorul lumii.[11]

Scanned with OKEN Scanner

Statele Unite au reprezentat un far călăuzitor pentru întreaga lume. Care este secretul acestei țări? Pentru toți acei imigranți care au debarcat pe Ellis Island, fără să vorbească engleza și având zece dolari în buzunar, a fost libertatea incomparabilă pe care au găsit-o în noua lor țară.

Pe 22 martie 2003, unul din acești imigranți – acest autor – a publicat o scrisoare deschisă către generalii irakieni care încă se luptau cu trupele noastre. „Faceți cum am făcut eu", le-am spus. „Întoarceți armele împotriva tiranului țării voastre. Scăpați de dictatorul vostru tiranic înainte de a fi prea târziu. Prezentați lumii crimele pe care le-a comis împotriva umanității, așa cum am făcut eu cu cele comise de Ceaușescu. Prindeți-l pe tiranul fugar, așa cum colegii mei generali l-au prins pe Ceaușescu în decembrie 1989, când s-a ascuns încercând să scape de valul revoluționar care îi mătura pe dictatorii comuniști de pe fața Europei de Est. Faceți-l pe Saddam să plătească pentru crimele sale, așa cum Ceaușescu a plătit pentru ale lui – împreună cu soția sa."[12]

Această carte reprezintă o altă scrisoare deschisă, de data aceasta scrisă împreună cu profesorul Rychlak (ai cărui strămoși au emigrat din Polonia) și adresată mai ales concetățenilor noștri americani. Haideți să respingem teza marxistă a redistribuirii bogăției, care a transformat atât de multe și cândva nobile țări în pământuri care arată ca niște imense câmpuri lovite de uragan, în timp ce conducătorii lor sunt pârjoliți în infernul lui Dante. Într-adevăr, toți redistribuitorii marxiști care au ajuns vreodată să conducă o țară au sfârșit în iad – toți, de la Troțki la Stalin, de la Tito la Jivkov, de la Enver Hoxha la Mátyás Rákosi, de la Sékou Touré la Nyeree, de la Hrușciov la Ceaușescu. Toți au avut zilele lor de glorie, dar toți au sfârșit în dizgrație eternă. Câteva rămășițe, precum frații Castro, încă nu se lasă, dar cu siguranță au un loc rezervat în iadul care îi așteaptă.

Haideți, o dată pentru totdeauna, să respingem „știința" marxistă a *dezinformației*, glasnostul ei și necrofagia ei politică, care au fost toate folosite atât de distructiv de-a lungul anilor pentru a strivi libertatea și a falimenta țările. Haideți să le spunem pe nume – și să le demascăm cu toată puterea noastră – când asemenea campanii mincinoase își înalță capetele hâde. Haideți să ne reîntoarcem la excepționalismul nostru american și la tradițiile lui de patriotism, cinste și corectitudine. Statele Unite ale Americii reprezintă cea mai puternică țară de pe pământ. Haideți să o menținem astfel pentru generațiile viitoare.

Scanned with OKEN Scanner

Note

Introducere

1. Scott Swett, „Fanning Imaginary Flames: A Look Back at the Great Church Fire Propaganda Campaign", *American Thinker*, 11 iun. 2011.
2. Michael Fumento, „A Church Arson Epidemic? It's Smoke and Mirrors", *Wall Street Journal*, 8 iul. 1996.
3. Swett, „Fanning Imaginary Flames".
4. *Ibidem*.
5. Fumento, „A Church Arson Epidemic?"
6. Swett, „Fanning Imaginary Flames".
7. Arthur Weinreb, „Poll: Over 40% of Canadian teens think America is 'evil'", *Canada Free Press*, 30 iun. 2004.
8. „Grecian Formula for Anti-Americanism", *Wall Street Journal*, 7 febr. 2003 (ediția online).
9. Nicholas Kralev, „German Leader Links Bush's 'Style' with Hitler's", *Washington Times*, 20 sept. 2002 (ediția online).
10. Warren Hoge, „A Speech That Khrushchev or Arafat or Che Would Admire", *New York Times*, 24 sept. 2006.
11. Tom Baldwin, „Schools are still crumbling in 'corridor of shame' haunted by the old South", *Times of London On-line*, 25 ianuarie 2008 (ediția online).
12. Christopher Andrew, Vasili Mitrokhin, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB* (Basic Books, New York, 1999), pp. 487–493.
13. Christopher Andrew, Vasili Mitrokhin, „Russian Orthodox Church chooses between 'ex-KGB candidates' as patriarch", *Times of London On-line*, 26 ian. 2009, care citează Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*.
14. Astolphe, Marquis de Custine, *Journey for Our Time: The Russian Journals of the Marquis de Custine*, editat și tradus de Phyllis Penn Kohler (Regnery Gateway, Washington, DC, 1987), p. 171.
15. *Ibidem*, p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 1

1. Norman Polmar, Thomas B. Allen, *The Encyclopedia of Espionage* (Gramercy Books, New York, 1997), p. 276. Când încă nu plecase din România, Pacepa știa doar că Ignatiev dispăruse din peisaj. DIE presupunea că Ignatiev fusese omorât.
2. Norman Polmar, Thomas B. Allen, p. 180. Aflat încă în România, lui Pacepa i s-a dat de înțeles că Dzerjinski murise din cauza unui atac de cord imediat după ce rostise o cuvântare în fața Comitetului Central reunit în plen. Se pare că cearta pe care a avut-o cu Stalin a survenit imediat după această cuvântare.

Capitolul 2

1. Yevgeny Yevdokimov, „Russia comes to understand Mikhail Gorbachev", *Center for Defense Information Russia Weekly*, nr. 143, 2 mart. 2001, p. 5.
2. Glasnost, Britannica Concise, așa cum apare la http://concise.britannica.com/ebc/article-9365668/glasnost.
3. www.merriam-webster.com/dictionary/glasnost.
4. www.ahdictionary.com/word/search.html?q=glasnost&submit.x=31&submit.y=21.
5. *Tolkovîi slovar russkogo iazîka* (*Dicționar explicativ al limbii ruse*), editor D.N. Ușakov (Gosudarstvennoe Izdatelstvo Inostranniîh i Naționalniîh Slovarei, Moscova, 1935), vol. I, p. 570.
6. Yevgenia Albats, *The KGB: The State within a State* (Farrar, Straus, Giroux, New York, 1994), p. 23.
7. Zhores Medvedev, *Gorbachev* (: Norton, New York, 1987), p. 37.
8. Vladimir Solovyov, Elena Klepikova, *Behind the High Kremlin Walls*. (Dodd, Mead, New York, 1987), pp. 173–176.
9. Christian Schmidt-Häuer, *Gorbachev: The Path to Power* (I.B. Tauris, London, 1986), p. 64.
10. David B. Funderburk, *Betrayal of America: Bush's Appeasement of Communist Dictators Betrays American Principles* (Larry McDonald Foundation, Dunn, NC, 1991), p. 15.
11. Yevgeny Yevdokimov, „Russia comes to understand Mikhail Gorbachev", *Center for Defense Information Russia Weekly*, nr. 143, 2 mart. 2001, p. 5, ediția online, www.cdi.org/russia/143.html.
12. Cal Thomas, „20/20 hindsight and insight," *Washington Times*, 24 mart. 2002, ediția online.

Capitolul 3

1. Adina Anghelescu, „Arsenalul Securității pentru Carlos", *Ziua*, București, 29 sept. 2000, ediția online. În acest articol a fost publicată adresa Secu-

Scanned with OKEN Scanner

rității nr. 0010748 din 22 iun. 1981 prin care se cerea scoaterea din inventar a explozibilului, a armelor și muniției date lui „Carlos" în 1980.
2. „Pleșiță, o brută securistă", *Ziua*, București, 19 febr. 2000, ediția online.

Capitolul 4

1. Frank R. Wolf, Anne Morse, *Prisoner of Conscience: One Man's Crusade for Global Human and Religious Rights* (Zondervan, Grand Rapids, MI, 2011), p. 46.
2. *Time*, 13 mart. 1989, p. 20.
3. Autorul deține originalul acelei scrisori a CIA.
4. „The defection of General Ion Mihai Pacepa", *Radio Romania International*, 4 apr. 2011. http://www.rri.ro/arh-art.shtml?lang=2&sec=40&art=-121082.
5. Frank R. Wolf, Anne Morse, *Prisoner of Conscience*, p. 51.
6. Stan Weeber, „A New Paradigmatic Work on the JFK Assassination", H-Net Reviews in the Humanities and Social Science, oct. 2009.

Capitolul 5

1. Barry Meier, „Most Iraqi Treasures Are Said to Be Kept Safe", *New York Times*, 6 mai 2003.
2. Astolphe, Marquis de Custine, *Journey for Our Time: The Russian Journals of the Marquis de Custine*, p. 161.
3. *Ibidem*, p. 14.
4. *Ibidem*, p. 7.
5. Alexander Rose, „Biography: Royal Rake", *The Washington Post Book World*, 6 mai 2001, p. 4.
6. *Bolșaia sovetskaia ențiklopedia* (*Marea enciclopedie sovietică*) (Gosudarstvennoye Nauchnoye Izdatelstvo, Moscova, 27 iun. 1952, ediția a doua), vol. 13, p. 566.
7. Glenn Frankel, „Sneers from Across the Atlantic: Anti-Americanism Moves to West Europe's Political Mainstream", *Washington Post*, 10 febr. 2003.
8. Sartre a continuat să sprijine comunitatea de informații externe a blocului sovietic. Încă de dinainte de a pleca din România, Pacepa știa în mod precis că Sartre era considerat legătura pe linie de spionaj în războiul terorist, finanțat de sovietici și de români, împotriva „imperialismului american".
9. Régis Debray, „The French Lesson", *New York Times*, 23 febr. 2003 (ediția online).
10. Paul Berrman, „The Passion of Joschka Fischer", *The New Republic*, 27 aug.–3 sept. 2001, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

11. Herbert Romerstein, *Soviet Active Measures and Propaganda*, Mackenzie Institute Paper nr. 17 (Toronto, 1989), pp. 14–15, 25–26. *Peace Courier*, publicație editată de Consiliul Mondial al Păcii, nr. 4, 1989, citat în Andrew, Gordievsky, p. 629.
12. Regulile și normele Consiliului Mondial al Păcii, document adoptat la congresul CMP din Mexic în 1996, www.wpc-in.org.
13. *Ibidem*.
14. Congresul al XIV-lea al Uniunii Mondiale a Sindicatelor, New Delhi, India, 25–28 mart. 2000.
15. *Beijing declaration of the World Conference of Women*, 15 sept. 1995. În fruntea delegației Sfântului Scaun (Vatican) care a participat la această adunare s-a aflat profesoara de drept Mary Ann Glendon. La sfârșit, ea a avut o intervenție importantă în care preciza cele câteva rezerve ale Sfântului Scaun cu privire la declarația finală.
16. *8th mart. International Women's Day* http://www.un.org/events/women/women00.htm.
17. *nov. 17th_, International Student's Day to coincide with Day of Action for Peace,* International Union of Students.

Capitolul 6

1. *Izvestiya TsK KPSS* (Rapoartele Comitetului Central al PCUS), nr. 3, mart. 1989.
2. Donald Rayfield, *Stalin and His Hangmen* (Random House, New York, 2005), *passim*, în special p. 248.
3. Textul decretului prin care regele Mihai a fost decorat de către președintele Truman, *Scânteia*, 14 mai, 1945, p. 1.
4. „Solemintatea Decorării M.S. Regelui Mihai de către Generalisimul Iosif Vissarionovici Stalin", *Scânteia*, 21 iul. 1945, p. 1.
5. „Guvernul Sovietic a dăruit M.S. Regelui Mihai I, două avioane de turism", *Scânteia*, 22 iul. 1945, p. 1.
6. Sorin Roșca Stănescu, Cornel Dumitrescu, *Autopsia unei înscenări securiste*, Omega-Ziua, București, 1999.
7. Pacepa, *Orizonturi roșii*, pp. 357–359.
8. Aproape în toți acești ani, ofițerul său de legătură a fost Viktor Vladimirov, anterior șeful rezidenței NKVD din Helsinki, care fusese promovat la gradul de general pentru meritele dovedite ca ofițer de legătură al lui Kekkonen. Christopher Andrew, Oleg Gordievsky, *KGB: The Inside Story* (Harper Collins, New York. 1990), pp. 432–433.
9. Joseph J. Trento, *The Secret History of the CIA* (Carroll and Graf, New York, 2001), p. 173.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 7

1. Vezi Edward N. Luttwak, „New Dynamics of the Soviet Empire: From Optimism to Pessimism", în *Soviet Foreign Policy in a Changing World* (editori Robbin Frederick Laird, Erik P. Hoffman), Transaction Publishers, Piscataway, NJ, 1986, p. 61 („Acum fosilizat, marxism-leninismul a devenit [...] o religie oficială, de vreme ce enunțurile sale au devenit dogme; marxism-leninismul sovietic își are astăzi propriile ceremonii, ritualuri și idoli, îndeosebi figura lui Lenin însuși – al cărui bust tronează deasupra tuturor sălilor de clasă, birourilor și spațiilor publice de întrunire.")
2. John Costello & Oleg Tsarev, *Deadly Illusions* (Crown, New York, 1993), p. 24.
3. John Toland, *Adolf Hitler* (Doubleday, Garden City, NY, 1976), p. 548.
4. Alexander N. Yakovlev, *A Century of Violence in South Russia* (Yale University Press, New Haven, CT, 2002), p. 165.
5. *Country Studies: Russia–The Russian Orthodox Church*, U.S. Library of Congress, lcweb2.loc.
   gov/frd/cs, accesat la 3 apr. 2008.
6. Gabriel Adriany, „Die Kirche in Nord, Ost und Südeuropa", în *Handbuch der Kirchengeschichte*, VII (Herder Freiburg, 1979) p. 515.

Capitolul 8

1. David E. Murphy, *What Stalin Knew: The Enigma of Barbarossa* (Yale University Press, New Haven, CT, 2005), p. XV.
2. Declarația lui Hitler prin care justifică această acțiune este reprodusă în *A History of the Third Reich*, vol. 4, *Primary Sources* (editor Jeff T. Hays, Greenhaven Press, San Diego, CA, 2003), p. 125. Reflecțiile lui Hitler despre nevoia germanilor de spațiu vital sunt reproduse în *Ibidem*, p. 26.
3. În ziua în care a fost făcută această declarație, 8 decembrie, la Chełmno, în Polonia, erau gazați primii evrei.
4. Ministrul propagandei, începând cu 1933, al regimului lui Hitler, Joseph Goebbels, s-a sinucis de asemenea. A rămas ascuns în buncărul lui Hitler până pe 1 mai 1945, când și-a otrăvit cei șase copii, iar apoi el și soția sa și-au luat și ei dozele de cianură. Cadavrele lor au fost descoperite mai târziu de forțele sovietice.
5. *Nomination Facts*, site-ul oficial al Premiilor Nobel, www.Nobelprize.org.
6. Jan Olav Smit, *Angelic Shepherd: The Life of Pope Pius XII* (Dodd, Mead, New York, 1950), p. 174.
7. *The Ukrainian Weekly*, nr. 18, vol. XVII, 28 mart. 1949, 1.
8. Enciclica *Orientales omnes* a fost emisă în 23 dec. 1945.
9. *Orientales omnes*, 59.

Scanned with OKEN Scanner

10. Alberto Giovanetti, *Pio Parla alla Chiesa del Silenzio* (Editrice Àncora, Milano, 1959); ediția în limba germană: *Der Papst spricht zur Kirche des Schweigens* (Paulus Verlag, Recklinghausen, 1969), p. 131.
11. Robert W. Stephan, *Death to Spies: The Story of SMERSH*, teză de doctorat, American University, Washington, D.C., 1984, pp. 61–64.
12. Andrew, Gordievsky, p. 343.
13. Hugh Thomas, *Armed Truce: The Beginnings of the Cold War* (Hamish Hamilton, London, 1986), pp. 220–221.
14. *Country Studies, Bulgaria in World War II*, Library of Congress, lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Bulgaria.pdf.

Capitolul 9

1. Giovanni Sale, *Il Novecento tra genocidi, paure e speranze* (Jaca Book, Milano, 2006), p. 214. Vezi de asemenea Cardinal Walter Kasper, „Recent Developments in Jewish–Christian Relations", discurs la Liverpool Hope University (24 mai 2010) http://www.worldjewishcongress.org/uploads/ documents/21ea709fb3a30b36434f3feea17791a1c36f480f.pdf; Hanna Diskin, *The Seeds of Triumph: Church and State in Gomulka's Poland* (Central European University Press, Budapesta, 2001), pp. 48–49 (propaganda blocului sovietic împotriva Bisericii Catolice și a papei). George Weigel, *All War All the Time, First Things*, apr. 2011, p. 30.
2. O traducere integrală a acestui discurs, așa cum a fost difuzat la Radio Vatican, poate fi găsită în „The Catholic Church and the Third Reich: Pope Pius XII Surveys an Heroic History", *The Tablet* (London), 9 iun. 1945.
3. Textul complet al acestei intervenții apare în Margherita Marchione, *Pope Pius XII: Architect for Peace* (Paulist Press, New York, 2000), pp. 143–152. Vezi și Office of the United States Chief Counsel, vol. I, pp. 285–286; William L. Shirer, *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany* (Fawcett Publications, Greenwich, 1962), pp. 324–325 (notă de subsol); Purdy, p. 43.
4. Pinchas E. Lapide, *Three Popes and the Jews* (Hawthorne Books, New York, 1967), p. 131; vezi Ernst von Weizsäcker, *Memoirs of Ernst von Weizsäcker* (H. Regnery Co., Chicago, 1951), p. 297.
5. Lapide, p. 131.
6. Eugenio Zolli, *Why I Became a Catholic* (Roman Catholic Books, New Hope, KY, 1997), p. 187.
7. *Wartime Correspondence Between President Roosevelt and Pope Pius XII* (editor Myron C. Taylor, Macmillan, New York, 1947), p. 113.
8. Anton J. Gahlinger, *I Served the Pope* (The Mission Press, Techny, IL, 1952), p. 6. Vezi „Churchill Talks with Pope on Peace; Vatican Quarters Gratified at Outcome Said to Promise a Profound Effect on Terms", *New York Times*, 26 aug. 1944.

Scanned with OKEN Scanner

9. Anne O'Hare McCormick, *Vatican Journal, 1921–1954* (Farrar, Straus & Cudahy, New York, 1957), p. 123 (dintr-o corespondență *New York Times* datată 6 sept. 1944). La rândul său, Pius îl descria pe Churchill ca fiind foarte capabil și tolerant. *Ibidem*.
10. „German Martyrs", *Time*, 23 dec. 1940, p. 38; Lapide, p. 251 (citându-l pe Einstein în revista *Time*).
11. „Acknowledging the Men and Women of Wisdom", *Wisdom*, sept. 1957, p. 2.
12. Charles R. Gallagher, „Personal, Private Views: A newly discovered report from 1938 reveals Cardinal Pacelli's anti-Nazi stance", *America*, 1 sept. 2003. Vezi și Will Swift, *The Kennedys Amidst the Gathering Storm* (Smithsonian Books, Washington, DC, 2008), p. 361 (Kennedy i-a înmânat lui Franklin Delano Roosevelt o scrisoare din partea papei, care „denunța trădarea valorilor creștine de către Hitler").
13. În 1945, Fabian von Schlabrendorff, un membru protestant al rezistenței germane, a trimis un memorandum generalului american William (Wild Bill) Donovan, în care îi comunica faptul că Müller „avea instrucțiuni din partea Bisericii Catolice să negocieze cu reprezentanții Bisericii Protestante pentru a armoniza măsurile presupuse de lupta împotriva lui Hitler." *Memorandum to General Donovan from Fabian von Schlabrendorff*. Vezi și Schlabrendorff, *The Secret War against Hitler*. Pius a stabilit legături cu activitatea de rezistență a cunoscutului lider protestant, Dietrich Bonhoeffer, care în cele din urmă s-a alăturat unui grup care conspira să-l asasineze pe Hitler. Prietenul apropiat și colegul din mișcarea de rezistență al lui Bonhoeffer, Eberhard Bethge, i-a scris că ar fi avut o întrevedere cu papa. *Dietrich Bonhoeffer: Letters and Papers from Prison*, p. 214 (editor Eberhard Bethge, ediția adăugită, Collier Books, New York, 1971). Într-o colecție de scrisori, Bethge explica faptul că această trimitere indirectă avea în fapt legătură cu o serie de întâlniri cu asistenții apropiați Papei Pius al XII-lea, monseniorii Robert Leiber și Johannes Schönhöffer, „care au fost admiși în complot." *Ibidem*, p. 267, n. 152.
14. *Secret message from the British Legation to the Holy See*, 12 ian. 1940, British Public Record Office, FO 800/318 (raport care informa asupra unei planificate ofensive germane); *Personal and Confidential Message from the British Legation to the Holy See*, 7 febr. 1940, British Public Record Office, FO 371/24405 (raport care informa asupra atacului planificat asupra Belgiei și a planurilor de perspectivă privind invazia în Franța). Unul dintre rapoartele lui Müller se referea la un discurs pe care Hitler îl ținuse la o școală de cadre ale S.S. (S.S. Ordensburg) de la Sonthofen, unde pur și simplu urlând amenințase că va zdrobi cu călcâiul Biserica Catolică, ca pe o broască râioasă. Harold C. Deutsch, *The Conspiracy Against Hitler in the Twilight War* (University of Minnesota Press, Minneapolis, 1968), pp. 338–339.
15. Telegrama ambasadorului american în Italia (Phillips) către the secretarul de stat, din 28 febr. 1940, în United States Department of State,

Scanned with OKEN Scanner

Foreign Relations of the United States, *Diplomatic Papers*, 1940, vol. I (*General*), United States Government Printing Office (Washington, DC, 1959), p. 126 (documente care dezbat securitatea Franței și a Angliei, atmosfera generală în Germania și în rândurile armatei naziste, resursele Germaniei în eventualitatea unui război de durată și atitudinea Italiei față de război).

16. Owen Chadwick, *A History of Christianity* (St. Martin's Press, New York, 1995), p. 91.
17. Mărturia depusă de Dr. Giuseppe Müller, pe 24 ian. 1969, în fața Tribunalului Ecleziastic al Vicariatului din München, cu ocazia beatificării lui Pius al XII-lea (Eugenio Pacelli), partea a II-a, p. 755.
18. Gilbert, 1981, p. 59; Deutsch, pp. 338–339. „Le cardinal Maglione au nonce à Bruxelles Micara et à l'internonce à La Haye Giobbe", 3 mai 1940, în *Actes et documents*, vol. 1, p. 436, nr. 293.
19. Vezi Wright, p. 1930; Charles Rankin, „Pius the Man and His Efforts for Peace", în *The Pope Speaks*, p. 113.
20. „Messaggi del Santo Padre, ai Sovrani del Belgio, dell'Olanda e del Lussemburgo", *L'Osservatore Romano*, 12 mai 1940.
21. Cianfarra, pp. 226–227; Hatch, Walshe, p. 152; Charles Rankin, „Pius the Man and His Efforts for Peace", în *The Pope Speaks*, p. 114.
22. Hatch & Walshe, p. 152.
23. Lapide, p. 137.
24. *The Tablet* (London), 24 octombrie 1942, p. 202 (citând din *Jewish Chronicle*).
25. *Ibidem.*
26. *The Ciano Diaries*, pp. 537, 538. Potrivit lui Ciano, Mussolini ar fi vrut să zdrobească câteva persoane care dădeau dovadă de stupizenie, dar a fost sfătuit să se abțină din pricina prestigiului foarte înalt al Bisericii. *Ibidem*, pp. 538–539.
27. *The Catholic News*, 21 nov. 1942, republicat în Secretariat for Ecumenical and Interreligious Affairs, National Conference of Bishops, *Catholics Remember the Holocaust*, United States Catholic Conference (Washington, 1998), p. 17.
28. „Holy Father Extends Thanks to American Catholics for Aid", *The Catholic News*, 21 nov. 1942.
29. British Public Records Office, INF 1/893.
30. Scrisoarea lui Pius al XII-lea către episcopul Preysing, 30 apr. 1943. *Actes et documents*, vol. 2, doc. nr. 105, pp. 318–327. Pius a încurajat permanent activitatea de rezistență a episcopului Preysing. Vezi [Scrisoarea] către episcopul Berlinului, 15 dec. 1940, *Actes et documents*, vol. 2, p. 180, doc. nr. 58; [Scrisoarea] către episcopul Berlinului, 30 apr. 1943, *Actes et documents*, vol. 2, p. 318, nr. 105; [Scrisoarea] către episcopul Berlinului, 5 sept. 1943, *Actes et documents*, vol. 2, p. 342, doc. nr. 112. Vezi și Lubac, p. 145; O'Carroll, p. 89. De fapt, Pius a fost singurul lider mondial care a luat rezistența în serios. Charles Ford, „Invidious Comparisons", *First Things*, ian. 2000, p. 67.

Scanned with OKEN Scanner

31. Versiunea orginală în limba italiană a apărut în publicația oficială *Acta Apostolicae Sedis* în 1943 (vol. 35, pp. 5–8). Pentru versiunea în limba engleză, vezi *Pius XII: Selected Encyclicals and Addresses* (Catholic Truth Society, London, 1949), pp. 275–297.
32. Congregația pentru Cauzele Sfinților, *Positio*, appendix 25, p. 282. Vezi și Fisher, p. 13 (papa Pius a folosit frecvent cuvântul *stirpe* (rasă) pentru a-i identifica pe evrei și pentru ca nimeni să nu aibă dubii cu privire la atitudinea sa).
33. British Public Records Office, FO 371/34363 59337 (5 ian. 1943); telegrama ambasadorului american în Elveția (Harrison) către secretarul de stat, 5 ianuarie 1943, în Foreign Relations of the United States, *Diplomatic Papers*, 1943, vol. II (*Europe*), United States Government Printing Office (Washington, 1964), p. 91.
34. *New York Times*, 25 dec. 1942.
35. Vezi telegrama ambasadorului german (Bergen) către ministrul de externe al Reichului, 26 ianuarie 1943, NARA, T-120, Roll 361, la 277668-70 (ambasadorul von Bergen, urrmând instrucțiunile ministrului de externe Ribbentrop, l-a avertizat pe papă că naziștii vor căuta să se răzbune dacă Vaticanul își abandonează poziția de neutralitate).
36. Citat în Rhodes, pp. 272–273 (citând arhivele germane: *A.A. Abteilung Inland*, pachetul 17, vol. I, 22 ianuarie 1943); vezi și Holmes, p. 140. De fapt, un preot protestant care a contribuit la distribuirea acestei declarații a fost condamnat la închisoare pentru răspândirea unui document subversiv și defetist. A fost totodată acuzat că are o viziune critică asupra războiului, că este atras spiritual de cercurile iudaice și că manifestă compasiune față de evrei. „For Berlin, Pius XII was a Subversive: Radio Operator´s Experience of Spreading Papal Christmas Message", *Zenit News Agency*, 14 mai 2002.
37. Note ale Secretariatului de Stat al Sfântului Scaun, 5 mai 1943, *Actes et documents*, vol. 9, p. 274, doc. nr. 174. Pe 30 august, secretarul de stat american își exprima dubiile cu privire la întreaga chestiune, trimițând un mesaj în care afirma că „nu există probe suficiente pentru a justifica o declarație privind execuțiile în camerele de gazare." *Ibidem*.
38. *The Tablet* (London), 12 iun. 1943, p. 282, n. 1. Această secțiune a fost cenzurată în Italia și în Germania.
39. Toland, p. 864; Holmes, p. 132; O'Carroll, p. 131; Burleigh, 2007, pp. 252–253.
40. „Glimpse at How Religious Houses Helped the Jews: Research Presented on Wartime Efforts in Rome", *Zenit News Agency*, 18 sept. 2006.
41. Acest lucru a fost raportat de către senatorul Adriano Ossicini, fondator al stângii creștine din Italia, care a fost arestat în 1943 din cauza opoziției manifestate față de regimul fascist. „More Echoes on Pope Pius XII, Nazi Holocaust", *Catholic World News*, 27 iun. 1996 (chiar înaintea unei razii de amploare a poliției [...] spitalul a primit ordine directe de la papa Pius al XII-lea să găzduiască imediat cât mai mulți evrei cu putință).

Scanned with OKEN Scanner

42. *From Hitler's Doorstep* (editor Neal H. Peterson, Pennsylvania State University Press, University Park, 1966).
43. Vezi Congregația pentru Cauzele Sfinților, *Positio* (*Summarium*), mărturia lui P. Guglielmo Hentrich, depusă în fața Tribunalului Eclesiastic din Roma, cu ocazia beatificării lui Pius al XII-lea (Eugenio Pacelli).
44. Lapide, p. 168. Se pare că nu era vorba de o sumă neglijabilă. Potrivit unor estimări, la mijlocul anilor 1930, viitorul papă moștenise 100 000 de dolari.
45. Carroll-Abbing, 1965, p. 48.
46. Graham, *Pope Pius XII and the Jews of Hungary in 1944*, pp. 5–6.
47. Lapide, p. 133.
48. Holmes, p. 158. Ulterior, Lapide a estimat că au fost salvați de la moarte între 700 000 și 860 000 de evrei. Lapide, p. 269.
49. Lapide, p. 226.
50. John Thavis, „Many Jews Once Defended Pius and Documentary Evidence Supports Him", *Inside the Vatican*, apr. 1998, p. 30.
51. „Le National Jewish Welfare Board au Pape Pie XII", 21 iul. 1944, *Actes et documents*, vol. 10, p. 358, doc. nr. 272.
52. Herbert L. Mathews, „Happier Days for Pope Pius: Shadows of war are lifting for a Pontiff whose greatest interest is world peace", *New York Times*, 15 Octombrie, 1944, p. 8.
53. „Le National Jewish Welfare Board au Pape Pie XII".
54. F. Murphy, p. 64.
55. Kevin Doyle, „Robert Graham, S.J.", *First Things*, iun./iul. 1997.
56. M. Davis, p. 101.
57. Vladimir Ilyich Lenin, *One Step Forward Two Steps Back (The Crisis in Our Party)* (1904)http://www.marxists.org/archive/lenin/works/1904/onestep/index.htm.

Capitolul 10

1. Darko Zubrinic, *Cardinal Alojzije Stepinac and Saving the Jews in Croatia During the WW2* (Zagreb, 1997), http://www.croatianhistory.net/etf/jews.html; Dennis Barton, *Croatia, 1941–1946* (The Church in History Information Centre, 2006); *Zenit News Agency*, 10 mart. 1999; Ronald J. Rychlak, „Cardinal Stepinac and the Roman Catholic Church in Croatia during World War II", *The New Oxford Review*, nov. 2009.
2. Peter C. Kent, *The Lonely Cold War of Pope Pius XII* (McGill-Queen's University Press, Montreal & Kingston, 2002), p. 163.
3. Anterior invaziei germane în Iugoslavia (6 apr. 1941), dioceza Maribor era alcătuită din 654 000 de membri – împărțiți în 254 de parohii –, 474 de membri ai clerului de mir și 109 membri ai clerului monastic. În decursul a trei luni de la invazia germană, Gestapoul a arestat, ucis sau expulzat 85 % din cler. Din cele 254 de parohii, au mai rămas doar 91, fiecare condusă de către un singur preot. Celelalte au fost închise sau

Scanned with OKEN Scanner

preluate de către autoritățile germane. Districtul Ptuj avusese inițial 30 de parohii și 57 de preoți. A rămas doar cu una activă și cu doi preoți care ieșiseră deja la pensie care erau nevoiți să asiste religios peste 80 000 de catolici. La fel, dioceza Ljubljana, în zona ocupată de germani, avea 128 de parohii. Până la sfârșitul lunii iun. 1941, 137 de preoți au fost uciși, 74 au fost expulzați, iar alți 37 fugiseră. Astfel, doar nouă preoți au rămas să asiste religios 215 000 de catolici. Cianfarra, p. 266.

4. Numele complet al organizației era *Ustaša – Hrvatska Revolucionarna Organizacija* sau UHRO (Ustașa – Organizația Revoluționară Croată). Numele provine din *ustati*, care înseamnă „a se răscula" sau „a se ridica". Prin urmare, *ustaša* însemna „insurgent" sau „rebel". În primii săi ani, organizația nu avut o coloratură fascistă. Asupra formării Croației, vezi Krišto, *The Catholic Church in Croatia and Bosnia-Herzegovina*, vol. 1, pp. 39, 51–53.
5. Heffron, *Croatia's Fearless Defender*.
6. Gitman, p. 51. „Avem o mulțime de predici publice ale arhiepiscopului de Zagreb care arată cât de direct a fost în ctiticile pe care le-a adus și a ideologiei național-socialiste, și politicilor guvernului croat". Krišto, *The Catholic Church in Croatia and Bosnia-Herzegovina*, p. 60.
7. Krišto, *The Catholic Church in Croatia and Bosnia-Herzegovina*, p. 72. O contradicție surprinzătoare în evaluarea lui Stepinac apare pe aceeași pagină a unei cărți care este foarte critică la adresa papei Pius al XII-lea și a Bisericii Catolice. Michael Phayer afirmă: „Ideea de bază este că nici Stepinac, nici Pius al XII-lea, nu au condamnat public guvernul ustaș. Dacă ar fi făcut-o, probabil ar fi grăbit sfârșitul regimului..." Mai jos, pe aceeași pagină, Phayer afirmă: „În vreme ce mulți clerici au susținut «campania» sângeroasă a lui Pavelić, arhiepiscopul Stepinac a continuat să dezaprobe crimele săvârșite de ustași". Phayer, 2008, p. 12.
8. Gitman, p. 70.
9. Alexander, *The Triple Myth*, p. 95; Barton.
10. Zubrinic.
11. Rychlak, *Cardinal Stepinac and the Roman Catholic Church in Croatia*.
12. Stephen Lackovic, *The Case against Tito* (memorandum, 1947), p. 23. Vezi și mesajul cardinalului Maglione adresat lui Marcone, trimisul apostolic la Zagreb, 21 february, 1942, *Actes et documents*, vol. 8, p. 442, doc. nr. 289.
13. Rick Hinshaw, „Cardinal's Past", *Chicago Tribune*, 17 octombrie 1998, p. 26.
14. Pattee, pp. 283–286. Cu șase zile mai înainte, ținuse o predică similară: „Toți, fără excepție, fie că aparțin rasei țiganilor sau alteia, fie că sunt negri sau europeni civilizați, fie că sunt evrei detestați sau arieni mândri, au același drept să spună «Tatăl nostru care ești în ceruri». [...] Biserica Catolică condamnă orice injustiție și orice violență comisă în numele teoriilor de clasă, rasă sau naționalitate. Nimeni nu-i poate extermina pe intelectuali, așa cum a propovăduit bolșevismul.

Scanned with OKEN Scanner

Nimeni nu-i poate nimici pe țigani și pe evrei pentru că îi consideră rase inferioare." Gitman, p. 70.

15. Gitman, p. 70 (citându-l pe generalul Glaise von Herstenau,); Zubrinic; Barton.
16. Weigel, *Witness to Hope*, p. 73.
17. Mesajul marelui rabin Herzog către Roncalli, delegatul apostolic la Istanbul, 28 febr. 1941, *Actes et documents*, vol. 10, p. 161, doc. nr. 83.
18. Mesajul marelui rabin Herzog către Marcone, trimisul apostolic la Zagreb, 28 febr. 1941, *Actes et documents*, vol. 10, p. 161, doc. nr. 84.
19. *Ibidem*. Vezi Krišto, *The Catholic Church and the Jews*, p. 42.
20. Doar pe teritoriul arhiepiscopiei Zagrebului, între 1945 și 1948, peste 70 % din terenurile agricole ale Bisericii Catolice au fost confiscate în urma unor reforme agrare. În afara de confiscarea pământului, reforma „a însemnat și confiscarea clădirilor Bisericii, a rezervelor agricole, a șeptelului, a mașinilor agricole și a uneltelor". Akmadža, p. 97.
21. În primăvara anului 1945, Biserica Catolică administra în Croația câteva școli confesionale private. Până pe 2 octombrie, toate au fost închise. Akmadža, p. 99.
22. „Stepinac a tunat împotriva tuturor injustițiilor, în special împotriva rasismului." „Cartea Vaticanului îl absolvă pe cardinalul Stepinac: Exemplu de opoziție la fascism, nazism și comunism", Zenit News Agency, 10 mart. 1999 (citându-l pe Gianpaolo Mattei).
23. Matijević, p. 139.
24. Akmadža, p. 89.
25. *Ibidem*, p. 90.
26. Nu este foarte limpede de ce Tito l-a arestat mai întâi pe Stepinac și abia mai târziu a vorbit cu el. Este posibil ca Tito să fi vrut să vadă câtă influență avea acesta în rândul oamenilor și în Biserică sau să vadă dacă îl poate îmblânzi pe arhiepiscop ca apoi să-l facă să participe la crearea unei Biserici Catolice independente în Croația. *Ibidem*, p. 91.
27. Raymond, p. 191.
28. Prcela, pp. 53–54 (reproducând acuzațiile). Un posibil motiv pentru decizia lui Tito de a-l judeca pe Stepinac a fost faptul că, în luna iulie a acelui an, liderul cetnic Draža Mihailović fusese judecat și executat, așa încât era important pentru autorități să restabilească un echilibru pentru a nu provoca o revoltă sârbească. Akmadža, p. 95.
29. Matijević, p. 120. Vezi *The Black Book of Communism*, pp. 388–407.
30. Akmadža, p. 96.
31. Matijević, p. 135 (în iune 1945, muftiul Zagrebului, Ismet Muftić, a fost judecat alături de câțiva oficiali ustași și a fost condamnat la moarte). „Ortodocșii erau până la un punct discreditați din pricina colaborării lor cu cetnicii, dar nu au fost lichidați, deoarece conducerea partidului considera patriotic comportamentul bisericii în timpul războiului." *Ibidem*, p. 139.

Scanned with OKEN Scanner

32. *Ibidem*, pp. 117, 121. Liderii ortodocși erau tratați „cumva mai dur pentru colaborarea cu biserica ortodoxă din Croația, decât [mai târziu] cu cetnicii". *Ibidem*, p. 122.
33. „Archbishop Behind Bars", *Time*, 30 sept. 1946.
34. Revista *Time* a consemnat mai târziu: „lumea a fost șocată de parodia cinică a procesului de 12 zile al lui Stepinac pentru colaborare cu regimul-marionetă nazist în timpul războiului". „The Silent Voice", *Time*, 22 febr. 1960.
35. Barton.
36. Prcela, p. 55. Hurley a fost un personaj interesant și totodată subiectul cărții lui Gallagher, *Vatican Secret Diplomacy*.
37. Josip Stilinovic, *Cardinal Alojzije Stepinac—A true Catholic nationalist!*, The Catholic World Report (1998) http://irish-nationalism.net/forum/showthread.php?t'5048.
38. Lackovic, p. 3. Barton. În timpul perioadei comuniste, a fost riscant până și să-i pomenești numele. Stilinovic.
39. „Aide for the Archbishop", *Time*, 14 octombrie 1946; Bozanić, p. 308 („Papa Pius al XII-lea a condamnat imediat procesul, considerând că procedura aplicată în sala de judecată era una incorectă, «*Il tristissimo processo*», sintagmă care în italiană nu înseamnă doar dureros, ci și proces mizerabil.")
40. „Aide for the Archbishop", *Time*, 14 octombrie 1946. La proces, Stepinac nu s-a concentrat asupra lui însuși, ci „mai degrabă asupra Bisericii și știa că în acest proces nu era atât de mult vorba de el, ci de cât de mult voiau comuniștii să facă rău Bisericii și religiei". Krišto, *An American View*, p. 227.
41. Declarația completă a lui Stepinac poate fi citită la http://www.croatianhistory.net/etf/reply.html.
42. *New York Times* a scris că „procesul arhiepiscopului Stepinac a fost unul pur politic, cu rezultatul știut dinainte. Procesul și pedeapsa dată acestui prelat croat sunt în contradicție cu angajamentul Iugoslaviei că va respecta drepturile omului și libertățile fundamentale ale tuturor, indiferent de rasă, gen, limbă sau credință. Arhiepiscopul Stepinac a fost condamnat și va fi încarcerat în cadrul unei campanii împotriva bisericii sale, vinovată doar de a fi inamicul comunismului". *New York Times*, 13 octombrie 1946. Cardinalul Francis J. Spellman, probabil cel mai important prelat catolic american din timpul războiului și de după război, spunea: „singurul lucru de care se făcuse vinovat cardinalul Stepinac era dragostea sa pentru Dumnezeu și pentru patrie". Savor. La rândul său, Comitetul Evreiesc American declara: „[Stepinac] a fost unul din rarii oameni din Europa care și-a ridicat vocea împotriva tiraniei naziste într-o vreme în care era foarte dificil și periculos să o facă." Barton.
43. Krišto, *The Catholic Church in Croatia*, pp. 85–86.
44. Acest film a fost proiectat la arhiepiscopia din Zagreb cu ocazia sărbătoririi celei de-a zecea aniversări a beatificării cardinalului Alojzije Stepinac, pe 19 sept. 2008.

Scanned with OKEN Scanner

45. Pattee, p. 211.
46. *Ibidem*, pp. 211–12.
47. Alexander, *The Triple Myth*, p. 113.
48. Barton.
49. Akmadža, p. 95; Prcela, p. 7.
50. „Deal Rejected", 23 *Time*, iul. 1951. Mult mai târziu, revista *Time* a oferit o nouă perspectivă, mai consistentă, asupra acestei chestiuni:
    În cumplita închisoare Lepoglava, Stepinac a ocupat o celulă care avea alături o capelă, a primit hrană bună și toate cărțile pe care le dorise. Spre deosebire de cardinalul Mindszenty al Ungariei, arhiepiscopul Stepinac nu a făcut nici o declarație împotriva regimului. A rămas tăcut, iar în lumea liberă tăcerea sa suna precum un reproș. Tito s-ar fi descotorosit cu bucurie de el. Prin intermediul unui jurnalist american, i-a oferit libertatea, cu condiția să accepte să nu mai practice vreodată preoția în Iugoslavia. Stepinac a răspuns direct: „Nu sunt absolut deloc preocupat de eliberarea mea. Știu de ce sufăr. Sufăr pentru drepturile Bisericii Catolice. În fiecare zi sunt gata să mor pentru biserică. Biserica Catolică nu poate fi, și nici nu va fi vreodată, înrobită de vreun regim politic."
    „The Silent Voice", *Time*, 22 febr. 1960.
51. Marcus Tanner, *Croatia: A Nation Forged in War* (Yale University Press, 1997).
52. *Time* a relatat despre eliberarea sa astfel:
    Porțile cu gratii de fier ale închisorii Lepoglava s-au deschis. De după ele a ieșit deținutul ideologic nr. 1 al Iugoslaviei comuniste, Aloysius Stepinac, tot numai piele și os, arhiepiscopul, născut într-o familie de țărani, al celor 7 milioane de romano-catolici ai țării sale.
    El nu a pășit către libertate. Din ordinul guvernului lui Tito, arhiepiscopul Stepinac a fost eliberat condiționat, după ce ispășise cinci ani dintr-o condamnare de 16 dată pe baza unei acuzații false de colaborare cu fasciștii în timpul războiului. De fapt, el se afla în drum spre o închisoare mai spațioasă: satul său natal Krašić, unde, potrivit comunicatului guvernamental, „fostul arhiepiscop" va trebui să se limiteze la îndatoririle unui simplu preot.
    „Dust in the Eyes", *Time*, 17 dec. 1951.
53. *Ibidem*. În martie 1952, Tito spunea unei delegații a Primului Congres al Asociației Studenților Iugoslavi că „l-am eliberat pe Stepinac pentru ca, astfel, să înlăturăm din mâinile Vaticanului o armă propagandistică, arma potrivit căreia Stepinac este un «martir». Acum ei au probleme, fiind că Stepinac este afară". Akmadža, p. 95.
54. „The Guest of Dishonor", *Time*, 29 dec. 1952 („Tito era furios pe Vatican pentru că-i conferise tichia roșie de cardinal inamicului său, arhiepiscopul Aloysius Stepinac, care petrecuse cinci ani într-o închisoare titoistă și care acum era deportat în satul său natal").
55. Traudl Lessing, „Stepinac Speaks", *Catholic Digest* (apr. 1953), p. 33.
56. Bozanić, pp. 314–315.

Scanned with OKEN Scanner

57. *Ibidem*, p. 314.
58. *Encyclopedia of World Biography* (2004); „Capsules", *Time*, 3 aug. 1953 („Având asupra lor fosfor radioactiv pus la dispoziție de către AEC, doi specialiști de top din Statele Unite au zburat în Iugoslavia pentru a-l trata pe cardinalul Stepinac de poliglobulie.")
59. „The Silent Voice", *Time*, 22 febr. 1960. În 1954, 143 de preoți catolici au semnat un memorandum prin care denunțau persecutarea catolicilor de către guvernul iugoslav. Matijević, p. 125.
60. „The Silent Voice", *Time*, 22 febr. 1960.
61. Astăzi, în spatele altarului, se poate observa o adâncitură decupată în podea care fusese plănuită ca loc de veci al lui Stepinac.
62. „The Silent Voice", *Time*, 22 febr. 1960.
63. Savor; Barton. Hinshaw, p. 26. Nevinovăția lui Stepinac este acum recunoscută de către toți cercetătorii. O colecție de documente care-l reabilitează pe Stepinac poate fi consultată în *Proces Alojziju Stepiincu* (editori Marina Stambuk-Skalic *et al.*), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997. Pentru predicile antinaziste din timpul războiului ale lui Stepinac, vezi *Propovijedi, govori, poruke* (editori J. Batelja, C. Tomic), AGM, Zagreb, 1996; și *Three Sermons Against Racism by Archbishop Stepinac* (Church in History Information Centre: Birkenhead, 1998). Vezi, de asemenea, Aleksa Benigar, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal* (Ziral, Zagreb, 2nd ed., 1993); Ivan Muzi'c, *Paveli'c i Stepinac* (Logos: Split, 1991) (lupta arhiepiscopului împotriva lui Pavelić); *Vatican Book Justifies Cardinal Stepinac: Example of Opposition to Fascism, Nazism and communism*, Zenit News Agency, mart. 10, 1999; Alain Finkielkraut, *Msgr. Stepinac et les deux douleurs de L'Europe*, Le Monde, oct. 7, 1998 (respingându-i pe criticii lui Stepinac).
64. Alexander, p. 147; Barton. „A fost un om displăcut atât de naziști, cât și de comuniști, pentru refuzul său de a compromite interesele Bisericii Catolice în favoarea regimurilor momentului. Stepinac a fost conștient de faptul că atât naziștii, cât și comuniștii, complotau să-l elimine" Gitman, p. 70.
65. Alexander, p. 138; Barton.
66. Sabrina P. Ramet, *Balkanski Babilon* 113 (Zagreb: Alinea, 2005). Vezi, de asemenea, Tanner, p. 180; Barton.
67. Falconi probabil că a fost derutat de probele contradictorii pe care le aflase. Să ținem cont de această observație dintr-o recenzie critică timpurie a cărții: „apar în carte citate excelente, în special ale lui Pius al XII-lea, care furnizează toată apărarea necesară. Dar acestea sunt explicate prin considerente de natură psihologică." Whitall N. Perry, *Book Review: The Silence of Pius XII, by Carlo Falconi*, 5, nr. 1 Studies in Comparative Religion (Winter, 1971).
68. Vezi: Capitolul 1: *The Collapse of Yugoslavia in 1941*; Capitolul 2: *Croatia in the Twenty Years of Yugoslav Rule*; Capitolul 3: *How the NDH was Received by the Catholics*; Capitolul 4: *The Persecution of the Orthodox Serbs*; Capitolul 5: *The Croatian Catholic Episcopate Between Intransigence*

Scanned with OKEN Scanner

of Principle and Adaptation to Reality; Capitolul 6: *The Vatican was Aware of Ustaše Crimes*; Capitolul 7: *The Contradictory Attitude of the Vatican Towards Forced 'Re-Baptism' and the Persecution of the Orthodox Serbs*.

69. „Parte din documentația cea mai brutală/aspră apare în cele 134 de pagini asupra episodului croat." Whitall N. Perry, *Book Review: The Silence of Pius XII, by Carlo Falconi*, 5, nr. 1 Studies in Comparative Religion (Winter, 1971).
70. Savor; Barton. Hinshaw, p. 26. Nevinovăția lui Stepinac este acum recunoscută de către toți academicii. Pentru o colecție de documente care-l reabilitează pe Stepinac, vezi *Proces Alojziju Stepiincu* (Marina Stambuk-Skalic *et. al.* eds.) Krscanska sadasnjost: Zagreb, 1997. Pentru predicile anti-naziste ale lui Stepinac din timpul războiului, vezi *Propovijedi, govori, poruke* (J. Batelja and C. Tomic, eds.), AGM: Zagreb, 1996; și *Three Sermons Against Racism by Archbishop Stepinac* (Church in History Information Centre: Birkenhead, 1998). Vezi și Aleksa Benigar, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, ed. a II-a (Ziral, Zagreb, 1993); Ivan Mužić, *Pavelić i Stepinac* (Logos, Split, 1991) (lupta arhiepiscopului împotriva lui Pavelić); *Vatican Book Justifies Cardinal Stepinac: Example of Opposition to Fascism, Nazism and communism*, Zenit News Agency, 10 mart. 1999; Alain Finkielkraut, *Msgr. Stepinac et les deux douleurs de L'Europe*, Le Monde, 7 octombrie 1998 (unde respinge acuzațiile aduse de criticii lui Stepinac).
71. „Assembly Condemns Communist Treatment of Cardinal Stepinac and Andrija Hebrang", *BBC Summary of World Broadcasts*, 17 febr. 1992. Nou alesul parlament croat îl reabilitează pe cardinalul Stepinac prin anularea sentințelor date în procesele de tip bolșevic care au avut loc în timpul regimului comunist iugoslav. Parlamentul a precizat că singurul motiv pentru care cardinalul Stepinac a fost condamnat constă în refuzul acestuia de a fi artizanul unei schisme.

Stilinovic.

72. Cornwell, *Hitler's Pope*, pp. 47, 169, 173, 251, 254, 259, 262, 321, 352.
73. Krišto a oferit ulterior următoarea explicație: „Ronald J. Rychlak i-a răspuns pe larg lui Cornwell în volumul *Hitler, the War, and the Pope*. [...] Din motive lesne de înțeles, nici măcar Rychlak nu știuse că atât Falconi, cât și Cornwell, și-au bazat analizele despre Biserica Catolică din Croația și despre papa Pius al XII-lea pe documente contrafăcute provenite de la poliția secretă iugoslavă." Krišto, *The Catholic Church and the Jews*, p. 44, nota 150.
74. Istoricii se bazează pe documente pentru a înțelege ce s-a petrecut la un moment dat. Foarte multă încredere se acordă izvoarelor scrise contemporane. În cele mai multe cazuri, acest lucru are o noimă. Așa cum dezvăluie acest episod, totuși, când agențiile guvernamentale se angajează în campanii intenționate de dezinformare, izvoarele scrise contemporane

Scanned with OKEN Scanner

pot fi foarte înșelătoare. Piesele de teatru care abordează într-o manieră literară subiecte de istorie, precum *The Deputy*, sunt și mai înșelătoare.

75. Rychlak a luat cuvântul la acest eveniment. Vezi Rychlak, *Cardinal Stepinac and the Roman Catholic Church in Croatia*.

Capitolul 11

1. Existau foarte multe manuale operative ale KGB-ului pe diferite subiecte, împărțite pe diverse ramuri (contraspionaj, contrasabotaj etc.). Toate erau secretizate la nivelul „strict secret". Anumite manuale, precum cel de dezinformare sau cel având ca subiect operațiunile ilegale, erau secretizate la nivelul „strict secret de importanță deosebită". Vezi Bittman, pp. 49–50.
2. Dacă nu este specificat altfel, pe tot parcursul acestei cărți, evenimentele din viața cardinalului Mindszenty sunt extrase din cartea sa, *Memoirs*, tradusă de Richard și Clara Winston (New York, Macmillan, 1974).
3. Mindszenty, p. 5.
4. *Ibidem*, p. 8.
5. Vezi Rychlak, *Hitler, the War, and the Pope*, 2010, pp. 248–252.
6. *Investigative Reports* (Bill Kurtis, A&E Network).
7. Gilbert, 1981, p. 266 (care citează raportul lui Veesenmayer către Ribbentrop, 6 iul. 1944, Nuremberg Trial Documents, NG 6584).
8. Lapide, p. 153.
9. Gilbert, 1987, p. 50; vezi Blet, pp. 189–99.
10. Scrisoarea lui Cassulo, nunțiul papal la București, către monseniorul Tardini, 2 octombrie 1944, *Actes et documents*, vol. 10, p. 428, doc. nr. 68.
11. Lapide, p. 161.
12. Mindszenty, pp. 83–84.
13. Vezi Freemantle, p. 136 („În dezinformare, la fel ca în orice altă activitate de spionaj, Uniunea Sovietică s-a bazat masiv pe serviciile sale satelit."); vezi Bittman, p. 29 (*Ibidem*).
14. Robert McG. Thomas Jr., „Hanna F. Sulner, 81, Expert Drawn into Mindszenty Plot", *New York Times*, 19 ianuarie 1999.
15. Mindszenty, p. 87.
16. Robert McG. Thomas Jr., „Hanna F. Sulner, 81, Expert Drawn into Mindszenty Plot".
17. Mindszenty, pp. 114–117.
18. Steve O'Brien, „Shooting the Cardinal": Film and Betrayal in the Mindszenty Case", *Seattle Catholic*, 11 ianuarie 2005, apărut astfel în http://seattlecatholic.com/article_20050111.html.
19. Ambele filme sunt disponibile în format DVD. În filmul *The Prisoner* nu se precizează cine este cardinalul persecutat și se pare că pelicula pornește de la detalii ale unor procese comuniste asemănătoare petrecute în epoca postbelică.
20. „Mindszenty", articolul din *Wikipedia*.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 12

1. Cardinalul Beran a decedat la Roma, la vârsta de 80 de ani. Este înmormântat în grota bazilicii Sfântul Petru. În 1998, Arhiepiscopia de Praga a inițiat procesul de beatificare.
2. Wyszyński este privit uneori în mod controversat din cauza faptului că anumite comentarii ale sale par a fi fost antisemite. Pe de altă parte, nu este clar care dintre declarații au fost într-adevăr ale sale și care dintre ele au fost lansate de oficialii sovietici care doreau să-l discrediteze. Vezi Stefan Wyszyński, *The Culture of Bolshevism and the Polish Intellectuals, in Polish Perspectives on Communism* (editor Bogdan Szlachta, Lexington Books, 2000).
3. *Ibidem*, p. 96.
4. Diskin, pp. 70–71. Wyszyński nu a călătorit la Roma pentru a lua parte la ceremonie, deoarece se temea că regimul comunist nu l-ar mai fi lăsat să se întoarcă în țară. *Ibidem*, p. 79.
5. Detalii despre relația dintre guvernul polonez, Vatican și biserica din Polonia, vezi în *Ibidem*, pp. 20, 28 (notând că Pius al XII-lea fusese responsabil de unele tensiuni dintre guvernul comunist și Sfântul Scaun).
6. *Ibidem*, p. 97.
7. *Ibidem*, p. 108.
8. *Ibidem*, pp. 182–84.

Capitolul 13

1. La acea dată, aproape toate țările-satelit erau numite „republici populare".
2. Prețuirea pe care comuniștii o aveau pentru simbolistica scânteii data de pe vremea lui Lenin, care își botezase ziarul revoluționar *Iskra* (*Scânteia*), deși de fapt fusese inspirat de revolta decembriștilor ruși din 1825.
3. Vezi Rychlak, 2010, pp. 93–94.
4. Andrew, Gordievsky, pp. 463–464.
5. Această operațiune franceză este confirmată în Andrew, Gordievsky, pp. 463–464.
6. Al Webb, „Synagogues burn as Europeans rage", *Washington Times*, 22 apr. 2002 (ediția online).
7. Vezi Parkes („Nu a fost nevoie să se inventeze antisemitismul în Rusia. El exista deja.").
8. POGROM. Revoltă reacționar-șovinistă și organizată de stat a claselor conducătoare, ucidere în masă a unui grup sau a unor elemente ale populației, însoțită de crime, distrugeri și prădarea proprietăților. [Exemplu:] pogromurile evreiești din Rusia țaristă. *Tolkovîi slovar russkogo iazâka* (*Dicționarul explicativ al limbii ruse*), editor D.N. Ușakov (Gosudarstvennoe Izdatelstvo Inostrannîh i Naționalnîh Slovarei, Moscova, 1935), vol. III, p. 352.

Scanned with OKEN Scanner

9. William Korey, *Russian Antisemitism, Pamyat, and the Demonology of Zionism*, The Hebrew University of Jerusalem (1995), http://sicsa.huji.ac.il/studies2.html.
10. Ohrana a fost înființată în 1881 de către Alexandru al III-lea. A înlocuit Departamentul Poliției de Stat, care eșuase în misiunea de a proteja viața tatălui său, țarul Alexandru al II-lea.
11. Saharovski pare a fi împărtășit tradiționalul antisemitism rus. El i-a spus lui Pacepa că evreii înșiși purtau vina de a fi devenit un simbol al urii pentru țarii ruși. După 1492, când o parte din evreii alungați din Spania au început să se așeze în Rusia, aceștia au început să se implice în strângerea dărilor și în administrarea unor mari proprietăți funciare pe care munceau țăranii. Acestea erau printre puținele ocupații accesibile evreilor în Rusia țaristă, însă nici acestea nu i-au făcut pe evrei mai iubiți în noua lor țară.
12. Philip Grave, „The Protocols: A Literary Forgery", *The Times*, London, 16, 17 și 18 aug. 1921, www.nizkor.org/ftp.cgi?documents/protocols/protocols.zion.
13. „Jewish Massacre Denounced", *New York Times*, 28 apr. 1903, p. 6.
14. George Legget, *The Cheka: Lenin's Political Police*, p. 114 (Oxford University Press, 1981), citat în Andrew, Gordievsky, p. 44.
15. Internaționala Comunistă, cunoscută sub numele de Comintern, a fost o organizație comunistă internațională înființată la Moscova în 1919. Cominternul se angajase să lupte „prin toate mijloacele posibile, inclusiv forța armată, pentru răsturnarea burgheziei internaționale și pentru crearea unei republici sovietice internaționale ca etapă intermediară în calea abolirii complete a Statului".
16. *Encyclopedia of Marxism*, Marxist Internet Archive, www.marxists.org/glossary/people/z/i. htm.

Capitolul 14

1. *Chronicle*, p. 609.
2. Elizabeth Spalding, *Harry S. Truman. Faith, Freedom, and the Cold War*, Grand Valley State University, the Hauenstein Center for Presidential Studies (15 sept. 2009), p. 2. Corespondența celor doi lideri mondiali a fost publicată în 1953 sub titlul *Correspondence between President Truman and Pope Pius XII*.
3. Kent, 2002.
4. Pe 15 iul. 1948, *L'Osservatore Romano* publica un decret privitor la comunism, prin care cei care propagau „învățăturile materialiste și anticreștine ale comunismului" erau excomunicați. Acest lucru a fost interpretat de toată lumea ca fiind un act de excomunicare a membrilor Partidului Comunist Italian, dar partidul nu fusese menționat în decret.
5. Vezi J. Hughes, p. 255 („Confruntat cu cel mai puternic partid comunist din lumea occidentală, papa a aprobat în 1949 un decret al Sfântului

Scanned with OKEN Scanner

Scaun care îi excomunica pe cei care îi votaseră pe candidații comuniști în alegerile din Italia."); F. Murphy, pp. 14, 64; M. Davis, p. 93 (biserica era singurul grup organizat suficient de puternic pentru a combate „noua putere a stângii"); *ibidem*, pp. 94, 97 (notând că în pofida decretului de excomunicare, circa o treime dintre catolicii italieni au votat pentru candidați comuniști). Vezi și Dunn, pp. 142–143.

Persecuția în Ungaria a fost un factor determinant în privința decretului Vaticanului de condamnare a comunismului în 1949, pe care mulți dintre conducătorii bisericești est-europeni nu l-au agreat din cauză că decretul Vaticanului nu făcea nimic ca să domolească persecuția comunistă. În fapt, le-a oferit comuniștilor un motiv ca să-și intensifice presiunea împotriva bisericilor. Mai ales liderii catolici polonezi credeau că această condamnare este contraproductivă. [...] Cu toate acestea, decretul i-a permis Vaticanului să-și arate mânia față de situația din Europa de Est și a conștientizat opinia publică mondială, în special în Vest, în privința luptei pe care o avea de dat civilizația, a întărit sprijinul pe care lumea catolică l-a acordat Statelor Unite angajate în Războiul Rece și făcând ele însele eforturi de a stăvili comunismul. Le-a atras de asemenea atenția italienilor că Partidul Comunist Italian, care era o forță politică puternică, era inacceptabil ca agent de guvernare.

Ibidem. În martie 1937, papa Pius al XI-lea dăduse enciclica *Divini Redemptoris* (*A Mântuitorului divin*, mai bine cunoscută pentru subtitlul său, *Despre comunismul ateu*), în care ataca sistemul comunist care începuse să se răspândească în lume. El a scris că sistemul comunist era rău din punct de vedere istoric, că guvernele comuniste doreau să distrugă religia, că erau lipsite de Dumnezeu, că erau violente, că negau individul și familia și că domneau prin teroare. Pius XI conchidea: „Comunismul este intrinsec greșit și nimeni care ar putea salva civilizația creștină nu ar putea colabora cu el în nici o împrejurare."

6. *Acts Apostolicae Sedis*, 1951, p. 217.
7. *Ibidem*, p. 456 și 558.
8. Diskin, p. 168.
9. *The Tablet* (London), 16 mar. 1963. Vezi și Graham, 1996).
10. Vezi, de exemplu, Mikhail Markovich Scheinmann, *Der Vatikan im Zweiten Weltkrieg* (Dietz, Berlin, 1954; publicată prima dată în limba rusă în 1948). Pentru o analiză generală a propagandei sovietice, vezi Graham, 1996).
11. Gary B. Nash, Julie Roy Jeffrey, John R. Howe, Allen F. Davis, Allan M. Winkler, Charlene Mires, Carla Gardina Pestana, *The American People, Concise Edition Creating a Nation and a Society*, volum colegat, ediția a VI-a (Longman, New York, 2007).
12. Elizabeth E. Spalding, *The First Cold Warrior: Harry Truman, Containment, and the Remaking of Liberal Internationalism* (University Press of Kentucky, Lexington, 2006).

Scanned with OKEN Scanner

13. Comitetul American pentru Eliberarea Popoarelor din URSS a fost înființat în 1951, iar postul său de radio avea să fie cunoscut ca Radio Libertatea. Pentru mai multe detalii despre Vocea Americii în această perioadă, vezi David F. Krugler, *The Voice of America and the Domestic Propaganda Battles, 1945–1953* (University of Missouri Press, Columbia, 2000); și mai multe detalii despre REL/RL, în Arch Puddington, *Broadcasting Freedom: The Cold War Triumph of Radio Free Europe and Radio Liberty* (The University Press of Kentucky, Lexington, 2000).
14. Vezi Rychlak, 2010), pp. 146–47, 158–63.
15. Marilyn J. Matelski, *Vatican Radio: Propagation by the Airwaves* (Praeger, Westport, CT, 1995).

Capitolul 15

1. Vezi Koehler, p. 26.
2. „Gleb Yakunin", în *Wikipedia*, http://en.wikipedia.org/wiki/Gleb_Yakunin.
3. Keith Armes, *Chekists in Cassocks: The Orthodox Church and the KGB*, http://www.spiri-toftruth.org/orthodoxchurch.pdf .
4. „Reaction within the Catholic Church", http://en.wikipedia.org/wiki/Liberation_theology.
5. *Ibidem*.
6. James H. Cone, *A Black Theology of Liberation* (Orbis Books, New York, 1990), p. 27.
7. Marta H. Mossburg, „Reverend Wright brings his anti-American crusade to Baltimore", *The Baltimore Sun*, 21 iun. 2011 (ediția online).
8. Vezi Humberto Fontova, *Fidel: Hollywood's Favorite Tyrant* (Regnery Publishing, Inc., 2005).
9. Debray a predat inițial la Universitatea din Havana, în Cuba lui Castro. Mai târziu a devenit consilier al președintelui socialist francez François Mitterrand. Debray și-a dedicat viața exportării comunismului de tip cubanez în toată America Latină, dar, în 1967, o unitate a forțelor speciale boliviene antrenată de Statele Unite l-a capturat împreună cu toți membrii grupării de gherilă a lui Che. Acesta din urmă (Che) a fost condamant la moarte și executat pentru terorism și crime în masă. Debray a fost condamnat la 30 de ani de închisoare, dar a fost eliberat după trei ani, ca urmare a intervenției filozofului francez Jean Paul Sartre. În febr. 2003, Debray a publicat articolul „The French Lesson" („Lecția franceză") în *The New York Times* (care îl descria pe Debray drept „fost consilier al președintelui François Mitterrand", dar omitea să amintească faptul că petrecuse câțiva ani în închisoare condamnat pentru terorism). Régis Debray, „The French Lesson", *New York Times*, 23 febr. 2003 (ediția online).
10. Această fotografie a lui Che a fost făcută publică, întâi și întâi, prin intermediul unui agent operativ KGB care acționa sub acoperirea de scriitor – I. Lavretsky, într-o carte intitulată *Ernesto Che Guevara*, care a

Scanned with OKEN Scanner

fost editată de către KGB. I. Lavretsky, *Ernesto Che Guevara* (Progress Publishers, Moscova, 1976). KGB-ul i-a dat portretului un nume: „*Guerrillero Heroico*" („Războinicul eroic") și a răspândit-o în toată America de Sud – zona de influență a Cubei. Editorul milionar italian Giangiacomo Feltrinelli, un comunist îndrăgostit de KGB, a inundat restul lumii cu imaginea lui Che imprimată pe afișe și pe tricouri. De la o zi la alta, teroristul Che s-a transformat într-un idol al stângii internaționale. Feltrinelli a devenit el însuși un terorist și a murit în timp ce planta o bombă undeva în afara orașului Milano, în 1972.

11. A.O. Scott, „Saluting the Rebel Underneath the T-Shirt", *New York Times*, 12 dec. 2008; Humberto Fontova, *Fidel: Hollywood's Favorite Tyrant* (Regnery Publishing, Inc., 2005).
12. „World: Che: A Myth Embalmed in a Matrix of Ignorance", *Time*, 12 octombrie 1970.
13. Humberto Fontova, „Che Guevara and the Obama Campaign", *Human Events*, 18 febr. 2008, http://www.humanevents.com/2008/02/18/che-guevara-and-the-obama-campaign/.

Capitolul 16

1. Fedor Burlațki, „Hrușciov. Schițe pentru un portret politic" (în limba rusă în original), *Literaturnaia gazeta*, 24 febr. 1988, citat în Andrew, Gordievsky, p. 424.
2. Nikita Khrushchev, *Khrushchev Remembers*, tradusă și editată de Strobe Talbot (Little, Brown and Company, Boston, 1970), p. 337.
3. Richard Felix Staar, *Foreign policies of the Soviet Union* (2001), pp. 79–88.
4 U.S. Congress, House Select Committee on Intelligence, *Soviet Covert Action: The Forgery Offensive*, 6 și 19 febr. 1980, a XCVI-a legislatură Congresului, sesiunea a II-a, 1963, GPO, Washington, DC, 1980. Un volum de 1 074 de pagini documentează faptul că mitropolitul Nikodim, care în 1975 a devenit vicepreședinte al Consiliului Mondial al Bisericilor, a funcționat ca ofițer sub acoperire al KGB. Gerhard Besier, Armin Boyens, Gerhard Lindemann, *Religion, state and society in the twentieth century* (LIT Verlag, Münster, 2008), http://www.voiceofthebelievers.com/wcc_kgb.htm. Nikodim a murit în 1978, iar Kremlinul l-a numit pe mitropolitul Kirill în funcția de vicepreședinte al Conferinței Păcii Creștine. Kirill (Vladimir Mihailovici Gundiaev) a lucrat pentru KGB sub numele de cod „Mihailov". În febr. 2009, Kirill a fost „ales" patriarh al Rusiei. Tony Halpin, „Russian Orthodox Church chooses between 'ex-KGB candidates' as Patriarch", *The Times of London*, 26 ianuarie 2009.
5. Un document KGB din 1962, semnat de generalul Oleg Gribanov, șef al Direcției a II-a a KGB, care era responsabilă cu organizațiile religioase, a confirmat că era corect ce afirmase Agaianț. Andrew, Mitrokhin, p. 487. Documente KGB făcute publice de curând arată că jumătate din totalul

Scanned with OKEN Scanner

clerului Uniunii Sovietice erau agenți sau angajați ai KGB sub acoperire, cel puțin până la sfârșitul erei Gorbaciov. Keith Armes, *Chekists in Cassocks. The Orthodox Church and the KGB*, Boston University http://www.spiritoftruth.org/orthodoxchurch.pdf.

6. Pentru detalii despre ofițerii clandestini ultrasecreți, vezi Pacepa, *Programmed to Kill*, pp. 133–164.
7. Erich Ludendorff a fost unul dintre conducătorii proeminenți ai armatei germane, mai ales către sfârșitul Primului Război Mondial. A fost un susținător puternic al partidului nazist și a acceptat să devină șeful armatei germane în guvernul lui Hitler. În raportul său, Pius îi remarca pe liderii catolici care dăduseră un bun exemplu luând partea evreilor.
8. *Archivio Segreto Vaticano*, Arch. Nunz. Monaco d.B. 396, Fasc. 7, Pos. XIV, Baviera, p. 75.
9. *Archivio Segreto Vaticano*, Arch. Nunz. Monaco 365, Fasc. 7, Pos. XIV, Baviera, p. 83.
10. „John XXIII on the Communists", *New York Times*, 14 apr. 1959.

Capitolul 17

1. *Archivio Segreto Vaticano*, Arch. Nunz. Monaco 365, Fasc. 7, Pos. XIV, Baviera, p. 83. Hrușciov a inițiat o campanie împotriva Bisericii Ortodoxe Ruse, forțând închiderea a aproximativ 12 000 de biserici. A reluat cruciada împotriva religiei în 1958. Vezi Koehler, p. 7.
2. Vezi Bittman, p. 107.
3. *Pervoe Glavnoe Upravlenie*, Directoratul I al KGB.
4. William Totok, *The Stalinist Trial against the Vatican's „Spies"* (Polirom, Iași, 2008), p. 199. Cei patru catolici erau monseniorul Josef Nischback, rector al Catedralei Catolice din Timișoara; doctorul în teologie Franz Kräuter, arhivarul diocezei catolice a Timișoarei; sora Hildegardis Wulff, cofondatoarea ordinului benedictin al Sfântului Lioba, care și-a dedicat viața ajutorării femeilor de naționalitate germană din România; și sora Patricia Zimmermann.
5. În articolul publicat în *National Review Online*, „Moscow's Assault on the Vatican", Pacepa a afirmat în mod eronat că arhiepiscopul Augustin Pacha fusese monedă de schimb pentru cei doi ofițeri DIE. În fapt, arhiepiscopul Pacha a fost eliberat din închisoare, dar a murit în România curând după aceea.
6. Explicația lui Pacepa a fost menționată și încuviințată de către cardinalul Walter Kasper. Vezi World Jewish Congress, Recent Developments in Jewish–Christian Relations, *Speech of Cardinal Walter Kasper at Liverpool Hope University* (24 mai 2010).
7. Până în ultima zi a vieții sale, s-a crezut că Agostino Casaroli a fost procomunist. Memoriile publicate postum arată că a lăsat să se creadă acest lucru, deoarece această percepție îl ajuta în relațiile internaționale. În realitate, era preocupat de soarta catolicilor de dincolo de Cortina de Fier

Scanned with OKEN Scanner

și era totodată anticomunist. Agostino Casaroli, *The Martyrdom of Patience* (2007). Vezi și Koehler, p. 24 (care sugerează că cei din jurul lui Casaroli ar fi putut fi prea plini de înțelegere față de comunism și că asta i-a afectat reputația). Acest lucru ajută la explicarea marii încrederi pe care papa Ioan Paul al II-lea i-o acordase. Vezi Ronald J. Rychlak, „The Enduring Legacy of John Paul II", *Catalyst*, dec. 2010.

8. Detalii despre represiunea împotriva Bisericii Catolice din România în Crozier, p. 101.
9. Istoricul român Nicolae Dorel Ceuca, bazându-se în special pe arhiva diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe din România, a aflat că în perioada în care România închisese Nunțiatura Apostolică, la începutul anilor 1950, până în anii 1960 diplomații din ambele tabere încercau să restabilească relațiile oficiale. Din partea Vaticanului, aceste discuții erau purtate în cea mai mare parte de cardinalul Casaroli. Vezi http://www.cnaa.md/en/thesis/5348/.
10. Un asemenea împrumut n-a fost contractat niciodată. Arhivele Vaticanului care ar putea confirma sau infirma cererea românească sunt închise. Secretariatul de Stat al Vaticanului a declarat că:
    ar părea extrem de improbabil ca România să fi cerut un împrumut de la Vatican. N-au existat nici un fel de relații între guvern și Vatican după expulzarea Nunțiului Apostolic în 1946 și după închiderea Nunțiaturii în 1950. Mai mult decât atât, o asemenea solicitare ar fi lipsită de sens, mai ales dacă se are în vedere persecuția severă la care a fost supusă Biserica Catolică, în special Biserica Greco-Catolică, în timpul regimului comunist.
    Scrisoarea monseniorului Gabriele Caccia, consilier în secretariatul de stat al Sfântului Scaun, către Ronald Rychlak, 2 febr. 2008.
11. Freemantle, pp. 106–107. Vezi și George Weigel, *All War, All the Time, First Things*, apr. 2011, p. 32 (Doi agenți KGB de origine lituaniană au studiat la Academia Gregoriană și alți doi au penetrat întâlnirile organizate de Vatican.)
12. Koehler, p. 10.
13. Nu mult după apariția cărții lui Cornwell, *Hitler's Pope*, Vaticanul a făcut o declarație despre activitatea desfășurată de acesta la Roma. A respins pretenția lui Cornwell de a fi fost prima persoană care a avut acces la documentele pe care le-a folosit și a negat afirmația potrivit căreia le-ar fi studiat luni de zile. Secretariatul de Stat i-a permis lui Cornwell să consulte arhiva secției de relații externe, ceea ce el a și făcut vreo trei săptămâni. Subiectul cercetării sale consta în relațiile Vaticanului cu Bavaria (1918–1921), Austria, Serbia și Belgrad (1913–1915). Cornwell nu a fost nici prima, nici singura persoană care a consultat documentele acelei perioade. Nu a avut deloc acces la documentele din „perioada închisă", care începe cu anul 1922. Congregația pentru Cauzele Sfinților, *Positio*, anexa 25, p. 265. Când a fost întrebat despre aceste afirmații în revista *Brill's Content*, Cornwell a dat următorul răspuns: „Nu pretind nicăieri în carte că am petrecut luni de zile în arhiva Secre-

Scanned with OKEN Scanner

tariatului de Stat. Citatul este luat din textul compilat de un redactor într-un articol de ziar și este o eroare factologică pură, care se dovedește a fi esențialmente adevărată." Cornwell a omis complet să menționeze că articolul de ziar era unul pe care îl scrisese *el* însuși *despre cartea sa*! Mai mult, a repetat afirmația într-un text pe care l-a scris chiar *el despre cartea sa* pentru revista *Vanity Fair*. Expresia „textul compilat de un redactor" a fost eliminată din versiunea publicată apoi în *Brill's Content*.

14. Părintele Peter Gumpel, care a depus mărturie în cadrul procedurii de beatificare a lui Pius al XII-lea, și-a amintit de un tânăr preot german care a fost la Roma la momentul nimerit. Acesta conducea o mașină sport care părea nepotrivită cu statutul său și puțini oameni păreau să știe ce-i cu el. Părintele Gumpel a mai spus că, în orice caz, el nu avea cunoștință de cineva care să fi reușit să pătrundă în arhive și să fure vreun document.
15. KGB-ul, la fel ca echivalentul său românesc, Securitatea, era divizat în două entități separate și foarte diferite: poliția politică internă și serviciul de informații externe. Direcția internă a KGB-ului era o organizație publică, cu filiale locale, cunoscute de toată lumea și temute de toată lumea. Serviciul de informații externe era o instituție care nu apărea în nici o carte de telefoane, ultrasecretă, cunoscută doar unui foarte mic număr de nomenclaturiști comuniști de rang înalt implicați în relațiile politice, economice și religioase cu Occidentul.
16. A nu se confunda cu respectatul istoric român Francis Pall.
17. *Viața Creștină,* I/nr. 6 (328), p. 20; II/nr. 7 (329). Vezi și *Glia*, London, 15 iun. 1950); Aurel Sergiu Marinescu, *O contrbuție la istoria exilului românesc*, vol. VIII, București, Editura Vremea, 2008, pp. 87, 91–92.
18. William Totok, *Episcopul, Hitler și Securitatea*, Polirom, Iași, 2008.
19. Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuție la istoria exilului românesc*, vol. VIII, București, Editura Vremea, 2008, p. 87.
20. *Remus Mercia Birtz Blog*, http://remusmirceabirtz.wordpress.com/.
21. Părintele Sergio Pagano, prefect al Arhivelor Secrete ale Vaticanului, a explicat că în perioada pe care o descrie Pacepa, „scrisorile lui Pius al XII-lea nu se mai aflau în Arhivele Secrete ale Vaticanului. Documentele care îi interesau puteau fi găsite în arhiva Secretarului de Stat". Zenit News Service, *Relator of Pius XII's Case Is Wary of Report: Father Gumpel Urges Prudence Over Defector's Tale*, 18 febr. 2007. Părintele Gumpel a speculat că spionii sovietici, care nu știau cum merg lucrurile la Vatican, ar fi confundat „Arhivele Secrete ale Vaticanului cu Arhiva Secretarului de Stat". *Ibidem*.

Capitolul 18

1. „Erwin Piscator", 19 sept. 2009, http://de.wikipedia.org.
2. Karol Jozef Gajewski, „Winning the War over Pius XII", *Inside the Vatican*, http://www.insidethevatican.com/articles/review-piusxii.htm.

Scanned with OKEN Scanner

3. Leo Kerz, „Brecht and Piscator", *Educational Theatre Journal* 363 (oct. 1968), 20, nr. 3.
4. Willett, p. 41.
5. *Ibidem*, p. 131.
6. *Ibidem*, p. 132.
7. *Inostrannyy Otdel*, sau Departamentul de Externe, care la acea vreme era integrat în poliția politică sovietică, NKVD (*Narodnyy Komissariat Vnutrennikh Del*, Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne).
8. Piscator, German Wikipedia, http://de.wikipedia.org.
9. Smith.
10. *The Proletarian Theatre: Its Fundamental Principles and Its Tasks* (1920), citat în Smith, p. 8.
11. Terence Smith, „Performance, Space and Technology, Stanford University Drama Department", nov. 1998.
12. Willett, pp. 50–51. Vezi și Smith, p. 6.
13. Willett, p. 53.
14. *Ibidem*, p. 55.
15. *Ibidem*, p. 104.
16. *Ibidem*, p. 121 (citându-l pe Franz Jung).
17. *Ibidem*, p. 75.
18. *Ibidem*, p. 96.
19. *Ibidem*, p. 121.
20. Willett, p. 122, care citează post-scriptumul ediției sovietice a piesei lui Piscator, *Das Politische Theater* (Moscova, 1934).
21. Erwin Piscator, „The Theatre Can Belong to Our Century, in The Theory of the Modern Stage" (Eric Bentley, ed. 1997), pp. 471–473.
22. Willett, p. 122.
23. *Ibidem*, p. 123.
24. *Ibidem*, p. 124.
25. *Ibidem*, p. 126.
26. Citat în Smith, p. 9.
27. La Vern J. Rippley, *Brecht the Communist and America's Drift from Capitalism* 14, nr. 3 Twentieth Century Literature 143 (oct. 1968).
28. Informații despre Erwin Piscator la Akademie der Künste, Berlin, sept. 19, 2009 http://www.adk.de/de/archiv/archivbestamd/darstellende-kunst/kuenstler/Erwin-Piscator.htm.
29. Thomas, p. 165.
30. „Revival in Manhattan", *Time*, 23 dec. 1940.
31. Willett, p. 165.
32. *Ibidem* (Wolf îi spune lui Piscator că Partidul l-ar vrea în fruntea unui teatru din Germania; „Nu cunosc vreo obiecție la adresa ta din partea Partidului.").
33. Piscator, Wikipedia, sept. 19, 2009 http://de.wikipedia.org.
34. Leo Kerz, *Brecht and Piscator*, *Educational Theatre Journal*, 20, nr. 3, pp. 363, 368 (oct. 1968).
35. Willett, p. 180.

Scanned with OKEN Scanner

36. Biografia lui Erwin Piscator în germană, din *Stiftung Archiv der Akademie der Künste*, Berlin, sept. 19, 2009, publicată la http://www.adk.de/de/archiv/archivbestand/darstellende-kunst/kuenstler/Erwin-Piscator.htm.

Capitolul 19

1. Pierre Joffroy, *A Spy for God: The Ordeal of Kurt Gerstein*, trad. de N. Denny (Harcourt Brace, New York, 1969).
2. Judy Stone, *Interview with Rolf Hochhuth, Ramparts*, Spring 1964, retipărit în *The Storm over The Deputy*, p. 50.
3. Hochhuth, 1964, p. 331.
4. Ward, pp. 29, 34.
5. Erwin Piscator, „Introduction to The Deputy" (trad. de Clara Mayer), în *The Storm over The Deputy*, p. 15.
6. Dintr-o intrare Wikipedia.
7. Hinkle, p. 67.
8. Hochhuth, 1964, p. 328.
9. *Ibidem*, p. 304.
10. *Character Assassination*, America, 7 mart. 1964, retipărit în *The Storm over The Deputy*, p. 39.
11. Editorial: *Character Assassination*, America, 7 mart. 1964, retipărit în *The Storm over The Deputy*, p. 39.
12. Fisher, p. 11.
13. Interviu cu Judy Stone, în *The Storm over The Deputy*, p. 51.
14. Friedrich Heer, *The Need for Confession*, Commonweal, 20 febr. 1964, în *The Storm over The Deputy*, p. 166.
15. Interviu cu Judy Stone, în *The Storm over The Deputy*, p. 51.
16. Rychlak, *Righteous Gentiles*, pp. 181–192.
17. Erik von Kuehnelt-Leddihn, *The Timeless Christian* 191–93 (*Franciscan Herald Press*, 1969).
18. Levai, pp. 5–6 (care citează Albert Wucher, „Der Stellvertreter und die historische Wirklichkeit", în the *Süddeutsche Zeitung*, München, 19 apr. 1963).
19. Michael Feldkamp, *Hochhuth Exposed*, Association of Contemporary Church Historians, iul./aug. 2007 (trad. de John Jay Hughes).
20. *Ibidem*.
21. *Who Brought Down Pius XII?: L'Osservatore Director Blames Communists, Church Division*, The Wanderer, 25 iun. 2009 (discuție despre cartea lui Vian din 2009, *In Difesa di Pio XII: Le Ragioni della*).
22. *Ibidem*.
23. Conway, 1973, p. 147.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 20

1. Vezi „Reviews", *World Theatre*, vol. XII, nr. 2, p. 140 (Summer 1963) („undeva între un raport vorbit cu scene de mare realism... și o discuție rapidă"). Cronica a continuat prin a nota dificultatea producerii piesei „dintr-un text care, dacă ar fi jucat în întregime, ar dura șase sau șapte ore". *Ibidem.*; Sidney F. Parham, „Editing Hochhuth for the Stage: A Look at the Major Productions of 'The Deputy,'" 28, nr. 3 *Educational Theatre Journal*, pp. 347, 353 (octombrie 1976) („Cum ar trebui atunci să-l judecăm pe Hochhuth ca dramaturg? Conturul formal al manuscrisului sugerează că el dorește să fie judecat după standardele dramatice tradiționale, iar după aceste standarde nimeni nu-l poate vorbi de bine").
2. Stephen Kinzer, „For a German Gadfly, a New Play, a New Furor", *New York Times*, 11 mart. 1993.
3. Kustow, p. 136 (ziarul *Le Monde* a considerat că prelucrarea poveștii de către Semprún era superioară celei a lui Piscator).
4. Gary Prevost, „Review: The Autobiography of Federico Sanchez and the Communist Under- ground in Spain by Jorge Semprun", 75, nr. 3, *The American Political Science Review*, p. 819 (sept. 1981).
5. Vezi Kathleen A. Johnson, *The Framing of History: Jorge Semprun's La Deuxième Mort de Ramon Mercader*, French Forum, vol. 20, nr. 90, ianuarie 1995.
6. Kustow, pp. 18–19, 24.
7. *Ibidem*, pp. 25–26.
8. *Ibidem*, pp. 87 („La Moscova, casa de bilete a fost asaltată, s-au vândut toate biletele în câteva ore.").
9. *Ibidem*, p. 87. Vezi și Peter Brook, *The Empty Space*, pp. 20–22 (Athenaeum, New York, 1982). Biografia scrisă de Kustow conține, de asemenea, o fotografie (de pe la 1953) în care apar Brook, soția sa, Natasha Parry, și Fidel Castro. Un comentator din epocă observa că „munca lui Brook la unele piese scrise de alți autori trebuie, per ansamblu, privită drept cel mai clar rezultat al influenței brechtiene asupra artei dramaturgice din Anglia". Martin Esslin, *Brecht and the English Theatre*, *The Tulane Drama Review*, vol. 11, nr. 2, pp. 63–66 (Winter 1966). Brecht, desigur, era un renumit dramaturg comunist.
10. Albert Hunt, Geoffrey Reeves, *Peter Brook* (Cambridge University Press, 1995, p. 104). Din 1737 și până în 1968, Lordul Șambelan autoriza reprezentarea pieselor la Londra și anumite alte regiuni. Acest lucru l-a făcut cenzorul oficial al spectacolelor de teatru. Vezi și Kustow, p. 131 (discutând unul dintre puținele eșecuri ale lui Brook pe scenă – o piesă care avertiza în legătură cu „Occidentul" care folosește un robot extrem de inteligent în scopuri distructive).
11. Vezi Dan Isaac, „Theatre of Fact", *The Drama Review*: TDR, vol. 15, nr. 3, p. 109 (Summer, 1971). Brook a folosit pentru producția sa, mai presus de toate, scenografii simbolice. „Scena a fost păstrată goală, n-au fost

Scanned with OKEN Scanner

utilizate decoruri. Fiecare dintre actori purta un costum albastru identic peste care a pus anumite piese de costum distinctive, precum o brasardă nazistă sau sutana unui preot. Acest design sublinia interșanjabilitatea opresorului cu oprimatul în epoca modernă." Sidney F. Parham, „Editing Hochhuth for the Stage: A Look at the Major Productions of «The Deputy»", *Educational Theatre Journal, vol.* 28, nr. 3, pp. 347–352 (oct. 1976).

12. Kustow, p. 87.
13. Vezi Simon Trussler, „Shakespeare: The Greatest Whore of Them All Peter Hall at Stratford 1960–1968", *The Drama Review*, vol. 13, nr. 2, p. 169 (Winter, 1968). Vezi și LaVern J. Rippley, „Brecht the Communist and America's Drift from Capitalism", *Twentieth Century Literature*, vol. 14, nr. 3, p. 143 (oct. 1968).
14. St. Denis nu era străin de utilizarea mediilor de informare în scopuri politice. În cel de-al Doilea Război Mondial, el coordonase de la BBC așa-numita *Radio Diffusion Française* (inițiată de guvernul de Gaulle aflat în exil) sub pseudonimul de Jacques Duchesne.
15. Irving Wardle, „London's Subsidized Companies", *The Tulane Drama Review*, vol. 11, nr. 2, pp. 105–111 (Winter 1966).
16. Patterson, p. xi.
17. Ossia Trilling, *„The New English Realism", The Tulane Drama Review*, vol. 7, nr. 2, pp. 184–190 (Winter 1962).
18. Glenn Loney, „Theatre Abroad: Oh to Be in England: A London Theatre Album", *Educational Theatre Journal*, vol. 19, nr. 1, p. 87 (*Special English-Irish Theatre Issue*, mart. 1967).
19. *Ibidem*.
20. În Anglia, titlul este de obicei tradus ca *Reprezentantul*, dar uneori și ca *Vicarul*. Programul producției originale londoneze precizează: „Nu este, așa cum a fost larg interpretat și vehiculat, un atac gratuit și imoral la adresa Bisericii Catolice – aproape fiecare pagină demonstrează că această acuzație este absurdă." Regizorul Clifford Williams a inclus un eseu în care scria: „Am examinat toate datele conținute de piesă și nu am găsit nici o dovadă că Hochhuth distorsionează în mod deliberat informații verificabile." De asemenea, în același program era tipărită și apărarea papei Paul al VI-lea făcută lui Pius al XII-lea. Vezi Rychlak, 2010, p. 296.
21. Michael Coveneny, „Obituary: Robert David MacDonald", *The Guardian*, 24 mai 2004. MacDonald adaptase cel puțin trei din piesele lui Hochhuth: *The Representative* (sau *The Deputy*), *Soldiers* și *Judith*. Fotografia web a lui David Irving în care apar împreună Irving, Hochhuth și MacDonald. http://www.fpp.co.uk/Irving/photos/Hochhuth/image3.html.
22. Vezi Thomas G. Gulick, „UNESCO, Where Culture Becomes Propaganda", *The Heritage Foundation Backgrounder*, nr. 233, 13 dec. 1982; Hook, p. 447 (comparând un seminar UNESCO cu un seminar organizat la nivel academic sau științific). În anii 1950, doi foști oficiali UNESCO identificau strămoșul UNESCO drept: „Societatea Unională pentru Relații Culturale

Scanned with OKEN Scanner

cu Țările Străine – VOKS", ale cărei scopuri includeau „uniunea mondială a forțelor intelectuale pentru triumful culturii mondiale autentice", pentru a-i inspira pe intelectuali să „lupte împotriva pericolului războiului și să promoveze pacea". Walter H.C. Laves și Charles A. Thompson, *UNESCO: Purpose, Progress, Prospects* (Indiana University Press, 1957). Încă din 1952, Cavalerii lui Columb le-au atras atenția compatrioților americani să arunce o „privire amănunțită și atentă" asupra operațiunilor UNESCO. „Knights of the Church", *Time*, 1 sept., 1952; vezi William R. Kintner, Joseph Z. Kornfeder, *The New Frontier of War: Political Warfare Present and Future* (Henry Regnery Company, Chicago, 1962). La mai mulți ani după ce MacDonald lucrase acolo, se spune că KGB-ul încă avea câțiva agenți pe statele de plată ale UNESCO, din care cel puțin unul lucra ca translator. Steve Farrell, „Coalition or Bust! Virtue or Vice?", *Meridian Magazine* (2002). Statele Unite s-au retras în cele din urmă din UNESCO, percepând aceste înclinații drept antioccidentale.

23. Andrew, Mitrokhin, p. 466; Oleg Kalugin, *Spymaster: My Thirty-Two Years in Intelligence and Espionage against the West* (Basic Books, New York, 2009), pp. 123, 192–193; Milton Rosenberg, An *American Trapped in a Communist Paradise: An Historical Autobiography* 45 (Moose Hide Books, 2003); „KGB: Russia's Old Boychiks", *Time*, 6 febr. 1978.
24. „Piscator a avut curajul să abordeze acest subiect dificil dintr-un text care dacă ar fi fost jucat în întregime ar fi durat șase sau șapte ore". *World Theatre*, vol. XII, p. 140 (Summer 1963) (definind piesa drept „ceva între un raport vorbit cu scene de un extraordinar realism... și o discuție alertă").
25. Michael Coveneny, „Obituary: Robert David MacDonald", *The Guardian*, 24 mai 2004.
26. În 1971, MacDonald a devenit codirector la *Citizen's Theatre* din Glasgow, Scoția. A condus acest teatru în mare parte la fel cum condusese Piscator așa-numitul *Freie Volksbühne*. Piesele erau adesea politice, iar biletele aveau prețuri pe care și le puteau permite și proletarii. „For years, a sign declaring «All seats 50p" blazed over what was then a slum area, Obituary: Robert David MacDonald", *The Daily Telegraph*, 21 mai 2004. Vezi *Interview: The Citizens Company in Glasgow: „Four Hundred Miles from Civilization", Performing Arts Journal*, vol. 5, nr. 1, p. 50 (1980) („Teatrul nostru este de fapt teatru socialist, în sensul în care este singurul teatru din Marea Britanie care vine cu un preț al biletului ce permite absolut fiecăruia să participe. Și cred că acesta este un fel de socialism practic.") În vreme ce unii critici considerau *Citizen's Theatre* incitant și influent, „alții dezaprobau ceea ce credeau a fi interpretări exagerate, afectate, și o preferință pentru dramaturgii europeni de stânga". *The Daily Telegraph*, 21 mai 2004.
27. Douglas Chalmers, *Communist Party of Great Britain: Scottish Committee Archive 1960s to 1990s*, Glasgow Caledonian University Archives, http://www.gcal.ac.uk/archives/cpgb/ history5.html.

Scanned with OKEN Scanner

28. LaVern J. Rippley, „Brecht the Communist and America's Drift from Capitalism", *Twentieth Century Literature*, vol. 14, nr. 3, p. 143 (oct. 1968).
29. Patterson, p. 1. Joan Littlewood și Arnold Wesker erau printre cei mai implicați în lupta de clasă. Vezi „Interview: The Citizen's Company in Glasgow: «Four Hundred Miles from Civilization»", vol. 5, nr. 1 *Performing Arts Journal* 50 (1980) (interviu cu Robert David MacDonald, Philip Prowse și Giles Havergal) („Mult teatru britanic este socialist și politic, sau cel puțin dramaturgii vorbesc ca și cum ar scrie în acei termeni.")
30. Theodore Shank, „Political Theatre in England", *Performing Arts Journal*, vol. 2, nr. 3, p. 48 (Winter 1978). Vezi și Larraine Nicholas, „Fellow Travellers: Dance and British Cold War Politics in the Early 1950s", *Dance Research: The Journal of the Society for Dance Research,* vol. 19, nr. 2, pp. 83–85 (Winter 2001).
31. Vezi C. Chambers, 2004, p. 233, n. 17.
32. Ca și Piscator, și el avea un program suplimentar care discuta acuzațiile împotriva lui Pius al XII-lea.
33. Parham, „Editing Hochhuth for the Stage", pp. 347, 351–352. („criticii au considerat în general că această aplecare spre documente lucra împotriva textului").
34. „Obituary: Clifford Williams, Theatre director with comedic talent and an awesome staging flair", *The Independent*, 23 aug. 2005.
35. Phyllis Hartnoll, Peter Found, „Theatre Workshop", în *The Concise Oxford Companion to the Theatre* (1996). A rezultat dintr-un grup cunoscut ca „Portavocea Roșie", care conținea un manifest politic evident. Dominic Shellard, *British Theatre Since the War* (Yale University Press, 1999, pp. 60–61). *Theatre Workshop* reprezenta o „influență binecunoscută" asupra lui Peter Hall (și, astfel, asupra așa-numitei *Royal Shakespeare Company*). C. Chambers, p. 12. Hall a invitat-o chiar pe Littlewood să regizeze pentru companie. *Ibidem*. Cam prin aceeași perioadă, el l-a *împrumutat* de la *Theatre Workshop* pe John Bury pentru a fi scenograful principal al *Royal Shakespeare Company*. *Ibidem*, pp. 34–35; Martin Esslin, „Brecht and the English Theatre", *The Tulane Drama Review*, vol. 11, nr. 2, pp. 63, 65 (Winter 1966).
36. Împreună cu Peter Brook, Littlewood era printre cele mai importante personalități teatrale din Marea Britanie la acea dată. Cu puțin timp înainte de decesul său din 2002, aceasta spunea: „Am fost mereu o comunistă." „Obituary: Joan Littlewood", *The Daily Telegraph*, 26 sept. 2002.
37. Jerry Tallmer, *You Can't Print That! (but he did, he does)*, Thrive, vol. 1, nr. 9, 1– 31 ianuarie 2006. Vezi Lowry, p. 1 („Communism – a New Religion"); *ibidem*, p. 146 (mai multe despre comunism ca religie); John C. Bennett, „The Demand for Freedom and Justice in the Contemporary World Revolution", în *Religion and Culture*, p. 330 (la fel).

Scanned with OKEN Scanner

38. Rolf Hochhuth, „The Berlin Antigone", *Evergreen Review*, mai 1964, p. 70.
39. *Evergreen Review*, aug.-sept. 1964, p. 97.
40. Potrivit cărții, în iun. 1942, adolescentul de 17 ani Rudolf Vrba a fost transportat la Auschwitz. Luptând împotriva inaniției, tifosului și unei brutalități aproape incredibile, a ținut un jurnal complet al ororilor naziste. În cele din urmă a reușit să evadeze și să-și facă mesajul cunoscut lumii exterioare. Vezi Rudolf Vrba, Alan Bestic, *I Cannot Forgive: The Amazing True Story of a 17 Year Old Jewish Boy Who Defied the Germans at Auschwitz and Escaped to Alert the World to the Nazi Horror Camps!* (Bantam Books, New York, 1964). Se pare că Vrba s-a prezentat foarte neconvingător în timpul unei examinări încrucișate la un proces judecat în Canada având ca obiect problema negării Holocaustului și a admis că utilizase „licențe artistice". *Queen v. Zündel*, 2 S.C.R. 731 (1992). El este astăzi citat adesea de către negaționiști ca un exemplu despre cum oamenii inventează anumite lucruri despre Holocaust.
41. Ea a scris câteva piese pe care el le-a produs, incluzând *The Children's Hour* (1934), *The Little Foxes* (1939) și *Watch on the Rhine* (1941). Vezi Paul Kengor, *Dupes: How America's Adversaries Have Manipulated Progressives for a Century* (ISI Books, Wilmington, 2010), p. 222.
42. *Time*, 7 iul. 1947.
43. *Time*, 16 sept. 1946.
44. *Time*, 7 iul. 1947.
45. *New York Times*, 17 octombrie 1998, p. A-15. Despre reacțiile în timpul reprezentațiilor, vezi Kustow, p. 136.
46. John Simon, „The Deputy and Its Metamorphoses", *The Nation*, 16 mart. 1964, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 109–115. Robert Brustein, scriind pentru *The New Republic*, explica: „Producția newyorkeză a piesei sale [...] nu păstrează deloc nici o integritate și mi-am rezumat analiza la textul scris pentru că interpretarea de pe Broadway este sub nivelul discuției." Robert Brustein, „History as Drama", *The New Republic*, 14 mart. 1964, republicat în *The Storm over The Deputy*, p. 23.
47. David Horowitz, „World Shares Guilt in Jews' Murder", *Ohio Jewish Chronicle*, 20 mart. 1964.
48. David Horowitz, fiu al unor comuniști de-o viață, care crescuse în New York, a fost membru fondator al Noii Stângi. În timpul anilor 1960 nu fusese la *Ramparts* decât după controversa din jurul *Vicarului*. Vezi David Horowitz, *Radical Son* (The Free Press, New York, 1997). Lionel Abel, care a scris despre piesă în revista *Dissent* (primăvara lui 1964), este de obicei considerat trotkist. Alan Wald, „Farrell and Trotskyism", *Twentieth Century Literature*, vol. 22, nr. 1, pp. 90, 93 (Feb. 1976); John F. Diggins, „Four Theories in Search of a Reality: James Burnham, Soviet Communism, and the Cold War" 70, nr. 2 *The American Political Science Review* 492 (iun. 1976). Vezi Lionel Abel, „Stalin's Advocate", 2 *Politics* 146 (mai 1945).
49. Vezi Rychlak, 2010, pp. 302–3.

Scanned with OKEN Scanner

50. Tevi Troy, *Book review*, The Weekly Standard, mart. 8, 1999 (recenzând *Max Lerner: Pilgrim in the Promised Land*, de Sanford Lakoff, University of Chicago Press, 1998).
51. Mona Charen, *Useful Idiots – How Liberals Got It Wrong in the Cold War and Still Blame America* 89 (Regnery, 2003).
52. *New York Post*, 18 oct. 1963.
53. Gary Dorrien, „Michael Harrington: Socialist to the End", *Christian Century*, oct. 11, 2000, p. 1002.
54. George Packer, „Interesting Times: Democratic Socialism Revisited", *The New Yorker*, mart. 6, 2009, http://www.newyorker.com/online/blogs/georgepacker/2009/03/democratic-soci.html.
55. Lauren Weiner, „Where Have All the Lefties Gone?", *First Things*, ian. 2010, pp. 29, 30 (referindu-se la scriitura sub pseudonim a lui Pete Seeger din *Daily Worker*).
56. Carl Edmund Rollyson & Lisa Olson Paddock, *Susan Sontag: The Making of an Icon* (New York: W. W. Norton & Co., 2000), 130.
57. Susan Sontag, „All the World's a Stage", *Book World*, mart. 1, 1964, republicat în *The Deputy Reader*, p. 222.
58. Franklin Foer, „Susan Superstar", *New York Magazine*, Jan 7, 2005 („Sontag—cu lupta ei pentru modernismul european, intelectualitatea ei trufașă și angajamentele ei ideologice de stânga...").
59. Guy Scarpetta, *Susan Sontag: Dissidence as Seen from the USA*, 76 Tel Quel 28 (Summer 1978), republicat în *Conversations with Susan Sontag* (Susan Sontag & Leland A. Poague, ed., University Press of Mississippi, 1995).
60. Vezi Ewart Turner, „No Letup for Der Stellvertreter", in *The Deputy Reader*, p. 184.
61. Fritz J. Raddatz, *Karl Marx. A Political Biography* (Little, Brown and Company, 1978).
62. *The Marx-Engels Correspondence: The Personal Letters, 1844-77* (Fritz J. Raddatz, ed. Little- hampton Book Services Ltd. 1981).
63. German Wikipedia, Fritz J. Raddatz, iun. 14. 2011 http://de.wikipedia.org.
64. Patrick Sullivan, *Author Eric Bentley still shaping theater*, Metro Active, sept. 24, 1998 www.metroactive.com/papers/sonoma/09.24.98/bentley-9838.html.
65. Eric Bentley, *Bentley on Brecht* (Northwestern University Press, 2nd ed. 2007). El a scris și câteva alte cărți pe subiecte comuniste, incluzând: *Bernard Shaw: A Reconsideration* (1947); *Brecht Commentaries* (1981); și *Thirty Years of Treason: Excerpts from Hearings before the House Committee on Un-American Activities, 1938–1968* (1971).
66. Vezi Daniel Robert Epstein, *Costa-Gavras Interview*, UGO On-line, http://www.ugo.com/channels/filmTv/features/costagavras („Am văzut piesa în 1964, în Paris. Scenaristul meu, Jorge Semprún, a scris o adaptare chiar atunci. Era la acel moment piesa de văzut și a stârnit o mare controversă. Am vrut să fac filmul în anii 1970, dar drepturile fuseseră

Scanned with OKEN Scanner

luate.") Vezi Rychlak, „The Church and the Holocaust", *The Wall Street Journal* (Europe), mart. 28, 2002 (recenzând *Amen*).

67. „Gavras nu mărșăluiește prin spatele afișului cinematecii politice. Toată cinematografia este politică, spune el, chiar și filmele de acțiune care prezintă «eroi» salvând Pământul cu doar un pistol". Maya Jaggi, „French resistance: Costa Gavras", *The Guardian*, apr. 4, 2009. „Mama obișnuia să-mi spună să stau departe de politică, pentru că tata mersese la închisoare. Dar nu putem să nu fim implicați. Neluând o poziție, iei o poziție". *Ibidem*.

Capitolul 21

1. I.F. Stone, „What Some People Have Forgotten About God's 'Deputy,'" *I. F. Stone's Weekly*, mart. 9, 1964, republicat în *The Storm over The Deputy*, 234–35.
2. I.F. Stone, „Pius XII's Fear of Hitler", *I. F. Stone's Weekly*, nov. 1964.
3. Haynes, Klehr & Vassiliev, *Spies*, pp. 146–152.
4. Romerstein & Breindel, pp. 434–439.
5. Judy Stone, „Interview with Rolf Hochhuth", *Ramparts*, Spring 1964, republicat în *The Storm over The Deputy*, 42.
6. Spre exemplu, vorbea despre petițiile trimise de dominicani papei în 1287, care au rezultat într-o enciclică în urma căreia au fost efectuate arestări, au fost jefuite proprietățile evreilor și au fost pregătite deportări ale acestora. Hermann Sinsheimer, *Shylock: The History of a Character* 38 (New York: Benjamin Blom, Inc., 1947, republicat 1963). În mod similar, caută să demonstreze cum „creștinii din Evul Mediu erau persecutori obișnuiți ai oamenilor fără protecție" și cum Papa Leon cel Mare (pp. 444–461) a interzis împrumuturile de bani. *Ibidem*, p. 121.
7. În iunie 1964, George L. Mosse a scris un text despre *Vicarul* pentru o influentă revistă de stânga, *The Progressive*. Acel periodic se opunea proliferării militare a Statelor Unite, acțiunii polițienești a ONU de prevenire a unei preluări comuniste a controlului în Coreea și intervenției Statelor Unite spre a preveni același lucru în Vietnamul de Sud. În 1954, publica o expunere-fluviu a McCarthysmului și era solidară cu dictatura revoluționară a marxistului Fidel Castro, care preluase puterea în Cuba, în 1959. Toate acestea sunt poziții care pot fi apărate, dar ele indică cel puțin posibilitatea influenței sovietice.
8. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*, p. 226.
9. Haynes & Klehr, *Verona*, pp. 220–221.
10. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*, p. 226.
11. *Ibidem*.
12. Pacepa, *Programmed to Kill*, *passim*.
13. Mark Lane, autorea lucrării *Rush to Judgment and A Citizen's Dissent: Mark Lane Replies to the Defenders of the Warren Report*, l-a ajutat pe procurorul de New Orleans, Jim Garrison, să aresteze un localnic (Clay

Scanned with OKEN Scanner

Shaw) pe care Garrison îl acuzase de a fi conspirat alături de elemente ale serviciilor secrete americane la asasinarea lui Kennedy pentru a opri eforturile acestuia de a pune capăt Războiului Rece. *On the Trail of the Assassin* de Garrison a inspirat filmul *JFK* al lui Oliver Stone. Documente sovietice din Arhiva Mitrohin au dezvăluit mai târziu că Lane primise bani de la KGB.

14. Jurnaliștii erau foarte importanți pentru eforturile sovietice.
KGB a recrutat jurnaliști fie pentru faptul că aveau acces în mediile poltice, fie că aveau informații din interior despre viața politică și despre politicile americane, cunoșteau bine personalitățile politice și aveau acces la informații confidențiale și nonpublice care n-au văzut niciodată lumina tiparului. Anumite rutine jurnalistice au fost puse, de asemenea, în slujba misiunilor de spionaj. Prin natura profesiei lor, jurnaliștii pun întrebări și verifică; ceea ce ar putea părea intruziv sau suspect când e făcut de altcineva, devine modul lor normal de operare. În consecință, KGB a folosit adesea jurnaliști pentru a căuta persoane care aveau acces la informații sensibile și care le foloseau pentru a aduna informație de fond care ar ajuta în evaluarea candidaților la recrutare. Totodată, riscul ca un jurnalist care este în contact cu un oficial guvernamental sau cu un inginer să atragă atenția agenților de securitate este mult mai mic decât al unui ofițer KGB sub acoperire diplomatică sovietică. Și chiar dacă agenții de securitate remarcă o asemenea întâlnire, ar fi mult mai ușor să fie găsită o explicație benignă pentru interacțiunea cu un jurnalist american pisălog decât cu un diplomat sovietic.
Harvey Klehr; John Earl Haynes, Alexander Vassiliev, *I.F. Stone, Soviet Agent–Case Closed*, Commentary (mai 2009). Probabil, cel mai important, „KGB putea folosi jurnaliști pentru «măsuri active» – plantarea unei povești în presă sau aducerea ei din condei astfel încât să servească scopurilor KGB". *Ibidem*. Vezi, de asemenea, John Earl Haynes & Harvey Klehr, „Spies Among Us", *WashingtonDecoded.com*, 19 iun. 2009 („Jurnaliștii erau în mod special bine înzestrați pentru acest tip de acțiune, deoarece multe dintre sarcinile care le erau trasate – să livreze informații din interior, să fie curieri, descoperitori de talente, să verifice trecutul surselor potențiale – erau, sau puteau fi făcute să pară, o activitate normală a muncii lor de zi cu zi.")
15. Kalugin, 1994, p. 53.
16. *Ibidem* (unde se discută „problema" rasială din Statele Unite). Acest lucru este foarte apropiat de ceea ce editorul revistei *Ramparts*, Warren Hinkle, a făcut atunci când a invitat multe publicații la o conferință/petrecere de presă organizată în sprijinul *Vicarului*. Vezi Rychlak, 2010), pp. 301–302.
17. Weiner, „Where Have All the Lefties Gone?", pp. 29–30 (citându-l pe cântărețul folk Dave Van Ronk). Vezi și Kengor.
18. Weiner, *Where Have All the Lefties Gone?*, p. 54.

Scanned with OKEN Scanner

19. *Ibidem*, p. 53. Când manipulatorii sovietici îi controlau pe comuniștii americani, aceștia din urmă erau la cheremul sforarilor lor. Vezi Miller, p. 16.
20. „Not Only the Deputy", *The Minority of One*, apr. 1964; M.S. Arnoni, American Dialog, iul.-aug. 1964.
21. „Not Only the Deputy", *The Minority of One*, apr. 1964.
22. *Ibidem*.
23. Robert Gorham Davis, George N. Shuster, „Of Gross Ends and a Man's Choice", *New York Times Book Review*, mart. 1, 1964.
24. „Obituary: Robert Gorham Davis", *New York Times*, 17 iul. 1998. Vezi și „Obituary: Hope Hale Davis, 100; Author, Writing Teacher, Feminist and Communist", *Los Angeles Times*, 7 oct. 2004 (necrolog al văduvei lui Davis).
25. Cooney, p. 282. El a spus că piesa fusese scrisă pentru a „băga zâzanie între creștini și evrei". *Ibidem*.
26. Hinkle, p. 58.
27. *Ibidem*, p. 58; *Editor's Mailbag*, Ohio Jewish Chronicle, 20 mart. 1964 (discutând evrei care protestează la adresa Vicarului). Vezi *Israelis Defend Name of Pope Pius XII*, Jewish Chronicle, 11 oct. 1963 (discutând reacția evreiască la premiera piesei de la Londra). Vezi Trude Weiss-Rosmarin, *Second Thoughts on „The Deputy"*, *Ramparts*, Summer 1964, p. 95 (sublinierea în original) (detaliind cum anume i-a ultragiat piesa pe evrei). Așa cum a explicat unul dintre foarte de timpurii susținători ai piesei, „replicile serioase la acuzațiile lui Hochhuth la adresa papei aparțineau evreilor, și acesta este și motivul pentru apărarea surprinzătoare a lui Pius al XII-lea din partea B'nai B'rith". Hinkle, p. 58. Vezi și Alfred Kazin, „The Vicar of Christ", *The New York Review of Books*, 19 mart. 1964, republicat în *The Storm over the Deputy*, pp. 102–105.
28. Se pare că acesta fusese ofensat la sfârșitul anului 1963 de anumiți iezuiți care fuseseră de acord să scrie articole de răspuns la criticismul la adresa Bisericii. După ce a văzut aceste critici, și-au declinat angajamentul inițial, lăsând *Ramparts* fără suficient material pentru numărul viitor. Editorul *Ramparts*, Warren Hinkle, a explicat: „Sfânta lovitură pe care acești oameni sfinți i-au dat-o lui Ed Keating avea să fie decisivă în evoluția spre stânga a revistei *Ramparts*." Burns, p. 321.
29. Hinkle, pp. 50–51.
30. Burns, p. 321.
31. Hinkle, pp. 50–51.
32. Edward M. Keating, „The Voice of Pius Was Silent", *This World*, 1 mart. 1964; Edward M. Keating & Trude Weiss-Rosmarin, „Book Reviews", *Ramparts*, Summer 1964; Edward M. Keating, „Book Review", *San Francisco Chronicle*, mart. 1, 1964. Vezi și Edward Keating, *The Scandal of Silence: A Layman's Powerful Critique of the Catholic Church in America* (1965).
33. „French Cardinal Condemned Nazis", *New York Times*, Feb. 26, 1964, p. 41.
34. Tisserant, „Interview", *Informations Catholiques*, 15 apr. 1964. Vezi și O'Carroll, pp. 14, 69.

Scanned with OKEN Scanner

35. Potrivit cel puțin unei surse, dezvăluirile făcute de *Ramparts* „au dus la cea mai mare scurgere de informații din timpul Războiului Rece". Sol Stern, „The Ramparts I Watched: Our storied radical magazine did transform the nation—for the worse", *City Journal* (iarna 2010).
36. Cea mai importantă publicație a lui Bennett la acea dată era cartea *Christianity and Communism Today* (1948, ed. rev. 1960). Era cunoscut pentru că sprijinea drepturile civile, că protesta împotriva războiului din Vietnam, că se opunea armelor nucleare și (mai târziu) că susținea drepturile LGBT. În 1961, revista *Time* scria: „Dr. Bennett îi avertizase de multă vreme de creștini împotriva ideii comune că Dumnezeu ar fi automat de partea Occidentului." „Whose Side is God On?", *Time*, 10 nov. 1961. Articolul a continuat citându-l:
    Însuși ateismul comunismului este o opinie a bisericilor, care pentru multă vreme au fost nepăsătoare față de victimele Revoluției Industriale și ale capitalismului timpuriu și care au fost de obicei ornamente ale statu-quoului, indiferent de cât de injust era el. Tentația de a transforma Războiul Rece într-o sfântă cruciadă este mereu cu noi...
37. Zahn era un contestatar conștiincios al celui de-al Doilea Război Mondial și cofondator al Pax Christi SUA. Cea mai cunoscută operă a sa la acea vreme era *German Catholics and Hitler's War* (1962). Acea carte a dus la câteva ciocniri serioase cu lideri catolici și plecarea sa de la Universitatea (iezuită) Loyola. Griffin, un convertit la catolicism, era cunoscut pentru opera sa asupra conflictelor rasiale în Statele Unite și cartea *Black Like Me* (despre călătoria sa prin statele sudice, deghizat în afro-american).
38. Aceasta era o abordare tipică a KGB, care ar plasa povești în mici fițuici și reviste, sperând că alte surse media le vor prelua. Vezi Yury B. Shvets, *Washington Station: My Life as a KGB Spy in America 13* (Simon & Schuster, 1994); Kalugin, 1994, p. 53.
39. Burns, p. 321.
40. „A Bomb in Every Issue", *Time*, 6 ian. 1967.
41. *Ibidem*.
42. Sol Stern, „The Ramparts I Watched: Our storied radical magazine did transform the nation—for the worse", *City Journal* (Winter 2010).
43. *Ibidem*.
44. *Ibidem*.
45. *Ibidem*.
46. Burns, p. 321.
47. David Horowitz, „Spy Stories: The Wen Ho Lee Cover-Up", *FrontPage Magazine.com*, 3 oct. 2000.
48. Burns, p. 321. Vezi S. Steven Powell, *Covert Cadre: Inside the Insitute for Policy Studies* (Green Hill Publishers, 1987).
49. *Memo to the White House re Ramparts*, case nr. EO-1996-00609, data publicării 5 sept. /19/1966; data emiterii 11/4/1997 (notând proliferare dramatică și legături comuniste ale personalului de bază). *Memorandum*

Scanned with OKEN Scanner

to Bill Moyers, White House from Richard Helms, DD / CIA (Subject Del), case nr. EO-2004-00392, data publicării 5/19/1966; data emiterii 5/17/2004 (același document).

Capitolul 22

1. Vezi Edgar Alexander, „Rolf Hochhuth: Equivocal Deputy, Study of the anti-Semitic and Anti- Catholic mental baggage of a playwright", *America*, 12 oct. 1963.
2. Trude Weiss-Rosmarin, „Second Thoughts on The Deputy", *Ramparts* (Summer 1964), p. 95.
3. *Ibidem*.
4. „Pius XII & The Jews", *Time*, 1 nov. 1963.
5. *Interview with Rolf Hochhuth*, Ramparts (Spring 1964), republicat în *The Storm over The Deputy*, p. 42.
6. Ward, p. 37.
7. John Simon, „The Deputy and Its Metamorphoses", *The Nation*, 16 mart. 1964, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 109–115.
8. Hinkle, p. 58.
9. Weiss-Rosmarin, pp. 95.
10. Hinkle, p. 58.
11. Printre multele filme ale lui Preminger se numără *Exodus* (1960), tratând despre constituirea statului modern Israel, și *Cardinalul* (1963), vag bazat pe povestea cardinalului austriac Innitzer.
12. Robert C. Doty, „«The Deputy» is here", *New York Times*, 23 febr. 1964.
13. *Ibidem*, p. 49.
14. *Ibidem*, p. 43.
15. Interviu Judy Stone, în *The Storm over The Deputy*, pp. 46–47.
16. *Ibidem*, pp. 64–65.
17. Ferencz a devenit mai târziu un promotor important al Curții Penale Internaționale. Unul din coautorii acestei cărți (Rychlak) l-a întâlnit de câteva ori la Națiunile Unite în timp ce era delegat al Sfântului Scaun la întâlnirile pe tema CPI.
18. Matthew Brzezinski, „Giving Hitler Hell", *Washington Post*, 24 iul. 2005.
19. Vezi Edward Crankshaw, *Khrushchev: A Career* (New York: Viking, 1966), p. 154 („Hrușciov s-a dovedit a fi un antisemit nemilos în ultimii săi ani.")
20. Pentru detalii, vezi Radu Ioanid, *The Ransom of the Jews: The Story of Extraordinary Secret Bargain between Romania and Israel* (Ivan R. Dee, Chicago, 2005), cu o postfață de I.M. Pacepa.
21. *The Case of the Anti-Soviet Block of Rights and Troskyites* (Red Star Press, 1937), pp. 369–430.
22. Will Englund, „Ex-Soviet Scientist Says Gorbachev's Regime Created New Nerve Gas in '91", *Baltimore Sun*, 16 sept. 1992.
23. J. Michael Waller, „Post-Soviet Sakharov: Renewed Persecution of Dissident Scientists and the American Response", *Demokratizația: The Journal of Post-Soviet Democratization*, vol. 2, nr. 1 (1994).

Scanned with OKEN Scanner

24. Lev Fyodorov, „KGB-Led Chemical Weapons Cover-Up?", *Crossroads: A Monitor of Post-Soviet Reform* (15 apr. 1993), p. 4.

Capitolul 23

1. Solomon Volkov, Dmitri Shostakovich, *Testimony: The Memoirs of Dmitri Shostakovich* (Limelight, 2004), p. xxv.
2. *Ibidem*, p. xxx, 95 („Un artist al cărui portret nu aducea cu al liderului dispărea pentru totdeauna. La fel păţea şi scriitorul care foloseşte «cuvinte neiscusite».").
3. Moshe Dector, *The Profile of Communism, A Fact-by-Fact Primer* (Collier Books, 1961), p. 121.
4. M. Swift, p. 92.
5. Volkov, Shostakovich, pp. xxx–xxxi.
   M. Swift, p. 92.
7. *Ibidem*, care citează N. Vladimirov, *Cultural Facilities in the USSR* (Moscow, n.d.), p. 26.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*, pp. 93. Asociaţiile de comerţ erau chemate să se asigure că artiştii corespundeau cerinţelor statului.
   Asociaţia Rusă a Scriitorilor Proletari (1920–1932) şi omoloaga sa „muzicală", Asociaţia Rusă a Muzicienilor Proletari (1923–1932), au apărut ca instrumente ale politicilor culturale ale partidului. Influenţa acestor uniuni era aproape copleşitoare la sfârşitul anilor 1920 şi începutul anilor 1930. S-au dovedit adesea a fi *mai catolice decât papa* şi au fost desfiinţate de Stalin atunci când acesta a decis că organizaţiile îşi sfârşiseră misiunea.
   Volkov, Shostakovich, p. 112 (notă de subsol).
10. M. Swift, p. 198.
11. Volkov, Shostakovich, p. 255 (unde se sugerează că mulţi dintre aceştia pictaseră portrete ale lui Stalin care îl nemulţumiseră pe lider).
12. M. Swift, p. 198.
13. Leon Harris, *The Moscow Circus School 4–5* (Kingsport Press, 1970). Magicianul de frunte al naţiunii, E. F. Kio, a fost, de asemenea, ridicat în slăvi pentru a fi respins abordarea burgheză a magicienilor precedenţi. Y. Dmitriyev, *Kio and His Predecessors in The Soviet Circus: A Collection of Articles* (Progress Publishers, Moscow 1967).
14. M. Swift, p. 101.
15. Volkov, Shostakovich, p. 146.
16. *Ibidem*, p. 270.
17. *Ibidem*, pp. 80 (notă de subsol) şi 95 (Lenin numea opera o „mostră a culturii clasei superioare").
18. *Ibidem*, pp. 114, 127 („Aprobarea de programe şi liste era una din pasiunile sale.").

Scanned with OKEN Scanner

19. *Ibidem*, p. 64. Stalin l-a interzis, de asemenea, pe Shakespeare. *Ibidem*, p. 87.
20. *Ibidem*, pp. 3–4 (notă de subsol).
21. *Ibidem*, p. 190. Aceasta a devenit o problemă când una dintre cele mai înalte fețe bisericești ale națiunii, Mitropolitul Moscovei, a intenționat să rostească o alocuțiune la radio.
    Mitropolitul a sosit la postul de radio și s-a dus direct la microfon. L-au apucat de mânecă și l-au îndepărtat. „Preasfinția Voastră, unde este textul discursului?" Mitropolitul a fost luat prin surprindere. „Ce discurs?" Au început să-i explice că ei doreau... ei bine, nu discursul, ci cum vrei să-l numești. Cu alte cuvinte, dacă mitropolitul intenționa să vorbească acum, unde era tetxul semnat și aprobat?
    Mitropolitul, se spune, s-a supărat și a spus că el nu și-a citit niciodată predicile de pe o foaie de hârtie. Acesta era un scandal; ce era de făcut? L-au pus pe mitropolit să aștepte un moment și s-au dus să-și sune șefii, dar nimeni n-a vrut să-și asume responsabilitatea. *Ibidem*, p. 191. În cele din urmă, chestiunea a ajuns la Stalin. Acesta a decis să-l lase pe mitropolit să vorbească fără opreliști.
22. M. Swift, p. 101.
23. *Ibidem*, p. 149.
24. *Ibidem*, pp. 162–63.
25. Volkov, Shostakovich. p. xxxvi.
26. Niels C. Nielsen, *Solzhenitsyn's Religion* (Nelson, 1975), p. 54.
27. Volkov, Shostakovich (p. 87).
28. *Ibidem*.
29. *Ibidem*, p. 128.
30. Vezi *Ibidem*, p. xxxiii.
31. *Ibidem*, pp. 128 (Stalin – „livid" fiindcă este lăsat pe din afara filmului), 149.
    Lui Stalin îi plăceau filmele. Nu i-a luat prea mult să vadă toate filmele sovietice făcute; Stalin avea următoarea teorie estetică. Din toate peliculele produse, doar o mică parte era bună și chiar și mai puține erau capodopere, pentru că doar câțiva oameni erau capabili să facă aceste capodopere. Stalin a decis cine poate crea capodopere și cine nu, iar apoi a decis că nici filmele proaste, nici filmele bune nu erau de trebuință. Avea nevoie doar de capodopere. Dacă producția de automobile și avioane putea fi planificată, atunci de ce să nu planificăm producția de capodopere? Nu este mai complicat, mai ales dacă ai de-a face cu filmul, de vreme ce filmul este tot o industrie.
    Ibidem, p. 249.
32. *Ibidem*, pp. 249–50.
33. Lauren Weiner, „Where Have All the Lefties Gone?", *First Things*, ian. 2010, pp. 29, 30 (menționându-i pe Pete Seeger, Lee Hays, Millard Lampell, Burl Ives, Josh White, Saul Aarons, Bernie Asbel, Will Geer și Woody Guthrie).
34. *Ibidem*.

Scanned with OKEN Scanner

35. Volkov, Shostakovich, pp. 214–215.
36. *Ibidem*.
37. *Ibidem*.
38. *Ibidem*, pp. 215, 316.
39. *Ibidem*, p. 209. Stalin a apreciat puterea artelor de a mișca oamenii, dar nu a apreciat talentul artiștilor. Un compozitor explica: „Stalin obișnuia să ne numească pe toți rotițe. O rotiță nu diferă de alta și rotițele pot fi ușor înlocuite una cu alta.“ *Ibidem*, p. 212; vezi *Ibidem*, pp. 215–216. Acea concepție explică de ce Kremlinul nu avea nici o remușcare în a falsifica scrierile, fie ele poeme, cântece populare sau piese de teatru.
40. M. Swift, pp. 256–257.
41. *Ibidem*, pp. 289–290.
42. *Ibidem*, p. 291. Erau mulți artiști sovietici care considerau că:
    interferența Partidului și a Statului în arta lor este o hărțuire colosală, iar lor nu le-ar fi plăcut decât să fie lăsați pur și simplu să fie artiști. Cu toate acestea, interpretul sovietic nu este lăsat singur. Odată ce un artist de balet sovietic se alătură unui colectiv teatral, antrenamentul lui ideologic continuă la locul de muncă prin Comsomolul din teatru sau prin celula de partid, dacă acesta este membru de partid. Mentalitatea sa este formată mai departe prin prelegeri susținute de Societatea Teatrală Rusă, prin *Rabis*, sau pur și simplu prin discuții care au loc în fiecare teatru.
    Ibidem, p. 291.
43. Dector, *Profile of Communism*, p. 133.
44. M. Swift, p. 292.

Capitolul 24

1. M. Swift, p. 293.
2. *David Irving Propagandists' Poster Boy*, Anti-Defamation League (2001) http://www.adl.org.
3. Gordon Craig, *The Germans* 72 (G.P. Putnam's Sons, New York, 1982).
4. *Ibidem*, p. 72.
5. Richard Evans, *In Hitler's Shadow* 166 (Pantheon Books, New York, 1989).
6. D.D. Guttenplan, *The Holocaust on Trial* (W.W. Norton, New York, 2001), p. 46.
7. Deborah Lipstadt, *Denying the Holocaust* 111 (Free Press, New York, 1993).
8. *Ibidem*, p. 231.
9. Traducere în engleză a Notei sovietice din 25 aprilie 1943, prin care erau rupte unilateral relațiile diplomatice sovieto-polone, este publicată online de guvernul polonez pe data de 19 decembrie 2005.
10. *Time*, 10 mai 1968.

Scanned with OKEN Scanner

11. Declassified Secret Memorandum: *Soldiers*, to Mr. John Peck & Sir E. Peck from J.E. Jackson, 10 ian. 1969 ('Soldiers' – IRD Contribution) (citând ediția din 22 octombrie a revistei *Zycie Literackie* („Viața literară") și un articol de Olgierd Terlrcki), republicat în Rychlak, 2010, p. 419.
12. Rainer Taëni, *Modern German Authors, Rolf Hochhuth* (Oswald Wolff, London, 1977), pp. 140–149. Prchal „a fost apărat în instanță și primit despăgubiri". David Frost, *An Autobiography* (HarperCollins, New York, 1993), p. 416. Pentru detalii privind verdictul împotriva lui Hochhuth, vezi „Pilot of General Sikorski's Aircraft Claims Libel Damages from German Playwright", *The Times of London*, 3 mai 1972, p. 3; „£50,000 Award to General Sikorski's Pilot", *The Times of London*, 4 mai 1972, p. 1; „$130,000 Awarded to Pilot for Libel in Hochhuth Play", *New York Times*, 4 mai 1972, p. 48. Thompson, pp. 17–18.
13. Martin Esslin, *Rolf Hochhuth*, în Justin Wintle, *Makers of Modern Culture* 233 (Facts on File, New York, 1981).
14. Thompson, p. 112. David Irving l-a dat în judecată pe Thompson pentru carte, motivând că aceasta era defăimătoare, dar editorul s-a apărat spunând că afirmațiile erau adevărate. Martorii au renunțat la depozițiile lor și Irving și-a retras plângerea. În cele din urmă, acesta a trebuit să achite costurile apărării. Cu toate acestea, a trimis o scrisoare nesemnată unor ziare britanice prin care încerca să pună sub semnul întrebării personajul lui Thompson. Când presa l-a întrebat, a admis că scrisoarea îi aparținea și a precizat că inițialele sale, „djci", se aflau în subsolul textului. Susan Barnes, „David Irving: Portrait of a Gentleman", *The Sunday Times Supplement*, London, 6 sept. 1970.
15. Așa cum nota un biograf, acesta „nu pregetă să tragă concluzii, ceea ce face fără ură sau părtinire". Taëni, p. 19.
16. Carlos Thompson, scriitor și actor germano-argentinian, a făcut primul său film la vârsta de 16 ani. În anii 1950, el era epitoma iubitului latin. Printre filmele sale s-au numărat: *Valley of the Kings*, cu Yvonne de Carlo, și *The Flame and the Flesh*, în care el juca în compania Lanei Turner. A jucat de asemenea în *El Tunel*, film bazat pe romanul celebrului scriitor argentinian Ernesto Sabato. În 1957, s-a căsătorit cu Lilli Palmer, fosta soție a actorului Rex Harrison. Thompson a spus că această carte „s-a impus singură" și că Hochhuth „trebuie să se învinovățească doar pe el însuși".
17. Thompson, p. 266. Dacă este „și mai și" ori nu, rămâne o chestiune supusă dezbaterii.
18. *Ibidem*, p. 134 (declarația prințului Lubomirski).
19. *Ibidem*, p. 149. Vezi Harry de Quetteville, „Did British double agent Kim Philby murder Polish war hero General Sikorski?", *London Telegraph*, 1 iul. 2008.
20. Thompson, p. 192.
21. *Ibidem*, p. 193.

Scanned with OKEN Scanner

22. *Ibidem*, p. 133 (declarație a generalului Marian Kukiel). Thompson a relatat că unul dintre defectele principale ale lui Hochhuth a fost faptul că era atât de ocupat „să afle", încât nu mai avea timpul sau energia de a călători un pic pentru a vedea ce anume era real. *Ibidem*, p. 125. Thompson continuă: „Lăsând gluma la o parte, acest simptom anticipa orice altceva decât râsete." Colonelul John Codrington din serviciile britanice spunea:
Hochhuth spune că serviciile secrete l-au ucis pe Sikorski. Păi, dacă așa stă treaba, atunci înseamnă că stai de vorbă cu omul care a făcut-o. Am fost șef-adjunct al echipei guvernatorului Mason Macfarlane. Eram în fruntea serviciilor militare. Repet, dacă am fi aranjat ca Sikorski să fie asasinat, aș fi fost cel care să o facă.
Ibidem, p. 287. Codrington spunea: „Hochhuth pur și simplu nu știe ce vorbește." *Ibidem*, p. 278.
23. *Ibidem*, p. 95.
24. *Ibidem*, p. 100.
25. *Ibidem*, p. 101.
26. *Ibidem*, p. 130. Când a fost întrebat despre aluzia lui Hochhuth privitoare la amnezia simulată a martorilor, Kukiel a răspuns că asta este o invenție prostească. Adăuga: „Regret că un scriitor așa bun ca David Irving își permite sieși să fie atras în teoria lui Hochhuth."
27. *Ibidem*, p. 213.
28. *Ibidem*, p. 214.
29. *Time*, 10 mai 1968.
30. Prof. Dr. Wolfram Wette, „Der Fall Filbinger" („Cazul Filbinger"), prelegere pe data de 14 sept. 2003, wettewolfr@aol.com.
31. Wikipedia, Rolf Hochhuth, http://de.wikipedia.org .
32. David Irving, *Confidential Draft of Memoirs*, p. 156 http://www.fpp.co.uk/books/memoirs/ prison_1.html.
33. *Ibidem*, p. 156.
34. Iată ce i-a relatat lui Thompson unul dintre martorii pe care i-a intervievat:
Obsesia lui Hochhuth este aceea că atât Irving, cât și eu însumi vom fi omorâți curând de către o organizație secretă pe care el o numește *Vechea Firmă*, care este condusă, așa mi-a spus el la Zürich, de către un general britanic în rezervă. De fapt, mi-a spus că asasinii lui Sikorski sunt „încă toți activi" și lichidează oameni din taxiuri pe străzile Londrei sau îi împing sub tramvaie și autobuze.
Thompson, pp. 90. Hochhuth se temea, de asemenea, că britanicii îl spionau. *Ibidem*, pp. 92.
35. Când Thompson a decis să facă mai departe o investigație care ar putea deslușii invențiile lui Hochhuth, acesta din urmă a sunat-o pe soția lui Thompson și i-a spus că viața lui este în pericol. *Ibidem*, pp. 77, 85–86. Thompson nu știa dacă Hochhuth credea că pericolul este real sau era doar o manevră menită să-l împiedice din a face aceste investigații.

Scanned with OKEN Scanner

36. T. Feitknecht, K. Lüssi, *Ein Spannungsreiches Vierteljahrhundert: Der Briefwechsel Rolf Hoch- huth / Golo Mann* (volum în limba germană care conține corespondența dintre Hochhuth și Mann).

Capitolul 25

1. Vezi Rychlak, 2010, pp. 272–273 (transcrierea declarației lui Wolff).
2. Vezi în general Dan Kurzman, *A Special Mission: Hitler's Secret Plot to Seize the Vatican and Kidnap Pope Pius XII* (Perseus Book Group, 2007); Rychlak, *Hitler, the War, and the Pope* (2000), p. 265 (care citează mărturia lui Wolff).
3. În timpul vizitei la Roma din aprilie 2010, coautorului Rychlak i-au fost arătate copii ale minutelor întâlnirii pe care Pius al XII-lea a avut-o cu Curia și în care acesta fixase planul de bătaie pentru ce anume avea să se întâmple în caz că era răpit de naziști.
4. Donald Rayfield, *Stalin and His Hangmen* (Random House, New York, 2005), pp. 374–379.
5. Vezi *The Black Book of Communism*.
6. Ivan Serov, *Wikipedia*, 10 sept. 2009.
7. John Barron, *Breaking the Ring* (Houghton Mifflin, Boston, 1987), p. 318.
8. Benjamin B. Fischer, *The Katyn Controversy: Stalin's Killing Field*, Central Intelligence Agency, Center of the Study of Intelligence, CSI publications, Winter 1990.
9. Hochhuth, 1964, pp. 125–140.
10. *Ibidem*, p. 348.
11. Andrew, Mitrokhin, pp. 91–92, 102, 146, 165.
12. *Wikipedia*, Arvid Harnack, 26 mai 2010.
13. Patricia Marx, *An Interview with Rolf Hochhuth*, Partisan Review, vol. 31, nr. 3, Summer 1964, p. 368, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 52–65.
14. Carlos Thompson, în cartea sa *The Assassination of Winston Churchill* (Gerards Cross, Colin Smyth, 1968), descrie cercetarea sa amănunțită într-un efort de a identifica presupusele surse ale lui Hochhuth pe care s-a construit piesa *Soldații*, spionul britanic în retragere și doamna poloneză. Thompson conchide în mod convingător că probabil acestea nici nu au existat.
15. Patricia Marx, *An Interview with Rolf Hochhuth*, Partisan Review, vol. 31, nr. 3, Summer 1964, p. 368, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 52–65.
16. Vezi Bittman, p. 77 (Sovieticii trimiteau bani editurilor pro-moscovite).
17. *Ibidem*, p. 177.
18. *The Storm over the Deputy*, p. 13. Vezi și Taëni, p. 14 (mai mult pe aceeași lungime de undă cu istorisirea lui Piscator).

Scanned with OKEN Scanner

19. Introducerea lui Erwin Piscator la *Vicarul*, în ediția germană publicată de Rowohlt, Hamburg, 1963; traducere de Clara Mayer publicată în *The Storm over The Deputy*, p. 11.
20. *The Storm over The Deputy*, pp. 14–15.
21. *Ibidem*, p. 14.
22. *Wikipedia*, Erwin Piscator, 19 sept. 2009.
23. Taëni, p. 14. Vezi *ibidem*, p. 20 („Este într-adevăr incert dacă *Reprezentantul* ar fi văzut vreodată lumina zilei de nu ar fi ajuns în mâinile unui asemenea producător faimos precum Erwin Piscator"); *ibidem*, p. 135 (similar).
24. Ward, p. 17 („Am învățat că poetul trebuie să fie mereu activ în politică. Că este mereu responsabil. *Vicarul* este politică.")
25. Willett, p. 180.
26. *Ibidem*.
27. *Ibidem*, p. 182.
28. În postfața piesei, Hochhuth a admis că „acțiunea nu urmărește cursul istoric al evenimentelor și mi-am dat frâu liber imaginației". Hochhuth, 1964, pp. 287, 348.
29. Vezi Sidney F. Parham, „Editing Hochhuth for the Stage: A Look at the Major Productions of The Deputy", *Educational Theatre Journal*, vol. 28, p. 347.
30. Robert P. Lockwood, „Deconstructing The Deputy", *Catalyst*, iun. 2000. Lockwood explică:
    Pentru cea mai mare parte, s-a bazat pe opoziția papei față de cerința Aliaților privind o capitulare necondiționată a Germaniei. Credea că o astfel de pretenție nu ar face decât să continue oroarea războiului și să sporească numărul crimelor. Acea poziție a fost mai târziu interpretată ca dorință a pontifului de a menține o Germanie puternică drept stavilă împotriva comunismului. Acuzația lui Hochhuth la adresa tăcerii papei se potrivește cu acea teorie revizionistă.
31. „Caracterizarea lui Pacelli ca un avar ipocrit este tot atât de departe de adevăr, pe cât este de absurdă. Important, în orice caz, este faptul că piesa lui Hochhuth este o ofensă adusă celor mai elementare criterii ale documentării: asemenea povești și portrete sunt valide doar dacă ele pot fi demonstrate ca adevărate." Cornwell, 1999, p. 375.
32. Ward, p. 38 (numind asta „cel mai izbitor exemplu" al „depărtării [lui Hochhuth] de «realism»" și notând că Hochhuth a respins comparația cu Mengele).
33. Leo Kerz, „Brecht and Piscator", *Educational Theatre Journal*, vol. 20, nr. 3, pp. 363–369 (oct. 1968) (Kerz era regizorul de platou și de lumini și destinatarul scrisorii).
34. „Hochhuth face ce nu poate face alt om; se introduce pe sine în mintea lui Pius și trage doar cele mai negre concluzii. Este vinovat de cel mai rău fel de McCarthism și doar enormitatea cutremurătoare a acuzației sale a împiedicat oamenii să vadă acest lucru." James O'Gara, „The Real Issue", *Commonweal*, febr. 28, 1964, retipărit în *The Storm over*

Scanned with OKEN Scanner

The Deputy, pp. 219–221. La douăzeci și cinci de ani după montarea lui Piscator, regizorul german Claus Peymann (cunoscut pentru „un stil radical ce-și avea rădăcinile în reveriile politice ale sfârșitului anilor 1960") a pus în scenă *Vicarul* în Austria, astfel încât montarea să coincidă cu vizita papei Ioan Paul al II-lea. Peymann a spus că nu-i plăcuse piesa, dar a produs-o dintr-o provocare politică. Gitta Honegger, „Tales from the Imperial City", *Performing Arts Journal*, vol. 11, nr. 2, pp. 45–50 (1988).

35. Vezi „Reviews", *World Theatre*, vol. XII, nr. 2, p. 140 (Summer 1963) („undeva între un raport vorbit cu scene de mare realism... și o discuție alertă"). Recenzia continuă remarcând dificultatea producerii piesei „dintr-un text care, dacă ar fi fost jucat în întregime, ar fi durat șase sau șapte ore". *Ibidem*.; Sidney F. Parham, „Editing Hochhuth for the Stage: A Look at the Major Productions of «The Deputy»", *Educational Theatre Journal*, vol. 28, nr. 3, pp. 347–353 (oct. 1976) („Cum ar trebui atunci să-l judecăm pe Hochhuth ca dramaturg? Aspectul formal al manuscrisului sugerează că acesta dorește să fie judecat după standarde dramatice tradiționale, iar după aceste standarde nimeni nu-l poate vorbi de bine.")
36. Pentru ca nu cumva această discuție să fie purtată spre a știrbi din talentul incontestabil al lui Piscator ca regizor, acest pasaj al regizorului de platou al montării berlineze a *Vicarului* este demn a fi luat în seamă: Montarea lui Piscator a *Vicarului*, dincolo de a fi devenit cel mai mare eveniment teatral postbelic, și tocmai din această cauză, a lansat o dezbatere care a influențat și a revizuit opiniile filozofilor, clericilor, politicienilor și istoricilor din toate colțurile lumii. A atins conștiința Bisericii Catolice și, fără îndoială, a influențat ce s-a întâmplat la ultimul Consiliu Ecumenic. Piscator îl ajunsese din urmă pe Brecht și demonstrase că teatrul poate contribui la fasonarea istoriei la fel de bine cum poate fi el modelat de istorie.
Leo Kerz, „Brecht and Piscator", *Educational Theatre Journal*, vol. 20, nr. 3, pp. 363 (oct. 1968).

Capitolul 26

1. Republicat în Crankshaw, pp. 559–618.
2. Harry Schwartz, „We know now that he was a giant among men", *New York Times*, 12 sept. 1971.
3. Barron, pp. 313–19.
4. *Ibidem*, p. 318.

Capitolul 27

1. Victor L. Simpson, *Italian Panel: Soviets Behind the Pope Attack*, Associated Press, 2 mart. 2006; Freemantle, pp. 107–108; Koehler, pp. 116–

Scanned with OKEN Scanner

122. În 2009, jurnalistul și fostul ofițer de informații militare John Koehler a publicat *Spies in the Vatican: The Soviet Union's Cold War against the Catholic Church*. Folosind în principal documente din arhivele ale poliției secrete est-germane și poloneze, Koehler a ajuns la concluzia că tentativa fusese susținută de KGB.
2. În 2006, Comisia Mitrohin (o comisie parlamentară italiană înființată pentru a investiga presupuse legături între KGB și figuri ale opoziției politice italiene) a susținut din nou teoria bulgară. Comisia a raportat că „anumiți lideri ai fostei Uniuni Sovietice fuseseră în spatele tentativei de asasinat" și a afirmat că „această conducere a Uniunii Sovietice luase inițiativa de a-l elimina pe papa Ioan Paul al II-lea" din pricina sprijinului dat de acesta Solidarității. „Soviets Had Pope Shot for Backing Solidarity", *Daily Telegraph*, 3 mart. 2006.
3. Weigel oferă puține informații noi privind implicarea sovietică în tentativa de asasinat din 1981, dar reține într-adevăr că cei mai mulți polonezi și mulți prieteni apropiați ai papei erau convinși că sovieticii nu sunt inocenți. Arată totodată foarte clar că democrațiile occidentale nu s-au uitat foarte atent la acest episod; se temeau de ce ar fi găsit. Vezi și George Weigel, „All War All the Time", *First Things*, apr. 2011, p. 34.
4. Reaua-credință a fost dezvăluită de profesorul Robert Gorman, care a prezentat o lucrare pe acest subiect la întâlnirea din octombrie a Societății Experților Catolici în Științe Sociale.
5. Thomas Merton, *Dancing in the Water of Life* (Harper, San Francisco 1998), p. 84.
6. „Vatican Chronicles: A Different Read", *Brill's Content*, apr. 2000, pp. 60–120.
7. Pacepa, *Red Horizons*, ediția a doua, fotografii din pagina 206.
8. John Cornwell, *Hitler's Pope: The Fight to reveal the secrets that threaten the Vatican, The (London) Sunday Times*, 12 sept. 1999. Vezi și Rychlak, 2010, pp. 282, 428, 430–431.
9. Vezi Rychlak, 2000 (epilog).
10. Interviu Marx, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 54–55. Într-un alt interviu, Hochhuth spunea că în 1958, în timp ce lucra la povestea despre Gerstein, ziarele și radioul vest-germane „au afirmat [brusc] că un om sfânt murise", iar Hochhuth a comentat că „germanii l-au iubit pe Pius [...] și că ei l-au numit papă german". Interviu cu Judy Stone, republicat în *The Storm over The Deputy*, pp. 49–50.
11. Rychlak, 2000, pp. 292–293, 435.
12. Cornwell, 2008, p. XII.
13. *Ibidem*.
14. *Ibidem*.

Capitolul 28

1. Wills, *Papal Sin: Structures of Deceit*.
2. Carroll, *Constantine's Sword*.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3. Zuccotti, *Under His Very Window*.
4. Phayer, *The Catholic Church and the Holocaust*.
5. Cartea *The Popes against the Jews* (*Papii împotriva evreilor*) a lui Kertzer este profund dependentă de lucrarea unui cărturar italian, Giovanni Miccoli. Justus George Lawler a finalizat un recent un manuscris (titlu de lucru: *Were the Popes against the Jews?* [*Au fost papii împotriva evreilor?*]) care disecă argumentele lui Kertzer.
6. Wistrich, 2002.
7. Cornwell, *Breaking Faith*.
8. Katz, *The Battle for Rome*. Vezi și Katz, *Black Sabbath; Katz, Massacre in Rome*.
9. Goldhagen, 2002.
10. Zuccotti încearcă întru câtva să minimalizeze această intervenție spunând că ar „trebui descrisă nu ca un protest diplomatic oficial împotriva deportării, ci ca pe o solicitare disperată a intervenției lui Weizsäcker întru salvarea victimelor". *Under His Very Windows*, p. 160.
11. Vezi Day, p. 22 (care îl enumeră printre liderii germani antinaziști care erau dispuși să-și riște viața pentru a răsturna regimul).
12. Zuccotti, *Under His Very Windows*, p. 159; *cf. Notes du Cardinal Maglione*, 16 oct. 1943, *Actes et documents*, vol. 9, nr. 505, p. 368. Până și criticul James Carroll oferise întregul text al lui Maglione în cartea sa, *Constantine's Sword*, pp. 525–526.
13. Zuccotti, *Under His Very Windows*, p. 103. Zuccotti l-a acuzat pe Valeri de a fi fabricat intervenții papale în numele evreilor. Vezi și Blet, pp. 234–235.
14. Zuccotti, *Under His Very Windows*, p. 63.
15. *Summi Pontificatus*, paragraful 48. Vezi Rychlak, 2010.
16. Vezi, spre exemplu, Daniel J. Goldhagen, „What Would Jesus Have Done?", *The New Republic*, 21 ian. 2002.
17. David Dalin, „Pius XII and the Jews", *The Weekly Standard*, 26 febr. 2001, pp. 31–39. Vezi și Ronald J. Rychlak, „Misusing History to Influence the Future", *Forum Focus* (Summer 2002).
18. Originea acestei povești pare a se afla în următoarea afirmație: există în sfârșit însemnarea potrivit căreia, în lunile care i-au precedat decesul, i s-a dat piesa lui Hochhuth, *Vicarul*, s-o citească și apoi a fost întrebat ce se poate face împotriva ei. La care pasămite ar fi răspuns: „Ce se poate face împotriva ei? Ce poți face împotriva adevărului?" Hannah Arendt, *Men in Dark Times* (Harcourt Brace, New York, 1968) p. 63.
19. Felicity O'Brien, „Letter to the Editor", *The Catholic Times* [Manchester, England], 20 iul. 1997.
20. Corespondența privată dintre Loris Francesco Capovilla și naratorul cauzei de beatificare a lui Pius al XII-lea, datată 18 mai, 2002.
Cu privire la acțiunile desfășurate în favoarea evreilor, afectați în mod particular în Istanbul în anii 1935–1944, care au fost recunoscute și glorificate de comunitățile ebraice din Ierusalim, Istanbul și Statele Unite, trebuie neapărat recunoscut că Roncalli a fost și s-a declarat pe

sine executorul gândurilor și al directivelor lui Pius al XII-lea. De fapt, el a repetat: reprezentantul papal este ochiul, urechea, gura, inima și brațul efectiv al Papei.

Ibidem. Capovilla a mai spus că eforturile lui Roncalli de salvare a evreilor au sens doar dacă trimit, dincolo de toate, la Pius al XII-lea, al cărui atent și cel mai credincios interpret a fost Roncalli. Orice acțiune strict personală, chiar de ar fi eroică, a lui Roncalli însuși, ar fi altfel de neconceput. *Ibidem*.

21. McGurn, p. 99.
22. Pius a murit pe 9 octombrie 1958. Papa Ioan al XXIII-lea a îngenuncheat pentru rugăciune în fața criptei lui Pius al XII-lea în fiecare a noua zi a lunii. *The New Catholic Treasury of Wit and Humor* (Meredith Press, New York, 1968, Paul Bussard ed.), pp. 193–94.
23. Ion al XXIII-lea, *Discorsi*, vol. I, p. 101.
24. McGurn, pp. 36–39.
25. *Discorsi* I, p. 101; *Days of Devotion*, p. 12 („Programul Papei Ioan și preocuparea lui pentru lumea modernă au găsit, de o manieră suficient de naturală, inspirație în predecesorul papei Ioan, sub care servise timp de 19 ani, și de la care a parvenit mare parte din fundamentul intelectual pe care este construit Consiliul. Nimeni nu a fost mai dispus ca papa Ioan însuși în a recunoaște această îndatorare.")
26. John Cornwell, „Hitler's Pope: The fight to reveal the secrets that threaten the Vatican", *The Sunday Times* (London), 12 sept. 1999, p. l.
27. *Jerusalem Post*, 23 mart. 2000 (ediția online).
28. *Ibidem*. În *The Pontiff in Winter* [*Pontiful în iarnă*], Cornwell se referă la omul său din interiorul Vaticanului care îi furnizează informații: Monseniorul *Sotto Voce* [„Discret"]. Luând de bun ce zice Cornwell și acceptând descrierea pe care i-o face Monseniorului *Sotto Voce*, *Pontiful în iarnă* se bazează pe o „relatare din interior" a unui oficial nemulțumit și ruinat al Vaticanului care divulgă secrete contra unei mese bune și a câtorva sticle de vin. Marele avantaj al lui Cornwell, desigur, este acela că își permite să scrie aproape orice și, spre deosebire de *Pontiful lui Hitler*, nimeni nu poate demonstra că este fals. Este foarte similar celor pretinse de Hochhuth în anii 1960.
29. „Pope Stared Down Communism in Homeland", CBCNEWS, apr. 2005 http://www.cbc. ca/news/obit/pope/communism_homeland.html.
30. Vezi Ronald J. Rychlak, „Guess Who's Back?", *Catalyst* (jan.-feb. 2002) (recenzând *Breaking Faith*); Ronald J. Rychlak, „A Broken Faith: John Cornwell's New Book", *St. Austin Review*, iul./aug. 2002.
31. Cornwell a prezentat excomunicarea teologului sri-lankez Tissa Balasuriya ca pe un exemplu al asprimii „domniei autoritare" a lui Ioan Paul. Balasuriya a fost excomunicat pentru aberații teologice, abia menționate de Cornwell, care includeau aserțiunea potrivit căreia creștinătatea este la fel cu alte religii, negarea partenogenezei lui Hristos și respingerea Sfintei Treimi. Vezi Ronald J. Rychlak & Fr. Kevin Slattery, „A Clear-Cut Case for Excommunication", *New Oxford Review*, apr. 1997. Cornwell a

Scanned with OKEN Scanner

folosit excomunicarea pentru a arăta că Ioan Paul era insensibil și nu mai avea legătură cu lumea modernă. Însă nu a menționat nici măcar negocierile prelungite dintre Balasuriya și Vatican care au precedat excomunicarea. Și mai de necrezut, a omis să spună că la un an după impunerea excomunicării, aceasta a fost suspendată. La acea dată, Balasuriya a semnat o declarație prin care își exprima regretul pentru deviere-rile din opera sa și a fost de acord ca pe viitor să-și supună scrierile, înainte de publicare, unei recenzări de către episcopi. Această soluționare, inaccesibilă cititorilor cărții *Breaking Fatih* [*Pierderea credinței*], slăbește foarte tare teza lui Cornwell *și* credibilitatea acesteia!

32. Nu și-a ascuns dezamăgirea față de papa Benedict al XVI-lea: „papa apare ca un ultrareacționar". John Cornwell, *Profile: Pope Benedict XVI*, New Statesman, 12 febr. 2009. Într-un exemplu despre felul în care încearcă să schimbe trecutul, Cornwell se prezintă pe sine ca un mare admirator al papei Ioan Paul al II-lea, comparându-l pe răposatul papă cu Benedict al XVI-lea.
33. În mod similar, soluția lui James Carroll la această istorie, așa cum apare în *Sabia lui Constantin* (pp. 555–558), implică întrunirea Vatican III, la care, în afară de respingerea infailibilității papei, hirotonisirea femeilor, alegerea episcopilor și relaxarea regulilor sexuale, Biserica ar trebui să recunoască erorile din Evanghelie, să învețe să predice împotriva acelor erori și să respingă credința că Iisus este singura cale către salvare.
34. Alan Cowell, „Demonstrators and Devout Greet the Pope in Germany", *New York Times*, 24 iun. 1996, secțiunea A; p. 3.
35. Arnaldo Cortesi, „Cardinals Irked by Soviet Charge", *New York Times*, 20 oct. 1958.
36. *Ibidem.*
37. *Ibidem.*
38. *Catholic Star Herald*, 7 iul. 2010.

Capitolul 29

1. Max Holland, *The Kennedy Assassination Tapes* (Knopf, New York, 2004), pp. 94–96.
2. *Ibidem*, p. 99.
3. *Ibidem*, pp. 148–149.
4. House Select Committee on Assassinations (HSCA) Report, p. 99.
5. Andrew, Gordievsky, p. 462.
6. Barron, *Breaking the Ring*, pp. 148, 212.
7. Epstein, *Legend*, p. 71.
8. Warren Commission (WC) Report, p. 390.
9. *Ibidem*, p. 256.
10. Edward J. Epstein, *Legend: The Secret World of Lee Harvey Oswald* (*Reader's Digest Press*, New York, 1978), pp. 72–73.

Scanned with OKEN Scanner

11. *Ibidem*, pp. 77–79.
12. WC Report, p. 684.
13. Mărturia lui Donovan, WC, vol. 8, pp. 289–303.
14. Epstein, *Legend*, pp. 85–86.
15. *Ibidem*, p. 89.
16. Francis Gary Powers, Curt Gentry, *Operation Overflight: The U-2 spy pilot tells his story for the first time* (Holt, Rinehart, New York, 1970), p. 357.
17. Warren Commission Exhibit (WCE), 315.
18. Powers, pp. 99–111.
19. *Ibidem*.
20. *Ibidem*, p. 118.
21. David Wise, Thomas B. Ross, *The U-2 Affair* (Random House, New York, 1962), p. 54.
22. „GeorgedeMohrenschildt", *SpartacusEducational*, http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/ JFKdemohrenschildt.htm.

Capitolul 30

1. Acest eveniment a fost relatat pe larg în oficiosul românesc *Scânteia*, 24 octombrie 1962, p. 1.
2. William Hyland, Richard Wallace Shyrock, *The Fall of Khrushchev* (Funk & Wagnalls, New York, 1986), p. 56.
3. Nikita Khrushchev, *Khrushchev Remembers: The Last Testament*, tradus și editat de Strobe Talbot (Little, Brown and Company, Boston, 1974), pp. 83–84. (Acesta este cel de-al doilea volum al memoriilor lui Hrușciov și va fi de aici înainte menționat ca Hrușciov II).
4. Khrushchev I, p. 338.
5. *Ibidem*, p. 392.
6. *Documents on International Affairs, 1957* (Royal Institute of International Affairs, London, 1960), p. 39.
7. Joseph L. Nogee, Robert H. Donaldson, *Soviet Foreign Policy Since World War II* (Pergamon Press, New York, 1984), p. 121.
8. David Wise, Thomas B. Ross, *The U-2 Affair* (Random House, New York, 1962), pp. 57–58.
9. Arnold L. Horelick & Myron Rush, *Strategic Power and Soviet Foreign Policy* (University of Chicago Press, Chicago, 1966), p. 43.
10. Khrushchev II, p. 533.
11. PBS, biografia lui Hrușciov, http://www.pbs.org.
12. Sergei N. Khrushchev, *Nikita Khrushchev and the Creation of a Superpower* (Pennsylvania State University Press, 2000).

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 31

1. Alex von Tunzelmann, „Oliver Stone's JFK: A basket case for conspiracy", *The Guardian*, 28 apr. 2011.
2. Barron, *KGB*, p. 430.
3. Warren Commission [Comisia Warren], Proba 2486.
4. Depoziția lui Ruth Hyde Paine, Warren Commission, vol. 3, pp. 12–13.
5. Warren Commission, Proba 1400.
6. Priscilla Johnson McMillan, *Marina and Lee* (Harper & Row, New York, 1977), p. 496.
7. Epstein, *Legend*, p. 16.
8. HSCA Report, p. 151.
9. Jim Marrs, *Crossfire: The Plot that Killed Kennedy* (Basic Books, New York, 1993) p. 394.
10. HSCA Report, p. 152.

Capitolul 32

1. Max Holland, „How Moscow Undermined the Warren Commission", *Washington Decoded*, 30 mart. 2007, www.washingtondecoded.com.
2. „Book Review: The Mitrokhin Archive and the secret history of the KGB", *New York Times*, http://www.nytimes.com/books/first/a/andrew-sword.html.
3. Biografia lui Joachim Joesten, http://karws.gso.uri.edu/jfk/the_critics/Joesten/Joestenbio. html.
4. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*, pp. 226–227.
5. Max Holland, „How Moscow Undermined."
6. Potrivit lui Armand Moss, *Information, Disinformation*, pp. 93 ff.
7. Recenzia lui Perlo a fost găsită la https://www.createspace.com/3998409.
8. Haynes, Klehr, Vassiliev, *Spies*, p. 275.
9. Jesse E. Curry, *Retired Dallas Police Chief Jesse Curry Reveals His Personal JFK Assassination File*, Self-published, 1969, p. 74, afidavit al ofițerului de poliție din Dallas Thurber T. Lord, din 20 aug. 1964.
10. Haynes, Klehr, Vassiliev, *Spies*, pp. 271–272.
11. „I.F. Stone on the Kennedy Assassination", 9 dec. 1963, Spartacus.school net.co.UK/ USAStoneW.htm.
12. I. F. Stone, „What Some People Have Forgotten About God's 'Deputy,'" *I. F. Stone's Weekly* (9 mart. 1964), republicat în *The Storm over the Deputy*, p. 234.
13. Judy Stone, „Interview with Rolf Hochhuth", *Ramparts*, Spring 1964, republicat în *The Storm over the Deputy*, p. 42.
14. Vincent Bugliosi, *Reclaiming History: The Assassination of President Kennedy* (Norton, New York, 2007), p. 1000.
15. *Ibidem*, pp. 1012–1013.
16. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*, pp. 228–229.

Scanned with OKEN Scanner

17. Brian Latell, *Castro's Secrets* (Palgrave Macmillan, New York, 2012), pp. 103, 215–216.
18. Latell, pp. 138–141.
19. John Barron, *Operation Solo: The FBI's Man in the Kremlin* (Regnery, Washington, 1995), *passim*.
20. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*, pp. 287–289.
21. Latell, pp. 204–205.
22. *Ibidem*, pp. 141–144.
23. „How Powers's plane was shot down", http://www.webslivki.com/u11.html (în limba rusă).
24. Sergey Khrushchev, „The Day We Shot Down the U-2: Nikita Khrushchev's son remembers a great turning point of the Cold War, as seen from behind the Iron Curtain", *American Heritage Magazine*, vol. 51, nr. 5.
25. Morton Kelly, „Gary Powers and the U-2 incident", *About.com.guide, American History*, publicat la http://americanhistory.about.com/od/coldwar/a/gary_powers.htm.

Capitolul 33

1. Oriana Fallaci, *Interviste con la Storia*, citat în Claire Sterling, *The Terror Network*, p. 114 (Reader's Digest Press, New York, 1981).
2. Pentru informații suplimentare, vezi Ion Mihai Pacepa, „Russian Footprints", *National Review On-line*, 21aug. 2006.
3. Craig R. Whitney, „East's Archives Reveal Ties to Terrorists", *New York Times*, 15 iul. 1990, p. 6.
4. John O. Koehler, *Stasi: The Untold Story of the East German Secret Police* 324 (Westview Press, Boulder, Colorado, 1999).
5. *Bundesamt für Verfassungsschutz* (Bf V), Briroul pentru Apărarea Constituției.
6. Craig R. Whitney, „East's Archives Reveal Ties to Terrorists", *New York Times*, 15 iul. 1990, p. 6.
7. *Ibidem*.
8. Christian Schmidt-Häuer, *Gorbachev: The Path to Power* (I. B. Tauris, London, 1987), p. 64.
9. *Boris Yeltsin: A biography of the former Russian President*, University of Indiana (ediția online).

Capitolul 34

1. John Lloyd, „The Russian Devolution", *New York Times Magazine*, 15 aug. 1999, p. 38.
2. Richard Lourie, „Who Stole Russia?", *The Washington Post Book World*, 15 oct. 2000, p. 3.

Scanned with OKEN Scanner

3. Luke Harding, „The richer they come... Can Russia's oligarchs keep their billions – and their freedom?", *The Guardian*, 1 iul. 2007.
4. „Could it lead to fascism?", *The Economist*, 11 iul. 1998, U.S. Edition, p. 19.
5. „The Perils of Catching Cold", *Time*, dec. 1997, p. 38.
6. „Can the crisis end in a coup?", *Nezavisimaya Gazyeta*, 7 iul. 1998, p. 1.
7. Barry Renfrew, „Boris Yeltsin Resigns", *Washington Post*, 31 dec. 1999.
8. *Ibidem*, p. 3.
9. Ariel Cohen, „End of the Yeltsin Era", *Washington Times*, 3 ian. 2000.
10. John Lloyd, „The Logic of Vladimir Putin", *New York Times Magazine*, 19 mart. 2000, p. 65.
11. Celestine Bohlen, „Putin Tells Why He Became a Spy", *New York Times*, 11 mart. 2000 (ediția online).
12. Arnold Beichman, Hoover Institution, „Prologue for Putin", *Washington Times*, 10 ian. 2000.
13. Helle Bering, „Totalitarian Wannabes", *Washington Times*, 9 mart. 2000.
14. *Ibidem*.
15. *Putin rocked Russians with ruthlessness*, Agence France Presse, 31 dec. 1999, www.rense.com/politics6/ruthless.htm.
16. *Ibidem*.
17. Robert G. Kaiser, „Russia's Enigmatic President", *Washington Post*, 15 oct. 2000, p. B3.
18. Anna Dolgov, „Book Called Propaganda for Putin", *Associated Press*, 29 sept. 2000.
19. Robert G. Kaiser, „Russia's Enigmatic President", *Washington Post*, 15 oct. 2000, p. B3.
20. *Russian government spokesman denies Putin personality cult*, 25 iun. 2002, RIA news agency, Moscow, așa cum a fost publicat de Center for Defense Information.
21. John Lloyd, „The Logic of Vladimir Putin", *New York Times Magazine*, 19 mart. 2000, p. 65.
22. Giles Whittel, „Putin lines up old KGB pals to run Kremlin", *The Times*, London, 14 febr. 2000.
23. *Ibidem*.
24. „Putin strengthens Kremlin's power", *BBC News On-line*, World: Europe, 14 mai 2000.
25. David Hoffman, „Russian Security Service Revived under Putin", *Washington Post*, 8 dec. 2000.
26. Kathy Lally, „Pardons turn rare in Putin's Russia", *The Sun*, Baltimore, 14 iun. 2001, p. 1.
27. Michael R. Gordon, „Putin, in a Rare Interview, Says He'll Use Ex-K.G.B. Aides to Root Out Graft", *New York Times*, 24 mart. 2000.
28. Detalii despre activitatea lui Roman Malinovski ca ofițer sub acoperire al Ohranei pot fi găsite în Robert Conquest, *Stalin: Breaker of Nations* (Viking, Penguin Group, New York, 1991), pp. 47, 50, 51, 82.
29. Mihalkov nu a făcut nici un secret din faptul că era un critic al scriitorului disident Aleksandr Soljenițîn și al lui Boris Pasternak, autorul

Scanned with OKEN Scanner

romanului *Doctor Jivago*. Mihalkov a vrut să se știe și că el încă îl admira pe Stalin.
30. „Russians tune up for Soviet-style start of the New Year", *Agence France Presse*, Moscow, 31 dec. 2000.
31. „An American in Russia", *Washington Times*, editorial, 18 dec. 2000.
32. *Ibidem*, p. 2.
33. „Russia's Spy Trials", *Washington Post*, editorial, 14 mart. 2001, p. 24.
34. *Ibidem*.
35. Bradley Cook, „Putin: The Inside Story", NewsMax.com, mart. 24, 2000 www.newsmax.com.
36. Andrew Meier, „The Big Chill", *Time* Europe, 26 iun. 2000, vol. 155, nr. 25.

Capitolul 35

1. David Harsanyi, „The United Nations' War Against Israel", *Capitalism Magazine*, 27 mai 2002 published on http://www.capmag.com/article.asp?ID=1617.
2. Frida Ghitis, „Yearning for a seat at the U.N.'s table", *Philadelphia Inquirer*, 16 iul. 2004.
3. „The U.N.'s record vis a vis Israel", *News: Facts & Info Reference Desk* www.israelnationalnews.com/english/newspaper/ondisplay/ref/un-israel.htm.
4. „Duma Deputy calls for the Extermination of all Jews in Russia", 10 nov. 1998, www. fsumonitor.com.
5. Jean Mackenzie, „Anti-Semitism is resurfacing in Russia", *Boston Globe*, 8 nov. 1998, www.russialist.org/2466.html.
6. Textul scrisorii Senatului Statelor Unite, incluzând semnăturile în ordine alfabetică, publicat la www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Human_Rights/98sens.html.
7. „New racism declaration unveiled", *CNN.com / WORLD*, 4 sept. 2001.
8. Reuters, „Mandela urges fight against racist 'contagion,'" *New York Times*, 1 sept. 2001.
9. Pamela Constable, „U. S., Israel Quit Forum on Racism", *Washington Post*, 4 sept. 2001.
10. Betsy Pisik, „U. S. walks out of conference on racism", *Washington Times*, 4 sept. 2001.
11. Rich Lowry, „Setting standards to cope with Arafat", *Washington Times*, 23 mart. 2002.
12. Charles Krauthammer, „Me thinks thou do protest too much", *Townhall.com*, 23 nov. 2001.
13. Arnaud de Borchgrave, „Militant Islam's ambuscade", *Washington Times*, 1 nov. 2001.
14. Damon Johnston, „New York survivor's son turns traitor", *The Courier-Mail*, 10 nov. 2001.
15. Nick Fielding, „Encyclopedia of Terror", *The Sunday Times*, 4 nov. 2001.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 36

1. Stella Rimington, „«Humint» Begins at Home", *Wall Street Journal*, 3 ian. 2005.
2. Ben Shapiro, „Keep an eye on Russia", *Townhall.com*, 23 aug. 2002.
3. George F. Will, „Israel's best defense", *Washington Post*, 15 aug. 2010, p. A13.
4. „Iran will build uranium enrichment centers, nuclear chief says", știre CNN, 16 aug. 2010.
5. Zhou Enlai s-a născut într-o familie de mandarini și a fost trimis să studieze în Franța (1922–1924), unde a contractat virusul comunist și unde a înființat, la Paris, în 1924, Grupul Tinerilor Comuniști Chinezi.
6. William Taubman, *Khrushchev vs. Mao: A Preliminary Sketch of the Role of Personality in the Sino-Soviet Split*, Cold War International History Project Bulletin (Washington, DC: Woodrow Wilson International Center for Scholars, Winter 1996–1997), p. 243.
7. Yang Zheng, *China's Nuclear Arsenal*, National University of Singapore, 6 mart. 1996 http:// www.kimsoft.com/korea/ch-war.htm.

Capitolul 37

1. Douglas J. Brown, „Chekists Around the World Celebrate 9/11", *News Max.com*, 19 sept. 2002 www.newsmax.com/archives/articles/2002/18/170000.shtml.
2. *Putin admits Russia's anti-Semitism*, AFP Daily Dispatch, 3 febr. 2005.
3. Luke Harding, „Putin, the Kremlin power struggle and the $40bn fortune", *The Guardian*, 21 dec. 2007.
4. *Ibidem*.
5. Adrian Blomfield, „Israel humbled by arms from Iran", *The Telegraph*, 15 aug. 2006.
6. Paul Weitz, „Hezbollah, Already a Capable Military Force, Makes Full Use of Civilian Shields and Media Manipulation", *JINSA On-line*, 12 aug. 2006.
7. Ya Libnan, „Hezbollah confirms its cell members escaped Egyptian jails", 3 febr. 2011 http://www.yalibnan.com/2011/02/03/hezbollah-confirms-its-cell-members-escaped-egyptian-jails.
8. Frăția, sau Frăția Musulmană, este o organizație fundamentalistă islamică al cărei slogan este „Islamul este soluția". „Scopul General Strategic pentru Grupul din America de Nord" îi face obiectivele clare: „Procesul de colonizare este un «Proces civilizațional jihadist» prin toate mijloacele cuvântului [lui Dumnezeu]. *Ikhwan* [Frăția] trebuie să înțeleagă că misiunea ei în America este un fel de Jihad important prin eliminarea și distrugerea civilizației occidentale din interior și «sabotarea» groaznicei sale case, prin mâinile ei și mâinile adepților, astfel încât să fie eliminată, iar religia lui Dumnezeu încununată peste toate celelalte religii."

Scanned with OKEN Scanner

9. „Hizbullah Breaks 22 Terrorists out of Egyptian Jail", *Virtual Jerusalem*, 4 febr. 2011, http://www.virtualjerusalem.com/news.php?option=com_content&view=article&id=2512:hizbullah-breaks-22-terrorists-out-of-egyptian-jail&catid=1:headlines&Itemid=2512.
10. „Hezbollah Chief Praises Tunisian, Egyptian Protesters, yaLIBNAN", 7 febr. 2011, http://www.yalibnan.com/2011/02/07/hezbollah-chief-praises-tunisian-egyptian-protests-attacks-us/.
11. Centrul pentru Informații și Terorism Meir Amit, fostul Centru pentru Informații și Terorism, este un ONG israelian. A fost redenumit în onoarea lui Meir Amit, care a fost director al Mossadului între 1963 și 1968. Centrul este condus de fostul ofițer de informații militare dr. Reuven Ehrlich. Centrul este adesea privit drept „interfața publică a serviciilor de informații israeliene".
12. Ion Mihai Pacepa, „The Arafat I Knew", *Wall Street Journal*, 12 ian. 2002.
13. „Speech of numbers", *Peace for Israel*, 5 ian. 2003 (published on http://israel.wz.cz/ numbers.html).
14. Thomas L. Friedman, „The New Math", *New York Times*, 15 ian. 2002, p. A23.
15. Yevgenia Albats, *The KGB: The State Within a State* 23 (Farrar, Straus, Giroux, New York, 1994).
16. Vezi îndeobște Goldfarb, Litvinenko; Cowell; „UK wants to try Russian for Litvinenko murder", *The Guardian*, 26 ian. 2007.
17. Daniel McGrory, Tony Halpin (20 ian. 2007). „Police match image of Litvinenko's real assassin with his death-bed description", *London Times On-line*.
18. „Russian faces Litvinenko charge", *BBC News*, mai 22, 2007, http://news.bbc.co.uk/1/hi/ uk/6678887.stm (accesat pe 22 mai 2007).
19. „Wrap: Lugovoi says innocent, Berezovsky behind Litvinenko murder", *Moscow: RIA Novosti*, 29 aug. 2007 http://en.rian.ru/russia/20070829/7564t9246.html (accesat pe 16 mart. 2010).
20. „Ivan Safronov was killed: Prosecutor begins an investigation of «incitement to suicide»", *Kom-mersant.ru*, 6 mart. 2007.
21. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_journalists_killed_in_Russia.
22. Seamus Martin, „Russian Patriarch was KGB agent, Files Say", *The Irish Times*, 23 sept. 2000, așa cum a fost publicat la www.orthodox.net/russia/2000-09-23-irish-times.html.
23. „Russian Orthodox Church chooses between «ex-KGB candidates» as patriarch", *TimesOn-line*, 26 ian. 2009. Andrew, Mitrokhin, *The Sword and the Shield*.

Capitolul 38

1. Mark Lilla, „The Politics of Jacques Derrida", *The New York Reviews of Books*, 25 iun. 1998 (ediția online).

Scanned with OKEN Scanner

2. Waller R. Newell, „Postmodern Jihad: What Osama bin Laden learned from the Left", *The Weekly Standard*, 26 nov. 2001, p. 26.
3. Michael Hardt, Antonio Negri, *Empire* (Harvard University Press, London, 2000), p. 28.
4. David Pryce-Jones, „Evil Empire, the Communist «hot, smart book of the moment»", National Review On-line, sept. 17, 2001.
5. *Statement Against the U.S. war on Iraq and for the peaceful solution of the problem*, 14 dec. 2002.
6. *Announcement of WPC Secretariat*, 14 dec. 2002.
7. *Statement Against the U.S. war on Iraq and for the peaceful solution of the problem*, 14 dec. 2002.
8. *World Demands Regime Change in Washington*, Workers World.org, Newstand, 10 apr. 2003, vol. 45, nr. 14.
9. *Presidency 2000*, Politics1, așa cum a fost publicat la www.politics1.com.
10. *About Workers World*, așa cum a fost publicat la www.workers.org.
11. „Largest anti-war rally", *Guinness Book of Records*, 2004.
12. O listă completă a „cosemnatarilor coaliției" poate fi găsită pe internet.
13. *Transportation / local event inquiries*, www.internationalanswer.org/campaign/a12transp. html.
14. „Schroeder attacked over gas post", *BBC News*. 10 dec. 2005, http://news.bbc.co.uk/2/ hi/europe/4515914.stm.
15. Gerhard Schroeder's Sellout", *Washington Post*, dec. 13, 2005.
16. Dunphy, Harry (13 iun. 2007). „Lantos Raps Former European Leaders", *Associated Press*, http://www.usatoday.com/news/washington/2007-06-13-2870151492_x.htm.

Capitolul 39

1. Depoziția lui John F. Kerry în fața Comitetului Senatului pentru Relații Externe din 22 aprilie 1971, p. 2. www.nationalreview.com/script/printpage.asp?ref=document/kerry200404231047.asp.
2. Clifford D. May, „Side Show", *National Review On Line*, 28 apr. 2004.
3. Marvin E. Gettleman, *Vietnam and America: A Documented History* (Grove Press, New York, 1985), p. 54.
4. Joseph Libermann, „Democrats and Our Enemies", *Wall Street Journal*, 21 mai 2008.
5. David Horowitz, „Stab in the Back", *FrontPage Magazine*, 12 febr. 2004.
6. Doug Donovan, „O'Malley Takes the Heat for Remarks about Bush", *Baltimore Sun*, 1 iul. 2004.
7. „They want four more years of hell", Teresa Heintz Kerry, răspunzându-i unui susținător al lui Bush care striga «încă patru ani» la un miting democrat în Missouri", *Time*, Special Report, 16 aug. 2004, p.19.
8. Robert Amsterdam, *Obama and McCain Fumble Russian Debate*, 9 oct. 2008 http://www. robertamsterdam.com/2008/10/obama_and_mccain_both_fumble_r.htm.

Scanned with OKEN Scanner

9. Stéphane Courtois, *Le Livre Noir du communisme: Crimes, terreur, répression* (Édition Robert Laffont, Paris, 1997), pp. 258–264.
10. Harry de Quetteville, Andrew Pierce, *Russia threatens nuclear attack on Poland over US missile shield deal*, Telegraph.co.uk, 15 aug. 2008.
11. Cifrele sunt ultimele din codul poștal, iar numele este cel al celui mai apropiat oraș mare; era o practică obișnuită atribuirea de nume unor orașe închise.
12. Murray Feshbach, „The Toxic Archipelago in the Former U.S.S.R, An Empire of Deadly Waste", *Washington Post*, 11 iul. 1993, p. C1.
13. http://www.answers.com/topic/reset.
14. Gary B. Nash, Julie Roy Jeffrey, John R. Howe, Allen F. Davis, Allan M. Winkler, Charlene Mires, Carla Gardina Pestana, *The American People, Concise Edition Creating a Nation and a Society*, volum colegat volume, ed. a VI-a (Longman, New York, 2007).
15. Elizabeth E. Spalding, *The First Cold Warrior: Harry Truman, Containment, and the Remaking of Liberal Internationalism* 1 (University Press of Kentucky, 2006).
16. Comitetul American pentru Libertatea Popoarelor din URSS a fost inaugurat în 1951, iar postul său de radio a devenit cunoscut ca Radio Libertatea. Pentru mai multe detalii despre Vocea Americii de-a lungul acestei perioade, vezi David F. Krugler, *The Voice of America and the Domestic Propaganda Battles, 1945–1953* (University of Missouri Press, Columbia, 2000); pentru mai multe despre RFE/RL, vezi Arch Puddington, *Broadcasting Freedom: The Cold War Triumph of Radio Free Europe and Radio Liberty* (The University Press of Kentucky, Lexington, 2000).
17. Nestor Ratesh, „Radio Free Europe's Impact in Romania during the Cold War", material pregătit pentru a fi prezentat la evenimentul Conference on Cold War Broadcasting Impact, Stanford, CA, 13–15 oct. 2004.
18. „War in the Caucasus", *The Wall Street Journal*, 9 aug. 2008, p. A10.
19. „Russian army chief: We'll use nuclear weapons if threatened", *Associated Press*, 19 ian. 2008.

Capitolul 40

1. Denis Woychuk, „KGB Bar – A Brief and Distorted History", www.kgbbar.com/bar.
2. „American capitalism gone with a whimper", *Pravda*, 27 apr. 2004.
3. Jacques Derrida, „From Specters of Marx: What is Ideology?", extras din *Specters of Marx, the state of the debt, the Work of Mourning, & the New International*, tradus de Peggy Kamuf (Routledge, 1994), publicat la http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/ works/fr/derrida.2htm, pp. 1–3.
4. Edward Marshall, „The War an Economic Disaster", *New York Times*, Magazine Section, 6 iun. 1915, p. SM15.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 41

1. David S. Broder, „Obama's Enigma", *Washington Post*, 13 iul. 2008, p. B7.
2. John Barron, *KGB: The Secret Work of Soviet Secret Agents* (*Reader's Digest Books*, New York, 1974, reeditate de Bantam Books), p. 429.
3. Zhores Medvedev, *Gorbachev* (Norton, New York, 1987), p. 37.
4. Mikhail Gorbachev, *Perestroika: New Thinking for Our Country and the World* (Harper & Row, New York, 1987), *passim*.
5. Tom Baldwin, „Schools are still crumbling in corridor of shame' haunted by the old South", *Timesonline*, 28 ian. 2008.
6. James Joyner, „Obama Che Guevara Flag Scandal", *Outside the Beltway*, 12 febr. 2008, așa cum a fost publicat la www.outsidethebeltway. com/archives/2008/02/obama_che_guevara_flag_ scandal/.
7. http://www.youtube.com/watch?v=oQNkVmdicvA&feature=related.
8. „How Many Speeches Did Obama Give?", *newswine.com*, 16 iul. 2010, așa cum a fost publicat la http://joysteele.newswine.com/_news/2010/07/16/4691800-how-many-speeches-did-obama-give.
9. „Right-Wing Media Fixated On Obama's „Shamless" Bin Laden Speech", *MEDIAMATTERS*, 3 mai 2011, http://mediamatters.org/research/201105030031.
10. George Landrith, „The 'it's all about me' president", *The Daily Caller*, 5 mai 2011, așa cum a fost publicat la http://dailycaller.com/2011/05/03/the-its-all-about-me-president/.
11. http://wiki.answer.com/Q/How_many_speeches_did_Obama_give.
12. David Jackson, „Obama's first term by the numbers", *USA Today*, 20 ian. 2013, http://www.usatoday.com/story/theoval/2013/01/20/obama-first-term-num-bers-mark-knoller/1849141/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+usatoday-NewsTopStories+(News+-+Top+Stories).
13. Peter Kinder, „Missourians Reject Obama's Brand of Radical Liberalism", Human Events, 30 mai 2008, așa cum a fost publicat la http://www.humanevents.com/2008/05/30/missourians-reject-obamas-brand-of-radical-liberalism/.
14. ABC News video „Joe the Plumber", 15 oct. 2008.
15. Jonathon M. Seidl, „Obama Compares Himself To Reagan: Republicans Aren't Accusing Him Of «Being Socialist»", *The Blaze*, 5 oct. 2011, așa cum a fost publicat la http://www.theblaze. com/stories/obama-compares-himself-to-ronald-reagan-republicans-arent-accusing-him-of-being-socialist/.
16. Alexandra Petri, Obama is up there with Lincoln, Roosevelt, and Johnson", *Washington Post*, 12 dec. 2011, PostOpinions.
17. David Nakamura, „Obama invokes Teddy Roosevelt in speech attacking GOP policies", *Washington Post*, 6 dec. 2011.
18. Ross Kaminsky, „What Will Obama's Plans Cost the Nation?" *Human Events*, 17 mart. 2008, online la http://www.blnz.com/news/2008/05/13/What_Will_Obamas_Plans_ Cost_4036.html.

Scanned with OKEN Scanner

19. *Ibidem*, p. 1.
20. „Video of the week: We have to pass the bill so you can find out what is in it", The Heritage Foundation, 10 mart. 2010.
21. Lt.-col. Oliver North, „I Am an Extremist", *FoxNews.com*, 16 mai 2009, http://www.foxnews.com/on-air/war-stories/2009/04/16/i-am-extremist.
22. Doug Mainwaring, „We are all Tea Partiers now", *Washington Times*, 30 sept. 2010, p. 1.
23. „Rep. Maxine Waters has a socialist Freudian slip", *Newsreal*, 1 aug. 2009, http://www.newsrealblog.com/2009/08/01/fox-rep-maxine-waters-has-a-socialist-freudian-slip/.
24. Lawrence Summers, „Why isn't capitalism working?", *Reuters*, 9 ian. 2012, http://blogs. reuters.com/lawrencesummers/2012/01/09/why-isnt-capitalism-working/.
25. Robert Reich, „Why Obama Should be Attacking Casino Capitalism – Both Romney's Bain and JPMorgan", *Politico*, 8 iun. 2012, http://www.huffingtonpost.com/robert-reich/obama-bain-romney_b_1537449.html.
26. http://www.washingtonpost.com/politics/mitt-romneys-prep-school-classmates-recall-pranks-but-also-troubling-incidents/2012/05/10/gIQA3WOKFU_story.html.
27. http://mistermikejones.tumblr.com/post/22792231746/what-happened-to-john-lauber.
28. http://www.newsmax.com/Newsfront/Romney-bully-hair-Lauber/2012/05/11/ id/438800.
29. http://mistermikejones.tumblr.com/post/22792231746/what-happened-to-john-lauber.
30. Mark Thompson, *Werner Sombart and American Exceptionalism* (Lit Verlag, Munster, ISBN 978-3-8258-5179-5).

Capitolul 42

1. James Welsh i-a trimis autorului copii ale acestor documente.
2. Kenneth R. Timmerman, „Arafat Murdered US Diplomats, Could Face DOJ Arrest Warrant", *Insight Magazine*, 4 iun. 2001.
3. Julian Becker, *The PLO: The Rise And Fall Of The Palestine Liberation Organization* (St. Martin's Press, New York, 1984) p. 41.
4. Suzanne Fields, „The Ghosts of Auschwitz", *townhall.com*, 10 dec. 2001.
5. Christopher Andrew, Oleg Gordievsky, *KGB: The Inside Story* (Harper Collins, New York, 1990), p. 545.
6. Până în 1969, Egiptului lui Nasser îi reveneau 43% din toate ajutoarele sovietice acordate țărilor din Lumea a Treia.
7. Summitul a avut loc la Barcelona, în aprilie 1969, și este descris de Claire Sterling, *The Terror Network* (Reader's Digest Press, New York, 1981), p. 115.
8. Michael Freund, „73% Increase in Israelis killed in 2 Years Since Oslo", mbf@actom.co.il, 15 sept. 1995.

Scanned with OKEN Scanner

9. „Speech of numbers", *Peace for Israel*, 5 ian. 2003.
10. Thomas L. Friedman, „ The New Math", *New York Times*, 15 ian. 2002, p. A23.
11. „Clinton's Praise of Arafat's «Decades» of PLO Leadership Implicitly Justifies Terrorism", Zionist Organization of America, 28 oct. 1998, www.zoa.org/ pressrel/1998/1028a.htm.
12. „Yasser Arafat, Poloniu Poisoning and the Curies", HUFFPOST, 27 nov. 2012.
13. „The originator of the acts of terrorism in London was standing near Tony Blair", *UK Indymedia*, 19 iul. 2005, http://www.indymedia.org.uk/en/regions/london/2005/07/318875.html.
14. Ludwig De Braeckeleer, „Was Romano Prodi the Top Man in Italy?" *Ohmy News International*, nov. 23, 2006.
15. Ferdinando Imposimato, Sandro Provvisionato, *Doveva morire. Chi ha ucciso Aldo Moro* (Chiarelettere, 2008), cap. 9: „La lunga mano del KGB"; Mitrokhin Commission, *Wikipedia*, dec. 2012.
16. Philip Wilian, „KGB linked to Prodi's ghostly insight, The European Commission special Report", *The Guardian*, 20 oct. 1999.
17. Christopher Andrew, Vasily Mitrokhin, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB* (Basic Books, New York, 1999), p. 382.
18. Douglas Frantz, James Risen, „A Secret Iran-Arafat Connection Is Seen Fueling the Mideast Fire", *New York Times*, 23 mart. 2002 (ediția online).
19. Dan Ephron, „Israel captures 50 tones of Iranian arms", *Washington Times*, 5 ian. 2002, ediția online.
20. „Passover suicide bombing at Park Hotel in Netanya – 27 March 2002", Israel Ministry of Foreign Affairs, 27 mart. 2002.
21. „The «Massacre» in Jenin", *Peace with Realism*, așa cum a fost publicat la http://peacewithrealism.org/ pdc/jenin.htm.
22. Corky Siemaszko, „13 Slain by Boy Bomber", *Daily News*, 10 apr. 2002 (ediția online).
23. Gerald M. Steinberg, „Arafat's Leninist Strategy", *National Review Online*, 22 apr. 2002.
24. Matt Rees, „The Battle of Jenin", *Time Magazine*, 17 mai 2002s (ediția online).
25. Betsy Pisik and Ben Barber, „Powel finds no proof of Israeli massacre in Jenin", Washington *Times*, 25 apr. 2002, p. 1 (ediția online).
26. Joel Mowbray, „Arafat elected?", *National Review On-line*, 25 apr. 2002.
27. „Follow-up to the outcome of the Millennium Summit: Note by the Secretary-General", United Nations, General Assembly, Fifty-ninth session, Agenda item 55, p. 3.
28. „Amr M. Moussa: A Nationalist Vision for Egypt", *The Middle East Quarterly*, sept. 1996, vol. III, p. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 43

1. Ion Mihai Pacepa, „Left-Wing Monster: Ceausescu", *Frontpagemag.com*, 10 febr. 2006, așa cum a fost publicat la http://archive.frontpagemag.com/Printable.aspx?ArtId=5730.
2. *Petr Chaadayev, Russian sociologist, Moscow*, 1854.

Capitolul 44

1. Arnaud de Borchgrave, „Romanian Spies Under Scrutinity", *United Press International*, 13 febr. 2004.
2. „Magistrații ICCJ, înainte de a fi comuniști sunt imbecili", *Ziua*, București, 31 ian. 2009, p. 1.
3. „The U.S. anti-missile project in Romania: New administration, same old policy", RIANO-VOST, 24 febr. 2010 (http://en.rian.ru/analysis/20100224/157995687.html.)
4. „Magistrații ICCJ, înainte de a fi comuniști sunt imbecili", *Ziua*, București, 31 ian. 2009, p. 1.
5. http://www.ziaristionline.ro/2012/05/08/interviu-larry-watts-din-1960-pana-in-sep-tembrie-1989-romania-a-fost-incadrata-in-grupul-statelor-ostile-urss-alaturi-de-sua-rfg-si-israel/;
   http://www.ziaristionline.ro/2012/03/16/pacepa-a-recunoscut-in-fata-directorului-cia-ca-a- fost-agent-kgb-interviu-bookiseala-cu-larry-watts-am-dat-de-perete-cu-usa-secretelor-dar-mai-sunt-multe-incaperi-si-coridoare-intunecate/);
   http://www.stiriazi.ro/ziare/articol/articol/pacepa-a-recunoscut-in-fata-directorului-cia-ca- a-fost-agent-kgb-interviu-bookiseala-cu-larry-watts—am-dat-de-perete-cu-usa-secretelor-dar-mai-sunt-multe-incaperi-si-coridoare-intunecate/sumar-articol/50842328/;
   http://carte.ubix.ro/detalii/pacepa-a-recunoscut-in-fata-directorului-cia-ca-a-fost-agent-kgb- interviu-bookiseala-cu-larry-watts-am;
   http://www.bookiseala.ro/interviu-bookiseala-cu-larry-watts-am-dat-de-perete-cu-usa-secretelor-dar-mai-sunt-multe-incaperi-si-coridoare-intunecate/72369.html;
   http://liviudrugus.wordpress.com/2012/07/04/larry-l-watts-despre-foarte-discretul- management-romanesc-al-prieteniilor-prea-evidente-3/;
   http://www.bookiseala.ro/cum-se-explica-succesul-cartii-lui-larry-watts/71251.html;
   http://roncea.ro/2012/07/23/exclusiv-in-atentia-lui-traian-basescu-a-sri-si-spp-documente-cia-care-probeaza-ca-sistemul-de-securitate-american-nu-l-a-luat-in-seama-pe-agentul-sovi-etic-ion-mihai-pacepa-un-indemn-catre-presedi/;
6. *Ibidem*.
7. Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității* (București, 1994).

Scanned with OKEN Scanner

8. Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității* (Editura Presa Românească, București, 1996).
9. „Casa Pacepa Demolată", *ZIARE.com*, 6 mart. 2009, http://www.ziare.com/articole/casa+pacepa+demolata.
10. *President Nicolae Ceausescu's State Visit to the USA: April 12–17, 1978* (Editura Meridiane, București, 1978), p. 78.
11. Roger Kirk, Mircea Raceanu, *Romania Versus the United States: Diplomacy of the Absurd, 1985–1989* (Institute for the Study of Diplomacy, Washington, 1994), p. 155.
12. Autorul deține o copie a scrisorii.
13. Autorul deține scrisoarea originală. Misiva a fost citată, de asemenea, în scrisoarea mea către editor, publicată în *New York Times Book Review*, 27 mart. 1988, p. 49.
14. Autorul deține scrisoarea originală.

Epilog

1. http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1877557/posts.
2. „World: Was Soviet Collapse Last Century's Worst Geopolitical Catastrophe?" *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 27 dec. 2012, http://www.rferl.org/content/article/1058688.html.
3. „US intellectuals call for European criticism of US war on terror", *Agence France Presse*, 9 apr. 2001, 14:10 PM (ediția online).
4. John Pilger, „War on Terror: The Other Victims: The irresponsibility of this conflict is breath-taking", *Mirror.co.uk*, 29 oct. 2001.
5. Mark Goldblatt, „French Toast", *National Republic On-line*, 13 dec. 2001, 8:45 AM.
6. „Announcement For Candidacy For Presidency", Washington, D.C., 16 mart. 1968, așa cum a fost publicat la http://rfkcenter.org/announcement-for-candidacy-for-presidency.
7. „Top 10 Reasons To Be Proud Of The United States", http://www.toptenz.net/top-10-reasons-to-be-proud-of-the-united-states.php.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*.
10. „List of countries by Nobel laureates per capita", Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_Nobel_laureates_per_capita.
11. Gary Shapiro, „Is America the Greatest Country in the World?", *Forbes.com*, 25 iul. 2012, publicat ca atare la http://www.forbes.com/sites/garyshapiro/2012/07/25/is-america-the greatst-country-in-the-world/.
12. Ion Mihai Pacepa, „Do as I Did, An open letter to Saddam Hussein's generals", *National Review on Line*, 22 mart. 2003, http://www.national-review.com/content/do-i-did.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie

Actes et Documents du Saint Siège Relatifs à la Seconde Guerre Mondiale, vol. I–XI (Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1965–1981); ediția în limba engleză (un singur volum; Corpus Books, Washington, DC, ed. Gerard Noel, 1967–1977). Volumul III a fost despărțit în două tomuri; astfel, unii autori citează 12 volume în loc de 11.

Akmadža, Miroslav, „The Position of the Catholic Church in Croatia 1945–1970", *Review of Croatian History*, vol. 2/2006, nr. 1, p. 89.

Albats, Yevgenia, *The KGB: The State Within a State* (Farrar, Straus, Giroux, New York, 1994).

Alexander, Stella, „Croatia: The Catholic Church and Clergy, 1919–1945", în *Catholics, the State, and the European Radical Right, 1919–1945*, ed. Richard J. Wolff și Jorg K. Hoensch (Columbia University Press, New York, 1987).

Alexander, Stella, *The Triple Myth: A Life of Archbishop Alojzije Stepinac* (East European Monographs, Boulder, 1987).

Alvarez, David, *Spies in the Vatican: Espionage & Intrigue from Napoleon to the Holocaust* (University Press of Kansas, Lawrence, 2002).

Alvarez, David, Robert A. Graham, *Nothing Sacred: Nazi Espionage against the Vatican, 1939–1945* (Frank Cass, London, 1997).

Ambrosini, Maria Luisa, *The Secret Archives of the Vatican* (Barnes & Noble Books, New York, 1996).

The American Jewish Yearbook, 1943–1944 (Jewish Publication Society, Philadelphia, 1944).

Andrew, Christopher, Oleg Gordievsky, *KGB: The Inside Story* (HarperCollins, New York, 1990).

Andrew, Christopher, Vasili Mitrokhin, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB* (Basic Books, New York, 1999).

Barron, John, *KGB: The Secret World of Soviet Secret Agents* (Reader's Digest Press, New York, 1974).

Barton, Dennis, *Croatia, 1941–1946* (The Church in History Information Centre, 2006).

Besier, Gerhard, Francesca Piombo, *The Holy See and Hitler's Germany* (Palgrave Macmillan, Basingstroke, UK, 2007).

Scanned with OKEN Scanner

Goldhagen, Daniel J., *A Moral Reckoning: The Role of the Catholic Church in the Holocaust and Its Unfulfilled Duty of Repair* (Alfred A. Knopf, New York, 2002).

Golitsyn, Anatoliy, *New Lies for Old: The Communist Strategy of Deception and Disinformation* (Dodd, Mead & Co., New York, 1984).

Graham, Robert A., *Pius XII's Defense of Jews and Others: 1944-45* (Catholic League Publications, Milwaukee, 1987). Reluat în *Pius XII and the Holocaust: A Reader* (Catholic League Publications, Milwaukee, 1988).

Graham, Robert A., *Pope Pius XII and the Jews of Hungary in 1944* (United States Catholic Historical Society, *s.a.*).

Graham, Robert A., *The Vatican and Communism During World War II: What Really Happened?* (Ignatius Press, San Francisco, 1996).

Hatch, Alden, Seamus Walshe, *Crown of Glory: The Life of Pope Pius XII* (Hawthorn Books, New York, 1957).

Haynes, John Earl, Harvey Klehr, *Verona: Decoding Soviet Espionage in America* (Yale University Press, New Haven, 1999).

Haynes, John Earl, Harvey Klehr, Alexander Vassiliev, *Spies: The Rise and Fall of the KGB in America* (Yale University Press, New Haven, 2009).

Hinkle, Warren, *If You Have a Lemon, Make Lemonade* (W.W. Norton, New York, 1974).

A History of the Third Reich, Vol. 4, Primary Sources (ed. Jeff T. Hays, Greenhaven Press, Farmington Hills, MI, 2003).

Hitler, Adolf, *Mein Kampf* (Ralph Manheim trad., Houghton Mifflin, Boston, 1971).

Hochhuth, Rolf, *The Deputy* (Grove Press, New York, 1964).

Hochhuth, Rolf, *Soldiers* (Grove Press, New York, 1968).

Holmes, J. Derek, *The Papacy in the Modern World 1914–1978* (Crossroad, New York, 1981).

Hook, Sidney, *Out of Step: An Unquiet Life in the 20th Century* (Harper & Row, New York, 1987).

Hoover, J. Edgar, *Masters of Deceit* (Pocket Books, 1961).

Horowitz, David, *Radical Son: A Generational Odyssey* (The Free Press, New York, 1997).

Hughes, John Jay, *Pontiffs: Popes Who Shaped History* (Our Sunday Visitor Books, Ft. Wayne, 1994).

Kalugin, Oleg, *The First Directorate: My 32 Years in Intelligence and Espionage against the West* (St. Martin's Press, New York, 1994).

Kalugin, Oleg, *Spymaster: My Thirty-Two Years in Intelligence and Espionage against the West* (Basic Books, New York, 2009).

Kasper, Cardinal Walter, „Recent Developments in Jewish-Christian Relations." Speech, Hope University, Liverpool, World Jewish Congress., May 24, 2010, http://www.worldjewishcongress.org.

Katz, Robert, *The Battle for Rome: The Germans, the Allies, the Partisans, and the Pope* (Simon and Schuster, New York, 2003).

Katz, Robert, *Black Sabbath: A Journey through a Crime against Humanity* (Macmillan, New York, 1969).

Scanned with OKEN Scanner

Religion and Culture: Essays in Honor of Paul Tillich (ed. Walter Leibrecht, Harper, New York, 1959).

Religion Under Siege: The Roman Catholic Church in Occupied Europe, 1939–1950 (Leuven, L. Gevers, Bank, J. eds., Peeters, 2007).

Rhodes, Anthony, *The Vatican in the Age of the Dictators: 1922–45* (Hodden and Stoughton, London, 1973).

Romerstein, Herbert, *Soviet Active Measures and Propaganda*, Mackenzie Institute Paper, No. 17 (Mackenzie Institute, Toronto, 1989).

Romerstein, Herbert, Eric Breindel, *The Verona Secrets: Exposing Soviet Espionage and America's Traitors* (Regnery Publishing, Washington, DC, 2000).

Rychlak, Ronald J., *Hitler, the War, and the Pope* (Genesis Press, 2000; Our Sunday Visitor Press, 2000; ed. a II-a: Our Sunday Visitor Press, 2010).

Rychlak, Ronald J., *The 1933 Concordat between Germany and the Holy See: A Reflection of Tense Relations*, 2001, The Digest 23 (Syracuse University).

Rychlak, Ronald J., „Pius XII und Deutschland, by Michael F. Feldkamp" (recenzie), *The English Historical Review*, iun. 2003, p. 840.

Rychlak, Ronald J., „Cardinal Stepinac and the Roman Catholic Church in Croatia during the Second World War" (publicat în limba engleză și în limba sârbo-croată), în *Stepinac: A Witness to the Truth* (Glas Koncila, Zagreb, 2009).

Rychlak, Ronald J., „Postwar Catholics, Jewish Children, and a Rush to Judgment", Beliefnet.com, 18 ian. 2005 (inclusiv *sidebar*-ul: „Jewish Children After World War II: A Case Study"). Publicat în *Inside the Vatican*, ian.–febr. 2005.

Rychlak, Ronald J., *Righteous Gentiles: How Pope Pius XII Saved Half a Million Jews from the Nazis* (Spence Publishing, Dallas, 2005).

Sale, Giovanni, *Hitler, La Santa Sede e Gli Ebrei* (Jaca Book, Roma, 2004).

Sale, Giovanni, *Il ovecento tra Genocidi, Paure e Speranze* (Jaca Book, Milano, 2006).

Savor, Michael, *Cardinal Aloysius Stepinac, „A Servant of God and the Croatian People"* (ed. rev. 2001); http://www.croatianhistory.net/etf/stepinac.html.

Schlabrendorff, Fabian von, *The Secret War against Hitler* (Hilda Simon trad., Pitman Publishing, New York, 1965).

Schmidt-Hauer, Christian, *Gorbachev: The Path to Power* (I.B. Tauris, London, 1986).

Shevchenko, Arkady N., *Breaking with Moscow* (Alfred A. Knopf, New York, 1985).

Shirer, William L., *Berlin Diary: The Journal of a Foreign Correspondent 1934–1941* (Alfred A. Knopf, New York, 1941).

Shirer, William L., *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany* (Fawcett Publications, Greenwich, 1962).

Smit, Jan Olav, *Angelic Shepherd: The Life of Pope Pius XII* (Dodd & Mead, New York, 1950).

Scanned with OKEN Scanner

De același autor:

Orizonturi roșii:
Crimele, corupția și moștenirea Ceaușeștilor

Moștenirea Kremlinului:
Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare

Față în față cu generalul
Ion Mihai Pacepa

Scanned with OKEN Scanner

Ronald Reagan primind un exemplar al primei cărți publicate de generalul Ion Mihai Pacepa, *Orizonturi roșii*, pe care președintele american a numit-o „biblia sa în abordarea dictatorilor".

Ion Mihai Pacepa, cel mai înalt oficial din blocul sovietic care a cerut vreodată azil politic într-o țară NATO, trăind și astăzi sub acoperire în Statele Unite, revine cu o nouă carte. După ce acum un sfert de secol, în bestsellerul internațional *Orizonturi roșii*, a demascat natura criminală a partidului comunist și a Securității, aducând prejudicii ireparabile regimului de la București, în cartea de față generalul ia în colimator o țintă uriașă: știința dezinformării, născută și perfecționată în fosta Uniune Sovietică, și astăzi uimitor de influentă. Împreună cu istoricul Ronald Rychlak, Pacepa expune angrenajele unora dintre cele mai puternice campanii de dezinformare lansate de la Kremlin. Cititorul va descoperi răspunsuri la multe întrebări esențiale ale epocii moderne: de ce în ultimii 50 de ani lumea occidentală s-a întors împotriva credinței sale fondatoare, creștinismul? De ce islamul radical, jihadul și terorismul au izbucnit cu atâta forță, după o lungă perioadă de relativă acalmie? De ce s-au înmulțit manifestările de sorginte marxistă în Statele Unite și în zona NATO? Ce s-a întâmplat, de fapt, în Rusia după căderea Zidului Berlinului? O carte pe care „istoria a așteptat-o", după cum spune profesorul Paul Kengor, o mină de aur din care putem extrage toate informațiile ce se cer cunoscute despre Războiul Rece.

lei 85,00

ISBN 978-973-50-9034-0

Fotografia de pe copertă:
© Lio2012 | Dreamstime.com – Bird Watching Photo